

แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนักเพื่อพัฒนามนุษย์:บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณใน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR INHERITANCE LITERATURE OF CONSCIENCE FOR HUMAN
DEVELOPMENT: SONG VALUE IN LOVING MEMORY OF HIS MAJESTY KING BHUMIBOL
ADULYADEJ

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2020
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนา
	มนุษย์:บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน
	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
โดย	นายฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินthy เรืองรอง

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินthy เรืองรอง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ดวงกมล บางชวด)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง : แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์:บทเพลงสำนึก
 ในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (GUIDELINES FOR
 INHERITANCE LITERATURE OF CONSCIENCE FOR HUMAN DEVELOPMENT: SONG VALUE
 IN LOVING MEMORY OF HIS MAJESTY KING BHUMIBOL ADULYADEJ) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ.
 ดร.หทัยรัตน์ ทับพร, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.อัศวินธ์ เรืองรอง

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 2) วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหาก
 ษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ 3) นำเสนอแนวทางการสื
 ทอดคุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ใน
 การพัฒนาเยาวชนในวัยเรียน และผู้สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการฟังเพลง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง
 คุณภาพ คือการวิเคราะห์เนื้อหา และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งแบบมีโครงสร้างและเชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า

1. คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ในบทเพลง ทำให้เหล่าพสกนิกรรู้สึกซาบซึ้ง
 ประทับใจในถ้อยคำและข้อความจากบทเพลงที่กล่าวถึงคุณงามความดี น้อมนำไปเกิดความรู้สึกจงรักภักดีและ
 สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2. บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มี
 บทบาทหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ในสังคม คือ 1) บทบาทด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ 2) บทบาทด้าน
 การสร้างความจริงใจ 3) บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา 4) บทบาทด้านการ
 เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก 5) บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ

3. แนวทางการนำองค์ความรู้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระ
 ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปพัฒนามนุษย์ มีสองแนวทางคือ ประการแรก เผยแพร่แก่บุคคลทั่วไปให้เกิด
 ความตระหนักในคุณค่าของบทเพลง องค์ความรู้ต่างๆ ที่คนฟังซึมซับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับ
 จิตใจของคนฟังได้ ประการที่สองคือ นำบทเพลงไปพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านระบบการศึกษาซึ่ง
 พบว่าบทเพลงเหมาะกับการศึกษาทุกระบบเพราะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอก
 ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5984455027 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORD:

Chatchai Apiwansanong : GUIDELINES FOR INHERITANCE LITERATURE OF CONSCIENCE FOR HUMAN DEVELOPMENT: SONG VALUE IN LOVING MEMORY OFHIS MAJESTY KING BHUMIBOL ADULYADEJ. Advisor: Asst. Prof. HATAIRATH TUBPORN, Ph.D. Co-advisor: Asst. Prof. Akhawit Ruengrong, Ph.D.

The objectives of this thesis are to 1) analyze the value of the songs in loving memory of His Majesty King Bhumibol Adulyadej; 2) analyze the role and function of the songs in loving memory of His Majesty King Bhumibol Adulyadej to develop human beings and 3) to present the guidelines for inheriting the values of songs in loving memory of His Majesty King Bhumibol Adulyadej for use in developing school-age youth, as well as those interested in guidelines for increasing music listening skills using qualitative research methodologies, i.e a content analysis and both expert structured and in-depth interviews.

The results showed that

1. The ethical and aesthetic value of songs made the people feel grateful. People were impressed by the words and texts from the songs that mention virtues of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. This lead to a feeling of loyalty and gratitude for His Majesty King Bhumibol Adulyadej.

2. Songs have roles in promoting human development in society, namely 1) the role of recording important events; 2) the role of edifying; 3) the role of education to promote thinking and intellect; 4) the role as a tool for conveying feelings, 5) the role in fostering unity and patriotism.

3. Guidelines for bringing knowledge from the songs in loving memory of His Majesty King Bhumibol Adulyadej to human development are; 1) disseminate to the general public to raise awareness of the value of the songs that can raise the state of people's mind, and 2) incorporate the songs into the lifelong learning processes in the education system; formal, non-formal and informal.

Field of Study: Development Education

Academic Year: 2020

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพระพุทธเจ้า น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าขอตั้งปณิธานว่าจะดำรงตนเป็นคนดีตลอดไป

กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความเอาใจใส่ สอน ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ผู้มีพระคุณทั้งสองท่านเป็น “ครู” อย่างแท้จริงในการดูแล “ศิษย์” ให้ประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้วิจัยขอสำนึกในพระคุณของอาจารย์ทั้งสองท่านตราบนานเท่านาน

กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฟื่องอรุณ ปรีดีติลลิก ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. อมรวิรัช นาครทรพร อาจารย์ ดร. ดวงกมล บางขวด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

กราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาพัฒนศึกษาทุกท่านที่สอนในหลักวิชาตลอดจนชี้แนะแนวทาง ให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีความรู้ที่ลึกซึ้งและกว้างไกล บ่มเพาะความใฝ่รู้ ใฝ่รู้จักค้นหาคำตอบทางปัญญาได้นำความรู้ทางการศึกษาไปถ่ายทอดเพื่อพัฒนามนุษย์ต่อไป

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

ความสำเร็จครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องแสดงความกตัญญูแด่ พ่อผัด – แม่เอี่ยม อภิวัฒน์สนอง ผู้ที่ให้ชีวิตและเป็นที่พักพิงทั้งทางกายและใจ ลูกขอสำนึกในพระคุณอย่างสูงสุดเช่นเดียวกัน ขอขอบคุณ นางนันทน์ภัส อภิวัฒน์สนอง คู่สมรส นางสาวกานต์พิชชา อภิวัฒน์สนอง บุตรสาว และนายคณิตสนันท์ อภิวัฒน์สนอง บุตรชาย ที่เป็นกำลังใจสำคัญยิ่งของผู้วิจัย

ขอขอบคุณทุกกำลังใจที่มีให้ในช่วงเวลาที่ต้องมานะพยายามอย่างสูงสุด เพื่อให้ได้ความรู้ที่ทรงคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้เข้ามาค้นหาคำความรู้ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เปรียบเป็น “เสาหลักของแผ่นดิน” และเป็นชุมชนทรัพยากรแห่งปัญญา ในฐานะที่ผู้วิจัยใฝ่ฝันและมีโอกาสในการเข้ามาศึกษาหาความรู้ จนสามารถมาถึงวันแห่งความสำเร็จนี้ได้ ผู้วิจัยรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามในการวิจัย	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณศิลป์.....	14
1.1 วรรณศิลป์.....	14
1.2 จิตสำนึก.....	22
1.3 วรรณศิลป์ กับมนุษย์	26

ตอนที่ 2. พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	28
2.1 พระราชประวัติ.....	28
2.2 พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้านการพัฒนา มนุษย์.....	31
ตอนที่ 3. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณค่า	43
3.1 ความหมาย ประเภทและขอบเขต.....	43
3.2 จริยศาสตร์.....	45
3.3 สุนทรียศาสตร์	51
ตอนที่ 4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่	54
ตอนที่ 5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์.....	57
5.1 ความหมายของการศึกษา.....	58
5.2 วิธีการและขั้นตอนของการศึกษา.....	59
5.3 การศึกษาหาความรู้ของมนุษย์.....	60
5.4 การสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษย์.....	61
ตอนที่ 6. แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร มหาภูมิพลอดุลยเดช	61
6.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลง.....	61
6.2 บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช	71
ตอนที่ 7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์	72
7.1 ความหมายของการพัฒนา.....	72
7.2 ความหมายของการพัฒนามนุษย์.....	73
7.3 องค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์	74
ตอนที่ 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	77
8.1 งานวิจัยในประเทศ	77

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ	81
บทที่ 3.....	83
วิธีดำเนินการวิจัย	83
1. ขั้นตอนที่ 1	83
2. ขั้นตอนที่ 2	94
3. ขั้นตอนที่ 3	96
4. ขั้นตอนที่ 4	97
บทที่ 4.....	98
คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ	98
ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	98
1. การวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลง.....	99
1.1 วิเคราะห์เนื้อหาหรือสาระสำคัญ.....	99
1.2 ประเด็นการวิเคราะห์.....	99
1.3 ลำดับการนำเสนอการวิเคราะห์.....	100
2. การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลง	101
2.1 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านจริยศาสตร์.....	101
2.2 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์	126
บทที่ 5.....	146
บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์.....	146
1. บทบาทด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ	147
2. บทบาทด้านการสร้างความจรรโลงใจ.....	155
3. บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา	162
4. บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก.....	167

5. บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ.....	172
บทที่ 6.....	183
แนวทางการนำเสนอการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	183
1. แนวทางการสร้างจิตสำนึกทางวรรณศิลป์.....	184
1.1 การเกิดขึ้นของจิตสำนึก	184
1.2 องค์ความรู้จากบทเพลงต่อการพัฒนามนุษย์.....	187
2. แนวทางการนำองค์ความรู้จากบทเพลง ไปพัฒนามนุษย์ผ่านระบบการศึกษา.....	191
2.1 การศึกษาในระบบ.....	191
2.2 การศึกษานอกระบบ.....	197
2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย	200
บทที่ 7.....	207
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	207
1. ผลการศึกษาคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้	207
2. บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ สรุปได้ดังนี้.....	210
3 ผลการศึกษาแนวทางการนำเสนอการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้	212
4. การอภิปรายผล.....	219
5 ข้อเสนอแนะ	235
บรรณานุกรม.....	236
ภาคผนวก.....	245
บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	515
แบบสัมภาษณ์	588

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แบบวิเคราะห์คุณค่าของ บทเพลง “ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น”	87
ตารางที่ 2 แบบวิเคราะห์คุณค่าของ บทเพลง “คนไทยของพระราชา”	90
ตารางที่ 3 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก่อนการเสด็จสวรรคต	114
ตารางที่ 4 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลังการเสด็จสวรรคต	124
ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ “คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์” จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	125
ตารางที่ 6 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก่อนการเสด็จสวรรคต	134
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลังการเสด็จสวรรคต	142
ตารางที่ 8 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	143
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงฯ ด้านจริยศาสตร์ จำนวน 127 บทเพลง	246
ตารางที่ 10 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงฯ ด้านสุนทรียศาสตร์ จำนวน 127 บทเพลง	376
ตารางที่ 11 ข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลง	507

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 แสดงลักษณะโครงสร้างวิชาปรัชญา (Philosophy).....	45
รูปที่ 2 แสดงลักษณะของจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน	51
รูปที่ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	74
รูปที่ 4 แสดงแนววิเคราะห์เนื้อหา.....	86
รูปที่ 5 แสดงประมวลองค์ความรู้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	218

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทย ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ตลอดระยะเวลาที่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติกว่า 70 ปี ประจักษ์ชัดว่าพระองค์ทรงตรากตรำพระวรกายเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ดังที่เห็นได้จากพระราชกรณียกิจอันมากมายมหาศาลที่พระองค์ทรงทำเพื่อราษฎร พระองค์ทรงผูกใจราษฎรโดยการส่งเสริมให้ได้อาชีพทำมาหากินและอยู่ได้อย่างพอเพียง ทรงดูแลประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี จากโครงการในพระราชดำริจำนวน 4,685 โครงการ แสดงให้เห็นถึงความวิริยะอุตสาหะของพระองค์ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนคนไทย

นอกเหนือจากทรงพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองแล้ว พระองค์ยังทรงให้ความสำคัญกับงานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดังที่ผู้วิจัยขออัญเชิญพระบรมราโชวาทที่พระองค์พระราชทานแก่คณะกรรมการประกวดเพลงแผ่นเสียงทองคำ กรรมการจัดงานประกวดภาพยนตร์ ศิลปินนักแสดง และนักวิชาการ ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ดังนี้

ศิลปะ การเพลง การแสดงนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน จะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศที่ไหนก็ตาม ก็ถือว่าดนตรีคือการแสดง ถือว่าบทเพลงเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นการแสดงออกมาซึ่งจิตใจที่มีอยู่ในตัว จิตใจนั้นจะมีอย่างไร บทเพลงหรือดนตรี หรือการแสดงภาพยนตร์ การแสดงละคร ก็ได้แสดงออกมาซึ่งความคิด หมายถึงความดีที่มีอยู่ในตัวได้ทั้งนั้น

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาญาณของพระองค์ที่ทรงให้ความสำคัญกับบทเพลงในฐานะที่เป็นภาษาสากล สามารถสื่อสารกันได้ทุกชาติทุกภาษาเป็นสื่อหรือเป็นตัวแทนความหมายในจิตใจ ดังนั้นความไพเราะของบทเพลง คือการซ่อนไว้ซึ่งคุณค่าและความหมายมากมายที่ผู้ประพันธ์บทเพลงต้องการสื่อให้ผู้ฟังและผู้ดูนั่นเอง

คุณค่าของบทเพลงดังข้างต้นนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อยู่ในฐานะวรรณกรรม ซึ่งวรรณกรรมที่ดีมีคุณค่าคือวรรณกรรมที่มีองค์ประกอบทาง “วรรณศิลป์” คือ แต่งดี สร้างอารมณ์ สะเทือนใจ มีคุณประโยชน์ และให้ความเพลิดเพลิน มีคุณค่าทางการประพันธ์ ปัญญาและอารมณ์ คุณค่าดังกล่าวมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคม หรือกล่าวได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสำคัญเชื่อมโยงกัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทเพลงตอนหนึ่งดังนี้

... อ้อองค์สุริย์ศรี มีธรรมส่อง ปกครองอย่างทรงพระ
เมตตา ดุจบิดรเหล่าประชา ทุกข์ร้อนใดใดกรายมา โอ้ฟ้าเป็น
ตั้งฝนดับไฟ ภูมิใจไทย ร่วมร้อยหัวใจร่วมไฝร่วมหวัง ภูมิพลัง
แผ่นดินถิ่นนี้ยิ่งใหญ่ ภูมิประวัติ ประชาชาติภูมิไพท ภาคภูมิ
ประชาชัย ภูมิพลังแผ่นดิน เทิดไถ้ นบน์้อมเทิดทูน ธ เหนือ
เกล้า สราญนานเนา หทัยสุขล้ำสมจินต์ เพรศแพรว์พิพัฒน์
เกทภัยพ่ายแพ้สิ้น นวมินทร์มหาราช ภูมิพล ...

(จากบทเพลง “ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราช” ประพันธ์โดย ชาลี อินทรวิจิตรอาจินต์ ปัญจพรรค, สุรพล โทณะวณิก, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ)

บทเพลงที่ยกตัวอย่างมานี้ชี้ให้เห็นว่า มีองค์ประกอบทางวรรณศิลป์ครบทุกประการ เนื่องจากผ่านการเลือกสรรในการใช้ถ้อยคำที่มีความวิจิตรบรรจง ภาษาที่มีความสละสลวยงดงาม แต่งไว้ด้วยความคิดและจินตนาการของผู้ประพันธ์ที่สื่อสารไปยังผู้ฟัง มีความไพเราะเมื่อถ้อยคำนั้นถูกเปล่งออกมา บทเพลงไม่เพียงแต่สื่อความหมายและแสดงความรู้สึกที่แต่งไว้ด้วยความงามแห่งสุนทรียศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อีกด้วย

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ถ่ายทอดโดยนำพาคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ คือ ความเพียร ความทุ่มเทเสียสละ และการกระทำเพื่อคนอื่น และคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ คือ ความไพเราะ กินใจ ประทับใจ ไปสู่คนฟัง ความซาบซึ้งในบทเพลงที่เข้ามากระทบใจจะก่อให้เกิดจิตสำนึก ก่อให้เกิดความสะเทือนใจ “คนเราเมื่อเกิดอารมณ์สะเทือนใจขึ้น จะทนนิ่งต่อไปไม่ได้ ต้องแสดงความรู้สึกออกมาด้วยการกระทำที่เป็นรูปธรรม” จิตสำนึกในความต้องการทำความดี อยากตอบแทน หรือการกระทำเพื่อคนอื่นหรือการกระทำเพื่อส่วนรวม การพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะนี้ ทำ

ให้บริบททางสังคมวัฒนธรรมมีความเรียบง่ายและเป็นปกติสุข เพราะพฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ด้วยเหตุผลประการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงควรค่าในการนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนามนุษย์เพื่อให้คงอยู่ต่อไป

ในการเข้าถึงคุณค่าของบทเพลง นอกจากการมองในเชิงทฤษฎีคุณค่า (axiology) แล้ว การมองในเชิงคติชนวิทยา (folklore) ก็มีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้ในมุมมองของคติชนวิทยายังมองว่าบทบาทหน้าที่ของบทเพลงมิใช่เป็นเพียงแค่การให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังผ่านการสื่อความหมายทั้งทางตรงและความหมายแฝง หรือเป็นเพียงการสร้างอารมณ์สุนทรีย์ให้เกิดแก่คนฟังเท่านั้น แต่ยังเป็น “เครื่องมือทาง การศึกษา” ในการช่วยให้ผู้ฟังเกิดการสะท้อนคิดและเกิดการเรียนรู้ทั้งในแง่คุณธรรม ความดีไปจนถึงความมีเหตุผลในการดำรงชีวิต Bascom อ้างถึงใน ซึ่งเป็นคุณค่าทั้งทางด้านจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ควรค่าเป็นอย่างยิ่งในการสืบทอดเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างการหล่อหลอมบุคคลให้มีจิตใจและพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป

ตัวอย่างบทเพลงที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “ของขวัญจากก้อนดิน” (นิติพงษ์ ห่อนาค) สื่อบ่งชี้ให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเหน็ดเหนื่อยเพียงใด ก่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงทุ่มเทเพื่อความผาสุกของประชาชน และอยากจะตอบแทนพระองค์บ้าง ดังบทเพลงตอนหนึ่งที่ว่า

...หากจะหาของขวัญ ให้พ่อสักกล่องเราทั้งผอง จะ
พร้อมกันได้ไหม บวกกันเป็นดินเดียว ให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้อง
เหนื่อยเกินไป อย่างที่เป็นมา ช่วยกันทำความดี ให้พ่อได้สุขใจ
ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป อย่างที่แล้วมา

ตัวอย่างบทเพลงอีกบทหนึ่งที่แสดงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “พ่อภูมิพล” (ยีนยง โอภากุล) จากความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ได้กลั่นความคิดออกมาเป็นบทเพลงที่เล่าขานความรู้สึกในใจ เปรียบเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยทั้งประเทศที่มีความจงรักภักดีในพระองค์

พ่อท่องไปไกลไกลทุกถิ่น เหยียบพื้นดินทุกตารางนิ้ว
จากยอดดอยยอดภูสูงลิ่ว ถึงชายเลนชายป่าโกงกาง นำ

แนวทางที่คิดไว้ก่อน เข้าไปสอนไปบอกไปสร้าง แก้ปัญหาให้
อย่างถูกต้อง นำความหวังสู่สังคมไทย...

บทเพลงไม่เพียงแต่จะมีบทบาทในการแสดงความสำเร็จในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งที่ยังครองราชย์มายาวนานกว่า 70 ปีเท่านั้น บทเพลงได้มีบทบาทสำคัญยิ่งอีกครั้งในบริบทของความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ คือการเสด็จสวรรคตของพระองค์ซึ่งได้กระทบความรู้สึกของปวงชนชาวไทยอย่างแรง เมื่อบทเพลง “สรรเสริญพระบารมี” ดังก้อง จากที่รู้สึกเทิดทูนเคารพบูชา ความรู้สึกของคนฟังได้เกิดความรู้สึกใหม่ขึ้นมา นั่นคือความเศร้าสะเทือนใจ ในบทเพลง ทุกตัวโน้ต ทุกวลี ได้แสดงบทบาทต่อคนฟังทั่วประเทศทั้งที่ความรู้สึกสูญเสียร่วมกันครั้งยิ่งใหญ่ที่เกิดขึ้นในหมู่พสกนิกรของพระองค์นี้ ได้กลายมาเป็นพลังแห่งความเศร้าสะเทือนใจที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นท่วงทำนองในบทเพลงมากมาย ด้วยความรู้สึกสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นักหนังสือพิมพ์จากสำนักต่างๆ เช่น ยอดชาย ชันชะชวันนะ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การแสดงออกของคนฟังคือเริ่มต้นร้องไห้ เพราะบทเพลงสรรเสริญพระบารมีได้แสดงบทบาทในการนำพาจิตใจของคนฟังให้ได้ใกล้ชิดพระองค์ในความรู้สึกและบริบทที่ต่างไปจากเดิม ความที่อยากสื่อสารความรู้สึกเสียใจ สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอบรรยากาศว่าเป็นวันที่ทุกสิ่งทุกอย่างนิ่งสงบเงียบ แต่เต็มไปด้วยความโศกเศร้า ประวัติศาสตร์ชาติไทยต้องจารึกไว้ว่าประเทศไทยได้สูญเสีย “พ่อของแผ่นดิน” เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต อันเป็นสัญญาณว่าโลกได้สูญเสียบุคคลสำคัญของโลกขึ้นแล้ว

การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นวันสำคัญในประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดสำคัญที่ทำให้คนไทยจำนวนมากได้แสดงความรู้สึกโศกเศร้าอย่างลึกซึ้งร่วมกัน และในเวลาต่อมาการแสดงความรู้สึกออกมามาของประชาชนคนไทยได้ปรากฏในรูปแบบของงานศิลปะหลายแขนง มีทั้งที่เป็นบทเพลง ดนตรี งานประติมากรรม งานจิตรกรรม งานประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง งานที่ใช้สื่อผสมต่างๆ และงานด้านอื่นๆ อีกมากมาย ความรู้สึกร่วมกันอย่างท่วมท้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นจากปรากฏการณ์ในวันที่มีการอัญเชิญพระบรมศพมาทางถนนราชดำเนิน ดั่งที่ ธงทอง จันทรางศุ ได้บันทึกเอาไว้ว่า

เมื่อทราบข่าวขบวนอัญเชิญพระบรมศพเริ่มออก
เดินทางจากโรงพยาบาลศิริราชแล้ว คนนับแสนที่อยู่พร้อมกัน
ขยับตัวให้อยู่ในตำแหน่งที่จะถวายบังคมได้ดีที่สุด ผู้ที่อยู่แถว
หน้าก็หมายตาแล้วว่าจะก้มลงกราบกับพื้น ส่วนผู้ที่อยู่ซัด

แถวหลัง ถ้าพอมือที่กราบได้ก็ตั้งใจจะกราบ ถ้าพื้นที่คับแคบก็
เตรียมพนมมือขึ้นถวายบังคม

หลังจากวันนั้นเป็นต้นมา ความพยายามสื่อสารให้คนฟังได้รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก
ที่กลั่นออกมาจากจิตใจที่โศกเศร้าอาดูรก็ถูกสร้างสรรค์ออกมาเป็นบทเพลงแทบทุกประเภท ทั้งเพลง
พื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสากล ที่ต่างสะท้อนคุณค่าอย่างยิ่งทางสุนทรียศาสตร์ และจริย
ศาสตร์ ดังที่กล่าวไปแล้ว ต่างกันก็เพียงรายละเอียดของเนื้อหา และช่วงเวลาที่บทเพลงนั้นประพันธ์
ขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างบทเพลงที่ไม่เพียงแต่ให้คุณค่าเรื่องความไพเราะทางสุนทรียศาสตร์เท่านั้น แต่ยังให้
คุณค่าในเชิงจริยศาสตร์อีกด้วยนั้นมีอยู่มาก เช่น บทเพลง “ลูกขอสัญญา” (ขจรเดช พรหมรักษา) ที่ให้
คุณค่าเชิงจิตสำนึก (จริยศาสตร์) ที่จะตั้งใจร่วมกันกระทำความดีและจะมุ่งมั่นในความรักสามัคคี เพื่อ
เป็นการรวมพลังก้าวพ้นอุปสรรคต่างๆ ดังจะขอยกตัวอย่างเนื้อร้องบางตอนจากบทเพลงนี้ที่เผยแพร่
เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 ดังนี้

พวกเราทำความดีให้มากกว่านี้ พวกเราจะรักและ
สามัคคีกันไปจนวันสุดท้าย และเราจะเดินเคียงกัน ข้ามคืน
และวันที่โหดร้าย เพียงหวังให้พ่อสบายใจ วันนูลูกขอสัญญา
กราบกรานลงไปบนพื้นกล้ากลืนสุดเกินบรรยาย แผ่นดินที่เคย
สดใส ก็พลันกลับกลายเป็นมีดมน ที่เคยเตรียมใจเอาไว้
แท้จริงโหดร้ายเกินใจจะทน น้ำตาหลังรินไหลลง หัวใจสลาย
เมื่อความเป็นจริงชีวิตคนเรา ยังไงต้องก้าวต่อไป ให้ทรมาณแค่
ไหน หัวใจดวงนี้ขอสัญญาเราจะเดินตามรอยคำสอนของพ่อ
ด้วยรักและแรงศรัทธา แม้มันยังมีน้ำตา จะฝืนทำให้ไหว พวก
เราจะทำความดีให้มากกว่านี้ ...

บทเพลงนี้ประพันธ์ขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งนี้โดยมีเนื้อหาแทน
ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ที่อยากสัญญากับพระองค์ในการทำ ความดี โดยได้แรงบันดาลใจจากภาพที่
เห็นเหตุการณ์ในครั้งนี้ที่มีหลากหลายสถานการณ์ ไม่ว่าจะ เป็นความพร้อมใจกันแสดงออกถึงความมี
น้ำใจต่อกันของคนในชาติทำให้ตนเองนึกขึ้นมาว่าจะทำอย่างไรให้สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้คงอยู่ในสังคมไทย
อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีบทเพลงที่แสดงออกถึงการเกิดแรงบันดาลใจเมื่อได้เห็นพระองค์ทรง
เหนื่อยเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ผู้ประพันธ์ได้ใช้บทเพลงเป็นสื่อเพื่อแสดงความจงรักภักดี

ตั้งที่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างความตอนหนึ่งจากบทเพลง “ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป” (นิติพงษ์ ห่อนาค) ดังต่อไปนี้

คนไทยที่แท้ รู้ดีในหัวใจ เรื่องราวอันมากมายที่ทรงได้
ทำ เหนื่อยแบกภาระ ผู้คนบนแผ่นดิน ได้มีและได้กินมี
ความหวังงดงาม บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็
ชาติที่เกิดไปจักขอตาม ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป มอบ
ชีวิตด้วยกายและใจจะต้องเหนื่อยลำโรวแรงเท่าไร จะขอ
จงรักภักดี

บทเพลงข้างต้นเกิดขึ้นจากความต้องการจะเปล่งเสียงออกมาด้วยข้อความว่า "ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป" เนื่องจากสิ่งที่ผู้ประพันธ์เห็นและรับรู้ อยู่ตลอดเวลาคือการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงงานอย่างหนัก แม้มยามที่ทรงพระประชวรก็ไม่ทรงหยุดพัก สิ่งเหล่านี้กระทบใจอย่างแรงจนอยากจะเปล่งคำมั่นสัญญาดังกล่าวออกมาดังๆ

บทเพลงประเภทต่างๆ ข้างต้น ได้แสดงบทบาทและหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของคนไทยทั้งประเทศ ผลงานเพลงผ่านการสร้างสรรค์ด้วยใจ เกิดจากแรงบันดาลใจของความสะเทือนใจอย่างแรง แสดงให้เห็นถึงจิตใจของมนุษย์ที่ได้แสดงออกมา สะท้อนออกมาบนถ้อยคำที่กล่าวถึงความดี ความงามของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แสดงบทบาทอนุรักษในส่วนของความดีงามของพระองค์ที่รวบรวมโดยเหล่าศิลปิน ที่แสดงผ่านบทเพลงพร้อมกับสัญญาว่าจะทำความดีเป็นประการเดียวกัน ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น บทเพลงที่สร้างสรรค์โดยผู้ประพันธ์ และบทเพลงที่ได้ยินได้ฟังโดยผู้ฟัง จะเป็นแรงผลักดันและเกิดกระบวนการคิดในการต่อสู้กับความยากลำบากด้วยการกระทำความดีอย่างที่พระองค์ได้ทรงทำ ก่อให้เกิดความสามัคคี ไม่แตกแยกกัน รักกันและจะร่วมมือกันพัฒนาประเทศต่อไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบความหมายและมิติของความสัมพันธ์ในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่น่าสนใจคือการแสดงความรู้สึกลึกผ่านบทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย “แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” เพื่อวิเคราะห์บทเพลงว่าจะมีคุณค่าเพียงใด และหาแนวทางในการนำเสนอวิธีการสืบทอดคุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยมุ่งหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อเยาวชน ประชาชนคนไทยให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระ

ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช “ตลอดรัชสมัย 70 ปีแห่งการครองราชย์” และนับเนื่องมาจนถึง “หลังวาระสิ้นพระชนม์มาจนถึงปัจจุบัน” ผ่านบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รวมทั้งความตระหนักถึงคุณค่าของบทเพลงซึ่งเปรียบประดุจบทเรียนที่ทรงคุณค่ายิ่ง ได้แสดงบทบาทของผู้ที่มีความจงรักภักดี เกิดแรงบันดาลใจในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อศึกษาคุณค่าที่ถ่ายทอดมาพร้อมกับบทเพลงซึ่งก่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ว่านำไปใช้ในการพัฒนามนุษย์ สังคม ตามพระราชประสงค์แห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้หรือไม่อย่างไร

1.2 คำถามในการวิจัย

- 1) บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีคุณค่าในด้านใดบ้าง
- 2) คุณค่าที่พบในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นำมาพัฒนามนุษย์ได้อย่างไร
- 3) จะมีแนวทางในการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

“บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” หมายถึง บทเพลงไทยสากลที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อเทิดทูนต่อคุณูปการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงหลังเสด็จสวรรคต

“วรรณศิลป์” หมายถึงบทเพลงหรือศิลปะในการใช้ภาษาเพื่อสื่อแนวคิดและภาพสะท้อนการใช้ภาษาในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

“วรรณศิลป์สำนึก” หมายถึง บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ประพันธ์ขึ้นโดยใช้กลวิธีทางภาษาอย่างมีศิลปะที่แสดงความรู้สึกของผู้ประพันธ์ ก่อให้เกิดความซาบซึ้ง กินใจและน้อมนำไปให้เกิดการแสดงความรักภักดีและสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในด้านต่างๆ

“คุณค่า” หมายถึง คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยมีคุณค่าทางด้าน

1) จริยศาสตร์ คือ ความดีในการประพฤติปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ ที่น่ายกย่องตามหลักทศพิธราชธรรม ที่บันทึกไว้ในบทเพลง ประกอบด้วย ทานหรือการให้ ศิลหรือความประพฤติดี บริจาคหรือความเสียสละ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความอดทน ความเที่ยงธรรม ความเมตตา ความจงรักภักดี และความกตัญญู

2) สุนทรียศาสตร์ คือ ความงามจากภาษาที่ใช้ในบทเพลง ทั้งในศิลปะวิทยาการ และตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์นำมาจรรโลงจิตใจหรือเสริมแต่งจินตนาการ ประกอบด้วย ความซาบซึ้งใจ ความกินใจหรือประทับใจ ความภาคภูมิใจ ความพอใจ สุขใจหรืออิมเมจใจ ความเพลิดเพลินหรือรื่นรมย์ใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความโศกเศร้า

“บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” หมายถึง บทบาทหน้าที่ในด้าน การบันทึกเหตุการณ์สำคัญ การสร้างความจรรโลงใจ การศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา การเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก และการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ

“การพัฒนามนุษย์” หมายถึง เนื้อหาของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่แสดงคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และคุณค่าด้านอื่นๆ ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่ที่จะนำไปสู่สำนึกของความใฝ่ดี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่จะนำมาพัฒนามนุษย์ในด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

“แนวทางการสืบทอด” หมายถึง วิธีการส่งต่อองค์ความรู้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผ่านรูปแบบการเผยแพร่ต่างๆ และผ่านระบบการศึกษา 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

บทเพลงที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาเพื่อวิเคราะห์เป็นบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ประพันธ์ขึ้นใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. 2489 จนถึงวันที่พระองค์เสด็จสวรรคต คือ พ.ศ. 2559 และ

ช่วงที่สองตั้งแต่พระองค์เสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นบทเพลงที่ประพันธ์โดยบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่างๆ และเผยแพร่ผลงานโดย กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักการสังคีตกรมศิลปากร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และเว็บไซต์ต่างๆ ตลอดจนประชาชนทุกหมู่เหล่า เหตุผลที่ผู้วิจัยคัดเลือกบทเพลงเหล่านี้ เนื่องจากผู้ประพันธ์ล้วนมีจุดประสงค์ในการประพันธ์ เพื่อแสดงความจงรักภักดี เทิดทูน ต่อคุณูปการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในด้านการพัฒนามนุษย์และสังคม ด้านการเกษตร ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยรวบรวมมาได้ 127 บทเพลงในการนำมาวิเคราะห์

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จุดประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อให้เข้าใจในความดีความงาม เนื่องจาก “บทเพลงคือกวีนิพนธ์ที่เป็นวรรณศิลป์” คือเรื่องเล่าที่เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับสังคม มีบทบาทต่อมนุษย์ โดยสื่อความหมายและเชื่อมต่อระหว่างปัจเจกบุคคลและอุดมการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยบทเพลงใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ “เป็นพลังทางภาษา” สะท้อนอารมณ์ สะท้อนปัญญา ก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ แฝงแนวคิดที่เป็นแบบฉบับบทเพลงมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ ที่สื่อมาพร้อมกับบทเพลง โดยเชื่อมโยงกับบริบทเพื่อให้คนฟังมีความกระจ่างในความหมาย ให้ความสำคัญและเน้นในเรื่องคุณค่าของบทเพลงทางด้านภาษาและความหมายของถ้อยคำที่นำมาใช้ และคุณค่าที่เข้าถึงจิตใจของคนฟัง เพลง ซึ่งเกิดความรู้สึกนึกคิดและเกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าแสดงออกทางพฤติกรรมที่บอกได้ว่ามีคุณธรรมและจริยธรรม

การวิเคราะห์บทเพลงในครั้งนี้ ใช้หลักทฤษฎีคุณค่า (axiology) โดยประกอบด้วยคุณค่าทางจริยศาสตร์ (ethics) และสุนทรียศาสตร์ (aesthetics) โดยสิ่งเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในบทเพลงที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์ซึ่งตระหนักแล้วว่ามีความคุณค่าอยู่ภายในแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ตีความเพื่อค้นหาว่ามีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์อย่างไรจากบทเพลง ซึ่งรับรู้ได้โดยทางประสาทสัมผัสต่างๆ จนสามารถก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรม (จริยศาสตร์) เพื่อบ่งบอกถึงการเข้าถึงสุนทรียศาสตร์นั้น และเกิดจิตสำนึกของคนฟังเพลง

ในการวิเคราะห์คุณค่าภายนอกคือการค้นหาสาเหตุปัจจัยหรือบริบทต่างๆ ที่เป็นแรงบันดาลใจของผู้สร้างสรรค์บทเพลง เช่นสถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงการครองราชย์ตลอดระยะเวลา 70 ปี และหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เป็นเหตุการณ์ซึ่งกระทบกระเทือนจิตใจของประชาชนคนไทยอย่างแรง หรือในยุคสมัยของพระองค์ที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นอย่างมากมาย ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

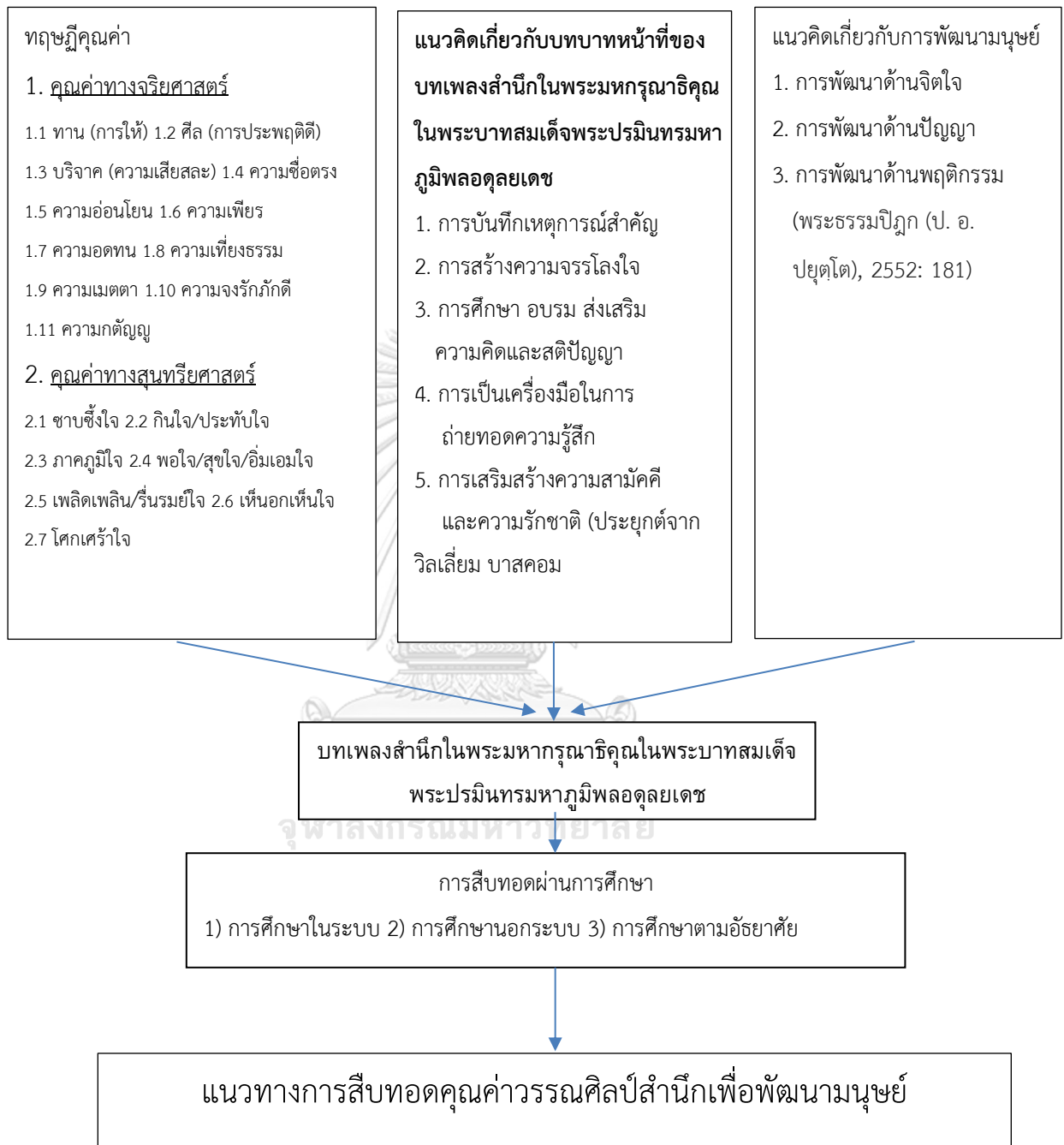
พระองค์ทรงครองราชย์ยาวนานอันเป็นช่วงเวลาที่เราต่างตระหนักดีว่าพระองค์ได้ทรงครองแผ่นดินด้วยการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่อาณาประชาราษฎร์ พระองค์ทรงแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตลอดเวลา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเหตุแห่งแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณทั้งสิ้น

ดังนั้น การวิเคราะห์คุณค่าภายในและคุณค่าภายนอกจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่าง สุนทรียศาสตร์ และจริยศาสตร์ ที่เกิดขึ้นจากบริบทต่างๆ ทางสังคม และวัฒนธรรมว่ามีพัฒนาการมาอย่างไร มีการสืบทอดมาจวบจนปัจจุบันได้อย่างไร เพื่อให้คุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้น คงอยู่ต่อไปตราบนานเท่านาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ มาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2) ได้แนวทางในการสืบทอดคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 3) ได้ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่าและใช้เป็นแนวทางการยกระดับการฟังและเข้าถึงคุณค่าของวรรณศิลป์ของผู้ที่สนใจต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนักเพื่อพัฒนามนุษย์:
บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัย
ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับวรรณศิลป์สำนัก

- 1.1 วรรณศิลป์
- 1.2 จิตสำนัก
- 1.3 วรรณศิลป์กับมนุษย์

ตอนที่ 2 พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

- 2.1 พระราชประวัติ
- 2.2 พระมหากษัตริย์คุณฯ ด้านการพัฒนามนุษย์

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณค่า

- 3.1 ความหมาย ประเภท และขอบเขต
- 3.2 จริยศาสตร์
- 3.3 สุนทรียศาสตร์

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

- 4.1 บทบาทหน้าที่ในเชิงคติชนวิทยา
- 4.2 บทบาทหน้าที่ของบทเพลงที่ประยุกต์ในส่วนของทฤษฎีบทบาทหน้าที่

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนา

- 5.1 ความหมายของการศึกษา
- 5.2 วิธีการและขั้นตอนของการศึกษา
- 5.3 การศึกษาหาความรู้ของมนุษย์
- 5.4 การสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษย์

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณฯ

- 6.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลง
- 6.2 บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณฯ

ตอนที่ 7 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์

7.1 ความหมายของการพัฒนา

7.2 ความหมายของการพัฒนามนุษย์

7.3 องค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณศิลป์สำนึก

วรรณศิลป์สำนึก หมายถึงวรรณกรรมที่ประพันธ์ขึ้นโดยใช้ภาษาอย่างมีศิลปะที่แสดงความรู้สึของผู้ประพันธ์เพื่อบ่งบอกถึงแนวโน้มในการกระทำหรือการเกิดขึ้นของพฤติกรรมในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง บทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ ที่ประพันธ์ขึ้นด้วยถ้อยคำ สำนวนของภาษาที่สวยงามมีองค์ประกอบทางด้านสุนทรียศาสตร์ จริยศาสตร์หรือจิตสำนึกที่ดีบนความถูกต้อง และตรงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามประวัติศาสตร์ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการแสดงออกของผู้ประพันธ์เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.1 วรรณศิลป์

สุนทรียภาพและจินตนาการที่มีความหมายต่อชีวิต คือสิ่งที่มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มีความต้องการเพียงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพราะมนุษย์รับรู้รสต่างๆ ได้จากสารในวรรณคดีที่มีคุณลักษณะพิเศษคือมีองค์ประกอบของภาษาที่ประณีตบรรจง ซึ่งสิ่งนี้ได้สร้างความพึงพอใจทางสุนทรียะและความเข้มข้นลุ่มลึกอันสื่อถึงความหมายของชีวิต และสิ่งนี้เองที่เรียกว่า “วรรณศิลป์”

1.1.1 ความหมายของวรรณศิลป์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 อธิบายความหมายของวรรณศิลป์ไว้ว่า วรรณศิลป์คือ ศิลปะในการประพันธ์หนังสือ เช่น ลิลิตพระลอ เป็นวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์สูงส่ง, ศิลปะทางวรรณกรรม เช่น นกวรรณศิลป์, วรรณกรรมที่ถึงขั้นเป็นวรรณคดี, หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี

สุจิตรา จงสถิตวัฒนา กล่าวว่า ภาษาวรรณศิลป์ หมายถึง ภาษาวรรณคดีคือภาษาที่ใช้สร้างวรรณคดี และวรรณคดีในที่นี้ หมายถึง “หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี” (ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525)

พระยาอนูมานราชชน ให้ความหมายของคำว่าวรรณศิลป์ว่า “หนังสือที่มีศิลปะ” โดยกล่าวเพิ่มเติมว่าเป็นคำที่ปรากฏในภาษาไทยเป็นครั้งแรก อยู่ในพระราชบัญญัติราชบัณฑิตยสภา พระพุทธศักราช 2465 ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า the Art of Literature”

สมหญิง เมืองแมน และ อัครวิทย์ เรืองรอง กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า วรรณศิลป์ เป็นหัวใจของการประพันธ์ที่ปรากฏด้วยถ้อยคำ ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ สะเทือนใจของผู้ประพันธ์ ผู้ประพันธ์ต้องใช้ถ้อยคำให้มีค่าในการสื่อสารมากที่สุด โดยใช้ถ้อยคำที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตน และในขณะเดียวกัน ถ้อยคำเหล่านั้นจะต้องสื่อความหมายแก่ผู้อ่าน ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจร่วมกับผู้ประพันธ์ด้วย

วรรณศิลป์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี เป็นงานเขียนที่กวีแสดงความคิด ความรู้สึก ซึ่งอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นรู้ ดังนั้น กวีจึงต้องใช้ตัวกลางคือ “คำ” ในการสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจ “การใช้คำเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะอาจทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกได้ต่างๆ กัน เช่น อาจทำให้รู้สึกเฉยๆ ก็ได้ พอใจก็ได้ รักก็ได้ โกรธก็ได้” กาญจนา นาคสกุล และคณะ, 2524: 4 อ้างถึงใน การใช้คำที่สื่อแสดงอารมณ์ต่างๆ ก็คือ การใช้คำที่ก่อให้เกิด “รส” นั้นเอง ซึ่ง รส หมายถึง ปฏิกริยาทางอารมณ์ที่กวีถ่ายทอดไว้ในวรรณคดี

ดังนั้นสรุปได้ว่า วรรณศิลป์ คือ บทเพลงที่ประพันธ์โดยเลือกสรรถ้อยคำอย่างมีศิลปะ เช่น มีความหลากหลาย เรียบง่าย รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวน หรือใช้ภาษาภาพพจน์ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์สะเทือนใจไปยังผู้ฟังโดยมุ่งสร้างความจรจองใจหรือให้เกิดจินตนาการและตระหนักในคุณค่าของงานประพันธ์ วรรณศิลป์ มีความเกี่ยวข้องกับ ศิลปะและวรรณคดี หรือบทประพันธ์ ถ้อยคำจากบทเพลงเป็นการประพันธ์ซึ่งเรียกว่า “วรรณศิลป์”

1.1.2 บทบาท ความสำคัญ และองค์ประกอบของวรรณศิลป์

งานทางด้านวรรณศิลป์เกี่ยวข้องกับศิลปะ อารมณ์สะเทือนใจ การแสดงออก เทคนิค แรงบันดาลใจ จินตนาการ และการจัดองค์ประกอบ

ศิลปะมีบทบาทหน้าที่ในการรังสรรค์ความงดงามหรือความไพเราะของสรรพสิ่ง ให้มนุษย์ได้อาศัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความดีงามที่นับได้ว่าเป็นความรู้ที่มีอำนาจในการแสวงหาความสุขทางกาย และมนุษย์ใช้ศิลปะในการแสวงหาความดีงามที่เป็นความบันเทิงแก่จิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องแสวงหาความรู้สึกและเป็นความสุขทางจิตใจ

มนุษย์สร้างศิลปะขึ้นเป็นรูป ก่อให้เกิดอารมณ์ขึ้นในใจซึ่งเป็นนามธรรม การแสดงออกจากความรู้สึกในใจทำให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นได้ คือให้เกิดเป็นรูป เป็นภาพ เป็นเสียง เป็นสี หรือเป็นหนังสือเสียก่อนจึงจะเกิดเป็นสิ่งที่เราเรียกว่าศิลปกรรมได้

อารมณ์สะเทือนใจ (emotion) หมายถึง ความรู้สึกที่ทำให้เกิดอารมณ์สุขหรือทุกข์ ซึ่งอารมณ์สะเทือนใจหรือความสะเทือนใจเป็นตัวการให้เกิดศิลปะ เกิดจาก รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสที่มากกระทบใจ บทเพลงมีพลังทางภาษาที่สะเทือนอารมณ์ สะท้อนปัญญา (ผู้วิจัยเห็นว่าอารมณ์สะเทือนใจเป็นประเด็นสำคัญจึงได้ขยายความในหัวข้อต่อไปให้ลึกซึ้งขึ้น)

การแสดงออก (expressive arts) เป็นลำดับการเกิดขึ้นต่อจากอารมณ์สะเทือนใจ คือเป็นศิลปะแสดงออกแห่งอารมณ์สะเทือนใจออกมา ศิลปินผู้สร้างสรรค์บทเพลงประพันธ์ตามจินตนาการและอารมณ์สะเทือนใจของตน ถ้าปรากฏเกิดเป็นรูปอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นได้อย่างงามได้อย่างไพเราะ จะเป็นบทกวีนิพนธ์ บทเพลง รูปปั้น รูปเขียนหรือรูปอื่นใดก็ดี ก็ได้ชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นศิลปกรรม

เทคนิค (technique) หมายถึง กรรมวิธีที่ทำให้ได้ผลเรียบร้อยงดงาม ความรู้และมีมือถอดเอาความรู้สึกทางอารมณ์สะเทือนใจออกมา

บันดาลใจ ตามพยัญชนะ หมายถึง สูดหรือหายใจเข้าไป คือการได้รับประสบการณ์ใดๆ แล้วเกิดการแสดงออกเป็นงานสร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งที่เป็นประสบการณ์เหล่านั้นเรียกว่าเครื่องบันดาลใจ เช่น บทเพลงต่างๆ ย่อมเกิดแต่แรงบันดาลใจจากประสบการณ์

จินตนาการ มี 3 ชนิด คือ

1) ความนึกเห็นตามธรรมดาสามัญ (reproductive imagination) เป็นการถอดภาพจากของจริงที่เคยมีประสบการณ์มา เช่น การได้เห็นหรือได้ยินมาก่อนออกมาเป็นมโนภาพโดยอาศัยความจำและการระลึกได้

2) ความนึกเห็นที่เกี่ยวกับบรรณคดีและศิลปะ (productive imagination) คือ ไม่เคยเห็นของจริงมาก่อน ข้อความหรือวรรณกรรมที่เป็นสื่อ จะก่อให้เกิดจินตนาการให้เห็นภาพได้ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จินตนาการหรือผู้แต่งวรรณกรรมนั้น

3) ความนึกเห็นชนิดแปลความหมาย (interpretative imagination) คือ การทำให้นึกเป็นภาพขึ้นในใจได้ และสามารถถอดภาพที่นึกนี้ออกมาเป็นรูปขึ้นได้อย่างงดงาม เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ผู้อ่าน ผู้ดู ผู้ฟัง มีความเข้าใจ และรู้สึกในสิ่งนั้นได้บริบูรณ์

การจัดองค์ประกอบ คือการที่กวีและศิลปินจัดระเบียบสิ่งต่างๆ เช่นบทเพลงซึ่งเป็นวรรณกรรมด้วยรูปแบบที่เป็นตัวเอง (style) จนเกิดอำนาจในการเร้าใจให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ที่สูง ที่ดี ที่งาม

1.1.3 อารมณ์สะเทือนใจ

ความรู้สึกที่ทำให้เกิดเป็นอารมณ์สุขหรือทุกข์ ภาษาอังกฤษเรียกว่า emotion แปลว่า อารมณ์สะเทือนใจ หรือความสะเทือนใจ อันเกิดมีขึ้นจากมีสิ่งใดมากระทบใจ การ

ทำให้อารมณ์ดีหรืออารมณ์เสียไปชั่วขณะหนึ่ง อารมณ์สะท้อนใจนี้เป็นตัวการให้เกิดศิลปะ คนเราเมื่อเกิดอารมณ์สะท้อนใจขึ้น ตามปกติก็ทนนิ่งต่อไปไม่ไหว ต้องแสดงความรู้สึกนี้ออก ในภาษาอังกฤษเรียกว่า expression แปลว่า การแสดงออก ซึ่งตามธรรมชาติก็แสดงออกให้ปรากฏเห็น เป็นกริยาอาการต่างๆ สุดแต่อารมณ์จะนำไป ถ้าเป็นผู้มีความรู้และฝีมือ ก็จะใช้ความรู้และฝีมือนี้ ซึ่งเรียกว่าเทคนิค (technique) ให้เกิดเป็นรูป เสียง สี และตัวหนังสือปรากฏขึ้นเป็นรูปธรรม คือเกิดเป็นศิลปกรรมขึ้น เหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า ศิลปะคืออารมณ์สะท้อนใจ ผ่านสู่ความคิดและกำหนดขึ้นเป็นรูป (ART is Emotion, passed through Thought, and fixed in Form) หมายความว่าเมื่อเกิดอารมณ์สะท้อนใจแล้วก็ให้อารมณ์นี้ผ่านเข้ามาในความคิด และกำหนดให้เกิดเป็นรูปขึ้น อารมณ์สะท้อนใจเป็นหัวใจของศิลปะ วรรณกรรมหรือศิลปกรรมใดมีความงามไพเราะแต่ถ้าผู้ดูผู้ฟังไม่รู้สึกเกิดอารมณ์สะท้อนใจก็ไม่เป็นศิลปะ

พระยาอนุমানราชชน ยังกล่าวอีกว่า ผู้ซึ่งมีลักษณะแสดงอารมณ์สะท้อนใจออกเป็นวรรณกรรมและศิลปะอย่างนี้ คือผู้เป็นกวีหรือศิลปินชั้นสูง ซึ่งโลกยกย่องและบูชา การแสดงออกเป็นสาระสำคัญของศิลปะ เท่ากับเป็นพาหนะนำเอาความรู้สึกทางอารมณ์สะท้อนใจและความสำนึก เป็นจินตนาการของกวี หรือ ศิลปิน ไปสู่ยังผู้อ่าน ผู้ดู ผู้ฟัง ให้เป็นที่ประจักษ์ทางศิลปะ

ศิลปะเป็นเรื่องอารมณ์สะท้อนใจ จึงเป็นนามธรรม เห็นไม่ได้ ยินไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึก ต้องใช้ความรู้ทางเทคนิคถอดเอาความรู้สึกนั้นออกมาให้ปรากฏเป็นรูปธรรมเสียก่อน จึงจะเห็นได้ว่าเป็นศิลปะหรือไม่ ถ้ารูปที่ใช้เทคนิคถอดออกมา เรียกว่า ศิลปกรรม (Works of Arts) ถ้ากล่าวเป็นเอกเทศเฉพาะวรรณคดีก็เรียกว่า วรรณศิลป์ เพราะฉะนั้นศิลปะจึงเป็นเรื่องสำนึกที่เป็นอารมณ์สะท้อนใจ เทคนิคเป็นอุบายที่แสดงความสำนึกนั้นให้ปรากฏออกมาภายนอกใจให้เป็นรูปขึ้นเป็นที่สบอารมณ์ผู้ดู ผู้ฟัง จึงจะเป็นศิลปกรรมขึ้นได้ เหตุนี้ศิลปะกับเทคนิคแม้มีลักษณะเป็นคนละอย่าง แต่แยกจากกันไม่ได้เด็ดขาด

*อารมณ์สะท้อนใจเป็นต้นเหตุของศิลปะ ความนึก
หรือจินตนาการเป็นต้นเหตุของท่วงท่าที่แสดงแล้วแสดง
อารมณ์สะท้อนใจ หรือความนึกนี้ออกได้ดังงาม โดยอาศัย
ความรู้และฝีมือทางเทคนิคซึ่งเป็นวิธีทำ เกิดเป็นวรรณกรรม
หรือศิลปกรรม ซึ่งทำให้ผู้ดูผู้อ่านหรือผู้ฟัง บังเกิดอารมณ์
สะท้อนใจหรือเกิดความนึกขึ้นด้วย*

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทเพลงที่เกิดขึ้นมาจากอารมณ์สะท้อนใจของผู้ประพันธ์ที่ได้รับประสบการณ์จากพระราชกรณียกิจขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ

พลอดุลยเดช และจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากเหตุการณ์การเสด็จสวรรคตของพระองค์ เป็น การสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของเหล่าศิลปินที่ถวายต่อพระองค์ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ในการ สร้างสรรค์บทเพลงที่มีความเป็นวรรณศิลป์ในการถ่ายทอดสู่ผู้ฟังซึ่งจะรับช่วงต่อในอารมณ์สะท้อนใจ ดังกล่าว

1.1.4 ลักษณะของวรรณศิลป์

บทประพันธ์ซึ่งมีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ มีคุณค่าทางอารมณ์และ ความรู้สึกต่อผู้อ่าน ผู้ฟัง ดังที่ พระยาอนูมานราชชน ได้กล่าวว่า “วรรณคดีมีวรรณศิลป์” หรือบท ประพันธ์ที่เป็นวรรณคดี คือ บทประพันธ์มุ่งให้ความเพลิดเพลิน ให้เกิดความคิด (imagination) และอารมณ์ต่างๆ ตามผู้เขียน และ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ กล่าวอย่างสอดคล้องว่าบทประพันธ์ที่เป็น วรรณคดีจะต้องมีรูปศิลปะ (form) รูปศิลปะนี้เองทำให้เกิดความงาม

เจตนา นาควัชระ ได้แสดงข้อคิดเห็นในหัวข้อการวิจารณ์วรรณกรรมใน หนังสือของ คงกฤษ ไตรยางค์ ว่าการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านขึ้นอยู่กับความสามารถในการ ใช้ภาษา ภาษาไม่ใช่เพียงแต่ไพเราะอย่างเดียวเท่านั้น แต่ภาษาคือสื่อความคิด คือตัวกระตุ้นให้คนคิด ต่อไป ภาษาคือแก่นของวรรณกรรม ภาษาคือตัวดำเนินเรื่อง เสน่ห์แห่งวรรณศิลป์ทำให้เราคิด ทำให้ เราหยุดคิด ทำให้เราอุกคึก เพราะถ้าพูดอะไรตรงไปตรงมา คนเข้าใจง่ายจะไม่เจริญปัญญา

ลักษณะทางวรรณศิลป์ เรามักจะนึกถึงคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง แต่ จากการศึกษาค้นคว้าคำประพันธ์ในบทเพลงมีองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เช่นการเลือกสรรถ้อยคำที่มี ความหมายลึกซึ้งกินใจ คำและข้อความที่ใช้ก่อให้เกิดการคิดพิจารณาไตร่ตรอง บางครั้งไปถึงระดับ ของภาษาที่นำมาใช้ด้วย หมายถึงไม่ได้เป็นคำที่พบเห็นได้โดยทั่วไป อีกทั้งเป็นภาษาที่ใช้ทักษะในการ ประพันธ์เช่น ซ่อนคำ ซ้ำคำ เล่นคำ เป็นต้น

ความไพเราะกินใจ ดึงดูดใจ เกิดจากตัวบทที่มีความสละสลวยงดงามทาง วรรณศิลป์ที่ผู้ประพันธ์แต่ละคนได้แสดงฝีมือที่เป็นลักษณะเฉพาะตน ด้วยวิธีการเลือกเฟ้นถ้อยคำและ กวีโวหาร แม้จะมีเนื้อหาเหมือนกัน แต่ผู้ประพันธ์ที่มีกลวิธีในการประพันธ์ที่เป็นแบบฉบับเฉพาะตน ในการถ่ายทอดจินตนาการผ่านตัวภาษา ย่อมมีลักษณะเด่นในการนำพาผู้อ่านไปสู่ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการจนเกิดความรู้สึกร่วมไปกับบทที่ประพันธ์นั้นๆ ได้ดี

ดังนั้นลักษณะของวรรณศิลป์จึงประกอบด้วยโครงสร้างสื่อทางภาษาที่มี ความงามเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มุ่งให้ผู้รับสารเกิดความคิดและจินตนาการ เกิดอารมณ์และ ความรู้สึกคล้อยตามไปกับผู้ส่งสารเมื่อผ่านการพิจารณาหรือตีความอย่างแยบยล

1.1.5 หน้าที่ของภาษา

จางง์ ทงประเสริฐ ได้กล่าวถึงเรื่องหน้าที่ของภาษาสรุปความได้ว่า ปัญหาทุกชนิดย่อมสามารถทำให้เราเริ่มต้นคิดได้และจะนำมาสู่ความสนใจของเราโดยอาศัย “ภาษา” เป็นสื่อ ปัญหาที่ยากมีความต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด ถ้าไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดจะถือว่าปัญหานั้นคลุมเครือ

หน้าที่ของภาษาแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ บอกเล่า (informative function) แสดงความรู้สึก (expressive function) และคำสั่งหรือขอร้อง (directive function)

วิทยา ศักยภินันท์ กล่าวว่า ภาษาบอกเล่าเป็นภาษาแสดงความคิดเห็นของผู้พูดต่อผู้ฟังข้อความ เรียกว่าเป็นภาษาที่มีค่าจริง (truth) หรือค่าเท็จ (false) ในตัวเอง ส่วนอีก 2 ประเภทคือ ภาษาแสดงความรู้สึก และภาษาคำสั่งคำขอร้อง (รวมถึงคำถาม) ไม่เกี่ยวกับค่าจริงหรือค่าเท็จ เพราะเกิดจากอารมณ์และความต้องการของผู้พูด ตามลำดับ

สิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจคือ ภาษาแสดงความรู้สึก เป็นเรื่องของอารมณ์ล้วนๆ เช่นภาษาที่ใช้ในบทเพลง เป็นความรู้สึกส่วนตัวของศิลปินที่ใส่ความประทับใจในสิ่งต่างๆ ลงไปในบทเพลง แสดงความรู้สึกลงไปในแต่ละข้อความ ผู้ประพันธ์บทเพลงหรือศิลปินมีความต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเป็นประการเดียวกัน

บทบาทและหน้าที่ของภาษา โดยเฉพาะภาษาในระดับคำที่ใช้ในการสื่อความ มี 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) การใช้คำเพื่อแสดงอารมณ์ต่างๆ ซึ่งอารมณ์ต่างๆ ที่ได้จากการใช้คำและความก่อให้เกิด “รส” หรือ “อรรถรส” เช่น อารมณ์รัก อาลัย เียดทุน บูชา เป็นต้น

2) การใช้จินตภาพเป็นสื่อ คือคำที่สื่อภาพได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง โดยไม่ต้องใช้คำเปรียบเทียบกับภาพจริงใดๆ ทั้งนี้เพราะเกิดจากการใช้คำแสดงกริยาอาการทำให้ผู้อ่านนึกภาพได้ทันที

3) การใช้คำแบบเล่นคำ คือการใช้คำในความหมายต่างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ กวีไทยนิยมเล่นคำกันมาก ถือว่าเป็นการแสดงฝีมือของผู้ประพันธ์ ซึ่งอาจเล่นเป็นลักษณะ “กล” หรือพลิกแพลงให้เกิดจังหวะพริ้งพราวมีเสียงกระทบไพเราะรื่นหู ทั้งยังสื่อความหมายอย่างลึกซึ้ง มี 3 ลักษณะย่อย คือ

- การเล่นเสียงของคำ คือ การเล่นคำที่ออกเสียงเหมือนกัน แต่ตัวสะกดต่างกัน ทำให้ความหมายต่างกัน นำมาไว้ในที่ใกล้กัน

- การเล่นคำตามขนบนิราศ คือ การนำคำคำเดียวกันเป็นคำหลักและมีคำอื่นมาผสมอยู่ในที่ใกล้กัน โดยอาจไม่สมจริงเชิงธรรมชาติ แต่มีความความเข้มข้นในเชิงวรรณศิลป์ คือมีความไพเราะด้านเสียงหรือศัพทาลังการ

- การเล่นคำแบบซ้ำคำ ซึ่งการใช้คำซ้ำจะช่วยสื่อความหมายหรือเสียงได้ดี เห็นหรือรู้สึกได้ถึงการทำหรืออารมณ์ความรู้สึกที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

1.1.6 ภาษาภาพพจน์

ภาษาภาพพจน์ หมายถึงการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหาร ที่ทำให้ผู้รับสารเกิดมโนภาพ เกิดจินตนาการ ถ่ายทอดอารมณ์ ทำให้มีความรู้สึกร่วมตรงตามความปรารถนาของผู้ส่งสาร ภาษาภาพพจน์มี 10 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) อุปมา (simile) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่น ร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า “เหมือน” หรือ “คล้าย” เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อยืนยันให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด ได้แก่คำว่า เหมือน เสมือน ดัง ดัง คล้าย ดูราว เหมือนดัง ดุจ ประดุจ ประหนึ่ง ละม้าย เสมอ ปาน เพียง ราว ราวกับ เทียบ เฉก เทียม เช่น ฯลฯ ตัวอย่างเช่น “...อ้าองค์สุริยศรี มีธรรมส่อง ปกครองอย่างทรงพระเมตตา ดุจบิทรเหล่าประชา ทุกซ່ร้อนใดใดกรายมา ไอ้ฟ้าเป็นดังฝนดับไฟ...” (จากบทเพลง ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา)

2) อุปลักษณ์ (metaphor) คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ แต่ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบทันทีโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ไม่มีคำแสดงความหมายว่า เหมือน ปรากฏอยู่ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ใช้คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” อุปลักษณ์ เป็นการใช้ถ้อยคำภาษา ในเชิงการเปรียบเทียบที่มีชั้นเชิงและลึกซึ้งกว่าอุปมา ตัวอย่างเช่น “..พระองค์ทรงเสียดสีเพียงไหน มีใครเห็นใจ สงสาร ก็ใครหนอใคร คำเข้าเฝ้าทรงงาน เป็นผู้ปิดทองหลังพระ...” (จากบทเพลง ผู้ปิดทองหลังพระ)

3) บุคลาธิษฐาน (personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์หรือกิริยาอาการ เหมือนมนุษย์เพื่อให้สิ่งเหล่านั้นเกิดปรากฏการณ์เสมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา แล้วสื่อความรู้สึกออกมาให้ผู้รับสารได้รับรู้เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาสิ่งไม่มีชีวิตหรือมีชีวิตแต่ไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคนหรือทำกิริยาอาการอย่างคน ตัวอย่างเช่น “อัครศิลป์นกรองศาสตร์กรองศิลป์การดนตรี ร้อยกรองบทกวีซึ่งกลม ตราบปากฟ้าครึ้มฝน ต้นไม้ทุกต้นพลอยยินดี รู้จักสามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย...” (จากบทเพลง พ่อแห่งแผ่นดิน)

4) อติพจน์ (hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมาย ให้ผู้ฟังรู้สึกว่หนักแน่นจริงจัง เน้นความรู้สึกให้เด่นชัดและน่าสนใจ โดยไม่เน้นความเป็นจริง เพราะต้องการให้ผู้รับสารเกิดความซาบซึ้งและประทับใจ ซึ่งอาจจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปก็ได้ เพื่อเน้นความรู้สึกมากกว่าความเป็นเหตุเป็นผล มุ่งเร้า

อารมณ์และความรู้สึกสะท้อนใจเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น “...ขอทรงยั่งยืนยงชั่วฟ้า พลานามัยเกษม
สำราญ ขอทรงยั่งยืนยงชั่วฟ้า ยั่งยืนยงชั่วกาล...” (จากบทเพลง ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป)

5) นามนัย (metonymy) คือ การเปรียบเทียบโดยการใช้นำหรือวลี
ลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่น หรือลักษณะสำคัญ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการกล่าวถึงส่วนใด
ส่วนหนึ่งของสิ่งใด มากกล่าวแทนคำที่ใช้เรียก สิ่งนั้นโดยตรง เป็นภาพพจน์ที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำ
ธรรมดา ๆ ช้าช้า ตัวอย่างเช่น “...ผ่านมาแล้วห้าสิบปี ต้นไม้ที่สูงใหญ่ ลมแรงเท่าไร ก็บรรเทา ออก
ผลให้เก็บกิน แดกใบเพื่อให้ร่มเงา คอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป ...” (จากบทเพลง ต้นไม้ของพ่อ)
ซึ่งต้นไม้หมายถึงประเทศที่มีความสงบร่มเย็น

6) อนุนามนัย (synecdoche) คือการกล่าวถึงส่วนย่อยที่มีลักษณะเด่นของ
สิ่งนั้น ๆ มากกล่าวแทนสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงทั้งหมด เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะเด่นที่เป็น
ส่วนหนึ่งมากกล่าวแทนทั้งหมด ตัวอย่างเช่น “... เพลิน เพลินภูพิงค์ ศุภร์สัญลักษณ์สุขจริง เมฆุไซ่ เพลง
พรจากฟ้าอำนาจพระปีใหม่ ตราตรึงทุกดวงใจสุขใดเทียบทัน ...” (จากบทเพลง บทเพลงแห่งฟ้า มหา
คีตราชน)

7) ปฏิพจน์ (paradox) คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือ
ขัดแย้งกันมากล่าวร่วมกันได้อย่างกลมกลืนกัน ภาพพจน์ประเภทนี้ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถ ใน
การวิเคราะห์ความหมาย หรือ ตีความจึงจะเข้าใจได้ดี ตัวอย่างเช่น “พ่อคือผู้คิด และผู้สร้างสรรค์
หลักน้ำใจ เพื่อใช้ชีวิต ให้เราสู้พอเพียง ให้เรารู้ถูกผิด ตามเส้นทางชีวิตของพ่อ ...” (จากบทเพลง ตาม
รอยพ่อ)

8) สัทพจน์ (onomatopoeia) คือ การใช้ถ้อยคำที่เลียนเสียงธรรมชาติ
เช่นเสียง ดนตรี เสียงร้องของสัตว์ หรือเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน การใช้ภาพพจน์ประเภท
นี้ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน จะช่วยสื่อให้ผู้รับสารรู้สึกเหมือนได้ยินเสียง โดยธรรมชาติของสิ่ง
นั้น ๆ และเห็นกิริยาอาการของสิ่งนั้น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น “...เกิดทุกข์เภทภัยใกล้ไกลในหล้า ประชา
เดือดร้อนสับสน บารมีพ่อพระภูมิพล เสมือนหยาดฝน โปรยปรายฉ่ำเย็น...” (จากบทเพลง โชคดีที่มี
ในหลวง)

9) ปฏิวาหะ (oxymoron) คือ การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันหรือ
ขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้มีความหมายใหม่ หรือให้ความรู้สึก ขัดแย้งกัน หรือเพิ่มน้ำหนัก
ให้แก่ความหมายของคำแรก ตัวอย่างเช่น “...จนข้าวซูรวงสะพรั่ง เหลืองสุกปลั่งทั่วทั้งทุ่งนา ชาวไทย
ซึ่งใจถ้วนหน้า รอดตายแล้วนาเรามีข้าวกินตลอดกาล ...” (จากบทเพลง ฝนพระราชทาน)

10) สัญลักษณ์ (symbol) คือ การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำ
อื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบและ ตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกัน
โดยทั่วไป อาจเป็นคำๆ เดียว ข้อความ บุคคลในเรื่อง เป็นเรื่อง เฉพาะตอน หรือเรื่องๆ หนึ่งก็ได้

ตัวอย่างเช่น “... เส้นทางเดินนี้ที่พ่อก้าวไปพ่อกฤษฎางไว้ให้กับเรา ตามรอยพ่อนำไป จะผ่อนทุกข์บรรเทา ตามรอยพ่อเกิดเราจะได้ดี ...” (จากบทเพลง ตามรอยพ่อ)

1.1.7 วรรณศิลป์กับเพลงไทยสากล

บทเพลงไทยสากลมีจุดกำเนิดของเพลงและมักจะถูกประพันธ์ขึ้นจากบริบททางวัฒนธรรม สังคม หรือการเมือง นักร้องเพลงไทยสากลที่ดีจะต้องมีความเข้าใจบทเพลงผ่านการตีความอย่างลึกซึ้งในความหมายโดยเข้าใจเป็นอย่างดีว่าเพลงบางเพลงนั้นเกิดขึ้นในลักษณะใด จับวิญญาณของเพลงให้ได้ บทเพลงไทยสากลเกิดขึ้นมาพร้อมกับเครื่องขยายเสียงซึ่งก็จะเป็นประโยชน์หากผู้ขับร้องมีความรู้ในเรื่องเทคนิค แต่อะไรก็ไม่สำคัญเท่าความเข้าใจว่าภาษาวรรณศิลป์ในบทเพลงไทยสากลนั้นต้องการการตีความ เพราะมีผลอย่างมากต่อการถ่ายทอดสู่คนฟังเพลง อีกประการหนึ่งคือการออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักภาษาก็มีความสำคัญเช่นกัน

บทเพลงไทยสากลเป็นชุมทรัพย์อันมหาศาลในด้านวรรณศิลป์ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้ด้านเนื้อร้องและทำนอง บทเพลงไทยสากลแต่งยาก เพราะการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ให้พ้องกับเสียงดนตรีเป็นศิลปะที่ต้องใช้ความชัดเจนในระดับสูง อาจจะเป็นเพราะแต่งยาก เนื้อร้องของบางเพลงจึงมีคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างแท้จริง นักวิจารณ์ศิลปะและนักวิชาการทางศิลปะคงจะต้องหันมาเก็บข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสร้างสุนทรียศาสตร์แห่งความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ของไทยให้ทันยุคทันสมัยกว่าที่เป็นมา

ดังนั้นสรุปได้ว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นงานวรรณกรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีศิลปะและนับได้ว่าเป็นวรรณศิลป์ โดยมีจุดประสงค์ในการประพันธ์เพื่อสื่อสารไปยังผู้รับสารคือผู้ฟังให้ได้รับประสบการณ์หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ที่ประกอบด้วยสุนทรียศาสตร์เพราะผ่านการพิจารณาไตร่ตรองหรือเรียบเรียงอย่างระมัดระวัง เป้าหมายก็เพื่อถ่ายทอดความคิดและจินตนาการอารมณ์สะท้อนใจต่างๆ ทั้งหมดทั้งหมดนี้ให้เกิดแก่ผู้ฟังด้วยเช่นกัน

1.2 จิตสำนึก

จิตสำนึกเป็นความรู้สึกที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่คอยกำกับและกำหนดทิศทางในการแสดงออกทางพฤติกรรมซึ่งจะมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยทั่วไปในการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์จะเป็นปกติสุขได้ก็ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นเชิงบวก สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการได้รับประสบการณ์ที่ดีคอยหล่อหลอมจิตใจจนสามารถทำให้เกิด “จิตสำนึก” ที่ดี ประสบการณ์ดังกล่าวสามารถสร้างเป็นปัจจัยป้อนให้มนุษย์ได้จากกระบวนการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทุกระบบเพราะจุดประสงค์หนึ่งในการจัดการเรียนการสอนคือต้องการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.2.1 ความหมายของจิตสำนึก

สำนึกหรือจิตสำนึก (consciousness) ของมนุษย์คือความรู้สึกนึกคิดและเจตจำนงของมนุษย์ กำหนดการรับรู้ และพฤติกรรมของมนุษย์ ดูเหมือนว่าเป็นนามธรรม ปราศจากตัวตนและจับต้องไม่ได้ ทว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่างเป็นศูนย์รวมแห่งอุดมคติที่เป็นการกระทำของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการคิด การพูด การทำ ล้วนก่อเกิดจากสิ่งที่อยู่ลึกลงไปในจิตใจ การรับรู้ความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ความรู้สึก ความคิด ความตระหนัก ความซาบซึ้ง ความศรัทธาและเห็นคุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล โดยผ่านทางประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เป็นเสมือนเข็มทิศที่กำกับพฤติกรรมหรือนำไปสู่การปฏิบัติ การกระทำสัมพันธ์ภาพ ทั้งในตัวบุคคล ความทะเยอทะยานและกระตุ้นให้เห็นแก่ประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่าต่อตัวเอง ตลอดจนในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น ต่อบุคคล สถาบัน ชุมชน สังคม ฯลฯ , , , ,

เมื่อประมวลแล้ว จิตสำนึกหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมแต่มีความสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มและกำหนดทิศทางของการเกิดพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่รับความรู้สึกจากสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น บทเพลงที่เมื่อฟังแล้วเกิดการกระตุ้นเตือน ถ้าความรู้สึกนึกคิดนี้เกิดในส่วนที่ลึกลงไปในจิตใจที่เรียกว่า จิตใต้สำนึก ก็จะกระตุ้นให้เกิดประโยชน์ไม่เพียงต่อตนเองเท่านั้นแต่ยังประโยชน์ต่อส่วนรวมอีกด้วย

1.2.2 สำนึกในระดับของจิตใจ

โจเซฟ เมอร์ฟี แบ่งระดับจิตใจออกเป็น 2 ระดับคือ จิตสำนึกและจิตใต้สำนึก และได้ให้ความหมายแต่ละคำว่า จิตสำนึก เป็นจิตที่รู้จักแยกแยะเหตุผล ส่วนจิตใต้สำนึก เป็นจิตที่อยู่เหนือเหตุผล

Sarkar ได้อธิบายถึงเรื่องจิตใจของมนุษย์ว่า เป็นส่วนประกอบที่ลึกลงไป ซึ่งมี 3 ระดับใหญ่ๆ คือ

1) จิตสำนึก (conscious mind) จิตใจระดับแรกสุดของคนเรา เป็นจิตที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้ ดังได้กล่าวแล้ว การที่เด็กเล็กๆ ตื่นเต้นสนุกสนานไปกับธรรมชาติ การสัมผัสสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยใช้อวัยวะต่างๆ รับรู้ความรู้สึกรอบตัวแปลกๆ ใหม่ๆ ทำให้จิตสำนึกของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และนอกจากนั้น ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

2) จิตใต้สำนึก (subconscious mind) เป็นจิตระดับที่สองของมนุษย์ที่มีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่าจิตสำนึก จิตใต้สำนึกมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ เรื่องความคิดที่ลึกซึ้งและความทรงจำของมนุษย์ ความคิดของคนเราส่วนใหญ่นั้นจะอยู่ในจิตระดับนี้ ไม่ว่าจะแก้ปัญหา นักวิเคราะห์ จิตระดับนี้จะอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จิตจะพยายามรวบรวม

ข้อมูลต่างๆ และนำเอาข้อมูลมาไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง เช่นการคิดเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาที่ลึกซึ้งต่างๆ หรือความพยายามที่จะเข้าใจหลักธรรมในศาสนา และความพยายามทำความเข้าใจระบบสังคมที่แตกต่างกันไปตามแต่ข้อมูลที่มนุษย์แต่ละคนได้รับ

3) จิตเหนือสำนึก เป็นแหล่งของความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ สภาวะสร้างสรรค์ของมนุษย์เกิดจากการเชื่อมโยงความคิดต่างๆ ที่เดิมไม่มีความเกี่ยวพันกันมารวมเข้าด้วยกันเป็นความคิดเดี่ยวที่แปลกใหม่ ซึ่งเรียกการคิดแบบนี้ว่า การคิดเชิงเทียบเคียง เป็นการคิดที่ล้ำค่ายิ่งของมนุษย์ และมักจะเกิดขึ้นในขณะที่จิตใจของเราสบายหรืออ่อนคลายมากที่สุด ซึ่งจิตใจของเราไม่ทำงานภายใต้อำนาจของจิตสำนึก

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ได้พิจารณาลักษณะการเกิดขึ้นของ “สำนึก” พบว่า สำนึกของคน สำนึกของชุมชน หรือสำนึกของสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมมากมาย อาจจำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในได้ดังนี้

1) สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายนอก หมายถึงการที่มนุษย์ดำรงอยู่ในสังคม ได้มีปฏิสัมพันธ์กับภาวะแวดล้อมต่างๆ คำว่า “ภาวะ” หมายถึง ภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นความหมายที่ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงด้านเดียว ภาวะดังกล่าวได้อบรมหล่อหลอมและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละน้อยจนเกิดเป็น “รูปแบบอันหลากหลายของสำนึก” ในลักษณะของ “การตัดสินใจแยกแยะ” ว่าอะไรดี-เลว ควร-ไม่ควร ปกติ-ผิดปกติ ถูกประเพณี - ผิดประเพณี เป็นต้น

2) สำนึกที่เกิดจากภายใน หมายถึง การครุ่นคิด ไตร่ตรอง ตรึกตรองของคน แต่ละคน ในการพิจารณาตัดสินเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง

สรุปว่า ระดับของจิตใจที่สำคัญคือ “จิตสำนึก” ซึ่งเป็นสำนึกระดับพื้นฐาน และเป็นสำนึกแห่งการเรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว มักเกิดขึ้นกับวัยเด็กและวัย เรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระดับสติปัญญา ระดับของจิตใจระดับต่อมาคือ “จิตใต้สำนึก” จะมีลักษณะละเอียดลึกซึ้ง เกี่ยวกับความความทรงจำ มักเกิดกับผู้ใหญ่หรือผู้ที่ ต้องการใช้ความคิด เช่น นักวิจัย นักวิเคราะห์ แต่ถ้าลึกซึ้งยิ่งกว่านี้อีกก็จะเรียกว่า “จิตเหนือสำนึก” เป็นระดับที่มากกว่าการคิดวิเคราะห์แต่เป็นการสังเคราะห์ที่มีสัมพันธภาพกับจิตใจ เป็นความสงบมักเกิดขึ้นขณะจิตใจของเรามีความอ่อนคลายมากที่สุด สำนึกอยู่ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมทั้งภายนอกที่เข้ามากระทบและปัจจัยภายใน เช่น การครุ่นคิดพิณิจพิเคราะห์หรือไตร่ตรอง

ฉะนั้น “มนุษย์ทุกคนล้วนสามารถสร้างสำนึกให้ตนเองได้” โดยนำพาการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด หรือประสบการณ์ ฯลฯ แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่า ต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็จะมี การฝึกฝน และสั่งสมสำนึกแบบนั้น เหล่านั้น

1.2.3 หน้าที่ของจิตสำนึก

ประเวศ วะสี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกว่าเป็นพลังมหาศาล ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวมนุษย์ คือยกระดับความเป็นมนุษย์อย่างก้าวกระโดด พลังของจิตสำนึกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนเกิดเป็น “จิตสำนึกใหม่” ตัวอย่างเช่น เจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อเป็นมกุฏราชกุมาร ได้ศึกษาศิลปวิทยาที่มีอยู่ขณะนั้นทั้งหมด แต่ศึกษาแล้วก็ยังรู้สึกว่ายังไม่ถึงตามที่ต้องการ ต่อเมื่อเสด็จหนีออกจากวังไปสัมผัสความจริงของชีวิต เช่น คนจน คนแก่ คนเจ็บ คนตาย จึงเกิดจิตสำนึกใหม่ ตั้งพระทัยอย่างแน่วแน่ที่จะหาทางให้มนุษย์พ้นทุกข์ ซึ่งเป็นความตั้งใจ ที่ยิ่งใหญ่เหนือธรรมดา เพราะ ธรรมดาคนก็ต้องมีความทุกข์ จะพ้นทุกข์ไปได้อย่างไร พระองค์เกิดฉันทะวิริยะอย่างแรงกล้าที่จะหาความรู้ให้ได้ พลังจิตสำนึกใหม่ทำให้เกิดฉันทะวิริยะอย่างแรงกล้า พลังจิตสำนึก และฉันทะวิริยะอันแรงกล้ามาก่อนความรู้ ฉันทะวิริยะแรงกล้ามากขนาดตายก็ยอม จะต้องหาความรู้ให้ได้ ซึ่งในที่สุดก็ทรงค้นพบความรู้ที่นั่น อันเป็นแสงสว่างทางปัญญาให้โลกมากกว่า 2,500 ปี

พลังจิตสำนึกใหม่ทำให้คนธรรมดากลายเป็นพระพุทธเจ้าได้พลังจิตสำนึกใหม่ทำให้โจรใหญ่ อย่างองคุลิมาล กลายเป็นพระอรหันต์ได้ จิตของโจรกับจิตของพระอรหันต์ต่างกัน อย่างมากมาย ทั้งหมดทั้งหมดนี้คือความหมายของจิตสำนึกใหม่

ขณะที่ โจเซฟ เมอร์ฟี ได้อธิบายหน้าที่และการทำงานของจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกที่ทำงานประสานกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้

เมื่อเราคิดคำนึงด้วยจิตสำนึกและสิ่งใดก็ตามที่คิด อยู่เสมอๆ จะจมดิ่งสู่จิตใต้สำนึกซึ่งจะบันดาลให้เป็นไปตาม ธรรมชาติแห่งความคิดนั้น จิตใต้สำนึกเป็นที่รองรับของ อารมณ์ทั้งหลายทั้งมวลของเรา และเป็นจิตใจในเชิงสร้างสรรค์ คือถ้าเราคิดดีก็จะได้รับสิ่งดีงามติดตามมา แต่ถ้าคิดชั่ว ความ เลวร้ายจะสนองตอบ นี่เองเป็นวิธีการทำงานของจิตใฝ่มนุษย์ ขณะที่จิตใต้สำนึกรับเอาแนวความคิดหนึ่งเข้าไว้นั้น มันก็ เริ่มต้นปฏิบัติงานกับแนวความคิดดังกล่าวในทันที

นับว่าน่าสนใจและเป็นความจริงอันละเอียดอ่อนที่วากฎแห่งจิตใต้สำนึก นั้นตอบรับต่อสิ่งดี และเลวได้พอๆ กัน กฎนี้เมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับแนวคิดทางทำลายจะก่อให้เกิด

ความล้มเหลวไม่สมหวัง และปราศจากความสุข แต่อย่างไรก็ตาม เมื่ออุปนิสัยในการใช้ความคิดของเราเป็นไปในลักษณะปรองดอง และสร้างสรรค์ก็จะได้รับสิ่งตอบแทน คือสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ความสำเร็จและความมั่งคั่งร่ำรวย เมื่อเราเริ่มคิด และบังเกิดความรู้สึกในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะเป็นการเชื่อเชียวความสงบแห่งจิตใจและร่างกายที่มีสุขภาพดีให้เข้ามาสู่ตัวเอง “อะไรก็ตามที่บังเกิดความรู้สึกว่าถูกต้อง จิตใต้สำนึกจะซึมซับประทับใจ และสะท้อนออกมาทางประสบการณ์” ฉะนั้นสิ่งที่จำเป็นต้องทำคือจัดการให้จิตใต้สำนึกยอมรับความคิดของเราเอง และกฎเกณฑ์การทำงานของจิตใต้สำนึกจะนำมาซึ่งความมีสุขภาพดี สันติสุข หรือสถานะต่างๆ ที่ต้องการ

เว็บไซต์ ได้เผยแพร่เรื่อง “พลังแห่งจิตใต้สำนึกกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์” สรุปความได้ว่า จิตใต้สำนึกคือการบันทึกเรื่องราวทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่เราเชื่อมั่นศรัทธาหรือประทับใจ ประทับเรื่องราวเหล่านั้นลงในจิตใจ สิ่งที่น่าสนใจคือ จิตใต้สำนึกนี้สามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังความคิด ความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น

เหตุผลที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องจากเชื่อว่าบทเพลงที่นำมาศึกษาและนำไปสืบทอดจะเป็นเครื่องมือสะท้อนประสบการณ์ให้มนุษย์เกิดความสำนึก ซึมซับประทับใจ เพื่อเป็นเครื่องนำทางในการประกอบกรรมดีในลำดับต่อไปได้

ดังนั้นหน้าที่ของจิตสำนึกนี้ถ่ายทอดได้โดยผ่านการบันทึกประสบการณ์ เช่นการรับรู้เนื้อหาสาระจากบทเพลงที่เลือกสรรและผ่านการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นสิ่งดีถ่ายทอดไปยังผู้ฟังให้ได้เห็นสาระสำคัญของเนื้อหา เมื่อผู้ฟังได้รับฟัง ตระหนักก็จะประทับใจไว้ ซึ่งเชื่อว่าจะก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.3 วรรณศิลป์ กับมนุษย์

วรรณศิลป์อยู่กับมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ จะเกิดขึ้นด้วยเหตุใดก็ตามแต่ก็อยู่คู่กันมาตลอดจนบางครั้งก็ยากจะหาหลักฐานมาพิสูจน์ให้แน่ชัดได้ การที่กล่าวอ้างกันว่า ศิลปะแขนงต่างๆ เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์จัดเป็นกิจกรรมยามว่าง ไม่รู้จะทำอะไร อาจจะหักล้างการคาดเดาดังกล่าวจากการที่บางชนชาติงานศิลปะเกิดขึ้นท่ามกลางศึกสงครามด้วยซ้ำไป ถ้าตรวจสอบในประวัติศาสตร์มนุษยชาติตั้งแต่ต้น จะเห็นว่าบางยุคบางสมัยมนุษย์ไม่มีการปกครอง การค้าขาย การเพาะปลูก การปศุสัตว์และการคมนาคม แต่ไม่มียุคใดสมัยใดเลยที่มนุษย์ขาดศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วรรณคดี

สำหรับประเทศไทยของเรา ศิลปะประเภทวรรณศิลป์เริ่มเกิดขึ้นในสังคมตั้งแต่สมัยโบราณเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะด้านวรรณกรรมภาพยกลอน ดังคำกล่าวที่ว่า คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน อาจกล่าวได้ว่า ได้สัมผัสงานด้านศิลปะตั้งแต่เกิดจนตาย

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ยังได้กล่าวถึงงานทางด้านวรรณศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์อีกหลายประเด็น เช่นกล่าวถึงกวีว่ามีหลายบทบาทคือเป็นทั้งนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนในสังคมร่วมสมัย และในฐานะพลเมืองของสังคมนั้นๆ กวีจึงควรต้องตระหนักและแสดงบทบาทให้เข้ากับบริบทของสังคมที่วิวัฒนาการไปในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม การใช้ภาษาของกวีก็มีความจำเป็นให้สอดคล้องกลมกลืน เพื่อความเข้าใจอันดีของผู้อ่านวรรณคดีของกวีผู้นั้น งานทางด้านวรรณคดีบางครั้งต้องสร้างสรรค์ให้สບอารมณ์ผู้อ่านด้วยเพราะไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงออก (expression) เท่านั้นเป็นการติดต่อ (communication) ด้วย อีกทั้งยังต้องยอมรับรูปแบบของการประพันธ์ตามสมัยนิยมด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า ผู้ประพันธ์มีหลายบทบาทหน้าที่ คือ นอกเหนือจากการเป็นผู้เขียนหนังสือหรือตำราแล้ว ในฐานะของสมาชิกในสังคม ณ ช่วงเวลานั้นๆ แล้ว ก็ยังต้องมีความใส่ใจกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์บ้านเมืองด้วย และจะต้องใช้ภาษาในการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจให้กับผู้คนในสังคมนั้นๆ ด้วย หรืออาจเรียกได้ว่าบางครั้งก็ต้องพูดภาษาเดียวกับผู้คนในชุมชนนั้นๆ นั่นเอง

สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์คือปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แต่ก็เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมีสุนทรียภาพและจินตนาการ สองสิ่งนี้เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ก่อให้เกิดเสียงเพลง มีการเคาะจังหวะประกอบเสียงเพลง เพื่อให้เกิดความครึกครื้น จนเกิดเป็นวิวัฒนาการที่พบเห็นในปัจจุบัน

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ กล่าวถึงมนุษย์ที่มีความแตกต่างจากสัตว์โลกประเภทอื่นๆ ในฐานะสัตว์ประเสริฐชั้นสูงที่สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยสรุปได้ว่า นอกเหนือจากความรักสวยรักงามที่มีประจำตัวมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม เมื่อว่างเว้นจากการงานหรือการใช้กำลังกาย กำลังความคิดแล้ว มนุษย์มักจะสร้างสรรค์ ศิลปะและวรรณคดี การเต้นรำนั้นเกิดจากการละเล่นที่เกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคม ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ชั้นต่ำที่จะมีเพียงการรักษาให้ชีวิตอยู่รอด การเต้นรำของมนุษย์เกิดขึ้นจากความต้องการแสดงออกที่มีต้นตอมาจากอารมณ์ความรู้สึก เช่นอารมณ์ดีใจ ลิงโลดใจจากการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน พร้อมกับการเปล่งเสียงให้เข้ากับจังหวะการตีกลองซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรกของมนุษย์

จากข้อความข้างต้น นอกจากจะได้ภาพของความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างมนุษย์กับสิ่งอื่นๆ ยังได้ภาพของวิวัฒนาการทางด้านบทเพลงหรือดนตรีของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบทที่พบว่ามีอิทธิพลกับวิวัฒนาการดังกล่าวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้จะเห็นว่าเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางด้านบทเพลงหรือดนตรี อีกทั้งยังต้องเกิดแรงบันดาลใจในการคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

ตอนที่ 2. พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

2.1 พระราชประวัติ

พระนามเต็มของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร” พระนามย่อ คือ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงประกาศพระราชปณิธานในการปกครองประเทศไว้ในพระปฐมบรมราชโองการว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

คำว่า “ครองแผ่นดินโดยธรรม” หมายถึง “ครองแผ่นดินโดยทศพิธราชธรรม”

สุเมธ ตันติเวชกุล กล่าวถึง “ทศพิธราชธรรม: ธรรมะของพระราชา” ว่า เป็นธรรมะสำหรับพระราชาเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกิจซึ่งมี 10 ประการ และเป็นธรรมะที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพึงเจริญรอยเบื้องพระยุคลบาท สอดคล้องกับ พระมหาพรหมมหาราช ธรรมมหาโส (นิธิบุญยากร) กล่าวว่า ทศพิธราชธรรมนอกจากโดยทั่วไปหมายถึง “ธรรมะสำหรับพระราชา 10 ประการ” ยังหมายรวมถึง “หลักการหรือหลักปฏิบัติที่ผู้นำที่ประสงค์ให้ผู้ตามหรือบุคคลอื่นเกิดความยินดีโดยชอบธรรม” อีกด้วย ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดของหลักทศพิธราชธรรมเป็นลำดับต่อไป

พระปฐมบรมราชโองการที่อัญเชิญมา ณ ที่นี้ มีความหมายที่ชัดเจนแจ้งว่าพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยที่จะ “ครอง” ประเทศโดยธรรม การครองประเทศก็เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินมีความสุขโดยทั่วหน้ากัน ซึ่งแตกต่างจากการ “ปกครอง” จึงเป็นพระบรมราชโองการที่ศักดิ์สิทธิ์ และสถิตอยู่ในหัวใจของคนไทยทุกคนตลอดมา และยิ่งเมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า พระจริยวัตรอันงดงามก็ดี รวมทั้งพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่พระองค์ทรงปฏิบัติอย่างมิทรงเหน็ดเหนื่อยก็ดี เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการที่ทรงรับสั่งไว้ ก็ย่อมทำให้อาณาประชาราษฎร์ต่างชื่นชมพระบารมี และถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างมิเสื่อมคลาย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลกในสมัยปัจจุบัน ทรงครองสิริราชสมบัติมายาวนานครบ 70 ปี ในปีพุทธศักราช 2559 คำปรารภของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในหนังสือ “บทเพลงจากดวงใจแด่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ พระผู้สถิตในหทัยราษฎร์” เพื่อสรรเสริญพระอัจฉริยภาพในด้านต่างๆ ของพระองค์ ความดังนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นเอตทัคคะทั้งศาสตร์และศิลป์หลายแขนง ทรงเป็นทั้งปราชญ์และครูแห่งแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ที่ประชาชนชาวไทยต่างเทิดทูนไว้เหนือเศียรเกล้า พระอัจฉริยภาพอันล้ำเลิศและพระปรีชาสามารถเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาและประทับใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จึงทรงได้รับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลเทิดทูนพระเกียรติยศในฐานะที่ทรงเป็นทั้งกษัตริย์ นักคิด และนักพัฒนา... ..โดยเฉพาะที่สำคัญองค์การสหประชาชาติได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” และทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา “พระมหากษัตริย์นักพัฒนา” เพื่อเฉลิมพระเกียรติในฐานะที่ทรงอุทิศพระองค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนชาวไทย และพัฒนามนุษยชาติอย่างต่อเนื่อง

หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี และคณะ บันทึกเกี่ยวกับการครองสิริราชสมบัติขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไว้ในหนังสือ “แสงแห่งแผ่นดิน” ดังต่อไปนี้

ตลอดการครองสิริราชสมบัติ 70 ปี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทยและในโลกนับแต่วันที่ประเทศไทยมีประชากร 24 ล้านคน จนถึง 67 ล้านคน เมื่อ พ.ศ. 2559 ทรงเป็นพระประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2489 ในรัชสมัยนี้มีรัฐธรรมนูญจำนวนถึง 17 ฉบับ นายกรัฐมนตรี 27 คน คณะรัฐมนตรี 46 คณะ ซึ่งผลัดเปลี่ยนเวียนกันเข้ามาแล้วก็ออกไป มีเพียงพระประมุขเท่านั้นที่ทรงเป็นความต่อเนื่องของแผ่นดินที่ได้ทรงร่วมทุกข์สุขผ่านร้อนหนาวในวิกฤตของชาติ บ้านเมืองร่วมกับพลกนิกรของพระองค์ครั้งแล้วครั้งเล่าตลอดรัชสมัย

พระราชกรณียกิจของพระองค์ในการเสด็จเยี่ยมเยือนอาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินเพื่อให้พสกนิกรของพระองค์มีความสุขความสบายนั้นมากมายมหาศาล สุวัฒน์ อัสวไชยชายู ได้บันทึกสถิติเกี่ยวกับระยะทางเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ดังนี้

ช่วงเดือน ตุลาคม 2512 ถึง กันยายน 2513	15,473	กิโลเมตร
ช่วงเดือน ตุลาคม 2513 ถึง กันยายน 2514	20,787.7	กิโลเมตร
ช่วงเดือน ตุลาคม 2514 ถึง กันยายน 2515	27,229.75	กิโลเมตร
ช่วงเดือน ตุลาคม 2517 ถึง กันยายน 2518	30,687.1	กิโลเมตร
ช่วงเดือน ตุลาคม 2519 ถึง กันยายน 2520	41,879.71	กิโลเมตร

เฉลี่ยระยะทางเสด็จพระราชดำเนิน 25,000 กิโลเมตรต่อปี ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินช่วงปี พ.ศ. 2512 ถึง 2528 รวม 384.400 กิโลเมตร มากกว่าระยะทางจากโลกถึงดวงจันทร์

พระราชประวัติด้านการพัฒนามนุษย์และพัฒนาประเทศในองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นับเนื่องแต่ทรงขึ้นครองราชย์มีมากมาย ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2498 หรือกว่า 60 ปีก่อน พระองค์มีพระราชดำริเรื่องฝนหลวงครั้งแรก และทรงดำเนินโครงการจนประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขความแห้งแล้งในท้องถื่นทุรกันดารได้เป็นอย่างดี ในปี พ.ศ. 2517 พระราชดำริเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในปี พ.ศ. 2520 เมื่อพระองค์ได้ทรงสดับพระธรรมเทศนาเรื่องพระมหากษัตริย์ โดยสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (วิน ธรรมสโร มหาเถร) วัดราชผาติการาม ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีแก่นเรื่องสำคัญคือ การบำเพ็ญความเพียรหรือวิริยะบารมี นอกจากนี้ยังสอดแทรกแง่คิดอื่นๆ อีก เช่น การใช้ปัญญา การอนุรักษ์และการพัฒนา

ในปี พ.ศ. 2526 พระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นเหมือนต้นแบบของแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถื่น ในปี พ.ศ. 2527 โครงการ “แก่งดิน” ได้เกิดขึ้น โดยทรงให้ทดลองทำดินให้เปรี้ยวจัด โดยทำให้ดินแห้งและเปื่อยกลสับกันเพื่อเร่งปฏิกิริยาให้ดินปล่อยกรดกำมะถันออกมามากที่สุด จนดินเปรี้ยวถึงขั้นไม่มีพืชใดเจริญงอกงามได้ จากนั้นจึงค่อยหาวิธีแก้ไขในหลวงทรงคิดค้นประดิษฐ์กังหันน้ำชัยพัฒนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2531 เพื่อเป็นเครื่องมือบำบัดน้ำเสีย

ในปี พ.ศ. 2537 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาชีวิตและอาชีพของเกษตรกร รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายจากระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2538 แนวพระราชดำริเรื่องโครงการแก้มลิง พระองค์พระราชทานครั้งแรกเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2547 จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้มีประชาชนและข้าราชการเสียชีวิตจำนวนมากจากการก่อการร้าย นับเป็นสถานการณ์ซึ่งมีความร้ายแรงอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงห่วงใยในปัญหานี้เป็นอย่าง

ยิ่ง และได้พระราชทานหลักปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาว่า “ให้พยายามทำความเข้าใจปัญหา เข้าถึงประชาชน และร่วมกันพัฒนา” รัฐบาลและหน่วยงานราชการขณะนั้นจึงน้อมนำกระแสพระราชดำรัสมาเป็นหลักปฏิบัติในประโยคสั้นกระชับว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

2.2 พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ด้านการพัฒนามนุษย์

พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้านการพัฒนามนุษย์ หน้าที่สุดมิได้ ทรงห่วงใยและสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชน สุขเมธ ตันติเวชกุล กล่าวว่ คงไม่เกินเลยที่จะกล่าวว่า พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ และทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน เพราะได้เคยรับสั่งกับพวกเราครั้งหนึ่งว่า

“ทำงานกับฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุข

ร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น”

สุข เมธ ตันติ เวช กุล ได้ เล่า ว่า ข ณ ะ ที่ ค ณ ะ นั ง พบเพียบถวายเป็นกันอยู่ในเย็นวันหนึ่ง พระองค์ทรงผินพระพักตร์ไปที่พระราชอาสน์ที่มีได้ทรงประทับแต่ทรงประทับบนพื้นรับสั่งถึงเหตุผลที่พระองค์ทรงยอมเหนื่อย ประโยคที่รับสั่งมี 3 ประโยคที่แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเข้าใจบ้านเมืองอย่างแจ่มชัด

“พระเจ้าอยู่หัวยังต้องเหนื่อย ต้องลำบากทุกวันนี้

เพราะว่าประชาชนยังยากจนอยู่ เมื่อประชาชนยากจนแล้ว

อิสรภาพเสรีภาพเขาจึงไม่มี และเมื่อเขาไม่มีอิสรภาพเขาก็เป็น

ประชาธิปไตยไม่ได้”

พระธรรมโกศาจารย์ กล่าวว่า “พระราชา” ตามตัวพยัญชนะ หมายถึง ผู้ที่ทำความพอใจให้แก่ประชาชน พระองค์ทรงค้นคว้า ประดิษฐ์ เพื่อให้ทรงได้มาซึ่งสิ่งที่จะอำนวยความสุขให้แก่ประชาชนอย่างไม่ทรงเห็นแก่เหน็ดเหนื่อย พระองค์ทรงค้นคว้าและผลิตในทุกภาคส่วน เกษตรกรรม กสิกรรม การประมง อุตสาหกรรม จนกระทั่งถึงระบบสหกรณ์ สุทิน ลีปิยะชาติ สรรเสริญพระองค์ไปในแนวทางเดียวกันว่า พระองค์เป็นยอดพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ยอดนักบริหารงานแบบบูรณาการ ทั้งในด้านการชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำ การเกษตรกรรม การพัฒนาที่ดิน การส่งเสริมสหกรณ์ การพัฒนาชนบท การแพทย์ การสาธารณสุข การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ อักษรศาสตร์ การกีฬา และการดนตรี เป็นต้น

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตลอดรัชสมัย 4,685 โครงการ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ 3,204 โครงการ โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมและการศึกษา 393 โครงการ โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ 341 โครงการ โครงการพัฒนาแบบบูรณาการและอื่นๆ 258 โครงการ โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม 177 โครงการ โครงการพัฒนาด้านการเกษตร 169 โครงการ โครงการพัฒนาด้านคมนาคมและสื่อสาร 86 โครงการ และโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข 57 โครงการ

จะเห็นได้จากข้อมูลข้างต้นว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาอย่างแท้จริง ทุกโครงการในพระราชดำริล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อความผาสุกของปวงชนชาวไทยแทบทั้งสิ้น เป็นพระมหากษัตริย์ผู้เป็นต้นแบบ อันหาที่สุคติได้ ยิ่งไปกว่านั้น พระองค์ยังทรงห่วงใยพสกนิกรที่ประสบปัญหาที่ทำกินและทรงแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยพระองค์เองดังจะเห็นได้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงพระราชดำเนินในการแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนคนไทยแทบจะทุกตารางนิ้วของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ 8,500 ไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร พื้นที่ 13,300 ไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่ 15,880 ไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี พื้นที่ 85,235 ไร่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ 1,895 ไร่ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ 1,740 ไร่

ความสำเร็จเป็นประจักษ์ชัดในเรื่องการพัฒนามนุษย์ของพระองค์ ในปี พ.ศ.2549 พสกนิกรชาวไทยต่างก็ปลื้มปิติที่องค์การสหประชาชาติมีมติทูลเกล้าฯ ถวาย “รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) แต่องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในเรื่องเกี่ยวกับรางวัลอันทรงเกียรตินี้ อัครวิทย์ เรืองรอง แสดงความเห็นว่าเป็น “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” ที่สายตาของประชาคมโลกมองผ่านโครงการในพระราชดำริกว่าสี่พันโครงการ ความเป็นระบบจากการคิดอย่างเป็นระบบมีระเบียบในวิธีจนได้องค์ความรู้ที่เรียกว่า “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งหมายถึง “ศาสตร์ด้านการพัฒนามนุษย์” ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยทรงตระหนักในคุณค่าของมนุษย์

2.2.1 การพัฒนาด้านการเกษตร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นต้น โดยการทำเกษตรทฤษฎีใหม่นี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นต้น คือ การแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตรา

30-30-30-10 เพื่อชุดเป็นสระกักเก็บน้ำ 30% ปลูกข้าวในฤดูฝน 30% ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก สมุนไพร 30% และเป็นที่อยู่อาศัยอีก 10% จากนั้นจึงเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือการให้เกษตรกรรวมกันในรูปแบบของกลุ่ม สหกรณ์ เพื่อดำเนินการในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา จากนั้นจึงเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม คือการติดต่อประสานงาน จัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อใช้ลงทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

ทรงมีพระราชดำริเรื่องการจัดทำฝนหลวง เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยมีการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการฝนหลวงขึ้น ซึ่งจะใช้สารเคมีไปอยู่ในท้องฟ้า จนกระทั่งไอน้ำอึดตัวและกลั่นตัวออกมากลายเป็นเม็ดฝน

ทรงมีพระราชดำริให้มูลนิธิชัยพัฒนาดำเนินการวิจัย และพัฒนากังหันน้ำชัยพัฒนาขึ้น เพื่อบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการเติมอากาศ ทำให้น้ำเสียกลายเป็นน้ำดี และสามารถประยุกต์ใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชน น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และเพิ่มออกซิเจนให้บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางการเกษตร

ทรงอยู่กับดินและน้ำมากกว่าอยู่ในพระราชสำนักหรือพระราชบัลลังก์แห่งกษัตริราช เพราะพระองค์คือสัญลักษณ์แห่งธรรมที่แผ่แผ่แกปกนิกรไหลหลากไปทั่วพระราชอาณาจักร ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งการครองสิริราชสมบัติ รอยพระบาทที่เสด็จฯ ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ นั้นไม่อาจจะประมาณได้ครบถ้วนทุกเมล็ดทรายใต้ฝ่าพระบาทของพระมหากษัตริย์พระองค์นี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงตระหนักเป็นอย่างดีว่า เกษตรกรนี้ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังปรากฏในพระราชดำรัสว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับเกษตรมาแต่ไหนแต่ไร
แล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้างความเจริญด้านต่างๆ
เป็นรายได้จากเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่า
ความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของเกษตร
เป็นสำคัญ งานทุกๆ ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็เพราะ
การเกษตรของเราเจริญ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงแก้ปัญหาเรื่องการทำกินที่ผิดกฎหมายคือการปลูกฝนของชาวเขาภาคเหนือ ดังที่ ธีรภาพ โลหิตกุล กล่าวไว้โดยสรุปว่า พระองค์ทรงมีวิริยะอุตสาหะในการแก้ปัญหา ไม่เพียงแต่ต้องบุกป่าฝ่าดงเข้าไปให้ถึงในภูมิภาคที่

ยากลำบากเท่านั้น ยังต้องทรงสร้างความสำเร็จที่ถูกต้องในการทำการเกษตรที่ถูกวิธี ทรงอธิบายให้เห็นถึงพิษภัยของฝิ่น อีกทั้งให้เห็นถึงความสำคัญของป่าต้นน้ำที่ถูกทำลายลงไป

แนวพระราชดำริในการช่วยเหลือพัฒนาชาวเขาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ แท้ที่จริงคือการช่วยเหลือคนไทยทั่วประเทศ มิใช่การเอาใจชาวเขาอย่างที่หลายคนเคยรู้สึก ระยะเวลา ๗๐ ปีที่ทรงครองราชย์ จึงมิได้มีความหมายเพียงการสมโภชจำนวนปีที่สูงกว่ากษัตริย์องค์ใดในประวัติศาสตร์เท่านั้น หากคือการถวายเป็นพระราชกุศลแด่สายพระเนตรอันยาวไกลและพระสติปัญญาอันปรีชาชาญของพระองค์

การพร้อมใจกันของพสกนิกรในการปลูกป่า คนวัยหนุ่มสาวต่างพากันมุ่งมั่นสืบสานตามแนวพระราชดำริแทนคำถวายพระพร ทุกคนต่างพร้อมใจกันทำความดีและทำงานเพื่อประเทศชาติให้หนักยิ่งขึ้น จากการตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ นับเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีอย่างแท้จริง

2.2.2 การพัฒนาด้านการศึกษา

พระอัจฉริยภาพในด้านการศึกษาที่โดดเด่นในบรรดาโครงการพัฒนาการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก็คือ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ซึ่งมีพระราชประสงค์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 หากได้เริ่มดำเนินการในอีก 5-6 ปีต่อมา ซึ่งในปัจจุบันสามารถจัดพิมพ์ออกมาได้ถึง 24 เล่มแล้ว พระองค์ทรงเห็นประโยชน์และความสำคัญของหนังสือประเภทนี้ เพราะสามารถใช้เป็นสื่อในการเพิ่มพูนความรู้และสติปัญญา ช่วยแก้ปัญหาคาดแคลนครู หนังสือประเภทนี้ตอบสนองได้ทุกช่วงวัยของการเรียนรู้ คือวัยเด็กที่เพิ่งเริ่มอ่าน รุ่นกลางและสำหรับเด็กโตหรือกระทั่งผู้ใหญ่ที่สนใจ พระราชประสงค์ของพระองค์คือ วิชาการแต่ละสาขามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน พึงศึกษาได้ครบถ้วนทั่วถึง

สมัยกร บางคมบาง ได้กล่าวถึงงานพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่อง “พระมหาชนก” เพื่อแสดงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่า “ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นมาด้วยพระวิริยะอุตสาหะ นับตั้งแต่ทรงเลือกเรื่อง ประรูเรื่อง เพิ่มเติมเรื่องและเปลี่ยนแปลงเรื่อง ตลอดจนการใช้ภาษา ปรับภาษาและปรุงภาษา” และเสนอภาครัฐว่าควรกำหนดให้พระราชนิพนธ์พระมหาชนก เป็นหนังสือที่นักเรียนทุกคนต้องอ่าน

เกษม วัฒนชัย กล่าวว่า การพัฒนาทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาตั้งแต่เริ่มครองราชย์ใหม่ๆ ในทุกๆ โครงการจะทรงเน้นเรื่องการเรียนรู้ การศึกษา การวิจัย และการพัฒนา มีครูบาอาจารย์เข้ามาถวายงานอย่างใกล้ชิดและได้นำเอาผลที่ได้รับจากโครงการเอาไปสอน ไปทำวิจัย ทำให้เพิ่มคุณค่าต่อไปอย่างมากมาย สอดคล้องกับการกล่าวของ ทองต๋อง กล้วยไม้ ณ อยุธยา ที่ว่าความที่พระองค์ทรงรักในความเป็นไทย ทรงต้องการที่จะสืบสานความเป็นไทยและความเป็นชาติ พระองค์ให้ความสำคัญสนพระราชหฤทัยทางด้าน ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรมหลากหลายสาขา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นศิลปินและช่างหลากหลายสาขา และเมื่อสนพระราชหฤทัยด้านใดแล้วก็จะทรงปฏิบัติอย่างจริงจัง อย่างเช่นพระราชนิพนธ์แต่ละเรื่องก็ทรงใช้เวลานาน เนื่องจากมีพระราชกรณียกิจมาก ขณะเดียวกัน ทรงห่วงใยเรื่องการใช้ภาษาไทยมากโดยทรงพยายามให้อนุรักษ์ระเบียบแบบแผน ทั้งในการพูด การเขียน และการออกเสียง

ไม่เพียงแต่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะทรงพระราชกรณียกิจด้วยพระองค์เองให้ผู้อื่นใกล้ชิดได้เห็นเป็นประจักษ์เท่านั้น พระองค์ยังทรงให้ข้อคิดและคอยพร่ำสอนผู้ที่มีโอกาสมากกว่าและสุขสบายกว่า ความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ให้เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์และความสุขของผู้ด้อยโอกาสกว่า ดังที่ พิจิตร กุลละวณิช ระลึกความทรงจำสรุปความได้ว่าพระราชดำรัสของพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำให้นายทหารรู้สึกประทับใจและมีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และสาบานออกมาว่าจะทำความดีถวายแต่พระองค์จะไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนแต่จะยังประโยชน์แก่ประชาชนคนไทยที่มีความยากจนและทุกข์ยากให้อยู่ดีมีสุขและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวพวกเขาเอง

การพร่ำสอนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทั้งการให้แง่คิด ทั้งทางพระวาจาและพระจริยวัตรที่ทรงปฏิบัติอย่างทุ่มเท ได้ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อพสกนิกรที่ยากจน จากที่มีผู้น้อมนำพระประสงค์ฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์เนื่องมาจากการเห็นถูกเห็นควรกับสิ่งที่พระองค์ทรงทำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนก ซึ่งมีการดัดแปลงเล็กน้อยจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ 4 ภาคที่ 2 เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และพระองค์ทรงแปลเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2531 จากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดพิมพ์ในปีกาญจนาภิเษก ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีเนื้อหาอันทรงคุณค่าและมีการพิมพ์เป็นฉบับการ์ตูนอีกด้วย

พระอัจฉริยภาพด้านวรรณศิลป์ เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ชาวไทยและชาวโลก คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระราชสมัญญานาม “อัครศิลปิน” แต่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2529 ซึ่งเป็นวันศิลปินแห่งชาติ โดยคำกราบบังคมทูลสดุดีพระเกียรติคุณ มีความว่า

ในด้านวรรณศิลป์ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงจัดเจนอย่างยิ่ง ในการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทรงมีวาทศิลป์ที่คมคายลึกซึ้ง มีแบบฉบับเป็นของพระองค์เอง พระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ กัน ล้วนมีเนื้อความและถ้อยคำสำนวนลึกซึ้ง กินใจได้ สาระสมบูรณ์ตรงตามเป้าประสงค์พอเหมาะพอดีแก่โอกาส สถานการณ์และผู้ฟัง ในส่วนที่เป็นงานพระราชนิพนธ์นั้น ก็ทรงมีผลงานที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาแล้วแต่ครั้งทรงพระราชนิพนธ์บทความพิเศษลงพิมพ์ในหนังสือ “วงวรรณคดี” เมื่อ 40 ปีก่อน ในระยะหลังนี้ ทราบเกล้าทราบกระหม่อมได้ทรงพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง สารคดีเกี่ยวกับ เศรษฐกิจ การทหาร การเมือง การปกครอง ตลอดจนประวัติบุคคล และเหตุการณ์ครั้งสำคัญๆ อีกหลายเรื่อง แต่ละเรื่อง ทรงพระราชนิพนธ์แปลด้วยความพิถีพิถัน ระมัดระวังอย่างยิ่ง เพื่อให้ถูกต้องตามเนื้อความและถ้อยคำสำนวนเดิม ทั้งให้แล้วทันตามวันเวลาที่ทรงกำหนดไว้ด้วย

สรุปความได้ว่าพระองค์ทรงมีอัจฉริยภาพทางวรรณศิลป์ ทรงใช้ภาษาที่มีความถูกต้องตามหลักภาษาทั้งด้านถ้อยคำและสำนวน มีความงดงามสละสลวย สื่อความหมายได้ลึกซึ้งกินใจ ประทับใจ ตรงตามวัตถุประสงค์ โอกาสและสถานการณ์เหมาะสมกับผู้รับสาร อันเนื่องมาจากพระองค์มีความละเอียดและพิถีพิถันในการสื่อความทั้งวาทศิลป์หรือพระราชดำรัส และวรรณศิลป์หรือพระราชนิพนธ์ที่เป็นแบบฉบับของพระองค์เอง เป็นต้นแบบและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี

2.2.3 การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริว่า ต้องการให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้ เนื่องจากทรงเห็นว่าคนต้องพึ่งพาป่า โดยเปลี่ยนจากผู้บุกรุกทำลายเป็น

ผู้รักษาป่าแทน นอกจากนี้จะมีพระราชดำริให้อนุรักษ์และพัฒนาผืนป่าบกทั่วไปแล้ว พระองค์ยังทรงมีสายพระเนตรยาวไกลไปถึงการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประเทศอีกด้วย

จากแนวพระราชดำริการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะสังเกตได้ว่าวิธีที่พระองค์ปฏิบัติทรงยึดหลัก Simplify และ Simplicity นั่นคือ ความเรียบง่ายและมีความสมเหตุสมผลทั้งความคิดและเทคนิคทางวิชาการ ต้องทำได้จริง เห็นผลทันตา เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็น Sustainability หรือวิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาโดยแท้จริง สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่ทรงปฏิบัติมาตลอด คือการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เพียงแค่การอนุรักษ์อย่างเดียว แต่จะเป็นการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชีวิตของเราให้อยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป สุขุม ตันติเวชกุล กล่าวว่า เวลาที่พระองค์ทรงงานจะทรงยึดหลัก 2 ประการ คือ ธรรมชาติและธรรมชา มาเป็นส่วนสำคัญในการวางระบบทุกอย่างเพราะฉะนั้นผลที่ออกมาจึงเรียบง่ายและมีประสิทธิภาพสูงสุด และยังกล่าวอีกว่า พระองค์ทรงงานไม่มีวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ทรงงานตึกตื่นทุกวัน เพราะตรัสว่า “ความทุกข์ยากของประชาชนนั้นรอไม่ได้”

เช่นเดียวกับ ปราโมทย์ ไ้มักัด ที่กล่าวถึงพระองค์ว่ายามที่พระองค์เสด็จฯ แปรพระราชฐาน ณ ที่แห่งใด วิถีชีวิตของประชาชนแถวนั้นจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งในเรื่องป่า ดิน น้ำ แต่จะทรงมุ่งเน้นเรื่องน้ำมากเป็นพิเศษ เนื่องจากน้ำคือชีวิต คือจุดกำเนิดของทุกสิ่ง จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาแหล่งน้ำและชลประทานในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงตระหนักในเรื่องธรรมชาติกับชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน พระองค์จึงทรงมุ่งพัฒนาธรรมชาติรอบๆ ตัวมนุษย์เพื่อให้เป็นมิตรต่อกัน

ความห่วงใยขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีต่อปวงชนชาวไทยนั้น ไม่ได้มีเพียงแค่ต่อชาวบ้านในพื้นที่ห่างไกลเท่านั้น พระองค์ยังความห่วงใยในชีวิตคนเมืองด้วย เป็นที่ทราบกันดีว่า กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทย เมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยปัญหาสารพัด เนื่องมาจากปริมาณประชากร ที่มากและมีความหลากหลาย ปัญหาต่างๆ จึงมากตามมาด้วย ดังที่ อภิรักษ์ โกษะโยธิน กล่าวว่า กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเมืองให้สมกับเป็นมหานครระดับโลกที่ถูกจับตามองจากนานาอารยประเทศ ทั้งในบทบาทของมหานครที่กำลังก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางและโยงใยเครือข่ายของภูมิภาคที่ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจรวมถึงเป็นศูนย์กลางของประเทศในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม และการขนส่ง

2.2.4 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

เป็นที่ทราบกันดีว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางสื่อต่างๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความ “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้” และ “คุณธรรม” ได้เป็นหลักคิดในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในประเทศได้เป็นอย่างดี

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยที่ผูกอยู่กับเศรษฐกิจที่ผันผวนของเศรษฐกิจโลก สามารถได้รับการปิดเป่าให้บรรเทาเบาบางลง ใพบูลย์ วัฒนศิริธรรม กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานและได้ทรงปฏิบัติมาตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ปัจจุบันได้แพร่หลายในหมู่ชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านในชนบทที่จะเห็นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ประเสริฐ สมะลาภา ได้กล่าวถึงหลักการทรงงานที่พระองค์ทรงพระราชทานแก่ประชาชน ว่าพระองค์ก็ยังทรงงานอยู่ตลอดเวลา ทั้งกลางวันและกลางคืน และเป็นไปอย่างเปี่ยมไปด้วยพระวิริยะอุตสาหะ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทรงคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนอยู่ตลอดเวลา พระองค์สนพระราชหฤทัยเข้าไปดูแลในรายละเอียดด้วยพระองค์เอง

ชลิต พุกผาสุก (2556) กล่าวในหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับคณะองคมนตรี” โดยแสดงความประทับใจในการช่วยเหลือประชาชนของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่าพระองค์ทรงทำทุกวิถีทางที่จะให้พสกนิกรของพระองค์ยืนหยัดขึ้นได้ด้วยตัวของประชาชนเองคือสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง ไม่เป็นภาระพึ่งพิงผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา พระองค์ทรงพระราชทานแนวคิดให้ประชาชนให้สามารถเอาตัวรอดจากวิกฤติต่างๆ ได้ในขณะเดียวกันพระองค์ก็ได้พระราชทานความช่วยเหลือแต่ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ทุรกันดารให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยทรงพัฒนาพื้นที่ทำกินเพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง พระองค์ทรงพิจารณาในความจำเป็นต่างๆ อะไรที่ต้องทำก่อนอะไรที่ยังรอคอยได้และให้ความสำคัญกับทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยทรงเล็งเห็นคุณค่าของมนุษย์ในพื้นที่ห่างไกล ส่วนใหญ่พระองค์จะทรงเล็งเห็นความจำเป็นเรื่องการขาดแคลนน้ำซึ่งพระองค์จะทรงให้พระราชทานความช่วยเหลือก่อน

2.2.5 การพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุข

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีคุณูปการต่อทางด้านทางการแพทย์และการสาธารณสุขอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามท้องถิ่นทุรกันดารในแต่ละครั้ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีคณะแพทย์ ทั้งแพทย์

ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาจากโรงพยาบาลต่างๆ และแพทย์อาสาสมัคร โดยเสด็จพระราชดำเนินไปใน ขบวนด้วย เพื่อตรวจและรักษาประชาชนที่เจ็บป่วย สำหรับบางรายที่มีอาการหนักก็โปรดเกล้าฯ ให้ รับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ จะทรงขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอนุเคราะห์นำคนไข้เข้า โรงพยาบาลตามที่แพทย์แนะนำ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินค่าเดินทางอย่าง เพียงพอ ส่วนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลนั้น คนไข้ไม่จำเป็นต้องเสียแม้แต่หน่วย ในโอกาสนี้ เจ้าหน้าที่จะทำการบันทึกประวัติและอาการคนไข้แต่ละคนอย่างละเอียดเพื่อรักษาไว้เป็นข้อมูลในการ ติดตามผลการรักษา

อีกทั้งพระองค์ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อบุตรของผู้ป่วยโรค เอช ไอ วี หรือ เอดส์ นอกจากนี้พระองค์ทรงริเริ่มโครงการด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อดูแลรักษา ประชาชนของพระองค์ได้อย่างทั่วถึง เช่น โครงการราชประชานุเคราะห์ ที่ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อน วัณโรค โรคโปลิโอ และอีกหลายโครงการที่เกิดขึ้นจากการริเริ่มของพระองค์

พระราชกรณียกิจอีกประการของพระองค์ท่านที่ทรงถือเป็นพระธุระเอา พระราชหฤทัยใส่นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ คือ พระราชกรณียกิจด้านการแพทย์แผนไทย ดังจะเห็น ได้จาก ที่พระองค์ทรงมีพระราชปรารภให้วัดโพธิ์เปิดโรงเรียนสอนวิชาการแพทย์แผนไทย ในปี พ.ศ. 2493 ด้วยทรงเห็นว่าวัดโพธิ์เป็นแหล่งรวมตำราแพทย์แผนโบราณ จึงมีพระราชปรารภให้เปิดสอน วิชาเวชกรรม เภสัชกรรม ผดุงครรภ์ และหัตถเวช ด้วยเหตุนี้ กิจการด้านภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยได้ เจริญก้าวหน้าอันเนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณในองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอด ดุลยเดช ทรงรับให้มาอยู่ภายใต้โครงการพระราชดำริส่วนพระองค์และพระราชวงศ์ ทำให้กิจการด้าน นี้ทั้งของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนพลอยเจริญก้าวหน้าไปด้วย

2.2.6 การพัฒนาด้านมนุษย์และสังคม

การบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ต่อพสกนิกร เป็นไปด้วยความเอาพระทัยใส่ เปรียบได้ประดุจพ่อที่มีต่อลูก แสดงออกถึงความรักที่ ออกมาจากพระทัยของพระองค์เอง การที่พระองค์ทรงทำเช่นนั้นได้เป็นเพราะความรักที่บริสุทธิ์ไม่มี สิ่งใดเจือปน สังเกตได้จากพระกรณียกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ใจเขาใจเรา” ดังคำกล่าวของ สวัสดิ์ วัฒนายากร ที่แสดงข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า พระองค์ทรงมีความสุขที่ได้พระราชปฏิสันถารกับราษฎรของ พระองค์ ทรงมีพระพักตร์เบิกบานผ่องใสและทรงปรารภว่าทุกข์ของราษฎรก็คือทุกข์ของพระองค์ จึง ทรงปรารถนาที่จะให้พสกนิกรของพระองค์อยู่ดีกินดีรอดพ้นภัยจากความยากจน ความประทับใจของ ผู้ติดตาม เมื่อครั้งที่พระองค์ เสด็จทรงงานตรวจพื้นที่ปากคลองน้ำจืด โครงการพัฒนาพื้นที่พรุแฉะ ป่าพรุเสื่อมโทรมขนาดใหญ่ที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จนคำมีต สวัสดิ์ วัฒนายากร

เจ้าหน้าที่ รวมทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านเจ้าของพื้นที่ ร่วมกัน
 ทักทวนว่าเสด็จฯ ไปไม่ได้ ทางที่จะไปขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ
 เพราะเป็นหน้าฝนและจุดที่จะเสด็จฯ ไปรถยนต์เข้าไม่ถึงอยู่
 ห่างจากถนนประมาณเกือบหนึ่งกิโลเมตรพระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสสั้นๆว่า “ฉันไปได้”

สอดคล้องกับ สุรยุทธ์ จุลานนท์ (2556) ที่ได้เห็นการทรงงานของ
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงเน้นเรื่องการขจัดปัญหาความยากจนในพื้นที่
 ทุรกันดารโดยไม่เลือกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ แต่ทรงเอ็นดูเพราะทรงเห็นว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส ทรงมุ่งมั่นที่จะ
 ขจัดความยากจนและความทุกข์ยาก รวากับว่าผืนแผ่นดินไทยทุกตารางนิ้วในความปกครองของ
 พระองค์ประชาชนต้องได้รับการปลดปล่อยความทุกข์และความยากลำบาก พระองค์ทรงทุ่มเทพระวรกาย
 กับการทรงงานด้านการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน พระราชดำรัสที่พระราชทานเสมอคือ “พวก
 เขาลำบาก ให้ไปช่วยกันดูแล” พระมหากษัตริย์คุณในข้อนี้ได้ปกแผ่ไปแทบทุกพื้นที่ หลายครั้งก็แสดง
 ให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถที่เลิศล้ำหาใดเปรียบ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใส่พระทัยในทุก
 รายละเอียด และไม่ได้เป็นลักษณะผ่านแล้วก็ผ่านไป แต่พระองค์จะทรงบันทึก รวบรวมเพื่อเป็น
 ข้อมูลในการนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนทุกข์
 ยาก ทำให้พสกนิกรของพระองค์ได้รับความช่วยเหลือครบถ้วน ถูกที่ถูกเวลาและทั่วถึง พระองค์มี
 ความเชี่ยวชาญในการใช้แผนที่ ดึงเห็นประจักษ์จนจินตนา ซึ่งประเด็นนี้ กำธน สินธวานนท์ (2556) ได้
 เปิดเผยความประทับใจว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงละเอียดถี่ถ้วน เก็บรายละเอียดทุกสิ่งทุก
 อย่างที่จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน การเข้าถึงข้อมูลปฐมภูมิของพระองค์เป็นที่
 เลื่องลือ ทรงทราบแม้กระทั่งรายละเอียดในบ้านแต่ละหลังที่ได้รับความเดือดร้อน เพราะพระองค์ทรง
 เข้าถึงประชาชนและทรงสอบถามสารทุกข์สุกดิบด้วยพระองค์เอง ตัวอย่างการเข้าถึงข้อมูลปฐมภูมิอีก
 ประการคือแผนที่ ที่พระองค์ทรงใช้อยู่เสมอจะมีความละเอียดกว่าแผนที่ของทางการ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้ความนุ่มนวล
 ในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการสร้างใจให้กับชาวบ้านในพื้นที่ เมื่อครั้งที่ทรงแก้ปัญหาหน้าไม่
 พอใช้แม้จะมีอ่างเก็บน้ำเพียงพอแล้ว แต่ต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มความสูงของประตูน้ำเพื่อให้เก็บน้ำได้
 มากขึ้น อาจทำให้น้ำล้นเข้าพื้นที่ซึ่ง ณ ที่แห่งนั้นมีชาวบ้านเข้าไปใช้พื้นที่อย่างผิดกฎหมาย ความเพียร
 พยายามอธิบายเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่เพื่อจะหาที่ดินทดแทนและชดเชยให้ ดังคำกล่าวของ กำธน
 สินธวานนท์

ทรงลงประทับที่พื้นเจรจาทวิภาคกับชาวบ้านอยู่นาน
ชาวบ้านยังไม่เข้าใจก็ยังไม่เสด็จฯ กลับ จนพระอาทิตย์ลับขอบ
ฟ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องนำเทียนไขมาจุด ทรงเจรจากับ
ชาวบ้านจนหมดเทียนเป็นเล่ม เมื่อเข้าใจกันได้ดี จึงได้เสด็จฯ
กลับ ด้วยพระวิริยอุตสาหะและพระขันติธรรม ทำให้การ
ดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช ไม่เพียงแต่สร้างความประทับใจแก่พสกนิกรและผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทในประเทศไทย
เท่านั้น ทว่าโลกต่างก็แซ่ซ้องในพระจริยวัตรอันงดงามด้วย คุณประโยชน์ทางกายภาพ คุณค่าต่อจิตใจ
ล้วนเป็นผลมาจากพระคุณูปการของพระองค์ท่านพร้อมทั้งทรงเสียดสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อ
ความผาสุกของอาณาประชาราษฎร์ ความชื่นชมในพระองค์ได้แผ่ไพศาลไปทั่วโลก ดังที่ สิทธิ เศวต
ศิลา (2556) ได้เปิดเผยความประทับใจว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรง
ได้รับการยกย่องจากองค์กรสำคัญของโลกเช่น องค์กรสหประชาชาติซึ่งได้ถวายรางวัลเกียรติยศด้าน
การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของโครงการสหประชาชาติ หรือ UNDP Award ในฐานะที่พระองค์ทรง
เสียดสละพระวรกายทรงทุ่มเทให้แก่ประชาชนตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ โดยที่นายโคฟี อันนัน
เลขาธิการสหประชาชาติเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายด้วยตัวเอง

นางซาแมนธา พาวเวอร์ (Mrs. Samantha Power) เอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกา ประจำสหประชาชาติ ได้กล่าวสุนทรพจน์ สดุดีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2559 ความตอนหนึ่งว่า

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มีพระราชดำรัสต่อสมาชิกสภาองเกรสว่า ประเทศไทยมี
ประเพณีอย่างหนึ่งที่คนไทยยกย่องยิ่งกว่าสิ่งใด นั่นคือ
หน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว พระองค์ตรัสว่า “ยอมเป็นที่
เข้าใจกันว่าสมาชิกในครอบครัวนั้นจะให้ความช่วยเหลือแก่
กันและกัน เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งต้องการความช่วยเหลือ การหยิบ
ยื่นความช่วยเหลือยอมเป็นคุณความดีอยู่ในตัวเอง ผู้ให้นั้นก็
มิได้คาดหวังที่จะได้ฟังคำสรรเสริญชื่นชม ทั้งมิได้ประสงค์สิ่ง
ใดตอบแทน อย่างไรก็ตามก็ย่อมรู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณอยู่

นั่นเอง และเมื่อถึงคราวของเขา เขาก็จักทำหน้าที่ต้นฟิ่งทำ
ต่อครอบครัวเช่นนั้น

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชใน
ขณะนั้นกล่าวถึงสายสัมพันธ์และน้ำใจเอื้ออาทรในครอบครัวไทย เมื่อมองย้อนกลับไปพระราชดำรัสของ
พระองค์นั้นสามารถบอกถึงแนวทางดำรงพระชนม์ชีพของพระองค์ได้เช่นกัน พระองค์ทรงดำเนินพระ
ชนม์ชีพเพื่อแสวงหาหนทางที่จะสร้างประโยชน์ต่อผู้ขัดสนเพื่อให้และเพื่อดูแลพสกนิกรทุกวันเวลาโดย
มิทรงปรารถนาคำสรรเสริญใดๆ มิได้ทรงหวังสิ่งตอบแทน พระองค์ทรงทำทุกอย่างเพียงเพราะนี่คือสิ่ง
ที่คนในครอบครัวทำเพื่อกันและกัน พระองค์ทรงถือว่าพสกนิกรชาวไทยคือครอบครัวของพระองค์
ประชาชนชาวไทยโชคดียิ่งที่ได้มีพระองค์เป็นหนึ่งในสมาชิกในครอบครัวของตน และเป็นโชคของพวก
เราที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากแนวทางการดำรงพระชนม์ชีพของมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้ ,

เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรสหรัฐ ประจำสหประชาชาติ ยังได้กล่าวถึง
พระองค์อีกว่า ในสายพระเนตรของพระองค์ การได้ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์หมายถึงการหาหนทาง
แก้ปัญหาซึ่งประชาชนทั่วไปเผชิญอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้ด้อยโอกาสและบรรดาคนชาย
ขอบ และจากสายพระเนตรของพระองค์ หนทางเดียวที่จะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ และเข้าใจ
ถึงปัญหาที่ประชาชนเผชิญอยู่ ก็คือการเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่
โดยเฉพาะในพื้นที่ยากจนในชนบท ซึ่งตลอดรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงดำเนินโครงการพัฒนาหลาย
พันโครงการ

ตลอดระยะเวลา 70 ปีที่ครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพล อดุลยเดช ทรงงานหนักในการสร้าง “ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” อย่างมากมาย
มหาศาล ฉะนั้นด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ปวงชนชาวไทยจึงมีความรู้สึกต้องตรงกันว่า
พระองค์คือ “พ่อของแผ่นดิน” และถือเอาวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม เป็นวันชาติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต ในวันที่
13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ยังความโศกเศร้าอาดูรแก่พสกนิกรทั้งชาวไทยและชาวโลก ต่างพากันแสดง
ความอาลัยและเกิดแรงบันดาลใจผลักดันให้เกิดผลงานในเชิงศิลป์หลายประการดังได้กล่าวแล้ว และ
หนึ่งในหลายร้อยชิ้นงานศิลปะที่งดงามคือ ศิลปะในเชิง “วรรณศิลป์” ดังที่ ธีรภาพ โลหิตกุล ได้
นำเสนอผลงานการประพันธ์ของ นักเขียนศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ดังต่อไปนี้

ลูกกวันปฏิทินไม่สิ้นศก

13 ตุลา ลูกกาไว้

...พ่อเมินหน้าจากจอโทรทัศน์

แม่กัมน้ำน้ำตาตกละอื้นให้

ช่องต่อวันต่อมาไม่กาแล้ว ...

ภาพข่าวชัดสะท้านใจกระไรหนอ

แม่ปอกเสื่อเริ่มต้นด้วยตัวรอ

... ลูกใส่เสื่อย้อมสีมะเกลือพ่อ

ปอก ร. ๙ ตระราชหัวใจไหววังค์

ไพวรินทร์ ขาวงาม (73)

เกิดแผ่นดิน “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

คือองค์ “พ่อ” ในใจ ไทยทั้งปวง

“รัชกาลที่ ๙” ร่มเงาประเทศ

ได้ร่มพระบารมี วิถีบันดาล

บ้านแผ่นดิน บ้านเมือง เรื่องศักดิ์ศรี

เทิดศรัทธา ทรงธรรม ทุกคำเช้า

โอ้ ... ครั้นกาล “สวรรคต” กำสรดสมัย

เพลงมหาราชา น้ำตาริน

ธัญญา (139)

... ฟ้านั้นสูงสุดเหล่าขอบฟ้าเห็น

เมื่อฟ้าสูงไปรยฝนหล่นลงมา

ต้นไม้พ้อแผ่ร่มลงหม่เหล่า

เพลงของพ่อกล่อมเกล้าเราได้ยิน

ที่หย่อมย่านบ้านนั้นคนร้องไห้

ที่หย่อมย่านบ้านโน้นทับทวี

วางบนตักแล้วปอกต่อเลขเก้าไทย ...

สวยพอเพียงใหม่ที่ใจหวัง

โอแม่หลังเลือดปอกด้วยรักดี

คำใกล้ตัว ใกล้ใจ คือ “ในหลวง”

คือซีพีช่วง “มหากษัตริย์รัชกาล”

“ภูมิพลอดุลยเดช” พิเศษพิเศษ

เป็นชีวิต จิตวิญญาณ บ้านของเรา

อาณาจักร “จักรี” มีอยู่เหี้ย

ด้วยดวงใจ ชิดเฝ้า “พระเจ้าแผ่นดิน”

ธรรณี รำไพโร ไทยทั่วถิ่น

กราบยลยินน้อมอาลัยถวายพระองค์!

สิ่งที่นักเขียนแสดงออกผ่านผลงานวรรณศิลป์คือการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และแสดงความอาลัยต่อพระองค์ ตลอดจนแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ผู้มีคุณูปการต่อปวงชนชาวไทยให้มีความอยู่ดีกินดีและมีความสุขอยู่ในปัจจุบันและตราบนานเท่าอนัน

ตอนที่ 3. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีคุณค่า

3.1 ความหมาย ประเภทและขอบเขต

เอกวิทย์ ฌ กลาง กล่าวถึงทฤษฎีคุณค่า (axiology) ว่าหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องพันโดยตรงกับปัญหาและทฤษฎีค่านิยม (values) จากคำถามที่ว่าค่านิยมอย่างไรเป็นมาตรฐานที่ควรปฏิบัติตามให้ถูกต้องเหมาะสม

ทฤษฎีคุณค่าแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ จริยศาสตร์ (ethics) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในเรื่องความถูกต้อง ความดี สุนทรียศาสตร์ (aesthetics) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความงามที่แท้จริงว่าคืออะไร และ ตรรกวิทยา (logic) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้คิดหาเหตุผล

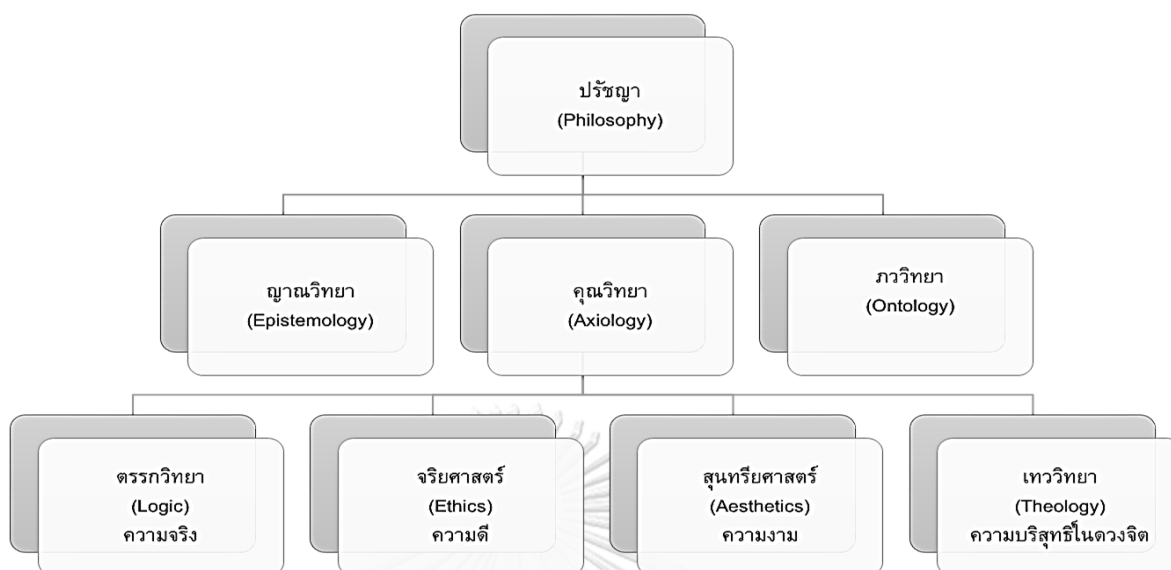
ทฤษฎีคุณค่ายังแบ่งออกเป็นคุณค่าในตัว (intrinsic) คือคุณค่าที่มีความสมบูรณ์แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง มีลำดับขั้นตอน และ คุณค่านอกตัว (extrinsic) หรือคุณค่าที่ใช้เป็นเพียงเครื่องมือ (instrumental) เป็นเพียงวิถี (means) ของมนุษย์ที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางสุดท้าย ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามข้อตกลงของสังคม

ไชยเดช แก้วสง่า ได้ศึกษาถึงที่มาของทฤษฎีคุณค่า (axiology) ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชาปรัชญาในระดับเดียวกับ ญาณวิทยา (epistemology) และ ภาววิทยา (ontology)

การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์ที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีคุณค่าจึงสอดคล้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้ที่ผู้วิจัยมุ่งความสนใจในเรื่องทฤษฎีคุณค่าและศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยค้นหาความดีและความงามของบทเพลงว่าจะมีคุณค่าเพียงใด

นอกจากนี้คุณค่าที่ปรากฏในบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือคุณค่าภายใน (intrinsic value) คือความงามทางภาษาที่มีพลัง สร้างความสะท้อนอารมณ์ และสะท้อนให้เห็นถึงปัญญาคุณค่าภายนอก (extrinsic value) คือการคัดเลือกบทเพลงเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความดีและความงาม อาจกล่าวได้ว่าหมายถึงคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์ และเพื่อให้เห็นที่มาของทฤษฎีคุณค่าว่ามีที่มาอย่างไร ผู้วิจัยจึงขอเสนอรูปภาพต่อไปนี้

รูปที่ 1 แสดงลักษณะโครงสร้างวิชาปรัชญา (Philosophy)

จากแผนภูมิสรุปได้ว่า สาขาวิชาปรัชญา (Philosophy) แบ่งออกเป็น 3 สาขาใหญ่ๆ คือ ญาณวิทยา (Epistemology) เป็นศาสตร์แห่งความรู้ ภาววิทยา (Ontology) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความจริงคืออะไร และสาขาที่ 3 คือทฤษฎีคุณค่า (Axiology) เป็นการศึกษาถึงการวิเคราะห์คุณค่าและความหมาย แต่สิ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคือ ทฤษฎีคุณค่า และจะเจาะลึกไปที่เรื่อง จริยศาสตร์ (Ethics) ที่ว่าด้วยเรื่องคุณค่าหรืออุดมคติความดี และ สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งว่าด้วยเรื่องคุณค่าหรืออุดมคติของความงาม

3.2 จริยศาสตร์

เนื่องจากในงานวิจัยฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระผู้ทรงทศพิธราชธรรมและมีพระจริยวัตรอันงดงาม คุณค่าของบทเพลงด้านหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์คือ คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ ในบทเพลงมีคำว่า “บารมี” หรือ “พระบารมี” และกลุ่มคำที่อยู่ใน “ทศพิธราชธรรม” ผู้วิจัยจึงขอเสนอความหมายของสองคำสำคัญนี้ก่อน และจะได้เสนอความหมายของจริยศาสตร์เป็นลำดับต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท” ผู้วิจัยขอแนะนำและอัญเชิญบางส่วนของพระอักษรในพระองค์ ดังนี้

...ทานบารมี คือเจตนาที่จะบริจาคตนเองและ
อุปกรณ์ต่างๆ โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล (ปัญญา)
กำกับอยู่

ศีลบารมี คือความประพฤติทางกาย วาจา ที่มีความ
กรุณาและอุบายโกศลกำกับอยู่ด้วยการงดเว้นสิ่งที่ไม่ควร
กระทำและมีความตั้งใจกระทำสิ่งที่ดีควรกระทำเป็นต้น

เนกขัมมบารมี คือการมีจิตคิดออกจากกามและภพ
อันมีการเห็นโทษของกามและภพทั้งหลายก่อน โดยมีความ
กรุณาและอุบายโกศล กำกับ

ปัญญาบารมี คือความรู้ลักษณะทั่วไปและลักษณะ
วิเศษ (รายละเอียด) ของทั้งทั้งหลาย โดยมีความกรุณาและ
อุบายโกศล กำกับ

วิริยบารมี คือการขวนขวายที่จะกระทำประโยชน์ต่อ
ผู้อื่นด้วยกายและใจ โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับ

ขันติบารมี คือการเกิดของจิต (ความตั้งใจ) ที่จะ
อดทนต่อความผิดอันสัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว มีความไม่โกรธ
เป็นใหญ่ โดยมีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับ

สัจจบารมี คือการไม่กล่าวคลาดเคลื่อนจากความจริง
มีการเว้นกล่าวบางอย่าง เป็นต้น โดยมีความกรุณาและอุบาย
โกศล กำกับ

อธิฐานบารมี คือการตั้งมั่นสมาทานอย่างไม่
หวั่นไหว คือความตั้งใจมั่นที่เป็นไปในอาการต่างๆ อันกำกับ
ด้วยกรุณาและอุบายโกศล

เมตตาบารมี คือมีจิตใจไม่ประทุษร้าย มีความ
ปรารถนาที่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่โลก อันมีความกรุณา
และอุบายโกศล กำกับ

อุเบกขาบารมี คือความดำเนินไปสม่าเสมอในการ
ปรุงแต่งของสัตว์ ทั้งที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจ อันขจัดอนุ
นยะ (คล้อยตาม) และปฏิฆะ (ความกระทบ, ตัดขาด) โดย
มีความกรุณาและอุบายโกศล กำกับ

จะเห็นได้ว่าพระอักษรในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ผู้วิจัยได้อัญเชิญมานี้ ทำให้เข้าใจได้มากขึ้นเมื่อพบเห็นหรือได้ฟังคำและข้อความ “บารมี” หรือ “พระบารมี” จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ในประเทศไทยโดยความหมายของคำว่าบารมีเริ่มมี
วิวัฒนาการไปจากเดิม กล่าวคือ เดิมหมายความว่า ความ
เป็นเลิศหรือคุณธรรมที่นำไปบรรลุพระโพธิญาณ ในประเทศ
ไทยความหมายที่เพิ่มขึ้น (ความหมายเดิมคงใช้อยู่) คือพระ
ราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่เกิดจากคุณความดี อันเป็น
ที่พึงของประชาชนได้...

ส่วน“ทศพิธราชธรรม”สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรง
บันทึกไว้ว่า พระองค์ได้สรุปแนวความคิดจากพระธรรมเทศนา “สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง
วชิรญาณวงศ์ วัดบวรนิเวศวิหาร ถวายในการราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาภูมิพลอดุลยเดช ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันจันทร์ที่ 8 พฤษภาคม 2493” ซึ่งผู้วิจัยขอ
กราบอัญเชิญ ดังนี้

ทาน คือการให้ วัตถุทานคือให้สิ่งของ ธรรมทานคือ
การให้ธรรม คือชี้แจงแสดงโอวาท หรือคำสั่งสอน แนะนำ ใน
ทานบารมีเน้นหนักในด้านวัตถุทาน ชันต์ทำให้สิ่งของนอกร่าง
ชั้นกลางให้อวัยวะ ส่วนชั้นสูงสุดคือให้ชีวิต...

ศีล คือรักษากายกรรม วาจกรรม ให้ตั้งเป็นปกติ เว้น
จากการประพฤติชั่ว ทุจริต ในศีลบารมีมุ่งให้ผู้บำเพ็ญรักษากาย
วาจา ให้เรียบร้อยเป็นปกติเพื่อมิให้ใจกระเพื่อมไปในทางบาป
อกุศล เพื่อก่อให้เกิดสมาธิ อันยังให้เกิดปัญญา รู้แจ้งในพระ
โพธิญาณได้

ขันติ คือกริยาที่อดทนต่อโลกะ โทสะ โมหะ ไม่แสดง
กริยาวาจาอันชั่วร้ายตามอำนาจ โลกะ โทสะ โมหะ และ
อดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อถ้อยคำที่มีผู้กล่าวซึ่งไม่เป็นที่

ขอบใจ ขันติบารมีก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน เพียงแต่มีความ
มุ่งหมายในการอบรมจิตส่วนบุคคล

บริจาค คือเสียสละ เช่นเสียสละประโยชน์หรือ
ความสุขส่วนตน

อาชชวะ คือความเป็นผู้มีอัธยาศัยซื่อตรง เทียบได้กับ
ลัจจบารมี ความเป็นผู้มีความจริงใจ

มัททวะ คือความเป็นผู้อ่อนโยน ไม่คือดิ่ง มีความอ่อน
อ่อน มีลัมมาคารวะ อ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ ผู้เจริญ อ่อนโยน
ต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า วางตนสม่าเสมอ ไม่กระด้างดู
หมิ่นผู้อื่น...

ตบะ คือความเพียร หมายถึงการตั้งใจกำจัดความเกียจ
คร้านและการผัดผ่อนที่มุ่งทำกิจอันเป็นหน้าที่ที่พึงทำ อันเป็น
กิจดีกิจชอบ เทียบกับ วิริยบารมี

อภิกโรธ คือกริยาที่ไม่แสดงโกรธให้ปรากฏ ตลอดจน
ไม่พยายาท่มุ่งร้ายคนอื่น แม้จะต้องลงโทษผู้ทำผิด ก็ทำตาม
เหตุผล ไม่ทำด้วยอำนาจ ความโกรธ เทียบได้กับ ศีลบารมี

อวิหิงสา คือการไม่ก่อกุศลช้ำแก่ผู้อื่น ตลอดถึงสัตว์
ด้วยเห็นเป็นของสนุกเพราะอำนาจโมหะ เทียบได้กับ เมตตา
บารมี

อวิโรธนะ คือการไม่ทำผิดจากทำนองคลองธรรม ...
ไม่คลาดจากความยุติธรรม อุปถัมภ์ยกย่องคนที่ควรยกย่อง ...
เทียบได้กับ อุเบกขาบารมี

จะเห็นได้ว่าทั้ง “ทศบารมี” และ “ทศพิธราชธรรม” ที่อัญเชิญมานี้มีความเกี่ยวข้ง
กัน บางข้อตรงกัน พระองค์ยังบันทึกอีกว่า “...ในระดับชั้นของฆราวาส อันจะเป็นเหตุให้บุคคลบรรลุ
ความผ่องใส ความอิม่เิบและความสุขสงบในจิตใจได้ต่อไป ตลอดกาลนาน”

3.2.1 ความหมายของจริยศาสตร์

คำว่า “จริยศาสตร์ (ethics)” มาจากคำว่า “จริย” เป็นภาษาบาลี มี
ความหมายว่า “ความประพฤติของมนุษย์” รวมกับคำว่า “ศาสตร์” มีความหมายว่าวิชาหรือตำรา

ดังนั้น จริยศาสตร์ จึงหมายถึงวิชาที่ว่าด้วยเรื่องความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเป็นวิชาทางปรัชญาสาขาหนึ่งที่เกี่ยวกับความดีความชั่วและความถูกความผิด รวมถึงความควรไม่ควร เป็นความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อาจหมายความรวมถึงศีลธรรมของมนุษย์ (ญาณวชิระ [นามแฝง], 2549 : 179) ในการค้นหาความอุดมคติอันประเสริฐ ที่จะยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิตในสังคมให้ละเว้นการทำชั่วสอนให้ประพฤติดี

จริยศาสตร์เป็นสาขาที่สำคัญของวิชาปรัชญา วิชาจริยศาสตร์ พยายามศึกษาว่า ดี เป็นอย่างไร ชอบธรรม เป็นอย่างไร ลักษณะทั้งสองคือความดีและความชอบธรรมนี้ เป็นหลักแห่งศีลธรรม ที่มีอยู่จริงในสิ่งทั้งหลาย และจิตมนุษย์สามารถหยั่งเห็นได้ หรือว่าเป็นแต่เพียงชื่อที่เราใช้เรียกความรู้สึกของเรา (หรือของสังคม) เมื่อเราชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราหมายความว่าดี เมื่อเราบอกว่าไม่ดี การกระทำที่ดี คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดผลดีที่พึงใจ เช่น ให้ความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด หรือเมื่อเรากล่าวว่า การกระทำที่ดี คือการกระทำที่ไม่ขัดกับมโนธรรมของเรา หน้าที่หมายความว่าอะไร ทำไมเราจะต้องทำสิ่งที่เราคิดว่าควรทำ ทำไมไม่ทำสิ่งที่เราต้องการทำ

พระประมวล อุดตราชโย ให้ความหมาย จริยศาสตร์ ว่าคือ ปรัชญาว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดด้านความประพฤติ หน้าที่ ธรรมเนียม และสิทธิ และว่าด้วยเกณฑ์ตัดสินความดี ความชั่ว ความผิดความถูกของมนุษย์ หรือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักแห่งศีลธรรมและความประพฤติ เป็นการพิจารณาเรื่องสถานภาพของค่าทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ลักษณะของความดี ระดับความดี และความดีที่แท้จริงนั้นมีหรือไม่อย่างไร

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์หมายถึง ความประพฤติของมนุษย์ในการที่จะเลือกปฏิบัติแต่กรรมดี เพราะมนุษย์รู้แล้วว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนชั่วหรือสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด จึงเลือกได้ว่าสิ่งไหนควรกระทำสิ่งไหนควรละเว้น ทั้งยังยึดถือหลักคิดดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

จริยศาสตร์ คือความดีในการประพฤติปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ ที่น่ายกย่อง เช่น ความมีคุณธรรม ความกตัญญูรู้คุณ ความเสียสละและกระทำเพื่อคนอื่น ความเพียร ความอดกลั้น ความสงบเสงี่ยมเข้มแข็ง ความมุ่งมั่นที่จะสร้างความผาสุกแก่มวลชน ความอ่อนโยนอ่อนน้อม และความมีเมตตา

3.2.2 บทบาทหน้าที่ของจริยศาสตร์

มนุษย์ทุกคนอาจเจอผลไม่ไปในทางไม่ดีบ้าง จริยศาสตร์จะคอยกระตุ้นให้หันความสนใจมาในทางดีหรือให้ผิด ทำให้มนุษย์เกิดปัญญาในยามที่มีอุปสรรคปัญหาในชีวิต ค้นพบทางออกของปัญหา ทำให้ทำหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของการรู้จักผิดชอบชั่วดี ทำให้รู้จักคุณค่าในตัวเองและรู้จักเสียสละเพื่อคนอื่น ดังได้กล่าวแล้วว่า จริยศาสตร์เปรียบเหมือนเป็นหลักคิด หลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของจริยศาสตร์ จึง

เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้การใช้ชีวิตในสังคมของมนุษย์ตั้งอยู่บนความถูกต้องดีงาม ไม่หลงไปในทางผิดทางชั่วนั่นเอง

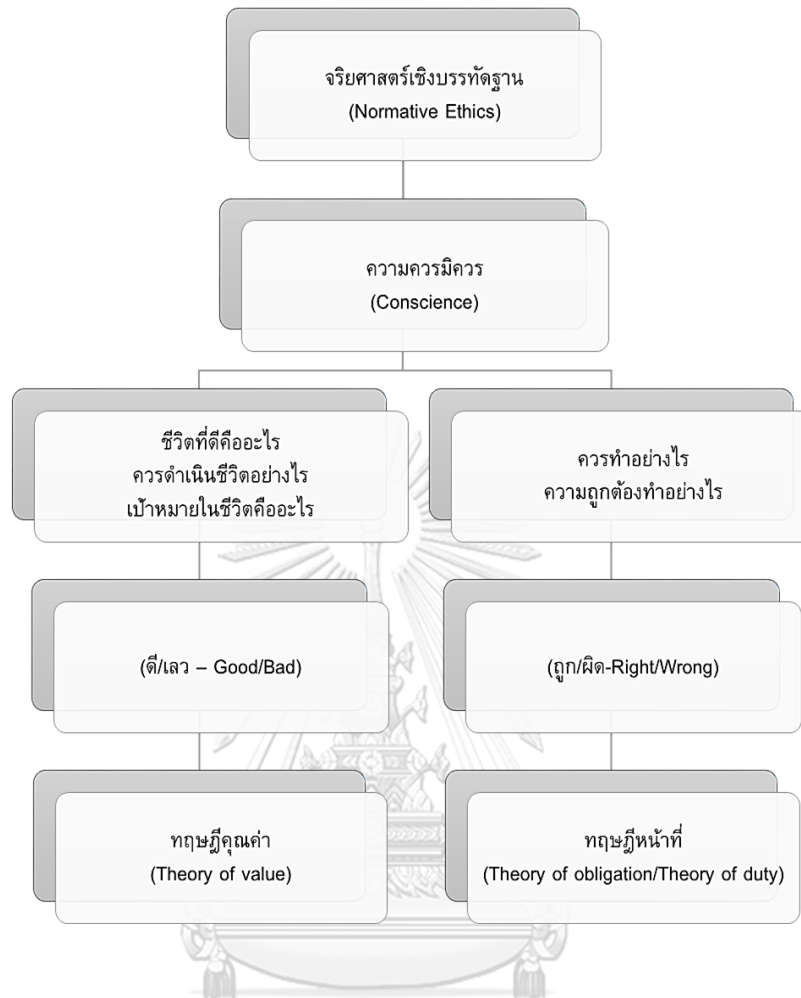
3.2.3 จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน

จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (normative ethics) เป็นเรื่องที่มีมุ่งให้คำตอบเรื่องความควรไม่ควร (conscience) ซึ่งความควรไม่ครั้งนี้ประกอบด้วยคำถามสองข้อ ดังนี้

ข้อแรก เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความดีความเลว (good/bad) โดยมีคำถามย่อยคือ ชีวิตที่ดีคืออะไร ควรดำเนินชีวิตอย่างไรหรือเป้าหมายในชีวิตคืออะไร บางครั้งเรียกว่า ทฤษฎีคุณค่า (theory of value) โดยมีเป้าหมายคือ การแสวงหา “คุณค่าในตัวเอง (intrinsic value) โดยไม่ได้แสวงหาคงคุณค่าเพื่อสิ่งอื่นใด คุณค่าในตัวเอง เช่น การมีความสุขที่ดี ส่วนคุณค่าภายนอก (extrinsic value) เช่นการแสวงหาธนบัตร (เงิน) เพื่อนำไปจับจ่ายซื้อของ

ข้อที่สอง เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องหรือถูกผิด (right/wrong) โดยมีคำถามย่อยคือ ควรทำอะไรหรือความถูกต้องควรทำอย่างไร บางครั้งเรียกว่า ทฤษฎีหน้าที่ (theory of obligation/theory of duty) โดยคำว่า “theory of duty” หรือ “duty theory” มีข้อควรระวังคือ บางครั้งมีการใช้คำนี้เพื่อกล่าวถึงทฤษฎีของคานต์ (Kant’s theory) หรือ “จริยศาสตร์เชิงหน้าที่” แต่ ณ ที่นี้จะหมายถึง การกระทำถูกผิดเท่านั้น

รูปที่ 2 แสดงลักษณะของจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน

3.3 สุนทรียศาสตร์ ภาควิชาปรัชญา มหาวิทยาลัย

3.3.1 ความหมายของสุนทรียศาสตร์

คำตอบที่ดีที่สุดถ้าหากถามว่า สุนทรียศาสตร์หมายความว่าอย่างไร คือปรัชญาแห่งศิลปะและความงาม

สุนทรียะ แปลว่า ความงาม รวมกับคำว่า ศาสตร์ ซึ่งมีความหมายว่า วิชาหรือตำรา ดังนั้น สุนทรียศาสตร์ จึงหมายถึง วิชาที่ว่าด้วยเรื่องความงาม และเป็นส่วนหนึ่งของวิชาทางปรัชญา สุนทรียศาสตร์เป็นความรู้เรื่องความงามเชิงเหตุผล เป็นการใช้ตรรกะหรือญาณวิทยาอย่างหนึ่ง (ชะวัชชัย ภาติถนุ, 2544: 46) เป็นศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ค้นหาความงามที่เป็นสากลที่สัมผัสได้ด้วยการมองเห็น ก่อให้เกิดการตอบสนองของมนุษย์เนื่องจากความงามเป็นสิ่งเร้า เป็นศาสตร์ที่นับได้ว่าเป็นศิลปะของความงามตามธรรมชาติที่มีคุณลักษณะซึ่งตัดสินได้และเป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาให้เข้าใจถึงผลกระทบที่มีต่ออารมณ์และจิตนาการของมนุษย์

ในวิชาสุนทรียศาสตร์ ปัญหาทำนองนี้เมื่อเรากล่าวว่าภาพภาพหนึ่งงามนั้น เราหมายความว่าอย่างไร สุนทรียภาพเป็นความจริงที่มีอยู่โดยไม่ต้องอาศัยเราหรือว่าเป็นเพียงชื่อที่เราใช้เรียกสิ่งหนึ่ง เมื่อเราชอบ ถ้าเป็นอย่างแรกคือ ถ้าความงามเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงหนึ่งของจักรวาล จักรวาลแบบนี้จะมีลักษณะเป็นอย่างไรและถ้าเป็นอย่างนี้จริง ความงามกับสิ่งที่งามนั้นสัมพันธ์กันอย่างไร

จากบทความเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ของ อาเธอร์ ซี แดนโต (Arthur C. Danto) แปลโดย สมเกียรติ ตั้งนโม กล่าวว่า ลักษณะของอารมณ์หรือความรู้สึกนั้น เราใช้ภาษาต่อไปนี้แทนความรู้สึกจริงๆ ของเรา ซึ่งได้ความหมายไม่เท่าที่เรารู้สึกจริงๆ เช่น พอใจ (interested) ไม่พอใจ (disinterested) เพลิดเพลินใจ (pleasure) ทุกข์ใจ (displeasure) กินใจ (empathy) และได้กล่าวถึงประโยชน์ของสุนทรียศาสตร์ว่า ส่งเสริมโน้มน้าวให้เกิด สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมกระบวนการคิด การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล
- 2) ช่วยกล่อมกล่อมให้เป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน
- 3) เสริมสร้างประสบการณ์สุนทรียะให้กว้างขวาง
- 4) ส่งเสริมแนวทางในการแสวงหาความสุข
- 5) ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของสรรพสิ่ง

ค่าแห่งความงาม มิใช่เป็นสิ่งที่อยู่นิ่ง มิใช่เป็นสิ่งที่เพียงแต่เป็นบ่อเกิดของความงามของสิ่งสุนทรียทั้งหลาย แต่เป็นสิ่งที่มีพลังบันดาลใจให้มนุษย์สร้างสรรค์ ให้มนุษย์ถ่ายทอดความงามนี้ออกมาและยังจงใจให้มนุษย์เกิดจินตนาการถึง โดยผ่านผลงานของศิลปิน หมายความว่าไม่ว่าจะอยู่ในรูปใดก็ตาม ศิลปะก็คือความพยายามที่จะนำเอา “แบบ” แห่งสุนทรียภาพ คือ ความงามที่แท้จริงออกมาให้ปรากฏโดยใช้สื่อ เช่น รูปและเสียง แม้ว่าจะแสดงออกมาไม่ได้สมบูรณ์เพียงใดก็ตาม

พระประมวล อุตตราสโย ให้ความหมาย สุนทรียศาสตร์ ว่าเป็นปรัชญาสาขาที่ว่าด้วยเรื่องความงามและสิ่งที่เป็นความงามทั้งภายในและภายนอก ทั้งความงามที่มนุษย์แสวงหาและความงามที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ศึกษาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับความงามที่แท้จริงและคุณค่าของความงาม ลักษณะของความงามที่เป็นหลักสากล อันจะเป็นมาตรฐานในการพิจารณา วินิจฉัยว่าอะไรงามหรือไม่งาม และความงามที่แท้จริงมีอยู่หรือไม่อย่างไร ความงามนั้นให้ประโยชน์และความสุขแก่มนุษย์เราอย่างไร

สรุปความได้ว่า สุนทรียศาสตร์ เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องความสวยความงาม ทั้งในเรื่องของศิลปะวิทยาการและเรื่องความสวยงามตามธรรมชาติ ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวของมนุษย์ก็เพื่อให้ได้เข้าใจถึงความงามและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นำมาจรโลงจิตใจหรือเพื่อเสริมแต่งจินตนาการของมนุษย์นั่นเอง

สุนทรียศาสตร์ ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นความงามที่ได้จากการรับรู้ถึงคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งบทเพลงก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ ผลักดันให้เกิดการแสดงออกเป็นรูปธรรมของคนฟัง เป็นความงามในการสื่อความผ่านความรู้สึกประเภทต่างๆ เช่น ยิ้ม หัวเราะด้วยอารมณ์เป็นสุข หรือ ซึมเศร้า โศกเศร้าเสียใจ ร้องไห้ออกมา ด้วยอารมณ์ที่เป็นทุกข์ เป็นต้น

3.3.2 บทบาทหน้าที่ของสุนทรียศาสตร์

สุนทรียศาสตร์ มุ่งเน้นให้มนุษย์ตระหนักในคุณค่าของความงามตามธรรมชาติ รวมถึงความงามที่แฝงอยู่ในสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เข้าใจ จริยศาสตร์มากขึ้นเพราะความดีงามเป็นของคู่กัน สุนทรียศาสตร์ คือความงาม จริยศาสตร์ คือความดี สุนทรียศาสตร์มักแฝงอยู่ในงานศิลปะแขนงต่างๆ ส่งเสริมให้งานศิลปะมีความงาม ยกตัวอย่างเช่น งานวรรณศิลป์ ซึ่งใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้รับสารทางงานศิลป์ ทำให้ได้เห็นถึงความงามที่ถ่ายทอดผ่านอารมณ์และความคิด ซึ่งก็คือความงามที่มีคุณค่าหรือสุนทรียศาสตร์ นั่นเอง

อาจพูดให้เข้าใจได้ง่ายๆ ว่า ความดีและความงามเป็นของคู่กัน จะดีได้ก็ต้องงามมาก่อน ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสุนทรียศาสตร์หรือความงามคือเป็นสะพานเชื่อมไปสู่ความดีนั่นเอง ความประพฤติของมนุษย์หากงดงามพร้อมสรรพก็จะบรรลุแห่งความดีที่ต้องการได้ หรือได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยศาสตร์ คือตั้งมั่นอยู่ในความดีเพราะมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดีงาม

สุนทรียศาสตร์หรือความงามและจริยศาสตร์หรือความดีมีความเกี่ยวข้องกันดังที่ พระประมวล อุตตราสโย กล่าวไว้โดยสรุปได้ว่า นักปรัชญาที่เข้าถึงอภิปรัชญาจะกล่าวถึง “สุนทรียศาสตร์” ในลักษณะของเหตุผล (ตรรกศาสตร์) เป็นความงามที่เป็นสัจจะคือความงามที่อยู่เหนืออารมณ์ และสรุปว่า ความงามเกี่ยวข้องกับทั้งผู้รู้ ผู้ถูกรู้ สิ่งที่อยู่ ระยะเวลา เกี่ยวข้องกับญาณวิทยา ระดับความดี ดำเนินชีวิตดี เป็นชีวิตที่ดี นั่นคือ “ความดี ความงาม เกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กับความรู้ การรับรู้และความเป็นจริง นั่นเอง ในขณะเดียวกัน จริยศาสตร์เองก็มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ด้วย

พระประมวล อุตตราสโย กล่าวไว้โดยสรุปได้ว่า นักประวัติศาสตร์จะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมในสมัยนั้นว่ามีอิทธิพลต่อความเจริญและความเสื่อมในความประพฤติของประชาชนในอดีตด้วยจึงจะทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์ได้รับประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ดังคำที่ว่า “ประวัติศาสตร์เป็นเสมือนกระจกที่ทำให้เราได้รู้ความเป็นมาในอดีตและกำหนดแนวทางที่จะมีมาในอนาคตด้วย

อริสโตเติล กล่าวว่า “ทุกงานศิลป์ ทุกการตั้งคำถาม รวมถึงทุกการกระทำ และทางเลือกทุกอย่าง ล้วนมุ่งเป้าหมายเพื่อความดี จึงกล่าวได้ว่า ความดีเป็นเป้าหมายของสิ่งทั้งปวง” ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นงานศิลป์ มีความงาม เพราะเป็นการแสดงออกให้ปรากฏเป็นรูปธรรมที่งดงาม เกิดความพึงพอใจในอารมณ์ บทเพลงที่มีความงามเป็นเรื่องของคุณค่า เรียกว่าคุณค่าทางสุนทรียะ โดยเฉพาะบทเพลงที่ไม่ว่าจะประพันธ์ขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติ หรือแสดงความอาลัย กิติ ทำให้มนุษย์เข้าใจว่า ชีวิตที่งามเป็นอย่างไร บทเพลงที่ถ่ายทอดถึงความมีคุณธรรม ความเมตตา ความเสียสละ ความเพียร ผ่านสุนทรียภาพทางภาษา เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ประพันธ์หรือผู้ฟัง เกิดจิตสำนึกของการกระทำความดีที่เป็นเป้าหมาย เพื่อตอบแทนความดีที่ได้รับการกระตุ้นผ่านความงามของบทเพลงที่เป็นวรรณกรรม “ความงามที่นำไปสู่สำนึกของความดี” จึงเรียกว่า “วรรณศิลป์สำนึก”

ตอนที่ 4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

ข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ศึกษา เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลง ถึงแม้จะไม่ใช่อะไรข้อมูลทางคติชนวิทยา แต่ก็สามารถประยุกต์ในส่วนของทฤษฎีบทบาทหน้าที่ได้ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ ดังนี้

4.1 บทบาทหน้าที่ในเชิงคติชนวิทยา

วิลเลียม บาสคอม ได้เขียนบทความ Four Functions of Folklore และจำแนก บทบาทหน้าที่ของคติชนในภาพรวมไว้ 4 ประการคือ

- 1) ใช้อธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม
- 2) ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า
- 3) รักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม
- 4) ให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล

ศิริพร ณ ถลาง ใช้บทบาทหน้าที่ของคติชน 4 ประการข้างต้นเป็นกรอบกว้างๆ ในการอธิบายบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม และประยุกต์ความคิดและอธิบายเสริมโดยนำเสนอ บทบาทหน้าที่ของคติชนเป็น 3 ประการใหญ่ๆ คือ

- 1) การอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม
- 2) การให้การศึกษาอบรมระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม
- 3) การเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม

ชนิษฐา จิตชินะกุล กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทของคติชนวิทยา ดังนี้

- 1) คติชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

- 2) คติชนเป็นเครื่องมือที่ให้ความบันเทิงแก่มนุษย์ทุกวัย
- 3) คติชนจะให้ความรู้และอบรมสั่งสอน
- 4) คติชนจะให้สติปัญญา ส่งเสริมให้คนใช้ความคิด ใช้ปัญญา
5. คติชนเป็นรากฐานของศาสตร์แขนงต่างๆ
- 6) คติชนเป็นแหล่งรวมความสามัคคี ด้วยมีลักษณะการร่วมแรงร่วมใจ
- 7) คติชนช่วยให้อารมณ์เบิกบานและความคับข้องใจคลี่คลายลง
- 8) คติชนช่วยควบคุมสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นที่ยอมรับได้
- 9) คติชนก่อให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น
- 10) คติชนเป็นมรดก สมบัติของชาติเพราะมีความสำคัญและมีเอกลักษณ์ของตนเอง

สุกัญญา สุขฉายา ได้กล่าวถึง บาสคอม (William Bascom) นักคติชนวิทยาที่แสดงให้เห็นว่าชนบางกลุ่มได้ใช้สิ่งต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น ภาษิตในการทำคดีในศาล ปรีศนาในการแสดง ปฏิภาณ ใช้ตำนานปรัมปราเพื่อตอกย้ำความสำคัญของหลักประเพณีปฏิบัติ และที่สำคัญคือใช้ “บทเพลง” เพื่อเป็นเครื่องมือในการปลดปล่อยความไม่พึงใจต่อสังคม และได้นำแนวคิดของบาสคอมเป็นแนวทางในการศึกษา บทเพลง และได้ข้อสรุป บทบาทของคติชนดังนี้

1) สร้างความบันเทิง เพราะเพลงพื้นบ้านได้ตอบของหนุ่มสาวมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก มีการเกี่ยวพาราสี ออดอ้อน เสียดสี ประชดประชัน ว่ากล่าวสั่งสอน ตลกโปกฮาจึงมีเนื้อหาสนุก มีจังหวะสนุก ว่องไว ไม่ยืดเยื้อ และมีลีลาสนุก เพราะมีท่าทางเป็นธรรมชาติ แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาตามลีลาแบบพื้นบ้าน

2) สร้างความสามัคคีของชุมชน เพลงที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพ่าง เพลงชักกระดาน ช่วยทำให้เกิดความพร้อมเพรียงในขณะที่ลงแรงพร้อมกัน ส่วนเพลงร้องในงานตรุษสงกรานต์ เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงพิชฐาน สร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน

3) ให้การศึกษา เพราะมีการสอดแทรกความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทางโลก ได้ให้แนวการประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับค่านิยมในสังคมโดยเฉพาะการเลือกคู่ครอง

ของชายและหญิง ทางธรรมได้มีการนำเรื่องศีลทาน นรกสวรรค์มาสั่งสอนคนฟัง

4) ระบายความแสบกตจากกฎเกณฑ์ประเพณีและค่านิยมบางประการโดย เฉพาะการแสดงออกเรื่องเพศ ขณะที่สังคมไทยห้ามพูดคำหยาบ ห้ามพูดเรื่องเพศในที่สาธารณะ การเล่นเพลงโต้ตอบ “กลอนแดง” และ “กลอนสองง่าม” กลับเป็นข้อยกเว้นและสามารถเล่นในที่สาธารณะได้

5) ระบายความแสบกตจากภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นปัญหาการทำนาและค่าเช่านา ในเพลงระบำบ้านนาของชาวนครนายก

6) บันทึกเหตุการณ์และวิพากษ์วิจารณ์สังคม เช่น เพลงฉ่อยชุดสงครามโลก เพลงฉ่อย ญวนอพยพ เป็นต้น

สรุปว่า ไม่ว่าจะ เป็น ภาชิต ปริศนา ตำนานปรัมปรา และบทเพลง เป็นส่วนหนึ่งของ “คติชน” จากข้อสรุปของ บาสคอม (William Bascom) เกี่ยวกับหน้าที่ของคติชน ผู้วิจัยได้ขยายความดังต่อไปนี้

1) ให้ความบันเทิงหรือความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง บทเพลงให้คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ เพราะมีความไพเราะ มีท่วงทำนอง ในการขับขานจากการที่ผู้ประพันธ์ได้ใส่ฉันทลักษณ์ลงไป เนื้อเพลง จึงทำให้เกิดความคล่องจองโดยภาษาในบทเพลงเนื่องจากการเล่นถ้อยคำและข้อความหรือการซ้ำถ้อยคำและข้อความในบทเพลงซึ่งนับได้ว่าเป็นเทคนิคในการประพันธ์ จึงทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพในขณะที่ฟัง

2) ยืนยันหรือถ่ายทอดความสำคัญของบริบททางวัฒนธรรมในสังคม บทเพลงผู้ประพันธ์มักใส่บริบทลงไป เนื้อเพลง เช่นความสุข ความเศร้า ความทุกข์ยากหรือบริบทที่เป็นความรื่นรมย์บันเทิงใจ หรืออยู่ในขนบวัฒนธรรมแบบใด การถ่ายทอดบทบาทของเพลงก็จะมี ความต่างกัน ความสำคัญของบริบทเพื่อให้เกิดความเป็นมาของเพลง และทำให้เกิดเรื่องราวซึ่งจะทำให้ผู้ฟังมีการปะติดปะต่อเรื่องราวได้ นับเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ในเรื่องราวของสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย

3) ให้การศึกษาหรือความรู้ในลักษณะช่วยกล่อมเกลาหรือขัดเกลาจิตใจ บทเพลงมีองค์ประกอบที่สำคัญคือภาษาที่แฝงไว้ด้วยความหมายที่จะใช้สื่อความระหว่างผู้ประพันธ์และผู้ฟัง ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความรู้ไปยังผู้ฟังตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์เพื่อสอนหรือขัดเกลา ความรู้ที่มากับรูปของบทเพลงจึงเป็นการถ่ายทอดที่แยบยลและนับได้ว่าเป็นถ่ายทอดความรู้ที่มีศิลปะ

4) รักษาปัทสนาของบริบทในสังคมมีบทบาทในการสะท้อนคิด บทเพลงมีบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งคือการบันทึกประวัติศาสตร์ ดังนั้นปัทสนาของบริบทในสังคมก็จะไม่ถูกลบเลือนหรือสูญหายทำให้หลักคิดหรือแนวประพฤติปฏิบัติของสังคมชุมชนที่ดีๆ ยังได้รับการซ้ำ ย้ำ ทวน อยู่เสมอ

ทั้ง 4 ประการนี้ บาสคอม กล่าวว่าอาจรวมเป็นหนึ่งเดียวคือ “บทบาทในการรักษาเสถียรภาพของวัฒนธรรม (Maintain the stability of culture)

4.2 บทบาทหน้าที่ของบทเพลงที่ประยุกต์ในส่วนของทฤษฎีบทบาทหน้าที่

ข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ที่ศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ในทฤษฎีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

4.2.1 บทเพลงมีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ความดีและความงาม เนื่องจากบทเพลงต่างสะท้อนถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

4.2.2 บทเพลงมีบทบาทในการสื่อสารโดยวิธีการเล่าขาน ถือเป็นการทำงานหน้าที่ให้ความรู้ “ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า”

4.2.3 บทเพลงมีบทบาทในการให้ความบันเทิงและสร้างความจรรโลงใจให้แก่มนุษย์ “เป็นทางออกในการแสดงความรู้สึก ความนึกคิดและความหมายในใจ”

4.2.4 บทเพลงมีบทบาทในการช่วยให้เกิดการสะท้อนคิดและเกิดจิตสำนึก “ให้สติปัญญาส่งเสริมให้ใช้ความคิดและปัญญา”

4.2.5 บทเพลงมีบทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์ “บทเพลงอธิบายที่มาและเหตุผล อธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์” ของสังคมวัฒนธรรม

ตอนที่ 5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงซึ่งเป็นผลงานของมนุษย์ คุณค่าของบทเพลงในด้านต่างๆ เช่น คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ เช่น ความไพเราะ ความซาบซึ้ง หรือความกินใจประทับใจ คุณค่าทางจริยศาสตร์ เช่น ความเพียร ความเสียสละ ความมีเมตตา หรือความมีคุณธรรม คุณค่าเชิงบทบาทหน้าที่ทางด้านการบันทึกประวัติศาสตร์ในบทเพลงที่บอกความสำคัญของเหตุการณ์ เป็นการบันทึกตามบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรม สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ถ้ายทอดผ่านบทเพลง ก่อให้เกิดความซาบซึ้ง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ มีการพัฒนาทั้งทางด้านการกระทำและจิตใจ นับได้ว่าเป็นกระบวนการการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาตาม

อัยยาศัย ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยใคร่ขออธิบายถึงความหมายของการศึกษาก่อนเป็นเบื้องต้น ได้มีผู้ให้ความหมายของการศึกษาไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการ ถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ให้ความหมายของ “การศึกษา” ตามบันทึกของสถาบัน วัฒนธรรมและศิลปะของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ว่า

ความหมายของการศึกษานั้นกว้างขวางมาก สุดแต่ผู้ มีอำนาจจัดการศึกษาจะมุ่งเน้นอย่างไร บางประเทศมุ่งเน้น ให้คนเป็นประชาธิปไตย ก็จัดการศึกษาในรูปแบบหนึ่ง บาง ประเทศมุ่งเน้นให้คนเลื่อมใสศรัทธาระบบหนึ่ง ก็มุ่งเน้นการ จัดการศึกษาไปอีกแบบหนึ่ง เมื่อคนได้รับการศึกษาแล้วจะ เกิดการงอกงาม ความเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน แต่จะ เปลี่ยนแปลงในลักษณะใดเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐที่จัด การศึกษา

ความหมายของการศึกษาจากหม่อมหลวงปิ่น มาลากุลได้ถูกนำไประบุไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตราหนึ่งว่า “การศึกษา คือ การพัฒนาคน และสังคม ด้านการสอนและการฝึกอบรม”

สาโรช บัวศรี และ จอห์น ดิวอี้ ให้ความหมายอย่างสอดคล้องกันว่า การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม เป็นกระบวนการทางสังคมและเป็นการสร้างประสบการณ์แก่ชีวิต โดยเป็นการจัด ประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนงอกงาม

เอกวิทย์ ณ กลาง กล่าวว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมของมนุษย์ที่เป็นสมาชิกในสังคมถือเป็นกระบวนการศึกษาของมนุษย์ ผ่านการรับรู้ ความคิด และจินตนาการ มีการสืบทอดด้วยวิธีการ คิดค้น เพิ่มเติม ปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น หรือที่เรียกว่า การรับรู้วัฒนธรรมดั้งเดิมและการสร้างเสริม วัฒนธรรมใหม่ไปพร้อมกัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ดังนั้น การศึกษาในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต่างก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือมีความรู้และมีคุณธรรมถึงพร้อมทั้งความสามารถ และมนุษย์เองก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

อมรวิชัย นาครทรรพ กล่าวว่า

... ในกระแสโลกก็เห็นทิศทางการวางกลไกการจัดการศึกษาแบบบูรณาการไปในทิศทางเดียวกัน เช่น กรณีประเทศอังกฤษ มีการรวบรวมกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนเข้าด้วยกัน ตั้งเป็นกระทรวงใหม่ 2 กระทรวงภายใต้ชื่อ “กระทรวงการพัฒนาเด็ก การศึกษา และครอบครัว (Department of Children, Education and Families) และ กระทรวงการประกอบการ การพัฒนานวัตกรรม และ การพัฒนาฝีมือแรงงาน (Department of Business, Innovation and Skills) เป็นต้น เพื่อนำหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามาทำงานร่วมกัน กรอบแนวคิดดังกล่าวจึงควรได้รับการยืนยันและทำให้แหลมคมยิ่งขึ้นในการนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแผนการพัฒนาคคนหรือการพัฒนาการศึกษา ...

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า มิติการศึกษาเกี่ยวข้องกับมิติทางด้านอื่นๆ ด้วย เช่น มิติคุณภาพชีวิต มิติการมีงานทำ ซึ่งจะร่วมกันเป็นเครื่องมืออย่างบูรณาการในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ และมีความจำเป็นต้องคิดอย่างเป็นองค์รวมเชื่อมโยงกันทุกมิติ

5.2 วิธีการและขั้นตอนของการศึกษา

พระยาอนุমানราชธน กล่าวว่า การศึกษาหาความรู้ ไม่ว่าจะด้วยเรื่องอะไร ถ้าจะให้รู้ให้เชี่ยวชาญจริงๆ มีลำดับขั้นตอนอยู่ 3 ระยะ คือ

1) ระยะความรู้บริสุทธิ์ (pure knowledge) คือเรียนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เพราะคนที่มีความรู้ดีคือผู้ซึ่งรู้หลักวิชาเพื่อเป็นพื้นฐานของเรื่องนั้นๆ เสียก่อน

2) ระยะเวลาความรู้ประยุกต์ (applied knowledge) ประยุกต์ แปลว่า ปรับใช้ให้เป็นประโยชน์คือการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3) ระยะเวลาความรู้เป็นศิลปะ (arts) คือเกิดความชำนาญเชี่ยวชาญเป็นศิลปะ นำความรู้ไปใช้จนมีความสามารถความชำนาญ สิ่งที่ทำหรือปฏิบัติจนเข้าขั้นระยะศิลปะไปในตัว เทียบได้กับการศึกษาขั้นปฏิเวธ คือ เข้าใจตลอด ล่วงจนถึงผลของการปฏิบัติ

5.3 การศึกษาหาความรู้ของมนุษย์

ปรีชา ช่างขวัญยืน ได้กล่าวถึงความรู้ของมนุษย์ ในประเด็นการศึกษาหาความรู้ โดยเปรียบเทียบการแสวงหาความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในมิติของการแสวงหาความรู้ในเชิงมนุษยศาสตร์ ดังต่อไปนี้

การที่คนเรามีเหตุผล มีอารมณ์ความรู้สึก มีความพอใจและไม่พอใจก็ทำให้มนุษย์คิดเรื่องคุณค่าต่างๆ อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรงาม ไม่งาม อะไรเหมาะสมไม่เหมาะสม อะไรควรทำไม่ควรทำ ทั้งหมดเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดเกี่ยวกับตัวเอง เรื่องเหล่านี้อาจไม่ซับซ้อนนักในสมัยที่มนุษย์ยังดำรงชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติล้วนๆ ยังมิได้พัฒนาเทคโนโลยี แต่เมื่อมนุษย์เจริญขึ้นเรื่องเหล่านี้ก็ซับซ้อน เป็นความรู้ เป็นแนวปฏิบัติ เป็นวัฒนธรรม ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการถ่ายทอดระหว่างสังคมมนุษย์กลุ่มต่างๆ ความรู้ทั้งหมดนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติที่แวดล้อมมนุษย์ สังคมที่มนุษย์เป็นสมาชิก และความรู้เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ที่ดีมีคุณค่า

มนุษย์คิดว่า ความเป็นไปตามธรรมชาติก็ดี หรือเหนือธรรมชาติ เป็นไปตามคุณและโทษ ดีและชั่วที่มนุษย์ทำ คือหลักการทำดี ได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความรู้สึกในเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นความมีจิตใจสูงส่ง มีเหตุผล มนุษย์ถามหาชีวิตที่มีคุณค่า ชีวิตที่มีคุณธรรม แสวงหาความเข้าใจและเหตุผลเกี่ยวกับคุณค่าต่างๆ เช่น ความกล้าหาญ ความเที่ยงธรรม คุณธรรม ความพอดี เป็นต้น

นอกจากเรื่องความถูกต้องดีชั่วแล้วมนุษย์ยังสนใจในความงามทางศิลปะ เช่นความงามของภาษาหรือถ้อยคำ ความไพเราะของดนตรี ความกลมกลืนทางศิลปะ โดยถือเป็นเรื่องสำคัญและสูงส่ง มนุษย์สามารถคิดและรู้สึกในสิ่งที่ดี ที่งามได้ส่วนนี้คือวัฒนธรรมของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มนุษย์ได้สะสมความรู้ดังกล่าว และสร้างสรรค์สิ่งดีงามต่างๆ ปรัชญา ศาสนา ภาษา ดนตรี

นาฏศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม และวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับคุณค่า คือความรู้และการสร้างสรรค์ทางมนุษยศาสตร์ของมนุษย์ ความรู้สึกว่าเป็นผู้มีรสนิยมเป็นสิ่งสำคัญแต่จะต้องเป็นชีวิตที่ดีมีคุณค่าด้วย

5.4 การสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษย์

บทเพลงในฐานะที่เป็นผลงานทางวรรณกรรมของผู้ประพันธ์ และในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร มีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจระหว่างกัน เปรียบเหมือนผู้ส่งสารและผู้รับสาร หากไม่มีความเข้าใจกันและกันมากพอ การสื่อสารนับได้ว่าล้มเหลว ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ กล่าวว่า

การพยายามทำความเข้าใจกับบทประพันธ์ให้ปรุโปร่ง คือ ความพยายามสร้างสภาพอารมณ์ของผู้แต่งขึ้นในจิตใจของเราเองโดยใช้มนโคติ (imagination) นับได้ว่าเป็นการติดต่อสัมพันธ์ทางใจชั้นสูง ผู้ที่จะเรียกตนว่าเป็นกวีได้ต้องสามารถระบายความรู้สึกของตน โดยใช้อักษรเป็นสื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย การโน้มน้าวใจของผู้อื่นให้เห็นอกเห็นใจและมีความคิดและอารมณ์คล้อยตามตน โดยไม่รู้สีกตัวนั้น เป็นของยากยิ่งและเป็นศิลปะชั้นเลิศ

ดังนั้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในหัวข้อนี้ ทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นคือการวิเคราะห์หรือการตีความและความพยายามในการหาความหมาย เพื่อค้นหาคุณค่าที่แฝงอยู่ในสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการเข้าถึงคุณค่าดังกล่าว ด้วยเหตุผลจากคำกล่าวข้างต้นที่ยกมาที่ว่ากวีหรือผู้ประพันธ์โดยเฉพาะผู้ประพันธ์บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นผู้ที่มีศิลปะชั้นเลิศ การเข้าถึงผลงานของผู้ที่ได้ชื่อว่ามีศิลปะชั้นเลิศ ย่อมมีคุณค่าในประเด็นของการศึกษาหาความรู้

ตอนที่ 6. แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

6.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทเพลง

ไพบุลย์ สาราญภูติ กล่าวถึงบทเพลงว่าเป็นผลงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์โดยมนุษย์เพื่อใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกสามารถบันดาลให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ได้ เช่น ความรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น ไร่ใจ หรือโศกเศร้า

บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์สามารถนำไปใช้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเห่กล่อม พิธีการตามความเชื่อถือหรือศาสนา การแสดงละครในราชสำนัก การละเล่นของชาวบ้านในเทศกาล หรือประเพณีนิยม

คำประพันธ์ที่ใช้แต่งบทเพลงที่มีเนื้อร้อง ภาษาที่ใช้มีการคัดสรร ช่วยเสริมให้บทเพลงมีความไพเราะและมีความหมาย สื่ออารมณ์สร้างความรู้สึกรู้สึกได้มากกว่าบทเพลงบรรเลงธรรมดา เพราะบทเพลงมีทั้งสัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสอักษร สระ พยัญชนะ การใช้ถ้อยคำ การเล่นคำ การใช้โวหารต่างๆ อันเป็นลักษณะสำคัญของบทกวีของไทย โดยเฉพาะบทเพลงที่นำมาจากรรณคดีนั้น จะมีความไพเราะด้านเสียง ดีเด่นด้านโวหาร สามารถสื่อความหมายและอารมณ์ได้ดี

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสนใจบทเพลงเนื่องจากเป็นภาษาสากล สามารถใช้บทเพลงเป็นสื่อ โดยสื่อสารด้วยการใช้บทเพลงในการสื่อสารถึงความคิดเป็นตัวแทนความหมายในจิตใจและห้วงคำนึง มีสิ่งที่น่าสนใจหลายประการเกี่ยวกับบทเพลง เช่น ประเภทของบทเพลง บริบทบทบาทหน้าที่ บทเพลงที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนวิธีการสืบทอด ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับไป ดังต่อไปนี้

6.1.1 ประเภทของบทเพลง

เอนก นาวิกมูล และ ศิริพร กรอบทอง ได้กล่าวถึงบทเพลงประเภทต่างๆ และเมื่อแบ่งประเภทจากที่ท่านผู้รู้ทั้งสองจะเน้นในการกล่าวถึง เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยสากล และเพลงไทยลูกทุ่ง แต่เมื่อศึกษาจากสื่อต่างๆ ในปัจจุบันและแบ่งตามเครื่องดนตรีและเนื้อหาจะพบว่า มี 5 ประเภทคือ

- 1) เพลงไทยเดิมหรือเพลงพื้นบ้าน ลักษณะเนื้อหาจะเป็นการเอื้อนลักษณะดนตรีเป็นแบบบรรเลงและใช้เครื่องดนตรีไทยเป็นหลัก
- 2) เพลงไทยลูกกรุง ลักษณะเนื้อหาจะเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกของสังคมคนเมือง ทอดอารมณ์ ลักษณะดนตรีเป็นแบบประณีต ละเอียดอ่อน นุ่มนวล
- 3) เพลงไทยลูกทุ่ง ลักษณะเนื้อหาจะเป็นการสะท้อนวิถีชีวิตและสภาพสังคมหรือวัฒนธรรมไทย ลักษณะดนตรีจะเน้นความสนุกสนานหรือให้บรรยากาศความเป็นลูกทุ่ง
- 4) เพลงไทยสากล ลักษณะเนื้อหาจะเป็นภาษาไทยเสนอด้วยเรื่องราวต่างๆ เช่น ความรักความเทิดทูนหรือการดำเนินชีวิตที่ร่วมสมัยโดยใช้โน้ตเพลงแบบสากล ดนตรีเน้นความทันสมัยแบบสากล
- 5) เพลงสากล ลักษณะเนื้อหาจะเป็นภาษาต่างประเทศเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศแต่ถูกนำมาเผยแพร่ในประเทศ ลักษณะดนตรีจะใช้เครื่องดนตรีที่มาจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทเพลงประเภท “ไทยสากล” ด้วยศึกษาแล้วว่างานประพันธ์บทเพลงประเภทนี้มีลักษณะทั้งเนื้อหาและทำนองที่คนฟังเข้าถึงได้ง่าย เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกิดการสำนึกของคนทั้งประเทศ ดังปรากฏว่ามีบทเพลงไทยสากลเผยแพร่ออกมาสู่ผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ทั้งก่อนและหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อีกทั้งลักษณะของบทเพลงไทยสากลที่แต่งขึ้นก่อนและหลังการเสด็จสวรรคตก็มีความแตกต่างกัน ซึ่งตรงและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

บทเพลงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและความเป็นไทยตั้งแต่เกิดจนตายในทุกๆ ก้าวย่างของคนไทยองค์ประกอบหนึ่งที่เคียงคู่กับกิจกรรมชีวิตประจำวันคือเสียงเพลง เป็นความผูกพันอย่างลึกซึ้งและไม่สามารถแยกออกไปจากชีวิตได้ ไม่ว่าจะคนเราจะประกอบพิธีใดๆ จะขาดสิ่งนี้ไม่ได้ด้วยเพราะสังคมประเพณี ด้วยเพราะความเชื่อเรื่องความมีมนต์ขลังไปจนถึงความศักดิ์สิทธิ์ ที่สอดแทรกอยู่ในศิลปะวิทยาการทางด้านนี้ บทเพลงจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยตลอดเวลา

6.1.2 บทเพลงไทยสากล

บทเพลงไทยสากลเพลงแรกมีชื่อว่า “ลาที่กล้วยไม้” เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นทั้งเนื้อร้องและทำนองเพื่อใช้ประกอบภาพยนตร์เรื่อง ปุโลมเฝ้าทรัพย์ ของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง ออกฉายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476

บทเพลง “ลาที่กล้วยไม้” เกิดขึ้นก่อนบทเพลง “กล้วยไม้สีมดอย” ของพรานบุรุษ (กล้วยไม้ของเราแต่เก่าก่อน อยู่ในดงในดอนเจ้าช่อนช่อช่อนใบ...) ซึ่งแต่งไว้ในละครเรื่อง ใจใจซัง แสดงที่โรงหนังพัฒนากรเมื่อวันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2476 ก่อนบทเพลง “กล้วยไม้ของฉัน” ของ ส.เกษศิริ ที่ขับร้องโดย ชาญ เย็นแชน (หอมเอยเจ้าดอกกล้วยไม้ เอื้องดอย...) แต่งไว้เมื่อ พ.ศ. 2479

เนื้อร้องบทเพลงลาที่กล้วยไม้ เขียนคำร้องโดย ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) ทำนองโดย เรือโทมานิต เสนะวีณิน ขับร้องโดย อุ่น เครือพันธ์ กับ มานี สุมณัฐ เขียนขึ้นในรูปแบบกลอนหัวเดียว (สัมผัสเฉพาะคำสุดท้ายของแต่ละบาท) การใช้ถ้อยคำมีอิสระค่อนข้างมาก ดังต่อไปนี้

โอ้ว่ากล้วยไม้เอย ก่อนนี้เคยเป็นดอกไม้ไพร

หญิงได้เด็ดแซมผม ชายได้ดมชื่นใจ

นีกจะเด็ดดม ได้สมนึกใน

มาเป็นไม้เมือง ได้แต่ชำเลื่องไกลไกล

ให้แสนอาลัยจริงหนา โอ้กล้วยไม้จำลาที่

โอ้ว่ากล้วยไม้เอย ก่อนไม่เคยเป็นดอกไม้ใคร
 ได้กระเช้าแล้วเหออ ที่งกระเชอในไพร
 ได้ที่ที่ถิ่น แปลกลิ้นเปลี่ยนไป
 มามีเจ้าของ ก็ได้แต่่มองถอนใจ
 ด้วยความอาลัยเจ้านา โอ้ว่ากล้วยไม้จำ ลาที่

สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ “ทูลกระหม่อมชาย” ได้รับการขนานนามว่า “ปรมาจารย์ของเพลงไทยสากล” เพลงไทยสากลมีวิวัฒนาการมาจากเพลงสากลที่เป็นเพลงฝรั่งแท้ๆ แล้วนำมาดัดแปลงเป็นเพลงไทยทำนองฝรั่งและกลายเป็นเพลงไทยแท้ๆ ในที่สุด

ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ประเทศไทย เริ่มได้รับอิทธิพลด้านดนตรีตะวันตก จากการตั้งวงแตรวงของทหารหลายหน่วยงาน โดยมีครูสอนดนตรีเป็นชาวยุโรป หลายรุ่นหลายคน

เพลงไทยสากลเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อมีชาวตะวันตกเข้ามาในฐานะครูฝึกทหาร โดยใช้เครื่องดนตรีเรียกว่า แตรวง ประกอบการฝึก และได้รับความสนใจจากราชวงศ์ และบุคคลชั้นสูงแทนความนิยมการฟังเพลงแบบซบกลมแบบเดิมและนำไปสู่ความนิยมฟังเพลงและสร้างเพลงไทยสากลซึ่งเรียกว่า “เพลงอย่างฝรั่ง” หรือ “เพลงทำนองฝรั่ง” โดยเพลงไทยสากลเริ่มแรกจากการเป็นเพลงค่านับทางราชการหรือเป็นที่รู้จักในเวลาต่อมาคือ ทำนองเพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงอย่างฝรั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 มีบทบาทในวงการละครและวงการภาพยนตร์

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เพลงไทยสากลถูกนำมาใช้เป็นสื่อเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม (พ.ศ. 2480 – 2487) ทำให้เพลงไทยสากลได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีพัฒนาการเป็นเพลงเพื่อชีวิตหรือเพลงตลาดอันเป็นวิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในระยะเริ่มแรกด้วย

อารยธรรมตะวันตกทางด้านศิลปวิทยาการได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนคนไทย อิทธิพลของบทเพลงอย่างตะวันตกหรือเพลงอย่างฝรั่งก็แผ่ขยายเข้ามา วิถีชีวิตอย่างไทยเกิดการปรับตัวและดัดแปลงและมีวิวัฒนาการโดยนำศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของคนไทย ในที่สุดก็ได้วัฒนธรรมใหม่เป็นวัฒนธรรมของตนเอง เพลงไทยสากลถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงอารยะ และยังเป็นเครื่องมือในการแสดงอุดมการณ์โดยเฉพาะทางการเมือง แม้แต่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม บทเพลงไทยสากลก็เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องอยู่บ้างพอสมควรในรูปของศิลปวิทยาการที่แฝงไว้ด้วยความบันเทิง จนก่อให้เกิดความนิยมชมชอบและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามกระแสวัฒนธรรมที่ไม่หยุดนิ่ง ในชนชั้นกษัตริย์หรือชนชั้นปกครองก็หันมาสนใจ

ศิลปวัฒนธรรม ทางด้านนี้ เพลงไทยสากลแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องสืบทอดศิลปะทางด้านนี้ต่อไป

ลักษณะเนื้อหา (content) ของบทเพลงไทยสากลจะแบ่งตามความมุ่งหมายของครูเพลง ผู้ประพันธ์คำร้องเป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) บทเพลงที่เกี่ยวกับศีลธรรมและการดำรงชีวิต เป็นบทเพลงที่แทรกคำสอนหรือสัจธรรมลงไปในเรื่องเพลงเพื่อเป็นคติสอนใจเกี่ยวกับความเหมาะสมเรื่องการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

2) บทเพลงเกี่ยวกับความรัก ความสมหวัง ความผิดหวัง เป็นบทเพลงที่มีมากกว่าแนวอื่นๆ เพราะครูเพลงผู้ประพันธ์คำร้องมักมีแรงบันดาลใจเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

3) บทเพลงชื่นชมสวยงาม เป็นบทเพลงที่ครูเพลงมักนำความสวยงามของธรรมชาติ เช่น พระจันทร์ ดวงดาว ความงามของดอกไม้ มาเปรียบเทียบกับความงามของผู้หญิง

4) บทเพลงที่ประยุกต์คำร้องมาจากวรรณคดี เป็นบทเพลงที่ครูเพลงได้รับแรงบันดาลใจจากความซาบซึ้งในรสสุนทรียะของบทกวีในวรรณคดีไทยสมัยโบราณ ครูเพลงอาจดัดแปลง แต่งขยายเพิ่มเติมหรือแต่งขึ้นใหม่

5) บทเพลงเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือบทเพลงประจำจังหวัด เป็นบทเพลงที่ครูเพลงเดินทาง (เช่นวงดนตรีสุนทราภรณ์) หรือได้รับการร้องขอจากหน่วยงานจังหวัด

6) บทเพลงที่ใช้ทำนองจากเพลงต่างชาติ เป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นจากการที่มีผู้นำแผ่นเสียงเพลงสากลจากต่างประเทศมาฟัง ต่อมาจึงมีผู้สนใจแต่งคำร้องเป็นภาษาไทย

7) บทเพลงที่ใช้ในงานเทศกาลหรือโอกาสพิเศษ เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองในวันนักขัตฤกษ์ หรือในโอกาสพิเศษเพื่อสื่อความหมายของงานนั้น

8) บทเพลงเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ โดยเฉพาะวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์หรือวงดนตรีสุนทราภรณ์

9) บทเพลงปลุกใจ เป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บทเพลงแรกคือ เพลงชาติฉบับที่พระเจนดุริยางค์และขุนวิจิตรมาตราเป็นผู้แต่ง

10) บทเพลงดัดแปลงจากเพลงไทยเดิม เป็นบทเพลงที่ พลโท หม่อมหลวงขาบ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในขณะนั้น (พ.ศ. 2496) มอบหมายให้ครูเอื้อ สุนทรสนาน และครูพุ่ม บำปยุะวาทย์ พัฒนาให้เครื่องดนตรีไทยเดิมและเครื่องดนตรีสากล บรรเลงร่วมกันได้ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 เพื่อเป็นการสืบสานและพัฒนาเพลงไทยเดิมให้ได้รับความนิยมมากขึ้น

11) บทเพลงรำวง หรือ รำวงมาตรฐาน เป็นบทเพลงที่ใช้ทำนองเพลงรำโทน ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้เครื่องดนตรี เช่น ฉิ่ง กรับ โทน ตีเป็นจังหวะ ประกอบการรำ ต่อมา มีผู้

แต่งเนื้อเพลงประกอบขึ้น และมักรำกันเป็นวงกลมรอบเสาไฟฟ้า หรือตะเกียงเจ้าพายุที่จุดไว้กลางลานหรือกลางเวที

12) บทเพลงสำหรับลีลาศ หรือ เต้นรำ เป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นจากการที่วงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งกำเนิดมาจากวงดนตรีลีลาศ กรมโฆษณาการ ต้องออกแสดงตามงานที่ทางราชการร้องขอมา ซึ่งส่วนมากจะเป็นงานรื่นเริง ลีลาศ รำวง

6.1.3 บริบทในบทเพลง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายคำว่า “บริบท” ไว้ว่า คำ ข้อความ หรือสถานการณ์แวดล้อม เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของภาษาหรือถ้อยคำ ดังนั้นบริบทในบทเพลงที่ใช้งานวิจัยฉบับนี้จึงหมายถึงเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมหรือเกิดขึ้น ณ เวลาที่มีการสร้างสรรค์บทเพลงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ผู้ประพันธ์บทเพลงมักจะได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งที่เป็นประสบการณ์ที่ได้เคยกล่าวแล้ว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นวัตถุดิบที่หยิบจับได้จากสังคมรอบข้าง หรือบางครั้งก็เป็นประวัติศาสตร์ในสภาพแวดล้อมหรือถิ่นที่อยู่ นำมารังสรรค์เป็นบทเพลง และในฐานะที่เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง บทเพลงจะมีบทบาทหน้าที่ในการสะท้อนปัญหาในบริบทนั้นๆ ที่กำลังเผชิญอยู่หรือหาแนวทางในการช่วยแก้ปัญหาด้วยการขบคิดหาทางออกให้กับสังคม ส่วนสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีความสุข บทเพลงก็สะท้อนในบทบาทคือการส่งเสริมสนับสนุน มาถึงตรงนี้จะเห็นได้ว่าบทเพลงในฐานะศิลปะจะมีความเกี่ยวข้องกับบริบทในสังคมคือ ยอมรับ พร้อมกับเป็นกระบอกเสียงในการสะท้อนภาพชีวิตของผู้คนในสังคม และความเป็นอยู่ทั้งหมดทั้งมวลเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้ประพันธ์บทเพลงที่จะต้องรับรู้และสะท้อนคิดออกมาเป็นผลงาน นอกเหนือจากการแต่งตามแต่ความมีอิสระในจินตนาการของผู้ประพันธ์เอง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จากคำถามที่ว่าทำไมต้องศึกษาและวิเคราะห์บทเพลง เหตุผลที่เป็นคำตอบได้ดีคือ เนื่องมาจากบทเพลงได้บันทึกประวัติศาสตร์ และได้สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟังด้วยการเชื่อมโยงกับบริบทของสังคม บทเพลงทำหน้าที่อื่นๆ อีกหลายประการ เช่น ให้ความบันเทิง สื่อสารอุดมการณ์ของปัจเจกบุคคล เปิดเผยความคิดความเชื่อ ซึ่งบทบาทเหล่านี้สามารถทำความเข้าใจได้ แต่ผู้วิจัยขออธิบายเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทในบทเพลงดังต่อไปนี้

บทเพลงลักษณะหนึ่งที่สามารถเข้ากับประเภทเพลงได้หลากหลาย กล่าวคืออาจจัดได้ว่าเป็นประเภทไทยสากลได้ ไทยลูกทุ่งก็ได้ ก็คือ “เพลงเพื่อชีวิต” เนื่องจากบทเพลงเพื่อชีวิตมีสถานะที่ค่อนข้างเลื่อนลอยและไม่มีรากฐานมั่นคงแบบเพลงลูกทุ่งและลูกกรุงที่สามารถจำแนกกลุ่มผู้ฟังได้อย่างชัดเจนว่าเป็นคนกรุงหรือคนต่างจังหวัด ซึ่งในทีนี้ก็จะขอหยิบยกมาเป็นตัวอย่างในประเด็นเกี่ยวกับบริบทและประวัติศาสตร์ในบทเพลง ซึ่งถ้ากล่าวถึงบทเพลงลักษณะนี้

ก็ต้องนึกถึงวงดนตรีที่มีชื่อว่า “คาราบาว” ซึ่งมักจะมิกลิ่นอายของบริบททางสังคมอยู่ในผลงานแทบจะทุกครั้ง และอีกวงหนึ่งที่บ่งบอกบริบทได้ชัดเจนคือ “คาราวาน”

ในปี พ.ศ. 2524 เป็นยุคสมัยแห่งการขยายแรงงานของคนวัยหนุ่มสาว บทเพลงก็สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนคือ เจ็ดชูแรงงานชาวชนบทและมีกลิ่นอายพื้นบ้านเข้ามาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับบทเพลงลูกทุ่ง

ในปี พ.ศ. 2525 เป็นยุคข้าวยากหมากแพง ประชาชนยากจนข้นแค้น การเขียนบทเพลงก็จะมีลักษณะหรือเกี่ยวกับคนยากไร้ คนชายขอบ

ในปี พ.ศ. 2527 ผลงานชุดแรกของวงคาราบาว ชื่อ “เมตอินไทยแลนด์” ก็มาพร้อมกับบริบทที่เป็นทุนนิยมแบบอเมริกันเข้ามาในสังคมไทย เป็นยุคที่ต้องการส่งเสริมสินค้าไทยกินของไทยใช้ของไทย เพราะรัฐบาลออกนโยบายนิยมไทย บทเพลงก็สนับสนุนนโยบายดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2528 จากบทเพลงทำให้ทราบได้ว่ามีการปฏิวัติขึ้น นับเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ ที่สำคัญได้เป็นอย่างดี บ่งบอกเป็นนัยยะในบทเพลงว่าผู้ก่อการปฏิวัติได้หลบหนีออกนอกประเทศ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2529 เป็นยุคประชาธิปไตยแบ่งบาน ก็สามารถรับรู้ได้จากบริบทของบทเพลงที่เสียดสี ขัดเกลาให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างที่คุณประพันธ์ผู้ร้องในฐานะตัวแทนของประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศต้องการ

ในปี พ.ศ. 2533 แสดงบทบาทและบันทึกประวัติศาสตร์ไทยในยุคสมัยนั้น เรื่องเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน

ในยุคต่อๆ มาเมื่อบทเพลงได้ให้การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลมากขึ้น อาจเป็นเพราะรัฐบาลสมัยนั้นได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการบริหารประเทศ เห็นได้ว่าบทเพลงสะท้อนภาพบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้อย่างคมคายและมีชั้นเชิง

6.1.4 บทบาทหน้าที่ของบทเพลง

เพลงนั้นคือลำน่าน่าชื่นจิต

เพลงลิขิตปรากฏเห็นเป็นอักษร

เพลงร้อยเรียงถ้อยคำเป็นกาพย์กลอน

เพลงไว้วอนก่อนว่าตามอารมณ์

เพลงสรูปแนวความคิดประดิษฐ์ไว้

เพลงอาจใช้สานฝันอันสุขสม

เพลงอาจครวญประมวลถึงความทุกข์ตรม

เพลงอาจชมความงามตามที่

เพลงจำลองให้คะเนถึงความฝัน
 เพลงปลุกปั่นความเป็นเลิศประเสริฐศรี
 เพลงช่วยย้านำให้เห็นคุณความดี
 เพลงช่วยชี้ความถูกต้องครรลองธรรม
 เพลงจะเป็นเช่นไรตามใจคิด
 เพลงชีวิตคนยากไร้คงไม่ซ้ำ
 เพลงสนุกปลุกขวัญนั้นควรจำ
 เพลงตอกย้ำสามัคคีจึงดีเอย

บทเพลงซึ่งประกอบด้วย คำ ข้อความ สำนวน โดยมีคำคล้องจองและ
 ท่วงทำนองเป็นองค์ประกอบสำคัญ สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ร้องหรือผู้แต่งเพลงกับผู้ฟังเพลงจะเกิดขึ้น
 เมื่อบทเพลง ได้ทำหน้าที่ บทบาท โดยการสื่อสารความหมายที่แฝงไว้ในคำ ข้อความ หรือสำนวนไป
 ยังผู้ฟังเพื่อให้ได้รับ อรรถรส แผลความ และแสดงความรู้สึกออกมาตามความหมายที่บทเพลงได้ส่ง
 สารนั้นไป

ดรรารัตน์ หุตะวัฒนะ ได้กล่าวว่าบทบาทหน้าที่ของบทเพลงต่างๆ นั้นทำ
 หน้าที่สื่อสารไปสู่ผู้ฟัง สอดคล้องกับ พิเชฐ แสงทอง ที่ให้ความหมายในบทบาทและการทำหน้าที่ของ
 บทเพลง ที่ถูกขับขานนั้นว่า คือการส่งเสียง ส่งสาร สื่อสาร รวมทั้งบอกกล่าวแก่ผู้ฟังถึงเรื่องราวและ
 สถานการณ์ ที่เกิดขึ้น เพลงจึงทำหน้าที่เป็นตัวสื่อได้มากพอๆ กับตัวสาร เพลงเป็นเหมือนภาษา
 บรรจุสารอันหมายถึงความหมายหรือมิติทางเนื้อหาต่างๆ และยังกล่าวอีกว่า สถานะของเพลง
 ยกระดับตัวมันเองขึ้นเป็นมากกว่าความบันเทิง แต่ได้กลายเป็นตัวสื่อที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่าง
 ปัจเจกบุคคลเข้ากับอุดมการณ์บางอย่างของผู้ฟังด้วย

วัยรุ่นอายุระหว่าง 12 ถึง 17 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่น กำลังเรียนรู้ ใช้เวลาในการ
 ฟังเพลงถึง 23 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 3.2 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยพอๆ กับ การใช้เวลาดู
 โทรทัศน์ เวลาหมดไปกับเรื่องดังกล่าวก็จริง แต่เป็นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนเหล่านั้นได้รับความ
 ความเพลิดเพลิน และมักจะได้อะไรบางอย่างเป็นการตอบแทน บทเพลงได้แสดงบทบาทด้วยการ
 สื่อสารอะไรบางอย่างที่เป็นการเรียนรู้กับคนฟังโดยเฉพาะวัยรุ่นวันเรียนนั่นเอง เพราะบทเพลงหรือ
 ดนตรีที่เราชอบฟังมักจะให้สิ่งที่เราต้องการฟังและบอกความเป็นตัวตนของเรา ตอกย้ำว่าเรา มีความรู้
 เรื่องอะไร อะไรที่เราชอบ อะไรที่เราไม่ชอบ ความชอบไม่ชอบดังกล่าวจะบอกรสนิยมส่วนตัว ให้คำ
 จำกัดความในตัวตนของเรา ทั้งหมดนี้เป็นเหตุผลว่าทำไมบทเพลงถึงมีคุณค่าความหลากหลายของ
 บทเพลงทำให้เรามีทางเลือกรูปแบบของเพลงเป็นของตนเอง บทเพลงจะสะท้อนความเป็นตัวตนที่

แท้จริงออกมาให้อารมณ์ที่แตกต่างแก่คนฟังสนองความต้องการแตกต่างกันไปเรามักจะรู้สึก
ระมัดระวังยามที่ฟังเพลงแนวใหม่ๆ ไม่ต่างจากการได้พบเจอคนใหม่ๆ

ความสนใจในการที่จะศึกษาบทเพลง ตั้งอยู่บนพื้นฐานส่วนหนึ่งที่ว่า
บทเพลงเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์ ดังนั้นการสร้างสรรคบทเพลงของผู้ประพันธ์หรือบรรดาศิลปินจึง
เป็นการสร้างนวัตกรรมขั้นสูงเพราะถือว่าเป็นวัฒนธรรม ควรค่าที่จะศึกษาในบริบททั้งในส่วนของ
บทเพลงและตัวผู้ประพันธ์หรือศิลปิน ควรค่าที่จะสกัดหรือวิเคราะห์ความหมายที่กลั่นกรองออกมา
เป็นบทเพลง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ตระหนักและให้ความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่มีความค่าในแง่ที่
สะท้อนความเป็นชาติของทุกชาติทุกภาษา อีกทั้งยังเป็นเครื่องรับประกันในการดำรงคงอยู่แห่งความเป็น
ชาติ ดังนั้นในการศึกษาวัฒนธรรมในส่วนนี้จากกลุ่มชนอย่างเป็นวิชาการจึงเป็นศาสตร์หนึ่ง ซึ่งเรียกว่า
คติชน (folklore) ดังได้กล่าวถึงแล้ว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทของบทเพลง มีดังต่อไปนี้

- 1) สื่อความหมาย ทั้งความหมายตรงและความหมายแฝงไปยังผู้ฟัง
- 2) เชื่อมต่อระหว่างปัจเจกบุคคลและอุดมการณ์บางอย่างของผู้ฟัง
- 3) เชื่อมโยงกับบริบทเพื่อให้คนฟังมีความกระจ่างในความหมาย
- 4) ทำให้อารมณ์ผู้ฟังเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อสุขภาพ เช่น ทำให้ไม่เครียด
- 5) มีบทบาทต่อความคิดและความเชื่อ
- 6) สะท้อนความเป็นตัวตนของคนฟัง

6.1.5 บทเพลงกับชีวิต

บทเพลงเป็นผลงานที่ผ่านการปรุงแต่งของมนุษย์ สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อ
สื่อสารความหมายบางประการ โดยผ่านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งแตกต่างไปจากการเปล่งเสียงจาก
อารมณ์อื่นๆ เช่น ความเจ็บปวดตามธรรมชาติ เวลาเจ็บปวดเราส่งเสียงร้องอย่างหนึ่ง แต่เสียงเพลงมา
พร้อมกับคำพูดพร้อมกับภาษา เป็นการร้องเพลง ประสบการณ์ซึ่งสัมผัสกันมาทั้งในระดับบุคคลและ
ในระดับสังคมสอนให้เรารู้ว่าทำเสียงอย่างไรจึงจะสื่อความ (ในใจ) ออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ได้ด้วย ทำเสียง
อย่างไรจึงจะจับใจเราจับใจเขาจับใจคน

บทเพลงเป็นสัญลักษณ์ของการโหยหาและเรียกร้องสถานะที่เกินเลยไป
จากชีวิตประจำวัน ในลักษณะธรรมดาสามัญทั่วไป ถ้าจะอธิบายให้เห็นชัดเจนก็จะต้องเปรียบเทียบกับ
ภาษา ภาษาในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาในระดับของการสื่อข้อเท็จจริง
(informational) ไม่เพียงพอที่จะผูกใจคน จูงใจคน

ข้อความข้างต้นอาจเป็นการย้ำในประเด็นบทบาทหน้าที่ของบทเพลง แต่
มีความลึกซึ้งในความหมายมากกว่า และการยกตัวอย่างก็มีความชัดเจนกว่า และที่เน้นคือศิลปะที่

กลั่นมาจากศักยภาพของความเป็นมนุษย์ที่ผ่านการสรรค์สร้างและปรุงแต่ง พร้อมกับเหตุผลในรูปแบบของการนำเสนอ ทั้งนี้ถึงประโยชน์ของการกระทำดังกล่าว คือการใช้บทเพลงเป็นสื่อให้เข้าถึงในจิตใจของคน

6.1.6 การสืบทอดบทเพลง

ตั้งแต่อดีต สถานที่สอนการเพลงคือ “บ้าน วัด และวัง” ซึ่งเป็นสถาบันที่ทรงคุณค่าในแง่การสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่ยิ่งใหญ่ คุณค่าของการสืบทอดประการหนึ่งคือไม่มีการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่สามารถสืบทอดคุณค่าดังกล่าวมาได้จนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อวันหนึ่งสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง บ้าน วัด และวัง ก็คลายความสำคัญลงไป หลังจากที่ได้แสดงบทบาทมาแล้วอย่างเต็มภาคภูมิ สถาบันการศึกษาในระบบได้เข้ามาแทนที่ในการแสดงบทบาทในการสืบทอดในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบมาจนปัจจุบัน

สอดคล้องกับ อมรวิรัช นาคทรพรพ ที่กล่าวถึง 3 สถาบันหลักคือ บ้าน วัด และวัง ดังต่อไปนี้

บ้าน เป็นสำนักวิชาการของสามัญชน ทำหน้าที่ให้การศึกษาวินาศหรือในอดีตคือวิชาช่าง อาทิ ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างสลัก ช่างทอ รวมไปถึงงานด้านศิลปะดนตรี ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ในระดับครอบครัว วงศ์ตระกูล ตลอดจนเครือญาติ เป็น “ความรู้ในลักษณะมรดกตกทอดไปยังรุ่นลูกหลาน

วัด ถือเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กผู้ชายมาแต่โบราณตามประเพณี “บวชเรียน”

วัง ทำหน้าที่จัดการศึกษาศิลปะวิทยาการชั้นสูง ซึ่งส่วนใหญ่จัดให้เจ้านายเชื้อพระวงศ์หรือข้าราชการบริพารในรูปของ “สำนักราชบัณฑิต” ในวัง เริ่มต้นมาครั้งสมัยพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นสมัยที่มีการแต่งหนังสือแบบเรียนภาษาไทยเล่มแรก คือ “จินตามณี”

เมื่อ “บ้าน วัด และวัง” เป็นสถาบันการสอน วิธีสอนของครูจะนิยมยึดหลักของจารีตประเพณีเดิม อันได้แก่

- 1) การชี้แนะ คือ ทำตามที่ครูสั่ง

- 2) การท่องจำบทเพลงและท่าทางเทคนิคที่ไม่มีการบันทึกเป็นตัวโน้ต
- 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี

ครูจะสืบทอดกันต่อๆ มาด้วย 3 วิธีการนี้โดยไม่มีการบันทึกหรือการมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการเรียนที่เป็นการแสดงความสามารถ นอกจากเป็นที่รู้จักกันเองในวงการว่าผู้เรียนได้ผ่านการเรียนมาจาก “บ้านใด” และ “ครูท่านใด” ซึ่งวงดนตรีและเจ้าสังกัด รวมทั้งชื่อครูจะเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพของนักเรียน

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะยุคไหนสมัยไหนต่างก็เห็นความสำคัญคุณค่าของงานศิลปะทางด้านเพลง มีรูปแบบการสืบทอดอย่างเป็นระเบียบแบบแผนตามยุคสมัย แต่สิ่งที่ไม่ต่างกันคือคุณค่าของศิลปะสำคัญนี้ยังคงอยู่อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ได้รับการอนุรักษ์อย่างดี อีกทั้งยังมีการพัฒนาให้คุณค่าในงานศิลปะเพลงพอกพูนมากขึ้น เพราะคุณค่าไม่ได้มีแต่เพียงความมีสุนทรียะในงานเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการขัดเกลาจิตใจคนฟังให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

6.2 บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 127 บทเพลง เกิดขึ้นจากความสำนึกของประชาชน บุคคล และหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) และบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) ที่ต้องการแสดงออกเพื่อเป็นการตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญา ทรงทุ่มเทเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยในการปกครองบ้านเมืองด้วยทศพิธราชธรรม ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งการครองราชย์ ประชาชนทุกหมู่เหล่าต่างประจักษ์ชัดในพระราชกรณียกิจนานัปการ จึงต้องการสะท้อนสิ่งที่พระองค์ทรงทำออกมาเป็นบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ อีกทั้งเพื่อเป็นการถ่ายทอดและเตือนสติคนไทย และเพื่อย้ำ ช้ำ ทวน ในคุณงามความดีที่พระองค์ได้ทรงกระทำเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตและความอยู่ดีกินดีของประชาชน

ตราบกระทั้งพระองค์เสด็จสวรรคต ความต้องการประทับในความทรงจำก็ยังคงเกิดขึ้นเป็นความประสงค์ที่จะสะท้อนพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์อันหาที่สุดมิได้ ต่างระดมความคิดสติปัญญาในการกลั่นกรองออกมาเป็นบทเพลง ถ้อยคำและข้อความที่เล่าขานในคุณงามความดีได้ถูกบันทึกเป็นประวัติศาสตร์ในรูปแบบของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ ดังที่ผู้วิจัยได้นำมาบรรจุไว้ใน จำนวน 127 บทเพลง โดยแบ่งเป็น 2 หมวด คือ บทเพลงเทิดพระเกียรติ และ บทเพลงแต่

พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย เพื่อเป็นตัวแทนของคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ และจริยศาสตร์ ที่ถูกบันทึกไว้ เป็นหลักฐานรอกการสืบทอดต่อไป

ตอนที่ 7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์

7.1 ความหมายของการพัฒนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า “...แต่เดิมเราไม่ได้ใช้คำว่า “พัฒนา” แต่ใช้คำว่า “ทำนุบำรุง” หรือ “ทะนุบำรุง” เช่นว่า ทำนุบำรุงบ้านเมืองให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข และไม่ใช้ “พัฒนา” ในความหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มีแต่ในคำให้พรของพระ ซึ่งมักจะใช้เป็น วัฒนา เช่น “ขอให้มีความวัฒนาสถาพร” ซึ่งก็คือขอให้มีความสุขความเจริญนั่นเอง” และกล่าวว่า คำว่า พัฒนา หมายถึง คำหลักที่แสดงเป้าหมายและเป็นศูนย์กลางที่กำหนดทิศทางแห่งกิจการของประเทศชาติ โดยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2502 เมื่อมีพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ พ.ศ. 2502 เกิดขึ้น

ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” อย่างสั้นๆ ว่า ทำให้เจริญ

สรุปได้ว่า ความหมายของคำว่า “พัฒนา” คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิม โดยคำว่าพัฒนามีความหมายตรงกับคำว่า วัฒนาหรือทำนุบำรุง ซึ่งใช้มาแต่เดิม รวมความแล้วหมายถึง ทำให้เจริญขึ้น และสามารถใช้ได้กับหลายๆ เรื่องเช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมถึงวิถีชีวิต คุณภาพชีวิต และสภาพจิตใจของมนุษย์ด้วย

ในสมัยปัจจุบันมีอีกคำหนึ่งเกิดขึ้นและมีการกล่าวถึงอย่างเป็นวงกว้าง ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายความคำว่า พัฒนา ให้กระชับหรือสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์มากขึ้นคือคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” สมัชชาโลกว่าด้วยเรื่อง สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือ WCED ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

หนังสือ Global Ecology handbook ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการของคนในอนาคต

พระธรรมปิฎก ได้อธิบายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นการพัฒนามีลักษณะบูรณาการ เป็นองค์รวมและมีคุณภาพหรือการทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ

สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการทำให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น โดยเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันก็คิดวางแผนในการตอบสนองความต้องการของคนในอนาคตด้วย

7.2 ความหมายของการพัฒนามนุษย์

เดวิด อีสตัน (David Easton) กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ว่า ต้องดำเนินไปตามกระบวนการอย่างมีแบบแผน ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ ซึ่งมนุษย์ที่ต้องการพัฒนาจะต้องมีปัจจัยนำเข้า หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ เช่น งบประมาณ ผู้รู้ที่ทำให้การพัฒนา ส่วน กระบวนการ จะประกอบด้วย องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดผ่านวิธีการให้ความรู้ เช่น การฝึกอบรม การสอน หรือการพัฒนาทั้งตนเองและโดยผู้อื่น โดยมีเป้าหมายหรือผลลัพธ์คือ การเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพโดยรวมทุก ด้าน

ในประเด็นการพัฒนามนุษย์ดังที่หมายความข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นว่า ในความเป็นมนุษย์ มีความหมายเป็น 2 นัยยะ คือ นัยยะของความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ มีเลือดเนื้อ เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประเสริฐ สามารถเรียนรู้ได้ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมได้ และนัยยะของมนุษย์ที่อยู่ในสถานะของทรัพยากรที่มองว่าเป็นเพียงเครื่องมือที่บางครั้งเห็นควรว่าต้องได้รับการพัฒนา เป็นเพียงทรัพยากรซึ่งพึ่งดูแล้วยกจะนำไปใช้งานแต่เพียงประการเดียว

ประเวศ วะสี กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ว่า มนุษย์สามารถฝึกฝนให้เกิด “ภูมิปัญญาหยั่งรู้” ได้ เพราะธรรมชาติได้ให้คุณสมบัตินี้แก่มนุษย์เท่านั้น โดยผ่านวิธีการศึกษา การทำงาน การเล่น การทำงานศิลปะ การออกกำลังกาย เป็นต้น สิ่งสำคัญคือมนุษย์ต้องรับรู้ว่าการกระทำเหล่านี้สามารถทำให้เกิดภูมิปัญญาหยั่งรู้ได้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามีธรรมชาติมากมายหลายชนิด เช่น แสง เสียง ท้องฟ้า ดวงดาว ลม ฯลฯ การสัมผัสสิ่งเหล่านี้ด้วยปัญญาจะปรับให้เราเข้ากับธรรมชาติเหล่านี้ได้ และสร้างภูมิปัญญาหยั่งรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเรา “ภูมิปัญญาหยั่งรู้จะทำให้เราเปลี่ยนแปลงตัวตนของเราได้หมดสิ้น กลายเป็นมนุษย์ที่แท้ คือมนุษย์ที่พัฒนา”

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ก็ยืนยันเช่นกันว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้จนประเสริฐสุดเข้าถึงอิสรภาพและความสุขได้จริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ข้างต้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของผู้วิจัย ในประเด็นที่ว่า มีกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ได้ คือมีปัจจัยนำเข้า คือคุณค่าอันพึงประสงค์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระจริยวัตรอันงดงาม ที่นำเสนอผ่านบทเพลงสำนึกใน

พระมหากษัตริย์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บทเพลงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่อยู่ในกระบวนการการศึกษา หรือกระบวนการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ คือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในที่สุด

7.3 องค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์

มนุษย์มีความพิเศษตรงที่มีเจตจำนงเป็นเครื่องนำพาคุณสมบัติต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวตน มาปรุงแต่งเป็นความคิดสร้างสรรค์ จัดทำสิ่งทั้งหลาย และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ถ้ามีจิตสำนึกที่ดีหรือมีปัญญาเป็นองค์ประกอบ ก็จะปรับพฤติกรรมใหม่ ทำให้จิตคิดหมายไปในทางของเหตุผลให้ทำการใดๆ ด้วยความรู้ความเข้าใจ ซึ่งปัญญาคือความรู้ที่ตนเองที่นำมาใช้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ หากไม่มีความรู้มนุษย์ก็จะใช้สิ่งซึ่งเรียกว่าตัณหาเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมแทน ซึ่งจะเกิดผลเสียและปัญหาตามมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มนุษย์จะต้องมีความรู้ว่าคุณค่าที่แท้จริงต่อชีวิตคืออะไร และทำตามความรู้ที่นั้น ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถพัฒนาได้ ด้วยการศึกษ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาจากการศึกษาดังที่กล่าวแล้ว จะทำให้เกิดปัญญาเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงสรุปได้ดังแผนภาพ ดังนี้

รูปที่ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

แบบที่ 1 (ไร้การศึกษา): อวิชชา + ตัณหา → พฤติกรรมก่อปัญหา
 แบบที่ 2 (มีการศึกษา): ปัญญา + ฉันทะ → พฤติกรรมแก้ปัญห

กระบวนการแบบที่สองเป็นแนวทางในการพัฒนามนุษย์ คือทันทีที่มนุษย์รู้จักคิด เขาก็เริ่มมีการศึกษา และเมื่อนั้นปัญญาก็เกิดขึ้น ตัวแกนสำคัญของการพัฒนาก็คือปัญญา เพราะทำให้รู้จักสิ่งทั้งหลายและรู้ที่จะปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร แต่พร้อมกับที่ปัญญาเกิดขึ้นนั้นก็มีการปรับตัวเกิดขึ้นทั้งองค์ประกอบ ทำให้เกิดการพัฒนามีคุณภาพครบทั้งองค์รวม คือมีใช้พัฒนาแต่ปัญญา พฤติกรรมก็พัฒนาด้วย พฤติกรรมจะเปลี่ยนไป แล้วจิตใจก็พัฒนาด้วย คือจิตใจเปลี่ยนไป เช่นเปลี่ยนจากความอยากด้วยตัณหาเป็นความอยากด้วยฉันทะ เป็นต้น

ประเวศ วะสี กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 4 อย่างได้แก่องค์ประกอบด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านเขาวรรณปัญญา รวมทั้งส่วนต่อเนื่อง (extension) ขององค์ประกอบเหล่านั้นด้วย

องค์ประกอบดังกล่าว หมายถึง ครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรม ไปจนถึง ประชาคม รัฐ และโลก รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญต่อความสงบสุขของมนุษย์ โดยเริ่มจากปัจเจกบุคคลที่พัฒนาจิตใจและสติปัญญาของตนในเครือข่ายระดับจุลภาคของชีวิตให้มีความเพียบพร้อมด้านจิตวิญญาณ ทำให้เกิดภูมิปัญญา ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ให้มีอนาคตที่ยั่งยืน “เราต้องมีระบบการคิดใหม่ มนุษยชาติจึงจะอยู่รอดได้” โดยเสนอให้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ และเสนออีกว่า เป้าหมายสูงสุดของมนุษยชาติน่าจะเป็น “สันติประชาธรรม” หรือการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์ด้วยกันและระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

รูปแบบของการศึกษาหรือการเรียนรู้จะเป็นไปเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีงาม ไม่ใช่เป็นไปเพื่อทักษะอาชีพแต่เพียงอย่างเดียว จิตสำนึกเราเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และธรรมชาตินั้นยิ่งใหญ่ จิตสำนึกเราก็จะแผ่กว้างและยิ่งใหญ่ไปด้วย เป็นอิสระจากความเห็นแก่ตัว “จิตสำนึกใหม่จะทำให้เห็นถูกต้อง รู้ถูกต้อง คิดถูกต้อง และมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง”

สอดคล้องกับ ที่กล่าวว่า:

การศึกษาที่ถูกต้องจะทำให้คนพัฒนาขึ้น จนมีความไม่ประมาทได้ด้วยสติปัญญา ไม่ต้องหม่นไปตามแรงชักจูงของกิเลส ไม่ต้องรอให้ถูกทุกข์บีบคั้นและภัยคุกคามก่อนจึงจะตื่น รนขนขวายและเมื่อสุขสบายแล้วก็ไม่เกียจคร้านเฉื่อยชา นั่นคือมีความไม่ประมาทแท้จริง ที่เป็นอยู่ด้วยสติปัญญา

การพัฒนามนุษย์ต้องทำ 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 พฤติกรรม ได้แก่ วินัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวิธีปฏิบัติในการผลิต เสพบริโภค แบ่งปัน และอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 2 จิตใจ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ เช่น ความสุข ความพอใจ ความสดชื่นเบิกบาน

ด้านที่ 3 ปัญญา หรือปรีชาญาณ ได้แก่ ความรู้เข้าใจเหตุผล การเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยม และแนวความคิดต่างๆ

การพัฒนามนุษยธรรมจึงควรทำให้ครบวงจร อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เสนอว่า ไม่ควรทำแบบแยกส่วน เพราะมีจุดเริ่มได้หลายจุด และควรชี้ชัดให้ได้ จำเป็นต้องศึกษาขั้นตอนในวงจรให้เข้าใจ ส่งเสริมสนับสนุนและเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

- 1) เปลี่ยนจุดประสงค์ของมนุษย์จากมุ่งกำไรสูงสุดให้เป็นการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หรือเป็นสังคมสันติประชาธรรม
- 2) ส่งเสริมจิตสำนึกที่กว้างขวางหรือจิตสำนึกใหม่ที่ถูกต้อง
- 3) เสริมสร้างสายใยสังคมระดับจุลภาคหรือชีวิตชุมชน
- 4) พัฒนาเศรษฐกิจระดับมหภาคให้สนับสนุนการรวมตัวทางสังคม
- 5) ปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกแบบใหม่ เป็นการเรียนรู้แบบใหม่

ประเวศ วะสี กล่าวถึง จิตตปัญญาการศึกษา ว่ามีจุดมุ่งหมายคือ: “ต้องเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติใหม่ เปลี่ยนแปลงวิธีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม เพื่อให้หลุดจากความติดขัดใหญ่ หรือวิกฤติการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน”

รูปแบบของการพัฒนาแบบ “จิตตปัญญาศึกษา” ที่ยึดถือเป็นแนวทางกันอยู่ในสังคมไทยจะเห็นว่า มีลักษณะเด่นคือ

- 1) เน้นการพัฒนาด้านในและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองที่เชื่อมโยงกับการเข้าใจโลกและเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย และสรรพสิ่งที่เชื่อมโยง
- 2) เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงระหว่างจิตและปัญญา ระหว่างตนเองและสรรพสิ่ง
- 3) เน้นความรัก ความเมตตา ทั้งต่อตนเองและสรรพสิ่ง
- 4) เน้นการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติที่เป็นจริงในบริบทของสังคมไทย

ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะบอกได้ว่ามนุษย์มีการพัฒนาแล้วอย่างแท้จริงว่า:

เครื่องวัดการพัฒนาของมนุษย์ที่แท้จริง คือ การมีความสามารถมากยิ่งขึ้น ในการทำให้ความเป็นอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และสัตว์สิ่งทั้งหลาย เกื้อกูลเอื้อประโยชน์แก่กันมากขึ้น เบียดเบียนกันน้อยลง และทำให้โลกอุดมสมบูรณ์งดงาม เหมาะแก่การอยู่อาศัยอย่างผาสุกมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การพัฒนามนุษย์ เริ่มจากตนเองหรือระดับปัจเจก เนื่องจากมนุษย์ต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีปัจจัยพื้นฐานคือ จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเพื่อเข้าสังคมในระดับที่ใหญ่และกว้างขึ้น สามารถกระทำได้โดย ปรับวิธีคิดใหม่ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และเข้าถึงจิตใจของคนส่วนรวม เพื่อประโยชน์แห่งสันติสุขของสังคมโดยรวม มนุษย์สามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง และสังคม โดยต้องมีขั้นตอนในการพัฒนาเป็นองค์รวม จึงจะบรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนามนุษย์ได้

ตอนที่ 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

อมร เอี่ยมตาล ได้ค้นคว้าทำวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการสืบทอดอุดมการณ์ เพื่อการพัฒนามนุษย์จากเพลงไทยสากลเชิงประวัติศาสตร์สังคม: กรณีศึกษาบทร้องเพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์” ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์การพัฒนามนุษย์จากบทร้องเพลงสุนทราภรณ์ ในเชิงประวัติศาสตร์สังคม แบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ (1) ยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม (2) ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ (3) ยุคจอมพลถนอม กิตติขจร บทร้องเพลงสุนทราภรณ์ มีคุณค่าตามประเภทอุดมการณ์ 5 ประเภทคือ (1) อุดมการณ์สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) อุดมการณ์บทบาทเยาวชน (3) อุดมการณ์การศึกษา (4) อุดมการณ์บทบาทสตรี และ (5) อุดมการณ์ชีวิต ซึ่งอุดมการณ์ดังกล่าวมีคุณค่าในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา ส่วนอุดมการณ์การพัฒนามนุษย์ในบทร้องเพลงมีความสอดคล้องกับนโยบายการสร้างชาติของผู้มีอำนาจทางการเมือง โดยเนื้อหาอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาคนในบทร้องเพลงสุนทราภรณ์ พบมากที่สุดสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม กระบวนการถ่ายทอดอุดมการณ์การพัฒนามนุษย์จากบทร้องเพลงสุนทราภรณ์ พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอด 2 ประเด็นคือ (1) ลักษณะการถ่ายทอดซึ่งมีทั้งในอดีตและปัจจุบัน (2) ปัจจัยและปัญหาในกระบวนการถ่ายทอด ซึ่งพบในแง่ที่เป็นอุปสรรคและเกื้อกูล ส่วนแนวทางการสืบทอดอุดมการณ์เพื่อการพัฒนาคนจากบทร้องเพลงสุนทราภรณ์ พบว่ามีความจำเป็นที่ต้องสืบทอดในรูปแบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน

สุจินต์ ศรีนรเศรษฐ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ลักษณะของเพลงมอญเกาะเกร็ดในวงปีพาทย์มอญคณะแหยมศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า ครูแหยม รนขาว ได้รับการสืบทอดทางเพลงมอญดั้งเดิม มาจากครูจำปา ซึ่งเป็นครูปีพาทย์ดั้งเดิมของเกาะเกร็ด เมื่อครูจำปาเสียชีวิต ครูแหยมจึงตั้งวงชื่อ วงแหยมศิลป์ โดยรับเครื่องดนตรีของวงครูจำปามาทั้งหมด ต่อมาครูสมจิตต์ รนขาว ซึ่งเป็นบุตรชายก็ได้รับช่วงสืบทอด วงปีพาทย์มาจากครูแหยม เมื่อครูสมจิตต์เสียชีวิต นางทองทรัพย์ รนขาว (ปัจจุบันถึงแก่กรรม) ผู้เป็นภรรยาและลูกๆ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลวงต่อมา และยังคงยึดแบบแผนการ

บรรเลงแบบมอญเก่าเครื่องครัด วงดนตรีแหยมศิลป์ จึงมีชื่อเสียงโด่งดังในเกาะเกร็ดเป็นที่รู้จักยอมรับนับถือในฝีมือและความเป็นขงแท้ในการบรรเลงเพลงมอญที่สมบูรณ์แบบ ลักษณะของบทเพลงในวงปี่พาทย์มอญคณะแหยมศิลป์ เพลงประจำวัด เพลงประจำบ้าน เพลงเชย 2 ชั้น และเพลงพญาลิงขาวที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา พบว่า สันคิตลักษณ์ของเพลงประจำวัดมีลักษณะการบรรเลงไม่ซ้ำทำนองเดิมซึ่งมีความแตกต่างกับคณะอื่นที่จะบรรเลงซ้ำในประโยคที่ 9 ส่วนเพลงประจำบ้าน เพลงเชย 2 ชั้นและเพลงพญาลิงขาวมีลักษณะสันคิตลักษณ์เหมือนเพลงมอญที่บรรเลงทั่วไป ด้านบันไดเสียงของเพลงทั้ง 4 เพลงใช้ 3 บันไดเสียง คือ บันไดเสียงเพียงออล่าง บันไดเสียงเพียงออบน และบันไดเสียงขวา โดยบันไดเสียงเพียงออบนเป็นบันไดเสียงหลักของทั้ง 4 เพลง การใช้ชั้นคู่เสียง มีการบรรเลงโดยใช้ชั้นคู่ 2 ถึงชั้นคู่ 11 โดยทั้ง 4 เพลงมีการทำเสียงคู่ 5 (คู่เสนาะ) ด้วยการใช้มือคู่ 4 การตีเสียงประสานคู่ 8 ด้วยมือคู่ 6 และคู่ 7 โดยพบเป็นจำนวนมากที่สุด และมีการทำเสียงคู่ 3 ซึ่งเป็นคู่เสนาะด้วยการใช้มือคู่ 2 มีการใช้มือชั้นคู่ 9 ชั้นคู่ 10 และชั้นคู่ 11 ในลักษณะมือถ่างด้วย กลวิธีการบรรเลง พบการตีคู่ประสาน การตีสลับมือตามแบบฉบับของมอญ การตีสะบัดขึ้น สะบัดลง การสะเดาะ มีการแบ่งมือในการบรรเลง 16 รูปแบบ ลักษณะการดำเนินทำนอง พบทำนองที่ปรุงแต่งมาจากลูกเท่าแต่ยังคงรูปแบบการย่นเสียง และพบว่าทั้ง 4 เพลง มีรูปแบบการดำเนินทำนองส่วนต้นวรรค ส่วนท้ายวรรครับ และลักษณะลูกตกจำนวน 15 รูปแบบ

กิตติภรณ์ ชิตเทพ ได้ค้นคว้าทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เพลงนางหงส์กรณีศึกษารองศาสตราจารย์พิชิตชัยเสรี” จากการศึกษาพบว่าบทเพลงต่างๆ ในเพลงเรื่องนางหงส์อัตราจังหวะสองชั้น ของเดิมมีความสัมพันธ์กันทั้งด้านบันไดเสียงและลูกตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนเพลงพบว่าการใช้สำนวนเพลงที่ซ้ำกัน เป็นรูปแบบของการใช้มือซ้องที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับการใช้หน้าทับนางหงส์ซึ่งเป็นหน้าทับเฉพาะใช้กำกับบทเพลงประเภทนี้เท่านั้น ให้ความรู้สึกวังเวง สะเทือนใจ แต่แสดงถึงภาวะสงบ นิ่ง ให้ใคร่ครวญพิจารณาในองค์ธรรมซึ่งเหมาะกับการใช้บรรเลงในงานศพ เพลงนางหงส์ เรื่องแสนสุดสวาท ประกอบไปด้วยเพลงแสนสุดสวาท สามชั้น เพลงเร็วปลาย สร้อยสน เพลงเร็วแขกต่อยหม้อ เพลงจินต้ายโป๊ยงแกเหล็ง เพลงนางหงส์ เรื่องเทพนิมิต ประกอบไปด้วยเพลงเทพนิมิต สามชั้น เพลงเร็วแขกมัดตีนหมู เพลงเร็วลูกวอนแม่ และเพลงจินไหวเจ้า เป็นเพลงนางหงส์ที่รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี เรียงร้อยขึ้นใหม่โดยยึดหลักแนวคิดตามโบราณ รูปแบบการเรียงร้อยเพลงนางหงส์ตั้งต้นด้วยบทเพลงอัตราจังหวะสามชั้นหน้าทับปรบไ้ มีสำนวนลูกล้อลูกขัด มีความยาวพอเหมาะไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป ตามด้วยเพลงเร็วจำนวน 2 เพลงขึ้นไป และเพลงเบ็ดเตล็ดที่เป็นสำเนียงภาษาจบด้วย ลูกหมัด บทเพลงที่เรียงร้อยต่อกันนั้น มีการใช้สัมผัสเสียง บันไดเสียงที่พบเป็นบันไดเสียงทางเพียงออบน ทางขวาและทางเพียงออล่างเพลงเร็วใช้มือซ้องที่ซับซ้อนเพื่อแสดงฝีมือของ ผู้บรรเลง จากองค์ประกอบดังที่กล่าวมา ทำให้การบรรเลงเพลงนางหงส์ในลักษณะเช่นนี้ให้ความรู้สึกกระฉับกระเฉงต่างจากเพลงเรื่องนางหงส์สองชั้น

ัญพร ทองเพ็ญ ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาดนตรีและการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาดนตรี แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ 1.1) การวิเคราะห์โน้ตเพลง พบว่า บทเพลงจำนวน 19 เพลง มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 เพลง ได้แก่ ดั่งดอกไม้บาน พักผ่อนกาย และ Flowers Bloom เพลงมีความเหมาะสมกับเด็กอยู่ในระดับมากมีจำนวน 9 เพลง ได้แก่ กล่อมลูกน้อย เก็บดวงดาว คนดีของพ่อ ความรักของต้นไม้ จับมือเป็นวงกลม แม่เมตตา สองมือแม่ อธิษฐาน Little Happiness 1.2) การวิเคราะห์คุณภาพการบันทึกเสียงและการบรรเลงจากสื่อมัลติมีเดีย ได้ผลการวิเคราะห์ว่าบทเพลงมีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 14 เพลง ได้แก่ กล่อมลูกน้อย เก็บดวงดาว คนดีของพ่อ ความรักของต้นไม้ ชมสวน ดั่งดอกไม้บาน แม่เมตตา พักผ่อนกาย สองมือแม่ อธิษฐานจิต Daddy's Little Girl Flowers Bloom Little Happiness และ Serene Mom ส่วนที่ 2 การนำบทเพลงแห่งสติไปใช้กับเด็กปฐมวัย ผลจากการสังเกตมีความสอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์โน้ตเพลง ซึ่งพบว่า บทเพลงมีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ส่วนการสัมภาษณ์ครูปฐมวัย พบว่า การร้องเพลงให้เด็กฟังอย่างไร้สาระและอ่อนโยนมีผลต่อเด็กทั้งในเรื่องการฟัง การร้องเพลงและสามารถถ่ายทอดไปยังจิตใจของเด็กได้ดีกว่าการเปิดเพลงให้เด็กฟัง การเลือกใช้เพลงที่ดีกับเด็กทำให้เด็กได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาดนตรีและมีจิตใจดี

ดวงกมล บางขวด ได้ค้นคว้าทำวิจัยเรื่อง “การถ่ายทอดบทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจเพื่อเสริมสร้างสำนึกความรักชาติ” ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจระหว่าง พ.ศ. 2453 – 2454 มีเนื้อหาสาระที่เกิดจากการเชื่อมโยงเกื้อหนุนของพลาณภาพแห่งความศรัทธาเชื่อมั่นใน “ กษัตริยานุภาพ ” และ ความซาบซึ้งชื่นชมใน “สุนทรียานุภาพ” อันประกอบด้วยอานุภาพที่เกิดจากคุณค่า อานุภาพที่เกิดจากบทบาทหน้าที่ อานุภาพที่เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์และอานุภาพในการพัฒนา ซึ่งก่อปรด้วยคุณค่าทางวรรณศิลป์และดุริยางคศิลป์ที่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามรสนิยมของผู้ฟังและสัมพันธ์กับบริบททางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวิกฤตการณ์ต่างๆในแต่ละช่วงเวลา พลาณภาพที่เกิดขึ้นมีบทบาทหน้าที่เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนา การตระหนักรู้ และการกระทำของบุคคล ชุมชนและสังคมในการแสดงออกถึงความรักชาติ นั่นคือความสามัคคีและการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แนวทางการถ่ายทอดวิถีแห่งการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ คือ การถ่ายทอดผ่านสื่อสาธารณะ การจัดกิจกรรมพิเศษ เช่นการประกวด การแสดงคอนเสิร์ต และการนำไปบูรณาการใช้ในระบบการศึกษา

อัศวิทธิ์ เรืองรอง ได้ค้นคว้าทำวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ผลการศึกษา พบว่า 1. แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในพระบรมราโชวาทให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับ บัณฑิตในฐานะที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาสูง และเป็นที่คาดหวังจากสังคมว่าจะได้นำ

ความรู้ความสามารถไปพัฒนาสังคมหรือประเทศชาติอันเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าบัณฑิตในฐานะ “คน” ที่ได้รับการพัฒนาแล้วเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทั้งปวง การพัฒนาดังกล่าวมีลักษณะเป็น กระบวนการโดยเริ่มกระตุ้นเตือนบัณฑิต “จากการ ตระหนักรู้” ให้เห็นคุณค่า และความสำคัญ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นบทบาทหน้าที่ของตนอันถือว่าการ “พัฒนาตน” ก่อนไป “พัฒนาสังคม” กระบวนการ ต่อมาคือ “สู่การพัฒนา” ซึ่งเป็นประจักษ์การ “เข้าใจ” ในนิยามการพัฒนา และ แนวคิดการพัฒนา เมื่อเข้าใจนิยามและความสำคัญแล้ว จึงเข้าสู่ขั้น “เข้าถึง” การพัฒนาด้วยวิธีการพัฒนา ซึ่งจะ นำไปสู่ เป้าหมายการพัฒนา กระบวนการพัฒนานี้มีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง ยั่งยืน ของสังคม 2. แนวทางการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจากพระบรมราโชวาทไปใช้ พัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามี 4 แนวทาง เริ่มจาก 1) การเน้นย้ำคุณค่าและความสำคัญ ของแนวพระราชดำริเพื่อนำไปใช้พัฒนานิสิตนักศึกษา 2) แนวทางที่บัณฑิตจะนำแนวพระราชดำริไป พัฒนาประเทศโดยต้องพัฒนาตนก่อนแล้วจึงไปพัฒนาสังคม 3) แนวทางการนำแนวพระราชดำริไป พัฒนานิสิตนักศึกษาผ่านรูปแบบและกิจกรรมทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และ 4) แนวทางที่ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษานำ แนวพระราชดำริไปพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยผ่านปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจต่างๆ

อภิรักษ์ณัฏฐ์ เกษมผลกุล ได้ศึกษาเรื่อง เพลงบอกบุญ จังหวัดตราด: กลวิธีโน้มน้าวใจ และบทบาทต่อสังคม พบว่า เพลงบอกบุญ คือเพลงที่ชาวบ้านใช้ร้องเพื่อเรียกรายเงินทองหรือสิ่งของให้ วัดในเทศกาลสงกรานต์ มีที่มาจากประเพณีรำภาข้าวที่ขอข้าวสารเข้าวัดเพื่อใช้เตรียมงานเทศน์ มหาชาติในปลายเดือน 5 ต่อเดือน 6 ปัจจุบันเพลงบอกบุญจังหวัดตราดมี 3 ชนิดได้แก่ เพลงรำภา ข้าวสาร เพลงขอทาน และเพลงเดินบาตรข้าวสาร มีโครงสร้างของเพลงประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ การบอกวัตถุประสงค์ การโน้มน้าวใจ และการให้พร

พรพิไล เทพคำ ได้ศึกษาเรื่อง เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา: วิเคราะห์ เนื้อหาเพลงคำเมืองช่วง มกราคม – ธันวาคม 2537 พบว่า การวิเคราะห์บทเพลงคำเมืองจำนวน 106 เพลง พบว่าประกอบด้วยสาระต่างๆ รวม 469 สาระ สาระที่ได้รับการถ่ายทอดในบทเพลงมากที่สุด คือ เรื่องค่านิยม รองลงมาคือเรื่องอื่นๆ เช่น อาหาร อาชีพและการแต่งกาย การถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อและน้อยที่สุดคือเรื่องประเพณี

วัชรภรณ์ อาจหาญ ได้ค้นคว้าวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ เป็นเพลงรัก ระหว่างชายและหญิง นอกจากนี้ยังมีบทเพลงที่เกี่ยวกับธรรมชาติ เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี เพลงปลุกใจและสดุดี เพลงสถาบันการศึกษาและเพลงประจำจังหวัด เพลงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ประเพณี เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเยาวชน และเพลงเบ็ดเตล็ด บทเพลงยึดรูปแบบการใช้บทวินิพนธ์ขนาดสั้น มี ทั้ง ก า ร ใช้ ฉั น ท ลั ก ษ ณั ฑ์ ต า ม แ บ บ ร ้อ ย ก ร อ ง แ บ บ บ ฉ บั บ แ ล ะ ที่ ใช้

ฉันทลักษณ์แบบพิเศษที่มีลักษณะสอดคล้องกับทำนองเพลงหนึ่งๆ การใช้ถ้อยคำในบทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์ มีลักษณะประณีตในการเลือกสรรถ้อยคำในทำนองเดียวกันกับการใช้ถ้อยคำในบทกวีเช่น การใช้ภาษากวี การเล่นเสียงสัมผัสสระ สัมผัสอักษร การใช้คำซ้อน การใช้คำซ้ำ การหลากคำ และการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ส่วนการใช้สำนวนและการใช้ภาพพจน์รูปแบบต่างๆ ก็ช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพตามบทเพลง ทศนคติของผู้แต่งที่พบในบทเพลงได้แก่ ทศนคติเกี่ยวกับความรัก ความรัก ธรรมชาติ ชีวิต คติธรรมและคุณธรรม สตรี และทศนคติที่เกี่ยวกับความเป็นไทย คุณค่าที่พบในบทเพลงได้แก่ คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ คุณค่าทางด้านสนองอารมณ์ คุณค่าทางด้านความรู้ และคุณค่าทางด้านคติธรรม

พรเพ็ญ ต้นประเสริฐ ได้ศึกษาเรื่อง เพลงไทยสากลระหว่างปี พ.ศ.2529 – 2531: การศึกษาด้านลักษณะภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมไทย พบว่า เนื้อเพลงไทยสากลซึ่งได้รับการแต่งขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2529 – 2531 มีการใช้ถ้อยคำซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจ 4 ลักษณะ คือ การสร้างคำ การใช้คำ การเล่นคำ และการใช้สำนวนในด้านการสร้างคำ มีการรวมคำ การเชื่อมเสียงของคำ และการประสมคำ ในด้านการใช้คำมีการใช้คำภาษาพูด การใช้คำสแลง การยืมคำจากภาษาอังกฤษและการใช้คำเสริมสร้อย ในด้านการเล่นคำ มีการใช้คำซ้ำหรือการซ้ำคำ การสับคำ การเรียงคำสับตำแหน่ง การเล่นความหมายของคำ การผวนคำ การใช้คำกริยาเรียงกันหลายๆ คำ ส่วนในด้านสำนวนเพลงไทยสากลมีการดัดแปลงสำนวนเดิมและสร้างสำนวนใหม่

สุกัญญา สุจฉายา ได้ศึกษาเรื่อง เพลงป๊อปปูล่า: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์ พบว่าเพลงป๊อปปูล่าในระยะแรกน่าจะเป็นเพลงป๊อปปูล่าที่สั่นที่เกิดจากการรวมหมู่เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกันและเพื่อใช้เกี่ยวพาราสีกัน ต่อมาจึงมีการผูกโครงเรื่องให้ซับซ้อนขึ้น และมีการสมมติบทบาททำให้มีลักษณะเป็นการแสดงจึงเกิดเพลงป๊อปปูล่ายาว และท้ายสุดได้พัฒนากลาย เป็นมหรสพประเภทหนึ่งที่แยกคนร้องออกจากกลุ่มคนฟัง

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เรชา นิคบากซ์ และ อาดิเชียร์ ซาฟารี ได้ทำวิจัยเรื่อง “ดนตรีมีผลต่อความชอบในการออกกำลังกาย” โดยใช้กีฬาประเภทจักรยานกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม รวม 24 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ฟังเพลงและกลุ่มที่ไม่ฟังเพลงในขณะปั่นจักรยาน ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการทำวิจัยว่าควรจะใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี และตั้งสมมุติฐานว่า นั ก จั ย จะ ทำ ให้ เข้ า ใจ ม าก ขึ้น ว่า เสี ย ง ด น ต รื แ ล ะ บทเพลงมีผลต่อความชอบในการออกกำลังกายหรือไม่

เกวนโดลิน อาร์ วัดต์คินส์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ดนตรีบำบัด: กลไกทางสรีระวิทยาและนัยยะทางการแพทย์” ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีและเสียงเพลงลดความเครียดและความวิตกกังวล

ความดันโลหิตและโรคหัวใจได้ นอกจากนี้ยังสามารถปรับระดับฮอร์โมนในเลือดได้ด้วย ดนตรีและเสียงเพลงยังส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยเกี่ยวกับหลอดเลือดในหัวใจ ไมเกรน และอาการปวดศีรษะ อนึ่งแม้จะมีข้อถกเถียงกันอยู่บ้าง แต่จากข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่า ดนตรีและบทเพลงมีผลทางการรักษาโรคต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยยังเขียนบทความเพื่อนำเสนอให้ใช้เป็นกรอบการทำงานด้านการบำบัดรักษา และเสนอว่าให้ใช้ศาสตร์ทางด้านดนตรีและเสียงเพลงในการดูแลผู้ป่วยวิกฤติอีกด้วย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการนำเสนอคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. 2489 จนถึงวันที่พระองค์เสด็จสวรรคต คือ พ.ศ. 2559 และช่วงที่สองตั้งแต่พระองค์เสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบันโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากเอกสารสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง (structured interview) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ผู้วิจัยจะดำเนินการลำดับเนื้อหา ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1

การวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

การวิเคราะห์เนื้อหาหรือสาระสำคัญ (content analysis) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกศึกษาบทเพลงประเภทไทยสากลเนื่องจากมีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดความรู้สึกของประชาชนบุคคล และหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) และบริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ที่กล่าวถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้วยความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ซึ่งตรงและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาและได้คัดเลือกไว้จำนวน 127 บทเพลง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงแรกเป็นบทเพลงที่

ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ คือ พ.ศ. 2489 จนถึงวันที่พระองค์เสด็จสวรรคต คือ พ.ศ. 2559 และช่วงที่สองตั้งแต่พระองค์เสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน

1.2 การสืบค้นเอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมจากเอกสารทุติยภูมิ เกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เช่น หนังสือ “บทเพลงจากดวงใจแด่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ พระผู้สถิตในหทัยราษฎร์” นิตยสาร “The Guitar Mag ฉบับพิเศษ : บทเพลงของพ่อหลวง” เป็นต้น โดยมีแหล่งที่มา ดังต่อไปนี้

- 1.2.1 กองการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
- 1.2.2 สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
- 1.2.3 แหล่งข้อมูลอื่นๆ

1.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

ในการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึง แหล่งเวลาโดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาดังได้กล่าวแล้ว แหล่งสถานที่ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมบทเพลงมาจากแหล่งต่างๆ เช่นหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชนเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยวิธีการ ชักถาม ควบคู่ไปกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่างๆ และแหล่งบุคคลโดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.4 การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อร้องเท่านั้น มิได้ศึกษาในส่วนที่เป็นดนตรีหรือทำนอง และฉันทลักษณ์ทางภาษา

1.4.1 กรอบการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยกำหนดกรอบการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีคุณค่า (axiology) ประกอบด้วยคุณค่าด้านจริยศาสตร์ (ethics) และคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ (aesthetics) มีหลักคุณธรรม และ เกณฑ์การประเมินคุณค่า ดังต่อไปนี้

1.4.1.1 หลักคุณธรรมที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีดังนี้

- 1) ใช้หลักทศพิธราชธรรมและหลักทศบารมี
- 2) ใช้หลักคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์
- 3) ใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมของความเป็นพลเมืองดี

1.4.2.2 เกณฑ์การประเมินคุณค่าที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีดังนี้

1) แบบภววิสัย (objective) เนื่องจาก คำหรือข้อความในบทเพลง มีความหมายตรงตามรูปศัพท์ของคำหรือข้อความ

2) แบบอัตวิสัย (subjective) เนื่องจาก คำหรือข้อความในบทเพลง มีความหมายที่ขึ้นอยู่กับบริบท (context) ผู้วิจัยใช้ทักษะในการตีความ ถอดความ และอธิบายความ

1.4.2 การสร้างแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.4.2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยวิธีการอ่านอย่างละเอียด เพื่อหาแนวคิดหลัก (theme) เกี่ยวกับคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แล้วนำมาสร้างแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ผู้วิจัยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบความถูกต้องของแบบวิเคราะห์และการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง คือ มีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณศิลป์ภาษาไทย มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาหรือการพัฒนามนุษย์ และมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิอร พรอำไพสกุล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ ภาษาไทย

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ฉัตรสุภางค์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การวิจัยทางการศึกษา และภาษาไทย

3) ดร. พิทักษ์ โสตถยาคม สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กระทรวงศึกษาธิการ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การวิจัยทางการศึกษา

4) อาจารย์ ดร. วรุณี สุภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การศึกษา และภาษาไทย

โดยสรุปเป็นแนววิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

รูปที่ 4 แสดงแนววิเคราะห์เนื้อหา

1.4.2.2 แนวการวิเคราะห์เนื้อหาจากบทเพลงสำนึกในพระ

มหากษัตริย์คุณาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1) บทเพลง ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น

ผู้ประพันธ์ แก้ว อัจฉริยะกุล ปีที่ประพันธ์ พ.ศ. 2492

ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น	อยู่เป็นขวัญแดน	โพธิ์ทองของปวงประชา
มีขวัญโพธิ์ทองของชนทั่วหล้า	ราษฎร์สุขา	ก็เพราะพระบารมี
ราชาเป็นทั้งมีงและขวัญ	ข้าอภิวันท์	บังคมหวังชมศักดิ์ศรี
พระคินมา	เหล่าปวงประชาภักดี	พระปิ่นโมลีอยู่เป็นศรีไพศ
ไอลมฝนบนฟ้ามาแล้ว	รมโพธิ์แก้ว	จะพาพสกษาสดใส
ข้าวรพุทธเจ้าชาวไทย	ยกกรไหว้	แต่ไทยราชันย์
เราน้อมเกล้าเกศี	ถวายภูมิ	นอบศิระกราน
เทิดบังคมภูบาล	เอาไว้เหนือฟ้า	โพธิ์ทองของชาวไทย
อวยพรชัยให้มหाराชา	ช่วยกันปลั่งวาจา	ขอทรงพระเจริญไชโย

จากบทเพลงข้างต้น เมื่อพิจารณาจาก คำและข้อความ แล้วสามารถวิเคราะห์เนื้อหาได้ดังต่อไปนี้

2) บทเพลง คนไทยของพระราชา

ผู้ประพันธ์ ปฏินเวธ อุทัยเฉลิม ปีที่ประพันธ์ พ.ศ. 2559

เป็นตอนเช้าที่ดวงตะวันคล้ายไม่ส่องแสง ดวงใจไร้เรี่ยวแรงจะทำอะไรทุกอย่าง
 น้ำตาที่ไหลลงมาพร้อมกันทุกถิ่นหนทาง ตอกย้ำว่านี่คงเป็นความจริงสิ่งที่ต้องเจอ
 วอนดาวทุกๆดวงโอบล้อมเมื่อพ่อเห็นบหนาว วอนลมพัดเบาๆให้พ่อสบายร่มเย็น
 ลูกเองก็ท้องในใจต้องแข็งแรงให้พ่อเห็น จะเป็นคนดีให้ได้ครั้งที่พ่อเป็นตั้งแต่บัดนี้ไป
 เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เป็นดั่งแสงเปลวเทียนส่องทางเมื่อยามอ่อนล้า เป็นดั่งสายฝนพาขโลมให้ใจร่มเย็น
 สองเท้าที่ก้าวเดินสองมือไม่เคยว่างเว้น ไม่มีใครเทียบเท่าที่พ่อฉันเป็นจดจำไม่รู้ลืม
 เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เพราะลูกคือคนไทย (ลูกคือคนไทย) ของพระราชา

จากบทเพลงข้างต้น เมื่อพิจารณาจาก คำและข้อความ แล้วสามารถวิเคราะห์เนื้อหาได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 2 แบบวิเคราะห์คุณค่าของ บทเพลง “คนไทยของพระราชา”

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				ซาบซึ้งใจ	กินใจ/ประทับใจ	ภาคภูมิใจ	พอใจ/สุขใจ/อิ่มเอม	เพลิดเพลิน/รื่นรมย์	เห็นอกเห็นใจ	โตกเศร้าใจ
คนไทย ของ พระราชา	2559	ปวีณา อุทัยเฉลิม	เป็นตอนเช้าที่ดวงตะวันคล้ายไม่ส่องแสง ดวงใจไร้เรี่ยวแรงจะทำอะไรทุกอย่าง น้ำตาที่ไหลลงมาพร้อมกันทุกถิ่นหนทาง ตอกย้ำว่านี่คงเป็นความจริงสิ่งที่ต้องเจอ							✓
			วอนดาวทุกๆดวงโอบล้อมเมื่อพ่อเห็นบहनาว วอนลมพัดเบาๆให้พ่อสบายร่มเย็นลูกเองก็ท้องในใจต้องแข็งแรงให้พ่อเห็น จะเป็นคนดีให้ได้ครั้งที่พ่อเป็นตั้งแต่บัดนี้ไป		✓		✓		✓	✓
			เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไปทุกคำสอน ยังจำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจ เมื่อมองลงมา	✓	✓	✓	✓		✓	
			เรามีพ่อคนเดียวคือในหลวงในใจ เรา มีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไปทุกคำสอนยัง จำเพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจ เมื่อมองลงมา		✓	✓	✓			

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				ซาบซึ้งใจ	กินใจ/ประทับใจ	ภาคภูมิใจ	พอใจ/สุขใจ/อิ่มเอมใจ	เพลิดเพลิน/รื่นรมย์ใจ	เห็นอกเห็นใจ	โตกเศร้าใจ
คนไทย ของ พระราช (ต่อ)	2559	ปฎิเวธ อุทัยเฉลิม	เป็นดั่งแสงเปลวเทียนส่องทางเมื่อ ยามอ่อนล้า เป็นดั่งสายฝนพาขโลมให้ใจ ร่มเย็นสองเท้าที่ก้าวเดินสองมือไม่เคย ว่างเว้น ไม่มีใครเทียบเท่าที่พ่อฉันเป็นจดจำ ไม่รู้ลืม	✓				✓		
			เป็นดั่งแสงเปลวเทียนส่องทางเมื่อ ยามอ่อนล้า เป็นดั่งสายฝนพาขโลมให้ใจ ร่มเย็นสองเท้าที่ก้าวเดินสองมือไม่เคยว่างเว้น ไม่มีใครเทียบเท่าที่พ่อฉันเป็นจดจำไม่รู้ลืม		✓	✓	✓			
			ทุกคำสอนยังจำเพื่อนำเป็นแนวทาง ไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมาเพราะลูก คือคนไทย (ลูกคือคนไทย) ของพระราช	✓		✓	✓	✓		

1.4.2.3 จากตัวอย่างแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึก
ในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบคุณค่าของบทเพลง
ตามแนวทางการวิเคราะห์คุณค่า ได้ดังนี้

1) คุณค่าทางจริยศาสตร์

- 1.1) ทาน (การให้)
- 1.2) ศีล (ประพฤติดี)
- 1.3) บริจาค (เสียสละ)
- 1.4) ความซื่อตรง

- 1.5) ความอ่อนโยน
- 1.6) ความเพียร
- 1.7) ความอดทน
- 1.8) ความเที่ยงธรรม
- 1.9) ความเมตตา
- 1.10) ความเคารพ/ความจงรักภักดี
- 1.11) ความกตัญญู

2) คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์

- 2.1) ความซาบซึ้งใจ
- 2.2) ความกินใจ/ประทับใจ
- 2.3) ความภาคภูมิใจ
- 2.4) ความพอใจ/สุขใจ/อึ้งอัมมใจ
- 2.5) ความเพลิดเพลิน/รื่นรมย์
- 2.6) ความเห็นอกเห็นใจ
- 2.7) ความโศกเศร้าใจ

จากตัวอย่างบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบคุณค่าหลายด้านที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ที่มีฐานความคิดมาจากความสำนึกในคุณูปการของพระองค์ที่มีต่อความร่มเย็นเป็นสุขของปวงชนชาวไทย การสร้างสรรค์บทเพลงซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาว่าเกี่ยวข้องกับ คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์หรือการใช้ถ้อยคำสำนวนทางภาษาเป็นอย่างไร รวมทั้งมีคุณค่าทางจริยศาสตร์หรือการแฝงไว้ด้วยความดีและความมีจริยธรรมเพียงใด อีกทั้งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในแง่ของการบันทึกประวัติศาสตร์หน้าใหม่ในบทเพลงและยังแสดงให้เห็นถึงบริบททางสังคมวัฒนธรรมอีกด้วย และที่สำคัญคือจะส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความสำนึกในสิ่งต่างๆ เหล่านี้หรือไม่นั่นเอง

1.4.2.4 ใช้แบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่สร้างขึ้น วิเคราะห์คุณค่าของบทเพลง

1.4.2.5 นำแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ พร้อมปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

1.4.2.6 ดำเนินการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ประพันธ์ขึ้นทั้ง 2 ช่วงเวลา รวมจำนวนทั้งหมด 127 บทเพลง

1.4.2.7 นำผลการวิเคราะห์จำนวน 127 บทเพลงที่ได้จากการวิเคราะห์ตามแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

1.4.2.8 ส่งเคราะห์องค์ความรู้ด้านคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ประพันธ์ขึ้น 2 ช่วงเวลา โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้ตามประเด็นการวิเคราะห์ แล้วสรุปเป็นภาพรวมเพื่อเสนอเป็นทฤษฎีคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.4.3 การวิเคราะห์ภาษา

วิเคราะห์การใช้ภาษาจากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยพิจารณาการทำหน้าที่ของภาษาที่ใช้ในบทเพลงในฐานะที่ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารจากการสกัดจากจิตสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ความรู้สึกนึกคิด คติความเชื่อ แล้วกลั่นออกมาเป็นภาษาตามบทประพันธ์ โดยพิจารณาว่า คุณค่าสองด้านคือ จริยศาสตร์ และ สุนทรียศาสตร์ ที่วิเคราะห์ได้จากบทเพลงนั้น ผู้ประพันธ์สกัดออกจากการรับรู้คุณค่าความดีจากบทเพลง และสกัดออกจากความรู้สึกนึกคิดที่เป็นคุณค่าความงามแล้วนำไปใช้ในบทเพลงในการวิเคราะห์ภาษาเพื่อค้นหาคุณค่าสองประการดังกล่าวข้างต้น ใช้สองลักษณะคือ แบบ ภาววิสัย (objective) คือภาษาสื่อความหมายได้โดยตรง โดยมีต้องใช้การตีความตัวบทหรือการถอดรหัส และแบบอัตวิสัย (subjective) คือภาษาสื่อความหมายโดยนัยยะ ในการวิเคราะห์ภาษาต้องตีความ ถอดความ และอธิบายความ ทั้งจากตัวบท (text) และจากบริบท (context) ที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้ศิลปะในการสื่อสารหลากหลายรูปแบบในการวิเคราะห์ก็ต้องสกัดที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารแต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็สามารถนับได้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อความหมาย

ดังนั้นการวิเคราะห์ภาษาในบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ในฐานะภาษาที่เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย ด้วยวิธีการต่างๆ จนปรากฏเห็นเด่นชัด เพื่อโน้มน้าวใจ เช่น มีการซ้ำถ้อยคำ ข้อความ หรือใช้ถ้อยคำ ข้อความที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แม้จะไม่ซ้ำคำเดียวกันในแง่ของการสะกดการันต์ ในงานวิจัยนี้จะไม่นับการซ้ำถ้อยคำหรือข้อความมากกว่าหนึ่งครั้งภายในบทเพลงเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการศึกษาลักษณะเด่น

ของภาษาในเชิงปริมาณ อันเป็นการสร้างภาษาให้เบี่ยงเบนจากมาตรฐานเพื่อนำมาจัดกลุ่มและสร้างแบบวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลง ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาในเชิงคุณภาพ

2. ขั้นตอนที่ 2

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนานุรักษ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง (structured interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบทเพลง การพัฒนานุรักษ์ มีขั้นตอนดังนี้

มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ปรึกษารื้อกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ที่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน และมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีความจงรักภักดีต่อพระองค์ตลอดจนสถาบันกษัตริย์ มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาไทยในด้านการสื่อความหมายโดยเฉพาะการแปลงความหมายที่เป็นความคิดความรู้สึกออกมาเป็นภาษาที่ถ้อยคำและข้อความสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง ประทับใจและมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบทเพลงเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบทเพลง ประกอบด้วยรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1.1 นายนิติพงษ์ ห่อนาค นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล

2.1.2 นายชนะ เสวกุล นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล

2.1.3 นางสาวพรลพัทธ์ นรารัตน์วันชัย นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล

2.1.4 นายตรีัย ภูมิรัตน์ นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล นักร้อง

2.1.5 นายมาเชน อาลี ซาห์ นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

ในการดำเนินการด้านการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยได้ปรึกษารื้อกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการตั้งประเด็นคำถาม

2.2.2 นำประเด็นคำถามที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิอร พรอำไพสกุล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ ภาษาไทย

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การวิจัยทางการศึกษา และภาษาไทย

3) ดร. พิทักษ์ โสตถยาคม สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กระทรวงศึกษาธิการ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การวิจัยทางการศึกษา

4) อาจารย์ ดร.วรวิมล สุภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาที่เชี่ยวชาญคือ การศึกษา และภาษาไทย

2.2.3 นำประเด็นคำถามไปปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีแนวคำถามดังต่อไปนี้

1) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ท่านคิดว่าผลงานการประพันธ์ของท่านมีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟังในเรื่องใดบ้าง

2) ในปัจจุบันมีรูปแบบการบันทึกประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ในฐานะที่บทเพลงก็เป็นวิธีการหนึ่ง ท่านคิดว่าบทบาทของบทเพลงทางด้านนี้มีลักษณะแตกต่างและโดดเด่นจากวิธีการอื่นๆ อย่างไร

3) บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้ฟังตระหนักถึงปัญหาและค้นพบทางออกของปัญหาบางประการได้อย่างไรบ้าง

4) บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทในการโน้มน้าวใจเพื่อแสดงความจงรักภักดีหรือแสดงความอาลัยได้อย่างไร

5) ลักษณะของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีความไพเราะน่าฟัง ในขณะเดียวกัน ท่านในฐานะผู้ประพันธ์ต้องเลือกสรรถ้อยคำและข้อความที่สื่อถึงพระจริยวัตรในพระองค์ ลักษณะ 2 ประการนี้จะยังประโยชน์แก่ผู้ฟังอย่างไร

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนามนุษย์ในสังคมต่อไป

3. ขั้นตอนที่ 3

การนำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำเสนอแนวทาง การพัฒนามนุษย์ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ที่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน และมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณศิลป์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีความเกี่ยวข้องกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเป็นผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในแวดวงหรือมีบทบาทในการพัฒนาด้าน การศึกษามีรายนามดังต่อไปนี้

3.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา หัวหน้าภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.2 นางเอี่ยมพร สุขเมธาวัฒน์ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.1.3 ดร.โสภณ กมล ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

3.1.4 นางชมัยภร บางคมบาง ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ประจำปี พุทธศักราช 2557

3.1.5 นางศรีสุภางค์ อินทร์ไทร นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล นายกสมาคม นักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

ในการดำเนินการด้านการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการตั้งประเด็นคำถาม

3.2.2 นำประเด็นคำถามที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

คณะผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นคำถามเป็นชุดเดียวกันกับการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ดังมีรายนามที่ปรากฏในข้อ 2.2.2

3.2.3 นำประเด็นคำถามไปปรึกษาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีแนวคำถาม ดังต่อไปนี้

- 1) คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาจากจิตสำนึกทางวรรณศิลป์ของผู้ประพันธ์อย่างไร
- 2) บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในสังคมไทยอย่างไร
- 3) ข้อเสนอแนะในการนำคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปพัฒนามนุษย์ในสังคมคืออะไรบ้าง
- 4) บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาอย่างไร
- 5) ข้อเสนอแนะต่อบุคลากรทางการศึกษาในการนำบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ประโยชน์มีอย่างไร

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนามนุษย์ในสังคมต่อไป

4. ขั้นตอนที่ 4

การสรุปและประมวลผล

4.1 พิจารณาข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา ทบทวนกระบวนการวิจัยที่ได้ดำเนินการจนได้ผลการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปและนำเสนอผลการประมวลให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.2 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาและทบทวนข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงการอภิปรายผลและการสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ ตลอดจนนำมาพัฒนาแนวทางการสืบทอดคุณค่าของบทเพลงที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

การวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เป็นการแจกแจงคุณค่าจากบทเพลงทางด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ โดยเริ่มจากการซึมซับรับรู้ในคุณค่าแห่งความดีจากบทเพลง เป็นการจุดประกาย พัฒนาความคิด พัฒนาจิตสำนึกในการทำความดีของมนุษย์ นอกจากนี้ยังรวมถึงคุณค่าอันเกิดจากความซาบซึ้ง การประทับใจในตัวคุณค่าแห่งความดีนั้น เกี่ยวข้องจากต้นแบบแห่งความดี (จริยศาสตร์) กับความซาบซึ้งในความงดงามในตัวบทที่เป็นภาษาวรรณศิลป์ที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นในบทเพลง (สุนทรียศาสตร์) คุณค่า 2 ประการนี้ นำไปสู่จิตสำนึกในการทำความดี นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญา ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ได้

บทเพลงมีความงดงามในการใช้ภาษาเพราะมีรูปแบบที่เป็นศิลปะและนับได้ว่าเป็นงานประพันธ์ที่เป็นวรรณคดี ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อจิตใจมนุษย์ ดังคำกล่าวที่ว่า “เพลงบางเพลงฉนั้นชื่นชม ฟังภิรมย์พอใจ แต่ฟังเพลงบางเพลง ฉนั้นร้องไห้ เพราะทำใจตามเพลง” สอดคล้องกับคำกล่าวของที่สรุปได้ว่างานทางด้านวรรณศิลป์เกี่ยวข้องกับศิลปะ อารมณ์สะท้อนใจ การแสดงออก เทคนิค แรบบันดาลใจ จินตนาการและการจัดองค์ประกอบ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการในการประพันธ์และจากถ้อยคำ ซ้ำ ย้ำ ทวน ของภาษาที่ใช้ในบทเพลงก่อให้เกิดการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเกื้อกูล นับได้ว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรม เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จนกระทั่งตั้งปณิธานในการกระทำความดี นับได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตใจ นำไปสู่การพัฒนาปัญญา คือการรู้จักคิดพิจารณาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ในการทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งกายและใจ

บทเพลงบทหนึ่งเปรียบเสมือนวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง
ผู้อ่านทั่วไปจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากเนื้อเรื่อง ส่วน
ผู้อ่านที่มีความรู้จะได้รับบอรรถจากการใช้ภาษาที่สละสลวยและ
อาจมีการวิเคราะห์วิพากษ์วรรณกรรมเรื่องนั้นด้วย ผู้ฟังหรือผู้
บรรเลงจะสามารถทำความเข้าใจได้จากการวิเคราะห์ที่ยังวิเคราะห์
ในรายละเอียดมากเท่าใดก็จะยิ่งเกิดความซาบซึ้งมากเท่านั้น ...ใน
การวิเคราะห์ขั้นสูงจะทำให้สามารถประเมินคุณค่าของบทเพลงได้

ซึ่งนับเป็นประโยชน์ของการวิเคราะห์บทเพลงให้่องแท้ เพื่อจะได้
รู้คุณค่าของบทเพลง ...

1. การวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลง

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงในบทนี้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 วิเคราะห์เนื้อหาหรือสาระสำคัญ

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยจะดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับซึ่งการวิเคราะห์บทเพลงต่างๆ นั้นจะระบุช่วงเวลาที่มีการประพันธ์บทเพลงโดยกำกับปีพุทธศักราช (พ.ศ.) ที่ประพันธ์บทเพลงขึ้น มีลำดับดังนี้

1.1.1 บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต หมายถึง บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2489 ถึง 2559 (ก่อนวันที่ 13 ตุลาคม) เป็นช่วงเวลาก่อนการเสด็จสวรรคต ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 75 บทเพลง

1.1.2 บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคต หมายถึง บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2559 (หลังวันที่ 13 ตุลาคม) ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 52 บทเพลง

1.2 ประเด็นการวิเคราะห์

ประเด็นการวิเคราะห์จะวิเคราะห์ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 3 ซึ่งมี 2 ประเด็นหลักคือ

1.2.1 คุณค่าด้านจริยศาสตร์ โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1.2.1.1 ทาน (การให้)

1.2.1.2 ศील (ความประพฤติดี)

1.2.1.3 บริจาค (ความเสียสละ)

1.2.1.4 ความซื่อตรง

1.2.1.5 ความอ่อนโยน

1.2.1.6 ความเที่ยงธรรม

1.2.1.7 ความเพียร

1.2.1.8 ความอดทน

1.2.1.9 ความเมตตา

1.2.1.10 ความเคารพหรือจงรักภักดี

1.2.1.11 ความกตัญญู

1.2.2 คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1.2.2.1 ความซาบซึ้งใจ

1.2.2.2 ความกินใจหรือประทับใจ

1.2.2.3 ความภาคภูมิใจ

1.2.2.4 ความพอใจ สุขใจ หรืออิมเมจ

1.2.2.5 ความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์

1.2.2.6 ความเห็นอกเห็นใจ

1.2.2.7 ความโศกเศร้าใจ

1.3 ลำดับการนำเสนอการวิเคราะห์

ในบทนี้จะเรียงลำดับการนำเสนอการวิเคราะห์ ดังนี้

1.3.1 การวิเคราะห์เนื้อหาสาระคุณค่าของบทเพลงตามประเด็นการวิเคราะห์ในข้อ 1.2 โดยเรียงลำดับการวิเคราะห์ตามข้อ 1.1

การอ้างอิงข้อความจากบทเพลง เพื่อนำมาสนับสนุนประเด็นคุณค่าต่างๆ ให้เห็นชัดในงานวิจัย โดยคัดกรองข้อความในบทเพลงที่จะนำมาอ้างอิงสนับสนุนคุณค่าที่พบ ท้ายข้อความจะบอกที่มาของข้อความ เช่น “คุณค่าด้านจริยศาสตร์” ตามประเด็นคุณค่าด้าน “ความเมตตา” ดังนี้

เพลง สยามราชันย์

...มองทางใดพบรอยยิ้มอิมเมตตา

ทั่วในร่มฟ้าของอาณาจักรไทย

ดินแดนสยามสวยสมนามเพริศเพรา

เดชะล้นเกล้าฯ ค้อมครองเราให้สุขสดใส

ทศพิธราชันย์ขวัญจิตชาวไทย

ทั่วคามเขตไหน ธ ครองใจปวงชน

สยามของเรา ล้นเกล้าฯ ปกครองประชา

เปรียบดังบิดาถนอมบุตรสุดรักแห่งตน

พระแม่เจ้าคู่บุญพระภูมิพล

ศรีนฤมลทรงรักชนเปี่ยมด้วยเมตตา...

“สยามราชันย์” หมายถึงบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประพันธ์โดย “พรพิรุณ” (สุคนธ์ พรพิรุณ) ในปี พ.ศ. 2521 แต่ละบทเพลงที่ยกมาเป็นตัวอย่าง ชื่อผู้ประพันธ์ และปีที่ประพันธ์ ผู้วิจัยจะระบุไว้ในภาคผนวก

1.3.2 การวิเคราะห์โดยใช้ตาราง เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์เนื้อหาสาระตามข้อ 1.3.1 ซึ่งผู้วิจัยใส่ไว้ในภาคผนวก โดยเรียงลำดับตาราง ดังนี้

1.3.2.1 ตารางวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ตามแบบวิเคราะห์ คือ

1.3.2.1.1 ตารางวิเคราะห์บทเพลงด้านจริยศาสตร์

ประกอบด้วยตารางการวิเคราะห์บทเพลงด้านจริยศาสตร์ช่วงก่อนการเสด็จสวรรคต และตารางการวิเคราะห์บทเพลงด้านจริยศาสตร์ช่วงหลังการเสด็จสวรรคต

1.3.2.1.2 ตารางวิเคราะห์บทเพลงด้าน

สุนทรียศาสตร์ประกอบด้วยตารางการวิเคราะห์บทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ช่วงก่อนการเสด็จสวรรคต และตารางการวิเคราะห์บทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ช่วงหลังการเสด็จสวรรคต

1.3.2.2 ตารางแสดงจำนวนบทเพลง หมายถึง ตารางข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงจำนวน 127 บทเพลง ที่ผู้วิจัยระบุ ลำดับที่ ชื่อบทเพลง ปีที่แต่ง ชื่อผู้ประพันธ์

2. การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลง

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนคือ คุณค่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต ทางด้านจริยศาสตร์ และ สุนทรียศาสตร์ คุณค่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคตทางด้านจริยศาสตร์ และ สุนทรียศาสตร์

2.1 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านจริยศาสตร์

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านจริยศาสตร์ จำนวน 75 บทเพลง ผู้วิจัยดำเนินการตามประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

2.1.1 บทเพลงด้านจริยศาสตร์ ที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านจริยศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต จำนวน 75 บทเพลง พบประเด็นที่สะท้อนถึงคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ จำนวน 11 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของคำ/ข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ในเครื่องหมาย (/) ท้ายข้อความดังนี้ คือ ศิล (ความประพฤติดี) (69/92.00) ความจงรักภักดี (67/89.33) ความเมตตา (62/82.67) ความอ่อนโยน (55/73.33) ความเที่ยงธรรม (55/73.33) ความเสียสละ (54/72.00) ความกตัญญู (53/70.67) ความเพียร (47/62.67) ความอดทน (46/61.33) ทาน (การให้) (42/56.00) และความซื่อตรง (39/52.00) การวิเคราะห์แต่ละประเด็นมีรายละเอียดตามตารางวิเคราะห์ (ตารางที่ 3 หน้า 109) ส่วนแนวทางวิเคราะห์ต่อไปนี้จะเน้นเพียงตัวอย่างการวิเคราะห์เท่านั้น

2.1.1.1 การวิเคราะห์เรื่องศิลป์

ศิลป์หรือความประพจน์ หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้ตั้งงามทั้งทางกาย วาจา และ ใจ เป็นคุณธรรมที่เป็นฐานสำคัญของคุณธรรมด้านอื่นๆ ศิลป์ เป็นหลักยึดเหนี่ยวเพราะกำหนดว่ากาย วาจา ใจตั้งที่ได้กล่าวแล้วจะดำเนินไปทิศทางที่ถูกที่ควร ดังเช่น พระองค์ที่ทรงบำเพ็ญและทรงยึดมั่นในคุณธรรมข้อนี้ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรของพระองค์นั่นเอง

เพลง King of Kings

เหนือบัลลังก์ราชันใต้ไตรรงค์ธงไทยโลกระบือสื่อไกล
กษัตราผู้เปี่ยมน้ำพระทัย ผู้ครองแผ่นดินนี้ พระทรงคอยปัดเป่า
 ทุกข์และความกังวล หลอมรวมใจปวงชน ประหนึ่งดังพระนามภูมิ
 พล มหาราชเกริกไกร โลกต่างชื่นชมพระบารมี ล้ำศักดิ์เลิศศรีไป
 ยังแดนไกล สูงส่งทัดเทียมเทพไท สดุดีไว้ หนึ่งเดี๋ยวนี้ King of
 Kings, King of Kings **ปกครองไพร่ฟ้า ด้วยความรัก ด้วยธรรม**
โดยแท้จริง King of Kings, King of Kings ราชันผู้ยิ่งใหญ่ ก้องไป
 ทั้งฟ้าดิน **พระทรงครองในทศพิศราชธรรม** พระชี้้นำให้มีความ
 รักและสามัคคี King of Kings พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อย **ทุกข์**
พระวรกาย เพื่อปวงชนชาวไทย ได้อยู่บนผืนแผ่นดินร่มเย็น
 ยั่งยืนสืบไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY

เพลง เราชักพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ่อหลวงของเมืองไทย
บารมียิ่งใหญ่ น้ำพระทัยล้นธรรณิน ทรงครองราชย์โดยธรรม
 แผ่นดินงาม นามขวานทองสุดยอดนักคิดนักปกครอง ประชาชน
 ช้องก้องไกล ทรงสถิตย์ทุกดวงใจ เราชักพระเจ้าอยู่หัว ขอผองไทย
 ร้อยใจส่งความอาลัยทรงเสด็จสู่สวรรคาลัย เป็นศูนย์รวมใจของ
 ไทยนิรันดร์กาล เราชักพระเจ้าอยู่หัว

เป็นการยกย่องพระองค์ในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความดีงาม ดูแลทุกข์สุขของ
 ผู้ใต้ปกครอง ทรงศิลป์ ทั้งทางกาย ดังความว่า “ทุกข์วรกายเพื่อปวงชนชาวไทย” ในบทเพลงแรก บท
 เพลงต่อมา “สุดยอดนักปกครอง” ทางวาจาเช่น “ปกครองไพร่ฟ้า ด้วยความรัก ด้วยธรรมโดย

แท้จริง” “พระทรงครองในทศพิธราชธรรม” ในบทเพลงแรก และในบทเพลงต่อมา “ทรงครองราชย์โดยธรรม” ซึ่งให้เห็นว่าพระองค์ทรงปฏิบัติตามที่ได้เปล่งพระราชปณิธานว่าจะทรง ‘ครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม’ เอาไว้ทุกประการ และ**ทางใจ**ดังจะเห็นได้จากบทเพลงแรกตั้งความว่า “กษัตราผู้เปี่ยมด้วยน้ำพระทัย” และบทเพลงต่อมา “บารมียิ่งใหญ่ น้ำพระทัยล้นธรรนิน” พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยน้ำพระทัย คือมีจิตใจที่งดงาม คอยบำบัดทุกข์บำรุงสุขพสกนิกรในพระองค์ ทรงถึงพร้อมทั้งการกระทำและเจตนา

2.1.1.2 การวิเคราะห์เรื่องความจงรักภักดี

ความจงรักภักดี หมายถึง ความผูกใจรักด้วยความเคารพนับถือ และรู้คุณอย่างยิ่ง ดังที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีคุณูปการอย่างใหญ่หลวง ทรงสร้างความผาสุกแก่อาณาประชาราษฎร์ พระองค์ทรงรักและห่วงใยประชาชน นำมาซึ่งความซาบซึ้งใจสู่ประชาชน

จนกลายเป็นความเคารพบูชาด้วยการแสดงความจงรักภักดี

เพลง ขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป

คนไทยที่แท้ รู้ดีในหัวใจ เรื่องราวอันมากมาย ที่ทรงได้ทำ
เหนื่อยแบกภาระ ผู้คนบนแผ่นดิน ได้มีและได้กิน มีความหวัง
งดงาม บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จัก
ขอตามขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป มอบชีวิตด้วยกายและใจ
จะต้องเหนื่อยลำโพงแรงเท่าไร **จะขอจงรักภักดี...**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพลง ตามรอยพระราช

...จากวันนี้สักหมื่นปีต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงาม
และยิ่งใหญ่ บวกกันเป็นดินเดียวให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้องเหนื่อย
เกินไปอย่างที่แล้วมา **จะขอตามรอยของพ่อ** ท่องคำว่าเพียงและ
พอจากหัวใจเป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป

จากข้อความ “บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จักขอตามขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป” ในบทเพลงแรก เป็นการแสดงความจงรักภักดี และการปฏิบัติตามด้วยความเคารพสูงสุด และในบทเพลงต่อมา “จะขอตามรอยพ่อ” “เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป” เป็นการแสดงความจงรักภักดีเช่นกัน บทเพลงข้างต้นนำเสนอประเด็นเพิ่มเติมที่ว่า บุญคุณควรทดแทน โนม่น้าวให้คิดว่าเมื่อมีใครทำความดีที่เป็นคุณต่อเรา สิ่งที่เราควรกระทำคือการตอบ

แทนบุญคุณนั้น ข้อความ “จงรักภักดี” เกิดขึ้นจากเหตุแห่งความดีที่คนอื่นมีต่อเรา บทเพลงชี้ให้เห็นว่า ปกติเราก็จะต้องสำนึกถึงความดีที่มีผู้กระทำเป็นทุนอยู่แล้ว หากเราได้รับผลของการกระทำความดีนั้นด้วยตนเองด้วยแล้ว ยิ่งต้องสำนึกได้และควรรู้ด้วยว่าควรต้องทำอย่างไรต่อไป

2.1.1.3 การวิเคราะห์เรื่องความเมตตา

ความเมตตา หมายถึงความต้องการให้ผู้อื่นมีความสุขเช่น การปกครองโดยมีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้ปกครอง ความรักที่พอมีต่อลูก เป็นความรักความเอ็นดูที่บริสุทธิ์เป็นสิ่งที่นับได้ว่าเป็นความเมตตาสูงสุด ความเมตตาที่พระองค์ที่มีต่อประชาชน ซึ่งรับรู้ได้จากกรกระทำ การอบรมสั่งสอนเกิดขึ้นเพราะความรักความเอ็นดูเช่นกันที่ต้องการให้ผู้อยู่ใต้ปกครองได้ดีมีความสุข

เพลง ในหลวงของแผ่นดิน

มอง เห็นพระเจ้าอยู่หัว ท่ามกลางคนมีดมัว เหมือนเห็นแสง
ทองส่อง ใจ ตื่นตันเพียงได้มอง พนมมือทั้งสอง ก้มลงกราบด้วย
หัวใจ มอง พระผู้ทรงเมตตา ฝ่าดูแลประชา ท้าวอาณาใกล้ไกล
เมื่อยามอ่อนล้าหมัดหวังพระองค์อยู่เป็นหลักนำหัวใจ ...

เพลง ภูมิแผ่นดินนวมินทร์มหาราชา

...ธ เป็นพลังแผ่นดิน สมานพลังชีวินของชนชาวไทย
อุ่นใจไพร่ฟ้า พระบุญญาเกริกไกร ภูมิพลมหาราชา
อ้าองค์สุริย์ศรี มีธรรมส่อง ปกครองอย่างทรงพระเมตตา
ดุจบิดรเหล่าประชา ทุกข์ร้อนใดใดกรายมา ฟ้าเป็นดั่งฝนดับไฟ...

บทเพลงทั้งสอง ใช้คำที่มีความหมายชัดเจน “พระผู้ทรงเมตตา ฝ่าดูแลประชา ท้าวอาณาใกล้ไกล” ในบทเพลงแรก และบทเพลงต่อมาตั้งความว่า “ปกครองอย่างทรงพระเมตตา” แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของราชาที่ทรงไว้ด้วยทศพิธราชธรรม เพื่อให้เหล่าพสกนิกรมีความเป็นอยู่อย่างผาสุก ชี้ให้เห็นว่าพระองค์ทรงมีความเมตตาต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย บทเพลงนำเสนอว่าพระองค์ทรงทำทุกวิถีทางที่จะให้ประชาชนพ้นจากความไม่สบายกายไม่สบายใจ หรือมี ชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอสมควร

2.1.1.4 การวิเคราะห์เรื่องความอ่อนโยน

ความอ่อนโยน หมายถึง ความมีอัธยาศัยไมตรี ปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ละเอียดละไม เกิดความสบายใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจผ่องแผ้วเบิกบาน

เพลง ต้นไม้ของพ่อ

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบัง
 ลมหนาว และคอยเป็นร่มเงา ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน พ่อใช้เหงื่อ
 แขนงน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลิดอกใบ ออกผล ให้เราทุกคน เติบโตอย่าง
 ร่มเย็นในบ้านเรา ผ่านมาแล้วห้าสิบปีต้นไม้ที่นั่นสูงใหญ่ลมแรงเท่าไรก็
 บรรเทา ออกผลให้เก็บกิน แตกใบเพื่อให้ร่มเงา คอยดูแลเราให้เรายังมี
 วันต่อไป จนวันนี้ได้เงาแห่งต้นไม้ต้นใหญ่ ลูกได้อยู่ได้คอยอาศัย
 แผ่นดินยังกว้างไกลแต่เหมือนว่าหัวใจพ่อกว้างกว่า...

เพลง พ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง

...ร่มเย็นเป็นสุขใจ เพราะพ่อไทยคอยห่วงเรา สุดแดน
 แผ่นดินป่าเขา แบ่งเบาทุกข์ภัยให้คลายเรายอมสู้ทน พร้อมผจญ
 อันตราย พ่อทำด้วยความมุ่งหมาย ลูกสบายทุกข์พ่อบรรเทา...

บทเพลงแรกกล่าวถึงพระอัจฉริยภาพทางการพัฒนาประเทศที่เปรียบเป็นต้นไม้
 ใหญ่ คอยปกป้องเป็นเกราะคุ้มครองพสกนิกรของพระองค์ “บังลมหนาว” “คอยเป็นร่มเงา” ให้
 ความรู้สึกอบอุ่นในหัวใจที่มี “พ่อ” คอยห่วงใยดูแล “คอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป” ต่อมาเปรียบ
 ต้นไม้เป็นดั่งพระองค์ “ใต้เงาแห่งต้นไม้ต้นใหญ่” เป็นเหมือนพ่อที่คอยประคับประคองลูกให้เติบโตใหญ่
 “หัวใจพ่อกว้างกว่า” สรุปความจากบทเพลงได้ว่าเป็นความรักความห่วงใยที่แฝงไว้ด้วยความอ่อนโยน
 ละมุนละไม อีกบทเพลงหนึ่งก็เช่นเดียวกันดังความว่า “เพราะพ่อไทยคอยห่วงเรา” เป็นความ
 อ่อนโยนที่พระองค์ทรงมีให้ ทรงห่วงใยและคอยดูแลให้เหล่าพสกนิกรมีความสุขความปลอดภัย ส่วน
 ความที่ว่า “พ่อทำด้วยความมุ่งหมาย ลูกสบายทุกข์พ่อบรรเทา” ซึ่งให้เห็นว่า พระองค์ทรงปฏิบัติต่อ
 พสกนิกรด้วยความอ่อนโยนละมุนละไม

2.1.1.5 การวิเคราะห์เรื่องความเที่ยงธรรม

ความเที่ยงธรรม หมายถึง การรักความถูกต้อง ไม่ใช่เพียงแค่เท่า
 เทียม (equality) แต่ต้องมีความยุติธรรมด้วย (equity) บนความเสมอหน้ากันต้องมีความเหมาะสม
 ในความเท่าเทียมนั้น คือในความหมายของความยุติธรรมอาจจะต้องพิจารณาถึงความควมสมควร ซึ่ง
 ในทางปฏิบัติเกิดขึ้นได้ไม่ยาก หากหนักแน่นอยู่ในความปรารถนาดี เป็นที่ตั้ง

เพลง ครอบแผ่นดินโดยธรรม

...ทุกย่านทุกหย่อม หย่อมมีบ้างความแตกต่าง ศาสนา
 พุทธเจ้าท่าทาง วัฒนธรรมท้องถิ่น หลากหลายในชาติเชื้อพันธุ์
 มารวมกันบนแผ่นดิน จงรักต่อพระภุมรินทร์และแผ่นดินนี้
 แม้ว่าการแตกต่างจะมากมาย แต่ในใจยังรักและสามัคคี หนึ่ง
 คำที่ทำให้คิดดี คือมีในหลวงองค์เดียวกัน... ครอบแล้วทรงครอบ
 แผ่นดิน ครอบหัวใจไทยทั้งแผ่นดิน ๓ ทรงเป็นศูนย์รวมใจไทยทุก
 ดวง...

เพลง พระราชาผู้ทรงธรรม

เราจะครอบแผ่นดินโดยธรรม คือถ้อยคำที่พระองค์
 ทรงให้ไว้ช่างแสนโชคดีที่เกิดเป็นคนไทย ได้ภาคภูมิใจเสมอมา...
 ...เพราะท่านทำเพื่อคนไทยด้วยธรรมะของพระราชา
 หวังให้เรา ชาวประชา อยู่ดีกินดีท่านต้องเหนื่อย เพราะงาน
 หนัก ไม่เคยพักจวบจนวันนี้ ช่างโชคดี ที่แผ่นดินนี้มี**พระราชาผู้ทรง
 ธรรม** ทรงเป็นนิยามแห่งความดี เป็นอัญมณีที่เลิศล้ำ **สดสวย
 ไส้กระจ่างสว่างด้วยธรรม...**

บทเพลงพยายามโน้มน้าวให้เห็นว่า พระองค์ทรงครอบแผ่นดินโดยธรรม คือไม่ได้
 เลือกรชนชั้นวรรณะหรือเชื้อชาติศาสนา ทุกคนในแผ่นดินคือพสกนิกรของพระองค์ได้รับการดูแลเอาใจ
 ใส่อย่างเสมอหน้ากัน ดังความในบทเพลงแรก “ความแตกต่าง ศาสนาพุทธเจ้าท่าทาง วัฒนธรรม
 ท้องถิ่น หลากหลายในชาติเชื้อพันธุ์ มารวมกันบนแผ่นดิน” และ “แม้ว่าการแตกต่างจะมากมาย
 แต่ในใจยังรักและสามัคคี” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจะมีความแตกต่างกันเพียงไร แต่ก็มีศูนย์รวมดวงใจอยู่ที่
 เดียวกัน ในบทเพลงต่อมา คำว่า “ธรรม” ใน “เราจะครอบแผ่นดินโดยธรรม” “ด้วยธรรมะของ
 พระราชา” “ราชาผู้ทรงธรรม” และ “สดสวยไส้กระจ่างสว่างด้วยธรรม” มีความหมายว่าเที่ยงธรรม
 หรือยุติธรรมทุกคำ อย่างไรก็ตามในรายละเอียดความเที่ยงธรรมอาจมิใช่ความเท่าเทียม แต่อาจจะ
 ดีกว่านั้น เพราะชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสม พอเหมาะพอควรกับบริบท เพราะผ่านการพิจารณาและ
 ไตร่ตรอง จึงเกิดความสงบสุขขึ้นได้ในหมู่มวลมนุษย์ที่มีความแตกต่างหลากหลาย ชี้ให้เห็นว่า ในการ
 อยู่ร่วมกันในสังคม บริบทเป็นเรื่องสำคัญ

2.1.1.6 การวิเคราะห์เรื่องการบริหาร

บริหารหรือการเสียสละ หมายถึง การไม่เห็นแก่ความสุขส่วนตัวแต่ให้ผู้อื่นได้มีความสุขความสบาย ให้มีกินมีใช้ตามที่ควรจะเป็น การให้ทางใจมีความสำคัญเท่าเทียมกับทางกาย การให้ผู้อื่นมีความสุขกายสบายใจจึงนับเป็นความเสียสละหนึ่ง ความเสียสละในบทเพลง หมายถึง การที่พระองค์ไม่เห็นแก่ความสุขส่วนพระองค์ แต่โน้มลงมา ยอมเสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อประชาชน การเห็นประโยชน์ของแผ่นดินว่าสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนพระองค์คือการเห็นประโยชน์ส่วนรวมซึ่งต้องมาก่อน

เพลง ผู้ปิดทองหลังพระ

เมื่อมายุสิบเก้าพรรษา ทวยไทยทั่วหล้ากราบบังคมทูล
ด้วยบุญญาบารมีเป็นที่ตั้ง ถึงกระนั้นยังไม่พอ พระราชกรณียกิจ
หนักหน่วงเหน็ดเหนื่อยปานใดไม่ท้อ ประเทศไทยมีวันนี้หนอก็ใคร
เล่าพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงเสียสละ เพียงไหน มีใครได้เห็น
ไต่ย็น ก็ใครหนอใครดวงใจใฝ่ถวิลเป็นผู้ปิดทองหลังพระ ผู้ปิด
ทองหลังพระ ผู้ปิดทองหลังพระ หกสิบห้าปีทำเพื่อราษฎร ทวย
ไทยทั้งชาติสมควรภาคภูมิใจ มีพระมหากษัตริย์ เฝ้าคอยห่วงใย
ท่อมเทพระวรกายเพื่อเรา ค้นคิดแนวทางพระราชดำริ ตลอดการ
ครองราชย์อันยืนยาว ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ล้นเกล้าชาวไทย มี
พระองค์ท่าน พระองค์ทรงเสียสละ เพียงไหน มีใครเห็นใจสงสาร
ก็ใครหนอใคร คำเข้าเฝ้าทรงงาน เป็นผู้ปิดทองหลังพระ ผู้ปิด
ทองหลังพระ ผู้ปิดทองหลังพระ ...

เพลง ๘๐ ปีพ่ออยู่หัว

หกสิบปีที่พ่อสร้าง แฝว่ถางทางสู่วันคืนใหม่เหน็ด
เหนื่อยลำเจียนแทบขาดใจ ไกลแสนไกลพ่อไปทั่วถึง แปรสิบปี
ที่พ่อผ่าน จิตวิญญาณมั่นคงลึกซึ้งบ้านของเราพ่อคือที่พึ่ง ตามไป
ให้ถึงเจตนารมณ์ ลมพัดไกวพัดใบไม้หล่นไต่ย็นเสียงบ่นของใบไม้
หยาดเหงื่อพ่อไหลรินท่วมกาย ด้วยจุดหมายชุ่มชโลมดินกอ
หญ้าแผกกลายเป็นพื้นป่า ในน้ำมีปลา ในนามีสิน ทุกหย่อมหญ้า
อยู่พอกินทุกอย่างก้าวพิทักษ์รักถิ่น เจริญด้วยศีลธรรมคำชูไทย
แปรสิบปีที่พ่อผ่าน เป็นตำนานแห่งลมหายใจ ที่ห่วงหา

ประชาธิปไตย ให้ลูกไทยใช้เป็นแนวทางปรัชญาความพอเพียง
คือก้าวหน้าแต่อย่าลืมหวัง ทุกๆ สิ่ง พอคิดพอสร้างฝากฝังเอาไว้
รับใช้แผ่นดิน เราคนไทยทดแทน...

จากบทเพลงแรกความว่า “ทรงเสียสละ” และ “พระองค์ทรงเสียสละ” เป็นภาวีสัย ส่วนคำว่า “ผู้ปิดทองหลังพระ” สื่อความหมายว่าพระองค์เสียสละ เป็นอัครวิสัย ส่วนบทเพลงต่อมา “หกสิบปีที่พอสร้าง แผ้วถางทางสู่วันคั้นใหม่เหน็ดเหนื่อยล้ำเจียนแทบขาดใจ ไกลแสนไกลพ้อไปทั่วถึง แปรสิบปีที่พ้อผ่าน จิตวิญญาณมันคงลึกซึ้ง” ซึ่งให้เห็นว่าความเสียสละในพระองค์มาจากทรงทุ่มเทเพื่อประชาชน “หยาดเหงื่อพ้อไหลรินท่วมกาย ด้วยจุดหมายชุ่มชโลมดิน” “แปรสิบปีที่พ้อผ่าน” และ “ให้ลูกไทยใช้เป็นแนวทาง” ซึ่งให้เห็นว่าพระองค์ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ นำเสนอว่า แม้พระองค์จะมีพร้อมทุกประการที่จะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่พระองค์เอง แต่การกระทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นตลอดเวลา คือคุณธรรมที่เรียกว่า ความเสียสละซึ่งเป็นคุณธรรมข้อใหญ่ในหลักทศพิธราชธรรมซึ่งให้เห็นว่าการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รู้จักแบ่งปันบรรเทาแก่ผู้อื่นเป็นเรื่องสำคัญมาก “ทุกๆ สิ่ง พอคิดพอสร้างฝากฝังเอาไว้ รับใช้แผ่นดิน” การเสียสละยังต้องใช้คุณธรรมข้ออื่นๆ ประกอบด้วย เช่นต้องมีความเพียรพยายาม ต้องอดทน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความผาสุกของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่อาจจะไม่เท่าเทียม แต่จะทำให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างพอประมาณ

2.1.1.7 การวิเคราะห์เรื่องความกตัญญู

ความกตัญญู หมายถึง ภาวะที่เกิดขึ้นจากจิตใจที่มีความซัดเจ้างด้วยสติปัญญาว่าใครทำอะไรแก่ตนย่อมต้องแสดงให้ซัดเจ้างเท่าที่ทำได้ในการตอบแทนผู้นั้นการยกย่องเทิดทูนไว้สูงสุดเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณคน การร่วมแรงร่วมใจมีฐานคิดมาจากความรู้คุณคน ด้วยการใช้สติปัญญาในการคิดสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ การตอบแทนความดีของผู้ให้ด้วยการทำความดีเป็นการแสดงความกตัญญู

เพลง พ่อเจ้าหลวง ทรงพระเจริญ

พ่อเจ้าหลวง เลิศล้ำดิลกหล้า พระบุญญาปกป้องครอง
สยาม หลากโครงการเกริกทวีเป็นศรีคาม ก้องพระนามมหाराช
ปราชญ์เกรียงไกรเฉลิมพระชนมพรรษานภาพ้อง ราชฎร์แซ่ซ้อง
น้อมพระคุณบุญยิ่งใหญ่สรรพสวัสดิ์อวยผลดลภูวนัย สมพระ
ราชหฤทัยทุกวารเทอญพ่อเจ้าหลวงของปวงชน ทวยเทพ
บันดลทรงพระเจริญ

เพลง บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน

...มาร่วมใจ ส่งพลังให้ท่านชื่นใจสักครั้ง **เปล่งเสียง...คำ**
ว่ารักให้ดังออกมาเปล่งวาจา...แสดงความรักพระองค์ให้ดังก้าว
เท้าตามพ่อไปสืบสานงานของท่านพร้อมกันทำหน้าที่ของลูกที่ดี
 เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังก้องไกลสุดแรงใจด้วยใจรักด้วยแรง
 ศรัทธา ...

บทเพลงแรกนำเสนอว่า “ราษฎรแห่งซ่องน้อมพระคุณบุญยิ่งใหญ่สรรพสวัสดิ์ด้วยผล
 ดลภูวนัย สมพระราชหฤทัยทุกวาระเทอญพ่อเจ้าหลวงของปวงชน ทวยเทพบันดลทรงพระเจริญ”
 ซึ่ให้เห็นราษฎรหรือพสกนิกรสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระองค์เป็นการแสดงการรับรู้
 พระองค์ทรงทำคุณประโยชน์ทั้งต่อพสกนิกรเองและประเทศชาติ โดยเฉพาะโครงการพระราชดำริ
 ต่างๆ อันเป็นคุณูปการอย่างใหญ่หลวง นอกจากนี้แล้วจากบทเพลงยังขยายความได้ว่า

เมื่อมีความซัดเซงแค้นใจตนเองว่ามีผู้ทำความดีแก่ตน ดังที่บทเพลงมีการซ้ำย้ำทวนที่มีผู้ทำ
 ความดีและนับเป็นบุญคุณ ตนเองจึงได้ทำการตอบแทน ซึ่งอาจจะเป็นเพียงความปรารถนาดีด้วยการ
 เปล่งวาจาหรือถ้อยคำออกไปที่สื่อถึงเจตนาแห่งความปรารถนาดีนั้น นอกจากนี้การแสดง
 กตัญญูอาจทำได้ด้วยการสนองความประสงค์หรือความต้องการของผู้ให้ซึ่งแน่ใจว่าจะเกิดประโยชน์
 ต่อมนุษย์โดยส่วนรวม ดังความในบทเพลงที่สอง “เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังออกมาเปล่งวาจา...แสดง
 ความรักพระองค์ให้ดังก้าวเท้าตามพ่อไปสืบสานงานของท่านพร้อมกันทำหน้าที่ของลูกที่ดี”

2.1.1.8 การวิเคราะห์เรื่องความเพียร

ประเด็นเรื่อง “ความเพียร” จะมีความละม้ายคล้ายคลึงกับ “ความ
 อดทน” อย่างมาก จะมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยตามที่ผู้วิจัยได้**ระบายสีเข้มไว้**เท่านั้น ความ
 เพียร หมายถึง ความอุตสาหะ พยายาม ยังหมายรวมถึงการออกแรงกายแรงใจ การที่พระองค์ทรงนำ
 ประชาชนในการพัฒนาความอยู่ดีกินดีด้วยระยะเวลาอันยาวนาน เป็นความเพียรระดับยอด **ความ**
เพียรมีจุดหมายปลายทางคือการบรรลุผล มักจะใช้เวลานาน และเป้าหมายคือการทำให้
 ประเทศชาติรอดพ้นจากภัยใดๆ โดยสิ้นเชิง การสร้างพลังแรงใจให้กลับคืนมาจากการประสบพิษภัย
 ต่างๆ ต้องใช้ความเพียรเช่นกัน

เพลง ของขวัญจากก้อนดิน

เราทุกคนก็เหมือนก้อนดินแค่ก้อนหนึ่ง เพราะบางไร้ค่า
 ไร้ความหมาย อ่อนแอเหมือนโคลนไหลไปตามทางเรื่อยไป เมื่อน้ำ
 ไหลไป ก็แตกกระแหง มีพลังเพียงแค่แรงเดียวที่ยึดเราเหนี่ยวรั้งเรา
 ไว้ให้กล้าแข็งรวมผู้คนมากมาย ให้ทรงพลังแข็งแรง รวมเม็ดดิน

ทุกเม็ด ให้เป็นแผ่นดินเรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน ต้อง
ลำบากใจกาย ไม่เคยสิ้นเพราะพ่อรู้พ่อคือ...พลังแห่งแผ่นดินให้
เราพออยู่พอกินกันต่อไป...

เพลง ครองแผ่นดินโดยธรรม

... พระองค์ทรงเป็นตาน้ำของแรงบันดาลใจ ยามทุกยาม
ท้อเมื่อใด พระราชนิพนธ์สอนสั่งเมื่อตกลงไปในน้ำ อยาม้วถาม
เมื่อไรจะถึงฝั่ง จงวายไปด้วยพลัง วายด้วยธรรมของความเพียร
แม้ยามใดบ้านเมืองจะมีตมม เหลือแต่หนทางเดินที่วนเวียน พระ
ราชดำรัสตั้งแสงเทียน ส่องให้เห็นถึงปลายทาง

บทเพลงแรกที่สื่อความว่า “รวมผู้คนมากมาย ให้ทรงพลังแข็งแรง รวมเม็ดดินทุก
เม็ด ให้เป็นแผ่นดินเรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน ต้องลำบากใจกาย ไม่เคยสิ้น” ซึ่งให้เห็นถึงความ
เพียรพยายามเพราะจากข้อความจะเห็นว่าการทำให้สำเร็จได้นั้นต้องใช้เวลาานาน ส่วนบทเพลง
ต่อมา ซึ่งให้เห็นว่าพระองค์ทรงสอนให้มีความเพียรพยายามในการประกอบกิจการงานใดๆ ให้สำเร็จโดย
ใช้พระราชนิพนธ์เป็นสื่อในการสอน “พระราชนิพนธ์สอนสั่งเมื่อตกลงไปในน้ำ อยาม้วถามเมื่อไรจะถึง
ฝั่ง จงวายไปด้วยพลัง วายด้วยธรรมของความเพียร” การยังประโยชน์สุขเพื่อคนอื่นต้องใช้ความเพียร
พยายามอย่างมากกว่าจะสำเร็จลงได้ และใช้เวลาอันยาวนาน อีกทั้งยังต้องคิดรักษาความสำเร็จหรือ
ประโยชน์สุขที่ได้นั้นให้ยั่งยืนอีกด้วย บทเพลงโน้มน้าวให้เกิดจิตสำนึกในความเพียรพยายามของผู้ที่มี
พระองค์ต่อเรา และในความต่อมาสอนให้เราว่าความเพียรพยายามเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่พึงจะมีใน
มนุษย์ ความสำเร็จมิใช่ได้มาโดยง่าย

2.1.1.9 การวิเคราะห์เรื่องความอดทน

ความอดทน หมายถึง ความเป็นปกติภาวะในตนและรักษาไว้ได้แม้
มีสิ่งกระทบก็ไม่หวั่นไหว หรืออาจเรียกว่ามีความมุ่งมั่นในการทำงานการใดๆ ให้บรรลุผล แม้เมื่อมี
อุปสรรคใดๆ มาขวางกั้น ก็ทำการนั้นให้สำเร็จลุล่วง ถึงอุปสรรคนั้นจะสร้างความทุกข์ยากต่อกายต่อ
ใจ ก็รักษาภาวะกายและใจให้เป็นปกติ

เพลง แสงสว่างกลางใจ

กางแผนที่ในมือ ก้มเงย ไม่เคยหยุดยั้ง รอยเท้าอำบ
ทาง โกล่กลอ ไม่ยอมอ่อนล้า จะทุรกันดาร หนทางจะแยะ แต่พ่อ
มา แดดจะร้อน จะลมฝน ทนฟันฝ่า เพื่อพัฒนาสืบไปพ่อแล
ความสุขเพื่อให้ลูก อยู่ดี ด้วยมือสองมือที่พ่อมิ ดูแล ผู้คนทั่วไทย...

เพลง ๘๔ พรรษา ดวงใจราษฎร์ปราชญ์แห่งน้ำ
จากหยาดเหงื่อเล็กๆ หยดลงบนพื้นดิน กลับกลายเป็น
สาย กลายเป็นแหล่งน้ำที่กว้างไกลจากสมองและร่างกายที่
ชุ่มเทด้วยหัวใจสิ่งที่พ่อทำไว้ช่างมากมาย...

บทเพลงแรกชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงอดทนกับความเหนื่อยยากลำบากจนเหงื่อ
โทรมพระวรกาย นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคนานัปการ เช่น แดดร้อน หนทางที่ทุรกันดาร อีกทั้งลมฝน
จากสภาพอากาศมาเป็นปัจจัยที่ต้องใช้คุณธรรมด้านความอดทน ร่างกายและจิตใจเป็นปัจจัยที่จะทำ
ให้คุณธรรมข้อนี้สำเร็จได้ ชี้ให้เห็นว่า การจะทำการงานใดให้สำเร็จต้องมีความอดทนทั้งกายและใจ
ตั้งความว่า “ก้มเงย ไม่เคยหยุดยั้ง รอยเท้าย่ำบนทางไกลไกลไม่ยอมอ่อนล้า จะทุรกันดารหนทางจะ
แย้ แต่พ่อมา แดดจะร้อนจะลมฝนทนพื้นผ้า” อีกประการหนึ่งที่บทเพลงต่อมาแสดงนัยยะคือ
ความสำเร็จคงจะผ่านความยากลำบากมาก่อนเสมอตั้งความว่า “เล็กๆ หยดลงบนพื้นดิน กลับ
กลายเป็นสาย กลายเป็นแหล่งน้ำที่กว้างไกลจากสมองและร่างกายที่ชุ่มเทด้วยหัวใจสิ่งที่พ่อทำไว้ช่าง
มากมาย...” ดังนั้นแล้วความอดทนจึงเป็นคุณธรรมอีกข้อหนึ่งที่พึงมีในคุณสมบัติของมนุษย์ที่ต้องการจะ
ประสบความสำเร็จในงานการใดก็ตาม

2.1.1.10 การวิเคราะห์เรื่องทาน

ทานหรือการให้ หมายถึง แบ่งปัน โดยไม่หวังผลตอบแทน การ
ให้หมายความรวมถึงการให้สิ่งของที่บันดาลความสุขทางกายแก่ผู้รับ และการให้ที่ก่อให้เกิดความสุข
สบายใจแก่ผู้รับ กินความไปถึงความเสียสละด้วย เพราะการไม่หวังผลใดๆ จากการให้ ดังที่บทเพลงได้
สรรเสริญองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีแต่ให้และกระทำเพื่อคนอื่น
ตลอดเวลา โดยมีทรงหวังสิ่งใดตอบแทน

เพลง ร่มเกล้า

...ได้ความหวัง ได้พลัง กำลังใจ **ประทานให้** ด้วย
เดชะ พระบารมี เหมือนขาคมน้ำ ได้น้ำ ยามแล้ง เหมือนขาดแสง
ได้แสงเดือนเยือนผ่องใส เหมือนขาดร่ม สมหมายได้ร่มไทร
เหมือนป่วยไข้ ได้หมอ มาบรรเทาเหมือนหลงทาง พบทาง ใน
กลางป่า เหมือนธรรมา หลั่งพิภพ อบแดดเผาเหมือนเรือแตก เห็น
ฝั่ง ยังทำเนา เหมือนผู้เฒ่าได้ไม้เท้า ไร่ก้าวเดิน

เพลง โขคดีที่มีในหลวง

...บารมีพ่อพระภูมิพล เสมือนหยาดฝน โปรยปรายฉ่ำเย็น
 โขคดีที่เรามีในหลวง โขคดีที่เรามีในหลวง โขคดีที่เรามีในหลวง
 ๘ ท่องไป คู่กันไปในถิ่นกันดาร ทั่วถิ่นทุกสถาน **พร้อมประทาน**
ความร่มเย็นให้ แม่สังขาร ๘ ระโห่ย เหนื่อยล้าเพียงใด พระบิดา
 แห่งไทย ไม่เคยทรงย่อท้อสายพระเนตรที่กว้างยาวไกล... ..
 พระราชดำริไว้ก่อน พระจัดชั้นตอนแก้ไขเติมต่อ **ทุกซักร้อนกลับ**
เย็น ด้วยพระเกือกก่อ ไอ้พ่อพระในดวงใจไทย...

จากความข้างต้น ในความหมายของ “ประทานให้” ในบทเพลงแรกชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงพระราชทานทั้งสิ่งที่เป็นความจำเป็นเช่นสิ่งบรรเทาความเดือดร้อนแก่พสกนิกร และสิ่งที่จะเป็นรากฐานของความอยู่ดีมีสุขต่อไปในภายภาคหน้าด้วย จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับคุณธรรมเรื่อง ทานหรือการให้ ประเด็นสำคัญคือการให้อาจจะต้องพิจารณาจากความจำเป็น ความต้องการของผู้รับ ว่าจำเป็นจะต้องได้สิ่งใดก่อน เมื่อพิจารณาได้ดังนี้แล้วจะเกิดประโยชน์ทั้งตัวผู้รับและผู้ให้ที่ได้ทุ่มเทลง ไป ก็จะคุ้มค่า

บทเพลงต่อมา ความว่า “พร้อมประทานความร่มเย็นให้” การให้อาจจะไม่ จำเป็นต้องเป็นสิ่งของที่จะช่วยบำรุงกาย บำรุงใจแต่เพียงอย่างเดียว แม้จะเป็นการดับทุกข์ร้อนได้ บท เพลงยังชี้ให้เห็นว่าการให้อาจเป็นความรู้หรือเทคนิควิธีในการดำรงชีพของผู้รับก็นับเป็นการให้เช่นกัน

2.1.1.11 การวิเคราะห์เรื่องความซื่อตรง

ความซื่อตรง หมายถึง ความสุจริตต่อหน้าที่ที่ทั้งต่อตนเองและ ส่วนรวม ทั้งในแง่ของการปฏิบัติตนตามหน้าที่ตนตระหนักว่าต้องพึงกระทำและหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย ความซื่อตรงยังหมายถึงความรวมถึงความสุจริตใจ ตั้งมั่นอย่างแน่วแน่ไม่ผันแปรไปตามปัจจัย อันจะทำให้เกิดความไม่ตีไม่งามขึ้น

เพลง คุณธรรมสี่ประการ

...คุณธรรมอยู่กับปวงชนส่งผลให้ชาติบ้านเมือง
 วัฒนา**ประการแรกคือความจริงใจ** สัจจะคงไว้ทั้งใจวาจา กอบ
 กิจกรรมนานา ให้มีคุณค่าให้ความเป็นธรรม ประการสองคือการ
 ช่มใจ มิให้อ่อนไหวผิดพลาดถดถอย ความดีที่ช่วยกันทำ ล้วนนำ
 สังคมชีวิตสดใส ประการสามทำใจทำตน อดออมอดทนและยอม
 มอดถลัน ไม่ล่วงความดีดั้งเดิม **ยึดมั่นในความสัตย์สุจริตใจ...**

เพลง ถวายสัจจา

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าผองประชา ขอถวายสัจจา
 แทบบาทพระภูวาล อยู่บนพื้นดินนี้ พร้อมยอมพลีชีพแห่งตน
 กตัญญูมากล้น เพื่อผองชนบนผืนผไท รักชาวไทยทุกถิ่นน้องพี่
 สามัคคีไม่ปองร้ายผู้ใดเพื่อไทยร่มเย็นเป็นสุขกายใจ ถึงสภโภยภัย
 ป้องไว้ให้ทางภูมินทร์ผองไทยหนึ่งใจน้อมเกล้า เทิดเอาพระจอม
 ธรณินทร์เป็นดังหลักชัยของไทยแผ่นดิน ถวายชีวินแด่จอมราชัน

บทเพลงแรกชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงห่วงใยในคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์จึงทรงสอนให้ทุกคนตั้งมั่นอยู่ในความสัตย์ บทเพลงต่อมาชี้ให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์บทเพลงในฐานะตัวแทนของเหล่าพสกนิกรปวงชนชาวไทย ก็ใช้บทเพลงเป็นกระบอกเสียงส่งไปถึงพระองค์ในการให้คำมั่นสัญญาว่าจะ “ซื่อสัตย์ ให้สัจจะวาจา” ที่จะจงรักภักดีต่อพระองค์ ขยายความได้ว่าความตั้งมั่นในความสัตย์ อาจจะมีปัจจัยใดๆ มาทำให้เกิดความไม่มั่นคงในสัจจะที่ตั้งใจไว้ ดังนั้นคุณธรรมที่ประกอบกันได้คือความหนักแน่น หนักแน่นแน่วแน่ในการถือความสัตย์นั้นไว้ให้ได้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญเช่นกัน ความต่อมาในบทเพลงแสดงให้เห็นว่า เมื่อตั้งมั่นในความสัตย์แล้ว เป็นหน้าที่ที่จะต้องเดินตามสัจจะวาจาที่ได้ตั้งไว้ และควรจะต้องทำให้สำเร็จ จึงจะถือว่าคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ที่สมบูรณ์

จากการแจกแจงคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นความชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก่อนการเสด็จสวรรคต

ประเด็นการวิเคราะห์ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)	คำ/ข้อความ	ร้อยละ
1. ศील (ประพฤตติ)	69	92.00
2. จงรักภักดี(เคารพ)	67	89.33
3. ความเมตตา	62	82.67
4. ความอ่อนโยน	55	73.33
5. ความเที่ยงธรรม	55	73.33
6. การบริจาค (เสียสละ)	54	72.00
7. ความกตัญญู	53	70.67
8. ความเพียร	47	62.67
9. ความอดทน	46	61.33
10. ทาน (การให้)	42	56.00
11. ความซื่อตรง	39	52.00

ก่อนการเสด็จสวรรคต การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 75 บทเพลง พบประเด็นจากการวิเคราะห์ 11 ประเด็นเรียงลำดับตามการปรากฏของคำและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย ในช่วงแรกเป็นช่วงของการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จิตสำนึกที่พสกนิกรสื่อความหมายในจิตใจผ่านบทเพลงจะเป็นอารมณ์แห่งความปลาบปลื้มชื่นชมยินดีในฐานะที่พระองค์เป็นศูนย์รวมของจิตใจคนไทยทั้งชาติ เป็นที่พึ่งทางใจ ภาษาในบทเพลงสื่อความหมายในทำนองสรรเสริญพระบารมี

เหตุผลสำคัญที่สุด คือ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหนึ่งในสถาบันหลักของชาติบ้านเมือง ประกอบกับพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้สร้างคุณูปการต่อประชาชนในชาติอย่างใหญ่หลวง เป็นอารมณ์เพลงที่มีความสุข ปิติยินดี

ค่าคุณธรรมเรื่องศีล (ความประพฤตติ) สูงสุดเนื่องจากพระปฐมบรมราชโองการองค์สำคัญคือ ‘เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม’ สร้างความประทับใจแก่เหล่าพสกนิกรตั้งแต่แรก พระราชกรณียกิจของพระองค์ในการเสด็จเยี่ยมเยือนอาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินเพื่อให้พสกนิกรของพระองค์มีความสุขความสบายนั้นมากมายมหาศาล สุวัฒน์ อัครชัยชาญ

ได้บันทึกสถิติเกี่ยวกับระยะทางเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร เฉลี่ยระยะทางเสด็จพระราชดำเนิน 25,000 กิโลเมตรต่อปี ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินช่วงปี พ.ศ. 2512 ถึง 2528 รวม 384,400 กิโลเมตร มากกว่าระยะทางจากโลกถึงดวงจันทร์

2.1.2 บทเพลงด้านจริยศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคต

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคต จำนวน 52 บทเพลง พบประเด็น ที่สะท้อนถึงคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ จำนวน 11 ประเด็นเรียงลำดับตามการปรากฏของคำและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังในเครื่องหมาย (/) ทำยข้อความ ดังนี้คือ ความจงรักภักดี (50/96.15) ความกตัญญู (42/80.77) ทาน (การให้) (41/78.85) ความเมตตา (39/75.00) ความเสียสละ (38/73.08) ศิล (ความประพฤติดี) (37/71.15) ความเพียร (32/61.54) ความอดทน (31/59.62) ความอ่อนโยน (29/55.77) ความเที่ยงธรรม (28/53.85) และ ความซื่อตรง (21/40.38) การวิเคราะห์แต่ละประเด็นมีรายละเอียดตามตารางวิเคราะห์ (ตารางที่ 4 หน้า 119) ส่วนแนวทางวิเคราะห์ต่อไปนี้จะเน้นเพียงตัวอย่างการวิเคราะห์เท่านั้น

คุณค่าทางจริยศาสตร์ ในบทเพลงหลังการเสด็จสวรรคต มีค่าคุณธรรมเรื่องความจงรักภักดีสูงที่สุด เนื่องจากคำและข้อความที่กล่าวถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระองค์ เป็นความรู้สึกที่พสกนิกรส่งถึงพระองค์ เป็นแรงกระตุ้นและบันดาลใจให้เกิดความรู้สึกจงรักภักดี ลำดับต่อมาคือ คุณธรรมเรื่องความกตัญญู ทาน (การให้) ความเมตตา และความเสียสละอยู่ในลำดับต้นๆ

2.1.2.1 การวิเคราะห์เรื่องความจงรักภักดี

เพลง บ้านของพ่อ

...จะขอเดินตามรอยพ่อ จะดูแลบ้านของพ่อ จดและจำ
คำพ่อสอน ไว้ในหัวใจขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป ด้วยใจที่ภักดี
คำพ่อสอนมีบุญคุณ ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเดินตามรอยเท้า
พร้อมยอมพลี จะปรองดองด้วยความรัก ร่วมใจภักดีสามัคคี
เพื่อบ้านหลังนี้ บ้านของพ่อ

เพลง น้ำตาประเทศไทย

...พระพรใดในโลกนี้ที่ศักดิ์สิทธิ์ ขอพรนั้นเนรมิตเพื่อพ่อ
หลวง พระพรใด ในห้วงดาว ทุกดาวดวง ขอบวงสรวง ถวายสู่
พระภูมิินทร์ จะเกิดมา สวามีภักดี ทุกภพชาติ เป็นข้าราชการ
เรียงราย ถวายถวิล ขอพระองค์ ทรงคุ้มครอง ผองธานินทร์
เพื่อแผ่นดินไทยประเทือง รุ่งเรืองเทอญฯ

บทเพลงแรกได้นำข้อความ “ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป” ซึ่งเป็นวรรคทอง “ด้วยใจที่ภักดี” สื่อถึงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระองค์ และข้อความ “ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้า เดินตามรอยเท้า พร้อมยอมพลี จะปรองดองด้วยความรัก ร่วมใจภักดีสามัคคี” ล้วนแต่สื่อความหมายว่าจงรักภักดีด้วยการเทิดทูน จงรักภักดีด้วยชีวิตและการเจริญรอยตามพระราชปณิธานเรื่องความสามัคคี บทเพลงต่อมามีคำว่า “ขอบวงสรวง ถวาย สวามิภักดิ์” เป็นการแสดงความจงรักภักดีหรือความเคารพ จากบทเพลงจะเห็นได้ว่านอกจากจะเคารพบูชาในตัวตนของบุคคลอันควรเคารพแล้ว ความรู้สึกดังกล่าวยังแผ่ไปถึงถิ่นที่อยู่ของผู้นั้นด้วย บ้านของพ่อ และแผ่นดินไทย หมายความว่าถึงสิ่งเดียวกัน ซึ่งทั้งสองประการนี้เชื่อมโยงถึงบุคคลอันควรเคารพ ทำให้เข้าใจได้ว่า มนุษย์เมื่อมีคุณธรรมอันดีงามแล้วจะไม่ได้เฉพาะตัวของตนเองเท่านั้น แต่ความดีที่ได้ตอบแทนมายังแผ่ไปถึงวงศ์วานว่านเครือด้วย

2.1.2.2 การวิเคราะห์เรื่องความกตัญญู

เพลง เดินตามรอยเท้าพ่อ

แม้ไม่อาจเทียบหนึ่งในล้านลูกขอตั้งปณิธาน สานสิ่งที
พ่อสร้างไว้ จะขอเดินตาม รอยเท้าพ่อไป เหนื่อยยากเพียงไหน
ไม่ทำให้พ่อผิดหวัง ก็ล้านหยาดเหงื่อ ที่พ่อหลังเพื่อคนไทย ก็แสน
นาที่ล่วงไป ที่พ่อเหนื่อยยากตรากตรำ ฝ่าลมฝน พ่อทนสู้ทำ อาบ
เหงื่อต่างน่าน้ำทางเพื่อลูกเรื่อยมา...

เพลง หัวใจของพ่อ

เราลืมเลือนหรือยัง คืนและวันเมื่อครั้งเก่า ใครเล่าพลิก
พื้น ผืนแผ่นดินเรา ให้มีร่มเงาพิงพา มีแดนดินงดงาม มีสายน้ำและ
ผืนป่า ทุกแดนลำเนา พ่อเฝ้ารักษา เหนื่อยมาเพื่อเราเท่าไร เรา
สัญญาทุกวัน จะดี ดังที่หวังใย จะตอบแทนหัวใจของพ่อ
อยากจะทำตามรอยนี้ไป จะดูแลด้วยรักและใส่ใจ ให้แผ่นดิน
ไทยของเรางดงาม...

จากความข้างต้นในบทเพลงแรก “ปณิธาน” ของประชาชนคือการสืบสานพระปณิธาน พระราชดำริ และตอบแทนพระคุณอันเนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณและคุณูปการที่พระองค์มีต่อพสกนิกร จึงเกิดเป็นความกตัญญู “เราสัญญาทุกวัน จะดีดังที่หวังใย จะตอบแทนหัวใจของพ่อ...” เป็นอีกบทเพลงตัวอย่างที่สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และคิดตอบแทน นับเป็นความกตัญญูเช่นกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่กระทำได้ง่าย เมื่อเกิดความรู้สึกนี้ในจิตใจสามารถเปลี่ยนพลัง

ความรู้สึกที่เป็นนามธรรมนี้ ให้เป็นคุณธรรมในการทำความดีให้เป็นรูปธรรมได้ทันที เพราะความหมายของความกตัญญูคือการตอบแทนนั่นเอง จากบทเพลงชี้ให้เห็นว่า การตั้งปณิธานในการเดินตามคุณความดีก็เป็นการแสดงความกตัญญูประการหนึ่ง ความดีมีเช่นไรบทเพลงได้กล่าวถึงอย่างเป็นรูปธรรมคือให้ศึกษาจากต้นแบบอันดีงามและดำเนินรอยตาม ก็ให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

2.1.2.3 การวิเคราะห์เรื่องทาน

เพลง พระภูมิพลมหาราชรำลึก

...เกือบศตวรรษทรงราชย์ครองไทย ๖ ทรงครองใจไทย
ทุกชีวี พระภูมิพลภูมิ ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจทรงเป็น พลังแห่ง...
แผ่นดิน ทรงเป็นน้ำทิพย์รินชโลมไทย ทรงเป็นพลังลม สลายโศภ
ภย ทรงเป็นพลังไฟ จุดแรงใจไพร่ฟ้า มิว่างเว้น ๖ ทรงดำริ
**พระราชทานหลายพันโครงการ ช่วยชนช่วยชาติ ผ่านทุก
ปัญหา** ท้วทั้งสกล เกิดให้ทรงธรรม ราชันแห่งราชานวมินทร์
ปราชญ์แห่งมหาประชาชาติไทยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช

เพลง จากสวรรค์

เคยสงสัยบ้างไหมว่าเพราะอะไร เหตุใดจึงรักพ่อ แค่เพียง
นึกทุกครั้งก็รู้ในใจ คำตอบช่างง่ายตายก็เพราะ **พ่อนั้นคือผู้ให้พ่อ
รักลูกหมดหัวใจ** จดและจำเอาไว้ตลอดมาทั่วแผ่นดินทุกแคว้น
แห่งหนใด ๆ จะห่างไกลแค่ไหนไม่เคยเห็นสักครั้งที่พ่อท้อใจต้อง
เดินไปให้ได้ เพื่อพบ..ไถ่ถามลูกเป็นไง ขาดเหลือพ่อจะทำให้ จะ
มีราชาคนไหนเป็นแบบนี้ไม่มีแล้ว...

ความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจากคุณธรรมด้านการให้ จากความในบทเพลงแรกชี้ให้เห็นว่า พระองค์ทรงมีแต่ให้ โดยทานหรือการให้ในความหมายที่สื่อถึง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้แก่ประชาชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมชีวิตความเป็นอยู่ และการพัฒนาประเทศ ผ่านโครงการเรื่อง น้ำ ดิน ในการเกษตร ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทรงช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ อีกมากมาย นั้นมุ่งหวังให้พสกนิกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจึงนับได้ว่าเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่กว่าการให้ทั้งปวง การให้เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่มนุษย์จะพึงกระทำต่อกันได้เพื่อเป็นเครื่องแสดงว่า การอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด แตกต่างสูงต่ำก็สามารถใช้คุณธรรมด้านการใช้นี้เป็นวิธีการแสดงออกระหว่างกันได้ ดังในบทเพลงต่อมา “พ่อนั้นคือ

ผู้ให้พ่อรักลูกหมดหัวใจ ... ต้องเดินไปให้ได้ เพื่อพบ..ได้ถามลูกเป็นไง ขาดเหลือพ่อจะทำให้” บทเพลงยังชี้ให้เห็นว่า การให้เพื่อความสุขกายสบายใจที่อาจจะเป็นสิ่งของ เป็นความรู้ หรือความรู้สึกทางจิตใจ เช่นการให้อภัย เป็นคุณธรรมที่คงอยู่นานได้เช่นกัน

2.1.2.4 การวิเคราะห์เรื่องความเมตตา

เพลง เรื่องเล่าจากพ่อแม่

เมื่อตอนที่เราเป็นเด็ก ได้เห็นรูปชายคนหนึ่ง ข้างมีเมตตา
และมองจ้องมาตรงที่เราไม่เคยได้เจอตัวจริงได้ยินแค่เพียงเรื่อง
เล่าว่าท่านช่วยเหลือพวกเรา ทุกทีในดินแดนนี้...

เพลง พ่อหลวงในดวงใจ

พ่อหลวงในดวงใจ พ่อมีแต่รักพ่อมีแต่ให้ พ่อคิดพ่อสร้าง
พ่อทำเรื่อยไป หนักเพียงใดพ่อไม่หวั่น อุปสรรคพ่อไม่ท้อ พ่อเดิน
ต่ออย่างมุ่งมั่น ด้วยความรักความผูกพัน พ่อไม่พรีนทุกผองไทย
ในยามที่เราหลับ พ่อเรานั้นยังตื่น ยืนเคียงข้างอยู่ทุกวันคืน พ่อ
คิดถึง แต่ลูกหลานไทย สายธารแห่งความรักของพ่อ ไม่เหือด
หาย ทุกก้าวที่พ่ออย่าไป พ่อให้รึภักนำทาง...

จากบทเพลงแรกเป็นการผานคำว่า “มองจ้องมาตรงที่เรา” กับ “ท่านช่วยเหลือพวกเรา” โน้มน้าวว่าสิ่งนี้คือความ “เมตตา” บทเพลงต่อมามีคำว่า “พ่อมีแต่รักพ่อมีแต่ให้” ถ้าฟังเพียงคำว่า “พ่อ” ก็กินความหมายเรื่องความรักความเมตตาได้มากอยู่พอควร คุณธรรมด้านความเมตตา ที่เกิดขึ้นจากรู้สึกที่พิสูจน์ทราบได้จากการกระทำที่ผ่านการตีความ เป็นคุณธรรมที่ยั่งยืน และมีอิทธิพลต่อความรู้สึกสำนึกของผู้ที่ได้รับความเมตตานั้น บทเพลงแสดงให้เห็นว่า ความเมตตาเมื่อเกิดขึ้นกับผู้ใด จะส่งผลให้ความรู้สึกนั้นเข้าไปฝังรากลึกแน่นอยู่ในจิตใจของผู้ที่ได้รับความเมตตานั้นอย่างยั่งยืน

2.1.2.5 การวิเคราะห์เรื่องการบริหาร

เพลง กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระราชผู้เป็นที่รักใคร่เป็น
ผู้ครอบครองทุกหัวใจ และศรัทธาจากประชาชนของท่านอยู่
ปราสาทที่ไม่ไ้หุรู มองเห็นทุกวันท่านทำแต่งงานแก้ปัญหาว้าวทศ
สถาน เสียสละเหน็ดเหนื่อยไม่เคยว่างเว้นแผ่นดินนี้มีท่านนำพา

จึงได้ผาสุกและร่มเย็น เป็นเช่นนี้มานานแสนนานปิดเป่าทุกซีให้
คลายจากใจ...

เพลง พ่อหลวงในดวงใจนิรันดร์

...หนึ่งในโลก หนึ่งในสวรรค์ หนึ่งในเทวัญ หนึ่งในทุกหล้า
พ่อทรงเพียรสละกายา เปี่ยมพระปรีชาที่ล้นแผ่นดิน ขอถวาย
ความอาลัยด้วยหัวใจสลายสิ้นลูกจะตามรอยพระบาททุกแผ่นดิน
ตราบสิ้นนิรันดร์...

จากบทเพลงทั้งสองจะมีคำและข้อความอย่างชัดเจน “เสียสละเหน็ดเหนื่อยไม่เคย
ว่างเว้น” “พ่อทรงเพียรสละกายา เปี่ยมพระปรีชาที่ล้นแผ่นดิน” เป็นการสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณที่พระองค์เสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อดูแลทุกข์สุขของเหล่าพสกนิกร คุณธรรมด้าน
การเสียสละ ปรากฏชัดเจนในบรรดาคุณธรรมที่นับเป็นจริยศาสตร์ทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าเป็นการ
กระทำที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะทำยากที่สุด แต่ถ้าทำได้ก็จะเป็นอานิสงค์แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างยิ่ง
จากการวิเคราะห์คุณธรรมด้านนี้ นำไปสู่ความรู้สึกของมนุษย์ในสังคมว่า หากมนุษย์เรามีการเสียสละ
ก็จะเป็นการสร้างกุศลกรรมที่ยิ่งใหญ่นั้นเอง

2.1.2.6 การวิเคราะห์เรื่องศีล

เพลง ผีนบิตา

...มีองค์ราชาที่เรารักและศรัทธาผ่านกาลเวลา บิดานำพา
สายตาพบแสงตะวันสร้างสรรค์ชีวิต สอนสั่งความคิดให้รู้ว่าไหนที่
เรียกว่าผิด ให้เราทุกคนได้พบความพอเพียงต้องการเพียงพอ
ประมาณเดินบนทางสายกลาง ไม่หนาไม่บางจะเดินตามทาง
คำสั่งสอนจะรักกัน เพราะเราคือพี่น้องกันใต้ตะวันเดียวกันได้
พระองค์เดียวกันसानผีนของบิดาท่านให้เป็นจริง...

เพลง คำพ่อสอน

ขอเดชะแด่องค์พ่อหลวง พ่อคอยสอนให้ลูกเป็นคนดี ให้
ลูกรู้จักรักสามัคคี พ่อคนนี่ที่ลูกเทิดทูน องค์พ่อหลวงของไพร่ฟ้า
ลูกขอสัญญาว่าจะเป็นคนดีตราบจนชีวิตลูกเป็นเจ้าสุลี ลูกคนนี่

จะเป็นดั่งคำ ที่พ่อสอนให้เป็นคนดี อย่าได้หลีกหนีความ
พากเพียรของตนจงเอาชนะความทุกข์ทน รอรับผลในวันที่ดี

บทเพลงแรกชี้ให้เห็นถึงพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่ไม่เพียงแต่ทรงเป็นแบบอย่าง
ในการประพฤติปฏิบัติเท่านั้น ยังชี้ให้เห็นว่าพระองค์ทรงอบรมสั่งสอนให้พสกนิกรประพฤติปฏิบัติตน
ให้อยู่ในศีลธรรมอันดีอีกด้วย “สอนสั่งความคิดให้รู้ว่าไหนที่เรียกว่าผิด ให้เราทุกคนได้พบความ
พอเพียง ต้องการเพียงพอประมาณเดินบนทางสายกลาง” เช่นเดียวกับบทเพลงต่อมา “พ่อคอยสอน
ให้ลูกเป็นคนดี ... ที่พ่อสอนให้เป็นคนดี อย่าได้หลีกหนีความพากเพียรของตนจงเอาชนะความทุกข์
ทน เพื่อรอรับผลในวันที่ดี” การประพฤติปฏิบัติที่อยู่ในศีลในธรรมหรือกระทำแต่ความดี ไม่เพียงแต่
จะได้แก่ตนเองเท่านั้น แต่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เป็นบทเรียนบทใหญ่ที่
เปรียบเหมือนครูทำให้คุณเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนได้เดินตามรอยรอยแห่งการทำดีนั้น จะเห็นได้ว่า
บทสรุปในบทเพลงมีว่า หากทำดีแล้วผลที่ได้รับก็คือความดี

2.1.2.7 การวิเคราะห์เรื่องความเพียร

เพลง พลังแสงอาทิตย์

... คือพระชัตติยาผู้ทรงงานหนักตั้งทิงกรให้ความอบอุ่น
แผ่แสงไพศาล ในใจเหน็บหนาวของราษฎร ให้เห็นทิศทาง แล้วใช้
ความเพียรแหวกว่ายด้วยใจไม่สั่นไม่คลอน เหมือนพระมหา
ชนกผู้ว่ายอรรณพผู้ฝังมิถิลานคร แผดความร้อน ให้เรา
สังเคราะห์แสง จนเรามีอยู่มีกิน ทุกปากท้องล้านแสน...

เพลง หัวใจของพ่อ

เราลืมนเลือนหรือยัง คื่นและวันเมื่อครั้งเก่าใครเล่าพลิก
พื้น ผืนแผ่นดินเรา ให้มีร่มเงาฟุ้งพามีแดนดินงดงาม มีสายน้ำ
และผืนป่าทุกแดนลำเนา พ่อเฝ้ารักษา เหนื่อยมาเพื่อเรา
เท่าไร...

บทเพลงชื่นชมพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังในบทเพลงแรก
ที่ทรงงานอย่างหนักเพื่อพสกนิกรด้วยพระองค์ทรงงานด้วยความเพียร มีการเชื่อมโยงบทพระราช
นิพนธ์พระมหาชนกซึ่งโดดเด่นในเชิงสอนด้านความเพียร บทเพลงใช้ความเปรียบและทรงสอนว่าจง
เป็นดั่งพระมหาชนกที่ไม่ละความเพียรพยายามลงโดยง่าย เพียรว่ายไปให้ถึงฝั่งเพื่อให้รอดพ้นจาก
อุปสรรคนานัปการ คุณธรรมด้านความเพียรมีความโดดเด่นมากเช่นเดียวกับคุณธรรมด้านการ

เสียดสี บทเพลงชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในเรื่องต่างๆ เกิดขึ้นได้จากความเพียร หรือถ้าเป็นเยาวชน จะคุ้นชินกับคำว่า ขยัน หรือขยันหมั่นเพียร เป็นคุณธรรมที่มีการถ่ายทอดระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะ ผู้ใหญ่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนเด็กนั่นเอง ดังบทเพลงต่อมาที่ว่า “ใครเล่า พลิกฟื้น ผืนแผ่นดินเรา ให้มีร่มเงาพิงพามีแดนดินงดงาม มีสายน้ำและผืนป่าทุกแดนลำเนา พ่อเฝ้ารักษา เหนื่อยมาเพื่อเราทำไร...” ชี้ให้เห็นในคุณธรรมเรื่องความเพียรทั้งสิ้น

2.1.2.8 การวิเคราะห์เรื่องความอดทน

เพลง เดินตามรอยเท้าพ่อ

...ก็ล้าหนายาดเหงื่อ ที่พ่อหลังเพื่อคนไทย ก็แสนนาที่ล่อง
ไป ที่พ่อเหนื่อยยากตรากตรำ ฝ่าลมฝน พ่อทนสู้ทำ อาบเหงื่อ
ต่างน้ำ นำทางเพื่อลูกเรื่อยมา...

เพลง บ้านของพ่อ

ภาพที่เห็นจนชินตา ได้ขายคาบ้านหลังใหญ่ บ้านของคน
ไทยทุกๆ คนพ่อทรงงานทั้งกายใจ พ่อไปทุกแห่งหน รอยเท้าพ่อ
สู้ทนบนแผ่นดิน ภูเขาสูงเมฆเทียมทัน หรือสายธารที่รินลั่ง
พ่อเดินทุกทาง ยังต้องถิ่นเพื่อให้ลูกพ่อทุกคนได้อยู่ดีทุกผืนดิน...

จากข้อความ “พ่อเหนื่อยยากตรากตรำ ฝ่าลมฝน พ่อทนสู้ทำ อาบเหงื่อต่างน้ำ” ในบทเพลงแรกชี้ให้เห็นว่า พระองค์อดทนต่อความเหนื่อย ความยากลำบาก สภาพอากาศ เรื่องลมฝน บทเพลงต่อมา ชี้ให้เห็นถึงความอดทนต่อการเดินทางที่ยากลำบากและยาวไกล เส้นทางที่เดินไม่เอื้ออำนวย พระองค์ทรงฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการ บทเพลงต่อมาเน้นเรื่องพระองค์ทรงทุ่มเททั้งแรงพระวรกายและพระหฤทัย บทเพลงแสดงให้เห็นว่า คุณธรรมด้านความอดทนจะเห็นเป็นรูปธรรม เพราะความอดทน คือการใช้แรงกายแรงใจในการทำงานใดๆ อันเป็นประโยชน์เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์นั้น ในการพัฒนาดินเพื่อยังประโยชน์ทั้งคนอื่นด้วย คุณธรรมด้านความอดทนก็เป็นสิ่งที่มีมนุษย์พึงมี นับเป็นคุณสมบัติที่พึงมีเช่นกัน

2.1.2.9 การวิเคราะห์เรื่องความอ่อนโยน

เพลง ใต้ร่มพระบารมี

ใต้ร่มพระบารมี พ่อคนนี้ทำเพื่อลูกทุกอย่าง ดังแสง
ประทีปที่ส่องนำทาง อีสาน เหนือ ใต้ กลาง ทิวแคว้นแดนไทย
ร่มเย็น ดังครุของแผ่นดินทอง พ่อเฝ้ามองคอยห่วงลูกไม่ห่าง...

เพลง รอยยิ้มของพ่อ

ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้ม ให้คนไทยได้ยิ้มแม่จะอยู่ที่ไหน
 รักใจของพ่อมีรัก คอยแบ่งปันความรักให้กับทุกหัวใจ วันคืนที่
 ผ่านมา ยาวนานสักเท่าไรพวกเราที่ยิ้มได้เพราะพ่อจึงอยากขอตาม
 รอยเท้าพ่อต่อไป ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้ จะคอยทำสิ่ง
 ที่ดี แม้จะมีใครเห็นหรือไม่ เพื่อตอบแทน**ทุกรอยยิ้มและความสุข**
ความรักที่พ่อให้ไว้ จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป...

จากคำและข้อความสื่อความหมายที่เป็นรูปธรรม และเข้าไปในความรู้สึก เช่น “พ่อ
 เฝ้ามองคอยหวังลูกไม่ห่าง” ในบทเพลงแรก หรือ “ยิ้ม ...รักใจของพ่อที่มีรักคอยแบ่งปันความรัก
 ให้กับทุกหัวใจ...” ในบทเพลงที่สอง เป็นการใช้ความหมายของคำและข้อความที่ส่งผ่านไปยังความรู้สึก
 ได้เป็นอย่างดี หรือเรียกว่าถ้อยคำที่ให้ความรู้สึกอ่อนโยน ความอ่อนโยน ใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวตน
 ด้านความรู้สึกที่ดี ความปรารถนาดีต่อกัน ความรักความเทิดทูน ทั้งผู้รับและผู้ให้ เป็นคุณค่าทางใจที่
 อาจมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม แต่มีความสำคัญยิ่ง บทเพลงชี้ให้เห็นว่า ความอ่อนโยนควรจะมีอยู่ใน
 อุปนิสัยของมนุษย์เพราะเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่จะใช้ประกอบในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ
 สุขในสังคม

2.1.2.10 การวิเคราะห์เรื่องความเที่ยงธรรม

เพลง ราชนันท์นักพัฒนา

เจ็ดสิบปีที่พระองค์ท่านทรงครองราชย์ ด้วยพระปรีชา
 สามารถชาติไทยได้อยู่ร่มเย็น โครงการมากมายพระราชดำริได้
 คลายลำเค็ญ พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเราจะครองแผ่นดินโดย
ธรรมเฝ้าอาทรราษฎรมองไทยทั่วหล้า ไม่แบ่งชั้นศักดิ์นาเมตตา
เจือจุนหนุนนำ ไกลไกลเพียงใด พระองค์เสด็จไปเยี่ยมเยียน
ประจำ ด้วยพระปัญญาเลิศล้ำนำชาติไทย...

เพลง พ่อภูมิพล

พ่อท่องไปไกลไกลทุกถิ่น เหยียบพื้นดินทุกตารางนิ้วจาก
 ยอดดอยยอดภูสูงลิ่ว ถึงชายเลนชายป่าโกงกาง นำแนวทางที่คิดไว้

ก่อน เข้าไปสอนไปบอกไปสร้าง แก้ปัญหาให้อย่างถูกต้อง นำ
ความหวังสู่สังคมไทย หนักเท่าใดไม่เคยคิดบน **ประชาชนต้องสุข
สบาย ยอมทุ่มเทพระวรกาย แลกกับครองแผ่นดินโดยธรรม...**

คำว่า “ครองแผ่นดินโดยธรรม” “ไม่แบ่งชั้นวรรณะ” และ “ราษฎรผองไทยทั่ว
หล้า” ในบทเพลงแรกสื่อความหมายด้านความเที่ยงธรรมอย่างชัดเจน ให้ความหมายว่าสมำเสมอ
“พ่อท่องไปไกลไกลทุกถิ่น” หมายถึงพระองค์ทรงดูแลพสกนิกรอย่างทั่วถึงเสมอหน้ากัน ไม่ว่าจะไกล
หรือไกล ทรงให้ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรมแก่พสกนิกรอย่างเท่าเทียม เมื่อวิเคราะห์บทเพลง
ประกอบกับองค์ความรู้อื่นๆ ที่ผ่านมาจะพบว่าพระองค์ดูแลทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ให้มี
ความสุขกายสบายใจ ให้ได้รับตามที่ควรจะเป็น เช่น มองถึงความจำเป็นที่ราษฎรควรจะได้สิ่งใดก่อน
“ประชาชนต้องสุขสบาย” ในบทเพลงที่สอง นอกจากความเมตตาแล้ว ยังสื่อความถึงตรงไหนได้รับ
ความเดือดร้อนพระองค์ก็จะเข้าไปแก้ไข ไม่เลือกที่ใดที่หนึ่ง

2.1.2.11 การวิเคราะห์เรื่องความซื่อตรง

เพลง เพื่อพ่อ

...วันนี้พ่อได้จากเราไป เดินทางไกลครั้งนี้ไม่หวนกลับ แต่
พ่อยังมองเราจากเบื้องบนยังห่วงลูกทุกคนตลอดไป **เราจะทำตาม
สัญญา รักษาสัตย์จะวาจา** ที่เคยเอ่ยปากกับพ่อไว้แม้วันนี้มีน้ำตา
วันที่พ่อจากลาเราไปสู่แดนไกล วันนี้พ่อได้จากเราไปเดินทางไกล
ครั้งนี้ไม่หวนกลับแต่พ่อยังมองเราจากเบื้องบน ยังห่วงลูกทุกคน
ตลอดไป ...เราจะทำความดีด้วยตั้งใจ เพื่อพ่อเพื่อราชาผู้ยิ่งใหญ่

ข้อความ “เราจะทำตามสัญญา รักษาสัตย์จะวาจา” สื่อความหมายเรื่องความซื่อตรง
อย่างชัดเจน เป็นข้อความที่หนักแน่นในคุณธรรมด้านความซื่อตรง จากบทเพลง เหล่าพสกนิกรต่างให้
คำมั่นสัญญาต่อพระองค์ หมายความว่ากระทำการกระทำตามที่พูดหรือการกระทำตามคำมั่นสัญญา จาก
การวิเคราะห์ตีความจะเห็นว่าความซื่อตรงรวมความถึงความซื่อสัตย์สุจริตและความจริงใจต่อกันด้วย
เช่นกัน และจากพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม...” นับเป็นพระปณิธานที่
ยิ่งใหญ่ที่ตั้งพระทัยว่าอย่างแน่วแน่ และเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
น้อยใหญ่ตามพระราชปณิธานทุกประการ จะเห็นได้ว่าความซื่อตรงเป็นคุณธรรมอีกข้อหนึ่งที่มีพล
มนุษย์ถึงจะมีเพราะจะนำพาให้ความสงบสุขในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมเกิดขึ้นได้

จากการแจกแจงคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นความชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลังการเสด็จสวรรคต

ประเด็นการวิเคราะห์ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)	คำ/ข้อความ	ร้อยละ
1.จงรักภักดี(เคารพ)	50	96.15
2. ความกตัญญู	42	80.77
3. ทาน (การให้)	41	78.85
4. ความเมตตา	39	75.00
5. บริจาค (เสียสละ)	38	73.08
6. ศิล (ประพฤติติ)	37	71.15
7. ความเพียร	32	61.54
8. ความอดทน	31	59.62
9. ความอ่อนโยน	29	55.77
10. ความเที่ยงธรรม	28	53.85
11. ความซื่อตรง	21	40.38

หลังการเสด็จสวรรคต การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 52 บทเพลง พบประเด็นจากการวิเคราะห์ 11 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของคำและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย

คุณค่าทางจริยศาสตร์ ในบทเพลงหลังการเสด็จสวรรคต มีค่าคุณธรรมเรื่องความจงรักภักดีสูงที่สุด ซึ่งให้เห็นว่าสำนึกของคนไทยยังคงมีและควรมี แม้พระองค์จะเสด็จสวรรคตแล้ว แต่อยากให้สถาบันหรือสิ่งที่เป็นจิตสำนึกเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่สืบไป เนื่องจากคำและข้อความในบทเพลงที่กล่าวถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระองค์เป็นความรู้สึกที่พสกนิกรส่งถึงพระองค์ เป็นแรงกระตุ้นและบันดาลใจให้เกิดความรู้สึกจงรักภักดี ซึ่งความรู้สึกนี้อยู่ในลำดับต้นๆ ตั้งแต่ช่วงก่อนที่พระองค์เสด็จสวรรคต แม้เมื่อพระองค์เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว บทเพลงที่ย้ำทวน ในพระจริยวัตร ยิ่งตอกย้ำให้ความรู้สึกจงรักภักดีเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ พร้อมกับค่าคุณธรรมด้านความเมตตา การกระทำเพื่อคน

อื่นและความเสียสละก็ยิ่งปรากฏอยู่ในบทเพลง นำไปสู่ความรู้สึกอยากตอบแทนของพสกนิกรซึ่งเป็นคุณธรรมเรื่องความกตัญญูสูงเป็นลำดับถัดมา

การแจกแจง**คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์**จากการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัย ขอเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความชัดเจนและเห็นถึงความแตกต่างระหว่าง คุณค่าของบทเพลงช่วงก่อนและหลังการเสด็จสวรรคต ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ “คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์” จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์	ก่อนการเสด็จ	หลังการเสด็จ	การปรากฏของ คำ/ข้อความ	ร้อยละ
	สวรรคต (75)	สวรรคต (52)		
1. ความเคารพ/จงรักภักดี	67	50	117	92.13
2. ศิล (ความประพฤติดี)	69	37	106	83.46
3. ความเมตตา	62	39	101	79.53
4. ความกตัญญู	53	42	95	74.8
5. บริจาค (ความเสียสละ)	54	38	92	72.44
6. ความอ่อนโยน	55	29	84	66.14
7. ทาน (การให้)	42	41	83	65.35
8. ความเที่ยงธรรม	55	28	83	65.35
9. ความเพียร	47	32	79	62.2
10. ความอดทน	46	31	77	60.63
11. ความซื่อตรง	39	21	60	47.24

จากตารางที่ 5 ในการวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต พบว่าคุณธรรมด้าน “ศีล” หรือความประพฤติดีสูงสุดเนื่องจากบริบทในช่วงเวลาดังกล่าวองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อความผาสุกของเหล่าพสกนิกรตลอดเวลาอีกทั้งทรงมีพระจริยวัตรอันงดงามตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์

นอกจากนี้ยังพบค่าคุณธรรมด้าน “ความเคารพหรือจงรักภักดี” สูงเป็นลำดับรองลงมาอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าค่าคุณธรรมดังกล่าวเกิดขึ้นจากความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พอถึงช่วงหลังการเสด็จสวรรคตคุณพบค่าคุณธรรมด้าน “ความจงรักภักดี” หรือความเคารพสูงที่สุดเนื่องจากบริบทในช่วงเวลาดังกล่าว พสกนิกรปวงชนชาวไทยอยู่ในห้วงแห่งความโศกเศร้าเกิดความรู้สึกสำนึกในพระองค์เป็นทวีคูณ นอกจากนี้ยังพบค่าคุณธรรมด้าน “ความเมตตา” สูงเป็นลำดับรองลงมาซึ่งมองได้อีกมุมหนึ่งว่าพสกนิกรรู้สึกซาบซึ้งที่พระองค์ทรงเมตตา จึงแสดงให้เห็นว่า ค่าคุณธรรมดังกล่าวเกิดจากจิตสำนึก อารมณ์และความรู้สึกของพสกนิกรปวงชนชาวไทยที่มีต่อพระองค์ เมื่อดูในภาพรวมในคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ทั้งก่อนและหลังการเสด็จสวรรคต จะพบว่าค่าคุณธรรมด้าน “ความจงรักภักดี” หรือความเคารพจะสูงที่สุด ซึ่ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะช่วงเวลาใดความรู้สึกจงรักภักดีของเหล่าพสกนิกรที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

2.2 การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ จำนวน 75 บทเพลง ผู้วิจัยดำเนินการตามประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

2.2.1 บทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคต จำนวน 75 บทเพลง พบประเด็นที่สะท้อนถึงคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากการวิเคราะห์ 7 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของค่าและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังในเครื่องหมาย (/) ท้ายข้อความดังนี้คือความซาบซึ้งใจ (73/97.33) ความกินใจหรือประทับใจ (72/96.00) ความภาคภูมิใจ (72/96.00) ความพอใจ สุขใจ หรืออิมเอ็มใจ (72/96.00) ความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์(57/76.00) ความเห็นอกเห็นใจ (24/32.00) และความโศกเศร้า (0/0.00) (ตามตารางที่ 6 หน้า 128)

คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ พบว่า ในบทเพลง ก่อนการเสด็จสวรรคต พบประเด็นการวิเคราะห์เรื่อง ความซาบซึ้งใจ สูงที่สุด ลำดับต่อมาคือความกินใจหรือประทับใจ และความภาคภูมิใจ อยู่ในลำดับต้นๆ ในช่วงแรกพบประเด็นการวิเคราะห์เรื่องความซาบซึ้งใจสูงที่สุด เนื่องจาก พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ที่ทรงปฏิบัติต่อพสกนิกรประหนึ่งว่าบิดาดูแลบุตร

บทเพลงในฐานะสื่อกลางและเป็นตัวแทนของความรู้สึกของเหล่าพสกนิกรที่ต้องการกล่าวถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามและส่งความรู้สึกดังกล่าวให้ถึงพระองค์ อีกทั้งยังประสงค์ที่จะสื่ออารมณ์สะท้อนใจและเพื่อโน้มน้าวใจคนฟัง บทเพลงได้รับการประพันธ์ขึ้นอย่างมีสุนทรียภาพ มีการใช้ภาษาที่เป็นวรรณศิลป์ที่งดงาม สื่อแนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์มีความเชื่อมโยง

กับจริยศาสตร์ เมื่อมีการกล่าวถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะเห็นได้ว่าถ้อยคำ สำนวนที่เลือกสรรมาใช้ในบทเพลง มีความสละสลวยงดงามแสดงความ เป็นวรรณศิลป์ที่สื่อความหมายได้ลึกซึ้งกินใจอันเชื่อมโยงน้อมนำไปสู่คุณค่าด้านความดีหรือจริยศาสตร์ ด้วย การวิเคราะห์แต่ละประเด็นของสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงจำนวน 75 บทเพลง ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในตารางวิเคราะห์เนื้อหา แต่การวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็น การนำตัวอย่างมาแสดงพอเป็นสังเขปตามแต่ละ ประเด็นดังนี้

2.2.1.1 การวิเคราะห์เรื่องความซาบซึ้งใจ

ความซาบซึ้งใจ หมายถึง อาการที่รู้สึกจับใจอย่างลึกซึ้ง อาการที่ รู้สึกปีติปลาบปลื้ม รู้สึกขอบคุณหรือเป็นบุญคุณต่อผู้ให้ เกิดขึ้นจากความรู้สึกได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจ ไม่ใช่สิ่งของที่เป็นรูปธรรม อาจเป็นการกระทำที่เป็นเพียงนามธรรมที่กระทบใจ ทำให้รับรู้ถึงคุณค่านั้น และมักจะเป็นคุณค่าทางใจ และเมื่อรับรู้ในคุณค่าคุณประโยชน์นั้นๆ แล้วความรู้สึกที่เกิดตามมาคือ ความรู้สึกปีติยินดี ปลาบปลื้มรวมถึงความรู้สึกที่ตื่นตันใจก็เกิดร่วมด้วย ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า “บทเพลงอยู่ในฐานะสื่อกลางและเป็นตัวแทนความรู้สึกของเหล่าพสกนิกร” ดังนั้น คุณค่าด้าน สุนทรียศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องของ “ความรู้สึก” เกือบทั้งหมดจึงเป็นการมองในมุมของผู้ประพันธ์บท เพลงที่มองจากความรู้สึกของพสกนิกรต่อการกระทำของพระองค์ที่ทรงปฏิบัติต่อพวกเขา

เพลง บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน

...รักที่ยิ่งใหญ่และยั่งยืน คือรักจากองค์เหนือหัวของไทย
รักไพร่ฟ้าทั่วเขตคาม ทุกยามท่านทรงห่วงใยในจิตใจเรารับรู้ได้
ทุกคน รักที่เราซาบซึ้งพระนาม รักเพื่อความสุขของปวงชน...

เพลง สถิตในใจไทยนิรันดร์

... พระครองราชย์ ครองธรรม ทั่วทุกเขตคามเกริกเกียรติ
พระยศเกรียงไกร องค์พระภูวไนย ราษฎร์ต่างเทิดให้ เต้นอยู่
กลางใจไทยทุกคน ยามพระแยมสรवलโลกสโตไส ราษฎร์ซึ่งตั้งใจ
ดวงฤทัยสุขสัน พระบารมีแผ่ไกลไปทั่วแห่งหน ทุกบ้านตำบล
ทรงพระเมตตา...

บทเพลงแรกเป็นความซาบซึ้งของประชาชนที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช ด้วยคำ “ซาบซึ้งพระนาม” เพราะพระองค์ทรงให้ความรักความห่วงใยต่อพสกนิกร

ตลอดเวลา ในบทเพลงต่อมาเป็นความซาบซึ้งที่พระองค์ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม พระบารมีทรงแผ่ไปทั่วทั้งแผ่นดิน คำ “เด่นอยู่กลางใจไทยทุกคน” และ “ราชฎีร์ซึ่งตรึงใจ ดวงฤทัยสุขสัน พระบารมีแผ่ไกลไปทั่วแห่งหน ทุกบ้านตำบล” เป็นสิ่งที่ซาบซึ้งและประทับใจอยู่ในใจโดยที่ในคำกล่าวสรรเสริญผู้มีพระคุณกับสิ่งที่ได้รับแผ่ไว้ด้วยความรู้สึกในบุญคุณนั้น สิ่งนี้เรียกว่าความซาบซึ้ง ซึ่งให้เห็นว่าเมื่อเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์เช่นนี้ขึ้น เป็นเหตุอันเกิดขึ้นจากการทำความดีเพื่อคนอื่น ทั้งที่เป็นเพียงความปรารถนาดี ประสงค์ดี ทั้งที่เป็นการลงทุนลงแรง ถึงขั้นที่เรียกว่าทุ่มเท ให้ผู้อื่นมีความสุขกายสบายใจ คุณธรรมจากการกระทำเช่นนี้ ส่งผลกระทบถึงจิตใจของผู้รับได้ เป็นความปรารถนาที่รู้สึกอยากตอบแทน หรือ ความซาบซึ้งใจนั่นเอง

2.2.1.2 การวิเคราะห์เรื่องความกินใจหรือประทับใจ

ความกินใจหรือประทับใจ หมายถึง สะดุดใจ กระทบใจ ติดอยู่ในใจ ฝังอยู่ในใจ เป็นความรู้สึกที่ลึกซึ้งเข้าไปในจิตใจ ถ้าเป็นการกระทำที่มีคุณค่าทางใจ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมมักจะก่อให้เกิดการจดจำ กระทบใจคือกินใจ ประทับใจคือการจดจำ หรือความสะดุดใจมักเกิดขึ้นจากการกระทำที่โดดเด่นจึงสร้างความประทับใจในที่สุด เป็นการเล่าขานที่รับรู้ได้จากความรู้สึกของพสกนิกรรวมทั้งความรู้สึกของผู้ประพันธ์บทเพลงเองด้วยที่มีต่อการกระทำของพระองค์ที่สร้างความรู้สึกกินใจ

เพลง พระราชาผู้ทรงธรรม

...ถ้ามีใครถามทำไมคนไทย ถึงรักพระองค์อย่างนี้ **แค่ได้**
ชมพระบารมี ก็ยืมทั้งน้ำตา ถ้าหากให้อธิบาย เหตุผลนานา คง
 ต้องใช้เวลาเท่าชีวิตนี้...**เพราะท่านทำ เพื่อคนไทย** ด้วยธรรมะของ
 พระราชา หวังให้เรา ชาวประชา อยู่ดีกินดี ท่านต้องเหนื่อย
 เพราะงานหนัก ไม่เคยพักจวบจนวันนี้ ช่างโชคดี ที่แผ่นดินนี้ มี
 ราชาผู้ทรงธรรม...

เพลง ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป

คนไทยที่แท้ รู้ดีในหัวใจ เรื่องราวอันมากมาย ที่ทรงได้ทำ
 เหนื่อยแบกภาระ ผู้คนบนแผ่นดิน ได้มีและได้กิน มีความหวัง
 งดงามบังคมกราบกราน **ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จัก**
ขอตาม...

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการที่พระองค์ ทรงปฏิบัติเพื่อปวงชนชาวไทย “แค่ได้ชมพระบารมี ก็ยิ้มทั้งน้ำตา” ในบทเพลงแรกสื่อถึงภาพที่ผู้ประพันธ์บทเพลงได้ถ่ายทอด “ท่านต้องเหนื่อยเพราะงานหนัก ไม่เคยพักจวบจนทุกวันนี้” มีความชัดเจนจนก่อให้เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า กินใจประทับใจ ดังนั้นจึงสามารถขยายความได้ว่า ความกินใจ ประทับใจ เกิดจากการที่มีเหตุปัจจัยที่มีคุณค่าด้วยการกระทำที่โดดเด่น และไม่ได้เกิดขึ้นโดยง่ายเพราะถ้าไม่ได้เกิดจากความรักความปรารถนาดีต่อกันอย่างจริงจังสิ่งเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น บทเพลงชี้ให้เห็นว่า พระองค์ไม่ได้ทรงใช้เพียงความรู้สึกที่จะพระราชทานแก่พสกนิกรอย่างลึกซึ้งเท่านั้น แต่ยังทรงทุ่มเทแรงพระวรกายอันจะทำให้เหล่าพสกนิกรได้ในสิ่งที่พระองค์ทรงคาดหวังว่าควรจะเป็นอย่างไรอีกด้วย ความรู้สึกรับรู้ของพสกนิกรที่เข้าถึงตามเจตนาและการกระทำของพระองค์เท่านั้น จึงจะเกิดความรู้สึก กินใจและประทับใจได้ ส่วนความที่ว่า “ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จักขอตาม” ในบทเพลงที่สองก็เป็นผลมาจากความรู้สึกกินใจประทับใจนั่นเอง

2.2.1.3 การวิเคราะห์เรื่องความภาคภูมิใจ

ความภาคภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกเป็นเกียรติเป็นศรี ในตนหรือผู้อื่น ในท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ สิ่งที่น่ามาซึ่งความรู้สึกดังกล่าวนี้มักจะเป็นความดีทั้งในทางประพฤติปฏิบัติ และความคิดเจตนา มักเกี่ยวข้องกับความเก่งความสามารถรวมถึงความตั้งใจที่ดีจนประสบความสำเร็จตามที่ตั้งจุดประสงค์เอาไว้ ดังที่พสกนิกรชาวไทยมีความภาคภูมิใจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในความดีและความสามารถของพระองค์ในหลากหลายเรื่องราวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความดีความสามารถในการครองประเทศที่ครองอยู่ในใจประชาชนทั้งประเทศ ผู้ประพันธ์บทเพลงกล่าวถึงพระจริยวัตรที่โดดเด่นในเชิงความสามารถ ในมุมมองของผู้ประพันธ์เป็นความรู้สึกชื่นชม และมองว่าพสกนิกรเองก็มีความรู้สึกไม่ต่างจากผู้ประพันธ์

เพลง พ่อแห่งแผ่นดิน

...ภักดีถวายดวงใจ ของไทยทั้งชาติ มหาราชปราดเปรี๊ยะ
 เรื่องของกีฬา ล้ำเลิศสื่อสารพลังงาน แทนแก้ปัญหา ฝนหลวงฟ้า
 ห่วงชาวนา ชาติไทย นับว่าไซค์ดี ทรงนำเศรษฐกิจพอเพียงหล่อ
 เลี้ยงชีวา เป็นปรัชญากรีกฟ้าก้องปฐพี ไทยทั้งผองภูมิใจไทยเป็น
 ไทยจนวันนี้ เพราะองค์ภูมิพลที่ คุ่มครองไทย...

เพลง ภูมิแผ่นดินนวมินทร์มหाराชา

...อ้าองค์สุริย์ศรี มีธรรมส่อง ปกครองอย่างทรงพระ
เมตตา คุชบิทรเหล่าประชา ทุกข์ร้อนใดใดกรายมา ไอ้ฟ้าเป็นตั้ง
ฝนดับไฟ ภูมิใจไทย ร่วมร้อยหัวใจร่วมไผ่ร่วมหวัง ภูมิพลัง
แผ่นดินถิ่นนี้ยิ่งใหญ่ ภูมิประวัติ ประชาชาติภูมิไผท ภาคภูมิ
ประชาชัย ภูมิพลังแผ่นดิน...

ความข้างต้นในบทเพลงแรกเป็นความภาคภูมิใจที่เกิดจากความเก่ง ความสามารถ มีความชัดเจนในประสิทธิผลของคุณสมบัติทั้งสองประการนั้น “ไทยทั้งผองภูมิใจไทยเป็นไทยจนวันนี้...” ความรู้สึกชื่นชมเทิดทูนที่พระองค์ทรงครองแผ่นดิน ด้วยการแก้ปัญหาความทุกข์ให้ประชาชน “ทุกข์ร้อนใดใดกรายมา ไอ้ฟ้าเป็นตั้งฝนดับไฟ” และมีการเล่นคำที่สื่อถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในบทเพลงที่สองหลายคำ “ภูมิใจไทย” “ภูมิพลัง” “ภูมิประวัติ” “ภูมิไผท” “ภาคภูมิ” และ “ภูมิพลังแผ่นดิน” พระผู้มีความสามารถได้สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในพระองค์ และเช่นเดียวกับคุณธรรมข้ออื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว การที่จะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจต่อผู้อื่นนั้นตนเองต้องมีความตั้งมั่นอยู่ในความดีเป็นพื้นฐานก่อน จากนั้นก็จะเห็นชัดเจนว่า เจตนาและการกระทำเพื่อคนอื่นต้องใช้คุณธรรมสำคัญหลายข้อ เช่น ความเพียร เมตตา ความอดทน ออกถ้อย หรือแม้กระทั่งการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มาประกอบด้วยเช่นกัน

2.2.1.4 การวิเคราะห์เรื่องความพอใจ สุขใจหรืออิมเอมใจ

ความรู้สึกความพอใจ สุขใจหรืออิมเอมใจ หมายถึง ความสนใจ ชอบใจ สบายใจ เห็นเป็นรูปธรรมได้จากการมีสีหน้าที่แสดงถึงความพอใจ สุขใจ หรือเป็นสุข จากการยิ้ม หัวเราะ หรือแม้กระทั่งการเปล่งวาจาออกมาด้วยภาษาที่มีความหมายว่าพอใจ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับสิ่งใดๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความสบายใจ ทั้งจากการกระทำด้วยตนเอง และการกระทำของคนอื่น และทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ผู้ประพันธ์บทเพลงได้นิมน้ำและชี้ให้เห็นว่า การแสดงออกทางพฤติกรรมเช่นการยิ้ม หัวเราะ หรือเปล่งวาจาใดๆที่สื่อความหมายว่าพอใจ

เพลง ในหลวงในดวงใจ

...นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส เรา
ต่างก็รู้ กันอยู่แก่ใจ จะมีใครรักเราได้เท่านี้ นี่คือนิหลวงใน
ดวงใจ ที่ทำให้เราคนไทยยิ้มได้อย่างวันนี้เย็นศิระพระบิบาล

ไต่ถามพระบารมี ไม่มีคำใดจะตรงกับใจยิ่งกว่านี้ เราชรักในหลวง พ่อคือแก้วตาขวัญใจ จะเทิดจะทูนไว้เหนือชีวิต พ่อเป็นดั่งแสงเทียนในดวงใจนิรันดร์ และยังคงเป็นมิ่งขวัญตลอดไปเรารักในหลวง คนไทยรักในหลวง

เพลง พ่อแห่งชาติ

ลูกเกิดมาในชาตินี้ **ลูกโชคดีมีสุขใจได้เกิดมาเป็นลูกไทย**
 ลูกมีพ่อยิ่งใหญ่ก้องไกลกรีกนาม พ่อมีใจคอยเกื้อหนุน พ่อมีบุญ
 ค้ำเชตคาม ลูกมีทุกขีในป่าหนาม **ไกลเพียงไหนพ่อตามให้ความ**
เย็นใจ พ่อ...คือองค์ภูมิพลา ลูกเทิดบนกระหม่อมเหนือใคร...

ความพอใจ เกิดจากการรับรู้ถึงความในบทเพลงแรก “ต่างก็รู้จักกันอยู่แก่ใจ” รับรู้ในความรัก ความห่วงใยที่พระองค์มีให้ พอใจที่ “ทำให้เราคนไทยยิ้มได้” บทเพลงต่อมาเป็นความพอใจที่รับรู้ถึง พระองค์มีพระจริยวัตรอันงดงาม ปกป้องคุ้มครองคนไทย ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า “โชคดี” และ “สุขใจ ที่ได้เกิดมาเป็นลูกไทย” จากบทเพลงมีประเด็นเกี่ยวกับความพอใจอยู่สองประการคือ ความพอใจเกิดจากการรับรู้ในคุณงามความดีที่พระองค์ได้กระทำมาจึงเกิดขึ้นเป็นบารมี ดังนี้แล้วความพอใจชื่นชม ยินดีต่อผู้อื่น เกิดจากการที่ผู้อื่นได้ทำคุณความดี คุณอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อีกประการหนึ่ง วิเคราะห์ได้จากความข้างต้นคือ การชื่นชมยินดีอาจเกิดจากปัจจัยที่เป็นคุณธรรมอันดีงาม เช่น ความเมตตา ในวัตรปฏิบัติที่มีต่อผู้อื่น จึงเกิดความซาบซึ้ง และชื่นชมยินดี พอใจ อิ่มเอมใจ ในที่สุด

2.2.1.5 การวิเคราะห์เรื่องความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์

ความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์หมายถึง การปล่อยอารมณ์อยู่กับสิ่งที่ชอบ ไม่รู้สึกเบื่อ เช่น บทเพลงที่มีเนื้อหาในการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ฟังแล้วรื่นหู สามารถใช้เวลาในการฟังได้นานเพราะชอบใจกับความไพเราะของภาษาที่เรียงร้อยตลอดจนความหมายของคำและข้อความของภาษาที่ใช้ เช่นเดียวกัน ความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์สังเกตเห็นได้จากการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมแต่จะมีลักษณะการทอดอารมณ์ เช่น การมีสีหน้าที่เป็นสุข ยิ้ม หรือร้องตามเพลง ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงบรรยากาศแห่งความสุข มีคำว่า “รอยยิ้ม” “สุขสดไส” เป็นต้น

เพลง สยามราชันย์

...ทั่วในร่มฟ้าของอาณาจักรไทย มองทางใดพบรอยยิ้ม
 อิ่มเมตตา ทั่วในร่มฟ้าของอาณาจักรไทย ดินแดนสยามสวยสม
 นามเพริศเพรา เดชะล้นเกล้าฯ ค้อมครองเราให้สุขสดใส ทศพิธ
 ราชันย์ขวัญจิตชาวไทย ทั่วคามเขตไหน ฐ ครองใจปวงชน สยาม
 ของเรา ล้นเกล้าฯ ปกครองประชา เปรียบดังบิดาถนอมบุตรสุดรัก
 แห่งตน...

เพลง พ่อแห่งแผ่นดิน

อัครศิลปินกรรองศาสตร์กรรองศิลป์การดนตรี ร้อยกรองบท
 กวีซึ่งกมล ตราบปากฟ้าครีมีฝน ต้นไม้ทุกต้นพลอยยินดี รู้รัก
 สามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย เหล่าประชาคารวะสกุติ แผ่นดินนี้มีสุข
 ด้วยองค์พระทรงชัย บรรดาชาติชนชื่นชมสมใจ ถวายบังคม
 เทิดไท้ ภูมิพลมหาราชา...

ความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์เป็นคุณค่าที่มีความสำคัญต่อจิตใจของมนุษย์
 ประการหนึ่ง ดังข้อความในบทเพลงแรก “มองทางใดพบรอยยิ้มอิ่มเมตตา... ..ดินแดนสยามสวยสม
 นามเพริศเพรา” เป็นข้อความที่สร้างความปิติยินดี ทำให้หัวใจพองโต หากเป้าหมายในการพัฒนา
 มนุษย์คือการมุ่งหวังให้อยู่ดีมีความสุข สิ่งที่เป็นเครื่องหมายอันเป็นรูปธรรมคือการแสดงออกถึง
 ความรู้สึกเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์ดังเช่นบทเพลงที่กล่าวถึงรอยยิ้ม หรือการมองเห็นสิ่งรอบตัวเป็น
 เรื่องน่าอภิรมย์พิสมัย หรือจากถ้อยคำข้อความในบทเพลงที่สองที่ใช้ เช่น สุข สดใส ชื่นชมสมใจ และ
 สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดเกิดขึ้นได้ มนุษย์ต้องมีคุณธรรมที่เป็นความดี เช่น ความอ่อนโยน ความ
 เมตตา เป็นคุณธรรมประกอบ ซึ่งบทเพลงทั้งสองมีนัยยะของการกล่อมเกลาคิดใจคนฟังอีกด้วย

2.2.1.6 การวิเคราะห์เรื่องความเห็นอกเห็นใจ

ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง ความรู้สึกร่วมในความทุกข์ยากของ
 ผู้อื่น เข้าอกเข้าใจ การเห็นหรือแม้เพียงแคร์รับรู้ในสิ่งที่เป็ความทุกข์ของผู้อื่น ก็นับได้ว่าเป็นความเห็น
 อกเห็นใจ ในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
 เดช เป็นการสื่อสารในประเด็นความเห็นอกเห็นใจแบบสองทาง พระองค์ทรงห่วงใยประชาชนและ
 ทรงบำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน นับได้ว่าเป็นมากกว่าความเห็นอกเห็นใจ บทเพลงกล่าวถึง

พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงความทุกข์ยากจากภาพพระภารกิจในพระองค์ที่ได้เห็นถ่ายทอดสู่คนฟัง และกล่าวในฐานะเป็นสื่อกลาง เป็นตัวแทนว่า ทรงทုံเท ทรงเหน็ดเหนื่อยเพราะอะไร สื่อเป็นความหมายให้คิดเป็นการส่งผ่านความรู้สึกของผู้ประพันธ์เองใน ลักษณะกระตุ้นให้คิดบนความรู้สึกว่า พสกนิกรเองก็รู้สึกและเกิดความเห็นอกเห็นใจ

เพลง ตามรอยพระราชา

ทำไมพระราชาเดินไปในป่าเขา ท่านทรงห่วงใยคนที่เขา
อยู่ห่างไกล ทำไมพระราชาถึงมีเหงื่อไหล ท่านทုံเทร่างกาย ทรง
งานมาหลายปี ทำไมพระราชาก็เหนื่อยที่เอาไว้ ท่านอยากจะทรง
เห็นเมืองไทยได้ทุกที่เพราะอะไรพระราชาก็ต้องทำแบบนี้ ท่าน
อยากให้เรามีชีวิตที่เป็นสุข ท่านทรงเหนื่อยทรงทำเพื่อเราเรื่อยมา
ถึงเวลาทำให้ท่านสุขใจ ร่วมกันสร้างความดีด้วยใจและกาย ก้าว
ตามรอยบาทองค์พระราชา...

เพลง ของขวัญจากก้อนดิน

...เรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน ต้องลำบากใจกาย
ไม่เคยสิ้น เพราะพ่อรู้ พ่อคือ... พลังแห่งแผ่นดิน ให้เราพออยู่พอ
กินกันไป หากจะหา ของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง เราทั้งผอง จะ
พร้อมกันได้ไหมบวกันเป็นดินเดียว ให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้อง
เหนื่อยเกินไป อย่างเป็นมา...

ข้อความจากบทเพลงชี้ให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจพระองค์ การมีบริบทของคำถามว่า “ทำไม” ขยายความว่าคนเป็นถึงพระมหากษัตริย์ต้องทำขนาดนี้เลยหรือ แต่บทเพลงก็มีคำตอบว่าทำไมพระองค์จึงทำเช่นนั้น ก็เพราะพระองค์ “ท่านทรงห่วงใย” ความในบทเพลงแรก ชี้ให้เห็นว่าการโน้มน้าวใจให้เข้าใจ ให้เห็นอกเห็นใจคนที่ทำเพื่อเรา บทเพลงต่อมาด้วยเหตุปัจจัยเดียวกัน จึงโน้มน้าวต่อไปว่า เมื่อพระองค์ท่านทำให้เราถึงขนาดนี้ เราจะทำอะไรเพื่อพระองค์ท่านเป็นการตอบแทนบ้าง จะเห็นได้ว่าความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญอีกข้อหนึ่งที่เป็นประโยชน์และควรจะมีในความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม บทเพลงโน้มน้าวให้เห็นว่า สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นไม่ยากและสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน เพียงแต่ใส่ใจในความทุกข์ยากของผู้อื่น แสดงความเข้าใจและ

มองเห็นในคุณธรรมความดีที่ผู้อื่นกำลังพยายามทำ แล้วหาช่องทางในการรับรู้และใส่ใจ หากมีโอกาสเพิ่มขึ้นสิ่งๆทำได้เพื่อเป็นการแสดงถึงความเข้าใจคือ การสานต่อความดีนั้นเป็นการตอบแทน

จากการแจกแจง **คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์**จากการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นความชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ก่อนการเสด็จสวรรคต

ประเด็นการวิเคราะห์ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)	ค่า/ข้อความ	ร้อยละ
1. ความซาบซึ้งใจ	73	97.33
2. ความกินใจ/ประทับใจ	72	96.00
3. ความภาคภูมิใจ	72	96.00
4. ความพอใจ/สุขใจ/อึ้งอัมมใจ	72	96.00
5. ความเพลิดเพลิน/รื่นรมย์ใจ	57	76.00
6. ความเห็นอกเห็นใจ	24	32.00
7. ความโศกเศร้าใจ	0	00.00

ก่อนการเสด็จสวรรคต การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 75 บทเพลง พบประเด็นจากการวิเคราะห์ 7 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของค่าและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย

ในช่วงแรกพบประเด็นการวิเคราะห์บทเพลงทางด้านความซาบซึ้งใจ สูงที่สุดเนื่องจาก พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ที่ทรงปฏิบัติต่อพสกนิกรประหนึ่งว่าบิดา ดูแลบุตร ดังมีผู้กล่าวไว้ซึ่งสรุปความได้ว่า พระองค์ทรงทำทุกอย่างเพียงเพราะนี่คือสิ่งที่คนในครอบครัวทำเพื่อกันและกัน พระองค์ทรงถือว่าพสกนิกรชาวไทยคือครอบครัวของพระองค์ ประชาชนชาวไทยโชคดียิ่งที่ได้มีพระองค์เป็นหนึ่งในสมาชิกในครอบครัวของตน และเป็นโชคของทุกคนที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากแนวการดำรงพระชนม์ชีพของมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้ (งามศรี สุขุมพัฒน์, 2559: 141 - 147), (เปลว สีเงิน, 2559: 83-84)

เมื่อบริบทของสังคมเริ่มเปลี่ยนไป โดยเฉพาะบุคคลที่พสกนิกรเทิดทูนบูชาสูงสุดต้องเหน็ดเหนื่อยในการทำสงครามกับความยากจน ทรงเพียรพยายามบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน

ของพระองค์ บางครั้งทรงงานหนักไม่ได้พักผ่อนแม้จะเป็นถึงผู้ครองแผ่นดินแต่ก็ได้ทรงสุขสบาย ทรงพระประชวร บทเพลงก็สื่อออกมาในลักษณะส่งแรงใจภาวนา ให้ทรงหายจากพระอาการประชวร ความหมายในใจของประชาชนที่สื่อผ่านบทเพลงจึงมีลักษณะเน้นย้ำให้เห็นถึงพระเมตตาที่พระองค์มีต่อประชาชน พระองค์ทรงมีแต่ให้ ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ ค่าคุณธรรมหลักทั้งสามประการที่พบบ้างไปสู่ความจงรักภักดีที่พสกนิกรมีต่อพระองค์ เป็นความรู้สึกเคารพบูชาอย่างสูงเป็นลำดับต่อมา นั่นเอง อันเกี่ยวเนื่องมาจากความรู้สึกกินใจประทับใจ จากการตระหนักรู้ในคุณธรรมทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง

2.2.2 บทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคต

การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงด้านสุนทรียศาสตร์ที่ประพันธ์ขึ้นหลังการเสด็จสวรรคต จำนวน 52 บทเพลง พบประเด็นจากการวิเคราะห์ 7 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของคำและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้เครื่องหมาย (/) ทำยข้อความดังนี้คือ ความกินใจหรือประทับใจ (52/100.00) ความซาบซึ้งใจ (50/96.15) ความภาคภูมิใจ (42/80.77) ความโศกเศร้าใจ (41/78.85) ความเห็นอกเห็นใจ (33/63.46) ความพอใจ สุขใจ หรืออิมเมจใจ (15/28.85) และความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์ (1/1.92) (ตามตารางที่ 7 หน้า 136)

คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ พบว่า ในบทเพลง หลังการเสด็จสวรรคต พบประเด็นการวิเคราะห์เรื่อง ความกินใจ/ประทับใจ สูงที่สุด ลำดับต่อมาคือความซาบซึ้งใจ ความภาคภูมิใจ และความโศกเศร้าใจ อยู่ในลำดับต้นๆ เนื่องจากบทเพลงหลังการเสด็จสวรรคต มีการกล่าวซ้ำในพระจริยวัตรของพระองค์ ความกินใจ/ประทับใจ ความซาบซึ้ง จึงยังคงปรากฏอยู่เช่นเดิม การวิเคราะห์แต่ละประเด็นของสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงจำนวน 52 บทเพลง ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในตารางวิเคราะห์เนื้อหา แต่การวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นกรนำตัวอย่างมาแสดงพอเป็นสังเขปตามแต่ละประเด็นดังนี้

2.2.2.1 การวิเคราะห์เรื่องความกินใจหรือประทับใจ

เพลง ภาพจากหัวใจ ให้อ้อ

ภาพที่ประทับใจ ที่คนไทยยังคงจดจำ คือภาพศิลปะชิ้นงามฝีมือพ่อเรา...หยาดหยดเหงื่อที่ปลายพู่กันวาดสิ่งที่สำคัญไว้จนมากมาย พ่อสร้างสรรค์ผลงาน ผากเอาไว้ให้กับคนไทย ทุกๆสิ่งพ่อทำให้ ได้กลายเป็นภาพที่เราคุ้นตา เป็นเรื่องราวที่งดงาม ให้เราจดจำพ่อไว้ อยู่กับหัวใจคนไทยเรื่อยมา ทุกสิ่งดีที่พ่อทำเหมือนดังภาพจำที่ล้ำค่า คือวันเวลาที่มีความหมาย เราจะรวม

หัวใจ...ภาพจากปลายพู่กัน **จะบันทึกจดจารึกไว้** เขียนรูปพ่อด้วย
หัวใจ **ให้คนไทยได้จดจำนานเท่านาน...**

เพลง พระภูมิพลมหาราชรำลึก

...ธ ทรงครองใจไทยทุกชีวิ พระภูมิพลภูมิ ทรงเป็นศูนย์
รวมดวงใจทรงเป็น พลังแห่ง...แผ่นดิน ทรงเป็นน้ำทิพย์รินชโลม
ไทย ทรงเป็นพลังลม สลายโศภณภัย ทรงเป็นพลังไฟ จุดแรงใจไพร่
ฟ้า มิว่างเว้น ธ ทรงดำริ พระราชทาน **หลายพันโครงการ ช่วย
ชนช่วยชาติ ผ่านทุกปัญหา** ทิวทึงสกล เทิดให้ทรงธรรม ราชัน
แห่งราชานวมินทร์ ปราชญ์ แห่งมหาประชาชาติไทย
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บทเพลงแรกถ่ายทอดเกี่ยวกับภาพวาดที่ศิลปินได้แรงบันดาลใจจากการได้เห็นและ
รับรู้ในความทรงจำที่ฝังแน่นอยู่ในใจคือ พระจริยวัตรอันงดงามที่พระองค์ทรงทำเพื่อพสกนิกร “ภาพ
ที่ประทับใจ ... ภาพที่เราคุ้นตา ... ภาพจำที่ล้ำค่า” แม้จะเป็นเพียงภาพจำแต่ก็สร้างความประทับใจที่
ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดสู่ผู้ฟัง ดังได้กล่าวแล้วว่า ความประทับใจคือความรู้สึกเมื่อมีสิ่งใดมากระทบใจ
อย่างแรง ความรู้สึกในใจก็จะประทับใจรับไว้ จากบทเพลงชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่จะมากระทบ เป็นได้ทั้งสิ่งที่
เป็นรูปธรรม เช่นภาพอันประทับใจดังได้กล่าวแล้ว และบทเพลงต่อมากล่าวถึง โครงการพระราชดำริ
“กว่าสี่พันโครงการ” เป็นทั้งการกระทำที่ยิ่งใหญ่ในความรู้สึกที่กระทบใจต่อการรับรู้ ดังความในบท
เพลงที่เป็นการทรงงานของพระองค์ที่เป็นการกระทำเพื่อพสกนิกรที่ยิ่งใหญ่ นับเป็นสิ่งกระทบใจและ
ฝังแน่นในจิตใจ “ธ ทรงครองใจไทยทุกชีวิ” ในสังคมมนุษย์ความประทับใจเป็นคุณค่าทาง
สุนทรียศาสตร์ที่พึงมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งยามที่มีผู้มีพระคุณมาเกี่ยวข้องการจดจำและประทับใจ
เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในจิตใจของมนุษย์ทุกคน

2.2.2.2 การวิเคราะห์เรื่องความซาบซึ้งใจ

เพลง ใต้ร่มพระบารมี

ใต้ร่มพระบารมี **พ่อคนนี้ทำเพื่อลูกทุกอย่าง** ดังแสง
ประทีป ที่ส่องนำทาง อีสาน เหนือ ใต้ กลาง ทิวแคว้นแดนไทย
ร่มเย็น **เป็นดังครูของแผ่นดินทอง** พ่อเฝ้ามองคอยห่วงลูกไม่ห่าง
ขอเดินตามทางของพ่อทุกอย่าง **ด้วยใจภักดีและสามัคคี ...**

เพลง กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระราชผู้เป็นที่รักใคร่

เป็นผู้ครอบครองทุกหัวใจ	และศรัทธาจากประชาชนของท่าน
อยู่ปราสาทที่ไม่ไ้หฺร	มองเห็นทุกวันท่านทำแต่งงาน
แก้ปัญหาทั่วทิศสถาน	เสียสละเหน็ดเหนื่อยไม่เคยว่างเว้น
แผ่นดินนี้มีท่านนำพา	จึงได้ผาสุกและร่มเย็น
เป็นเช่นนี้มานานแสนนาน	ปิดเป่าทุกขให้คลายจากใจ
ได้ฟังฟังร่มางของท่าน	เจ็ดสิบปีที่สร้างปาฏิหาริย์ ไม่ใช่
นิทานเล่าขานมาจากที่ไหน	เรื่องจริงที่เราคนไทยซาบซึ้งทุกคน
ขอเล่าเรื่องนี้ต่อไปต่อไปอีก	ให้นานแสนนานว่าพระองค์
คือความรักที่สุดของเรา...	

ทั้งสองบทเพลงชี้ให้เห็นถึงความซาบซึ้งที่เกิดจาก ความตระหนัก และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระองค์ จากคำและข้อความ “พ่อคนนี้ทำเพื่อลูกทุกอย่าง” “พ่อคอยเฝ้ามองคอยห่วงลูกไม่ห่าง” ในบทเพลงแรก และ “ผู้ครอบครองทุกหัวใจ” “มองเห็นทุกวันท่านทำแต่งงาน” และอีกหลายข้อความในบทเพลงต่อมาชี้ให้เห็นว่าพระราชผู้เป็นที่รักและศรัทธาของประชาชนพระองค์ทรงเสียสละ ทรงงานเพื่อนำพาประเทศชาติและประชาชนให้มีความผาสุกมายาวนานกว่า 70 ปี การรับรู้ถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระองค์ ที่ยังประโยชน์แก่พสกนิกรและสังคมโดยรวม ก่อให้เกิดความซาบซึ้งใจและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ เป็นความสำนึกและตระหนัก รู้สึกซาบซึ้งในการกระทำของผู้มีพระคุณ

2.2.2.3 การวิเคราะห์เรื่องความภาคภูมิใจ

เพลง จากสวรรค์

...ทั่วแผ่นดินทุกแคว้น แห่งหนใดๆ จะห่างไกลแค่ไหน ไม่เคยเห็นสักครั้ง ที่พ่อท้อใจ ต้องเดินไปให้ได้ เพื่อพบ ไถ่ถามลูกเป็นยังไง ขาดเหลือพ่อจะทำให้ จะมีราชาคนไหนเป็นแบบนี้ ไม่มีแล้ว
อยากบอกว่าลูกภูมิใจ ได้เป็นลูกพ่อคนนี้ และจะเพียรทำความดี ให้เป็นเหมือนดังใจพ่อต้องการ...

เพลง ราชนันท์นักพัฒนา

...พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ประมุขประเทศร่มโพธิ์
ของเหล่าไพร่ฟ้า ทรงเป็นราชนันท์นักคิดนักพัฒนา เจ็ดสิบปี
ครองราชย์นานมา ในหลวงปวงข้าเหน้อยล้าเพียงใด เจ็ดสิบปีที่
พระองค์ท่านทรงครองราชย์ ทรงเป็นพ่อพระของชาติปรีดาเปรี๊ยะ
เรื่องการแก้ไขปัญหามากมายทรงชี้แนะได้คลี่คลายทันใด **พสก
นิกรภูมิใจเกิดแผ่นดินไทยได้ร่มพระบารมี**

บทเพลงแรกเป็นความภาคภูมิใจในพระองค์ที่ทรงเป็นห่วงโดยทรงพระราชดำเนินไป
ทุกที่ที่ประชาชนเดือดร้อน บทเพลงต่อมาเป็นความภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยในแผ่นดินไทยภายใต้
พระบรมโพธิสมภาร ได้ร่มพระบารมี บทเพลงชี้ให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ในฐานะตัวแทนประชาชน
ตระหนักในพระปรีชาญาณหรือความสามารถและศักยภาพในการแก้ปัญหาความทุกข์ยากของพสก
นิกร การอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย พระเกียรติยศและชื่อเสียงที่เกิดขึ้น
ย่อมทำให้ความมีเกียรติเกิดขึ้นในความรู้สึกของพสกนิกรด้วย เกียรติยศคือความภาคภูมิใจ ดังนั้นแล้ว
การอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งของสังคมได้สร้างเกียรติยศชื่อเสียง สมาชิก
ทั้งหมดก็จะรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกมีเกียรติไปด้วย

2.2.2.4 การวิเคราะห์เรื่องความโศกเศร้าใจ

ความโศกเศร้าใจ หมายถึง ความทุกข์โศกเสียใจ สลดใจ อาลัย
อาวรณ์ โดยเฉพาะในบริบทการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ภาพที่เกิดขึ้นและเห็นอย่างป็นรูปธรรมคือ พสกนิกรทั้งประเทศร่ำไห้ มีสีหน้าที่เศร้าสลด โศกคร่ำ
ครวญ ปัจจัยสำคัญมาจากความสูญเสีย บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความรู้สึกดังกล่าว

เพลง หยดน้ำตาแห่งความอาดูร

น้ำตาทุกหยด หลังรดนงหน้า กราบเบื้องบาทา พระ
พ่อแห่งไทย วิโยคอาดูร สิ้นศูนย์รวมใจ คนไทยร้องไห้ ร่ำหา
อาวรณ์ ทุกคำพ้อให้ ผากไว้คุณค่า เป็นปรีชญา และเป็นคำสอน
ด้วยความหวังใย ในราษฎร ดับความทุกข์ร้อนทั่วทั้งธานีณ์ท์ เจ็ด
สิบปีแล้ว ที่โลกประจักษ์พระผู้เป็นหลัก พลังแห่งแผ่นดิน ทรงงาน
เหนื่อยหนัก มาทั้งชีวิต เอกองค์ภูมินทร์ พระเกียรติกำจาย **น้ำตา**

ทุกหยด หลังรดลงทั่ว พำมิตสลับ ใจมิตสลาย เจ็ดสิบล้านคน
 น้อมลงทรุดกาย สะอื้นรำไห่ ถวายบังคม

เพลง น้อมเกล้าฯถวายอาลัย ร.๙

...สิบสามตุลา ดังสายฟ้าฟาด ไทยทั้งมวลล้นใจแทบ
 ขาด **วิโยค เทวษทวิ (คร่ำครวญ)** โอ้ทูลกระหม่อมแก้ว ไม่มีแล้ว
 นับต่อแต่นี้ ไม่ได้เฝ้าชมพระบารมี เหมือนดังที่เคยมา ขอให้
 พระองค์ทรงสถิต ณ สวรรคาลัย ทรงประสงคฺสิ่งใด ให้ทรงได้ตั้ง
 ปราบปราม ถวายบังคม องค์ภูมิพล มหาราช ปวงไทยอาลัยถ้วน
 หน้า ขอเทิดบูชาชั่วนิจนิรันดร์

บทเพลงถ่ายทอดถึงช่วงเวลาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเสด็จสวรรคต เป็นความรู้สึกของพสกนิกรทั้งประเทศที่ถ่ายทอดโดยผู้ประพันธ์ที่รู้สึกโศกเศร้า รันทไม่แพ้กัน ความในบทเพลงแรก “น้ำตาทุกหยด หลังรดนงหน้า ... วิโยคอาดูร สิ้นศูนย์รวมใจ คนไทยร้องไห้ ร่ำหาอาวรณ์” ความโศกเศร้าใจเมื่อเกิดความสูญเสียหรือลาจาก เป็นบทเรียนสำคัญแก่มนุษย์ในหลายเรื่อง เช่นกระตุ้นให้คิดว่าการสร้างคุณความดียอมเป็นที่หวงแหนและอาลัยอาวรณ์ ความในบทเพลงต่อมา “ไทยทั้งมวลล้นใจแทบขาด วิโยค เทวษทวิ (คร่ำครวญ) โอ้ทูลกระหม่อมแก้ว ไม่มีแล้วนับต่อแต่นี้” ความโศกเศร้าใจเป็นเครื่องแสดงความรู้สึกดังกล่าว นอกจากเป็นการระลึกถึงความดีแล้ว บทเพลงยังเน้นย้ำถึงการกระตุ้นเตือนให้ทำความดีต่อกันของมนุษย์ในสังคมอีกด้วย

2.2.2.5 การวิเคราะห์เรื่องความเห็นอกเห็นใจ

เพลง บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน

...พระองค์เหนื่อยแค่ไหนใครรู้บ้าง เพศภัยไทยมีทุกซบ
 เป่าให้หาย เน้นนานปีที่ผ่านมา ท่านเหนื่อยลำบากหรือไม่
 มาร่วมใจ ส่งพลังให้ท่านชื่นใจสักครั้ง เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดัง
 ออกมา เปล่งวาจา...แสดงความรักพระองค์ให้ดัง ก้าวเท้าตามพ่อ
 ไปสืบสานงานของท่าน
 ร่วมกันทำหน้าที่ของลูกที่ดี ...

เพลง ลูกไม้ของพ่อ

...จะเป็นลูกไม้ที่หล่นไม่ไกลต้น จะเชื่อในผลของการทำดี ไม่เสื่อมกลายเป็นลูกที่ติของพ่อตลอดไป ถ้าแม้อยังมีลมหายใจ ไม่มี วันไหนไม่ทำความดีพ่อเฝ้าทำเพื่อเราทุกคนเรื่อยมา ถึงเวลาที่เรากลับมา จะต้องทำหน้าที่ เพื่อให้พ่อของเราไม่เหนื่อยไปมากกว่านี้ จะทำดี จะทำเพื่อพ่อ สิ่งที่พ่อฝัน แม้วามันไม่ง่ายดาย แต่ลูกภูมิใจ...

บทเพลงแรกโน้มน้าวใจคนฟังได้ตระหนักถึงพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรของพระองค์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี “พระองค์เหนื่อยแค่ไหนใครรู้บ้าง” โน้มน้าวให้มีความเข้าใจในความรู้สึกของพระองค์ ให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ในบทเพลงต่อมาเป็นการถ่ายทอดของผู้ประพันธ์ในฐานะคนทุกคนมีความเข้าใจ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น “เพื่อให้พ่อของเราไม่เหนื่อยไปมากกว่านี้” เป็นการโน้มน้าวให้เห็นอกเห็นใจ ดังที่พสกนิกรรู้สึกเห็นอกเห็นใจพระองค์ที่ทรงงานอย่างหนักเพื่อประชาชน และในทำนองเดียวกัน พระองค์ทรงทำทุกอย่างเพื่อปวงชนชาวไทย ก็เนื่องมาจากทรงมีพระเมตตาและเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ยากของประชาชน บทเพลงชี้ให้เห็นว่า คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ในประเด็นนี้มีความสำคัญยิ่งในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม

2.2.2.6 การวิเคราะห์เรื่องความพอใจ สุขใจ หรืออิมเมจ

เพลง บทเพลงของพ่อ

ทุกครั้งที่ได้ฟังบทเพลงของพ่อ เห็นภาพพ่อเล่นดนตรี
ฉันก็สุขใจต่อให้ไกลไปสุดแดนดิน หัวใจเรายังได้ยิน... ..หากฉัน
ได้ร้อง บทเพลงถึงพ่อ ฉันคงจะขอร้องว่ารักพ่อ สุดหัวใจ

เพลง ตามรอยเท้าพ่อ

มีหัวใจคือประชาชน ที่รวยจนทั่วถิ่นกันดาร มีผืนดิน
เปรียบเสมือนบ้าน ยาวนานจนเจ็ดสิบปี คือพ่อหลวงของคนไทย
คือศูนย์รวมใจน้องพี่ ผู้คนต่างเป็นสุขชี พอมิ พออยู่ พอกิน อีสาน
ออก ตก ใต้ เหนือ หยาดเหงื่อของพ่อไหลริน น้ำพระทัยจากพระ
เจ้าแผ่นดิน ให้ทำกินได้ด้วยตัวเราโครงการพระราชดำริ พ่อรื้อ
ทำก่อนเขาเมืองไทยสุขสำราญนานเนา บ้านเราร่มเย็นเรื่อยมา คือ

องค์ภูมิพล ภูมิพลมหาราชา เทิดทูนไว้สูงสุดฟ้าราชาผู้ยิ่งใหญ่ คือ
องค์ภูมิพล ภูมิพลมหาราชา...

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยในผืนแผ่นดินไทย พระองค์ทรงมีโครงการมากมายเพื่อพัฒนาชีวิตของประชาชนให้มีความสุข มีความพอเพียง จึงนำมาซึ่งความสุขของปวงชนชาวไทย บทเพลงแรกเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกพอใจกับสิ่งที่ได้เห็น เป็นความรู้สึกเป็นสุขใจที่เห็นบุคคลที่เคารพรักมีความสุขความสบายใจ ตนก็พลอยมีความสุขความสบายใจไปด้วย เชื่อมโยงไปถึงตนเองให้กระทำการอันเป็นความสุขใจ พอใจ อิ่มเอมใจเช่นกัน สื่อว่า ความสุขความพอใจจะเกิดขึ้นได้ในสังคมคือต้องรักกัน บทเพลงต่อมาแสดงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงสร้างความสุขความอímเอมแก่พสกนิกร ความสุขความพอใจและความอímเอมใจเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนามนุษย์ กล่าวคือ จากบทเพลงวิเคราะห์ที่ได้ว่า จริยวัตรอันงดงามล้วนมีเป้าหมายเพื่อความอยู่ดีมีสุขของพสกนิกร เมื่อความรู้สึกเป็นสุข พอใจ และอímเอมเกิดขึ้น ดีความได้ว่าวัตรปฏิบัติดังกล่าวได้บรรลุวัตถุประสงค์ ชี้ให้เห็นว่า ความรู้สึกเชิงสุนทรียะในประเด็นนี้ มีคุณค่าทางใจต่อมวลมนุษย์อย่างยิ่ง

2.2.2.7 การวิเคราะห์เรื่องความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์

เพลง รอยยิ้มของพ่อ

ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้ม ให้คนไทยได้ยิ้มแม้จะอยู่ที่ไหน

รักใจของพ่อมีรัก คอยแบ่งปันความรักให้กับทุกหัวใจ วันคืนที่ผ่านไป ยาวนานสักเท่าไร พวกเรายังยิ้มได้เพราะพ่อ จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้ จะคอยทำสิ่งที่ดี แม้จะมีใครเห็นหรือไม่ เพื่อตอบแทนทุกรอยยิ้มและความสุข ความรักที่พ่อให้ไว้ จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป...

จากคำและข้อความสื่อความหมายที่เป็นรูปธรรมในบทเพลงข้างต้น นอกจากสื่อความถึงความรู้สึกอ่อนโยนดังได้กล่าวแล้ว ยังสื่อถึงความเพลิดเพลินใจหรือรื่นรมย์ได้ด้วย การแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมด้วยคำหรือข้อความเช่น “ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้มให้คนไทยได้ยิ้ม...” หรือ “พวกเรายังยิ้มได้” แสดงถึงความรู้สึกภายในที่รื่นรมย์และปิติยินดี เป็นการให้ความหมายของคำและข้อความที่ส่งผ่านไปยังความรู้สึกได้เป็นอย่างดีเช่นกัน

ความเพลิดเพลินหรือรื่นรมย์เป็นประเด็นคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ที่เด่นชัด เพราะเป็นความรู้สึกที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด ดังปรากฏในบทเพลงคือ การแสดงออกด้วยกาย ยิ้มหรือหัวเราะมีความรู้สึกสนุก ชอบใจ ถ้าในแง่ของภาษาที่ปรากฏในบทเพลง คือ สวยงาม สุขใจ เป็นต้น ในงานวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์คุณค่าบทเพลง ซึ่งมีคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ในตัวเองอยู่แล้วใน ความเป็นบทเพลง ซึ่งบทบาทด้านหนึ่งคือการกล่อมเกลาคิดใจมนุษย์นั่นเอง

จากการแจกแจงคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากการวิเคราะห์คุณค่าของบท เพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัย ขอเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นความชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหา กรุณาธิคุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลังการเสด็จสวรรคต

ประเด็นการวิเคราะห์ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)	ค่า/ข้อความ	ร้อยละ
1. ความกินใจ/ประทับใจ	52	100.00
2. ความซาบซึ้งใจ	50	96.15
3. ความภาคภูมิใจ	42	80.77
4. ความโศกเศร้าใจ	41	78.85
5. ความเห็นอกเห็นใจ	33	63.46
6. ความพอใจ/สุขใจ/อึ้งอัมมใจ	15	28.85
7. ความเพลิดเพลินหรือรื่นรมย์	1	1.92

หลังการเสด็จสวรรคต การวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 52 บทเพลง พบประเด็นจากการวิเคราะห์ 7 ประเด็น เรียงลำดับตามการปรากฏของค่าและข้อความและร้อยละจากมากไปหาน้อย

คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ในบทเพลง หลังการเสด็จสวรรคต พบประเด็นการ วิเคราะห์เรื่อง ความกินใจหรือความประทับใจสูงสุด เนื่องจากบทเพลงหลังการเสด็จสวรรคต มีการ กล่าวซ้ำในพระจริยวัตรของพระองค์ ความกินใจ ประทับใจ เกิดขึ้นจากสิ่งกระทบที่รุนแรง เนื่องจา การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยนัยของสุนทรียศาสตร์ในบริบทของความโศกเศร้า จึงพบประเด็นการวิเคราะห์เรื่อง ความโศกเศร้า ใจ อยู่ในลำดับที่สูงเป็นลำดับต่อมา

การแจกแจงคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากการวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอนำเสนอการแจกแจงในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความชัดเจนและเห็นถึงความแตกต่างระหว่างคุณค่าของบทเพลงช่วงก่อนและหลังการเสด็จสวรรคต ดังนี้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์	ก่อนการเสด็จ	หลังการเสด็จ	การปรากฏ ของ คำ/ข้อความ	ร้อยละ
	สวรรคต (75)	สวรรคต (52)		
1. ความกินใจ/ประทับใจ	72	52	124	97.64
2. ความซาบซึ้งใจ	73	50	123	96.85
3. ความภาคภูมิใจ	72	42	114	89.76
4. ความพอใจ/สุขใจ/อิ่มเอมใจ	72	15	87	68.50
5. ความเพลิดเพลิน/รื่นรมย์ใจ	57	1	58	45.67
6. ความเห็นอกเห็นใจ	24	33	57	44.88
7. ความโศกเศร้าใจ	0	41	41	32.28

จากตารางที่ 8 ในการวิเคราะห์คุณค่าบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นก่อนการเสด็จสวรรคตพบคุณค่าด้าน “ความซาบซึ้งใจ” สูงที่สุดเนื่องจากบริบทในช่วงเวลาดังกล่าวองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อความผาสุกของเหล่าพสกนิกรตลอดเวลาอีกทั้งทรงมีพระจริยวัตรอันงดงามตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์ ด้วยเหตุนี้ความรู้สึกซาบซึ้งใจจึงเกิดขึ้นในความรู้สึกของเหล่าพสกนิกรทั้งตัวผู้ประพันธ์บทเพลงที่สร้างสรรค์บทเพลงด้วยถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว บทเพลงดังกล่าวได้แสดงบทบาทในการกล่อมเกล้าและกระตุ้นให้พสกนิกรในฐานะผู้ฟังเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง กินใจและประทับใจเช่นเดียวกัน พอถึงช่วงหลังการเสด็จสวรรคตคุณพบคุณค่าด้าน “ความกินใจหรือความประทับใจ” สูงที่สุดขึ้นมาแทนที่เพราะมีสิ่งเข้ามากระทบใจรุนแรงกว่าคือการเสด็จสวรรคต แม้จะมีคุณค่าด้าน “ความโศกเศร้าใจ” สูงขึ้นมาเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาก่อนเสด็จสวรรคตเนื่องจาก พสกนิกรปวงชนชาวไทยอยู่ในห้วงแห่งความโศกเศร้า แต่ความกินใจหรือความประทับใจ ที่สูงกวานั้นเป็นเพราะเมื่อมีสิ่งใดมากระทบใจ ผู้ประพันธ์ก็จะใช้ภาษาโน้มน้าวเล่าขานถึงคุณความดีของพระองค์ให้คนฟังได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ โน้มน

น้ำวให้เกิดความรู้สึกจงรักภักดีต่อพระองค์ ความโศกเศร้า ที่มีอยู่จึงถูกแทนที่ด้วยความกระตือรือร้นจิตใจ คือความกินใจหรือประทับใจ ในที่สุด

คุณค่าของบทเพลงที่เป็นความหมายในใจยามที่กล่าวขานถึงพระจริยวัตรอันงดงามของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เต็มไปด้วยคุณประโยชน์ที่คนฟังหรือผู้ที่พยายามทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ได้ซึมซับในตัวบทที่เป็นภาษาในบทเพลงที่สื่อความหมายให้เข้าใจในคุณค่าที่ดีที่พระองค์ทรงทำเพื่อประชาชน พระผู้ทรงทศพิธราชธรรมอย่างเต็มเปี่ยม ทำให้พสกนิกรทั่วประเทศสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ จงรักภักดี มีใจคิดที่จะทำความดีเป็นประการเดียวกันเป็นการตอบแทน

ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต บทเพลงได้แสดงบทบาทต่อคนฟังทั้งประเทศทันที ความรู้สึกสูญเสียร่วมกันครั้งยิ่งใหญ่ที่เกิดขึ้นในหมู่พสกนิกรของพระองค์นี้ ได้กลายมาเป็นพลังแห่งความเศร้าสะเทือนใจที่ถูกถ่ายทอดออกมาในบทเพลงมากมาย ด้วยความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ บทเพลงได้ต่อยอดทั้งภาษาโน้มน้าวและการสื่อความหมายที่ทำให้ความรู้สึกโศกเศร้าใจ ให้เกิดการประทับใจไว้เพื่อให้เกิดเป็นภาพจำ คำมั่นสัญญาในการทำความดีที่อาจจะเคยเป็นเพียงนามธรรม กลับทำให้เกิดภาพการลุกขึ้นมาพร้อมกันทำความดีให้เห็นเป็นรูปธรรมขึ้นอย่างชัดเจน อารมณ์สะเทือนใจอาจไม่ใช่ความสุขใจ หรืออิมเมจใจอีกต่อไปแต่เป็นความทุกข์ตรมต้องทนทรมาน ... จะเห็นได้ว่าพลังทางภาษาในบทเพลงนั้นทรงพลังเพียงใด

จากการวิเคราะห์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 2 ช่วงเวลาคือนับตั้งแต่การเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2489 จนกระทั่งถึงวันที่พระองค์เสด็จสวรรคตในปีพ.ศ. 2559 และหลังจากวันที่พระองค์เสด็จสวรรคตจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีคุณค่าอยู่สองประการคือ คุณค่าภายใน หมายถึง บทเพลงที่แต่งโดยผู้ประพันธ์ในฐานะตัวแทนเหล่าพสกนิกรเพื่อยกย่องเทิดทูนพระองค์นั้น มีความงดงามทางภาษาที่เลือกสรร กลั่นกรอง มีความไพเราะ ลึกซึ้ง กินใจ ด้วยการสื่อความหมายของภาษาในบทเพลง ต่อมาคือ คุณค่าภายนอก หมายถึง บทเพลงได้ก่อให้เกิดการสะท้อนคิด เกิดจิตสำนึก และเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ฟัง แรกเริ่มจากการได้รับคุณค่าทางวรรณศิลป์ คือการค้นพบว่าบทเพลง แต่งดี สร้างอารมณ์สะเทือนใจ มีคุณประโยชน์ และสร้างความเพลิดเพลินแก่คนฟัง ดังได้กล่าวแล้วว่า เมื่อเกิดอารมณ์สะเทือนใจแล้ว ความเป็นมนุษย์โดยธรรมชาติต้องแสดงออก จากการเกิดจิตใต้สำนึก การแสดงออกคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามคุณค่าของบทเพลง หมายถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนี้มุ่งหมายไปในทางที่ดี และทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการของการพัฒนามนุษย์นั่นเอง

คุณประโยชน์ของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในฐานะเป็นวรรณกรรมและเป็นวรรณศิลป์อีกประการหนึ่งคือ ได้ทำหน้าที่ในการแสดงบทบาทในการโน้มน้าวใจด้วยการใช้ภาษาที่โดดเด่น คือการเป็นสื่อในการให้ความรู้ นับเป็น

รูปแบบของการให้การศึกษาตามอัธยาศัย บทเพลงเหล่านี้ให้เป็น “เครื่องมือ” ในการขัดเกลาและ
กล่อมเกลา ด้วยการสอดแทรกแบบอย่างที่ดีจากพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ผู้แต่งเพลงได้สรรสร้างขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสั่งสอนอย่างแหลมคมและ
สมเหตุสมผล และนับได้ว่าเป็นวิธีการสอนที่ชาญฉลาดกว่าวิธีการอื่นใด ดังคำกล่าวของ ศาสตราจารย์
นายแพทย์ ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน กรรณิการ์ สัจกุล, 2556: 17) ที่ว่า การสื่อสารในส่วนของศิลปิน
(ในที่นี้คือผู้ประพันธ์และผู้ขับร้อง) ผ่านทางศิลปะ (ในที่นี้คือบทเพลง) จะสามารถเข้าถึงประชาชนได้
มากกว่าการสื่อสารด้านอื่นๆ โดยจะได้ทั้งความสุขและปัญญา

บทที่ 5

บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการภายใต้แนวคิดที่ว่านอกจากบทเพลงเป็นวรรณกรรมที่เป็นผลงานของมนุษย์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างมีวรรณศิลป์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์อีกด้วย

การศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีคุณค่า (axiology) และแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของ วิลเลียม อาร์ บาสคอม (William R. Bascom, 1965: 279 - 298) นักคติชนวิทยาคนสำคัญ ที่ได้เขียนบทความ Four Functions of Folklore โดยจำแนกบทบาทหน้าที่ในเชิงคติชนไว้ว่านอกจากให้ความบันเทิงหรือความจรรโลงใจเพื่อสร้างอารมณ์สุนทรีย์ให้กับมนุษย์แล้ว ยังให้ความสำคัญและเติมเต็มวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ ให้ความรู้หรือการศึกษา รักษา ปัสสสถานของสังคม บันทึกเหตุการณ์สำคัญ ถ่ายทอดความรู้สึก โน้มน้าวใจเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ เพื่อชี้ให้เห็นว่าบทเพลงจะช่วยเสริมสร้างและหล่อหลอมบุคคลให้มีจิตใจและพฤติกรรมที่ดีงาม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป

บทบาทหน้าที่ประการหนึ่งที่สำคัญของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือการถ่ายทอดโดยนำพาคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์หรือที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (2556: 303) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “การแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์” ซึ่งเป็นความดี ความถูกต้องที่บอกให้มนุษย์เรารู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำและมักนำไปสู่ความเป็นกษัตริย์เย็บหรือกำหนดว่าเป็นคุณธรรมที่ดีของสังคม ในที่นี้คือ ความเพียร การทุ่มเทเสียสละ และการกระทำเพื่อคนอื่น และคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ หรือปรัชญาแห่งศิลปะและความงาม หรือความงามหรือสิ่งที่ดีงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในที่นี้คือ ความไพเราะ ก็นใจ ประทับใจ สะเทือนใจ ความซาบซึ้งที่เข้ามากระทบใจเมื่อคนฟังได้สัมผัส คุณค่าต่างๆ เหล่านี้แล้ว จะก่อให้เกิดจิตสำนึกและนำไปสู่การแสดงออก

ทางพฤติกรรมในที่สุด ตามแนวทฤษฎีคุณค่า ซึ่งเน้นปรัชญาที่ว่าด้วยเรื่องคุณธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ ได้จากการประมวลผลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) นายนิติพงษ์ ห่อนาค นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล
- 2) นายชนะ เสวีกุล นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล
- 3) นางสาวพรลพัทธ์ นรรัตน์วินชัย นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล
- 4) นายตรีชัย ภูมิรัตน์ นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล
- 5) นายมาเชน อาลี ซาห์ นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล

การประมวลบทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หมายถึง การจัดหมวดหมู่ของบทบาทหน้าที่ของบทเพลงอย่างเป็นระบบ ดังที่ผู้วิจัยจะขอแบ่งบทบาทหน้าที่ของบทเพลงออกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ
- 2) บทบาทด้านการสร้างความจรรโลงใจ
- 3) บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา
- 4) บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึก
- 5) บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ

1. บทบาทด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ

บทบาทของบทเพลงด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ หมายถึง การบันทึกหรือรักษาไว้ซึ่งสิ่งดีงาม มีคุณประโยชน์ เช่น ปทัสถานหรือแบบแผนและความสงบเรียบร้อยของบริบทสังคมวัฒนธรรม สะท้อนถึงเหตุการณ์และแนวประพฤติปฏิบัติของสังคมและชุมชนที่ดี ซึ่งจะได้รับการซำ้ย้ำทวนอยู่เสมอ พฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของสังคม ควรค่าอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้ด้วยการบันทึกไว้ในหลากหลายวิธีการ ทางหนึ่งคือการกดดันให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าของพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ และปฏิเสธพฤติกรรมที่คนในสังคมไม่เห็นด้วย นับเป็นการควบคุมและให้กำลังใจแก่คนในสังคมไปด้วยได้ในตัว

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานกว่า 70 ปี บทเพลงได้บันทึกเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระองค์และสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้หลายช่วงหลายตอน

1.1 การบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับการครองราชสมบัติของพระมหากษัตริย์

ช่วงแรก ในช่วงที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ใหม่ๆ บทเพลงได้บันทึกความรู้สึกของประชาชนผ่านจิตสำนึกของผู้ประพันธ์ ดังเช่นบทเพลง “ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น” เป็นการยกพระมหากษัตริย์ไว้สูงสุด อยู่เหนือทุกอย่าง ทรงมองเห็นทุกอย่าง เห็นภาพทั้งแผ่นดิน คำที่ผู้ประพันธ์ใช้ก็เป็นการยกย่องสูงสุด คำว่า “ขวัญ” “มิ่งขวัญ” “เป็นทั้งมิ่งและขวัญ” คือเคารพสูงสุด เป็นสำนึกของผู้ประพันธ์จึงเลือกใช้คำที่ทรงพลังในบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บทเพลง ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น

ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น อยู่เป็นขวัญแดน โป้ทองของปวงประชา
 มิ่งขวัญโป้ทอง ของชนทั่วหล้า ราชภูริสุชา ก็เพราะพระบารมี
 ราชาเป็นทั้งมิ่งและขวัญ ข้าอภิวันท์บังคม หวังชมศักดิ์ศรี
 พระคืนมา เหล่าปวงประชาภักดี พระปิ่นโมลี อยู่เป็นศรีไพฑูริ
 ไอลมฝนบนฟ้ามาแล้ว รมโป้แก้วจะพาพฤษภาสดใส ข้าวรพุทเจ้า
 ชาวไทย ยกกรไหว้ แต่ไทยราชันย์ เราน้อมเกล้าเกศี ถวายภูมิ
 นอบศิระกราน เทิดบังคมภูบาลเอาไว้เหนือฟ้า โป้ทองของชาวไทย
 อวยพรชัยให้มหाराชาช่วยกันเปล่งวาจา ขอทรงพระเจริญ ไชโย

ช่วงต่อมา เป็นการบันทึกเกี่ยวกับโอกาสสำคัญ และวันครบรอบต่างๆ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง บทเพลงจะมีบทบาทในการบันทึกเรื่องราวในช่วงเวลาดังกล่าว

บทเพลงแต่ละเพลงที่แต่ง จะแต่งเพราะมีโอกาส
 เช่น บทเพลง “ต้นไม้ของพ่อ” เป็นโอกาสที่พระองค์ทรง
 ครองราชย์ครบ 50 ปี บทเพลง “ของขวัญจากก้อนดิน”
 เป็นโอกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ 6 รอบ เป็นต้น
 เพราะฉะนั้นจะไม่มีเพลงไหน ที่นี้จะแต่งก็แต่ง พอถึงวันที่เรา
 รู้สึกว่าเป็นวาระที่เหมาะสม น่าจะมี...จะใช้คำว่า “เฉลิม
 ฉลอง” ก็ได้ คือเป็นวาระสำคัญอย่างที่กล่าว ก็อยากมีเพลง
 เพื่อให้คนไทยได้รู้สึก ระลึกถึงท่าน...

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แต่งขึ้นเนื่องโอกาสสำคัญเพื่อเป็นการบันทึกไว้เป็นเหตุการณ์สำคัญเช่น เนื่องในโอกาสการ

เสด็จขึ้นครองราชย์ครบ 50 ปี นับเป็นการครองราชย์ของพระมหากษัตริย์ที่ยาวนานที่สุด และ
เนื่องในโอกาสที่พระองค์มีพระชนมายุครบ 72 พรรษาเพื่อบันทึกการเฉลิมฉลองในวาระที่สำคัญ

เพลง ต้นไม้ของพ่อ

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่ง
จะบังลมหนาว และคอยเป็นร่มเงาปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน
คน พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลิดอกใบ ออกผล ให้
เราทุกคน เติบโต อย่างร่มเย็นในบ้านเรา ผ่านมาแล้วห้า
สิบปี ต้นไม้นั้นสูงใหญ่ ลมแรงเท่าไร ก็บรรเทา ออกผลให้
เก็บกิน แตกใบเพื่อให้ร่มเงา คอยดูแลเรา ให้เรายังมีวัน
ต่อไป...

เป็นช่วงเวลาที่ยกย่องเพลงกล่าวถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจใน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นับแต่เสด็จขึ้นครองราชย์จวบจนครบ 50 ปี
ประเทศไทยผ่านการพัฒนาและความห่วงใยของในหลวงที่ทรงคอยทำนุบำรุง จนมีความอุดม
สมบูรณ์ ต่อจากนี้เป็นช่วงเวลาประชาชนคนไทยให้คำมั่นสัญญาว่าจะเดินตามรอยพ่อในการดูแล
ประเทศชาติที่พ่อได้ทรงดูแลมาต่อไป ด้วยวิธีการสืบสานงานของพ่อให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

เพลง ของขวัญจากก้อนดิน

เราทุกคนก็เหมือนก้อนดินแค่ก้อนหนึ่ง เพราะบาง ไร่
ค่า ไร่ความหมาย อ่อนแอเหมือนโคลน ไหลไปตามทาง
เรื่อยไป เมื่อน้ำแห้งไป ก็แตกกระแหง มีพลัง เพียงแค่แรงเดียว
ที่ยึดเรา เหนียวรื้อ เราไว้ ให้กล้าแข็ง รวมผู้คนมากมาย ให้
ทรงพลังแข็งแรง รวมเม็ดดินทุกเม็ด ให้เป็นแผ่นดิน เราก็คือ
พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน ต้องลำบากใจกาย ไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้ พ่อคือ... พลังแห่งแผ่นดิน ให้เราพออยู่พอกิน
กันต่อไป หากจะหา ของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง เราทั้งผอง จะ
พร้อมกันได้ไหม บวกกันเป็นดินเดียว ให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้อง
เหนื่อยเกินไปอย่างที่เปิ่นมา

บทเพลงแต่งขึ้นในปี พ.ศ.2542 เนื่องในโอกาสการเฉลิมฉลองที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุครบ 72 พรรษา เป็นช่วงเวลาประเทศไทยก้าวพ้นวิกฤติของความยากลำบาก ด้วยพระบารมีและพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พสกนิกรทุกหมู่เหล่าต่างตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระองค์ จึงพร้อมใจกันเฉลิมพระเกียรติแด่พระองค์และร่วมแรงร่วมใจกันมอบเป็นของขวัญแด่พระองค์

1.2 การบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีโครงการพระราชดำริมากมายที่เกิดขึ้นจากการที่พระองค์ทรงต้องการสร้างความผาสุกให้เหล่าพสกนิกร บทเพลงจึงได้บันทึกเรื่องราวที่เป็นพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระองค์

...บทบาททางด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ เป็นประโยชน์ในการประพันธ์ ทำให้มีเป้าหมายและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ เพราะสิ่งที่ต้องการคือการแสดงออกถึงความจงรักภักดีในสิ่งที่ได้มองเห็นพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงทุ่มเทเพื่อประชาชนในหลากหลายบทบาท สิ่งเหล่านี้สร้างแรงบันดาลใจ ในการประพันธ์บทเพลง เช่น “บทเพลงของพ่อ” ก็เพื่อต้องการบันทึกเอาไว้ว่าพระองค์ทรงใกล้ชิดกับประชาชนมานานแสนนาน เป็นความรักความอบอุ่นในหัวใจของประชาชนชาวไทย ส่วนบทเพลง “กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล” ก็เพื่อบันทึกเอาไว้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องจริง ไม่ได้เป็นเพียงนิทานที่เล่าขานต่อๆ กันมา เพื่อแสดงถึงความอาลัย...

สิ่งที่ผู้ประพันธ์บทเพลงค้นพบและต้องการบันทึกเอาไว้เป็นเหตุการณ์สำคัญและใช้เป็นข้อมูลในการสรรค์สร้างเป็นบทเพลงคือ พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามขององค์พระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นอกจากเป็นการบันทึกสิ่งที่ตีงามควรค่าในการอนุรักษ์ในความคิดนั้นเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้คุณค่าดังกล่าวและได้เก็บไว้เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต และ ผู้ประพันธ์บทเพลงยังกล่าวอีกว่าเป็นการแสดงความรักภักดีต่อพระองค์อีกทางหนึ่งด้วย

เพลง บทเพลงของพ่อ

ทุกครั้งที่ฉันได้ฟังบทเพลงของพ่อ เห็นภาพพ่อเล่นดนตรี ฉันก็สุขใจต่อให้ไกลไปสุดแดนดินหัวใจเรายังได้ยิน อยู่แห่งหนใด เหมือนท่านอยู่ใกล้ หากลูกได้มีโอกาสร้องเพลงถึงพ่อ ก็ไม่อาจหาคำใดเพียงพอ เพื่อบรรยายทุกสิ่งที่ท่านเคยได้ทำ ลูกทุกคนยังจดจำ ช่างมากมาย มากมายเหลือเกิน ในหัวใจ...

บทเพลงสร้างความซาบซึ้งประทับใจให้คนฟัง จากการเล่าขานที่เป็นเรื่องราวในคุณความดี ก่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และสำนึกในการตอบแทน เพราะ ถ้อยคำและข้อความในบทเพลงมีการกล่าวถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นความรักความห่วงใยที่พระองค์มีต่อพสกนิกร จิตที่คิดตอบแทนจนอยากให้ทุกคำที่ร้องของบทเพลง ให้เปล่งออกมาจากความรักของหัวใจคนไทยเช่นกัน โดยผู้ประพันธ์ต่างก็ต้องการให้พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์เป็นแบบอย่างในการทำ ความดีของมวลมนุษยชาติ คุณความดีดังกล่าวควรได้รับการสืบทอดตราบนานเท่านาน

เพลง กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพระราชอาเป็นผู้เป็นที่รักใคร่ เป็นผู้ ครอบครองทุกหัวใจและศรัทธาจากประชาชนของท่านอยู่ปราสาทที่ไม่ไ้หุ้ มองเห็นทุกวันท่านทำแต่งงานแก้ปัญหาทั่วทิศสถาน เสียสละเหน็ดเหนื่อยไม่เคยว่างเว้นแผ่นดินนี้มีท่านนำพา จึงได้ผาสุกและร่มเย็น เป็นเช่นนี้มานานแสนนาน ปิดเป่าทุกข์ให้คลายจากใจ ได้ฟังฟังร่ำเงาของท่าน เจ็ดสิบปีที่สร้างปาฏิหาริย์ ไม่ใช่ที่ท่านเล่าขานมาจากที่ไหน เรื่องจริงที่เราคนไทยซาบซึ้งทุกคน ขอเล่าเรื่องนี้ต่อไปต่อไปอีก ให้นานแสนนานว่าพระองค์ คือความรักที่สุดของเรา...

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์ ทรงทุ่มเทพระวรกายในการทรงงาน เสียสละ แก้ปัญหาเพื่อสร้างความผาสุกร่มเย็นทั้งกายและใจ

แก่พสกนิกรทั่วทุกสารทิศ แม้บทเพลงจะมีปฐมบทว่า “กาลครั้งหนึ่ง” ประหนึ่งว่ากำลังจะเล่านิทาน แต่ทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องจริง

เพลงที่พูดถึงในหลวงมักจะเป็นเพลงที่พูดถึง พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ และมักจะพูดเติมพูด เสริมด้วยว่า ให้จดจำสิ่งที่ท่านทำไว้ ให้ทำตามสิ่งที่ท่านทำไว้ สิ่งนั้นพาเราออกไปจากความเศร้า คือแทนที่จะไปย่ำว่า ท่านไม่น่าสวรรคตเลย ซึ่งมันจะทำให้เศร้าอยู่ ทำให้ย่ำอยู่จุด เดิมอยู่ แต่ถ้าเราบอกว่า ลูกขึ้น หายใจดี ๆ ดุซิวว่าท่านอยาก ให้เราทำอะไร เราทำต่อจากที่ท่านทำไหม หรือจะปล่อยให้ หยุดไว้แค่นี้ คือเหมือนกับว่าประเด็นในเพลงจะเป็นประเด็นที่ บอกพวกเราทุกคนในฐานะประชาชนพสกนิกรว่า ถ้าเรารัก ท่านจริง เราไปต่อด้วยหลักการที่ท่านสอนไว้

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะกล่าวถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงาม และกล่าวเสริมว่าให้จดจำสิ่งที่ พระองค์ได้ทรงทำไว้และให้เจริญรอยตาม ให้สืบทอดสิ่งดีๆ ที่ทรงทำไว้เป็นแบบอย่าง เพื่อเป็นการ แสดงความจงรักภักดี

1.3 การบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์และพัฒนาประเทศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงทำทุกอย่างเพื่อความอยู่ดีกินดี ของพสกนิกรปวงชนชาวไทย ด้วยทรงห่วงใยในคุณภาพชีวิตของประชาชน ทรงสร้าง ทรงสอน ทรง พัฒนาให้ประชาชนอยู่ได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันพระองค์ทรงพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ควบคู่ไปด้วย

เพลง ตามรอยเท้าพ่อ

มีหัวใจคือประชาชน ที่รอยจนทั่วถิ่นกันดาร มีผืนดินเปรียบเสมือนบ้าน ยาวนานจนเจ็ดสิบปี คือพ่อหลวงของคนไทย คือศูนย์รวมใจน้องพี่ ผู้คนต่างเป็นสุขชี พอมมี พออยู่ พอกิน อีสาน ออก ตก ใต้ เหนือ หยาดเหงื่อของพ่อไหลริน น้ำพระทัยจากพระเจ้าแผ่นดิน ให้ทำกินได้ด้วยตัวเรา

โครงการพระราชดำริ พ่อริเริ่มทำก่อนเขา เมืองไทยสุข
 สำราญนานเนาบ้านเราร่มเย็นเรื่อยมา คือองค์ภูมิพล ภูมิพล
 มหาราชา เทิดทูนไว้สูงสุดฟ้า ราชาผู้ยิ่งใหญ่ คือองค์ภูมิพล ภูมิ
 พล มหาราชา พวกเราจะขอสัญญา เดินตามรอยเท้าพ่อ ไม่
 เคยละทิ้งประชาชน ทุกชนชั้นใดนั่นหนอหนใดแห่งใดเฝ้ารอ
 มีพ่อต้นต้นจนถึง วันนี้พ่อจากไป จำไว้ข้างในตราตรึงคนไทย
 ส่งใจไปถึง ด้วยคำหนึ่ง เรารักพ่อ คือองค์ภูมิพล ภูมิพล มหา
 ราชา เทิดทูนไว้สูงสุดฟ้า ราชาผู้ยิ่งใหญ่ คือองค์ภูมิพล ภูมิพล
 มหาราชา พวกเราจะขอสัญญา เดินตามรอยเท้าพ่อ...

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีหัวใจเป็นประชาชน
 ตลอดเวลาที่ทรงครองราชย์อันยาวนาน ไม่เคยละทิ้งประชาชน ทุกหนทุกแห่งในผืนแผ่นดินไทย
 พระองค์ทรงเสด็จไปเยี่ยมเยียนด้วยความห่วงใย ทรงเป็นผู้นำในการคิดค้นโครงการต่างๆ เพื่อ
 แก้ปัญหาความทุกข์ยากของเหล่าพสกนิกร ให้มีความอยู่ดีกินดี ทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
 เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้

เกิดมาก็คือเห็นรูปในหลวงอยู่ในบ้าน คือเหมือนรูป
 ลingsศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนรู้สึกเองว่านี่คือสิ่งที่คุ้มครองเรา นี่คือสิ่งที่
 เรานับถือ ก็คือตั้งอยู่ไล่เรียงคู่กันมากับลingsศักดิ์สิทธิ์ในบ้านที่
 เรานับถือ อยู่ในหัวใจเรา แล้วยังเราโตขึ้นมา เหตุการณ์ต่างๆ
 ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองซึ่งเรารู้ประวัติศาสตร์เหล่านี้ร่วมกัน
 ทุกคน เด็กๆ รุ่นหลังอาจจะไม่รู้ คือมีวิกฤติเกิดขึ้นบ่อยๆ ใน
 ประเทศของเรา และทุกครั้งวิกฤติเหล่านั้นก็ถูกทำให้สงบ
 เรียบร้อยลงไปได้ ก็ด้วยความที่พวกเราถึงจะมีความขัดแย้ง
 อะไรก็แล้วแต่ที่ไม่ตรงกัน แต่ในที่สุดคนไทยจะมีสิ่งหนึ่งที่
 ตรงกันก็คือ รักในหลวงและพร้อมที่จะเชื่อฟังเหมือนพ่อมา
 สยบเวลาลูกทะเลาะกัน นี่คือความรู้สึกธรรมชาติที่เรามี
 เหมือนๆ กันทุกคน เพราะเป็นข้อเท็จจริง เป็นเรื่องจริงที่
 ประจักษ์กับใจทุกคน

ในประวัติศาสตร์ชาติไทย เกิดวิกฤติขึ้นในประเทศหลายครั้ง พืชเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ หรือวิกฤติเรื่องความยากจน เกิดความขัดแย้งในหมู่ประชาชนขึ้นก็หลายครั้ง ผู้คนที่อยู่ร่วมสมัยกันจะทราบเป็นอย่างดี ยกเว้นแต่เยาวชนรุ่นหลังที่อาจจะไม่ได้รับรู้ วิกฤติต่างๆที่กล่าวมานั้นก็สงบเรียบร้อยลงได้ ด้วยเพราะพระบารมีขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงทุ่มเทพระวรกายในการแก้ปัญหา ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจ ประชาชนทุกหมู่เหล่าต่างก็รักพระองค์ พร้อมจะเชื่อฟัง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้สถานการณ์คลี่คลายลงได้ทุกครั้ง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ต่อใจทุกคน

เพลง หนึ่งในโลก

หนึ่งในใจของไทยประชา หนึ่งในใต้ฟ้าของเมืองสยาม
หนึ่งด้วยเดชบารมีลีลนาม ปกเขตคามทั่วไทยร่มเย็น หนึ่ง
ในรัฐนักพัฒนา หนึ่งราชาที่โลกได้เห็น หนึ่งด้วยคุณธรรมที่
ทรงบำเพ็ญ ดับล้าเค็ญของปวงประชา องค์พระมหากษัตริย์
ประวัติศาสตร์ ที่ครองราชย์นานเนาในหล้า ทรงเป็นเอก
องค์ในพสุธา เกริกก้องฟ้าพระบารมีอนันต์ หนึ่งในแสนมิ
แมนมิปาน หนึ่งในล้านมิเทียมเทียบทัน หนึ่งในโลกหนึ่งเดียว
หนึ่งเดียวเท่านั้น มหาราชันองค์ภูมิพลฯ...

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่
ครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลก ประเทศไทยมีความร่มเย็นเป็นสุขก็ด้วยพระบารมีในพระองค์ ที่
ทรงเป็นพระมหา กษัตริย์นักพัฒนา เพื่อความผาสุกของพสกนิกร

เพลง เพชรแห่งแผ่นดิน

ทั่วแผ่นดินพระภูบดินทร์เสด็จประพาส รอยพระบาท
คือพระบารมียิ่งใหญ่ด้วยพระราชกรณียกิจเกริกไกร ป่าเขา
ลำเนาไพร ไพร่ฟ้าไร่นาสุขสันต์ทั่วแผ่นดินนี้ พระองค์ทรงนำปก
ปักษ์รักษา พระปรีชา คือพระปณิธานมุ่งมั่นน้ำพระทัยดุจ
น้ำใจทั้งโลกรวมกันดับร้อนผ่อนเย็นไทยนั้น ดังเทวีจาก
ฟ้าเบื้องบน คือองค์ประมุขของปวงประชา คือเพชรหนึ่งใน
โลกา ล้ำเลิศค่าสากล เพชรแห่งแผ่นดิน สยามินทร์ภูมิพล
ศูนย์รวมใจผองชน มิ่งมงคลเทิดไว้ ทั่วแผ่นดินฟ้า พระบารมีจักรี

ก้องฟ้า พระเมตตา คือพระหัตถ์ที่มีแต่ให้ ของรักภักดี
เหนือยิ่งสิ่งใด ไพร่ฟ้าประชาชาติไทย ขอถวายใจบูชา

พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่พสกนิกรทั้งประเทศ โดยเฉพาะ คุณธรรมด้านความเมตตา และพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงสร้างความผาสุกร่มเย็นแก่อาณาประชาราษฎร์ อันเนื่องจากพระองค์ทรงมีแต่ให้ หรือคุณธรรมด้านความเสียสละเพื่อปวงชนชาวไทย

2. บทบาทด้านการสร้างความจรรโลงใจ

บทบาทของบทเพลงด้านการเสริมสร้างความจรรโลงใจ หมายถึง บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ใช้เป็นแนวทางในการยกระดับจิตใจมนุษย์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีงาม ทำให้เห็นข้อบกพร่องแล้วสำนึกได้ว่าควรต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเกิดการพัฒนาจิตใจขึ้นได้ โดยคำว่า “จรรโลง” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คือ พยุงไว้ไม่ให้เซหรือไม่ให้ล้มลง ผดุง ค้ำชู บำรุงรักษาไว้ไม่ให้เสื่อม ดังนั้นสรุปว่า จรรโลงใจ จึงมีความหมายว่า ยกระดับจิตใจหรือบำรุงรักษาประดับประดาจิตใจไว้ไม่ให้ไปในทางเสื่อม อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาจิตใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สำนึกทำด้วยการปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม

2.1 สร้างความจรรโลงใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการยกระดับจิตใจและพัฒนาไปในทางที่ดี

โดยทั่วๆ ไป จะรู้สึกเล็กๆ อยู่ในใจอยู่แล้ว จะมากหรือน้อยเท่านั้นเอง ฟังเพลงนี้แล้วจะทำให้คิดถึง อย่าวว่าแต่เพลงในหลวงเลย เพลงอะไรก็ได้ที่เคยอยู่ในบริบทกับคนที่เรารัก แล้วมาจากกัน พอมาได้ฟังอีกที่ยังคิดถึงเลย อันนี้เป็นคนที่คนรักทั้งประเทศ เป็นเรื่อง ฟังแล้วจะได้เกิดความรู้สึกนึกถึงคิดถึง แล้วที่ตืออย่างนั้น ทำให้รู้สึกถึงความดีด้วย รู้สึกถึงความดีงามของพระองค์ท่าน ทำให้สติและจิตใจคน ถึงแม้ว่าท่านจะไม่อยู่แล้ว ทำให้รู้สึกว่าอยากทำสิ่งที่ดีต่อสังคม ไม่ทำตัวเป็นปัญหาของสังคม หรือเป็นก้น้อยที่สุด คือมีความละเอียดใจ หรือความอ่อนโยน ซึ่งอันนี้น่าจะเป็นผลมาจากการฟังเพลง

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อได้รับฟังแล้วจะโน้มน้าวใจให้ระลึกถึง เนื่องจากความรู้สึกในจิตใจของคนฟังคือความชื่นชม ปลื้มปิติเป็นทุนเดิม ระลึกในคุณความดี ความดีงามในพระองค์ ทำให้จิตใจคนฟังอยากลุกขึ้นมาทำความดีไปด้วย

เพลง พระภูมิพลมหาราชรำลึก

ทรงเป็น พลังแห่ง...แผ่นดิน ทรงเป็นน้ำทิพย์ริน
ชโลมไทย ทรงเป็นพลังลม สลายโศภภัย ทรงเป็นพลังไฟ จุด
แรงใจไพร่ฟ้า น้อมเกล้าศิระกรานเทิดไท้ รำลึกพระคุณยิ่งใหญ่
พระพ่อแห่งชาติ พ่อเจ้าอยู่หัวของปวงชน พระภูมิพลมหาราช
ผองข้าพระบาท ถวายราชสดุดี สยามเย็นด้วยราชธรรมทศพิธ
ด้วยพระบุญญาสถิตย์ คัมภีร์ชาติตรี เกือบศตวรรษทรงราชย์ครอง
ไทย ๖ ทรงครองใจไทยทุกชีวี พระภูมิพลภูมิ ทรงเป็นศูนย์รวม
ดวงใจ...

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยทั้งชาติ ทรงเป็นเหมือนน้ำทิพย์ชโลมจิตใจ ทรงเป็นพลังลมคอยพัดพาสิ่งอันไม่พึงปรารถนาให้หมดไป ทรงเป็นพลังไฟที่จุดประกายในจิตใจของเหล่าพสกนิกรให้เกิดพลัง ปวงชนชาวไทยต่างปลื้มปิติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระองค์ เมื่อจิตใจคนฟังเกิดการพัฒนานำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือการพร้อมใจกันลุกขึ้นสร้างสรรค์ความดี

วันหนึ่งครูนครเล่าให้พี่ฟัง พร้อมด้วยภาพที่พี่เห็น
แล้วแบบ คือครูแม่ปากตอนที่ยื่นมือไปรับ รางวัลแผ่นเสียง
ทองคำพระราชทาน จากพระหัตถ์ของพระองค์ รัชกาลที่ 9 ในรูป
ครูแม่ปาก คือเราเห็นรูปนั้นแล้วรู้สึกได้ว่าท่านคงจะรับด้วย
ความปิติและยินดีมาก ครูเล่าให้ฟังว่าวันนั้น วินาทีนั้นที่ยื่นมือไป
รับจากพระหัตถ์ ความคิดที่จะแต่งเพลงรัก เพลงใคร่ ทางโลกหมด
เลย ถูกลบล้างหมดเลย มีความรู้สึกอย่างเดียวว่าจะตอบแทน
พระคุณแผ่นดินนี้อย่างไร แล้วก็มีส่วนเล็กๆ อย่งไรในการ
ตอบแทนพระคุณพระองค์ด้วย ปณิธานนี้มันเกิดขึ้นในวินาทีนั้น
เมื่อครูเล่าให้ฟังก็เกิดความรู้สึกทันทีเหมือนกัน เหมือนกับว่าสลับ

ต่อมา สมมติว่าเราสามารถทำงานที่เรารัก แน่แน่นอนเรารักการ
แต่งเพลง ไม่มีใครจ้างเราก็จะทำเพราะเรามีความสุขที่ได้ทำ แต่
ถ้างานที่เรารัก จะบังเกิดคุณค่ามากกว่าแค่ความสุขของเรา มัน
ก็คงจะเป็นสิ่งที่ดีงามมากๆ

ความรู้สึกชื่นชมยินดีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยิ่งเมื่อได้ชื่น
ชมพระบารมีอย่างใกล้ชิด ความปลื้มปิติยินดี ยิ่งจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ เกิดเป็นพลังแรงบันดาลใจ
เป็นแนวทางในการยกระดับจิตใจในการทำความคิดได้หลากหลายประการ เพราะจะกระทำการ
การใดๆ ด้วยความสุขใจยิ่งขึ้น ด้วยเกิดความตระหนักว่าทำเพื่อคนที่ตนรักเคารพและบูชา เป็น
ความรู้สึกที่สืบเนื่องจากคนผู้นั้นได้สร้างคุณูปการ และเป็นแบบอย่างต่อตนเองไว้

เพลง พ่อแห่งชาติ

ลูกเกิดมาในชาตินี้ ลูกโชคดีมีความสุขได้เกิดมาเป็นลูก
ไทย ลูกมีพ่อยิ่งใหญ่ก้องไกลเกริกนาม พ่อมีใจคอยเกื้อหนุน พ่อมี
บุญคุ้มเขตคาม ลูกมีทุกขีในป่าหนาม ไกลเพียงไหนพ่อตามให้
ความเย็นใจ พ่อคือองค์ภูมิพลฯ ลูกเทิดบนกระหม่อมเหนือใคร
ขอถวายสมญายิ่งใหญ่ พ่อไทย...และพ่อแห่งชาติแห่งชน
แผ่นดินไทย คงสุขศรี ตราบยังมีพ่ออยู่ล ้อ้พระคุณพ่อทว้มหัน
ขอให้พระชีพชนม์ยิ่งยงทรงพระเจริญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

เป็นความรู้สึกมีความสุขใจของเหล่าพสกนิกรที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยอันมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุขความยินดีปรีดาเกิดขึ้นเพราะได้ชื่นชมในคุณความดีในพระองค์ที่ทรงมี
พระเมตตา เทิดบนกระหม่อมคือการเคารพบูชาสูงสุด การถวายสมญานามที่ยิ่งใหญ่ พ่อแห่งชาติพ่อ
แห่งชาติ คือการยกย่องเชิดชู เกิดจากความรู้สึกชื่นชมในพระบารมีสูงสุด และได้แนวทางในการทำ
ความดี ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามขึ้น

...ความตั้งใจในการประพันธ์บทเพลง คือต้องการจะ
สื่อถึงบทเพลงหลายๆ เพลงของพระองค์ที่อยู่ใกล้ชิดหัวใจคน
ไทยมานานแสนนาน ที่ทำให้เราอุ่นใจ และเราอยากจะทำให้
ความหมายของเพลงนี้คือความรัก ที่ตะโกนออกมาจากหัวใจ
ของคนไทยทุกคน บางบทเพลงประพันธ์ขึ้นจากการอุปมาอุป

มี ว่าเรื่องราวของพระองค์ท่านไม่ใช่เพียงเรื่องเล่าอย่าง
พระราชานิพนธ์ในหนังสือนิทาน ด้วยสิ่งที่พระองค์ทรงทุ่มเททำมา
ตลอดพระชนชีพนั้นเป็นเรื่องจริงที่พวกเราซาบซึ้ง...

การสร้างสรรคบทเพลงให้มีบทบาทในการสร้างความจรรโลงใจให้แก่คนฟังนั้น ต้องใช้
ความรู้ทางด้านการเลือกใช้คำและข้อความที่กลั่นออกมาจากจิตใจและเข้าถึงจิตใจ เป็นความพยายาม
ของผู้ประพันธ์บทเพลงอีกคนหนึ่งที่จะอธิบายว่าได้สร้างสรรค์งานศิลป์ คือ บทเพลงด้วยความประณีต
ละเอียดอ่อนเพราะต้องการสื่อว่า การดึงคุณค่าทางใจที่ได้รับจากบทเพลง (พระราชนิพนธ์) ส่งคุณค่า
ทางใจเช่นกันให้เป็นบทเพลง (สำนึกฯ) เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ของบทเพลงที่สมบูรณ์

เพลง บทเพลงของพ่อ

...ในหัวใจ หลายครั้ง มีพ่อมอบพลังให้สู้ คอยชี้ทาง
ให้รู้ มีบทเรียนไว้คอยหนุนใจ ทุกครั้งที่ลูกได้ยืน เพลงของพ่อ
เมื่อไร หัวใจเหมือนมีพลังยิ้มสู้ไหว หากฉันได้ร้องบทเพลงถึง
พ่อ ฉันคงจะขอร้องว่ารักพ่อ สุดหัวใจมาช่วยกันร้อง แสดง
ความรักที่มากมาย ให้ทุกท่วง ทำนองให้ทุกคำที่ร้อง ให้เปล่ง
ออกมาจากความรักของหัวใจคนไทย ...

บทเพลงเสริมสร้าง ให้แนวทางในการยกระดับจิตใจ หัวใจเหมือนมีพลัง ยิ้มสู้ไหว เป็น
พลังที่ส่งมาจากความปลื้มปิติ ยินดีปรีดาในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช ความสุขใจที่ได้ชื่นชมพระบารมีแสดงออกถึงพลังใจที่เกิดขึ้น พลังแห่งความปลื้ม
ปิติส่งผ่านให้พสกนิกรคิดตอบแทน ชี้ให้เห็นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงการพัฒนาจิตใจในการ
ทำความดี

2.2 สร้างความจรรโลงใจเพื่อกล่อมเกลาจิตใจให้สำนึกในคุณความดี

บทเพลงเป็นวรรณศิลป์ เพราะมีความพิถีพิถันในการประพันธ์บทเพลงที่ประพันธ์โดยเลือกสรรถ้อยคำอย่างมีศิลปะ เช่น มีความหลากหลาย เรียบง่าย รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนหรือใช้ภาษาภาพพจน์ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์สะท้อนใจไปยังผู้ฟังโดยมุ่งสร้างความจรรโลงใจหรือให้เกิดจินตนาการและตระหนักในคุณค่าของงานประพันธ์ เมื่อเป็นความตั้งใจของผู้ประพันธ์ สิ่งที่คุณฟังได้รับคือเจตนาที่ผู้ประพันธ์ได้ตั้งใจเอาไว้หรือ สาร ที่อยู่ในบทเพลงนั่นเองที่คุณฟังจะได้รับอย่างครบถ้วน

...สารที่เราส่งไปจะต้องชัดเจน เพราะฉะนั้นจึงมีความพยายามให้คุณฟังได้เป็นอันดับแรก แต่ลักษณะของการประพันธ์บทเพลงที่กล่าวว่าเป็นการเรียบเรียงได้ไพเราะ เป็นวิธีเล่าเป็นวิธีพูดเหมือนกับเราปลอบใจใครสักคน เราคงเลือกคำพูดที่สละสลวย นุ่มนวล พูดกับเขาเบาๆ มีภาษา กายด้วย เพื่อที่จะปลอบใจเขาได้... ..โดยหลักที่ต้องการส่งถึงก็คือสารที่สามารถส่งให้ถึงใจคนฟังได้ โดยใช้เครื่องมือที่ สละสลวย วิธีการที่สละสลวย...

การเรียบเรียงบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีวิธีการเรียบเรียงได้อย่างไพเราะ เป็นวิธีการเล่า โดยเฉพาะการเล่าถึงความดีงามของพระองค์เหมือนกับเป็นการปลอบประโลมใจ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีการน้อมนำวกล่อมเกลาจิตใจ ภาษาในบทเพลงมีการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อให้เกิดความสละสลวยในการสื่อความ ฟังแล้วมีความสุข

เพลง บทเพลงแห่งฟ้า มหาศศิธรานัน

คือ แสงเดือน ยาม อาทิตย์อัสดง เมื่อโสมส่อง ดังแสง
คำหวาน ยามค่ำ นี้ใน สายลม ยังมี ฝัน ความฝันอันสูงสุด นั้น
เตือนใจ คือ แสงเทียน ยาม ไร้อันตร เราสู้ เพื่อ รัก อันสดใส
ชะตาชีวิต ลิขิตเช่นใด ไร้อันตร ยิ้มสู้ไว้ ไกลรุ่ง ไกลกังวล
ลมหนาวโชย ยุงทอง เฉิดฉิน ในดวงใจนิรันดร์สุขสัน
ยามเย็น คำแล้ว แว่ว สายฝน ขอ เทวาพาคู่ฝัน ดล รักคืนเรือน
คือ แผ่นดินของเรา ดวงใจกับความรัก เนาเสมือน แก้วตาขวัญใจ

ภิรมย์รัก ไม่ลืมเลือน สุขตั้งได้เยื่อน เกาะในฝัน
 คือบทเพลงแห่งฟ้า บรรเลงมาชুবชีวิตัน ...
 ...เพลงพรจากฟ้าอำนวย พรปีใหม่ ตรารตรีงทุกดวงใจสุขุใดเทียบทัน
 คือบทเพลงแห่งฟ้า ประทานมาชুবชีวิตัน
 พระภูมิพลมหาคีตราชนัน บันดาลเสียงสวรรคค์บรรเลงกล่อมชน

เป็นตัวอย่างทีแสดงฝีมือการประพันธ์ด้วยการเลือก “คำและข้อความ” นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระองค์ มาเรียงร้อยเพื่อสื่อความหมาย แสดงให้เห็นในชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ระดับยอดเยี่ยม ความงดงามเกิดขึ้นในทุกคำทีเลือกมาโดยผู้วิจัยไม่ต้องเน้นให้เกิดความเด่นชัด เพราะเด่นทุกคำ และสร้างความจรโลงใจให้แก่คนฟังให้เกิดความงดงามด้วยด้วยการระลึกสำนึกในความดีได้อย่างโดดเด่น

“พระองค์เปรียบเป็นแสงเดือนยามไร้แสงตะวัน เปรียบเหมือนชีวิตทีมีดมนแต่มีพระองค์ทรงนำทาง ทุกข์ครั้งใหม่คล้ายยามไร้แสงจันทร์ ยังมีแสงเทียนเหมือนพระองค์ทรงทำทุกวิถีทางให้ผ่านพ้น คุณความดีอันเป็นพระมหากรุณาธิคุณ เพียงแค่ได้อยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร ความทุกข์ก็มลาย กลับกกลายเป็นความสุกกายสุขใจ เนื่องเพราะความรักความเมตตา” และผู้ประพันธ์ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของบทเพลงดังนี้ว่า

...บทเพลงสร้างอารมณ์สะท้อนใจ สะท้อนไปถึง
 ช่างใน ลึกซึ้ง อานุภาพความเป็นบทเพลง ถ้ามมาจาก
 จุดเริ่มต้นของความปรารถนาดีจริงใจ ความรักอย่างจริงใจ
 สื่อสารออกมาด้วยความรักทีบริสุทธิ์ใจ สิ่งเหล่านี้สื่อสารได้
 ถึงแม้จะไม่มีเสียงเราในตัวอักษรเกิดจากความรู้สึก ต้องลงไป
 ตรงนั้นก่อนทีจะออกมาเป็นตัวอักษรอีก...

นอกจากความครบถ้วนชัดเจนทีคนฟังจะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่แล้ว สิ่งทีบทเพลงส่งให้อีกประการหนึ่งคือความง่ายและสะดวกในการทำความเข้าใจ แต่จะทำได้ผู้ประพันธ์ก็ต้องมีเทคนิคในการประพันธ์เช่นกัน พร้อมกันนั้นคนฟังยังได้อรรรถรสจากการใช้ภาษาอุปมาอุปมัยหรือภาษาเปรียบเทียบจากการประพันธ์บทเพลงอีกด้วย

...ในบทเพลง ถ้อยคำที่ใช้ **ไม่ได้เลือกถ้อยคำที่ฟังแล้วยาก ไม่ใช้คำยากใดๆ เป็นภาษาที่พูดกันธรรมดา** เพราะต้องการให้มันย่อย่ง่ายที่สุด เป็นคนหนึ่งที่เขียนเพลงหรือสร้างสรรค์สิ่งอะไรก็ตามที่จะลือไปถึงคนอื่น ชอบอะไรก็ตามที่ ฟังง่าย เข้าใจได้ง่าย แต่มีความพิเศษ (Simple but special)

ในความเรียบง่ายของการใช้ภาษาในบทเพลง บางครั้งอาจจะต้องคำนึงถึงคนฟังด้วย เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย นอกจากใช้ภาษาที่เรียบง่าย ต้องใช้ภาษาที่คนฟังเข้าใจได้ง่ายด้วยนั่นเอง หมายความว่าถึงกลวิธีในการประพันธ์ด้วยว่าต้องมีเทคนิควิธีในการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความเรียบง่าย และอาจจะแฝงไว้ด้วยความงดงามสละสลวยด้วยก็ได้

ถ้าพูดภาษาสมัยใหม่คือมันเหมือนกับ**ห่อด้วยน้ำตาล และเคลือบน้ำตาลและเป็นยาที่กินง่าย** พุดง่าย ๆ ลักษณะอีกอย่างหนึ่งโดยธรรมชาติของเพลงของสิ่งที่เขากำลังทำเอง เป็นความสัมพันธ์คล้องจอง **สามารถจดจำได้ง่ายๆและเร็ว** **แน่นอนเมื่อจดจำได้ง่ายและเร็ว** เขาอาจจะยังไม่ได้รู้สึก รู้สึถึงความหมายของเพลงนั้นในเวลาอันสั้น แต่นานๆไป สิ่งที่มีมันซึมอยู่ในตัวเขา ในหัวเขา มันจะมีเวลาให้เขาได้ค่อยๆย่อย ค่อยๆ คิดทุกครั้ง

เพลง รูปที่มีทุกบ้าน

...เป็นรูปที่มีทุกบ้าน ...จะรวย หรือจน หรือว่าจะไกลใกล้ เป็นรูปที่มีทุกบ้าน ด้วยความรัก ด้วยรักดี ด้วยจิตใจ จะขอตามรอยของพ่อ ท่องคำว่า เพียงและพอ จากหัวใจ เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยรักดี จะขอตามรอยของพ่อ ท่องคำว่า เพียงและพอ จากหัวใจ เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยรักดี จะขอตามรอยของพ่อ ท่องคำว่า เพียงและพอ จากหัวใจ เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยรักดี ด้วยความรัก ด้วยรักดี ตลอดไป

บทเพลงเลือกใช้ภาษาที่สั้น กระชับ เข้าใจความหมายได้ทันที แต่กินความลึกซึ่ง แสดงความชื่นชมพระบารมีในพระองค์ ปลื้มปิติและประทับใจ แสดงความจงรักภักดี เคารพบูชา

3. บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา

บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา หมายถึง บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่สะท้อนถึงพระจริยวัตร และพระราชกรณียกิจในพระองค์ นำไปสู่ความเข้าใจชีวิต จิตใจ และบริบทสังคมวัฒนธรรมได้ดีขึ้น

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นงานทางด้านศิลปะ ดังนั้นกลวิธีในการสื่อสารในแง่ของการให้การศึกษาหรือความรู้ความเข้าใจจะสามารถเข้าถึงคนฟังได้ด้วยการซึมซับความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ดังที่ กล่าวว่า

ในส่วนของศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นอุปกรณ์ในการแสดงออก ที่เรียกกันว่าวรรณคดีนั้น อาจเข้าถึงได้ด้วยระเบียบวิธีของวิชาวรรณคดีวิจารณ์ และการเรียนวิชาวรรณคดีวิจารณ์ (ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงการวิเคราะห์คุณค่าบทเพลง) คือการเรียนรู้ถึงชีวิตมนุษย์ในเชิงสุนทรียภาพของภาษา หรืออาจกล่าวได้ว่า สุนทรียภาพทางภาษาเป็นสิ่งที่อาจให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตจิตใจของมนุษย์ได้หลายแง่มุมอย่างลึกซึ้งไม่แพ้สุนทรียภาพจากศิลปะแขนงอื่น

3.1 การปลูกฝังคุณธรรม ให้ความรู้ความเข้าใจ

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นอกจากจะมีบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้ได้ดีกว่าวิธีการสอนด้วยรูปแบบธรรมดาทั่วไป เพราะความพิเศษของความเป็นเพลงที่ไม่เพียงแต่สอน แต่ยังปลูกฝังโดยเฉพาะด้านคุณธรรม

...ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเลือกใช้บทเพลงก็เป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่ง และควรใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ให้คนฟังรับรู้และเข้าใจได้ทันทีว่าต้องการสื่อสารอะไร การใช้ความเป็นเพลงคือการนำเอาภาษาไปกระตุ้นสำนึกอารมณ์ของคนฟังในเรื่องราวที่เห็นด้วยหรือเข้าใจอยู่แล้ว สิ่งพิเศษคือการ

สื่อสารด้วยบทเพลงจะมีบรรยากาศห่อหุ้มด้วยสุนทรียภาพ
 ทำให้คนฟังเกิดความสำนึกระลึกได้ เกิดความซาบซึ้งและ
 ความตระหนักขึ้นมา...

ขยายความได้ว่า ความเป็นบทเพลงที่มีองค์ประกอบของภาษาโดยคำและข้อความที่
 ห่อหุ้มด้วยความมีสุนทรียะ คือบรรยากาศ หมายถึงความไพเราะน่าฟัง ร่วมกันสร้างความรู้ความ
 เข้าใจ กระตุ้นสำนึกอารมณ์ของคนฟังด้วยบทเพลงที่แม้คนฟังจะรับรู้และเข้าใจอยู่บ้างแล้วให้แจ่ม
 ชัดด้วยการเกิดสำนึกระลึกได้ เกิดความซาบซึ้งและความตระหนักขึ้นมาอีกครั้ง

เพลง คุณธรรมสี่ประการ

คุณธรรมสี่ประการองค์พระภูบาลประทานประชา
 ให้ทุกคนร่วมศึกษา และน้อมนำมาปฏิบัติตน คุณธรรมอยู่
 กับใคร ชีวิตวิไลประเสริฐเลิศล้ำ คุณธรรมอยู่กับปวงชน ส่งผล
 ให้ชาติบ้านเมืองวัฒนา ประการแรกคือความจริงใจ สัจจะ
 คงไว้ตั้งใจวาจา กอบกิจกรรมนานา ให้มีคุณค่าให้ความเป็น
 ธรรม ประการสองคือการข่มใจ มิให้อ่อนไหวผิดพลาดถลา
 ความดีที่ช่วยกันทำ ล้วนนำสังคมชีวิตสดใส ประการสามทำ
 ใจทำตน อดทนอดกลั้นและยอมอดกลั้น ไม่ล่วงความดีตั้งต้น
 ยึดมั่นในความสัตย์สุจริตใจ ประการสี่ละวางความชั่ว มิเห็น
 แก่ตัว ห่วงประโยชน์ชาติไว้เพื่อชาติเจริญก้าวไกล ผองไทย
 ร่วมเย็นล้วนเป็นมงคล

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงปลุกฝังโดยใช้หลักคุณธรรมสี่ประการ คือ
 ประการแรก สัจจะ ความจริงใจ การไม่เบียดเบียน หรือความซื่อตรง ประการที่สอง การข่มใจ
 ไม่อ่อนไหว การระงับความโกรธ ความหนักแน่น หรือความยับยั้งชั่งใจ ประการที่สาม ความ
 อดทนอดกลั้น ความอ่อนโยน รวมทั้ง การควบคุมความประพฤติของตนเอง และประการสุดท้าย
 ละเว้นความชั่วทั้งปวง รวมถึง ความไม่เห็นแก่ตัว และรู้จักแบ่งปันหรือการให้ และรู้จักเสียสละ
 เป็นหลักการที่สอดคล้องกับทศพิธราชธรรม

เพลง คำพ่อสอน

จงจดจำคำสอนไว้ จดจำให้ขึ้นใจคนไทยทุกคน
จดจำไว้แล้วนำไปปฏิบัติตน แนะนำคนให้ปฏิบัติตาม **พอสอนว่าให้ทำตนเป็นคนดี ให้รู้จักสามัคคีทั่วเขตคามซื่อสัตย์
สุจริตไม่คิดต่ำช้าเลวทราม ทำเพื่อชาวสยามไม่ใช่ทำเพื่อ
ตนเอง คนไทยช่วยกันดูแลชาติบ้านเมือง ให้รุ่งเรืองมีคนดี
ปกครอง** ไม่ให้คนไม่ดีหยิ่งผยอง เข้ามาปกครองชาติ
บ้านเมือง คนไทยที่ดีต้องร่วมมือร่วมใจกัน ต่อต้านกีดกันคน
ไม่ดีทุกเรื่อง ไม่ให้เข้ามายุ่งกับชาติบ้านเมือง ชาติไทยจะได้
รุ่งเรืองดังพอสั่งใจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้ความสำคัญในการสอนคนให้
มีคุณธรรมด้านต่างๆ เพื่อความสุขความเจริญต่อตนเองและต่อมนุษย์ด้วยกันที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน
ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ มีความซื่อสัตย์สุจริต คิดดีทำดี รู้จัก
เสียสละเพื่อส่วนรวม สอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติ

3. 2 การชี้แนะแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

บทบาทหน้าที่ประการหนึ่งของบทเพลงคือการนำเสนอพระจริยวัตรและพระราชกรณีย
กิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งในความเป็นจริงคือการที่พระองค์ ทรง
ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นการสอน อบรมบ่มเพาะด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โครงการพระราชดำริฯ
ทุกโครงการพระองค์ทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง และทรงมอบเป็นวิชาความรู้ให้แก่เหล่าปสกนิกร
โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

*... พุดถึงคำปฏิญาณของเราว่าจะดำเนินรอยตาม
อย่างไร ตนเองเลยคิดว่าจะส่งต่อไปที่เด็กบ้าง เพราะเด็ก เห็น
ภาพเช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่เห็นแต่อาจจะยังไม่เข้าใจ ประกอบ
กับไม่ค่อยมีใครอธิบายให้ฟัง เลยได้ไอเดีย (ความคิด) ว่า ให้
เด็กถาม แล้วให้ผู้ใหญ่ตอบ โดยให้พีเบิร์ด (ธงไชย แมคอิน
ไตย) เป็นตัวแทนของผู้ใหญ่เป็นผู้อธิบาย*

เป็นกระบวนการในการนำเสนอบทบาทหน้าที่ของบทเพลง ว่ามีขั้นตอนและวิธีการอย่างไร โดยเริ่มจากบทเพลงพยายามฉายภาพพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ เพื่อเตือนสติปวงชนชาวไทยให้ได้ตระหนัก ลำดับต่อมาบทเพลงได้นำเสนอภาพให้เกิดความชัดเจนและลึกซึ้งมากขึ้น โดยการชูประเด็นเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เปรียบประดุจ “พ่อ” หรือบิดาของปวงชนชาวไทยพร้อมก็นำเสนอพระจริยวัตรต่างๆ และประการสุดท้ายคือการนำบทบาทสมมุติเข้ามาในบทบาทของบทเพลง ให้คำอธิบายเกิดภาพชัดเจนยิ่งขึ้นต่อคนฟังโดยเฉพาะเยาวชนที่อาจต้องการคำอธิบายตรงๆ มากกว่าการใช้สัญลักษณ์หรืออาศัยการตีความจากคนฟังด้วยตัวเอง

การเกิดขึ้นของบทเพลงโดยส่วนใหญ่ นั้น จุดเริ่มต้นมาจากความประทับใจของผู้แต่งที่มีต่อเรื่องราวที่ได้พบหรือสัมผัส จนนำมาประพันธ์ขึ้นเป็นบทเพลง และนั่นอาจเป็นสิ่งที่สะท้อนอะไรบางอย่างของความจริง

เพลง พ่อแห่งแผ่นดิน

อัครศิลปินกรองศาสตร์กรองศิลป์การดนตรี ร้อยกรองบทกวีซึ่งกมล ตราบฟากฟ้าครีမ်ฝนต้นไม้ทุกต้นพลอยยินดี รู้รักสามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย เหล่าประชาคารวะสดุดีแผ่นดินนี้มีสุขด้วยองค์พระทรงชัย บรรดาชาติชนชื่นชมสมใจถวายบังคม เทิดไท้องมิพลมหาราชาก็คติถวายดวงใจ ของไทยทั้งชาติ มหาราชปราดเปรื่องเรื่องของกีฬา ล้ำเลิศสื่อสารพลังงานแทนแก้ปัญหา ฝนหลวงฟ้าห้วงชาวนา ชาติไทยนับว่าโชคดี ทรงนำเศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวา เป็นปรัชญาเกริกฟ้าก้องปฐพี ไทยทั้งผองภูมิใจไทยเป็นไทย จนวันนี้ เพราะองค์ภูมิพลที่ คุ่มครองไทย

องค์ความรู้ต่างๆ จากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สร้างคุณูปการต่อปวงชนชาวไทยและชาวโลกอย่างมากมาย เช่น โครงการฝนหลวง โครงการที่เกี่ยวกับพลังงานทดแทน และที่โดดเด่นและโด่งดังไปทั่วโลกคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่

นานาอารย ประเทศต่างน้อมนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาประเทศและพัฒนาประชากรของตนเอง

จริงๆ เป็นเรื่องของการศึกษาพระจริยวัตรของท่าน เป็นหลัก คือบทเพลงจะเปรียบเทียบกับพระราชานิทานกับในชีวิตจริง และก็ได้เห็นด้านดีของพระจริยวัตรของพระองค์ท่านในแง่มุมต่างๆ ซึ่ง ความรู้หรือประโยชน์แบบชัดเจน มันน่าจะไม่ได้เป็นภาพที่ชัดเจนขนาดนั้น ไม่ใช่ประมาณว่า ถ้าคุณเหนื่อยกับการเดินรถในเมือง ก็กลับบ้านนอก ถ้าคุณกลัวไม่มีเงินคุณก็ปลูกข้าว ทำสวน มันไม่ได้เป็นรูปธรรมขนาดนั้น แต่จากบทเพลงเป็นการรับรู้ในลักษณะนามธรรมมากกว่า คืออย่างน้อยๆ ก็ได้เห็นถึง สิ่งที่ไม่มีมนุษย์คนไหนคิดว่าจะได้เห็น ได้เห็นตำนานเรื่องราวที่ไม่มีมนุษย์คนไหนคิดว่าจะมี แต่มีจริงๆ มีคนแบบนี้จริงๆ แบบในหลวงท่านบนโลกใบนี้จริงๆ คนที่ทำทุกอย่างเพื่อคนอื่น คนที่ไม่รู้ว่าจะเอาสเกลหรือมิเตอร์วัดความเห็นแก่ตัวแบบไหนถึงจะไปวัดแล้วเจอ

ความรู้ในเชิงการศึกษา ความคิดและสติปัญญาที่บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ส่งเสริมให้แก่คนฟัง คือการได้ตระหนักรู้จากบทเพลงที่นำเสนอองค์ความรู้ต่างๆ ที่มาพร้อมกับการนำเสนอภาพพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ในแง่มุมต่างๆ ได้เห็นสิ่งที่พระองค์ทรงทุ่มเทและทรงทำเพื่อคนอื่นตลอดเวลา บนพื้นฐานของความห่วงใยและปรารถนาดีต่อพสกนิกรของพระองค์ทั้งประเทศ

เพลง พระมหากรุณาธิคุณ

ในหลวงภูมิพลมหาราช ทรงเป็นนักปราชญ์ทุกสถาน ทรงเชี่ยวชาญกิจการชลประทานการเกษตรผสมผสานทรงชี้แนะ เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงกิเลส ให้ทำกิจในขอบเขตไม่ถลำ ผลอตัวเปลอใจไม่ควรทำ ให้งจดจำภูมิปัญญาของชาวไทย ...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เป็นหลักนำหลัก

ใจหลักศักดิ์ศรี ให้ชาติมีผองชนคนดี พระภูมิคือพลังของแผ่นดิน ยาเสพติดให้คิดเลิกโดยสันติ **ทรงดำริให้ปลูกพืชผสมผสาน** ให้ครองชีพอยู่ได้พอประมาณให้มีงานให้มีสุขไม่ทุกข์ใจ **ทรงประดิษฐ์คิดค้นวิทยาการ** สิ่งประดิษฐ์หลายด้านทันสมัย **พระราชนิพนธ์ดนตรีแสนจับใจ วรรณกรรมทรงสร้างไว้อเนกคุณ** เกินกว่าห้าสิบปีที่ครองราชย์ ทรงชี้ขาดข้อพิพาทหลายสมัยระงับเหตุฆ่าฟันของชาวไทย ทรงแนะให้รู้จักสามัคคี...

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นนักปราชญ์ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง**การชลประทาน การเกษตรแบบผสมผสาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองจากพระองค์ที่ทรงศึกษาบริบทของสังคมแบบไทย แล้วทรงดำเนินได้อย่างเหมาะสม ทรงไม่ละทิ้ง**ความเป็นไทยและภูมิปัญญาไทย** ให้ปวงชนชาวไทยมีความสุขความเจริญแต่พอประมาณ งดเว้นในสิ่งที่ไม่ควรจะทำเช่นเรื่องยาเสพติดให้โทษต่างๆ ทรงให้ความสำคัญกับ**วิทยาการสมัยใหม่ที่ถ่วงดุลย์ด้วยสุนทรียะทางศิลปะและดนตรี** ด้านการปกครองเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง พระองค์ทรงเน้นย้ำ**คุณธรรมทางด้านความสามัคคี** ทั้งหมดทั้งหมดนี้เป็นแบบอย่างให้กับปวงชนชาวไทยได้ในทุกวงการ

4. บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก

บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก หมายถึง บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ตลอดจนอธิบายหรือแจกแจงความไม่เข้าใจต่างๆ

4.1 การถ่ายทอดความรู้สึกเพื่อสร้างความเข้าใจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมุ่งมั่นในการสร้างความผาสุกให้แก่ราษฎร แต่บางครั้งในความเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานตลอดเวลา ในระหว่างนั้นอาจเกิดความไม่เข้าใจของเหล่าพสกนิกร พระองค์ไม่ได้ทรงมีโอกาสนำมาทำความเข้าใจกับประชาชนบางคนที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไป บทบาทหน้าที่หนึ่งของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือการเป็นกระบอกเสียงในการสร้างความเข้าใจตามบริบทแห่งความเป็นจริงของเหตุการณ์

เรื่องราวของพระองค์ท่าน มีจุดที่โดดเด่นที่สุดเลย
คือ การเสียสละ คนเกิดเป็นกษัตริย์ไม่ต้องทำขนาดนั้น อยู่
เฉยๆ ก็ได้ นั่งนิ่งๆ ก็ได้ แต่ท่านยอมเสียสละทุกวินาทีใน
ชีวิตเพื่อคนอื่น

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์
พระองค์ทรงเสียสละและอุทิศเวลาเพื่อปวงชนชาวไทยเสมอมา 1 ปีสำหรับคนบางคนนั้นอาจจะ
นานแสนนาน แต่เทียบไม่ได้กับ 70 ปีที่ทรงทุ่มเทกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจเพื่อคนอื่น
ตลอดเวลา

เพลง เหตุผลของพ่อ

ในหลวงอย่างที่ประชาชน มีบางคนตะโกนบอกพ่อ
วันนั้น ผ่านมาแล้ว สองหมื่นห้าพันกว่าวัน นับจากวันนั้น
ท่านไม่เคยทิ้งคนไทย เสียงเล็กเล็กของประชาชน สำหรับ
ใครหลายคน คงไม่มีความหมาย แต่ใครกันที่ได้ยิน แต่ใครกัน
ที่เข้าใจ คิดถึงพ่อที่ไร ก็ตื่นตันใจทุกที อยากรู้บ้างไหม ว่าทำไม
พ่อดีเหตุผลดี ที่ต้องเหนื่อยขนาดนี้ ลองถามหัวใจดูสักที แล้ว
เราจะรู้ดี ว่าคำตอบคืออะไร นอกจากคำคำนี้ ก็ไม่มีคำไหน ใน
หลวง รักและห่วงประชาชน ๗๐ ปี พ่อไม่เคยทิ้งประชาชน
๗๐ ปี ที่พ่อทำงานมานานหนักหนา ๗๐ ปี ที่ถูกสำนึก
ตลอดมา เป็นบุญหนักหนาที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย...

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในวันที่พระองค์ต้องกลับไปเพื่อทรงเล่าเรียนยังต่างประเทศ แต่ความรู้สึกของประชาชน
คนหนึ่งที่ต้องการขวัญและกำลังใจจากพระองค์ ประกอบกับรู้สึกว่าคุณพ่อกำลังจะทิ้งไป จึงตะโกน
ออกไปว่า “ในหลวงอย่างที่ประชาชน” ขณะนั้นในเวลาต่อมา มีบันทึกถึงพระราชดำริในพระองค์ว่า
“ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้” เมื่อกลับมาพระองค์ได้นำวิชา
ความรู้มาพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง สร้างความผาสุกแก่ราษฎร ตลอดระยะเวลา 70 ปีที่ทรง
ครองราชย์ ในหลวงทรงรักและห่วงประชาชน ทรงงานอย่างหนักเพื่อความอยู่ดีของประชาชน
เป็นการพิสูจน์ว่า “ในหลวงไม่เคยทิ้งประชาชน”

สิ่งต่างๆ ที่ท่านทรงทำเพื่อพวกเรานั้นมากมายจริงๆ
เพราะฉะนั้นพี่ (ผู้ให้สัมภาษณ์) ถึงได้มีความซาบซึ้งในสถาบัน

พระมหากษัตริย์ที่คุ้มครองพวกเรา เด็กรุ่นหลังบางครั้ง
อาจจะเป็นเพราะว่าไม่ได้สัมผัส และไม่ได้เข้าไปเรียนรู้มาก
พอจึงไม่เข้าใจว่าทำไมต้องรักสถาบัน เพราะเขาคิดว่า
อาจจะไกลตัว ไม่ใช่แค่อยู่ในแบบค์ (ธนบัตร) หรือเหรียญ แต่
มันต้องอยู่ในใจ เพราะนี่คือสิ่งที่คุ้มครองให้เรารักในอัตลักษณ์
ความเป็นไทยได้อย่างภาคภูมิใจ

ความรู้กับความไม่รู้ ส่งผลให้ปฏิภริยาที่ออกมามีความแตกต่างกัน สิ่งที่ถูกรู้และสิ่งที่
ยังไม่ถูกรู้ ถ้าหากเป็นข้อเท็จจริงที่จะเป็นบทเรียนให้กับทุกคน เป็นประโยชน์ต่อมนุษยในแง่ของการ
พัฒนาตน ย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ที่สามารถถ่ายทอดเพื่อให้ได้รู้ บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นกระบอกเสียงให้แก่เยาวชนรุ่นหลังที่
ไม่ได้ผ่านประสบการณ์ตรงเพราะไม่ได้สัมผัส และไม่ได้เข้าไปเรียนรู้มากพอ ให้ได้เข้าใจว่า
พระองค์ทรงมีคุณูปการต่อพสกนิกรมากมายเพียงใด

เพลง โขคดีที่มีในหลวง

...โขคดีที่เรามีในหลวง โขคดีที่เรามีในหลวง โขคดี
ที่เรามีในหลวง ๖ ท่องไป ตุ่มไปในถิ่นกันดาร ทั่วถิ่นทุก
สถาน พร้อมประทานความร่มเย็นให้ แม่สังขาร ๖ ระโยย
เหนื่อยล้าเพียงใด พระบิดาแห่งไทย..ไม่เคยทรงย่อท้อ..
สายพระเนตรที่กว้างยาวไกล และทรงห่วงใยในพสกนิกร
พระราชดำริไว้ก่อน พระจัดชั้นตอนแก้ไขเติมต่อ ทุกข์ร้อน
กลับเย็น ด้วยพระเกื้อก่อ ใ้อพ่อพระในดวงใจไทยเกิดใหม่
ชาติใดภพใด ขอเกิดใต้พระบารมีองค์จักรีภูมิพล

บทเพลงได้ถ่ายทอดว่า โขคดีที่เรามีในหลวง และกล่าวเน้นย้ำหลายครั้งเพื่อแสดง
ข้อเท็จจริงให้ปรากฏพร้อมกับเล่าขานในเรื่องราวเกี่ยวกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอัน
งดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเยี่ยมเยียนพสกนิกรด้วยความ
ห่วงใยราวกับบิดาที่มีความห่วงใยบุตร บทเพลงชี้ให้เห็นถึงคุณธรรมทางด้านความเพียร ความ
อดทน พุ่มเทและเสียสละ ตลอดจนความแยบยลในกลวิธีที่จะดับร้อนให้เย็นและให้ความผาสุกที่
จะเกิดขึ้นแก่พสกนิกรมีความยั่งยืน

4.2 การถ่ายทอดความรู้สึกจงรักภักดีและกตัญญู

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์บทเพลงในบทที่ผ่านมา โดยเฉพาะบทเพลงหลังการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่เพียงแต่แสดงถึงความโศกเศร้าเท่านั้น แต่ยังโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกจงรักภักดีอีกด้วย เมื่อได้เห็นพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามของพระองค์ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการทำความดีเช่นให้มีความเพียรให้มีความเสียสละ ให้นึกถึงคนอื่นก่อนตนเอง ก่อให้เกิดความรู้สึกอยากตอบแทนเป็นความกตัญญูรู้คุณคน

ความตระหนักรู้ในคุณค่าความดี พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระองค์ รวมถึงพระราชดำรัสสอนสั่ง ก่อให้เกิดปัญญา ชี้ให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนความโศกเศร้าให้เป็นพลังในการลุกขึ้นสู้ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนความรู้สึกเป็นการให้คำมั่นสัญญาในการทำความดีเป็นการตอบแทน บทเพลงมีการโน้มน้าวใจให้คนฟังเกิดความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์

มีหลายบทเพลงเหมือนกันที่มาจากพระราชดำรัส
พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ... ในนั้นจะมี
คำพูดหลายๆ คำที่เป็นคำสอนที่พระองค์ท่านสอนแล้วก็
น้อมนำมาใช้ในบทเพลง ...

หลายๆ บทเพลงนั้นกำลังสะท้อนว่า พระองค์ทรง
ทำงานหนักและทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตใน
หลายๆ ด้าน สิ่งเหล่านั้นเป็นแรงบันดาลใจและกำลังใจให้
เราได้ ถ้าเรามองเห็น

จากความข้างต้น ต่างก็เป็นการได้แรงบันดาลใจมาจากพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ทำให้คนฟังเกิดพลังใจในการลุกขึ้นสู้ ไม่เพียงแต่เป็นความสำนึกในการตอบแทนพระองค์เท่านั้น แต่เป็นการลุกขึ้นมาทำความดีเพื่อสังคมมนุษย์ด้วยกันอีกด้วย

เพลง ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป

คนไทยที่แท้ รู้ดีในหัวใจ เรื่องราวอันมากมาย ที่
ทรงได้ทำ เหนื่อยแบกภาระ ผู้คนบนแผ่นดิน ได้มีและได้กิน
มีความหวังดงาม บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็
ชาติที่เกิดไป จักขอตาม ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป มอบ

ชีวิต ด้วยกายและใจ จะต้องเหนื่อยล้า โรยแรงเท่าไร จะขอ
จงรักภักดี ราชอาณาจักรไหน ที่มีในนิทาน ที่เด็กเด็กเคยอ่าน อยู่
สุขสันต์สวยงาม ราชอาณาจักรนี้ ท่านทรงงานและงาน หลายสิบปี
ผ่าน ผ่าน ยังทรงสร้างทำ...

ถึงแม้ว่าบทเพลง “ขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป” ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2554 แต่หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต บทเพลงนี้ได้ถูกนำมาเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ อีกช่วงเวลาหนึ่ง ด้วยความหมายที่เป็นกระบอกเสียง เป็นตัวแทนความรู้สึกของเหล่าพสกนิกรทางด้าน การแสดงความจงรักภักดี มอบชีวิต มอบกาย มอบใจ พร้อมกับคำปฏิญาณตน “ขอเป็นข้ารองบาททุกชาติไป” เป็นการแสดงความรู้สึกที่ถึงต่อความดีอันงดงามของพระองค์ อย่างชัดเจนที่สุด

4.3 การถ่ายทอดความรู้สึกโศกเศร้านำไปสู่ความสำนึกในการทำความดี

ความรู้สึกโศกเศร้าเกิดขึ้นกับพสกนิกรปวงชนชาวไทยอย่างชัดเจนในช่วงหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต การที่มีผู้ประพันธ์บทเพลงแสดงความอาลัยออกมามากมายในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นก็เป็นทางออกให้กับความทุกข์ที่ไม่สามารถจะหันหน้าไปปรับทุกข์กับใครได้ เพราะทุกคนก็ทุกข์เหมือนกันหมด บทบาทของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นอกจากมีหน้าที่ในการกล่อมเกล่าจิตใจของมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงเวลาแห่งความทุกข์โศกให้จิตใจได้แบ่งเบา ผ่อนคลายหรือค้นพบทางออกได้แล้ว ที่สำคัญคือการให้คำมั่นสัญญาว่าจะกระทำความดีเป็นประการเดียวกัน และลุกขึ้นมาทำความดีอย่างเป็นรูปธรรม ดังช่วงเวลาพสกนิกรมีความโศกเศร้าเนื่องจากการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

...เป็นประเด็นที่บอกพวกเราทุกคนในฐานะประชาชน
พสกนิกรว่า ถ้าเรารักท่านจริง เราไปต่อ ด้วยหลักการที่ท่าน
สอนไว้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมเชื่อว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เรา
ผ่อนคลายความเศร้า เลยเป็นสิ่งที่ยืนยันได้อย่างหนึ่งว่า ใน
ยามที่เรามีปัญหา เราจะต้องทำอย่างไรต่อไป เพื่อที่จะแสดง
ความรักของใครคนหนึ่งที่เรารักมากและจากไป คือความ
อาลัยรักยังมี แต่ความเศร้าแบบทำอะไรไม่ได้ก็จะหายไป...

ผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อีกท่านที่แสดงทัศนะเรื่องความคิดเชิงบวกอย่างสอดคล้องกัน**เพื่อให้ความโศกเศร้าได้บรรเทาเบาบางลงไป** ในเหตุการณ์ที่พระองค์เสด็จสวรรคต ซึ่งในบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ขึ้นนั้นได้ให้กำลังใจมองในเชิงบวกและสร้างสรรค์ นอกเหนือจากความโศกเศร้าเสียใจ เพื่อให้มนุษย์เราเดินหน้าต่อไปได้

*...ความอาลัยเรามี แต่เราควรแปรเปลี่ยนเป็น
พลังงานที่ไม่ใช่มีวแต่นั่งเศร้าโศก เข้าใจเมื่อเห็นภาพความ
เศร้าโศก เข้าใจความเศร้าโศกดี ก็เศร้าโศกนะแต่ที่เราต้อง
เศร้าโศกอย่างยาว เราควรจะทำเวลาความคิดว่าถ้าท่านยังอยู่
ท่านจะอยากเห็นเราเป็นอย่างไร...*

ในประเด็นการค้นหาทางออกให้กับความโศกเศร้าทุกซึ่ใจ ดังเช่นเหตุการณ์สำคัญที่ปวงชนชาวไทยไม่มีวันลืมคือ การเสด็จสวรรคตขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ซึ่งได้สร้างความทุกข์โศกอย่างใหญ่หลวง ผู้วิจัยเห็นว่าความบางตอนจากบทเพลง “จากลูกของแผ่นดิน” (วิเชียร ตันติพิมลพันธ์) เป็นตัวอย่างในการคิดหาทางออกของปัญหาได้ดี

บทเพลง จากลูกของแผ่นดิน

*...ชีวิตลูกของแผ่นดินต้องไร้พ่อนำทาง ในใจอ่อนล้า
เหมือนน้ำตาไม่ยอมหยุดไหลแล้วนับจากนี้จะไปทางไหน
มองดูรูปปั้นเรามีรักของท่านในหัวใจ เรารู้พ่อไม่เคยทิ้งเรา
ยังมีรอยเท้าให้ก้าวตามต่อ มีคำสอนของพ่อนำทางต่อไป
เหมือนยังมีแสงทอง แสงเรืองรองยังส่องทางให้ใจ จับมือกัน
จะจับมือไว้เป็นหนึ่งเพื่อพ่อเราสิ่งที่ทำไว้จะสานทำต่อ สิ่งที่
พ่อตั้งใจจะไม่หายไป จากลูกๆ ของแผ่นดิน อยากให้ท่านได้
ยินบบนฟ้าไกลจะดูแลแผ่นดินนี้ที่พ่อห่วงใย ให้ดีงามยั่งยืน...*

5. บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ

บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ หมายถึง บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทหน้าที่ในการโน้มน

น้ำวใจคนฟัง ซึ่ให้เห็นในความดี ความปรารถนาดีที่คนๆ หนึ่งทำเพื่อเรา กระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการตอบแทนความดี และสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์ในชุมชน ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ โนม่น้าวเชิญชวนให้ร่วมแสดงพลังความสามัคคี กระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมอารยประเทศที่เจริญแล้ว ร่วมมือร่วมใจกันรักษาขนบธรรมเนียมอันดีงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ

5.1 การเสริมสร้างความสามัคคี

การสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์ในสังคมนั้นบางทีก็ทำได้ไม่ถ้ง่ายนักเพราะต้องอาศัยการโน้มน้าวใจ แต่บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีบทบาทในการโน้มน้าวใจคนฟังได้ดีและซึ่ให้เห็นถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระองค์ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความกระจ่างถึงวิธีการที่บทเพลงนำมาใช้ในการโน้มน้าวใจคน ด้วยการสื่อสารด้วยความนุ่มนวลสละสลวย บทเพลงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

...ความสามัคคีกระทำไ้หลายรูปแบบ สามัคคีด้วย

ใจ สามัคคีด้วยการปกครอง โครงสร้างของสังคม คนเราจะเห็นใจซึ่งกันและกัน เสียสละตัวเองเพื่อคนอื่น เพราะฉะนั้น การที่เรื่องราวของพระองค์ท่าน มีจุดที่โดดเด่นที่สุดเลยคือการเสียสละ ...ท่านยอมเสียสละทุกวินาทีในชีวิตเพื่อคนอื่น ถ้าวในอนาคต มนุษย์เราเจอปัญหา แล้วเราคิดถึงตัวเองให้น้อยลง มองคนอื่นให้มากขึ้น ปัญหาจะลดลง แต่ถ้าปัญหาที่เราแก้ไม่ได้จริงๆเราก็จะได้รับการหยิบยื่นช่วยเหลือจากคนอื่น เช่นเดียวกัน...

ความสามัคคีกระทำไ้หลายรูปแบบ การมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน เห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่ดีมีประโยชน์ มีความเข้าใจกัน หลีกเลียงความขัดแย้งต่อกัน เรียกว่า **สามัคคีด้วยใจ** นอกจากนี้การอยู่ในสังคมไม่ว่าจะระดับใด กฎระเบียบหรือกฎของสังคมเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะกฎใดๆ มีไว้เพื่อควบคุมให้สังคมนั้นๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย การไม่ฝืนกฎหรือไม่พยายามทำผิดทำนองครองธรรม นับได้ว่าเป็นความสามัคคีที่ทำให้โครงสร้างของสังคมมีการปกครองด้วยความ **สงบสุข** ความสามัคคีในระดับใดๆ ก็ตามเริ่มจากตัวบุคคลหรือเริ่มจากตนเองก่อนเป็นสำคัญ คุณธรรมที่จะมากำกับให้มนุษย์เราอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขคือ **ความไม่เห็นแก่ตัว** นอกจากนี้ยังต้องรู้จัก

เสียดสละและรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือช่วยเหลือมนุษย์ด้วยกัน ดังที่องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงทำไว้เป็นแบบอย่าง

เพลง ตามรอยพ่อ

พ่อคือผู้คิด และผู้สร้างสรรค์ หลักน้ำใจ เพื่อใช้ชีวิต
ให้เรารู้พ่อเพียง ให้เรารู้ถูกผิด ตามเส้นทางชีวิตของพ่อ
เส้นทางเดินนี้ ที่พ่อก้าวไป พ่อกรุยทาง ไว้ให้กับเรา ตามรอย
พ่อนำไป จะผ่านทุกข์บรรเทา ตามรอยพ่อเกิดเราจะได้ดี รอย
ทางที่พ่อสร้างไว้ ตั้งคำสอนให้เราได้รู้ ถ้าทุกคนรวมใจไว้
แล้วพลังจะยิ่งใหญ่ ใครก็ตามจะมาแยกเราไม่มี รอยทางที่
พ่อสร้างสรรค์ มุ่งสู่ฝันคืนวันสดใส บ้านของเราจะร่มเย็น
และมั่นคงเสมอไป ต่างคนจงรู้พ่อเพียง ต่างคนเพียงเข้าใจ จะ
สุขกายและใจจนเพียงพอ เส้นทางเดินนี้ ที่พ่อก้าวไป...

เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่งดงาม แบบอย่างที่องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงปฏิบัติไว้เป็นดังคำสอน “ถ้าทุกคนรวมใจไว้ แล้วพลังจะยิ่งใหญ่ ใครก็ตามจะมาแยกเราไม่มี” พระองค์ทรงสอนเรื่องความสามัคคี เห็นประโยชน์ส่วนตนน้อยลงทำประโยชน์ส่วนรวมให้มากขึ้น ความเห็นอกเห็นใจ ความรักความสามัคคีก็จะเกิดตามมา เป็นความแยบยลในการนำเสนอในบทเพลง ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึง เป็นการกล่าวถึงบทบาทของบทเพลงที่แยบยลเช่นกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เพลง รู้รักสามัคคี

เพื่อนร่วมชาติ เราเป็นญาติกันด้วยหัวใจ ด้วย
วิญญาณความเป็นไทย เชื่อมใจเราอยู่ มาเถิดมา ชูธงไทย มิ
ให้ใครหลอ ร่วมเชิดชู ชื่อไทย ให้โลกศรัทธา ราชาวาท ให้
ทวยราษฎร์ รวมใจรักกัน ร่วมสร้างสรรค์ จรรโลงไทย ให้
วัฒนา เลิกขัดแย้ง รวมพลัง คิดสร้างคุณค่า ร่วมหันมา รู้รัก
รู้สามัคคี รู้ รักสามัคคี รู้ รักสามัคคี ถ้อยคำคำนี้ เรามาจำกัน
ให้ขึ้นใจ รู้ รักสามัคคี รู้ รักสามัคคี ถ้อยคำคำนี้ องค์ภูมิ ทรง
ให้ผองไทย

บทเพลงกระตุ้นและโน้มน้าวใจคนฟัง ให้มีความสามัคคีในชาติเป็นเพื่อนร่วมชาติไทยให้ ยึดถือและเชื่อมั่นศรัทธาในพระบรมราชาโหวาทที่ทรงเน้นย้ำเรื่องความสามัคคี ให้มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทยให้รักในศักดิ์ศรีมิให้ใครมาดูหมิ่นดูแคลนเป็นพระบรมราชาโหวาทเพื่อให้คนไทยรักกัน ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองเล็กขัดแย้งกันให้สามัคคีกันรวมพลัง สร้างสรรค์คุณค่าความเป็นไทย

เพลง ตามรอยพระราชา

...เพราะอะไรพระราชาราชถึงต้องเดินลุยน้ำ ท่านลำบาก
เพื่อทำให้พวกเราสบาย ทำไมทุกๆ บ้านจึงมีรูปท่านติดไว้
เป็นหลักคอยเตือนใจให้เราทำความดี ทำไมพระราชาราชถึงไม่
หยุดพัก ท่านไม่เคยหยุดพักเพราะรักเราหนักหนา หนู
อยากจะเป็นเด็กดีของพระราชาราช ต้องตั้งใจศึกษา ขยันและ
พอเพียง ท่านทรงเหนื่อยทรงทำเพื่อเราเรื่อยมาถึงเวลาทำให้
ท่านสุขใจ ร่วมกันสร้างความดีด้วยใจและกาย ก้าวตามรอย
บาทองค์พระราชาราช จากวันนี้สักหมื่นปีต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้อง
สวยต้องงดงามและยิ่งใหญ่ บวกกันเป็นดินเดียวให้พ่อได้สุข
ใจ ไม่ต้องเหนื่อยเกินไปอย่างที่แล้วมา จะขอตามรอยของ
พ่อ ท่องคำว่าเพียงและพอจากหัวใจเป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วย
ความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

บทเพลงมีบทบาทในการโน้มน้าวใจให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่ให้เห็นว่าสิ่งที่ พระองค์ทรงปฏิบัตินั้นก็เพื่อพสกนิกรทุกคน บทเพลงใช้กลวิธีในการเชิญชวนว่าให้ทำเพื่อตอบแทน พระองค์ แต่จะเห็นว่าแท้ที่จริงแล้วนอกจากจะตอบแทนพระองค์แล้ว ประโยชน์ก็จะตกแก่พสกนิกร เองด้วย แต่สิ่งที่ปรากฏชัดทั้งรูปคำและความหมายในบทเพลงคือ ส่งเสริมการร่วมแรงร่วมใจและ สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่พสกนิกรโดยศูนย์รวมความสามัคคีคือการสนองตอบพระ ปรณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นั่นเอง

เพลง ครองแผ่นดินโดยธรรม

...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่ง
มหาชนชาวสยาม ทุกย่านทุกหย่อม หย่อมมีบ้างความแตกต่าง
ศาสนาพูดจาทำทาง วัฒนธรรมท้องถิ่น หลากหลายในชาติ

เชื้อพันธุ์ มารวมกันบนแผ่นดิน จงรักต่อพระภูมินทร์และแผ่นดินนี้ แม้จะความแตกต่างจะมากมาย แต่ในใจยังรักและสามัคคี หนึ่งคำที่ทำให้คิดดี คือมีในหลวงองค์เดียวกัน เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ครองแล้วทรงครองแผ่นดิน ครองหัวใจไทยทั้งแผ่นดิน ๘ ทรงเป็นศูนย์รวมใจไทยทุกดวง เราผองคนไทยจึงมารวมกัน เปล่งเสียงจากใจถวายพระพร ทรงพระเจริญ ยิ่งยืนนาน ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ...

พระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นั้นหาที่สุดมิได้ พระองค์ทรงมีความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา ของคนในชาติ ด้วยทรงให้ความเมตตาอย่างเสมอหน้ากัน เป็นนัยยะว่าแม้จะมีความแตกต่างก็อยู่ร่วมกันได้ บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณฯ ชี้ให้เห็นว่าภายใต้พระบรมโพธิสมภาร สามารถอยู่ร่วมกันเนื่องจากมีศูนย์รวมดวงใจองค์เดียวกัน โนม่น้าวให้เห็นความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ

5.2 การเสริมสร้างความรักชาติ

การกระตุ้นและโนมน้าวใจคนให้เห็นพ้องหรือเกิดความรู้สึก ความคิด ความเชื่อไปในทางที่เหมาะสม นอกจากความสามัคคีในหัวข้อที่ผ่านมาแล้ว บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกระตุ้นให้เกิดความรักชาติรักบ้านเมืองอีกด้วย เนื่องจากพระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ พระกรณียกิจต่างๆ นอกจากทรงทำเพื่อพสกนิกรแล้ว ทรงทำเพื่อประเทศชาติด้วย ความรักชาติจะเกิดขึ้นได้ในมวลหมู่มนุษย์มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงอยู่มากพอสมควร พลังของบทเพลงจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันของหมู่คนบทบาทของบทเพลงที่มีศักยภาพในการสร้างความซาบซึ้งและประทับใจ โนม่น้าวให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากการใช้ภาษาที่ทรงพลังในการกระตุ้นให้เกิดเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลง

*การบรรยายพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของ
ในหลวงในบทเพลงต้องฉายภาพให้คนฟังได้เห็น เป็นคำพูด
ง่ายๆ ที่ให้รู้สึกได้เอง คลุมความ เทียบเป็นได้ทั้งโลก ทั้งเรื่อง
เล็กเรื่องใหญ่ได้หมด เพราะฉะนั้นเลยจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์
ซึ่งจะได้อารมณ์ความรู้สึกด้วย การสื่อสารด้วยบทเพลงเพื่อ*

สร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นในมนุษย์ เพราะเกิดจากการสร้าง
ด้วยศิลปะและอารมณ์ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วจะด้วยจงใจ
หรือไม่จงใจก็ตาม จะเกิดเป็นอารมณ์สะท้อนใจ หรือสะอึก
ใจของมวลชน เกิดเป็นพลังขึ้น ด้วยเหตุนี้บทเพลงจะมี
บทบาทหน้าที่หลายประการและเกิดขึ้นมาในหลายยุคหลาย
สมัย ด้วยประโยชน์นานัปการ ไม่ว่าจะเป็นการเมืองการ
ปกครอง ประเทศชาติ ซึ่งทุกประเทศต้องมีเพลงชาติ แม้
บางประเทศจะไม่มีกิจกรรมแห่งชาติมากนัก แต่ก็ต้องมี
เพลง เพราะฉะนั้นบทเพลงมีบทบาทมากในทุกความ
เคลื่อนไหว เช่นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่กล่าวแล้ว
บทเพลงจะเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะกระตุ้นหรือจงใจ
กระตุ้นให้มวลชนที่เขาต้องการ ให้รู้สึกในอุดมการณ์ที่
เหมือนกัน

การประพันธ์บทเพลงเพื่อโน้มน้าวใจให้คนฟังได้เห็นภาพพระจริยวัตรและพระราช
กรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีการใช้ภาษาเชิงสัญลักษณ์หรือการใช้
ภาษาเปรียบเทียบจึงคลุมความ สามารถสร้างจิตสำนึก อารมณ์และความรู้สึกได้ดีกว่าการบรรยายถึง
พระองค์โดยตรง เช่นกล่าวถึงคุณูปการจะไม่สามารถบรรยายได้หมด หรือกล่าวถึงความดีของพระองค์
โดยตรง ก็จะไม่เกิดความรู้สึกซึ่งเท่ากับการบรรยายด้วยบทเพลง ด้วยคุณสมบัติของความเป็น
เพลงที่สามารถแสดงบทบาทข้างต้นได้ดี บทเพลงจึงถูกนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการ
ปกครองในบทบาทด้านการปลุกใจ โน้มน้าวใจ เช่นกระตุ้นให้คนในชาติมีความรักชาติ ศาสน์
กษัตริย์ ด้วยเป็นเสาหลักของความเป็นประเทศ ดังนั้นทุกประเทศจึงมีเพลงชาติ เพื่อสร้างความ
สามัคคี หรือเห็นพ้องในอุดมการณ์เดียวกัน

เพลง รักกันไว้เถิด

รักกันไว้เถิด เราเกิดร่วมแดนไทย จะเกิดภาคไหนๆ
ก็ไทยด้วยกัน เชื้อสายประเพณี ไม่มีขีดคั่น เกิดได้ตรงไทยนั้น
ปวงชนทุกคนคือไทย ท้องถิ่นแหลมทอง เหมือนท้องของแม่
เกิดถิ่นเดียวกันแท้

เหมือนแม่เดียวกันใช่ไหม ยามฉันมองตาคุณ อบอุ่นดวงใจ
เห็นสาย เลือดไทย ในสายตาบอกสายสัมพันธ์ ทะเลแสนงาม
ในน้ำมีปลาพืชพันธุ์ ดินดาษตา ไร่นารวงทองไสว สิ้นทรัพย์มี
เกลื่อนกล่น บรรพชนให้ไว้ เราลูกหลานไทย จงร่วมใจ รักษา
ให้มั่น แหลมทองโสภา ด้วยบารมี ปกเกล้าเหล่าไทยนี้
ร่วมเย็นเป็นศรีผ่องใส ใครคิดบังอาจหมิ่น ถิ่นทององค์ให้ เรา
พร้อมพลีใจ ปองถิ่นไทยและองค์ราชัน

บทเพลงซีให้เห็นว่า มีการกระตุ้นโน้มน้าวใจให้คนในชาติมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
ให้สำนึกความเป็นคนไทย สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณที่เป็นบรรพบุรุษมาแต่โบราณกาล ให้มีสำนึก
ในการปกป้อง หวงแหนสมบัติของชาติ ปกป้องรักษาด้วยชีวิต ประเทศชาติเปรียบเป็นที่อยู่ที่กินอัน
ร่วมเย็นสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน บทเพลงซีให้เกิดความรักชาติรักแผ่นดิน

ผู้ประพันธ์บทเพลง “ตามรอยพระราช” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นตัวอย่างของบทเพลงที่
ซีให้เห็นถึงบทบาททางการเสริมสร้างความสามัคคี และได้ยกตัวอย่างไว้แล้วข้างต้น ได้กล่าวถึง
สำนึกความรักชาติที่สอดแทรกไว้ในบทเพลง เพื่อโน้มน้าวใจและสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว
และร่วมแรงร่วมใจกัน ดังนี้

เพลงที่เกี่ยวกับในหลวง มีอยู่ 4 เพลง คือ ตามรอย
พระราช เพลงที่สองคือ Royal Flora เพลงที่สามคือเพลง
วิหคพลัดถิ่น เพลงนี้ตั้งต้นด้วยเพลงละครอยู่กับกั๋ง พูดถึง
ความรู้สึกกั๋งก็เลยใส่ความรู้สึกของคนที่มาอาศัยแผ่นดิน
ไทยแล้วสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณๆ ท่อนที่ชอบมากที่สุดคือ
“ข้าวและน้ำที่กินทุกคำจดจำสำนึกคุณ” รู้สึกว่าลงตัวมาก
และรู้สึกว่า เป็นภาษาของผู้ขับร้องคือคุณยีนง โอภากุล
ท่อนที่ชอบ “อยากฝากกายวิหคพลัดถิ่นใต้แผ่นดินพระ
เจ้าอยู่หัวฯ” เพลงที่สี่ ชื่อเพลงรักของพ่อ เป็นเพลงที่พูดถึง
“ภาพที่เราเห็นตั้งแต่เด็ก ตั้งแต่จำความได้คือภาพเหงื่อพ่อ
ไหลอาบแก้ม พ่อทำทุกอย่าง พ่อไม่เคยบ่นอะไรเลย พ่อแบก
ความฝันความหวังของเราไว้” ท่อนสุดท้ายคือเหมือนว่า “เรา

จะทำตามถึงแม้จะรู้ว่าทำได้ไม่ถึงเสี้ยวของพระองค์ท่านก็ตาม” ก็จะเป็นวาระของเราที่จะได้พูดคำสัญญาครั้งสุดท้ายกับพระองค์ท่านพอดี ...ดีใจมากเมื่อผู้ปกครองบอกว่าเด็ก ๆ ฟังตามรอยพระราชชาแล้วอยากรู้เรื่องในหลวงเยอะขึ้น รู้สึกว่านั่นแหละเป็นจุดประสงค์ที่อยากให้เด็ก ๆ ได้อยากรู้ อยากเห็นเรื่องในหลวงมากขึ้น แล้วพอเขาได้เห็นเขาก็จะรักในหลวง

เพลง วิหคพลัดถิ่น

...เกิดจากแดนแคว้นเมืองไกล หากวันใดไร้สิ้นชีวิน
 อยากฝากกายวิหคพลัดถิ่น ใต้แผ่นดิน บ้านเมืองแห่งนี้
 ทุกชีวิตทำมาหากิน บนแผ่นดินสยาม
ข้าวและน้ำที่กินทุกคำ จดจำสำนึกคุณ
 หลากธรรมเนียมหลายที่มา ก็ภาษาเชื้อชาติใด ๆ
 ฟากฝั่งฝ้ายผืนดินไทย ย่อมเป็นไทย ผองไทยทั้งสิ้น
 เกิดจากแดนแคว้นเมืองไกล หากวันใดไร้สิ้นชีวิน
อยากฝากกายวิหคพลัดถิ่น ใต้แผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวฯ
จดจำสำนึกคุณ...

เพลงกรณั่มมหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

(sanook.com, 2550: ออนไลน์)

จากการเล่าขานข้อความที่ปรากฏในบทเพลง ชี้ให้เห็นว่า องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระเมตตาไม่เฉพาะปวงชนชาวไทยเท่านั้น แต่ทรงเมตตากับทุกคนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร คนที่ “หนีร้อนมาพึ่งเย็น” ก็จะได้รับความรักความเมตตาจากพระองค์ และทุกคนที่เข้ามาพึ่งใบบุญต่างก็สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณกันแทบทั้งสิ้น ต่อมาคือเยาวชนที่ต่างก็ซาบซึ้งในคุณูปการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงทุ่มเทพระวรกายในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรมานานแสนนาน ดังนั้นแล้วไม่ว่าจะเป็น “วิหค” หรือใครก็ตามที่พลัดถิ่นมา หรือ เยาวชนที่จะเติบโตใหญ่ขึ้นในอนาคต ต่างก็มีศูนัยร่วมจิตใจอันเดียวกัน คือพระบารมีของพระองค์ ความซาบซึ้งประทับใจก็นำไปสู่การร่วมมือร่วมใจกันตั้ง

ปณิธานในการ “ทำตาม” แบบอย่างที่ท่านทรงทำ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศที่ใช้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยไปจนชั่วลูกชั่วหลาน

พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ประพันธ์บทเพลง ด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวง พระองค์ทรงแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศให้เกิดความรักความสามัคคีเข้ามาแทนที่ในสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่มวลมนุษยชาติ สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ประพันธ์บทเพลงจนเกิดความรู้สึกที่จะลุกขึ้นมาสานต่อพระราชปณิธานด้วยการสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่ช่วยกระตุ้นเตือนคนในชาติให้มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

...มีวิกฤติเกิดขึ้นบ่อยๆ ในประเทศเรา และทุกครั้ง วิกฤติเหล่านั้นก็ถูกทำให้สงบ เรียบร้อยลงไปได้ ก็ด้วยความที่ พวกเราถึงจะมีความขัดแย้งอะไรก็แล้วแต่ที่ไม่ตรงกัน แต่ในที่สุดคนไทยจะมีสิ่งหนึ่งที่ตรงกันก็คือ รักในหลวงและพร้อมที่จะเชื่อฟังเหมือนพ่อมาสบเวลาลูกทะเลาะกัน นี่คือ ความรู้สึกธรรมชาติที่เรามีเหมือนกันทุกคน เพราะเป็นข้อเท็จจริง เป็นเรื่องจริงที่ประจักษ์กับใจทุกคน ตนเองเป็นลูกศิษย์ของครูนคร ถนอมทรัพย์ เรียนแล้วก็แค่แต่งให้เป็นเพลง วันหนึ่งครูนครเล่าให้ฟัง พร้อมด้วยภาพตอนยื่นมือไปปรับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน จากพระหัตถ์ของพระองค์ รัชกาลที่ 9 ครูเล่าให้ฟังว่าวันนั้น วินาทีนั้นที่ยื่นมือไปรับจากพระหัตถ์ ความคิดที่จะแต่งเพลงรัก เพลงใครทางโลกหมดเลย ถูกกลบล้างหมดเลย มีความรู้สึกอย่างเดียวว่าจะตอบแทนพระคุณแผ่นดินนี้อย่างไร แล้วก็จะมีส่วนเล็กๆ ใดๆ ในการตอบแทนพระคุณพระองค์ ด้วยปณิธานนี้เกิดขึ้นในวินาทีนั้น

ปัญหาด้านการเมืองการปกครองเกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศไทย แต่ด้วยบุญญาบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทำให้วิกฤติต่างๆ รอดพ้นมาได้ ยังมีความเป็นชาติไทยมาจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แม้จะเป็นระบบการเมืองการปกครอง แต่ด้วยขนบธรรมเนียมอันดีงามของประเทศไทย พระมหากษัตริย์

ไทยทรงเป็นพระประมุข ด้วยพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงาม ความเคารพ บูชา และเทิดทูนพระองค์ไว้สูงสุดมีอยู่ในหัวใจของพสกนิกรชาวไทยทุกคน ความขัดแย้งอะไรก็แล้วแต่ที่ไม่ตรงกัน แต่ในที่สุดคนไทยจะมีสิ่งหนึ่งที่ตรงกันก็คือ รักพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะเชื่อฟัง เหมือนพ่อมาสบเวลาลูกทะเลาะกัน ความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ มีความรู้สึกอย่างเดียวกันในหัวใจของปวงชนชาวไทยทุกคนว่าจะตอบแทนพระคุณแผ่นดินนี้อย่างไร แล้วก็จะมีส่วนเล็กๆ อย่งไรในการตอบแทนพระคุณพระองค์

เพลง ถวายสัจจา

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่ามองประชา ขอถวายสัจจา แทบ
บาทพระภูวดล อยู่บนพื้นดินนี้ พร้อมยอมพลีชีพแห่งตน
กตัญญูมากล้น เพื่อมองชนบนผืนผไท รักชาวไทยทุกถิ่น
น้องพี่ สามัคคีไม่ปองร้ายผู้ใด เพื่อไทยร่มเย็นเป็นสุขกายใจ
ถึงสภโภยภัย ปองไว้ให้ห่างภูมินทร์ ผองไทยหนึ่งใจน้อม
เกล้า เทิดเอาพระจอมธรณินทร์ เป็นดั่งหลักชัยของไทย
แผ่นดิน ถวายชีวินแด่จอมราชัน

บทเพลงนำเสนอได้อย่างสอดคล้องต้องกันกับคำกล่าวข้างต้น คือเทิดทูนองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไว้เหนือเกล้ากระหม่อม เนื่องจากสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ตระหนักในความร่มเย็นเป็นสุขของเหล่าพสกนิกรก็ด้วยพระบารมีในพระองค์ เป็นการถวายสัจจา คือความสัตย์ ถวายสัตย์ว่าจะปกป้องในหลวงด้วยชีวิต ยอมพลีชีพแห่งตน ถึงสภโภยภัย ปองไว้ให้ห่างภูมินทร์ พร้อมกับให้คำมั่นสัญญาว่าจะรักรักษาสามัคคีในหมู่คณะ สามัคคีไม่ปองร้ายผู้ใด เพราะต่างก็มีศูนย์รวมจิตใจเดียวกันคือ องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

จะเห็นได้ว่าการนำบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจในเรื่องการเมืองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย ไม่แตกต่างจากการนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่นการให้ความรู้ การหาทางออกของปัญหา ความคิด ความเข้าใจ หรือเพื่อความจรรโลงใจ เนื่องจากบทเพลงเกิดจากอารมณ์ มีความเป็นศิลปะ ดังนั้นสารที่เป็นเรื่องราวของอุดมการณ์ทางการเมืองจึงมีรูปแบบการโน้มน้าวที่เป็นศิลปะทำให้เกิดการคล้อยตามได้ดี การจูงใจให้คล้อยตามในระบอบการเมืองการปกครอง เช่นให้เห็นความสำคัญของประชาธิปไตยที่มีประเด็นสำคัญเรื่องเสียงส่วนใหญ่ บทเพลงก็จะแสดงบทบาทได้ดี เพราะจะทำให้

บรรลุผลในการได้มวลชนโดยสะดวก เพราะบทเพลงจะเข้าถึงอารมณ์และจิตใจได้ดีกว่าวิธีการโน้มน้าวใจในรูปแบบอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ที่จะส่งผลให้คนฟังโดยเฉพาะเยาวชนรุ่นหลัง ได้ตระหนักถึงคุณความดีที่เป็นพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่เกิดขึ้นในบริบทและช่วงเวลาต่างๆ เพื่อเป็นการรักษาปทัสถานมิให้สูญหาย รูปแบบของการบันทึกเหตุการณ์สำคัญด้วยบทเพลงจะทำให้คนฟังจดจำได้ง่าย เพราะจะเกิดความซาบซึ้งกับสุนทรียศาสตร์ในบทเพลงที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์ความดีของพระองค์ ความจริงใจที่ได้จากการฟังเพลง โดยเฉพาะในยามที่บทเพลงได้เล่าขานเรื่องราวที่น่าปีติยินดี ฟังแล้วจะเกิดความสุข โน้มน้าวให้คนฟังพลอยชื่นชมยินดี เพราะบทเพลงผ่านการเลือกสรรภาษาโดยใช้ถ้อยคำและข้อความที่จริงจัง กระตุ้นเตือนให้คนฟังสนใจในการคิดคำนึงถึงความหมายที่มากับเพลงนำไปสู่การระลึกถึงพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์

บทเพลงได้นำพาองค์ความรู้ต่างๆ ที่มาพร้อมกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่เป็นเนื้อหาสาระหลัก เช่น พระราชดำริในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของพสกนิกรชาวไทยเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร แนวคิดที่เป็นรูปธรรม เช่น นวัตกรรมต่างๆ หลักในการทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้บทเพลงยังได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นพระราชดำรัสในพระองค์ที่เป็นเชิงสอน เป็นองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าในการน้อมนำมาใช้ในการดำรงชีวิตของเหล่าพสกนิกร อีกทั้งพระราชปณิธานที่ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ปวงชนชาวไทย ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกสิ่งเหล่านี้ไว้ในบทเพลงซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจและกระจำแจ้งเพราะมีการซ่อนภาพการแสดงบทบาทโดยมีการถามการตอบซึ่งนับได้ว่าเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน อีกประการหนึ่ง บทเพลงเป็นเครื่องมือในการใช้เป็นกระบอกเสียง กระจายเรื่องราวต่างๆ และยังใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้คนฟังได้เข้าใจ หรือคล้อยตามอารมณ์นั้นๆ ไปด้วย ที่เห็นได้ชัดคือ การแสดงความรักใคร่ก็จะทำให้คนฟังมีการทอดอารมณ์ไปตามเพลงได้ ที่สำคัญพลังของบทเพลงสามารถโน้มน้าวใจให้คนฟังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามแรงกระตุ้นโน้มน้าวนั้นได้ เช่นการเรียกพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม หรือประเทศชาติ ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในช่วงเวลาที่ผ่านมา คือ บทเพลงสามารถกระตุ้นให้คนฟังลุกขึ้นมาทำความดี ทำประโยชน์ให้สังคมส่วนรวม เป็นการพิสูจน์ว่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เป็นพลังแห่งวรรณศิลป์นั้นทรงพลังเพียงใด

บทที่ 6

แนวทางการนำเสนอการพัฒนาคนุชย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

แนวทางการนำเสนอการพัฒนาคนุชย์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ในที่นี้ หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว ซึ่งได้ประมวลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview) โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในแวดวงการศึกษาหรือมีบทบาทในการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีรายนามดังต่อไปนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา หัวหน้าภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) นางเอื้อมพร สุเมธาวัฒนะ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 3) ดร. โสภณ กมล ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- 4) นางชัชฌิรา บางคมบาง ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2557
- 5) นางศรีสุรางค์ อินทร์ไทร นักประพันธ์บทเพลงไทยสากล นายกสมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย

สำนึกทางวรรณศิลป์เริ่มจากผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีความเชื่อเรื่องอำนาจของวรรณศิลป์ ความไพเราะความงดงามคือความเป็นสุนทรียศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความเป็นจริยศาสตร์ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี โดยผ่านสำนึกในความดีความงามของพระมหากษัตริย์เพราะเป็นแบบอย่างที่ดี เกิดการพัฒนาตนเอง ทำให้ไม่เป็นภาระต่อสังคม เกิดเป็นพลังที่มากพอที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้ เพราะมนุษย์มีสำนึกของความไม่ดี เห็นอกเห็นใจ เห็นความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์ ความเชื่อในกระบวนการพัฒนาจากการฟัง เกิดเป็นความซาบซึ้งจะไปขัดเกลาจิตสำนึก เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวของตัวเองจากการเห็นตัวอย่างจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกิดการประจักษ์ในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ ประการต่อมา มนุษย์สามารถพัฒนาและเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักสูตร มีการอบรม มีกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความซาบซึ้งผ่านตัวข้อความที่เป็นวรรณศิลป์ที่จะนำพาสุนทรียศาสตร์ไปสู่จริยศาสตร์ จากบทเพลงที่มีความจริงใจ ผ่านการฟังที่ซึ้งย้าทวนจนเกิดการซึมซับ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดการพัฒนาได้ในที่สุด

ผู้วิจัยได้ประมวลโดยการจัดหมวดหมู่แนวทางการนำเสนอการพัฒนามนุษย์ จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังที่ผู้วิจัยจะขอแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

- 1) แนวทางการสร้างจิตสำนึกทางวรรณศิลป์
- 2) แนวทางการนำองค์ความรู้จากบทเพลง ไปพัฒนามนุษย์ผ่านระบบการศึกษา

1. แนวทางการสร้างจิตสำนึกทางวรรณศิลป์

แนวทางการสร้างจิตสำนึกทางวรรณศิลป์ หมายถึง การพัฒนามนุษย์ที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยตนเอง โดยใช้บทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ มนุษย์ในฐานะคนฟังเกิดความซาบซึ้ง เกิดการเรียนรู้ และเกิดความสำนึกขึ้นในที่สุด โดยเฉพาะบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สุนทรียศาสตร์จากถ้อยคำหรือข้อความที่นำเสนอในรูปแบบของบทเพลงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือคุณงามความดีของในหลวง นับเป็นคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ เกิดเป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์โดยบทเพลงได้นำพาคุณค่าดังกล่าวสู่คนฟัง โดยเฉพาะเยาวชนได้ซึมซับรับไว้เพื่อพิจารณาไตร่ตรองก่อให้เกิดการเรียนรู้ และโน้มน้าวใจให้นำไปพัฒนาตนเองได้

1.1 การเกิดขึ้นของจิตสำนึก

จิตสำนึกเกิดขึ้นได้อย่างไร และไปเกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ได้อย่างไร เป็นประเด็นที่น่าสนใจ จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1.1 ความซาบซึ้งในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ

พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งล้วนแต่เป็นพระประสงค์เพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขแก่เหล่าพสกนิกรและความสงบร่มเย็นของประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ประจักษ์ต่อสายตาของเหล่าพสกนิกรปวงชนชาวไทยผู้อยู่ใต้เบื้องพระยุคลบาท เกิดเป็นความซาบซึ้ง กินใจประทับใจเมื่อได้เห็นหรือรับรู้พร้อมกับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายขึ้น ที่ทุกข์ก็คลาย ที่ลำบากยากแค้นก็บรรเทาเบาบางลง นำไปสู่ความรู้สึกสำนึกในหมู่พสกนิกร เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยากจะแสดงความรู้สึกดังกล่าวที่เป็นเพียงนามธรรมจับต้องไม่ได้นั้นให้ออกมาเป็นรูปธรรมและจับต้องได้ ในบรรดาเหล่าพสกนิกรนั้นมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า “ผู้ประพันธ์บทเพลง” รวมอยู่ด้วยซึ่งก็มีความรู้สึกสำนึกเช่นเดียวกันและอยากจะแสดงความรู้สึกออกมาเป็นรูปธรรมเช่นเดียวกัน จึงใช้ความรู้ความสามารถในการประพันธ์ และเป็นตัวแทนเหล่าพสกนิกรทั้งหมดที่มีความรู้สึกร่วมกันประพันธ์บทเพลงที่แสดงความรู้สึกสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งลักษณะของบทเพลงดังกล่าว

ผู้วิจัยเรียกว่า “บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช”

1.1.2 ความซาบซึ้งในบทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์

การเกิดขึ้นของความเป็นวรรณศิลป์ในบทเพลง เนื่องจากบทเพลงเป็นวรรณศิลป์อยู่แล้วเพราะมีการสร้างสรรค์ด้วยการใช้ถ้อยคำและข้อความ สำนวนต่างๆ ที่ผ่านการเลือกสรรภาษาเพื่อสื่อความหมายให้ตรงใจประการหนึ่ง และเพื่อความไพเราะเหมาะสมกับความเป็นบทเพลงอีกประการหนึ่ง ดังที่ผู้เชี่ยวชาญได้ยกตัวอย่างบทเพลงๆ หนึ่ง ดังนี้

บทเพลง “พระราชาราชเป็นสง่าแห่งแคว้น” ถ้าพูดถึงในแง่ของวัฒนธรรม การมีพระมหากษัตริย์ของไทย เพลงนี้มี **ความสมบูรณ์ คือพระมหากษัตริย์ อยู่สูงสุด เป็นสุดยอด คือเห็นภาพทั้งแผ่นดินและมีพระราชาราชเป็นสง่าแห่งแคว้น ดูที่คำว่า “สง่า” คำว่า “ขวัญ” “มิ่งขวัญ” “เป็นทั้งมิ่งและขวัญ” คำพวกนี้ ถ้าสมมุติว่าคนเขียนมา เขาสำนึก เขายังต้องตอกซ้ำย้ำแล้วย้ำอีก คล้ายๆ คำที่แสดงพลัง ต้องพูดแบบนี้ทำนองนี้ แล้วก็จะเห็นว่าสิ่งนี้คือสำนึกของผู้ประพันธ์ เห็นว่าพระราชาราชเป็นอย่างนี้จริงๆ เป็นหลักของประเทศจริงๆ ซึ่งในเนื้อหาของบทเพลงพอเข้าถึงคนฟัง จะเข้าไปปลุกสำนึก ไปสร้างจิตสำนึกให้คนเกิดการพัฒนาขึ้น**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตัวอย่างที่ผู้เชี่ยวชาญได้ยกมานี้ ชี้ให้เห็นถึงเจตนาของผู้ประพันธ์บทเพลง “ราชาราชเป็นสง่าแห่งแคว้น” ซึ่งประพันธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2492 หรือประมาณ 3 ปีหลังการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ว่า **ต้องการยกย่องเทิดทูนพระองค์** เนื่องจากระบอบการปกครองของไทย พระมหากษัตริย์ถือเป็นผู้นำสูงสุด เมื่อพระองค์มองลงมาก็จะเห็นภาพของพสกนิกรในประเทศทั่วทั้งแผ่นดิน และเมื่อพสกนิกรแหงนมองขึ้นไปก็ **จะเห็นพระองค์เด่นเป็นสง่า เป็นสง่าแห่งแคว้นคือแผ่นดิน การใช้คำและข้อความที่สื่อความหมายโดยการเลือกสรรมาอย่างดี เช่น “ขวัญ” “มิ่งขวัญ” “เป็นมิ่งและเป็นขวัญ” สื่อความหมายว่าเคารพ จงรักภักดี ต่อพระองค์ ให้นัยยะสองประการคือ เกิดจากความสำนึกของผู้ประพันธ์อย่างหนึ่ง และโน้มน้าวใจแก่คนฟังอีกประการหนึ่ง ซึ่งในเนื้อหาของบทเพลงพอเข้าถึงคนฟัง จะเข้าไปปลุกสำนึก ไปสร้างจิตสำนึกให้คนเกิดการพัฒนาขึ้น**

1.1.3 ความซาบซึ้งในพระราชปณิธาน พระบรมราชาวาท และพระราชดำริ จิตสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกิดขึ้นจากที่ผู้ประพันธ์ได้นำสิ่งเหล่านี้ไปสร้างโดยใช้ศิลปะในการประพันธ์ คือการนำพระราชปณิธาน พระบรมราชาวาท และพระราชดำริต่างๆ ที่มีคุณูปการต่อพสกนิกรชาวไทย นำมาเรียงร้อยเป็นบทเพลง ดังจะขอยกตัวอย่างจิตสำนึกของผู้ประพันธ์บทเพลง ที่ได้สกัดออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

บทเพลง “พระพ่อภูมิพล” เกิดขึ้นจาก “พระราชปณิธาน” “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม (เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม)” ซึ่งคนไทยทุกคนเมื่อได้ฟังจะรู้สึกเป็นสุข อบอุ่นในหัวใจ แล้วก็ยกย่องพระองค์ว่า เป็นผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรม ก็โล่งใจต่างๆ เหล่านี้ที่เป็นความรู้สึกของพสกนิกรชาวไทย ลงไปในบทเพลง

บทเพลง “ใจดีสู้เสือ” เกิดขึ้นจาก “พระบรมราชาวาท” พระองค์ทรงให้สติ ให้กำลังใจให้ลุกขึ้นสู้ ทรงอบรมสั่งสอนให้พสกนิกรของพระองค์ได้ใช้สติ ไม่ตื่นตระหนก ให้ทุกคนใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา การใช้คำและข้อความของพระองค์มาแต่ง การซ้ำ ย้ำ ทวน ในคำและข้อความก็คือการสำนึกนั่นเอง

บทเพลง “ความซื่อสัตย์” เกิดขึ้นจาก “พระราชดำริ” ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คำว่า “ซื่อสัตย์” เป็นคำที่ใหญ่ ต่อมาก็จะพบอีกหลายๆ คำ ต้องใช้ศิลปะอยู่พอสมควร พอซื่อสัตย์ ทำให้ใจเอื้อมถึงคือความสามัคคี ความเป็นคนดีของสังคม นำพาชีวิตสูงส่ง นำพาให้เกิดความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เพราะเกิดการพัฒนา

ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงการผสมผสานความเป็นวรรณศิลป์กับจิตสำนึกในการสร้างอย่างมีศิลปะ เพื่อให้ความรู้สึกสำนึกที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมคือบทเพลง “พระพ่อภูมิพล” มีการขยายความจากประจักษ์พยานที่เป็นผลงานของพระองค์เองที่สอดคล้อง

รับกับคำว่า “ทรงธรรม” “โดยธรรม” คือคุณธรรมในพระองค์ที่ทรงสร้างความผาสุกแก่ประชาชนชาวไทย ที่บอกเป็นรูปธรรมเป็นประจักษ์พยาน ก็คือจากพระราชกรณียกิจในพระองค์ เรื่องการพัฒนา การเกษตร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ที่พระองค์ทรงโน้มลงไปเกี่ยวข้องและทรงปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง ในบทเพลงต่อมา “ใจดีสู้เสือ” เป็นตัวอย่างของจิตสำนึกในเรื่องการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา และสุดท้าย “ความซื่อสัตย์” จากพระราชดำริในพระองค์ที่ทรงอบรมสั่งสอนที่นำไปสู่คุณธรรมด้านอื่นได้อีกหลายประการทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นรูปแบบการเกิดขึ้นของจิตสำนึกที่ถ่ายทอดโดยผู้ประพันธ์บทเพลงไปยังคนฟัง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นการแสดงความรู้สึกของพสกนิกรชาวไทยที่มีต่อพระองค์ โดยมีผู้ประพันธ์บทเพลงเป็นตัวแทน “ใช้ศิลปะการประพันธ์” ในการแสดงความรู้สึกผ่านผลงานคือบทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ ด้วยวิธีการนำเอาวรรณศิลป์ไปปรับใช้สำนึกในตัวผู้ประพันธ์ แล้วสร้างผลงานเพลงออกมา เช่นมีการใช้ความเปรียบ พุดถึง ต้นไม้ ก้อนดิน เป็นต้น เป็นเรื่องของศิลปะในการใช้ “คำ” และ “ข้อความ” เหล่านี้เรียกว่า “วรรณศิลป์สำนึก”

1.2 องค์ความรู้จากบทเพลงต่อการพัฒนามนุษย์

ในบทที่ผ่านมาผู้วิจัยได้พูดถึงคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งพบ 2 ประเด็นหลักคือคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ที่ได้จากการซึมซับรับรู้ในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และคุณค่าอีกประการคือ สุนทรียศาสตร์ และในบทต่อมาเป็นเรื่องบทบาทหน้าที่ของบทเพลง นับเป็นคุณค่าและความสำคัญเช่นกัน จากการได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ค้นพบคุณค่าและความสำคัญของบทเพลง ในประเด็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนามนุษย์ได้ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านการพัฒนาจิตใจ บทเพลงสามารถนำไปพัฒนาจิตใจมนุษย์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รั้งสรรคจากอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณฯ แสดงความจงรักภักดี เป็นเรื่องของความสุข ความพอใจ ความสดชื่นเบิกบาน จรรโลงใจ สามารถโน้มน้าวใจคนฟังให้คล้อยตามด้วยถ้อยคำหรือข้อความในบทเพลงทำให้จิตใจของคนฟังเกิดการพัฒนา

คุณค่าด้านการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะคุณภาพของ
จิตใจ เนื่องจากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่งผลถึงเรื่องอารมณ์ ความคิด ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วย เพราะพอเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพด้านจิตใจ จะยึดโยงไปถึงเรื่องของการถ่ายทอดไปสู่ปัจจัยภายนอกที่จะมากระทบ เลยเป็นความสัมพันธ์อันดับแรกๆ เรื่องของพัฒนาคุณภาพจิตใจ เพราะว่าพอถูกถ่ายทอดเป็นพลังขับออกมา ก็เสมือนว่าบทเพลงเป็นสื่อกลางของการกระทำทุกอย่างที่มีบทบาทในสังคมทุกวันนี้คือ ให้ความรู้สึกอีกเต็ม รู้สึกอ่อนโยน รู้สึกแยะ ก็จะอยู่ในบทเพลง ขึ้นอยู่กับว่าผู้แต่งทำนอง คำร้อง ต้องการที่จะบ่งชี้ไปในทิศทางใด เพราะจริงๆ แล้วเพลงเป็นสื่อทางสังคม โดยเฉพาะเป็นสื่อเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของคนในชาติด้วย รวมถึงสถาบันต่างๆ นี่คือนคุณค่าที่เราเห็นได้ชัดว่า มีผลกระทบโดยตรงกับการพัฒนา มนุษย์

จากความข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการที่บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่งผลต่อคุณภาพของจิตใจคนฟังได้เนื่องจากบทเพลงมาจากการสร้างทางอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจของผู้ประพันธ์ที่ในฐานะตัวแทนความรู้สึกของเหล่าพสกนิกรที่อยู่ในฐานะคนฟัง การรับเรื่องราวที่ดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจจึงสามารถรับได้และเกิดการพัฒนา เพราะสิ่งที่ได้รับการพัฒนานั้นเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตคนฟังนั่นเอง ประกอบกับพลังทางภาษาในบทเพลงที่สื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งกินใจและประทับใจดังได้กล่าวมาแล้ว การพัฒนาทางด้านจิตใจจึงเกิดขึ้น

1.2.2 ด้านการพัฒนาปัญญาหรือปรีชาญาณ เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งในความข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในเหตุผล การเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และแนวความคิดต่างๆ จึงไม่เพียงแต่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อจิตใจมนุษย์เท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงอารมณ์และความคิดอย่างเชื่อมโยงกัน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บทเพลงมีคุณค่าและความสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ด้วยเช่นกัน

บทเพลงมีความดั่งงามในตัว ในหลากหลายแง่มุม ไม่ได้มีดีแค่เรื่องของวรรณศิลป์ ท่วงทำนองหรือเนื้อหาสาระ แต่เพียงเท่านั้น แต่จริงๆ แล้วบทเพลงสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์กันได้ อย่างที่ได้พูดถึงไปแล้วว่า ผู้ใหญ่กับเด็กมีความเข้าใจไม่เหมือนกันได้ แต่เราสามารถมานั่งคุยกันได้ผ่านบทเพลงว่าสิ่งที่สอนจากบทเพลงนี่คืออะไร ส่วนการจะมานั่งวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีประโยชน์หรือดีหรือไม่ก็ต้องนั่งคุยกัน “ลักษณะของบทเพลงเป็นเช่นนี้เพราะคนแต่งเขามีมุมมองที่มีความคิดเช่นนี้ ดังนั้นพอเราฟังแล้ว ไม่ควรไปตัดสินคุณค่าของใครบางคนที่คิดไว้อย่างนี้” ต้องนั่งคุยกับเด็กว่า จากบทเพลงนี้ได้เห็นอะไรบางอย่าง... .. นี่แหละบทเพลงทำให้เราชวนให้ได้ทบทวนและคิดวิเคราะห์ และได้แบ่งปันมุมมองกันและกัน ดังนั้นในการเรียนในห้องสำคัญมากๆ คือต้องเป็นบรรยากาศที่เคารพกัน การพูดเพื่อจะหักล้าง ของใครดีไม่ดี ควรไม่ควร เพราะมีภูมิหลังไม่เหมือนกัน แล้วคุณครูไม่รีบด่วนสรุป สำคัญคือเด็กเข้าต้องวิเคราะห์ไตร่ตรองด้วยตัวเองก่อน จะทำให้คุณค่าของเพลงยังมีมากขึ้น ทำให้เด็กได้ไตร่ตรองได้คิดได้ทบทวนอะไรบางอย่าง ได้เห็นอะไรที่มันไม่ใช่แค่เรื่องของกาพย์อย่างเดียว ได้เห็นเรื่องราว ได้รู้ภูมิหลังของกันและกันจะทำให้เรื่องวรรณศิลป์กลายเป็นเรื่องที่มาดีกว่าวรรณศิลป์ แต่ทำให้เกิดทักษะบางอย่างของมนุษย์อีกชั้น

ความข้างต้นในแนวทางการนำองค์ความรู้ที่ได้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปพัฒนามนุษย์นั้นชี้ให้เห็นว่า นอกจากในเนื้อหา (content) ที่เป็นประโยชน์อย่างมากและได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังชี้ให้เห็นได้ว่าการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาปัญญาหรือปรัชญานั้นดำเนินการและมีขั้นตอนอย่างไร กล่าวคือ เมื่อเกิดความสนใจ สะดุดใจและเห็นถึงคุณค่าของบทเพลงแล้ว ต่อมาต้องพิจารณาหรือไตร่ตรองให้ถ่วงถึว่ามีคุณประโยชน์อันใดบ้าง ด้วยการนำมาวิเคราะห์ พูดคุย วิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาแก่นขององค์ความรู้ที่แท้จริงจากบทเพลง พิจารณาองค์ประกอบต่างๆ เช่น ประสพการณ์ ภูมิหลัง หรือบริบท

แวดล้อมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และเกิดความคิดความเชื่ออย่างมีเหตุผล ดังนี้แล้วจึงกล่าวได้ว่า บทเพลงสามารถนำมาพัฒนามนุษย์ด้านสติปัญญาได้อย่างแท้จริง

1.2.3 ด้านการพัฒนาพฤติกรรม

จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะพบเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์มากมายที่เหล่าพสกนิกรในฐานะคนฟังบทเพลงดังกล่าวนี้จะสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นการทำมาหาเลี้ยงชีพ การบริโภคการแบ่งปันและการใช้ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระเบียบแบบแผนและมีวินัย

บทเพลงที่จะมีการประพันธ์เพื่อพระองค์ในเวลาต่อมา เป็นผลมาจากการที่พระองค์เป็นแบบอย่างอะไรบ้างอย่างที่ดี ดังนั้นเลยมีคนกล่าวถึงพระองค์เยอะในทางที่งดงาม และในการแต่งเพลงหรือเขียนเพลงขึ้นมา เพื่อให้เห็นคุณูปการต่างๆ ที่พระองค์ท่านได้ทำมา และเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ที่มีต้นแบบที่ดีในการที่จะมาใช้ในการเชื่อมโยง ดังนั้นพอพูดถึงคุณค่า เลยเชื่อมโยงไปถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนด้วยในเวลาต่อมา เป็นการเชื่อมประสานระหว่างคนต่อคน ทำให้ความรู้สึกระหว่างคนต่อคนเข้าใจกันได้ มีการพัฒนามนุษย์ในเชิงกลุ่มมากขึ้น ที่เห็นภาพคือ บทเพลงทำให้เชื่อมไปถึงการอยู่ร่วมกันของสังคมใหญ่มากขึ้น ที่เราเห็นคือเรื่องของการใช้เพลง ในการสื่อสารเชิงสังคมให้คนเข้าใจกันมากขึ้นกว่าเดิมในเชิงสังคมใหญ่ รวมทั้งการดำเนินชีวิตที่มีหลักการอะไรบางอย่าง เพราะในบทเพลงหลายบทเพลง มันสะท้อนเรื่องของวิถีชีวิตและการพัฒนาสังคมไปด้วย

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นเครื่องมือที่ทรงคุณค่าในการทำให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันได้ ด้วยเนื้อหาในบทเพลงในเชิงสอนหรือให้ความรู้เป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ความข้างต้นเป็นการชี้ให้เห็นว่าบทเพลงเข้าไปพัฒนาด้านพฤติกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

แนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามทัศนะความคิดของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งได้เห็นพ้องต้องกันว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ มีคุณค่า ความสำคัญทั้งในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่ผู้ประพันธ์บทเพลงได้รังสรรค์ออกมาเป็นถ้อยคำและข้อความที่มีคุณค่า โดยคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ คือลักษณะเนื้อหาที่เป็นความดี ได้แก่ การเป็นผู้ให้ ความเป็นผู้ประพฤติดี ความเสียสละ ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความเพียร ความอดทน ความเที่ยงธรรม ความเมตตา ความจงรักภักดี และความกตัญญู และคุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ คือลักษณะเนื้อหาที่เป็นความงาม ได้แก่ ความซาบซึ้งใจหรือตื่นตันใจ ความกินใจหรือประทับใจ ความภาคภูมิใจ ความพอใจ สุขใจหรืออิมเมจใจ ความจรจโร่งใจหรือกลมกลืนใจ ความโศกเศร้าใจ และความเห็นอกเห็นใจ เมื่อส่งผ่านไปยังคนฟัง จะสามารถกลมกลืน กระตุ้นเตือนให้เกิดความสำนึก และก่อให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ ความคิดสติปัญญา และปรับพฤติกรรมได้ในที่สุด

2. แนวทางการนำองค์ความรู้จากบทเพลง ไปพัฒนามนุษย์โดยผ่านระบบการศึกษา

แนวทางการสร้างจิตสำนึกผ่านกระบวนการทางการศึกษา หมายถึง การพัฒนามนุษย์สามารถดำเนินการผ่านระบบการศึกษา เนื่องจากเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการความรู้ที่เป็นเนื้อหาวิชา และคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องคุณธรรม เพราะมนุษย์ในสังคมมีความหลากหลายสอดคล้องกับสังคมที่ขยายตัว มีความจำเป็นที่จะต้องให้คุณธรรมกำกับเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข การนำบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชไปใช้ประโยชน์ในวงการการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบ “การศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถดำเนินการได้ดังนี้

2.1 การศึกษาในระบบ

การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน สามารถดำเนินการได้โดย กำหนดเป็นหลักสูตร เขียนโครงสร้างรายวิชาที่เหมาะสมกับรายวิชาที่จะนำไปปรับใช้ หรือที่จะนำคุณค่าของบทเพลงบรรจุลงไป กำหนดคำอธิบายรายวิชา เขียนให้เชื่อมโยงกับหลักจริยศาสตร์ หลักการดำเนินชีวิต หรือ ภาษากับความงาม กำหนดช่วงเวลาในการวัดและ

ประเมินผล สามารถออกแบบให้มีความหลากหลายเช่น ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ หรืออภิปรายกลุ่มในประเด็นที่สนใจหรือที่ผู้สอนกำหนด โดยใช้สื่อการเรียนการสอนจากบทเพลง

คุณธรรมจริยธรรมจากทศพิธราชธรรมจากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช การนำพระจริยวัตรในพระองค์ที่ทรงยึดหลักทศพิธราชธรรมในการครองประเทศ สามารถนำมาเป็นแก่นขององค์ความรู้ในระบบการศึกษา จากบทเพลงซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้สอดแทรกคุณธรรมดังกล่าวเอาไว้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะนำเข้าสู่ระบบการศึกษา เนื่องจากเป็นคุณธรรมที่แฝงไว้ด้วยความงดงามของภาษา

ประโยชน์ในวงการศึกษา สามารถนำบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ในเชิงของภาษา เช่น การรวบรวมคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยแปลจากบทเพลง อย่างโรงเรียนเรา มีภาษาฝั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น จีน สเปน หรือวิชาใหม่ล่าสุดภาษาเกาหลี แปลภาษาจากบทเพลงเป็นภาษาเหล่านี้ ในเชิงของจริยธรรมในเชิงของความงาม สามารถนำมาประยุกต์ได้ในหลายๆ วิชา อย่างภาษาไทย ให้เขียนเรียงความ “ความงามในภาษาจากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ” อย่างน้อยก็เป็นวรรณกรรม วิชาสังคมฯ ให้วิเคราะห์บทเพลงฯ หาประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ให้บ่งบอกถึง ความมีอารยธรรมของชนชาติ จะเห็นได้ว่าทั้งชนชาติดั้งเดิม ชนชาติ ที่มีอารยธรรมยาวนานซึ่ง เขาคาดภูมิใจในชนชาติของเขามาก็ได้จากวรรณกรรมซึ่งก็คือบทเพลง การศึกษาเอาไปใช้ได้มาก และก็น่าจะมีการส่งเสริมให้นำสิ่งที่เป็นทศพิธราชธรรม เอาไปใช้ในบทเรียนด้วย เอาไปใช้ในการพัฒนาเยาวชน น่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่เหมาะสม บทเพลงหลายๆ บทเพลง มีความเหมาะสม น่าจะลองเอามาวิเคราะห์เนื้อหา ถ่ายทอด แล้วนำมาลงในบทเรียนก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึง บทเพลงที่เป็นวรรณกรรม บทเพลงที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศัพทวิทยาหรือธรรมสำหรับพระราชาน ในการจัดการเรียนการสอน เสนอให้ประยุกต์ความเป็นวรรณกรรมจากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เน้นเรื่องจริยธรรมและความงดงามของภาษาในบทเพลง ประยุกต์และปรับใช้ได้กับทุกรายวิชา เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษ ให้รวบรวมคำศัพท์โดยแปลจากบทเพลงรวมทั้งภาษาอื่นๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียน เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น จีน สเปน เกาหลี ในรายวิชาภาษาไทยให้เขียนเรียงความโดยตั้งหัวข้อให้ เช่น “ความงามในภาษาจากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ เน้นเนื้อหาทางด้านความมีอารยธรรมของชาติ เช่น รายวิชาสังคมศึกษา ให้วิเคราะห์บทเพลงฯ ในประเด็นที่เชื่อมโยงกับคุณธรรมจริยธรรม และได้กล่าวไว้ในบทก่อนๆ ว่า มนุษย์ในสังคมสามารถนำคุณธรรมอันงดงามจากศัพทวิทยาดังกล่าวมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งบทเพลงได้แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างอันงดงามจากพระจริยวัตรในพระองค์ จึงควรค่าอย่างยิ่งที่จะกำหนดไว้ในหลักสูตรในสถานศึกษาในทุกกระบวนการศึกษา

สิ่งที่เห็นเป็นประโยชน์อย่างชัดเจนต่อวงการการศึกษาคือ ความมีสุนทรียะในการใช้ภาษาในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นอกจากความงดงามเพราะมีการเลือกสรรมาอย่างดีแล้ว ยังมีความถูกต้องเหมาะสม หมายถึงไม่มีการรับเอาวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาปะปนมากเกินไป โดยเฉพาะภาษาไทยที่นำมาใช้เรียบเรียงในบทเพลง ทำให้ครู อาจารย์ มีสื่อที่เป็นรูปแบบที่ถูกต้องใช้เป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนได้ดี เพลงนอกจากฟัง อาจจะกำหนดให้นักเรียนอ่านออกเสียง ด้านทักษะการเขียนการอ่าน ให้นักเรียนบันทึกการอ่านจากเนื้อหาในบทเพลงสำนึกฯ จะได้เป็นความจำที่คงทนในภาษาที่สวยงาม ยุคปัจจุบันนี้เขาใช้ภาษาค่อนข้างตรงไปตรงมามากเกินไป ไม่มีคำว่าวรรณศิลป์เข้ามาเลย ทำให้สุนทรียศาสตร์ถูกลดบทบาท บางครั้งมองแต่ว่าต้องการถ่ายทอดอย่างเดียว แต่ไม่มองในมุมที่ว่า ภาษานั้นมันมีความรู้สึกทางด้านจิตใจหรือมีนัยยะหรือเปล่า ทำให้คุณค่าวรรณศิลป์มันลดน้อยได้ลงไป

ความเป็นแบบอย่างของการใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมในบทเพลง เนื่องจากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีการกลั่นกรองความถูกต้องของการเลือกใช้ภาษา จึงสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา เช่นรายวิชาภาษาไทย ฟังเพลงแล้วหัดอ่านออกเสียงเนื้อร้อง กำหนดให้ทำบันทึกการอ่านด้วยการเขียนได้เป็นอย่างดี ลักษณะพิเศษของภาษาในบทเพลงอีกประการหนึ่งคือความเป็นไทย มีลักษณะของการอนุรักษ์ความเป็นชนชาติไทยแทรกอยู่เกือบทุกบทเพลง สื่อความหมายได้ดีเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาที่ถูกต้องงดงาม ทรงคุณค่าในเรื่ององค์ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณค่าความงามหรือความมีสุนทรียะ ซึ่งจะยังประโยชน์แก่เยาวชนและสามารถนำไปเป็นองค์ความรู้ในการถ่ายทอดสืบต่อไป

บทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ และเนื้อหาที่กล่าวถึงคุณงามความดีในพระองค์ ถ้านำมาบรรจุในเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอนสามารถทำได้ในหลากหลายรายวิชา เช่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะตรงมากเพราะเป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยก็จับเรื่อง วรรณภาษา อวัจนภาษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศก็อาจจะมองไปที่ภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถสอดแทรกได้ การจัดกิจกรรมก็สามารถทำได้โดยง่าย เช่น มอบหมายเป็นงานเขียนหลังจบบทเรียน หรือจัดเป็นอภิปรายกลุ่มตามที่คุณสอนผู้เรียนร่วมกันตั้งประเด็นขึ้นมา

การจัดทำหลักสูตรสามารถดำเนินการโดยบรรจุเนื้อหาลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เช่นในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดให้อยู่ในหมวดของคุณธรรม จริยธรรม รายวิชาภาษาไทยจัดให้อยู่ในหมวดของ วรรณภาษา อวัจนภาษา รายวิชาภาษาต่างประเทศจัดให้อยู่ในหมวดภาษาเพื่อการสื่อสารในส่วนของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนทำได้โดยง่าย เช่น มอบหมายเป็นงานเขียนหลังจบบทเรียน หรือร่วมกันตั้งประเด็นเพื่อจัดการอภิปรายกลุ่ม

คุณครูในสถาบันการศึกษา คุณครูก็ต้องเอาไปใช้คือใช้ได้เลย นำไปใช้ประกอบกิจกรรมโดยทั่วไปขณะสอน เช่น

คุณครูประวัติศาสตร์ ในเนื้อเรื่องได้เรียนรู้เรื่องราวในอดีต
อย่างไร ให้บันทึกการอ่าน คุณครูสังคมใช้เพลงเหล่านี้ได้
เช่นวิเคราะห์ว่าในช่วงที่บทเพลงนั้นๆ เกิดขึ้น เกิดอะไรกับ
บริบทสังคมในขณะนั้น คือแทบจะทุกวิชาใช้ได้ สมมุติว่า
คุณครูอยากจะทำเพลงทั้งหมด นำไปเป็นตัวอย่างในการ
สอนวิชาของครู ครูเลือกเนื้อหาจากบทเพลงเพื่อจะได้ใช้
ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ การใช้เพลงอะไร ต้องฟัง
เนื้อฟังทำนองด้วย ใช้ได้หมด

ครูในสถาบันการศึกษาหรือในโรงเรียนเป็นผู้ที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้จากบทเพลง
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ประโยชน์ให้
เกิดเป็นมรรคเป็นผล สามารถนำบทเพลงไปใช้ได้เลย โดยฟังเนื้อเรื่องศึกษาเนื้อเรื่องความหมายหรือ
ทำนองเพื่อคัดเลือกว่าจะใช้เพลงทั้งหมด บางบทเพลง หรือใช้เพียงบางตอน ครูเป็นผู้คัดสรร
วิธีการใช้คืออาจจะนำไปใช้ประกอบกิจกรรม และสามารถใช้ได้กับแทบทุกวิชา เช่น สังคมศึกษา
ให้วิเคราะห์บริบทของสังคมในช่วงเวลาหรือที่บทเพลงได้ระบุไว้ ประวัติศาสตร์ ให้วิเคราะห์เนื้อ
เรื่องเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ที่บทเพลงๆ ได้บันทึกเอาไว้ ประโยชน์ต่อครูผู้สอนคือมีสื่อใน
การจัดการเรียนการสอน โดยการเลือกเนื้อหาจากบทเพลง เป็นต้น

ถ้าเรามองในบทกวีหรือบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับการ
เทิดทูนพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
สามารถที่จะนำมาใช้เป็นแบบอย่างให้นักเรียน ครูบา
อาจารย์ในโรงเรียนของเราได้เป็นอย่างดี ไปพิจารณา ดู
อ่านไปศึกษา ค้นคว้า ในบทเพลงสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช จะพบว่าผู้ประพันธ์บทเพลงเหล่านี้ล้วนแต่งออกมา
จากจิตใจ ล้วนแต่งออกมาจากความจงรักภักดี ล้วนแต่งมา
จากสิ่งที่เขาเห็นพระองค์ท่าน ได้ประกอบพระราชกรณียกิจ
อย่างไรบ้าง ตรงนี้คือสิ่งที่น่าจะมาศึกษาและสร้าง
จิตสำนึกให้นักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน แล้วจะ
พบว่าพระมหากษัตริย์ไทยแทบจะทุกพระองค์ ด้วยเข้าไป ล้วน

แต่มีสิ่งทีสร้างคุณูปการให้แก่ประเทศชาติอย่างมาก สำหรับ
นักเรียนเราก็ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่นการ
ประกวดร้องเพลง ไปดูได้ในเว็บไซต์

ครูอาจารย์ในโรงเรียนได้อ่าน ได้ศึกษาค้นคว้าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และนำคุณค่าของบทเพลงมาใช้เป็น
แบบอย่างให้แก่ นักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน” ซึ่งให้เห็นว่าแนว
ทางการนำบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ไปใช้ในระบบการศึกษาผ่านทางสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายไม่ได้มีแต่เพียงผู้เรียนที่เป็นนักเรียนเท่านั้น
ครู อาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาก็สามารถเกิดการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การนำไปใช้
ในระบบการศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนจะทำให้การถ่ายทอดมีประสิทธิภาพ

สำหรับนักเรียนเราก็ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่นการประกวดร้องเพลง
ไปดูได้ในเว็บไซต์ (เว็บไซต์ที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงคือ<https://www.triamudom.ac.th/website/index.php/2-7-13>) (โดยวงดนตรีไทยร่วมสมัยรัฐชัยรัช แซมป์ 2 สมัยในโครงการบทเพลงรัก
แห่งแผ่นดินปีที่ 7 ภายใต้หัวข้อ สืบสานพระราชปณิธาน บทเพลงพระราชนิพนธ์ น้อมถวายแด่
องค์ราชัน นำบทเพลง 13 ตุลาคมหนึ่งทুমตรง (เนื้อร้อง-ทำนองโดย ธเนศ วรากุลนุเคราะห์) บท
เพลงด้วยรักจากพ่อ และบทเพลงในหลวงของแผ่นดิน มาถ่ายทอดด้วยสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช)

เมื่อเป็นบทเพลงการนำไปใช้จะง่ายมาก เพราะ
สามารถเข้าไปในระบบการศึกษา เด็กนักเรียนเอาไปร้องก็
ง่าย เขาแทบจะไม่ต้องอ่านเนื้อเพลงเลย เขาฟังเพลงแล้ว
เขาก็คลอเสียงตามได้เลย เมื่อมีบทเพลงก็เป็นกิจกรรมได้
หมด จะทำเรื่องระลึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณรัชกาลที่
9 ก็สามารถเอาบทเพลงเข้าไปใส่ได้ จะทำเป็นละครที่มีใน
หลวงรัชกาลที่ 9 ก็เอาบทเพลงไปใส่ได้ จะทำเป็นกิจกรรม
อะไรสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กจำเนื้อหาพวกนี้ได้ก็ทำได้หมด

การจัดกิจกรรมในโรงเรียน ครูนำนักเรียนโดย ครูเปิดเพลงสำนึกในพระมหา
กรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในโรงเรียนให้นักเรียนได้ฟังและ

ร้องตาม **ครูจัดกิจกรรมระลึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช** โดยนำบทเพลงไปใช้ในกิจกรรม **ครูจัดทำละครเกี่ยวกับพระองค์** โดยนำบทเพลงไปใส่ในละคร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สามารถจัดบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยเชื่อมโยงกับหลักวิชาที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับองค์ความรู้ที่สกัดออกมาได้จากบทเพลง เช่น บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ จะเกี่ยวข้องอย่างมากกับ สาขาวิชา พัฒนศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนนอกจาก **การวิเคราะห์ความหมายของบทเพลงเพื่อค้นหาคุณค่าต่างๆ** แล้ว ด้วยศักยภาพของความเป็นนักศึกษา อาจารย์ระดับอุดมศึกษาสามารถกระตุ้นให้**สร้างสรรค์เป็นผลงาน เป็นชิ้นงานออกมาได้** ดังเช่น บทเพลง “รักในดวงใจนิรันดร์” (2559) ก็เป็นผลงานของนางสาวชนกพร พัวพัฒนกุล นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้นเช่นกัน

มีหลายบทเพลงที่มีความเกี่ยวข้องกับ “เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” หรือ MDGs (Millennium Development Goals 2543 – 2558) ขององค์การสหประชาชาติ เช่น เป้าหมายในข้อ 1 ขจัดความยากจนและหิวโหย หรือข้อ 7 รักษาแลจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน หรือ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ SDGs (Sustainable Development Goals 2558 – 2573) เช่น เป้าหมายข้อ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน หรือข้อ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม ในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ สามารถนำมาเป็นประเด็นในการวิเคราะห์ หรือนำมาเป็นหัวข้อในการจัดอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในคุณค่าต่างๆ ของบทเพลงที่นับได้ว่าเป็นคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในระดับสากล

2.2 การศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม สามารถดำเนินการได้โดยสอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับบทเพลงลงไปในแต่ละสาขาวิชาตามโอกาส ให้ผู้เรียนได้ซึมซับคุณค่าของบทเพลงโดยไม่มีการบังคับ อาจจะขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายในการบริหารจัดการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อกับศักยภาพของผู้เรียน เช่น มีการปรับเวลาที่ตรงกับเวลาว่างของผู้เรียน ในสมัยปัจจุบัน อาจจะทำเป็นคลิป วิดีโอ ที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา หรือมีการจัดกิจกรรมสัมมนาการในช่วง

เทศกาล ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่อยู่ในเนื้อหาของบทเพลงตามศักยภาพ โดยครูหรือผู้สอนหรือผู้ดำเนินกิจกรรมคอยชี้แนะ สิ่งที่คุณเรียนควรจะได้เรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายของผู้รับการศึกษา ถ้าพิจารณาจากระบบการศึกษาที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว การศึกษาในระบบ จะไม่ค่อยมีปัญหาเพราะสถานศึกษาจะกำหนดวัยหรืออายุของผู้เรียนในระเบียบอยู่แล้ว แต่การศึกษานอกระบบ มีสิ่งที่ต้องพึงระวังดังนี้

การศึกษานอกระบบ ช่วงวัยของผู้เรียนอาจแตกต่างกัน พึ่งต้องระมัดระวังที่จะต้องใช่วิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเลือกประเด็นหรือเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะแต่ละช่วงวัยของมนุษย์ในฐานะผู้เรียนจะมีเป้าหมายในการเรียนไม่เหมือนกัน อยู่ที่รูปแบบการจัดกิจกรรมตามความสนใจและจังหวะเวลา การวัดและประเมินผล หรือความสนใจ จะทำให้เห็นทิศทางการเรียนการสอนได้มาก

การนำบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษานอกระบบมีสิ่งที่ต้องตระหนักอยู่บางประการ คือ คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ ช่วงวัยของผู้เรียน จัดรูปแบบกิจกรรมตามความสนใจ หมายถึงต้องสำรวจความสนใจก่อน จัดเวลาให้เหมาะสมและสะดวกต่อผู้เรียน ปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม

ของคนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนที่เป็นของวุฒิ กคน. เอา concept พวกนี้ไปใช้ก็คงทำคล้ายๆกัน แต่ กคน. นี้เป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการไปทำงานในภาคสนามของคนทำงาน กคน. คงจะต้องไปทำงานเชิงกระบวนการในพื้นที่ให้เยอะ โดยใช้บทเพลงเป็นสัญลักษณ์ เป็นการสร้าง commitment หรือพันธสัญญาบางอย่างเพื่อทำให้ชีวิตตัวเองดีขึ้น โดยมีบทเพลงและบุคคลที่เราเคารพนับถือเป็นแบบอย่างที่ดี และในพื้นที่จะมีกิจกรรมของ กคน. ที่ตั้งพวกนี้เอาไปใช้ได้เยอะ ไม่ว่าจะเป็นเชิงเกษตร เชิงการอยู่ร่วมกันในชุมชน ตามรายวิชาที่ กคน. มี หรือตามโครงการที่มีอยู่

ซึ่งที่ผ่านมา กคน. เน้นการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการ
พัฒนาวิชาชีพของคนในชุมชน

นำแนวคิดที่ได้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยในการลงภาคสนามชี้ให้ผู้เรียนได้เห็นแบบอย่างจากในหลวง สร้าง
เป็น commitment หรือพันธสัญญาเพื่อตั้งเป้าหมายให้ชีวิตของตนเองดีขึ้น นำไปใช้ให้
สอดคล้องกับรายวิชาที่มี เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การทำการเกษตร เน้นหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาวิชาชีพหรือตามโครงการที่มีอยู่แล้ว โดยดึงคุณค่าจากบทเพลงหรือบุคคล
ที่เป็นแบบอย่างที่ดี

มองว่าประโยชน์ของการนำบทเพลงเข้าไปในเรื่อง
ของการจัดการศึกษาตรงนี้สำคัญ การบูรณาการจะจับต้องได้
การที่จะสะท้อนออกมาจากบทเพลง คือได้ทั้งหมด ใช้เพลง
ในการกลมเกลียว จัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น...

...อยากให้มีหน่วยงานกลางในการเผยแพร่ ทุก
ภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม ในการที่จะสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิด
ขึ้นกับประชาชน ไม่ว่าจะเป็กรมประชาสัมพันธ์ หรือใน
สถานศึกษา สิ่งเหล่านี้ กคน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) ทำอยู่แล้ว สพฐ.
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ควรจะต้อง
มาร่วมดำเนินการด้วยในระบบจัดอย่างไร...

...ครูต้องเข้ามาช่วยจัดกระบวนการ เรียกว่า
การจัดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม อาจจะ
สอดแทรกบทเพลงลงในวิชาสังคมศึกษา สอดแทรกในวิชา
จริยธรรม วิชาพระพุทธศาสนา อาจจะเป็นหลังจากที่ร้อง
เพลงชาติ หลังจากที่สวยงามแล้วเสร็จแล้ว ชั่วโมง
โฮมรูมหน้าเสาธง การเปิดเพลงเหล่านี้ 3 นาทีช่วงหลังเลิก
เรียนหรือตอนพักเที่ยงเป็นเสียงตามสายในสถานศึกษา
ผู้เรียนจะซึมซับโดยไม่รู้ตัวให้เด็กทำกิจกรรม ฟังเพลงแล้วให้
เขาทำการบ้าน ให้เขาวาดภาพในจินตนาการตามที่เขาฟัง
เพลงแล้วนี่ถึงอะไร จะตอบโจทย์ตัวชีวิตครูได้ด้วย

ในการจัดการศึกษานอกระบบ สามารถนำบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เช่นการสอดแทรกบทเพลงลงในรายวิชาสังคมศึกษา วิชาที่สอนเกี่ยวกับจริยธรรม วิชาพระพุทธศาสนา เปิดเพลงสำนึกฯ 3 นาทีหลังการเคารพธงชาติ หลังการไหว้พระสวดมนต์ ชั่วโมงโฮมรูมหน้าเสาธง หลังเลิกเรียนหรือตอนพักเที่ยง ให้ฟังขณะทำการบ้านเพื่อจะได้ซึมซับ ให้ทำกิจกรรมฟังเพลงแล้วนึกถึงอะไรโดยให้วาดภาพตามจินตนาการ

ในการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบ สามารถดำเนินการได้โดยบูรณาการอย่างเป็นระบบกับรูปแบบการศึกษาอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น จัดให้หน่วยงานกลางในการเผยแพร่ ให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือในทุกภาคส่วน เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) เพื่อสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน

2.3 การศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานอกระบบที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ สามารถดำเนินการได้โดยการจัดหาหรือเลือกสรรบทเพลงที่ส่งเสริมความรู้ในด้านต่างๆ บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจและมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตามเวลาและโอกาส เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่าเพราะผ่านการสรรสร้าง กลั่นกรอง อีกประการหนึ่งคือสามารถส่งผ่านไปยังผู้สนใจได้หลากหลายช่องทาง

บทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ในฐานะสื่อการเรียนการสอน ความมีลักษณะเฉพาะของความเป็นเพลงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในระบบการศึกษาได้ ประโยชน์และคุณค่าหลายประการในความเป็นเพลง สามารถนำไปเป็นสื่อในการพัฒนามนุษย์ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งนอกเหนือจากเทิดพระเกียรติ
ใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แล้วอีก
ประการคือเพื่อเผยแพร่แก่คนในชาติ เพราะบทเพลงเป็นสื่อ
ที่เข้าถึงจิตใจคนทุกระดับชั้น เพลงสามารถกล่อมเกลาจิตใจ
ให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นในหมู่ผู้ฟัง โดยเฉพาะ
เยาวชนซึ่งเป็นกำลังของชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้นคุณค่า
และความสำคัญก็คือ คุณค่าและความสำคัญก็คือ อย่างแรก

เลยคือบทเพลงเป็นสื่อในฐานะเครื่องมือที่จะนำสารที่ปรากฏ
 ในบทเพลง เป็นสารที่มีความหมายที่คนแต่งต้องการส่งให้ถึง
 คนฟัง ประการต่อมาคือบทเพลงมีทำนอง มีภาษาที่สวยงาม
 เพราะมีศิลปะอยู่ในนั้น ทำให้เข้าถึงจิตใจคนได้ง่าย ด้วยเหตุนี้
 คือถ้าเราไปพูดๆ สอนๆ ว่าต้องทำความดีนะ ต้องมีความรัก
 สามัคคีนะ ก็อาจจะได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้ามาในรูปแบบของ
 บทเพลง ขอใช้คำว่ามีชั้นเชิง คือศิลปะในการสื่อสาร ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งกินใจ สารที่เราต้องการจะส่งถึง
 คนฟังก็จะสัมฤทธิ์ผลได้ง่ายกว่า

จะเห็นได้ว่า คุณค่าที่ปรากฏในบทเพลงมาจากสารตั้งต้นที่คัดสรรแล้ว การส่งต่อหรือ
 สืบทอดหรือเผยแพร่บทเพลงผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ของผู้ประพันธ์บทเพลงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาคนฟังโดยเฉพาะเยาวชน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าจะเกิดประโยชน์ต่อคนฟัง ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่นในความเป็นเพลง มีวรรณศิลป์ เป็นวรรณกรรม ประสิทธิภาพในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกล่อมเกลาคิดใจมนุษย์ ให้เกิดความตระหนัก ให้คิด ให้เกิดปัญญา และสามารถที่จะนำพาให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในหนทางที่เป็นแบบอย่างให้ได้พบกับคุณค่าทางจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์เป็นประการเดียวกัน

การสืบทอด คุณค่าบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา
 ในระบบหรือนอกระบบมีวิธีการในการสืบทอดผ่านหลักสูตร
 สิ่งสำคัญต้องดึง concept(ความคิดรวบยอด)จากบทเพลง
 สำนึกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
 ไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งที่เป็นจำเป็นจะต้อง
 มีคือเรื่องรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นส่วนสำคัญ
 ของการเรียนรู้ในชีวิตของคน ดังนั้นอัธยาศัยก็คือการไป
 ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ต้องมองเครื่องมือที่จำเป็น
 ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิต การเรียนรู้ผ่าน
 สื่อต่างๆ สื่อก็จำเป็นต่อการที่จะทำให้บทเพลงเข้าถึงคนได้
 มาก ซึ่งยุคนี้เรามีสื่อจำนวนมากอยู่แล้ว ที่เราจะดึง concept
 หรือดึงบทเพลงนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งของสื่อในแหล่งเรียนรู้มันได้

ไม่จำเป็นจะต้องมีแต่กายภาพ แต่บทเพลงสามารถเข้าไปอยู่ใน
ในกายภาพได้ คนเข้ามาก็จะซึมซับโดยอาจจะไม่รู้ตัวก็ได้

การสืบทอดองค์ความรู้ที่แทรกอยู่ในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณใน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นส่วนสำคัญ
ของการเรียนรู้ชีวิตคน อัธยาศัย คือการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่จะทำให้สามารถถึง
concept (ความคิดรวบยอด) จากบทเพลงออกมาเพื่อใช้เป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน
ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องมือที่จำเป็น เช่นเครื่องมือการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิต การเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ
เพื่อนำพาบทเพลงที่มีคุณค่านี้เข้าถึงคนได้มาก

การนำไปใช้ อยู่ที่มีการออกแบบ นอกจากเข้าไปที่
ระบบการศึกษา หมายถึงตามสถานศึกษาเช่นโรงเรียน อาจ
เข้าไปตามชุมชน หมายความว่าในแต่ละชุมชน ถ้าจะใช้บท
เพลงเข้าไป ก็ต้องไปจัดกิจกรรมบางอย่างร่วมกับชุมชน
อาจจะเป็นกิจกรรมโดยทั่วไป เพราะว่าถ้าเราจะให้คุณค่า
ของบทเพลงไปพัฒนามนุษย์ หัวข้อค่อนข้างใหญ่ ต้องไปทำ
กิจกรรมอะไรบ้างอย่าง ที่ต้องการเอาคุณค่าขึ้นมา ให้เขา
ตระหนักว่ามันมีคุณค่า เช่น จัดกิจกรรมพูดคุยหรือสนทนา
กัน การฟังเพลงอย่างเดียวอาจจะเกิดการตระหนักได้น้อย
กว่า ควรมีการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ร่วมกัน

การนำคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ในการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ที่มีการออกแบบ เช่น อาจเข้าไปตาม
ชุมชนแต่ละชุมชน เข้าไปจัดกิจกรรมบางอย่างร่วมกับประชาชนโดยใช้บทเพลงเป็นสื่อเพื่อสกัด
เอาคุณค่าในบทเพลงออกมาให้เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดการซึมซับและเรียนรู้ ให้ชุมชนตระหนัก
ว่าบทเพลงมีคุณค่า วิธีการเช่น จัดกิจกรรมพูดคุยหรือสนทนา ให้ฟังเพลงแล้วจัดสนทนากลุ่ม ตั้ง
หัวข้อเพื่อวิเคราะห์ร่วมกันกับชุมชน

สิ่งที่สามารถนำบทเพลงที่มีคุณค่าไปใช้ในการพัฒนามนุษย์สามารถทำได้อีกหลากหลาย
นอกเหนือจากมองไปที่เรื่องของระบบการศึกษา กิจกรรมต่างๆ ที่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาอาจจะ
จัดแยกต่างหาก หรือจะอิงกับระบบการศึกษาระบบใดระบบหนึ่ง

จริงๆ แล้วในคำว่า คุณค่าของบทเพลงที่ส่งผลต่อจิตสำนึกได้อย่างไร มองว่าสิ่งที่ส่งผลที่เห็นได้ชัดคือ เมื่อคนฟังคนรู้ คือมนุษย์ ทุกคนฟัง ทุกคนรู้ แต่สิ่งที่ฟังและรู้ต้องลึกไปกว่านั้น นั่นคือเขาสามารถที่จะแยกแยะออกได้ คำว่าส่งผลต่อจิตสำนึก เพราะว่าจิตสำนึก เป็นปัจจัยภายใน ถ้าจะว่าไปแล้ว คือนามธรรม ไม่ได้เห็นเป็นภาพชัด การที่เขามีจิตสำนึกที่ดีต่อคุณค่าบทเพลงเหล่านี้ จะต้องสะท้อนออกจากการกระทำ เขารู้สึกว่าเขาซาบซึ้ง คือพอรู้ พอทราบ เขาต้องเข้าใจ พอเข้าใจแล้วมันจะสะท้อนออกมาจากการที่เขาตั้งใจทำด้วยจิตใจของเขาเอง จึงมีโครงการจิตอาสาขึ้นมา ในสังคมของคน กชน. ทุกที่รู้สึกกันแบบนี้ มีการถ่ายทอดความต้องการในการเป็นส่วนหนึ่งที่ทำเพื่อพระองค์ เพื่อรำลึกถึงพระองค์ กชน. จะชูเรื่องจิตอาสาค่อนข้างเยอะ ก่อนที่จะมีจิตอาสาพระราชทาน

การนำคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปพัฒนามนุษย์ในสังคม เกิดจากการที่จิตใจของมนุษย์ได้รับการพัฒนา ก่อน เมื่อเกิดความรู้สึกว่าต้องทำอะไรที่จะเปลี่ยนความรู้สึกที่เป็นเพียงนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา ก็จะเกิดการเรียนรู้ว่าต้องมีกิจกรรมขึ้นมา ในระหว่างนี้มนุษย์ก็จะเกิดการพัฒนาเรื่องความคิดและสติปัญญา สิ่งที่เป็นรูปธรรมดังความข้างต้นคือกิจกรรมจิตอาสา

มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้ เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐมีพัฒนาการก้าวล้ำ พัฒนาการของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา เพราะความเป็นสัตว์ประเสริฐที่ไม่เพียงแต่หาหนทางในการมีชีวิตรอดเท่านั้น แต่มนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะวิทยาการเพื่อสร้างความสุนทรีย์ภาพในการดำเนินชีวิต บทเพลงเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่อยู่กับเรามาแสนนานที่ไม่เพียงแต่สร้างความเพลิดเพลินเท่านั้น แต่ยังกลมกลืนกระตุ้นให้ได้คิดในถ้อยคำและข้อความที่สร้างขึ้นเป็นบทเพลง ทำให้เราในฐานะคนฟังเกิดการเรียนรู้จากความหมายในคำและข้อความนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งสื่อความหมายที่เป็นจริยศาสตร์ชั้นยอดเพราะเป็นแบบอย่างจากพระมหากษัตริย์จึงนับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ควรค่าในการเรียนรู้ การพัฒนาตนจากบทเพลง จากการได้ฟังบทเพลง เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดของคนฟังที่ซาบซึ้งแล้วเกิดความสำนึก

พร้อมที่จะประทับรับไว้ในคุณความดีเพื่อยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต หรือพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปในหนทางที่ดีขึ้น

ความซาบซึ้งไม่สามารถสอนกันได้โดยตรง แต่สามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ได้ เพื่อให้สิ่งนี้นำไปสู่สัมผัสจากความรู้สึกของผู้เรียนเองจะนำไปสู่ความซาบซึ้งได้ในที่สุด ลักษณะการถ่ายทอดจะเป็นเพียงการชี้แนะ โดยพยายามสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีสุนทรียประสบการณ์ คือผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฟังเพลง โดยใช้กระบวนการรู้เชิงคุณภาพด้วยตนเอง ขนานไปกับการฟังและการเรียนรู้เชิงปริมาณคือเป็นไปตามรูปแบบและเนื้อหา ความซาบซึ้งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ฟังเพลงใช้ความรู้และสติปัญญา แต่จะไม่เกิดขึ้นถ้าฟังโดยใช้อารมณ์แต่เพียงลำพัง คือการฟังเพลงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ จึงจะเกิดความซาบซึ้งได้

ดังนั้นแล้ว บทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ กล่าวคือ บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ประกอบด้วยสุนทรียศาสตร์ จากการใช้ถ้อยคำและข้อความที่กล่าวขานถึงคุณความดีของมนุษย์ที่ได้ชื่อว่าเป็นกษัตริย์ผู้ทรงสร้างความผาสุกให้แก่มวลมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ อันงดงามตลอดระยะเวลา 70 ปีที่พระองค์ทรงครองราชย์ซึ่งทั้งหมดนี้คือจริยศาสตร์ชั้นเลิศ บทเพลงได้นำเสนอสิ่งเหล่านี้ให้แก่คนฟัง จึงเกิดความซาบซึ้ง เกิดการเรียนรู้และสำนึก นับเป็นการถ่ายทอดสุนทรียศาสตร์ไปสู่จริยศาสตร์ ในกระบวนการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งนับได้ว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยตนเอง

แต่มนุษย์ก็สามารถเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา นั่นคือระบบการศึกษา บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในระบบการศึกษาได้เป็นอย่างมาก

ลักษณะของบทเพลงเหมาะกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการจัดการเรียนการสอนสามารถใช้บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เข้ามาช่วยได้มากอยู่แล้ว แต่มาใช้ในจังหวัดอย่างไร

หรือเป้าหมายเพื่ออะไร เสนอว่าเป้าหมายควรให้ผู้เรียนรู้ได้
พัฒนาตัวเอง เพื่อให้สอดคล้องกับบทเพลง ที่ได้สอน

จากความข้างต้นชี้ให้เห็นว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แต่สิ่งนี้อาจแตกต่างกันคือ ปัจจัยด้านเวลา จังหวะในการนำไปใช้ ตลอดจนเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเยาวชนซึ่งจะสามารถซึมซับรับรู้ได้รวดเร็วประกอบกับเป็นช่วงวัยที่พัฒนาได้ดีกว่า แต่ขึ้นอยู่กับทางเลือกเนื้อหาจากบทเพลงในการถ่ายทอด เช่นเยาวชนจะเหมาะกับเนื้อหาสาระที่เน้นเรื่องการกลมเกลียวกันน้ำใจให้เป็นมนุษย์ที่พึงประสงค์ ส่วนกลุ่มคนอีกช่วงวัยจะเหมาะกับเนื้อหาสาระทางด้านการสัมมาอาชีวะ

วรรณศิลป์สำนึกเกิดจากการคิดสรรสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกซาบซึ้งในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ของผู้ประพันธ์บทเพลง การที่ได้เห็นภาพความทุ่มเทเสียสละของพระเจ้าแผ่นดิน ทำให้รู้สึกว้า พระองค์ทรงทำเพื่อมหาชน เพื่อมนุษย์ ทรงเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่ ทรงเห็นภาพของความทุกข์ยากของปวงชนชาวไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล จึงทรงทำทุกอย่างดังที่ทรงมีพระราชปณิธานไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทำให้เกิดซาบซึ้งถึงความเมตตาของพระองค์ ภาพความประทับใจยามที่พระองค์ทรงงานด้วยความเพียร ทรงเหน็ดเหนื่อย ภาพหยุดพระเสโทที่หยาดไทรอมพระวรกายเป็นภาพที่สร้างความตื้นตันใจ พสกนิกรต่างสำนึกได้ว่าพระองค์ทรงทำเพื่อตน ต่อไปตนเองก็จะสำนึกได้ว่าต้องทำเพื่อคนอื่นบ้าง

ผู้ประพันธ์บทเพลงมีความรู้สึกว่าเป็นความสำเร็จในความรู้สึกของผู้ประพันธ์ไปแล้วว่าการได้ซึมซับประทับใจในคุณงามความดีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จนเกิดความซาบซึ้งใจจากการได้รับรู้ภาพพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงาม ทำให้เกิดความรู้สึกอยากลุกขึ้นมาทำความดีเพื่อคนอื่นบ้าง แล้วเกิดความคิดว่าจะต้องทำอะไรที่จะถ่ายทอดความรู้สึกเช่นนี้ให้เกิดขึ้นกับคนอื่น ๆ บ้าง ในฐานะผู้ประพันธ์บทเพลงจะต้องใช้ภาษาอย่างไรให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจ แล้วก็เลือกแก่นสาระลงในถ้อยคำและข้อความที่เป็นการฉายภาพพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่ยิ่งใหญ่และสำเร็จเป็นคุณูปการต่อสังคมมนุษย์ เพื่อมนุษย์อย่างแท้จริงอย่าง เป็นเป็นรูปธรรมจากประจักษ์พยานจากรางวัลต่างๆ ที่ทั่วโลกมองเห็นมนุษย์ทำคุณประโยชน์มากมาย มหาศาลเพื่อมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งรางวัลเป็นเครื่องยืนยันในความสำเร็จของการพัฒนามนุษย์นั่นเอง

ผลผลิตที่เกิดจากความสำนึกของผู้ประพันธ์บทเพลง คือ บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้เป็น

เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาได้เป็นอย่างดี ใช้ได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบรรจุเนื้อหาจากบท เพลงไว้ในหลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหลากหลายวิชาโดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการในการ จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมชมรม กิจกรรมสหธนาคาร เป็นต้น โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ซึมซับแก่นสาระขององค์ ความรู้ต่างๆ ที่แฝงไปกับบทเพลงที่ใช้เป็นปัจจัยป้อนให้แก่นักเรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้ เกิดความซาบซึ้งประทับใจ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาไปในทางที่ดี ขึ้นในที่สุด

บทที่ 7

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ใน 3 ประเด็นคือ 1) วิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 2) วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1. ผลการศึกษาคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปได้ดังนี้

การวิเคราะห์คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ในช่วงแรกเป็นช่วงของการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพระองค์ จิตสำนึกที่พสกนิกรสื่อความหมายในจิตใจผ่านบทเพลงเป็นอารมณ์แห่งความปลาบปลื้ม ชื่นชมยินดี ในฐานะที่พระองค์เป็นศูนย์รวมของจิตใจคนไทยทั้งชาติ เป็นที่พึ่งทางใจ ภาษาในบทเพลงสื่อความหมายในทำนองสรรเสริญพระบารมี ต่อมาพระองค์ทรงเห็นเด็ดย่อยในการทำสงครามกับความยากจน ทรงเพียรพยายามบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนของพระองค์ จนทรงพระประชวร บทเพลงเป็นอารมณ์ห่วงใย ส่งกำลังใจแด่พระองค์ ช่วงหลังการเสด็จสวรรคต บทเพลงมีลักษณะมีการกล่าวซ้ำในพระจริยวัตรของพระองค์ ความซาบซึ้งใจ ประทับใจจึงยังคงปรากฏอยู่เช่นเดิม สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยนัยของสุนทรียศาสตร์มีลักษณะโศกเศร้าใจ การให้สัญญาในการทำความดีและจิตใจที่คิดตอบแทนพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.1 คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ ค้นพบได้จาก ต้นแบบแห่งความดี ในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประกอบด้วย

1.1.1 จิตใจที่ดีงาม ดังจะเห็นได้จากคุณธรรมด้านความเมตตา คือความต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข ทรงทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ประชาชนพ้นจากความไม่สบายกายไม่สบายใจ หรือมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอสมควร คุณธรรมด้านความอ่อนโยน คือ ความมีอัธยาศัยไมตรี ปฏิบัติ

ตนเองและผู้อื่น รวมถึงแสดงให้เห็นประจักษ์ว่าเป็นผู้ที่มิจิตใจฟุ้งเฟ้อเบิกบาน ดังที่พระองค์ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์ ส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานทางด้านจิตใจอันอ่อนโยน

1.1.2 สติปัญญาที่เป็นเลิศ ดังจะเห็นได้จากคุณธรรมด้านความเพียร ประกอบกับคุณธรรมด้านความอดทน คือการคิดค้นหาหนทางในการแก้ปัญหาต่างๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางหนทางที่จะทำให้พสกนิกรของพระองค์มีความสุขอยู่ดีกินดี โครงการพระราชดำริต่างๆ สืบค้นกว่าโครงการล้วนแล้วมาจากพระสติปัญญาที่เป็นเลิศ นวัตกรรมต่างๆ ที่พระองค์ทรงคิดค้น เช่น เครื่องมือในการทำฝนเทียม กังหันน้ำชัยพัฒนา เป็นต้น โดยมีเป้าหมายประการเดียวเท่านั้นคือการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรของพระองค์

1.1.3 พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงาม ดังจะเห็นได้จากคุณธรรมด้านศีลหรือความประพฤติดี อันเนื่องมาจากพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” และทรงยึดหลัก “ทศพิธราชธรรม” ในการครองประเทศและประชาชน ตลอดระยะเวลาที่เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงทุ่มเททั้งแรงพระวรกายและพระราชหฤทัยในการทรงงานอย่างหนักเพื่อความผาสุกของปวงชน ซึ่งมวลมนุษยชาติได้เห็นเป็นประจักษ์

จากข้อค้นพบที่เป็นต้นแบบข้างต้น แจกแจงได้เป็น 2 ประการที่สามารถนำมาพัฒนาชีวิตได้อย่างดี คือ ประการแรก ต้นแบบที่เป็นแบบอย่างที่สามารถเรียนรู้ได้จากพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ จากการที่พระองค์ทรงงานอย่างมีหลักวิชาการ หรือเป็น “หลักการทรงงาน” เพื่อประชาชนตลอดพระชนม์ชีพ ประการต่อมาคือ ต้นแบบที่เป็นความรู้จากการที่พระองค์ทรงอบรมสั่งสอนผ่านทางพระราชดำรัสโดยตรง และผ่านทางผลงานที่เป็นนวัตกรรมต่างๆ ที่ได้กล่าวแล้ว รวมถึงพระราชนิพนธ์ต่างๆ ในพระองค์ที่แฝงคำสอนที่มีคุณค่ายิ่ง

คุณธรรมหลายๆ ประการที่ได้กล่าวถึงข้างต้น เช่น ความเมตตา พบว่าเกิดขึ้นได้สองทิศทาง ความเมตตาที่พระองค์ทรงเห็นว่าพสกนิกรมีความทุกข์ยาก และพระองค์ทรงปรารถนาให้พสกนิกรทั้งปวงมีความสุขสบาย จึงทรงทุ่มเทเอาพระทัยใส่จนพระองค์เองต้องทรงลำบากพระวรกายหลายครั้งทรงพระประชวร พสกนิกรต่างช่วยกันส่งกำลังใจ ปรารถนาให้พระองค์ทรงหายจากพระอาการประชวร

คุณธรรมบางประการมีความเกี่ยวพันกัน เช่น คุณธรรมด้านทานหรือการให้ เป็นเชิงสอนเรื่องลดความตระหนี่ เกี่ยวพันกับคุณธรรมด้านบริจาคหรือเสียสละ ทั้งสองประการเป็นหนทางหนึ่งในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข หรือเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น นำไปสู่คุณธรรมด้านความอ่อนโยน หรือความสงบเสถียรเข้มแข็งเบิกบาน ส่วนคุณธรรมด้านความเพียร ความอดทน และความเที่ยงธรรม ซึ่งเป็นวัตรปฏิบัติในพระองค์ ก่อให้เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ นำไปสู่ความสำนึกในการตอบ

แทนซึ่งนับได้ว่าเป็นการส่งต่อหรือถ่ายทอดรูปแบบของคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่ปวงชนที่อยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารโดยไม่รู้ตัว นั่นคือคุณธรรมด้านความกตัญญูของเหล่าพสกนิกร นำไปสู่การพัฒนา 3 ประการคือ การเกิดปัญญา พัฒนาจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีคุณธรรมด้านความซื่อตรงหรือความแน่วแน่มากำกับอีกชั้นหนึ่ง

คุณธรรมด้านความจงรักภักดีหรือความเคารพ พบว่ามี 2 สาเหตุ คือ ความเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระบารมี ซึ่ง “บารมี” เกิดขึ้นจากความดี ประการต่อมาคือ ความศรัทธาในความดีนั้น เมื่อมีความจงรักภักดี เคารพและศรัทธา จึงนำไปสู่การตั้งปณิธานหรือการให้คำมั่นสัญญา ซึ่งพบว่าเกิดขึ้นสองทิศทางเช่นกัน คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อพระองค์ทรงขึ้นครองราชย์ ทรงตั้งพระราชปณิธานอย่างแน่วแน่ในการครองราชย์ ครองแผ่นดิน ต่อมาเหล่าพสกนิกรเกิดความซาบซึ้ง กินใจ ประทับใจในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระองค์ จึงพร้อมใจกันตั้งปณิธานพร้อมกับให้คำมั่นสัญญาในการทำความดีเจริญรอยตาม นับเป็นการพัฒนาทั้ง 3 ประการที่กล่าวแล้วข้างต้นเช่นเดียวกัน

1.2 คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์ ค้นพบได้จาก ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของพสกนิกรที่มีต่อต้นแบบแห่งความดี คือพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และอีกประการหนึ่งคือ อารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์

1.2.1 ความรู้สึกของพสกนิกรรวมทั้งความรู้สึกของผู้ประพันธ์บทเพลงเอง ด้วยที่มีต่อพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่สร้างความรู้สึกกินใจประทับใจ เช่นจากการได้เห็นภาพการทรงงานของพระองค์ การเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในศักยภาพของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกร ความรู้สึกพอใจ อิ่มเอมใจ เมื่อได้รับอานิสสงค์จากผู้ให้ หรือแม้แต่เป็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจที่พระองค์ต้องทรงงานอย่างหนักเพื่อความผาสุกของพสกนิกรทั้งประเทศ

1.2.2 ความรู้สึกของพสกนิกรในฐานะคนฟังบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เกิดจากการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อสร้างสรรค์ในบทเพลงของผู้ประพันธ์บทเพลง ซึ่งภาษาเหล่านั้นแต่ละคำแต่ละข้อความได้สร้างอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ เช่น ความซาบซึ้ง กินใจ ความจรรโลงใจ เป็นต้น แก่คนฟังหรือเหล่าพสกนิกร ซึ่งแปลความจากการแสดงออกของทางพฤติกรรมเช่นการยิ้ม การหัวเราะออกมา หรือการร้องไห้ เสียใจ ในบางกรณีก็เป็นอารมณ์และความรู้สึกแบบโศกเศร้าใจ เป็นต้น

คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เกิดขึ้นจากผู้ประพันธ์บทเพลงมองในมุมของพสกนิกรปวงชนชาวไทย เป็นการนำความรู้สึกละเออรมณ์ต่างๆ ที่เป็นนามธรรม แล้วใช้กลวิธีในการประพันธ์บทเพลงให้ออกมาเป็นรูปธรรมด้วยวิธีการเล่าเรื่อง

บทเพลงจึงมีบทบาทที่สำคัญในฐานะที่เป็นสื่อกลาง เล่าขาน ถ่ายทอด เรื่องราวพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ โดยได้นำพาคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์สู่คนฟังด้วยวิธีการที่เป็นวรรณศิลป์ พร้อมกับนำพาคุณค่าอีกประการหนึ่งคือความงดงามของการเลือกสรรถ้อยคำและข้อความในบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ สุนทรียศาสตร์ สู่คนฟังด้วย

2. บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อพัฒนามนุษย์ สรุปลงได้ดังนี้

2.1 บทบาทด้านการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ

พบว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไม่เพียงแต่บันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เป็นบริบทของเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังบันทึกคุณค่าความดี (จริยศาสตร์) และคุณค่าความงาม (สุนทรียศาสตร์) อีกด้วย เนื่องจากลักษณะอันโดดเด่นในความเป็นเพลง มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดความคงอยู่ ไม่สูญหาย และยังสามารถทำให้มีการจดจำได้ง่ายกว่าวิธีการบันทึกรูปแบบอื่นๆ บทเพลงยังมีบทบาทที่สอดคล้องกับเรื่องเล่า หรือการบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ด้วยการเล่าเรื่อง หรือ มุขปาฐะ อีกด้วย จึงสามารถนำพาคุณค่าทั้งสองประการข้างต้นให้เข้าถึงคนฟังเพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้

2.2 บทบาทด้านการสร้างความจรรโลงใจ

คือความงดงามของการเลือกใช้ถ้อยคำและข้อความของภาษาในบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบว่า การทำหน้าที่ในการสื่อความหมาย การใช้ภาษาในบทเพลง สามารถฉายสะท้อนอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก นอกเหนือจากความไพเราะ และได้ความหมายในการสื่อสารที่ตรงใจ เพราะการเลือกสรร กลั่นออกมาจากใจเพื่อส่งตรงไปถึงจิตใจคนฟัง เช่นกัน องค์ประกอบก็มีความสำคัญในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ เพราะต้องครบวงจรทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารการสื่อสารจึงจะครบถ้วน บทบาทของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณใน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ด้านการส่งเสริมจึงจะสมบูรณ์ เมื่อนำคุณค่าด้านนี้ไปใช้สามารถเพิ่มขีดความสามารถ หรือยกระดับการฟังเพลงได้

2.3 บทบาทด้านการศึกษา อบรม ส่งเสริมความคิดและสติปัญญา พบว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ เป็นสุนทรียภาพทางภาษาให้ความรู้ความเข้าใจในส่วนของอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งของมนุษย์ด้วยกัน เป็นความโดดเด่นในแง่ของการให้ความรู้ที่เป็นศาสตร์วิชาเมื่อมองบทเพลงในฐานะเครื่องมือหรือสื่อการสอน เนื้อหาของความรู้ที่มาพร้อมกับบทเพลงสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ดีเพราะมีลักษณะของการกล่อมเกลาและส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ความคิดใช้ปัญญา หรือโน้มน้าวใจ เปรียบเป็นเทคนิคการสอนรูปแบบหนึ่ง

2.4 บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก พบว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นเครื่องมือในการใช้เป็นการกระบอกเสียงในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และช่วยอธิบายความไม่เข้าใจต่างๆ ให้เกิดความกระจ่างอันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีของการอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้แล้วยังช่วยกระตุ้นเตือนให้คนฟังได้ถุกคิด โดยเฉพาะความไม่เข้าใจต่างๆ หรือในยามที่มีปัญหา การได้ครุ่นคิด พิจารณา จะช่วยให้สามารถคิดออก ค้นพบทางออกความคับข้องใจต่างๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางออกของความทุกข์หรือความโศกเศร้าใจ สิ่งเหล่านี้สามารถระบายออกมาพร้อมกับเสียงเพลงได้ หรือแม้กระทั่งเนื้อหาในบทเพลงก็มีคำตอบอยู่ในนั้นผู้ฟังสามารถนำเอามาคิดไตร่ตรองและปรับใช้กับชีวิตได้

2.5 บทบาทด้านการเสริมสร้างความสามัคคีและความรักชาติ พบว่าบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะการโน้มน้าวใจจึงก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์ในสังคมชุมชน ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ โดยมีจุดศูนย์รวมใจคือ คุณความดีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อมีการกล่อมเกลาโน้มน้าวใจ การเห็นดีเห็นชอบและร่วมแรงร่วมใจกันจึงเกิดขึ้นได้โดยง่าย ส่วนหนึ่งเกิดจากความศรัทธาอันเกิดขึ้นจากการรับรู้ ชิมชับและความซาบซึ้งในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ความสามัคคีจึงเกิดขึ้นเนื่องจากความเห็นพ้องต้องกัน อยู่ในอารมณ์และความรู้สึกเดียวกัน เกิดเป็นความภาคภูมิใจ มีจิตคิดที่จะพัฒนา คิดตอบแทน ปกป้องหวงแหนสมบัติที่บรรพบุรุษได้คิดสร้างทำมา จากการนำของผู้ครองชาติครองแผ่นดินคือสถาบันกษัตริย์ ทั้งหมดทั้งมวลรวมเรียกว่าเป็นความรักชาติ

3 ผลการศึกษาแนวทางการนำเสนอการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สรุปลงได้ดังนี้

3.1 แนวทางการสร้างจิตสำนึกทางวรรณศิลป์

การแสดงความรู้สึกผ่านผลงานคือบทเพลงที่เป็นวรรณศิลป์ เป็นเรื่องศิลปะในการใช้ถ้อยคำและข้อความโดยผู้ประพันธ์บทเพลงมองในมุมของพสกนิกรที่ต้องการสื่อความรู้สึกสำนึกต่างๆ ส่งไปถึงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยการนำเอา พระราชปณิธาน พระบรมราโชวาท และพระราชดำริต่างๆ ที่มีคุณูปการหรือคุณประโยชน์ต่อพสกนิกรชาวไทย นำมาเรียงร้อยเป็นบทเพลง จนเกิดการพัฒนาดน ในหลักการทางมนุษยศาสตร์ โดยเริ่มต้นจากการสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้งในส่วนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ไม่เคยทิ้งประชาชน และนักประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เห็นคุณค่าในการกระทำที่ยิ่งใหญ่แม้บางเรื่องราวจะเป็นนามธรรม แต่ด้วยเรื่องราวของพระองค์ทั้งในเชิงพฤติกรรมและงานสร้างสรรค์ กล่าวคือพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์นั่นเอง ด้วยการกระทำกิจกรรมทางปัญญาที่สำคัญยิ่งคือการไตร่ตรองใคร่ครวญแสวงหาความหมายและคุณค่าของประสบการณ์มนุษย์ด้วยการตีความและการวินิจฉัยประสบการณ์ด้วยวิธีการหลักของการศึกษาทางมนุษยศาสตร์ เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมาจากการใช้ภาษาในบทเพลง ด้วยการเล่าขานเรื่องราวต่างๆ ที่มาจากจิตสำนึกได้ว่า พระองค์ทรงทำเพื่อตน จิตสำนึกนั้นเดินทางต่อไปด้วยแนวคิดที่ว่าตนนั้นต้องการที่จะกระทำเพื่อคนอื่นบ้างโดยเฉพาะมนุษย์ที่อยู่ร่วมในสังคม

ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ การเชื่อมโยงข้อมูลส่วนหนึ่งไปยังข้อมูลอีกส่วนหนึ่งเพื่อให้ได้ภาพที่สมจริงและมีชีวิตชีวา ต้องอาศัยจินตนาการ สอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ เกิดขึ้นจากข้อมูลที่ผู้ประพันธ์ได้รวบรวมผลงานอันเป็นพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ ที่ผู้วิจัยรวบรวมมาจากหลากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งที่เป็นการบอกเล่าของบุคคล และร่วมสมัยในรัชกาลเมื่อยังทรงครองราชย์ มีความเป็นอัตนัยอยู่บ้างแต่ภาพรวมที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ก็มีความพ้องกับความเป็นจริงเช่นเดียวกับระบบตัวแทนหรือการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีความงามนำไปสู่การกระทำที่เป็นความดี จากการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างหลากหลายของบทเพลง นอกจากความไพเราะน่าฟังสร้างความจรโล่งใจแก่คนฟังเพราะความเป็นเพลงแล้ว ยังเป็นการบันทึกความดีของพระองค์ไว้เป็นประวัติศาสตร์ เป็นการเผยแผ่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวที่

เป็นประโยชน์อีกมากมาย ยิ่งไปกว่านั้นคือ บทเพลงได้นำคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ที่แฝงไว้ซึ่ง พระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่บทเพลงได้เล่าขานเรื่องราวของพระผู้ทรง ทศพิธราชธรรมในการครองราชย์ครองแผ่นดิน ตลอดจนคุณค่าอันน่านับการอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ สื่อมาร่วมกับบทเพลง โดยเชื่อมโยงกับบริบทเพื่อให้คนฟังมีความกระจ่างในความหมาย ให้ ความสำคัญและเน้นในเรื่องคุณค่าของบทเพลงทางด้านภาษาและความหมายของถ้อยคำที่นำมาใช้ และคุณค่าที่เข้าถึงจิตใจของคนฟังเพลง ซึ่งเกิดความรู้สึกนึกคิดและเกิดจิตสำนึกและตระหนักรู้จน แสดงออกทางพฤติกรรมที่บอกได้ว่ามีคุณธรรมและจริยธรรม หรือกล่าวได้ว่า เป็นการพัฒนาจิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญา ให้ยกระดับความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั่นเอง

ในหลักการที่ผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระ ประมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้สรรค์สร้างผลงานจากประโยชน์โพศผลแรกเริ่มที่ตนเองได้สำเร็จใน ความรู้สึกตนเองแล้วคิดที่จะส่งต่อความสำเร็จนี้ไปยังคนในสังคมเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในพระจริย วัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลักการ ดังกล่าวนี้อันเป็นหลักการทางมนุษยศาสตร์ คือการศึกษามนุษย์จากผลงานของมนุษย์ จึงเกิดเป็น”บท เพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่ผ่านการ คัดสรร กลั่นกรองการใช้ภาษาที่สวยงาม ไพเราะเมื่อยามได้รับฟัง สื่อความหมายได้กินใจเมื่อผ่านการ ตีความ ให้มนุษย์ที่เป็นคนฟังและเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้ศึกษาโดยผ่านการฟังอย่างพิจารณาไตร่ตรอง จนเกิดเป็นความซาบซึ้ง เกิดจิตสำนึกในคุณความดี เกิดจิตที่คิดจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองไป ในทางที่ดี แล้วเกิดเป็นจิตคิดที่จะพัฒนาผู้คนในสังคมให้เป็นวัฏจักรต่อไป กระบวนการที่กล่าวนี้ สอดคล้องกับความเห็นของผู้ที่ว่า กระบวนการพัฒนามนุษย์ผ่านบทเพลงนั้นเป็นไปด้วยวิธีการใด ดังนี้

บทเพลงทำให้เป็นการเชื่อมประสานระหว่างคนต่อ

*คน ทำให้ความรู้สึกระหว่างคนต่อคนเข้าใจกันได้ การ
เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอันหนึ่ง อันนี้เป็นการพัฒนามนุษย์ในเชิง
กลุ่มมากขึ้น คราวนี้อีกส่วนที่เห็นภาพคือ บทเพลงทำให้
เชื่อมไปถึงการอยู่ร่วมกันของสังคมใหญ่มากขึ้น ที่เราเห็นคือ
เรื่องของการใช้เพลง ในการสื่อสารเชิงสังคมให้คนเข้าใจกัน*

*มากขึ้นกว่าเดิมในเชิงสังคมใหญ่ รวมทั้งการดำเนินชีวิตที่มี
หลักการอะไรบางอย่าง เพราะในบทเพลงหลายบทเพลง
มันสะท้อนเรื่องของวิถีชีวิตและการพัฒนาสังคมไปด้วย*

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในกระบวนการพัฒนาคนที่จิตสำนึกเกิดขึ้นจากการซึมซับรับรู้ในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จิตสำนึกดังกล่าวคือพระองค์ทรงทำเพื่อประชาชน การจะทำให้จิตสำนึกดังกล่าวเกิดขึ้นกับเพื่อนมนุษย์ในวงกว้างมากขึ้น บทเพลงสามารถถ่ายทอดคุณค่าทางจริยศาสตร์ในแบบของสุนทรียศาสตร์ได้ดี ทำให้มนุษย์ในสังคมสำนึกได้เหมือนที่ตนสำนึก ทำให้มนุษย์ในสังคมพัฒนาได้อย่างที่ตนพัฒนาได้สำเร็จ นั่นเอง อีกประการหนึ่งคือ นอกจากคุณค่าต่างๆ ที่พบข้างต้นนี้นั้นจะสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของบาสคอม (William Bascom) ที่ผู้วิจัยนำมาปรับใช้แล้ว บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังได้แสดงบทบาทหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเชื่อมประสานความสัมพันธ์ของมนุษย์เข้าด้วยกันในหลากหลายมิติ กล่าวคือไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในจิตใจที่เป็นไปในทางเดียวกันแต่เพียงเท่านั้น แต่บทเพลงยังเชื่อมประสานให้มนุษย์เกิดความเข้าใจระหว่างกัน และที่สำคัญที่สุดในแง่ของการพัฒนาคือบทเพลงนำพาให้มนุษย์ร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตเพื่อช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดเป็นสังคมมนุษย์อันน่าอยู่ หรือกล่าวโดยสรุปคือ มนุษย์สามารถสร้างจิตสำนึกได้ด้วยวิธีการทางวรรณศิลป์

3.2 แนวทางการนำองค์ความรู้จากบทเพลง ไปพัฒนามนุษย์โดยผ่านระบบการศึกษา

คุณค่าที่อยู่ในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ ความจริง ความรู้ และเป็นการสร้างความเข้าใจอย่างมีเหตุผลเป็นการพัฒนาปัญญา คุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับทศพิธราชธรรมอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งความสำคัญของทศพิธราชธรรม แม้จะเป็นธรรมะสำหรับพระราชา แต่ก็สามารถนำมาปรับใช้กับมนุษย์ทุกคนได้ นอกจากนี้ยังพบคุณค่าด้านจริยศาสตร์อื่นๆ ด้วยเช่น คุณธรรมด้านความกตัญญู ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะมีในสังคมมนุษย์ คุณค่าที่พบอีกประการหนึ่งคือ สุนทรียศาสตร์ เป็นความละเอียดอ่อนเพราะเกี่ยวข้องกับ

กับอารมณ์และความรู้สึก สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนามนุษย์ได้เพราะประโยชน์อย่างหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือเป็นส่งเสริมการยกระดับจิตใจจากการฟังเพลง

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ผ่านระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระบบที่ตั้งผู้วิจัยจะขอสรุปวิธีการนำไปใช้ให้เป็นรูปธรรมดังนี้

ในรายวิชาภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น จีน หรือเกาหลี ครูนำนักเรียนให้รวบรวมคำศัพท์ที่น่าสนใจในบทเพลง แล้วแปลเป็นภาษาของรายวิชานั้นๆ เพื่อไปใช้ในทักษะ ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในรายวิชาภาษาไทย ครูกำหนดให้นักเรียนเขียนเรียงความ “ความงามในภาษาจากบทเพลงสำนึกฯ” เพื่อย้ำคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ เน้นวจนะและอวัจนะภาษา อีกกิจกรรมการเรียนการสอนหนึ่งคือ ครูนำนักเรียนอ่านออกเสียง หรือขับร้องบทเพลงสำนึกฯ เพื่อซึมซับความไพเราะของเสียงภาษาไทย ในทักษะการเขียน ครูมอบหมายให้นักเรียนบันทึกการอ่านเพื่อฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจไปด้วยในตัว

ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูมอบหมายให้นักเรียนวิเคราะห์เนื้อความในบทเพลงสำนึกฯ เน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ครูนำนักเรียนเขียนสรุปบริบทของสังคมวัฒนธรรมในยุคสมัยที่นักเรียนใช้ทักษะในการวิเคราะห์จากบทเพลงสำนึกฯ ครูนำนักเรียนให้อ่านประวัติศาสตร์ที่บันทึกไว้ในบทเพลง

กิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดประกวดร้องเพลง “บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ” จัดกิจกรรม “ระลึก สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ รัชกาลที่ ๙” จัดละครเพลงจาก “บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ”

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนามนุษย์ คือการได้มาซึ่งคุณค่าต่างๆ ที่แฝงอยู่ในบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช องค์ความรู้ที่เป็นแบบแผนในการแก้ปัญหาหรือหนทางและวิธีการในการตอบโต้โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเหล่าพสกนิกร นับได้ว่าเป็นหลักวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเป็นผลงานอันทรงคุณค่าในการพัฒนามนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ไม่เป็นแต่เพียงสาขาวิชามนุษยศาสตร์เท่านั้น นับเป็นอีกหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็น เกษตรศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เป็นต้น แต่สิ่งที่น่าสนใจคือไม่ว่าจะจัดเป็นสาขาวิชาใด ล้วนมีเป้าหมายสุดท้ายคือ ความอยู่ดีกินดีและความผาสุกหรือคุณภาพชีวิตของเหล่าพสกนิกรปวงชนชาวไทยแทบทั้งสิ้น ต้นแบบของความรู้มีหลักการสำคัญเป็นหลักยึด แม้หลักการดังกล่าวจะมีความเป็นนามธรรมอยู่บ้าง เช่นหลักการในทศพิธราชธรรม ศีล ทาน ความเพียร หรือความเมตตา แต่องค์พระมหากษัตริย์ได้ทรงนำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม เชิงประจักษ์ อีกทั้งเกิดเป็นมรรคผลอย่างเป็นรูปธรรมเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากชีวิตความเป็นอยู่ของเหล่าพสกนิกรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สิ่งที่เป็นผลงานของพระองค์ อยู่ในความสำนึกของปวงชนชาวไทย เป็นความรู้สึกซาบซึ้ง ประทับใจ และแม้จะเป็นนามธรรม ผู้ประพันธ์บทเพลงได้แปลงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ให้อยู่ในรูปแบบของภาษาที่เป็นวรรณศิลป์ ถ้อยคำและข้อความต่างๆ มาจากการมองในมุมของเหล่าพสกนิกรที่มีต่อพระองค์ และเป็นมุมมองของผู้ประพันธ์เองด้วย ดังนั้นการสร้างสรรคผลงานบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงอยู่ในฐานะตัวแทนหรือคอยเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนทั้งประเทศ จากอารมณ์และความรู้สึกจึงกลายเป็นภาษาสุนทรียภาพ และเป็นรูปธรรม

ด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้นของการได้มาซึ่งบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงอยู่ในกระบวนการทางด้านมนุษยศาสตร์ คือ การศึกษามนุษย์โดยเฉพาะจิตใจ อารมณ์ ความคิด และความรู้สึกที่เป็นนามธรรม ผ่านผลงานของมนุษย์ที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถยืนยันผลลัพธ์ของการศึกษาค้นคว้าได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนดังที่ได้อภิปรายมาทั้งหมดนี้ อย่างเป็นรูปธรรม

บทเพลงในบทบาทการเชื่อมประสานระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความไม่รู้ไม่เข้าใจ องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์อยู่อย่างยาวนาน เยาวชนรุ่นหลังอาจจะขาดการร่วมสมัยในยุคแรกๆ หรือขาดการร่วมประสบการณ์กับคนรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ตรง กล่าวคือขาดการรับรู้หรือตระหนักในพระจริยวัตรแลพระราชกรณียกิจในพระองค์ด้วยตนเอง บทเพลงในฐานะสื่อกลางที่ดีประเภทหนึ่งจะคอยทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าที่มีความรู้ความเข้าใจไม่เหมือนกันหรือในบางประเด็นที่เข้าใจไม่ตรงกัน ด้วยคุณลักษณะของความเป็นเพลงจะคอยโอบน้อมและกล่อมเกลาจิตใจให้เกิดความซาบซึ้ง ได้คิดไตร่ตรอง และปรับเปลี่ยนวิธีคิด และพฤติกรรมอันไม่ถูกต้องให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรตามข้อเท็จจริงที่ได้รับฟังจากบทเพลงที่มีฐานข้อมูลมาจากประวัติศาสตร์ที่บันทึกเอาไว้ในบทเพลง

การนำคุณค่าของบทเพลงไปพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สามารถนำไปปรับใช้กับการศึกษาทุกรูปแบบ หรือที่เรียกว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาชีวิตมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต บุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตร สอดแทรกลงในเนื้อหาวิชาตามจังหวะและโอกาสได้ในหลากหลายช่องทาง

การนำองค์ความรู้จากบทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้พัฒนามนุษย์ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากบทเพลงไปใช้เป็นเครื่องมือหรือสื่อการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบการศึกษา เช่น การศึกษาในระบบคือ นำเข้าไปใช้ในสถานศึกษา เช่น โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละรายวิชาการศึกษานอกระบบ เช่น การเข้าไปจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยชี้ให้เห็นถึงสาระสำคัญของบทเพลงและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งรูปแบบของความรู้ที่ไปพร้อมกับบทเพลงจะเหมาะสมกับระบบการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่แล้ว เนื่องจากเข้าถึงได้ในทุกสังคมการอยู่อาศัยของมนุษย์

การนำคุณค่าของบทเพลงไปพัฒนาระบบการศึกษา มีข้อเสนอแนะให้พิจารณาความเหมาะสมและการนำไปปรับใช้ พิจารณารูปแบบของการจัดกิจกรรม จังหวะเวลา ตลอดจนความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ถ้าเป็นในระบบสถานศึกษาอาจจะใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดตั้งที่กล่าวมามากนัก แต่ถ้าเป็นการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย เรื่องเวลาและความสนใจเป็นเรื่องสำคัญ ภัยของกลุ่มเป้าหมายและการนำความรู้ที่ได้จากบทเพลงไปใช้ก็ต้องพิจารณาร่วมด้วยเช่นกัน มีข้อเสนอที่น่าสนใจเช่น การนำประเด็นในบทเพลงไปวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ หรือตั้งหัวข้อในการอภิปรายร่วมกัน เป็นต้น

จากแผนภูมิที่ 5 ข้างต้น อธิบายได้ว่า จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นจากผู้ประพันธ์บทเพลงในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทย เกิดความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงมีพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจอันงดงาม ในศักยภาพของผู้ประพันธ์เมื่อรู้สึกสำนึกแล้วก็ทนนิ่งอยู่ต่อไปไม่ไหว ต้องการแสดงออกถึงความจงรักภักดี จึงสร้างสรรค์ผลงานคือ บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่แฝงไว้ด้วยคุณค่าด้านต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ว่าบทเพลงเหล่านี้มีคุณค่าด้านใดบ้าง เช่นคุณค่าทางด้านจริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ บทบาทหน้าที่ของบทเพลง และจะนำคุณค่าเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร พอวิเคราะห์ออกมาได้แล้ว ผู้วิจัยก็นำมาเสนอเป็นแนวทาง โดยมีหลักการคือ มนุษย์เราเมื่อเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ก็จะเกิดการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และทางด้านพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แนวทางในการนำเสนอผ่านระบบการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยคาดหวังว่าผลที่ได้คือ จิตสำนึกในการพัฒนาเป็นปลายทาง นั่นเอง

4. การอภิปรายผล

ลักษณะพิเศษของภาษาในบทเพลง คือการสร้างความจริงใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟัง ก่อให้เกิดประโยชน์สืบเนื่องไปยังเรื่องความเข้าใจสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อได้ความหมายที่ลึกซึ้งกว่าการได้รับฟังจากภาษาปกติ จากการวิเคราะห์บทเพลง ผู้วิจัยพบว่า วิธีการที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความสำนึกนั้น ในระดับต่างๆ ของระบบทางการศึกษามีวิธีการที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งของการสำนึกในบทเพลงมาจากการซึมซับ ถกเถียง การพูดคุยหรือการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ ความซาบซึ้งจะเกิดการกระตุ้นทางปัญญา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนจนกระทั่งเกิดความใฝ่ดีด้วยตัวของมนุษย์เอง จึงจะสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่ดีได้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญทางมนุษยศาสตร์ ซึ่งมีผู้รู้กล่าวเอาไว้ว่า

ภาษาในวรรณคดีเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งและเป็นภาษาที่กวีหรือนักประพันธ์พลิกแพลงภาษาปกติ ให้เป็นภาษาที่มีความหมายพิเศษเพื่อให้กระทบอารมณ์หรือเพื่อให้เห็นภาพหรือเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดลึกซึ้ง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างที่กล่าวมาแล้ว การสร้างภาษาวรรณคดีให้มีลักษณะพิเศษเช่นนี้เป็นการสร้างสุนทรียภาพและสุนทรียรสแก่ผู้เสพวรรณคดีนั่นเอง ... การสร้างสุนทรียภาพด้วยภาษาสามารถทำได้หลากหลาย กวีผู้สร้างมีความรอบรู้และความตระหนักในอัต

ลักษณะและอัจฉริยภาพของภาษา จึงสามารถปรุงแต่งภาษาได้ตาม
ความต้องการ ทำให้เกิดเสียงไพเราะและความหมายลึกซึ้ง

จากความข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่า บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่นับได้ว่าเป็นภาษาวรรณศิลป์ เป็นวรรณคดี ที่สื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในแง่ของการพัฒนามนุษย์ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านพฤติกรรมที่นอกจากจะทำให้ผ่อนคลายจากการฟังแล้ว บทเพลงยังช่วยให้เกิดการคิดพินิจพิจารณาอีกด้วย

บทเพลงอาจจะมียุคประกอบอื่นๆ เช่นดนตรี หรือทำนอง สำหรับในงานวิจัยนี้เลือกวิเคราะห์เฉพาะเนื้อร้องเท่านั้น อย่างไรก็ตามการเลือกพิจารณาเฉพาะเนื้อร้องหรือ “ตัวบท” ของบทเพลงเป็นสิ่งที่จะกระทำได้เบื้องต้นในการคิดเชิงวิเคราะห์ วิจัยและตีความผ่าน “ภาษา” ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ทางวรรณศิลป์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความคิดของมนุษย์อย่างมีเหตุผลและปัจจัยอื่นเชื่อถือได้

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในบทนี้คือ ผลจากการวิเคราะห์บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในบทก่อนๆ มีดังต่อไปนี้

4.1 บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สะท้อนแนวพระราชดำริและพระอัจฉริยภาพตามหลักการทรงงาน

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้เผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 จำนวน 23 ข้อ ต่อมา สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาและอดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ 1 ในฐานะผู้ริเริ่มจัดทำ ได้ปรับปรุงหลักการทรงงาน เป็นจำนวน 27 ข้อ

ในการบรรยายเรื่อง “รัชกาลที่ 9 พระมหากษัตริย์ของปวงชนชาวไทย” ให้กับผู้บริหารระดับสูงที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตร “ภูมิพลังแผ่นดิน รุ่นที่ 5” ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความตอนหนึ่ง สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวว่า

... พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งถามผมว่า “ดีใจไหมที่มาช่วยฉันทำงาน รู้สึกอย่างไร” ผมตอบท่านไปว่า “กลัวใจพระเจ้าค่ะ” ...
ท่านรับสั่งว่า “ทำไมถึงกลัวใจ” ผมตอบท่านว่า “เพราะสิ่งที่พระองค์ทรงทำกับสิ่งที่ข้าพระพุทธเจ้าเรียนมาไม่ได้เข้ากันเลย” ผม

จปรัฐศาสตร์การทูต การทูตไม่ได้สอนว่า บริหารน้ำยังงี้นำ
 ต้นหญ้าแฝกมาปลูกกันดินพังยังงี บริหารดิน บริหารน้ำยังงี
 พระองค์รับสั่งว่า “ฉันทำใหม่ๆ ก็ไม่รู้หรอก สิ่งต่างๆ เหล่านี้เรียนรู้อ
 กันได้ ไม่เป็นไร ฉันสอนเอง” นี่ไง ผมถึงโชคดี นี่ไง ผมถึงแตกต่าง
 จากคนอื่น คนอื่นเขาถวายเป็นงาน แต่ผมตามเรียนงาน... ..พระ
 เจ้าอยู่หัวท่านสอน 3 ประโยคเท่านั้นให้เราปฏิบัติ “มองทุกอย่างที่
 ฉันทำ จดทุกอย่างที่ฉันพูด และสรุปทุกอย่างที่ฉันคิด” ท่านให้จด
 เพื่อสอนไม่ให้ลืมอดีตซึ่งพระองค์จดโดยใช้กล้องถ่ายรูป มองสิ่งที่ทำ
 ท่านสอนให้เรียนรู้ปัจจุบัน ส่วนสรุปเรื่องที่ท่านคิด คือท่านคิดดัง
 คือพอท่านพระราชทานพระราชกระแสทุกอย่างแล้ว ท่านโปรเจค
 (project) ไปข้างหน้า “พอทำอย่างนี้แล้วอีก 5 ปีข้างหน้า
 สถานการณ์ด้านสังคม เศรษฐกิจ อะไรต่างๆ จะเปลี่ยนไป อีก 10 ปี
 มันจะเปลี่ยน ให้เราวางแผนไว้เลย” นี่ไงที่ต่างประเทศไม่เคยทำ
ส่วนเรื่องธรรมะท่านสอนสั้นๆ คือ “ดีและถูกต้อง” ...

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
 เดช ได้สะท้อนแนวพระราชดำริและพระอัจฉริยภาพในหลักการทรงงาน ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่าง
 ดังต่อไปนี้

4.1.1 บทเพลงที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานในหัวข้อ “ระเบิดจากข้าง
 ใน” คือบทเพลง “พระราชาในนิทาน” ที่กล่าวถึงหลักในการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร
 มหาภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงเป็นคน เรียบง่าย จากข้อความ “มีหมวกแค่หนึ่งใบ” “ไม่มีคนรับใช้
 มากมาย” ในแง่ที่ว่าพระองค์ทรงทำทุกอย่างด้วยพระองค์เอง “ทรงเดินอยู่บนผืนหญ้า” “เก้าอี้ของ
 พระราชาคือพื้นดิน” ซึ่ให้เห็นว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่พสกนิกรสัมผัสได้ และที่สำคัญที่สุดคือ
 ทรงเข้าถึงประชาชน เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร

มองในแง่ของการพัฒนามนุษย์คือ มนุษย์ต้องตระหนักได้ว่าตัวเป็นใคร พร้อมทั้งจะเป็น
 ส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างไร ภาษาในบทเพลงไม่ใช่ถ้อยคำและข้อความที่ฟังยาก แต่เป็น
 การพูดถึงธรรมชาติชีวิตจริงๆ บทเพลงนำเสนอว่า พระราชาในนิทานก็ดีเลิศ ประเสริฐทุกอย่าง แต่ไม่
 เป็นจริงเป็นเพียงภาพในจินตนาการ แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็น
 ผู้วิเศษ เป็นพระราชาที่สัมผัสได้จริง ทรงปฏิบัติจริง จากโครงการพระราชดำริ 4,000 กว่าโครงการ
 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริงๆ คนยากคนจนมีที่ทางทำกิน สังคมมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไป

ในทางที่ดีขึ้น เช่น โครงการพระราชดำริได้เปลี่ยนจากยาเสพติดเป็นพืชผลทางการเกษตร ชี้ให้เห็นว่าเกิดการสำนึกได้ของมนุษย์

4.1.2 บทเพลงที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานในหัวข้อ “ปลูกป่าในใจคน” คือบทเพลง “ต้นไม้ของพ่อ” ที่กล่าวถึงหลักในการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “...พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว และคอยเป็นร่มเงา ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลิดอกใบ ออกผล...” ทรงเป็นผู้ให้ ให้เกิดความมีกินมีใช้ก่อน จิตสำนึกก็จะเกิดขึ้นตามมา ดังความในบทเพลงที่ว่า “...จากวันนี้สักหมื่นปี ต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงาม และยิ่งใหญ่ สืบสานและติดตาม จากรอยที่พ่อตั้งใจ เหงื่อเราจะเทไป ให้ต้นไม้ของพ่อยังคงงาม...” ชี้ให้เห็นว่าเกิดความสำนึกขึ้น จากพระราชดำรัสที่ว่า ควรจะมีป่าไม้หมู่บ้านเสียที ป่าจะได้กลับมา หมายถึงชาวบ้านลุกขึ้นดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรป่าด้วยตนเอง “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรที่จะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้บนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...” (พระราชดำรัสพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ หน่วยงานจัดการต้นน้ำทุ่งจ้อ อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ 31 มกราคม 2519) ชี้ให้เห็นว่าพระองค์ทรงมีหลักในการทรงงานที่ลึกซึ้งมากที่สุด ความหมายในการปลูกป่าในใจคน คือ การปลูกจิตสำนึก ถ้าฟังเจ้าหน้าที่ป่าไม้อาจทำไปเพียงเพราะหน้าที่ แต่ชาวบ้านหรือคนในพื้นที่นั้นจะกระทำในสิ่งที่ออกมาจากใจ ออกมาจากจิตสำนึก

มองในแง่ของการพัฒนามนุษย์เกิดจากกระบวนการที่ผู้ประพันธ์บทเพลงมีวรรณศิลป์สำนึก แล้วนำเอาวรรณศิลป์เข้าไปปรับใช้สำนึกในตัวของผู้ประพันธ์ ใช้ศักยภาพในตนสร้างสรรค์ผลงานเป็นบทเพลงที่มีคุณค่าเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกลมเกลียว เป็นเครื่องมือในการ “ปลูกจิตสำนึก” ให้คนฟังเพลง

4.1.3 บทเพลงที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานในหัวข้อ “รู้ รัก สามัคคี” คือ บท เพลง “ รู้ รัก สามัคคี ” ที่กล่าวถึงหลักในการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “...ให้โลกศรัทธาราชาวาท ให้ทวยราษฎร์ รวมใจรักกัน ร่วมสร้างสรรค์ จรรโลงไทย ให้วัฒนา เลิกขัดแย้ง รวมพลัง คิดสร้างคุณค่า ร่วมหันมา รู้รัก... รู้สามัคคี รู้... รักสามัคคี...รู้รักสามัคคี ถ้อยคำ คำนี้...เรามาจำกันให้ขึ้นใจ...” ซึ่งกล่าวถึงพระราชดำรัส ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักในกระบวนการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้ หมายถึง เมื่อจะทำกิจหรืองานใดๆ ต้องมีความรู้รอบเกี่ยวกับเหตุปัจจัย รู้ปัญหาและการแก้ปัญหา รัก หมายถึง ความมีใจรักในงานที่จะทำเพื่อใช้เป็นแรงผลักดันให้การทำงานนั้นๆ สำเร็จลุล่วง สามัคคี หมายถึง การผสานพลังเพื่อให้มีแรงกำลังที่มากพอที่จะแก้ปัญหา เพราะปัญหาบางอย่างแก้คนเดียว

ไม่ได้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงมีความลึกซึ้งและทรงเห็นคุณค่าของพลังความสามัคคี เป็นหลักการทรงงานที่เกิดขึ้นจากพระราชดำรัสที่ทรงคุณค่าและสามารถนำมาปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย

4.1.4 บทเพลงที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานในหัวข้อ “แก้ปัญหาที่จุดเล็ก” คือบทเพลง “ของขวัญจากก้อนดิน” ที่กล่าวถึงหลักในการทรงงานในพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “...มีพลัง เพียงแค่แรงเดียวที่ยึดเรา เหนียวรั้งเราไว้ ให้กล้าแข่งรวมผู้คนมากมาย ให้ทรงพลังแข็งแรง รวมเม็ดดินทุกเม็ด ให้เป็นแผ่นดิน...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ที่ทรงมองความจำเป็นเร่งด่วนและตรงจุด เมื่อปัญหาเล็กน้อยนั้นหมดไปก็จะสามารถก้าวไปในส่วนอื่นๆ ขยายวงให้กว้างขึ้น ในการทรงงานของพระองค์ในด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเหล่าพสกนิกร พระองค์ทรงเน้นเรื่องความพออยู่พอกิน ของประชาชนก่อน เพราะทรงตระหนักถึงความสำคัญของชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ที่อยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารว่าการจะมีพลังในการพัฒนาประเทศชาติได้ปวงประชาทั้งหลายต้องเริ่มจากความความมั่นคงในชีวิตของตนเองก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีพลังในการพัฒนาต่อไป บทเพลงชี้ให้เห็นในหลักการทรงงานดังกล่าวและเกิดความซาบซึ้งประทับใจที่พระองค์ทรงมองการณ์ไกล ทรงห่วงใยคุณภาพในการใช้ชีวิตให้เหมาะกับอัตภาพเพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีนักวิชาการได้แสดงความเห็นในหลักการทรงงานของพระองค์ว่า

สิ่งที่น่าทึ่ง ประการหนึ่งคือ พระองค์ได้รับสั่งต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ และ เป็นแนวทางที่พวกเราใช้เป็นฐานในการทำงานต่อเนื่องมาตลอดก็คือ “วิธีการสามขั้นตอน” ได้แก่ การเข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านในพื้นที่แล้ว ทำให้ “ความเป็นอยู่เขาดีขึ้น” เมื่อทำให้ดีขึ้นแล้ว ก็ต้องหาวิธีให้เขามี อาชีพ เพื่อให้เขา “ช่วยเหลือตัวเองได้” ไม่ใช่แจกอยู่ตลอดเวลา เมื่อเขาประกอบอาชีพได้แล้วก็ต้องหาวิธีให้เขา “พัฒนาตัวเองต่อไปได้”

4.1.5 บทเพลงที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานในหัวข้อ “ภูมิสังคม” คือบทเพลง “ตามรอยพระราชา” (กระทรวงวัฒนธรรม, 2560: 181) ที่กล่าวถึงหลักในการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “ทำไมพระราชาเดินไปในป่าเขา ท่านทรงห่วงใยคนที่เขาอยู่ห่างไกล ทำไมพระราชาลงมีเหยื่อไหล ท่านทุ่มเทแรงกาย ทรงงานมาหลายปี ทำไมพระราชาลือแผ่นที่เอาไว้ ท่านอยากจะทรงเห็นเมืองไทยได้ทุกที่ เพราะอะไร

พระราชาก็ต้องทำแบบนี้ ท่านอยากให้เราใช้ชีวิตที่เป็นสุข...” ซึ่งกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีเป้าหมายในการทรงงานแต่ละอย่างที่ชัดเจน คือ เพื่อคนไทย ดังนั้นเราจะเห็นว่าโครงการของพระองค์หลายพันโครงการไม่เคยซ้ำกันเลย เป็นเพราะพระองค์ทรงเล็งโจทย์ของสังคมที่มี ปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ถ้านักวิจัยมองที่เป้าหมายหลักคือ ประเทศชาติ แล้วทุ่มเท ตั้งใจทำแบบที่พระองค์ทรงกระทำคุณภาพชีวิต ของคนไทยต้องดีขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของนักวิชาการที่ว่า

...บางสิ่งในหลวง ทรงทำมาตลอดคือ การถ่ายทอด
 ความรู้ไปยังประชาชนของพระองค์ด้วย ภาษาง่ายๆ ที่เราทุกคนฟัง
 แล้วเข้าใจ ผ่านพระราชดำรัสในวาระสำคัญ ต่างๆ ผ่านตัวอย่างที่
 มองเห็นได้คือ ความสำเร็จของโครงการในพระราชดำริ ต่างๆ
 ผู้เขียนมองว่า ถ้าเราปลูกจิตสำนึกให้นักวิจัยรุ่นใหม่ใจกว้าง ตัวเอง
 เก่งแล้ว ต้องช่วยให้คนอื่นเก่งด้วย ช่วยกันเผยแพร่ความรู้ ทุกคนใน
 ชาติ ก็จะได้ประโยชน์

มองในแง่ของการพัฒนามนุษย์คือ การคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทสังคม วัฒนธรรม ถ้าเป็นหลักทางการศึกษา การให้การศึกษาต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อน การพัฒนามนุษย์ ก็เช่นกันต้องสืบให้รู้ถึงความต้องการ ความจำเป็นรวมถึงนิสัยใจคอเพราะประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน การที่พระองค์เข้าถึงในสังคมที่ทรงต้องการพัฒนาวิถีความเป็นอยู่ก็เพื่อ ต้องการเข้าใจในภูมิสังคมนั้นๆ ก่อน

4.2 บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรให้กับพลสกนิกร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระจริยวัตรอันงดงามและเป็นแบบอย่างพระจริยวัตรในด้านต่างๆ มากมายให้กับเหล่าพลสกนิกรที่จะสามารถน้อมนำไปปฏิบัติตามได้ เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

4.2.1 บทเพลงที่เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรด้าน “ความเป็นปราชญ์” คือ บทเพลง “พระมหากรุณาธิคุณ” (กระทรวงวัฒนธรรม, 2560: 232) ที่กล่าวถึงแบบอย่างพระจริยวัตรของพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เห็นได้จากข้อความในบทเพลง “ในหลวง ภูมิพลมหาราช ทรงเป็นนักปราชญ์ทุกสถาน ทรงเชี่ยวชาญกิจการชลประทาน การเกษตรผสมผสาน

ทรงชี้แนะ เศรษฐกิจพอเพียง...ให้จดจำภูมิปัญญาของชาวไทย...ทรงดำริให้ปลูกพืชผสมผสาน ให้ครองชีพอยู่ได้พอประมาณ...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ในด้านพระปรีชาญาณและพระอัจฉริยภาพในความรอบรู้ของพระองค์ซึ่งสอดคล้องกับผู้รู้ที่ได้กล่าวสรรเสริญพระองค์ไว้ว่า

พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างจากสิ่งทรงปฏิบัติมาตลอด 70 ปี
ได้แก่

1. การเมือง การรัฐศาสตร์ (รัฐศาสตร์) จากการทำพระองค์ทรงเป็น พระประมุขของประเทศยาวนานถึง 70 ปี
2. ปรัชญา (ศิลปศาสตร์) เห็นได้จากพระราชดำรัสแทบจะทุกประโยค มีความหมายลึกซึ้ง สามารถที่จะนำมาใช้สอนคนได้อย่างไม่จำกัดเวลา
3. การทูต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - รัฐศาสตร์เช่นกัน)
4. พระองค์ทรงใช้ภาษาได้อย่างน้อย 4 ภาษา (ไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน) และทรงแปลหนังสือ (ดิโต นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ) รวมถึง พระราชนิพนธ์หนังสือเองด้วย (พระมหาชนก คุณทองแดง) (อักษรศาสตร์)
5. ประวัติศาสตร์ (เห็นได้จากทรงทำวิจัยเกี่ยวกับพันธุ์ของสุนัขทรงเลี้ยง คือคุณทองแดง ที่ทรงทำความเข้าใจถึงความไปจนถึงพันธุ์ของสุนัขในประเทศอียิปต์)
6. การเกษตร (การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การจัดการน้ำ - เกษตรศาสตร์)
7. วิศวกรรมศาสตร์หลายด้าน (การสร้างเขื่อน ทำฝนหลวง สร้างเรือใบ)
8. ด้านมนุษยธรรม - การลงสำรวจความยากจนและความ เป็นอยู่ของ ประชาชน และทรงให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบรายบุคคลและ ในชุมชน (สังคมศาสตร์)
9. การสร้างระบบสาธารณสุขให้กับประเทศ และให้ความช่วยเหลือ โดยตรงกับคนป่วยทั่วประเทศ (สาธารณสุขและ แพทย์ศาสตร์)

10. การศึกษา ได้ทรงทำนุบำรุง โรงเรียนและการศึกษาของ
ประเทศอย่าง ต่อเนื่อง และมีพระราชดำริให้มีการจัดการศึกษาทางไกล
ให้กับคนที่อยู่ใน ท้องถิ่นทุรกันดาร (ครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์)

11. การดนตรี พระองค์สามารถทรงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด
และทรงมี พระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงที่มีความแปลก
ใหม่ ไพเราะ และกินใจ

12. การอนุรักษ์ป่าและน้ำ (วนศาสตร์และเกษตรศาสตร์)
ตัวอย่างเหล่านี้เป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของพระราชกรณียกิจที่พระองค์ ทรง
ได้ทุ่มเทพระวรกาย ตลอดพระชนม์ชีพ ตัวผู้เขียนยังนึกไม่ออกว่า
พระองค์สามารถสรรหาความรู้เหล่านี้มาได้เพียงไร และรู้สึกว่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นั้นทรงเป็นพระพหูสูตโดย
แท้ พระผู้ทรงเป็นมหาปราชญ์ของแผ่นดิน

4.2.2 บทเพลงที่เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรในด้าน “ความเมตตา” คือ
บทเพลง “ในหลวงของแผ่นดิน” ที่กล่าวถึงแบบอย่างพระจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “มอง เห็นพระเจ้าอยู่หัวท่ามกลางคนมีดมัว เหมือน
เห็นแสงทองส่อง ใจ ตื้นตันเพียงได้มอง พนมมือทั้งสอง ก้มลงกราบด้วยหัวใจ มอง พระผู้ทรงเมตตา
เฝ้าดูแลประชา ท้าวอาณาใกล้ไกล...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ว่าทรงใช้หลักคุณธรรมด้านความเมตตา ใน
การดูแลทุกข์สุขของเหล่าพสกนิกร พระองค์ทรงทำทุกอย่างเพื่อความผาสุกของปวงชนชาวไทย ดังจะ
เห็นได้จากพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระองค์ล้วนแล้วแต่เพื่อประชาชน ซึ่งแสดงถึงความ
รักความห่วงใย ความเมตตา หรืออีกข้อความหนึ่งจากบทเพลงที่ว่า “ในหลวงของแผ่นดิน ทรงเป็นที่
รักและที่พึ่งพิงให้เราแสนนาน ตั้งแต่เล็กจนโตจำได้ทุกอย่าง ได้ร่วมพระบิบาล สุขสราญด้วยความ
ร่มเย็น แผ่นดินนี้คือบ้าน คือแดนสวรรค์ แสนสุขใจ มีทุกอย่างที่ดีเพราะใคร ฉันทจะไม่ลืม...” สะท้อน
ให้เห็นถึงพระจริยวัตรอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีคุณธรรม
ด้านความเมตตาอย่างเต็มเปี่ยม พสกนิกรปวงชนชาวไทยต่างแสดงความจงรักภักดี เนื่องจากจิตใจคิด
ตอบแทนที่พระองค์ทรงห่วงใยทุกข์สุขของเหล่าพสกนิกร แม้พระองค์จะต้องเหน็ดเหนื่อยปานใด แต่
ด้วยพระองค์ปรารถนาให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความปลอดภัย เป็นความเมตตาอย่างหาที่สุคติได้โดย
แท้จริง

นอกจากความพออยู่พอกิน ความสงบร่มเย็นแล้ว พระองค์ยังทรงห่วงใยเรื่องสุขอนามัย
ของเหล่าพสกนิกรด้วย

เมื่อได้ยินคำว่า “ราชประชาสมาลัย” ผู้เขียนจะคำนึงถึงพระราชกรณียกิจทางด้านสาธารณสุขดังที่เขียนไว้ข้างต้น – จะมีที่ใดบนโลกใบนี้ที่พระราชและประชาชนพึ่งพาอาศัยกัน หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ได้เช่นนี้ – เมื่อนึกขึ้นมาเช่นนี้ที่ไร ผู้เขียนก็จะรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็น คนไทยบนแผ่นดินในรัชสมัยของพระองค์ และจะต้องพบกับตัวเอง เสมอว่า นี่คือ “ในหลวงของเรา” ไม่ใช่เพียงแค่ “ในหลวง” แต่ทรงเป็น “ในหลวงของเรา” ในหลวงในชีวิตจริงของเราผู้ซึ่งทรงเป็นแบบอย่างแห่ง ความรักความเมตตาอันบริสุทธิ์โดยแท้

จากความข้างต้น เป็นความซาบซึ้งใจ ประทับใจที่องค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระเมตตา เป็นความรู้สึกที่รับรู้ได้จริงจากพระจริยวัตรในพระองค์ที่ทรงปฏิบัติต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย ด้วยความรักความเมตตา ดุจบิดาดุแลบุตร นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่างใหญ่หลวง ประชาชนไม่เพียงแต่ซาบซึ้งใจ แต่ยังภาคภูมิใจอีกด้วยที่ได้เกิดภายใต้พระบรมโพธิสมภาร

4.2.3 บทเพลงที่เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรด้าน “ความเพียร” คือบทเพลง “หนึ่งในโลก” ที่กล่าวถึงแบบอย่างพระจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “...หนึ่งในรัฐนักพัฒนา หนึ่งในราชาที่โลกได้เห็น หนึ่งในด้วยคุณธรรมที่ทรงบำเพ็ญ ดับล้าเค็ญของปวงประชาองค์พระมหากษัตริย์ประวัติศาสตร์ ที่ครองราชย์นานเนาในหล้า ทรงเป็นเอกองค์ในพสุธา เกริกก้องฟ้าพระบารมีอนันต์...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ว่าทรงใช้หลักคุณธรรมด้านความเพียรชี้ให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชาติคือพสกนิกรของพระองค์ให้มีความอยู่ดีกินดีก่อน โดยใช้หลักคุณธรรมในการครองคนครองประเทศด้วยระยะเวลาอันยาวนาน ปรีชาญาณในโครงการพระราชดำริต่างๆ เป็นที่ยอมรับทั่วโลกทำให้คุณภาพชีวิตของพลโลกในประเทศต่างๆ ได้รับอานิสงส์ไปด้วย จากการนำองค์ความรู้ในพระองค์ไปปรับใช้

ความเพียรเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้งานสำเร็จ ต้องมีความมุ่งมั่น โดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นแบบอย่างของความเพียรชั้นยอดในการทรงงาน พระองค์ไม่ได้จับปลามาให้ประชาชนได้รับประทาน แต่พระองค์ทรงสอนวิธีการจับปลาให้พวงพสกนิกร ในวิธีการจับปลาที่พระองค์ทรงทำเป็นแบบอย่างนั้นก็ได้

เป็นไปได้โดยง่าย แต่ทรงใช้ความเพียรพยายาม ผนวกกับความอดทนในการจะกระทำการงานให้สำเร็จ บทเพลงชี้ให้เห็นว่าในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ หรือมนุษย์พัฒนาได้ด้วยหลักการที่ต้องมี องค์ประกอบของความเพียรเป็นสำคัญ เฉกเช่น กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำ ต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา จมน้ำตายก่อนถึงฝั่ง

พระจริยวัตรอันงดงามในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สะท้อนถึง พระอัจฉริยภาพอันเฉียบแหลม ทรงคุณธรรมทางด้านความเพียรประจักษ์ชัดในประสิทธิผลของงานใน โครงการพระราชดำริทุกโครงการ ความสำเร็จในงานด้วยเพราะพระปรีชาญาณในพระองค์ สร้าง คุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทยและชาวโลก

พระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 9 ไม่ได้เป็นประโยชน์เพียงต่อพสกนิกรชาวไทย แต่ยังเป็น ที่ ประจักษ์และถูกนำไปใช้ทั่วโลก วันที่ผู้เขียนไปเยี่ยมหน่วยงาน NOAA (National Oceanic and Atmospheric Administration) ของสหรัฐอเมริกา เมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว นักวิทยาศาสตร์ที่ NOAA นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเรื่อง ฝน บทความงานวิจัยที่ถูกนำเสนอฉบับแรกคือ ภาพที่พระองค์ทรง ทดลอง เรื่องไมโครฟิสิกส์ (microphysics) ของฝนเป็นรายแรกของ โลก เราในฐานะ พสกนิกรชาวไทยก็รู้สึกปลาบปลื้มใจเป็นอย่างมาก จากนั้นต่อมาผู้เขียน มีโอกาสไปประชุมที่จอร์แดน และพบว่าเดดซี เจอราซ เยรูซาเล็ม ซึ่งเป็น แหล่งอารยธรรมของโลก ที่เกิดปัญหา เรื่องการบล็อกรน้ำจืดกระทั่งเดดซี เกือบจะเสียหายทั้งระบบ สิ่ง ที่ เขาทำคือ เขาติดต่อโครงการพระราชดำริ ฝนหลวงและเริ่มทำ ฝนเทียมแล้ว เหตุการณ์นี้เปรียบเสมือนน้ำพระทัยที่ ช่วยบรรเทา ทุกข์ให้กับชาวจอร์แดนด้วย ส่วนอีกเรื่องหนึ่งที่เห็นที่จอร์แดน คือ วิธีพื้นทะเลทราย โดยจุดใดที่เป็นโอเอซิสเขาจะใช้วิธีการปลูกกล้วย ลิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่พระองค์ทรงคิดค้นทั้งเครื่องมือ ตลอดจนพระราชทานแนวความคิดต่างๆ เป็นสิ่งที่อยู่เหนือกาลเวลา ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และทั้งหมดไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะ ความทุกข์ยากของประชาชนคนไทยเท่านั้น แต่ยังบำบัดทุกข์ภัย ให้กับอีกหลายประเทศทั่วโลก

คำกล่าวข้างต้นสะท้อนพระจริยวัตรในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลกเนื่องจากได้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้จริง ไม่เพียงแต่ปวงชนชาวไทยเท่านั้น แต่ยังเผื่อแผ่และสร้างคุณประโยชน์แก่ประชาคมโลกอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างในการสร้างงานเพื่อพัฒนามนุษย์ พระองค์ทรงสร้างองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ หรือนวัตกรรมในการสร้างความผาสุกก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี

เราคนรุ่นใหม่ควรได้ถวามตนเอง ถึงการสร้างประโยชน์ต่อสังคมตามศักยภาพที่มี โดยถ้าน้อมนำเอาพระจริยวัตรเป็นตัวอย่าง และแรงบันดาลใจ หลายสิ่งอย่างที่เราได้เรียนรู้จากพระองค์ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความทันสมัยในวิทยาการ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ผ่านการทำงานเป็นทีมโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ลดการมองถึงประโยชน์ส่วนตนแต่ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม คุณสมบัติต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมที่จะพัฒนาเป็นประเทศไทย 4.0 ด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมถ้าจะพูดให้ทันสมัยคือเยาวชนไทยรุ่นใหม่ต้องมีความเพียรและพยายาม อย่างมุ่งมั่น...

4.2.4 บทเพลงที่เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรด้าน “ความเสียสละ และความเที่ยงธรรม” คือบทเพลง “เพชรแห่งแผ่นดิน” กล่าวถึงแบบอย่างพระจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “... ทิวแผ่นดิน พระภูบดินทร์เสด็จประพาส รอยพระบาท คือพระบารมียิ่งใหญ่ด้วยพระราชกรณียกิจเกริกไกร ป่าเขาลำเนาไพร ไพร่ฟ้าไร่นาสุขสันต์ทั่วแผ่นดิน...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ว่าทรงใช้หลักคุณธรรมด้าน ความเสียสละ และความเที่ยงธรรม ชี้ให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระจริยวัตรประการสำคัญหลายประการ ประการหนึ่งคือ ทรงมีคุณธรรมด้านความเสียสละ เสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อปวงชนชาวไทย และอีกประการหนึ่งคือ คุณธรรมด้านความเที่ยงธรรม พระองค์ทรงบำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรอย่างเสมอหน้ากัน ไม่เลือกชั้นวรรณะ หรือแม้แต่ใครก็ตามที่มาอาศัยร่มไม้ชายคาในผืนแผ่นดินไทย เมื่ออยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ก็จะได้รับความร่วมมือเย็นเป็นสุข ดังคำกล่าวที่ว่า

ภาพที่พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสกับราษฎร ทรงซักถามถึงปัญหาและข้อมูล เพื่อหาวิธีแก้ไข เป็นภาพที่ผู้เขียนเกิดคำถามในใจ สงสัย แบบเด็กๆ ว่า ทำไมพระมหากษัตริย์ไม่ทรงประทับอยู่ในวังเฉยๆ ทำไมจะต้องเหน็ดเหนื่อยเสด็จพระราชดำเนินไปตามที่ต่างๆ หรือทำไมไม่เสด็จพระราชดำเนินไปในที่ที่รถเข้าถึงได้ ทำไมจะต้องบุกป่าฝ่าดงไปในที่ที่ลำบากด้วย เพราะแม้แต่ตัวเราที่เป็นเด็กมีกำลังพอจะเดินไปไหนมาไหน ยังไม่มีความคิดที่จะไปในที่ทุรกันดารเช่นที่ในหลวงเสด็จพระราชดำเนิน แต่เมื่อโตขึ้นจึงเข้าใจว่าสิ่งที่พระองค์ทรงทำนั้นก็เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่ทรงแบ่งแยกว่าจะพระราชทานความช่วยเหลือเฉพาะคนไทยเท่านั้น ผู้คนทุกเชื้อชาติที่อาศัยแผ่นดินไทยอยู่นั้น ทรงให้ความเมตตา ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น จากการติดตามศึกษาพระราชกรณียกิจของในหลวง ทำให้ทราบถึงพระราชปณิธานในการทรงงานคือ “ขอให้ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างพอเพียง จากนั้นจะพัฒนาอะไรก็จะทำได้ง่าย เพราะเมื่อคนเราท้องอิ่มแล้วก็จะมีความคิดในการทำเรื่องดีๆ เพื่อสังคมต่อไป”

เพราะหัวใจคือความความอยู่เย็นเป็นสุขของพสกนิกร เจ็ดสิบปีแห่งการครองราชย์ พระองค์ทรงทุ่มเทพระวรกาย ทรงเพียรพยายามและอดทนโดยทรงมีเป้าหมายคือความสุขของประชาชน พระองค์ทรงเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม โดยเฉพาะด้านความเที่ยงธรรม เพราะทุกตารางนิ้วของแผ่นดินไทยอยู่ในสายพระเนตรของพระองค์ทั้งหมด ทรงแผ่พระบารมีแห่งความเมตตาไปทุกหย่อมหญ้า นำไปสู่ความรู้สึกจงรักภักดีของเหล่าพสกนิกรพร้อมกับสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ต่อพระเจ้าประเสริฐในหัวใจชาวไทยทุกคน

4.2.5 บทเพลงที่เป็นแบบอย่างพระจริยวัตรด้าน “การครองตน ครองคน และครองงาน” คือบทเพลง “เรื่องเล่าจากพ่อแม่” กล่าวถึงแบบอย่างพระจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากข้อความในบทเพลง “...ท่านช่วยเหลือพวกเราทุกที่ในดินแดนนี้ ท่านไปด้วยรถ แล้วเดินด้วยเท้า ท่านป็นด้วยมือ ตัวชุ่มด้วยเหงื่อ เสื้อท่านก็เปียกเพียงเพราะรัก และเป็นห่วงในปวงประชา จะไม่มีกิน และไม่มีใช้ สิ่งที่ท่านเห็นอยู่ในมือของท่าน เป็นประจักษ์นั่นก็คือกล้อง และกี ว. ที่คอยสื่อสาร ผ่านอากาศ ผ่านขุนเขา และท้องฟ้าที่แห้งแล้ง ฝนจะมาทั่วเมฆา ทั่วแผ่นดิน ทุกทุ่งนา จะมีน้ำ ไว้ให้ใช้ เพื่อเพาะปลูกให้หากินท่านทำให้เราทุกอย่างด้วยสอง

มือ โดยไม่มีปีกบิน...” ซึ่งกล่าวถึงพระองค์ว่าทรงเป็นแบบอย่างทางด้านการครองตน ครองคนและ
 ครอบงำ ซึ่งให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องการการพิสูจน์ใดๆ เพราะตลอดพระชนม์ชีพ พระองค์ทรง
 ทຸ່ມเทเพื่อประชาชน โดยใช้ความเป็นตัวตนของพระองค์เอง โดยใช้พระจริยวัตรในพระองค์ เป็นการ
 ประจักษ์ชัดว่าพระองค์เป็นพระราชที่สัมผัสจับต้องได้ ไม่แต่เพียงเท่านั้น พระองค์ยังทຸ່ມเท
 เสียสละ ... คนบางคนทีຸ່ມเทมากมาถึงเพียงนี้ อาจจะเพราะเพื่อตนเอง แต่พระมหากษัตริย์พระองค์
 นี้ ทຸ່ມเท เสียสละมากกว่าใครทั้งหมดบนโลก ที่สำคัญไม่ใช่ทำเพื่อความสຸຂของพระองค์เอง แต่เพื่อ
 ความสຸຂของคนอื่น เพื่อความผาสุกของพสกนิกรของพระองค์นั่นเอง

พระจริยวัตรในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่ครั้งยังทรงพระ
 เยาว์ จนถึงเสด็จสวรรคต ได้มีผู้รวบรวมไว้ 10 ประการ ดังที่ผู้วิจัยขอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) ทรงเป็นนักสังเกต จดบันทึก และถ่ายภาพ สิ่งที่เรา
 เห็นกันจนชินตาเสมอมาคือ ขณะที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสก
 นิกร สิ่งทีຸ່ມพระองค์ทรงนำติดพระวรกายเสมอคือ แผนที่ กล้อง
 ถ่ายรูป และคินสอ ทรงใช้เป็นอุปกรณ์ในการบันทึกข้อมูล
 รายละเอียดและปัญหาต่างๆ ในพื้นที่
- 2) ทรงเป็นนักทดลองและพัฒนา เนื่องจากพระองค์ทรง
 ได้รับการปลูกฝังเมื่อครั้งทรงพระเยาว์ มีสนามให้ทดลองเมื่อครั้ง
 ประทับที่วังสระปทุม
- 3) ทรงเป็นนักคิดอย่างเป็นระบบเป็นเหตุเป็นผล ในหลวง
 รัชกาลที่ 9 ทรงได้รับการอบรมบ่มเพาะให้ใช้เหตุและผล และ
 รับผิดชอบในสิ่งที่พระองค์ทรงกระทำ
- 4) ทรงมีจินตนาการและการคิดนอกกรอบ ทรงเล่น
 บทบาทสมมุติตามจินตนาการ เมื่อเจริญพระชันษา ยังมีจินตนาการ
 ที่สามารถวิเคราะห์สาเหตุได้อย่างตรงประเด็น
- 5) ทรงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งรอบตัว ทรงได้รับการ
 สอนให้มีจิตใจอ่อนโยน ทรงโปรดการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุนัข ลิง ม้า นก
 ทรงเห็นคุณค่าของทุกชีวิต
- 6) ทรงยึดหลักการพึ่งตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ ใช้ชีวิต
 อย่างเรียบง่ายกระทำการงานด้วยพระองค์เอง ไม่พึ่งพาผู้อื่นมากนัก

- 7) ทรงใช้ชีวิตแบบพอเพียง ประหยัดเพื่อความคุ้มค่า ทรง
 ปันจรัญยานไปโรงเรียนแทนการประทับรถยนต์ ทรงรีดและใช้ยาสี
 ฟันจนหมดหลอด ฉลองพระองค์อย่างคุ้มค่า ฉลองพระบาททรงใช้
 จนชำรุด ทรงซ่อมแซมเพื่อให้ใช้งานได้ต่อไปอีก
- 8) ทรงเข้าใจธรรมชาติ ความจริงของสรรพสิ่ง ทรงทำนุ
 บำรุงศาสนา เป็นที่มาของการครองแผ่นดินโดยธรรม
- 9) ทรงยึดมั่นในหลักจาคะ การแบ่งปัน ทรงรู้จักเก็บออม
 หยอดกระปุก “กระปุกคนจน” นำเงินที่เก็บออมไปใช้ประโยชน์
 เพื่อคนอื่นที่เดือดร้อนมากกว่า
- 10) ทรงครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่ง
 มหาชนชาวสยาม ด้วยหลักทศพิธราชธรรม ในความดี ความจริง
 คุณธรรมตลอดรัชสมัย

จากข้อเท็จจริงข้างต้นทั้งหมดที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับแบบอย่างพระจริยวัตรใน
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ราวกับว่าความเป็นตัวตนของพระองค์ที่ได้รับการ
 หล่อหลอมนั้นก็เพื่อที่จะเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นที่พึ่งของเหล่าพสกนิกรโดยแท้ “รางวัลความสำเร็จสูง
 สุดด้านการพัฒนามนุษย์” (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) จาก
 องค์การสหประชาชาติ เป็นที่สุดของการกระทำเพื่อมนุษยด้วยกันในแง่ของการพัฒนา สอดคล้องกับ
 ข้อความจากบทเพลงที่ผู้วิจัยได้ยกมากล่าวถึงแล้วข้างต้นแต่พอสังเขป ซึ่งได้บันทึกเรื่องราวที่เป็นเรื่อง
 จริงจากการที่พระองค์ทรงปฏิบัติจริงเพื่อปวงชน ที่เป็นพระจริยวัตรอันงดงามของพระผู้เป็นมิ่งขวัญ
 ของปวงชนชาวไทย

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
 เดช ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ของความสนุกสนานหรือเพลิดเพลินแต่เพียงอย่างเดียว ลึกๆ แล้วความ
 เพลิดเพลินเป็นเพียงปัจจัยเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนามนุษย์ได้โดยผ่านกระบวนการพัฒนา คือ
 เมื่อเกิดความซาบซึ้งแล้วเกิดการสำนึกที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มจากตัวของตัวเองและ
 สำนึกใฝ่ดีที่จะกระทำเพื่อมนุษยร่วมสังคมด้วยต่อไป บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณใน
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นความเพลิดเพลินที่ผนวกกับข้อประจักษ์ทาง
 วิทยาศาสตร์ ก่อให้เกิดโลกทัศน์ในการมองมนุษยด้วยกัน นำพาให้ปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของ

ตนเองก่อน เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น เกิดการพัฒนาจิตวิญญาณภายในตัวตน แล้วคิดที่จะกระทำเพื่อคนอื่นบ้างตามแบบอย่างที่ได้สัมผัสประทับใจ

การเกิดขึ้นของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีที่มาและกระบวนการเกิดขึ้น ดังที่มีผู้รู้ได้รวบรวมและสรุปได้ดังนี้

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองราชย์ พระองค์ทรงได้รับการยกย่องสดุดีถวายพระเกียรติคุณในด้านต่างๆ จากทั่วประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ และมีผู้ประพันธ์บทเพลงเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ในโอกาสต่างๆ อยู่เนืองๆ ซึ่งบทเพลงแต่ละเพลงสะท้อนให้เห็นถึงพระราชกรณียกิจ การทรงงานในด้านต่างๆ หรือน้อมนำเอาพระบรมราโชวาทที่สำคัญมาถ่ายทอดเป็นบทเพลงเพื่อเตือนสติคนไทย ตราบจนกระทั่งพระองค์เสด็จสวรรคต ทิวทัศน์แผ่นดินตกอยู่ภายใต้ความโทมัส ความรู้สึกของคนไทยที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานี้ยังได้รับการกลั่นกรองออกมาเป็นบทเพลงนักร้องเพลงที่ถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึก ความเศร้าโศกเสียใจของคนไทย รวมทั้งหัวใจคนไทยทุกดวงเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อแสดงความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ผู้เป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีคุณสมบัติที่เด่นชัดมากจากการได้ถ่ายทอดเรื่องราวของมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่ ผู้เป็นสุดยอดของความ เป็นกษัตริย์ (King of Kings) ซึ่งย่อมส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของคนฟัง อารมณ์สะเทือนใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้จะตรงกับหลักการทางมนุษยศาสตร์ เกิดความสำนึกภายในตัวตนของตนเองก่อน สำนึกในคุณค่าและรู้เท่าทันในความดีความงามของมนุษย์

เจตนา นาควัชระ ได้สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับหลักการทางมนุษยศาสตร์ดังนี้

1) ปรัชญาหลักของวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ คือ การสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์

2) จุดประสงค์ที่สำคัญของมนุษยศาสตร์ คือ การแสวงหาความหมายและคุณค่าของประสบการณ์มนุษย์

3) วิธีการหลักของการศึกษาทางมนุษยศาสตร์ คือ การตีความและการวินิจฉัยประสบการณ์

4) ข้อมูลของการค้นคว้าทางมนุษยศาสตร์ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพฤติกรรม หรืองานสร้างสรรค์ อาจเป็นข้อมูลที่มีเนื้อหาทางอารมณ์ การพิจารณาข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จะทำให้มีลักษณะเป็นปรนัยโดยสมบูรณ์ได้ยาก

5) การค้นหาข้อเท็จจริงแต่เพียงอย่างเดียว เป็นแต่เพียงกิจกรรมส่วนหนึ่งของการศึกษาทางมนุษยศาสตร์ กิจกรรมทางปัญญาที่สำคัญยิ่งคือการไตร่ตรองใคร่ครวญเพื่อแสวงหาความหมายและคุณค่า

6) ในเมื่อมนุษยศาสตร์ เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์มนุษย์ เรื่องของวุฒิภาวะและประสบการณ์ของตัวนักมนุษยศาสตร์เองจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงด้วย

ดังนั้น การสำนึกในคุณค่าของพระจริยวัตรและพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ของผู้ประพันธ์บทเพลงเพื่อพิจารณา ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง และแสวงหาความหมายและคุณค่าของคุณูปการที่พระองค์ทางท่อมทะเลสาบเพื่อปวงชนชาวไทยตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ ในกระบวนการดังกล่าวนี้ นับเป็นกิจกรรมทางปัญญาโดยผู้ที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์เฉกเช่นผู้ประพันธ์บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ “สำเร็จแล้วในความรู้สึกของตน” ในการสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสิ่งที่ผู้ประพันธ์บทเพลงได้ถ่ายทอดผลงานมายังผู้ฟัง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกเป็นประการเดียวกัน จึงเป็นหลักการทางมนุษยศาสตร์ดังที่ผู้สรุปได้ข้างต้นทุกประการ

เยาวชนในยุคปัจจุบันที่ไม่ได้รู้จักเทิดทูนหรือรู้จัก รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เหมือนคนในอดีต อาจจะเป็นด้วยความที่พวกเขาเหล่านั้นได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียว หรือไม่ได้รับ

ข้อมูลที่รอบด้าน ดังนั้น สมควรอย่างยิ่งที่เราควรต้องหาหนทางให้คนรุ่นปัจจุบันนี้ได้รับข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจให้มากที่สุด ที่สำคัญให้พวกเขาได้เปิดใจยอมรับ และมีความใจกว้างมากพอ

ความตระหนักในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ของคนในสมัยก่อนเห็นได้จากตัวอย่างของบทเพลง “รูปที่มีทุกบ้าน” ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มากเพียงใด แต่ในยุคปัจจุบัน คนในปัจจุบันอาจเข้าไม่ถึงความรู้สึกนั้นแล้ว อีกทั้งอาจจะไม่เห็นคล้อยตามแล้วก็ได้ เนื่องจากความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเราควรจะร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรกันต่อไป

ในยุคปัจจุบันมีหลายปัจจัย มนุษย์ไม่ได้หยุดอยู่ที่การพัฒนาความยากจน แต่สามารถที่จะเข้าถึงสาธารณูปโภคมากขึ้นแล้ว ในช่วงแรกๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเดินทางไปได้ทุกที่ ทุกตรอกซอกซอย คนในยุคนั้นก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด แต่ในโลกยุคปัจจุบันไม่ว่าจะอยู่ตรงไหนก็สามารถสื่อสารกันได้ อีกทั้งความเจริญในเรื่องสาธารณูปโภคต่างๆ ก็มีตามมา ดังนั้นความจำเป็นในเรื่องราวต่างๆ ที่กล่าวมาก็อาจจะไม่จำเป็น ก็เลยทำให้บทบาทหน้าที่ของกษัตริย์อาจจะลดน้อยถอยลงไปตามบริบทของสังคม แต่สำนึกในสิ่งที่ทุกคนในสังคมไทยควรจะต้องสำนึกคือ คุณค่าของประวัติศาสตร์ สำนึกในพระคุณของคนที่ เป็นผู้ก่อร่างและสร้างความเป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน สำนึกในพระคุณของผู้ที่ทำมาก่อนที่ปกป้องผืนแผ่นดินไทยมา เราทุกคนต่างเรียนรู้ คนไทยเรามีคำว่า “กตัญญูตา” เป็นสิ่งประจำใจ เราควรต้องน้อมนำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณา เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เกิดความตระหนักและเกิดจิตสำนึกกันต่อไป

5 ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรมีการนำคุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้จากการวิเคราะห์ไปจัดทำเป็นแบบเรียนและคู่มือครูเพื่อนำไปใช้ใน รูปแบบ “การศึกษาตลอดชีวิต” เนื่องจากเป็นรูปแบบการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คุณค่าเนื้อหาในบทเพลงสามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

5.2 ควรมีการนำคุณค่าบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้ในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นอกเหนือจากองค์กรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรต มัติโก, "The Guitar Mag ฉบับพิเศษ : บทเพลงของพ่อหลวง." วงศ์สว่างพับลิชชิ่ง แอนด์ พริ้นติ้ง, 2559.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. บทเพลงจากดวงใจแด่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ “พระผู้สถิตในหทัยราษฎร์”.
- กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.
- กรรณิการ์ สัจกุล. "ดนตรีศึกษา: จากบ้าน วัด และวัง สู่สถาบันอุดมศึกษา." วารสารครุศาสตร์ (กรกฎาคม – ธันวาคม 2532) (2532): 43 - 51.
- กองยุทธศาสตร์สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. ทรงเป็นแรงบันดาลใจ. กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด, 2550.
- กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 411301 คติชนวิทยา. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.
- กิตติภรณ์ ชิดเทพ. "การศึกษาวิเคราะห์เพลงนางหงส์ กรณีศึกษา รองศาสตราจารย์พิชิตชัยเสรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2545.
- คงฤช ไตรยวงศ์. ลายลักษณ์แห่งการวิจารณ์: รวมบทวิจารณ์ร่วมสมัย เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ชมนาด, 2550.
- คีตา พญาไท. ตำนานครุเพลง เพลงไทยสากล ลูกกรุง. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2556.
- จางงค์ ทองประเสริฐ. ศึกษาศาสตร์ ศิลปะแห่งการนิยามความหมายและการให้เหตุผล. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปาฐกถาชุด “สิรินธร” ชุดที่ 4 (ครั้งที่ 16 – 20). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- เจตนา นาควัชระ. ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์. 2538.
- . ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ดวงกลม, 2524.
- โจเซฟ เมอร์ฟี. พลังจิตใต้สำนึก.(ฉบับปรับปรุง), แปลโดย “ทศยุทธ”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรือนบุญ, 2557.
- ชนะ เสวิกุล. "สัมภาษณ์." 10 สิงหาคม 2563
- ชัยภร บางคมบาง. "สัมภาษณ์." 25 สิงหาคม 2563.
- . "อัครศิลปิน พระอัจฉริยภาพและพระปรีชาชาญในสายตาศิลปินไทยและศิลปินโลก: ด้านวรรณศิลป์." วารสารวัฒนธรรม ปีที่ 56 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2560) (2560): 29-30.
- ชาญวุฒิ วงศ์เพ็ง. "การเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กบ้านเบธานีย์ โดยการฝึกจิตใจ ได้สำนึกตาม

- ทฤษฎีนิโอบิวแมนนิส. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต." จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2537.
- ไชยเดช แก้วสง่า. "คุณวิทยา.". วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2556 (2556).
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ. Edited by พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561
- ณัชชา พันธุ์เจริญและคณะ. ดนตรีลีลา; รวมบทความดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ. Edited by พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร, 2559.
- ดวงกมล บางขวด. "การถ่ายทอดบทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจเพื่อเสริมสร้างสำนึกความรักชาติ วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขุภักดิ์บัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะ
ครุศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ดวงมณ จิตรจำนง. สุนทรียภาพในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2541.
- ดารารัตน์ หุตะวัฒน์. "เพลงปี่ตามบทของพระอภัยมณี กรณีการบรรเลงปี่ของครูปี่ คงลายทอง." วารสารศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 6 ฉบับที่ 24 กรกฎาคม – ธันวาคม 2557 (2557): 90.
- ตรัย ภูมิรัตน์. "สัมภาษณ์." 12 กรกฎาคม 2563.
- ธงทอง จันทรางศุ. ความสุข ความทรงจำ ในรัชกาลที่ 9. กรุงเทพฯ: มติชน, 2559.
- ธนา นิลชัยโกวิท. จิตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.
- ธวัชชัย พิษผล. รักในหลวงต้องทำเพื่อในหลวง. กรุงเทพฯ: Read & share, 2549.
- ธัญพร ทองเพ็ง. "บทเพลงแห่งสติ: การวิเคราะห์เนื้อหาดนตรีและการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรม
หาบัณฑิต, สาขาวิชา ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. ในหลวงของเรา ในหลวงของโลก. กรุงเทพฯ: เรือนพิมพ์แม่ชอบ,, 2560.
- น้อย พงษ์สนธิ. จริยศาสตร์:ปรัชญาว่าด้วยจริยธรรม. เชียงใหม่: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- นิติพงษ์ ห่อนาค. "สัมภาษณ์." 29 สิงหาคม 2563.
- ประมวล อุดตราสโย. เปรียบเทียบจริยศาสตร์ (ทฤษฎีว่าด้วยความดี). กรุงเทพฯ: เฉลิมมงคลการพิมพ์, 2544.
- ประเวศ วะสี. การพัฒนามนุษย์แนวใหม่ เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, 2545.
- . ปฏิรูปประเทศ ปฏิรูปจิตสำนึก. นนทบุรี: บจก.อภพรูญ ศรีเอทนิว, 2555.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. แนวทางการศึกษาวรรณคดี: ภาษาควี การวิจักษณ์และวิจารณ์. กรุงเทพฯ, 2518.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. การวิจัยทางมนุษยศาสตร์ (บทสรุปจากที่ประชุมนักมนุษยศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547.
- เปลว สีเงิน. คิดถึงในหลวง. Vol. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ช. คชา, 2559.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น,
2546.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- พรพิไล เทพคำ. "เพลงการเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา: วิเคราะห์เนื้อหาเพลงการเมืองช่วง มกราคม – ธันวาคม 2537. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พรเพ็ญ ต้นประเสริฐ. "เพลงไทยสากลระหว่างปี พ.ศ. 2529 – 2531: การศึกษาในด้านลักษณะภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พรลพัชร นรารัตน์วันชัย. "สัมภาษณ์." 18 กรกฎาคม 2563.
- พระเทพเวที พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, 2536.
- พระเทพวินทร์ เทวินโท. จริยศาสตร์ จริยธรรมและคุณธรรม. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์, 2550.
- พระธรรมโกศาจารย์. โชคดีได้ตามรอยพระยุคลบาท โดยทศพิชราชธรรม. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลทอง, 2552.
- พระมหาทรรษา ธมฺมหาโส (นินฺยุณฺยกร). ทศพิชราชธรรม: ๑๐ ตัวชี้วัดสำหรับผู้นำองค์กร. กรุงเทพฯ: เสน่ห์การพิมพ์, 2556.
- พระยาอนุমানราชธน. การศึกษาวรรณคดี แห่ง วรณศิลป์. กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2515.
- . การศึกษาวรรณคดี แห่ง วรณศิลป์. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2546.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. เอกสารการสอน วิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (*Education for Sustainable Development*) รหัสวิชา 2701802. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. "ในหลวง" กษัตริย์นักพัฒนาผู้ยิ่งใหญ่. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์ไมล์, 2549.
- พิเชฐ แสงทอง. "บทบรรณาธิการ; หน้าที่ในฐานะ “ตัวสื่อ” ของ “เพลง” (1)." วารสารกึ่งวิชาการ (ปีที่ 36 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2558) (2558): 4 - 5.
- ไพบุลย์ สารัญญูติ. 100 เพลงดี 100 ปี เอื้อ สุนทรสนาน. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2553.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา จากัด, 2543.
- ไพบุลย์ สารัญญูติ. เพลงลูกกรุง. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2550.
- ภิศเดช รัชณี หม่อมเจ้า และคณะ. แสงแห่งแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. คีตมหาราชสดุดี. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง กรุ๊ป จากัด, 2530.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. พระบรมธรรมภิราษ. กรุงเทพฯ: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

- มาเซน อาลี ซาห์. "สัมภาษณ์." 29 สิงหาคม 2563.
- ยอดชาย ชันธะชวณะ. ในหลวงของเรา 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัท สยามสปอร์ตซินดิเคท จำกัด, 2559.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. สุนทรียภาพแห่งชีวิต. กรุงเทพฯ: ณ เพชรสำนักพิมพ์, 2549.
- โรม บุนนาค. มหากษัตริย์อัจฉริยะ *the Great King*. กรุงเทพฯ: สยามบันทึก, 2552.
- วรทัศน์ วัชรวิลี. ตามรอยพระราชโอรสสุวรรณ. กรุงเทพฯ: วลี ศรีเอชนัน, 2560.
- วรพร ภู่งศ์พันธุ์. สถาบันกษัตริย์ในกฎหมายเทียบบาล. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วศิน อินทสระ. พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย, 2549.
- วัชรภรณ์ อาจหาญ. "การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย,
สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. พระอัจฉริยภาพของ ในหลวงรัชกาลที่ 9 จากมุมมองของราชบัณฑิต. กรุงเทพฯ: แสงดาว,
2560.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ, 2541.
- วิทย์ วิศทเวทย์. ปรัชญาทั่วไป มนุษย์ โลกและความหมายของชีวิต. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2521.
- วิทยา ศักยภินันท์. ตรรกศาสตร์ ศาสตร์แห่งการใช้เหตุผล. กรุงเทพฯ: เกษตรศาสตร์, 2557.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. "สัมภาษณ์." 1 กันยายน 2563.
- ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร. "สัมภาษณ์." 28 กรกฎาคม 2563.
- ศิริพร ณ ถลาง. ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2552.
- ศิริพร กรอบทอง. วัฒนากาพย์ลูกทุ่งในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: พันธกิจ, 2547.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. "ทศบารมีในพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สมหญิง เมืองแมน. คุณค่าทางวรรณศิลป์ในบทเพลงของพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
, สาขาวิชาภาษาไทย (สายวรรณคดี) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,, 2537.
- สมิต สัจฉกร. วรรณศิลป์. ปทุมธานี: วัชรอินเตอร์พรีนติ้ง, 2556.
- ลัก กอแสงเรือง. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับคณะองคมนตรี. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
(มหาชน), 2556.
- สาโรช บัวศรี. การศึกษาและจริยธรรม ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดสร้างอนุสาวรีย์
ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

- สุกัญญา สุจฉายา. พิธีกรรม ตานาน นิทาน เพลง: บทบาทของคติชนกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- . "เพลงปฏิพากย์: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สุขุมพัฒน์, งามศรี. วัดป่าพุทธญาณ สำนักในพระมหากรุณาธิคุณ พระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี. นครปฐม โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559.
- สุจิตรา จงสถิตวัฒนา. เจิมจันทร์กั้งสดาล: ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สุจินต์ ศรีนเรศรัฐ. "วิเคราะห์ลักษณะของเพลงมอญเกาะเกร็ดในวงปีพาทย์มอญคณะแหยมศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- สุทิน ลีปิยะชาติ. พระบารมีปกเกล้าฯ. กรุงเทพฯ: อริยมรรค, 2549.
- สุเมธ ต้นติเวชกุล. ไต้เบื้องพระยุคลบาท. กรุงเทพฯ: มติชน, 2543.
- สุวัฒน์ อัสวไชยชาย. ตามรอยพ่อ ก-ฮ. กรุงเทพฯ: สารคดี, 2559.
- โสภณ กมล. "สัมภาษณ์." 9 กันยายน 2563.
- หทัยรัตน์ ทับพร. โครงการ: การศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนไทยในบริษัทสังคมไทยปัจจุบัน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2553.
- อติภาพ ภัทรเดชไพศาล. เสียงเพลง วัฒนธรรม อานาจ. กรุงเทพฯ: มติชน, 2556.
- อภิรักษ์ณัฏฐ์ เกษมผลกุล. "เพลงบอกบุญ จังหวัดตราด : กลวิธีโน้มน้าวใจและบทบาทต่อสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย." จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2547.
- อมร เอี่ยมตาล. "การนำเสนอแนวทางศิลปะทอดอุมการณเพื่อการพัฒนามนุษยจากเพลงไทยสากลเชิงประวัติศาสตร์สังคม: กรณีศึกษาบทร้องเพลงของวงดนตรีสุนทราภรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- อมรวิรัช นาคทรพร. อุดมศึกษาไทยในรอบศตวรรษ. กรุงเทพฯ: หิณหยาง, 2558.
- อมรวิรัช นาคทรพร และคณะ. การพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคนแบบบูรณาการระดับจังหวัด. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- อัศวิทย เรืองรอง. "การวิเคราะห์แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- . "การสืบทอดแนวพระราชดำริ “ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนามนุษย” ในมิติมนุษยศาสตร์ จาก “พระบรมราโชวาท” “พระมหาชนก” และ “ทองแดง.” วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (2560). โรง

พิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

———. "คุณค่าทางวรรณศิลป์ ในเสภาเรื่อง... "ขุนช้างขุนแผน." วารสารวิชาการ. กรมวิชาการ ปีที่ 3 ฉบับที่ 7 กรกฎาคม 2543 (2543).

อารี สุทธิพันธุ์. ประสบการณ์สุนทรียะ. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์, 2533.

เอนก นาวิกมูล. เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ: มติชน, 2550.

เอี่ยมพร สุเมธาวัฒน์. "สัมภาษณ์." 24 สิงหาคม 2563.

แหล่งอ้างอิงจากเว็บไซต์

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542." 2542, <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>.

"ฉันเกิดในรัชกาลที่ ๙." 2559, <http://www.plookfriends.com/blog/content/detail/56452>

"ราชันย์นักพัฒนา." 2559, <https://www.youtube.com/watch?v=XberVi5UjiU>.

"ตี งาม จริง: ปรัชญาปัจเจกอารยะสู่การพัฒนาเพื่อสร้างคนดี." 2556, <http://professorkriengsak.blogspot.com/2011/04/blog-post.html>.

"พระราชกรณียกิจ การแพทย์-สาธารณสุข." 2559, https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_86806.

"หัวใจของพ่อ." โดย อัสนี โชติกุล, 2562, <https://www.guitarthai.com/chord/chordview.asp?QID=596>.

"องค์ผู้เป็นมหาปราชญ์ของแผ่นดิน. ใน นักรวิทย์คิดถึงในหลวง." ศูนย์หนังสือ สวทช., 2560, <http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience.

"พลังแห่งจิตใต้สำนึกกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์." 2560, <https://www.youtube.com/watch?v=jrlnHpS3iLO&feature=youtu.be>.

"พระราชชาในตำนาน. ใน นักรวิทย์คิดถึงในหลวง." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560, <http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience

"ต้นแบบของนักวิจัยไทย. ใน นักรวิทย์คิดถึงในหลวง. ." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560, <http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience.

"บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน." 2554, <https://www.gotoknow.org/posts/504449>.

"พลังแสงอาทิตย์." 2559, https://www.youtube.com/watch?v=00CB_-LBRAE.

"ในหลวงกับการแก้ปัญหาดินเค็ม. ใน นักรวิทย์คิดถึงในหลวง." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560, <http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience.

"แสงสว่างกลางใจ " โดย ธนพร แวกประยูร, 2559,

<https://www.youtube.com/watch?v=861c28mEmlA>.

"สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ ฉบับสังเขป." 2554, [http://www.](http://www.parst.or.th/philospedia/consequentialism.html)

[parst.or.th/philospedia/consequentialism.html](http://www.parst.or.th/philospedia/consequentialism.html).

"เพลง." 2530, [https://www.joox.com](https://www.joox.com/th/single/TljtJKLJh7EfV9mqAuTGYQ==) /th/single/TljtJKLJh7EfV9mqAuTGYQ==

"ธ ทรงครองแผ่นดินโดยทศพิธราชธรรม." 2556,

https://www.watprayoon.com/main.php?url=book_view&id=31.

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 " กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, accessed 12 พฤษภาคม 2560,

<http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>.

"พระราชชาผู้ทรงเป็นแรงบันดาลใจ. ใน นักรักคิดถึงในหลวง. ." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560,

<http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience

"ปิดฉาก 2559 ไทยโตกเศร้ายุคสุดท้ายแผ่นดิน." 2559, www.posttoday.com

[/analysis/report/473155](http://www.posttoday.com/analysis/report/473155).

"พระมหากษัตริย์นักคิด. ใน นักรักคิดถึงในหลวง." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560,

<http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience.

"พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554." 2554, <http://www.royin.go.th/dictionary/>.

"ถวายสัจจา." โดย สุนทรภรณ์ 2545, : [https://www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=Z3Z9-FzVrwg) /watch?v=Z3Z9-FzVrwg

"ดวงใจราษฎร์ปราชญ์แห่งนี้." โดย ธนชัย อุชชิน, 2554,

<https://www.youtube.com/watch?v=HMsSyNqYRXg>.

"ความเป็นครู หลักการและปรัชญาการศึกษา." 2561, <http://www.kruinter.com/>.

"ในหลวงในใจผม ใน นักรักคิดถึงในหลวง. ." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560,

<http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience.

"สยามราชันย์." โดย สุนทรภรณ์, 2562, <https://www.dailymotion.com/video/x6ay2rq>.

"ถ้อยแถลงนางชามานธา เพาเวอร์." 2559, [https://th.usembassy.gov/th/remarks-ambassador-](https://th.usembassy.gov/th/remarks-ambassador-samantha-power-un-general-assembly-tribute-memory-majesty-king-bhumibol-)

[samantha-power-un-general-assembly-tribute-memory-majesty-king-bhumibol-](https://th.usembassy.gov/th/remarks-ambassador-samantha-power-un-general-assembly-tribute-memory-majesty-king-bhumibol-)
[adulyadej-th/](https://th.usembassy.gov/th/remarks-ambassador-samantha-power-un-general-assembly-tribute-memory-majesty-king-bhumibol-).

"ลูกไม้ของพ่อ." โดย น้ำชา ชีรณัฐ, 2556, [https://www.](https://www.sanook.com/music/album/CB1Otq0DSbUnEuhj4Vlc7Q==/)

[sanook.com/music/album/CB1Otq0DSbUnEuhj4Vlc7Q==/](https://www.sanook.com/music/album/CB1Otq0DSbUnEuhj4Vlc7Q==/)

"คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน." 2559,

<http://www.rdpb.go.th/rdpb/projectData/>.

"รอยยิ้มของพ่อ." โดย บอย โกสิยพงษ์ 2553,

<http://oknation.nationtv.tv/blog/prettyblueseas/2010/12/04/entry-1>.

"ธ ทรงเป็นในหลวงของเรา. ใน นักรวิทย์คิดถึงในหลวง." ศูนย์หนังสือ สวทช, 2560,

<http://www.nstda.or.th/r/KingRama9> andScience

"ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร." 2561, <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/chapter5-11.html>.

"เรารักพระเจ้าอยู่หัว." 2559, https://www.youtube.com/watch?v=X_WpP79CYC4.

"จากสวรรค์." 2559, <https://www.youtube.com/watch?v=YhKzUHRLMlo>

"ความเรียงของ Arthur C. Danto เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์. แปลโดย สมเกียรติ ตั้งนโม." 2538, accessed 14

พฤษภาคม, 2561, <http://midnightuniv.tumrai.com/midnighttext/0009999789.html>.

ภาษาอังกฤษ

Andy Hamilton. *Aesthetics and Music*. NY, USA: Continuum International Publishing Group, 2007.

Dewey John. *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: MacMillan, 1961.

Fowler, Charles. *Music! Its Role and Important in Our Lives*. Macmillan/McGraw Hill. CA USA, 1994.

William Bascom. *Four Functions of Folklore. In the Study of Folklore*. 19th ed., California: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J, 1965.

แหล่งอ้างอิงจากเว็บไซต์

"Music Therapy: Proposed Physiological Mechanisms and Clinical Implications. Clinical Nurse Specialist (March 1997– Volume 11 – Issue 2) P 43 – 50." 1997, <https://journals.lww.com/cns-journal/Abstract/1997/03000/MusicTherapyProposedPhysiologicalMechanisms.3.aspx>.

"The Effect of Music on Affect at Progressive Cycling. European Journal of Experimental Biology. (2012, 2 (5)) P 1395-1399." 2012, https://www.researchgate.net/profile/Ardeshir_Zafari/publication/304354015.

"Value Theory." 2008, <https://plato.stanford.edu/entries/value-theory/>.

"Sustainable Development Goals." 2019, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/news/communications-material/>.

"What Is Ethics?", 2010, accessed 27 June 2020, <https://www.scu.edu/ethics/ethics->

[resources/ethical-decision-making/what-is-ethics/.](resources/ethical-decision-making/what-is-ethics/)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทเพลงที่ 125 ๙ (เก่า)

<p>บทเพลง</p> <p>๙ (เก่า)</p>	<p>ผู้แต่ง</p> <p>2560</p>	<p>ผู้ประพันธ์</p> <p>พลตรี วชิรชัย ชูบุรุษ</p>	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>แก้ต้นเกล้า เก้ากลางใจ ชาวไทยทั่วถิ่น เก้าภูมินทร์ ขอน้อมเกล้าองค์พระทรงศรี</p> <p>ก้าวถึงฝัน ก้าวทันโลก โศกฤติ เก้าจักรี ก้าวไกลเรา เหลือเลขเก้าไทย</p> <p>มองเลขเก้า อูณโณม (คล้ายเลขยันต์) ชมเก้าศักดิ์สิทธิ์ ทุกชีวิตน้อมบารมีเก้าให้ไว้</p> <p>ขอก้าวตาม เดิมเลขเก้า ต้นเกล้าไทย จนชีพวาย ถวายให้พระภูมิพล</p>	<p>คุณค่าทางจริยศาสตร์</p>										
			<p>ทาน (การุณ)</p>	<p>๒๒ (พระยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	<p>๒๒ (ยศ)</p>	
			<p>✓</p>									<p>✓</p>	<p>✓</p>	
													<p>✓</p>	

บทเพลงที่ 3 พระบารมีปกเกล้า

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	
พระบารมีปกเกล้า	2503	อรุณศรี คุ้มวงศ์	บุญของเราชาวไทยชาตินี้ พระราชา ราชนี ราศีสถม ทรงประกาศเกียรติไทยให้โลกชม พระบรมบารมี บารมี ศรีเมืองไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			บุญของเราชาวไทยชาตินี้ พระราชา ราชนี ราศีสถม ทรงประกาศเกียรติไทยให้โลกชม พระบรมบารมี ศรีเมืองไทย							
			ซึ่งสององค์ทรงบำเพ็ญนันทน์ชด สวรรค์โลกถิ่นสนนไหว พระองค์คือสื่อแทนแผ่นดินไทย ขณะใจโลก ทั้งหมดอย่างงดงาม							
			ซึ่งสององค์ทรงบำเพ็ญนันทน์ชด สวรรค์โลกถิ่นสนนไหว พระองค์คือสื่อแทนแผ่นดินไทย ขณะใจโลก ทั้งหมดอย่างงดงาม							
			นิราศไกลใจประขายอมว่าแห้ว ไอ้ทำเลใดเล่าจะเท่าสยาม ทรงนิวัต ท้าวรัฐอันด้วยบุญราม เป็นขวัญสยามประทุมใจไทยประชา	✓					✓	
			นิราศไกลใจประขายอมว่าแห้ว ไอ้ทำเลใดเล่าจะเท่าสยามทรงนิวัต ท้าวรัฐอันด้วยบุญราม เป็นขวัญสยามประทุมใจไทยประชา	✓					✓	
			ทรงตรากรাত্রารวกาย หลายประเทศ ขอเดชะภูธรเรศพรสูงชา พระบารมีปกเกล้า เหล่าประชา ขวัญชีวา ข้าฯ ชาวไทย ไทยไชโย	✓						✓
			ทรงตรากรাত্রารวกาย หลายประเทศ ขอเดชะภูธรเรศพรสูงชาพระบารมีปกเกล้า เหล่าประชา ขวัญชีวา ข้าฯ ชาวไทย ไทยไชโย	✓						✓

บทเพลงที่ 8 โชคติที่มีในหลวง

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				ซาฮูใจ	กินใจ/ประทับใจ	ภาคภูมิใจ	ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ	ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ	ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ/ไพเราะ	
โชคติที่มี ในหลวง	2520	พม.ป.ช. พช.ร.ม.ช.ต. พม.ป.ช. พช.ร.ม.ช.ต.	โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง ภูมิใจเหนือสิ่งอื่นใด ได้เกิดมาได้รับโพธิ์ทอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง ภูมิใจเหนือสิ่งอื่นใด ได้เกิดมาได้รับโพธิ์ทอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			ในนามีปลาในนามีข้าว พรางพราวเรือเหลืองไว้ได้ ทุกชีวิตสดใส ได้ร่มบารมี องค์จักรีภูมิพล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			เป็นบุญของแผ่นดินไทย ภูวไนยเป็นหลักแห่งไทย ศูนย์รวมแห่งดวงใจไทยเทิดทูนไว้เหนือเกล้าทุกคน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			เกิดทุกข์แก่ทภัย ไกลไกลในหล้า ประชาชาติต่ออรันสืบสน บารมีพ่อพระภูมิพล เสด็จเยือนหยาดฝน ไปรยปรายจำเริญ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง โชคติที่เรามีในหลวง ๕ ท่องไป ต้มไปในถิ่นกันดาร ทำถิ่นทุกสถาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			พร้อมประทานความร่มเย็นให้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			แม่สังขาร ๖ ระโยไทย เหนื่อยล้าเพียงใด พระบิดาแห่งไทย..ไม่เคยทรงย่อท้อ.. สายพระเนตรที่กว้างยาวไกล และทรงห่วงใยในพสกนิกร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			พระบิดาแห่งไทย..ไม่เคยทรงย่อท้อ.. สายพระเนตรที่กว้างยาวไกล และทรงห่วงใยในพสกนิกร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			พระราชดำริไว้ก่อน พระจัดขึ้นตอนแก้ไขเดิมต่อ ทุกข์ร้อนกลับเย็น ด้วยพระเกือกก่อ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			ไอ้พ่อพระเนตรวงใจไทยเกิดใหม่ชาติใหม่ชาติใหม่ชาติใหม่ ขอเกิดได้พระบารมีองค์จักรีภูมิพล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 10 เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้ว

บทเพลง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
			๒๖๕๒๖๘	๒๖๖๘๖๙/๒๖๖๙	๒๖๖๙๖๙	๒๖๖๙๖๙/๒๖๖๙๖๙	๒๖๖๙๖๙/๒๖๖๙๖๙	๒๖๖๙๖๙/๒๖๖๙๖๙	๒๖๖๙๖๙๖๙
เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้ว	นศร งามทรัพย์	ทุกวันที่ผ่านไป พลังที่ยิ่งใหญ่ ใช้พลังอย่าให้สูญ ไปเสียเปล่า ทุกพลังหวนกลับมา พัฒนาบ้านเมืองเรา ผลงอกงามย่อมแผ่เงา ไปทั่วไทย พลังที่ยิ่งใหญ่ ใช้พลังอย่าให้สูญ ไปเสียเปล่า ทุกพลังหวนกลับมา พัฒนาบ้านเมืองเรา ผลงอกงามย่อมแผ่เงา ไปทั่วไทย เราไม่มีเวลาจะทะเลาะกันอีกแล้ว เราต้องทำในแนว แห่งองค์ทำวไท ทรงตั้งปณิธานให้ ขนทั้งชาติร่วมมือ เราจงรักกันไว้ ด้วยใจกลมเกลียว ทุกวันที่ผ่านไป ผองปวงไทยโปรดเสียดิว สามัคคีหากแนบเหนียว เราแข็งเกร่ง ทุกคนคือหน่วยพลัง ทุกคนตั้งมั่นแข็ง มีตรวมกันให้มั่นแข็ง เกิดผลของไทย น้ำใจไทยต้องจูนเจือ เพราะลงเรือร่วมลำเดียว พลังพายถ้ำแนบเหนียว เรือไม่จม ของปวง ไทยร่วมใจพา รัฐนาวา ฝ่าคลื่นลม พันโพลภัยได้สุขสม กันทั่วไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลง 11 ปลุกราเฉลิมพระเกียรติ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๕/๕๐๖๖๘	๕/๕๐๖๖๙	๕/๕๐๖๗๐	๕/๕๐๖๗๑	๕/๕๐๖๗๒	๕/๕๐๖๗๓	๕/๕๐๖๗๔		
ปลุกราเฉลิม พระเกียรติ	2539	นคร งามทวี	เพื่อชีวิต และสิ่งแวดล้อม พวกเราพร้อมใจกันปลุกรา ปลุกรด้วยมือของชาวประชา ตีน สิ้นป่าให้แกแผ่นดิน		✓	✓	✓	✓				
			ปลุกรต้นไม้ไว้ปราบมลพิษ เพื่อชีวิตสมบูรณ์ทั่วถิ่น ได้หายใจไร้มลทิน ชีวิตโศกณแผ่นดินโสภี	✓								
			ปลุกราถวายองค์พระภูธร ปลุกราถาวร ถวายเป็นราชพลี เฉลิมพระเกียรติ ทรงครองราชย์แผ่บารมี ลุ่ทำลึบปี เป็นมมจลสมัย	✓			✓					
			ปลุกราถวายองค์พระภูธร ปลุกราถาวร ถวายเป็นราชพลี เฉลิมพระเกียรติ ทรงครองราชย์แผ่บารมี ลุ่ทำลึบปี เป็นมมจลสมัย	✓			✓					
			ปึกกึ่งไม้ไผ่แตกแขนง ที่ไต่แสงขอแรงเพื่อนไทย ช่วยแต่มีลี ลีอันเฉไล สิ้นน้ำพระทัยแห่งพระภูมิพลา	✓			✓					✓

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๕/๕	๖/๖	๗/๗	๘/๘	๙/๙	๑๐/๑๐	๑๑/๑๑	
บทเพลง นารีศรีเมือง นารีศรีเมือง (ต่อ) นารีศรีเมือง	2542	พรวิมล	ขอทรงพระเจริญพระชนมายุ พระวรวงศ์เธอศรี ข้ามนคร เกียรติพระนามอุโฆษ เรื่องโรจน์ ไทยเทศเขตชั้นดี พระคุณอนเนกอนันต์ สติสรรคร์วีดี นำ พระทัยเปรี๊ยะปาทนพาดฝน ซีโลมกมลไทยท้าวธาดารี อยู่แห่งไหน ถวายความภักดีทิวทัศน์ เลิศศุภลักษณ์วาระ วันเฉลิมพระชนม์ มหาราชภูมิพล พระมิ่งขวัญ ทวยราษฎร์เปรมปรีดี ต่างปลั่งจดี แซ่ร้องพร้อมกัน ทีสภายุโกโหตุ มหาราชัน ซโย ซโย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				๕/๕	๖/๖	๗/๗	๘/๘	๙/๙	๑๐/๑๐	๑๑/๑๑	

บทเพลงที่ 20 รอยเท้าพ่อ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				ใจรู้คิดแฉะ	ใจให้พระรณ/ใจพระศู	ภาคภูมิใจ	ใจเอมใจ/ใจ/อิมเอมใจ	อิมพระศู/ใจในอิมเอมใจ	ใจในหน้าบอหน้า	ใจรู้ดาบใจ	
รอยเท้าพ่อ	2542	นงนุช / อิมเอมใจ	รอยเท้าของพ่อ นำทางให้เรา ให้ก้าวเดินไปในทางที่ดี ตามรอยเท้าท่านไป ต่อให้ไกลเพียงไหนก็ตาม ผ่านภูเขาสูงถ้าทะเลลึกลง จะเดินตามทางนั้น	✓	✓	✓	✓				
			ทำตามพ่อเคยทำ นั่นคือทำวันนี้ให้ดี ไม่เคยคิดท้อแท้ เพราะทางยังมี จะเดินตามทางนั้น	✓	✓		✓				
			ให้ก้าวเดินไปด้วยใจศรัทธา สานและต่อที่พ่อสอนไว้ ด้วยมือและใจของเรา ไม่ใช่เพื่อใครก็เพื่อพวกเรา และบ้านเราเอง	✓	✓	✓	✓				
			จะเดินตามทางนั้น รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา ให้ก้าวเดินไปด้วยใจศรัทธา...	✓	✓	✓	✓				✓

บทเพลงที่ 23 คุณธรรมสี่ประการ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				ใจคู่ใจ	ใจประใจ/ใจประใจ	ภาคภูมิใจ	ใจคู่ใจ/ใจคู่ใจ	ใจคู่ใจ/ใจคู่ใจ	ใจคู่ใจ/ใจคู่ใจ	ใจคู่ใจ/ใจคู่ใจ		
คุณธรรมสี่ประการ	2549	น.ศ. อ. นพ. พงษ์	คุณธรรมสี่ประการองค์พระภูบาลประทานประชาชน ให้ทุกคนร่วมศึกษา และนำมาปฏิบัติตน	✓	✓	✓	✓					
			คุณธรรมอยู่กับใคร ชีวิตโล่ประเสริฐเลิศล้ำ คุณธรรมอยู่กับวงชน ส่งผลให้ชาติบ้านเมืองวัฒนา	✓	✓	✓	✓					
สี่ประการ			ประการแรกคือความจริงใจ สัจจะคงไว้ทั้งใจวาจา	✓	✓	✓	✓					
			กอบกิจกรรมมานา ให้มีคุณค่าให้ความเป็นธรรม	✓	✓	✓	✓					
			ประการสองคือการขมใจ มีให้อ่อนไหว ผิดพลาดถวิลหา	✓	✓	✓	✓					
			ล้วนนำสังคมชีวิตสดใส	✓	✓	✓	✓					
			ประการสามทำใจทำตน อุดมอดทนและยอมอดกลั้น ไม่ถึงความดีตั้งต้น	✓	✓	✓	✓					
			ยึดมั่นในความสัตย์สุจริตใจ	✓	✓	✓	✓					
			ประการสี่ละวางความชั่ว มีเห็นแก่ตัว ห่วงประโยชน์ชาติไว้ เพื่อชาติเจริญก้าวหน้าไกล ผ่องไทยร่มเย็นล้วนเป็นมงคล	✓	✓	✓	✓					

บทเพลงที่ 27 พ่อแห่งแผ่นดิน

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				ซาตุดใจ	กินใจ/ประทับใจ	ภาคภูมิใจ	ใจเอามาอยู่/ใจอยู่/ใจอม	ดูธรรมดา/ดูไม่ธรรมดา	ใจเหนือคนอื่น	ใจใญ่ดูเบา	
พ่อแห่งแผ่นดิน	2550	ชาตุนันท์ วิวัฒน์ และคณะ	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>อัครศิลปินกรรองศาสตรกรรองศิลป์กรรองดนตรี ร้อยกรรองบทกวีซึ่งกลมกล่อม ตราบฟ้าฟ้าครึ้มฝนต้นไม้มันทุกต้นพลอยยินดีรู้รักสามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย</p> <p>เหล่าประชาศาคราจะสดุดี แผ่นดินนี้มีสุขด้วยองค์พระทรงชัย</p> <p>เหล่าประชาศาคราจะสดุดี แผ่นดินนี้มีสุขด้วยองค์พระทรงชัย</p> <p>บรรดาชาติชนชื่นชมสมใจ ถวายบังคม เทิดไถ่ ภูมิพลมหาราชา</p> <p>บรรดาชาติชนชื่นชมสมใจ ถวายบังคม เทิดไถ่ ภูมิพลมหาราชา</p> <p>ภักดีถวายดวงใจ ของไทยทั้งชาติ มหาราชปราดเปรื่องเรื่องของกีฬา</p> <p>มหาราชปราดเปรื่องเรื่องของกีฬา เลิศลือสารพลังงานแทนแก้ปัญหาค่าห่วง ชาวนาชาติไทย นับว่าโชคดี</p> <p>ทรงนำเศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวา เป็นปรัชญาเกริกฟ้าก้องปฐพี ไทยทั้งผองภูมิใจไทยเป็นไทยจนวันนี้ เพราะองค์ภูมิพลที่ คุ้มครองไทย</p>			✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 29 เพชรแห่งแผ่นดิน

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	
เพชร แห่งแผ่นดิน	2550	ผู้ประพันธ์ ของ เพลง	<p>ทั่วแผ่นดิน พระภูบดินทร์เสด็จประพาส รอยพระบาท คือพระบารมียิ่งใหญ่ด้วยพระราช กรณียกิจเกริกไกร ป่าเขาถ้ำน้ำพร ไพรฟ้าไร่นาสุขสันต์</p> <p>ทั่วแผ่นดิน พระองค์ทรงนำปักษีรักษา พระปรีชา คือพระปณิธานมุ่งมั่น</p> <p>นำพระทัย ดูนำใจทั้งโลกรวมกัน ดับร้อนผ่อนเย็นไทยนั้น ดังเทวีจากฟ้าเบื้องบน</p> <p>คือองค์ประมุขของปวงประชา คือเพชรหนึ่งในโลก ถ้าโลกคาสกาล เพชรแห่งแผ่นดิน</p> <p>สยามินทร์ภูมิพล ศูนย์รวมใจผองชน มิ่งมงคลเทิดไว้</p> <p>ทั่วแผ่นดิน พระบารมีจักรีกร็องฟ้า พระเมตตา คือพระหัตถ์ที่มิแต่ให้ ของรักภักดีเทนิอายังสิ่งใด ไพรฟ้าประชาชาติไทย ขอถวายไชโยชา</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

บทเพลงที่ 36 พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคอีสาน)

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒		
พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู (ภาคอีสาน)	2550	คุณวิภากร คุณไพโรจน์, สมพงษ์ คุณสุวรรณี	พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยเห็นรูปรูปพ่อ งามแหม่วาฟูได้น้อ เห็นแม่กับพ่อกราบบูชา									
			พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยเห็นรูปรูปพ่อ งามแหม่วาฟูได้น้อ เห็นแม่กับพ่อกราบบูชา แม่จับมือสองของหนู พนมขึ้นชูแขนงหน้า สอนว่าพ่อเป็นพ่อฟ้า ปกครองชาติมากกว่าทศกัณฐ์ บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้รู้จักสามัคคี หนูต้องทำดีตามคำพ่อสอน บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้รู้จักสามัคคี หนูต้องทำดีตามคำพ่อสอน พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูลิบรอโตก่อน หนูลิบเอ็ดนำตามคำพ่อสอน บ๊อด็ บ๊อด็อน เป็นคนดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

บทเพลงที่ 37 พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคใต้)

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒		
พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู (ภาคใต้)	2550	ศุภมาส อินทวัชร	พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยแหยงดูรูปพ่อ ถ้าแม่ว่าใครกันหน้อ เห็นแม่และพ่อกราบบูชา	✓								
			พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยแหยงดูรูปพ่อ ถ้าแม่ว่าใครกันหน้อ เห็นแม่และพ่อกราบบูชา แม่จับมือสองของหนู พนมและชูแขนหน้า สื่อนว่าพ่อเป็นพ่อฟ้า ครองชาติมากกว่าทกลีปี บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้รู้จักสามัคคี หนูต้องทำดีตามคำพ่อสอน บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้รู้จักสามัคคี หนูต้องทำดีตามคำพ่อสอน พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูจะไม่คอยโตก่อน หนูจะทำตามพ่อสอน ไม่เก้ ไม่อ่อน เป็นคนดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

บทเพลงที่ 38 พ่อของเรา

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๒๖๖๒๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖		
พ่อของเรา	2551	แสงเมธธา	...ทุกขัล้าเค็ญ แล้วจู้จ่า ก็มีใครคนหนึ่ง เข้าใจลึกซึ้งถึงความยากแสนเข็ญ	✓	✓							
			ยี่นมียี่นใจเข้ามาบำเพ็ญ บั๊ตเป่าความยากเย็นลึนไป	✓	✓		✓					
			ใครคนนั้นคือใครที่ไหนเล่า คือพ่อของเราเหนือหัวของคนไทย					✓				
			พ่อผู้เปี่ยมล้นด้วยน้ำใจ ขอเทิดทูนพ่อไว้จนวันตาย	✓	✓			✓				

บทเพลงที่ 39 คีตราชั้น

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐	๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖	
คีตราชั้น	2552	ไพเราะ น้อยช้อย	หนึ่งในถิ่นสยาม ลือนามไปทั่วแผ่นดิน คือองค์นวมินทร์ อัครศิลปินแห่งชาติจักรี		✓						
			หนึ่งในถิ่นสยาม ลือนามไปทั่วแผ่นดิน คือองค์นวมินทร์ อัครศิลปินแห่งชาติจักรี		✓						
			เสด็จเถลิงถวัลย์ราชันศักดิ์ศรี มากด้วยบารมี ศาสด์ศิลปินตรีพระภูมินิพนธ์		✓		✓				
			เป็นหนึ่งในพันธรณิน		✓						
			เอกองค์ศิลปินปรนิพนธ์ภูมิพล สุนทรียศาสตร์มหาราชของปวงชน		✓						
			เอกองค์ศิลปินปรนิพนธ์ภูมิพล สุนทรียศาสตร์มหาราชของปวงชน					✓			
			พสกนิกรคนสถิตจักรีราชูปราภยูแห่งชาติสยาม				✓				
			ทรงธรรมองค์กษัตรา เลิศด้วยภูมิปัญญา มหาราชชาติจาอมราชัน				✓				
			ทรงธรรมองค์กษัตรา เลิศด้วยภูมิปัญญา มหาราชชาติจาอมราชัน				✓				
			ขอพระชนม์ จีษะ จีษมา มหินทรา ตีดา จอมราชัน ขอพระชนม์ จีษะ จีษมา มหินทรา...ตีดา...จอมราชัน				✓				

บทเพลงที่ 41 รอยยิ้มของพ่อ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๖/๒๕๕๗	๒๕๕๘/๒๕๕๙	๒๕๖๐/๒๕๖๑	๒๕๖๒/๒๕๖๓	๒๕๖๔/๒๕๖๕	๒๕๖๖/๒๕๖๗	๒๕๖๘/๒๕๖๙
รอยยิ้มของพ่อ	2552	นาย ไชยพงษ์	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้ม ให้คนไทยได้ยิ้มแม่จะอยู่ที่ไหน รักใจของพ่อมีรัก คอยแบ่งปัน ความรักให้กับทุกหัวใจ</p> <p>ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้ม ให้คนไทยได้ยิ้มแม่จะอยู่ที่ไหน รักใจของพ่อมีรัก คอยแบ่งปัน ความรักให้กับทุกหัวใจ</p> <p>วันคืนที่ผ่านไป ยาวนานสักเท่าไร พวกเรายังยิ้มได้เพราะพ่อ จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อ ต่อไป ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้ จะคอยทำสิ่งที่ดี แม้จะมีใครเห็นหรือไม่ เพื่อตอบแทนทุกรอยยิ้มและความสุขความรักที่พ่อให้ไว้ จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อ ต่อไป...</p> <p>เพื่อตอบแทนทุกรอยยิ้มและความสุขความรักที่พ่อให้ไว้ ด้วยหัวใจ... จากหัวใจ...</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 46 ทรงแผ่นดินโดยธรรม

บทเพลง	ชุดแต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐	๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖
ครองแผ่นดิน โดยธรรม	2554	ประภาส ชลศรานนท์	<p>เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุข แห่งมหาชนชาวสยาม</p> <p>ทุกบ้านทุกถิ่น ภูเขาทุกดอยทุกดง หุบเขาทุกภูผาไพรพวง ทุกเขื่อนคลองที่ทุกซอกทุกหนทุกแคว้นดิน นูนเป็นไทย เล็ดจ้า ไปถึงทุกซอกซอมน ดั่งสายฝนโปรยปรายให้คลายทุกข์เข็ญ</p> <p>พระทัยกว้างใหญ่มหาศาล ทรงงานมิเคยว่างวัน พระราชทานความร่มเย็น ด้วยแนวความคิด อันยังยืน พระองค์ทรงเป็น ตำนานของแรงบันดาลใจ ยามทุกข์ยามท้อเมื่อใด พระราชนิพนธ์ สอนสั่ง</p> <p>พระทัยกว้างใหญ่มหาศาล ทรงงานมิเคยว่างวัน พระราชทานความร่มเย็น ด้วยแนวความคิดอัน ยังยืน พระองค์ทรงเป็น ตำนานของแรงบันดาลใจ ยามทุกข์ยามท้อเมื่อใด พระราชนิพนธ์ สอนสั่ง</p> <p>เมื่อตกลงไปในน้ำ อย่างวิถาถมาเมื่อไรจะถึงฝั่ง จงว่ายน้ำไปด้วยพลัง วายด้วยธรรมของความ เพียร ... พระราชดำรัสตั้งแสงเทียน ส่องให้ที่เห็นถึงปลายทาง</p> <p>... แม่นยามไต่บ้านเมืองจะมีตมณ เหลือแต่แทนทางเดินที่วนเวียน พระราชดำรัสตั้งแสงเทียน ส่องให้เห็นถึงปลายทาง</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 58 สติในใจไทยนิรันดร์

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐	๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖	
สติในใจไทย นิรันดร์	2557	ศิวินี นันดา	<p>พระครุฑราชย์ ครองใจ ราษฎร์ทุกถิ่นไทย อบอุ่นด้วยพระบารมีญา องค์นิรมิตร์มหาธาตุตั้งผืนฟ้า โอบป้องผองชนพื้นภัย</p> <p>พระครุฑราชย์ ครองใจ ราษฎร์ทุกถิ่นไทย อบอุ่นด้วยพระบารมีญา องค์นิรมิตร์มหาธาตุตั้งผืนฟ้า โอบป้องผองชนพื้นภัย</p> <p>พระครุฑราชย์ ครองธรรม ทั่วทุกเขตคามเกริกเกียรติ พระยศเกรียงไกรองค์ภูมิพลพระภูว ไนย ราษฎร์ต่างเทิดไถ้ เต้นอยู่กลางใจไทยทุกคน</p> <p>พระครุฑราชย์ ครองธรรม ทั่วทุกเขตคามเกริกเกียรติ พระยศเกรียงไกรองค์ภูมิพลพระภูว ไนย ราษฎร์ต่างเทิดไถ้ เต้นอยู่กลางใจไทยทุกคน</p> <p>ยามพระแสงมสรวลโลกสดใส ราษฎร์ซึ่งตรึงใจ ดวงตัยสุขสัน พระบารมีแผ่ไกลไปทั่วแห่งหน ทุ่บ้านตำบล ทรงพระเมตตา</p> <p>พระครุฑราชย์ ครองไทย ครองทั้งจิตใจ หมู่เหล่าของชาวประชา องค์ภูมิพลนิรมิตร์ฯ ยิ่งใหญ่ล้ำฟ้า สติในใจไทยนิรันดร์</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

บทเพลงที่ 66 ร่มเกล้าชาวประชาหมทราช

บทเพลง	ผู้แต่ง	ชื่อเพลง	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙
ร่มเกล้าชาว ประชาหมทราช	ก.ป.น.	๒๕๕๓	<p>สยามจะงามสมนามแหลมทอง ด้วยสองต้นเกล้าป้องปวงประชา เหมือนฉัตรทองคำผ่อง ภัยนานา ปกป้องรักษาราษฎร์ประชาอันใจ สยามจะงามสมนามแหลมทอง ด้วยสองต้นเกล้าป้องปวงประชา เหมือนฉัตรทองคำผ่อง นานา ปกป้องรักษาราษฎร์ประชาอันใจ</p> <p>พระทนต์สยเสกนสายชลใจ เย็นกว่าสายฝนองค์ภูมิพลภูวนัย</p> <p>เมื่อราษฎรไร้สุขต้นเกล้าเป็นทุกซ່อนพระทัย เมื่อราษฎรมีภัย ๖ เสด็จไปพื้นที่</p> <p>พระมหากษัตริย์เกล้าเลิศ ขอบุณขอเทิดชูพระบารมี ข้าบาททั้งหลายขอถวายความภักดี แต่สองต้นเกล้าจักรีวงศ์องค์ไผทา</p> <p>ด้วยเดชพระบารมีต้นเกล้า เหมือนอนุอยู่ได้ร่มเงาพฤกษาใหญ่ สยามจึงสมนามความเป็น ไทย ไพร่ฟ้าหน้าใสสุขใจทุกคนเทอญ</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 67 ร่มพระบารมี

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๕๖๕๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖	๕๖๕๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖๖
ร่มพระบารมี	พ.ป.ป.	เจ้าอยู่หัว ๑๐๒๕๑๖	ร่มราชพฤกษ์ของถิ่นแผ่นดินไทย จิ่งรั้งร่มร่มใจได้สุขสานต์	✓	✓					
			กองทุนการศึกษาพระราชทาน ยิ่งเบิกบานร่มบุญพระบารมี		✓					
			สร้างคนดีมีวิชาคุณค่าล้ำน สร้างชาติชนให้ภูมิภักดีมีศักดิ์ศรี			✓				
			สร้างจิตสำนึก ชีวิตนี้ เราจะเป็นคนดีของบ้านเมือง				✓			

บทเพลงที่ 69 ภูมิพลมหาราช

บทเพลง	ผู้แต่ง	ชื่อประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐/๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖	๒๕๖๘/๒๕๖๙
ภูมิพลมหาราช	ป.ป.ช.	(๒๕๕๓ ๒๕๕๔) ๕๐๕๑	<p>น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อม ขอเดชะ สมเด็จพระภูมิพลมหาราช ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ สมเด็จพระภูมิพลมหาราช</p> <p>ข้าพท้อเจ้าชาวไทยทั้งชาติ ขอน้อมอภิวาทิต์เบื้องบาทบุรุษี พร้อมใจกันประกาศพระบารมี ด้วยความจงรักภักดี บรมจักรี ภูมิพล</p> <p>สมเด็จพระภูมิพลมหาราช ไทยทั้งชาติทั่วแหล่งทุกแห่งหน สุลลารายณ์ด้วยบารมีภูวตล ประชาชนเทิดไรรังยั้งปิตริ</p> <p>สมเด็จพระภูมิพลมหาราช ประชากรราษฎร์สุขเกษมสโมสร พระกรุณาทั่วทางอาณาทร พสกนิกรตั้งลูกของทรงธรรม</p> <p>ทรงเป็นมหาราชในดวงใจชาวไทยทั้งหน้า เทลตาประชาเทิดพระองค์เป็นมิ่งขวัญ ต่างจงรักภักดี ต่างพร้อมยอมพลีชีวน แต่ภูมิพลราชัน องค์ด้ตรชัย ...</p> <p>...ปวงประชาพร้อมใจถวายพระพรภูมิ มหาราชมหาราชินี เป็นศรีสง่าประชาชาติไทย ไชโย ไชโย ไชโย</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

บทเพลงที่ 72 พลังแห่งแผ่นดิน (เฉลิมพระเกียรติสดุดีพระราชปณิธาน)

บทเพลง	ผู้แต่ง	ชื่อเพลง	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
พลังแห่งแผ่นดิน (เฉลิมพระเกียรติสดุดีพระราชปณิธาน)	ม.ป.จ.	๒๕๕๖	เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม พระราชดำรัส มหาราชภูมิพลา เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน ชาวสยามทุกคน ซึ่งในพระบารมี รมบุญ พระสยามินทร์ อาบธารน้ำพระทัย ไปทั่วปฐพี รมเย็น ด้วยแมกไม้ขจี ได้ละอองธุลี ที่ทรงเมตตา สูดดิน ถิ่นแหลมทอง พระทรงมอง มุ่งพัฒนา แหล่งน้ำ ที่ขพันธุ์ ธิัญญา เลียงเหล่าประชา ไพโรฟ้าหน้าใส ทรงเป็นพลังแห่งแผ่นดิน พระนวมินทร์มหาราช พ่อไทย ทรงเป็นพลังนำชาติก้าวไป พระทรงงานหนักเพียงไหนดูได้เห็น หยาดสายพระเสโทพอสยาม หยอดซึ่ม ให้เขตคามไทยชื่นเย็น องค์กรภูมิพลา เอกองค์มหाराเชนทร์ พระทรงเป็น พลังแห่งแผ่นดินไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				๒๕๕๗	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 83 หยดน้ำตาแห่งความอาดูร

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๕/๕	๖/๖	๗/๗	๘/๘	๙/๙	๑๐/๑๐	๑๑/๑๑	
หยดน้ำตาแห่ง ความอาดูร	2559	สุวิภาคุณ อินทร์ไทร	<p>น้ำตาทุกหยด หลั่งรดนงหน้า กราบเบื้องบาทา พระพ่อแห่งไทย วิโยคอาดูร ลินศุนย์รวม ใจคนไทยร้องไห้ ร่ำทวารารณ์</p> <p>ทุกคำพ่อให้ ผากไว้คุณค่า เป็นปรีชญา และเป็นคำสอน ด้วยความห่วงใย ในราษฏร์ ดับความทุกข์ร้อน ที่วังชานินทร์</p> <p>เจ็ดสิบปีแล้ว ที่โลกประจักษ์ พระผู้เป็นหลัก พลังแห่งแผ่นดิน ทรงงานเหนียวหนัก มาทาง ชีวิต เอกอภิมินทร์ พระเกียรติก่ากาย</p> <p>น้ำตาทุกหยด หลั่งรดลงทั่ว พ่ามิตสลับ ใจมีตสลับ ใจมีตสลับ ใจมีตสลับ น้อมลงทจรุดกาย สะอื้นรำไห่ ถวายบังคม</p>	✓	✓			✓		✓	✓

บทเพลงที่ 85 รักในดวงใจนรินทร์

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๕/๕๕๖๖๗	๕/๕๕๖๗๘	๕/๕๕๖๗๘๙	๕/๕๕๖๗๘๙๐	๕/๕๕๖๗๘๙๐๑	๕/๕๕๖๗๘๙๐๑๒	๕/๕๕๖๗๘๙๐๑๒๓		
รักในดวงใจ นรินทร์	2559	นพพร พงษ์กุล	<p>แว่วเสียงราษฎร์ รั้าให้นยามค่ำ สายฝนพรำ แผ่นดินของเราเอง เมื่ออาทิตย์อัสดงลาน้ำตานอง สายลมต้อง แสงเทียนดับ ลับชัวกาล ศุภรัศมีลักษณะ บังคมลา พระมหามงคล ไ้อ้ ค่ำแล้ว ในภมลินค้ำหวาน คีนไร่เดือน ลมหนาวนหนาวนาน กว่าจะผ่านหัวงเวลา ชะตาชีวิต เมื่อโสมส่อง เตือนใจ ให้อยู่อยู่ ทักอาลัย ยิมผู้ ประกอบกิจ เพื่อความฝันอันสูงสุด จักอุทิศ หวังตามรอยบาทพิตร ด้วยใจภักดี</p> <p>ผ่านยามเย็น เห็น แสงเดือน ที่เคลื่อนคล้อย เราผู้คอยอดทนให้ชนประจักษ์ ทำความดีด้วย ดวงใจกับความรัก เพื่อทรงพัก โกลกังวล ที่บนฟ้า</p> <p>เจ้าแก้วตาขวัญใจ อยาให้ทวน จงช่วยชวกันฝัน ถึงวันหน้า ใจ لرุ่งแล้ว ประเทศไทยเฝ้าตา พระราชาสถิต ในดวงใจนรินทร์ รักนี้จะอยู่ในดวงใจ นรินทร์</p>	✓			✓			✓		

บทเพลงที่ 86 จากลูกของแผ่นดิน

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์									
				๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙			
จากลูกของแผ่นดิน	2559	คุณหญิงอรุณศรี นามะ	มองรูปพระเจ้าอยู่หัว ผู้เปรียบดังพ่อของชาวประชา ยังคิดถึงวันนั้นที่พ่อเดินนำพวกเรา เรื่อยมาคือช่วงเวลาแสนโชคดี	✓	✓	✓	✓						
			มองรูปใบเตยใจหาย ตื่นขึ้นมาไม่มีพ่อวันนี้ เหม่อมองฟ้าไม่รู้ชะตาที่มี ชีวิตลูกของแผ่นดิน ต้องไร้พ่อนำทาง		✓								
			ในใจอ่อนล้าเหมือนน้ำตาไม่ยอมหยุดไหลแล้วนับจากนั้นจะไปทางไหน	✓									
			มองดูรูปนั้นเรารักของท่านในหัวใจ เราดูพ่อไม่เคยทิ้งเรา ยังมีรอยเท้าให้ก้าวตามต่อ มีคำสอนของพ่อนำทางต่อไป เหมือนยังมีแสงทอง แสงเรืองรองยังส่องทางให้ใจ จับมือกัน จะจับมือไว้เป็นหนึ่งเพื่อพ่อเรา	✓	✓	✓				✓			
			สิ่งที่ทำไว้จะสานทำต่อ สิ่งที่พ่อตั้งใจจะไม่หายไป จากลูกๆ ของแผ่นดิน อยากให้เราได้อินบนฟ้าไกล จะดูแลแผ่นดินนี้ที่พ่อห่วงใย ให้ดีงามยั่งยืน	✓							✓		

บทเพลงที่ 87 พระองค์ยังอยู่

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์									
				๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖			
พระองค์ยังอยู่	2559	นพ.วิบูลย์ ๒๖๖๖๖๖๖๖	โอม..สิขินวิพนม กราบก้มบูชา หยตฝนมนต์พระมโหรี เขตชูพระบารมี					✓					
			โลกไว้อาลัย โศกเศร้าอารมณ์ ส่งผลสะท้อนให้เราารักกัน ตั้งคำสอนของพ่อ ให้พอบรรทมพักอยู่บนฟ้า ณ ที่ประทับกษัตริย์ตรา อยากจะบำเพ็ญ เข้ายืนเฝ้าภาวนา ทำพระประสงค์ ให้สมได้ตั้งพระหทัย ท่านเสด็จกลับสวรรคตไกล แต่เหตุใดยังคงลอยไกลซัด ผ่านนานนับเดือนปี ไม่คลาย จงรักภักดี ตั้งเหมือนพระองค์.....ยังอยู่				✓			✓			

บทเพลงที่ 90 พ่อหลวงในดวงใจนิรันดร์

บทเพลง	ผู้ประพันธ์	ชื่อเพลง	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์								
				๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖	๒๖๕๕๖๖๖		
พ่อหลวงในดวงใจนิรันดร์	สุปวีญ โสภณ	2559	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>ปล่อยน้ำตา..ให้ไหลไป ซึมซับไว้ให้แน่นอน นาน วรรกายพ้อหยุดพัก</p> <p>สายใยรักไม่หยุดสิ้นรอยเติม ๆ ที่พ่อวางไว้ ดั่งโคมไฟส่องแผ่นดิน มุ่งทำดี หมั่นทำกิน</p> <p>ชนทุกถิ่นน้อมนำพา</p> <p>หนึ่งในโลก หนึ่งในสวรรค์ หนึ่งในเวทย์ หนึ่งในทุกทล้า พ่อทรงเพียงสละกายา</p> <p>เปี่ยมพระปรีชาที่สิ้นแผ่นดิน</p> <p>ขอถวายความอาลัย..ด้วยหัวใจสลายสิ้น ลูกจะตามรอยพระบาททุกแผ่นดิน..</p> <p>ตราปลื้มนิรันดร์</p> <p>ขอถวายความอาลัย..ด้วยหัวใจสลายสิ้น ลูกจะตามรอยพระบาท..ทุกแผ่นดิน..แห่งพ่อ</p> <p>หลวงในดวงใจ นิรันดร์</p>	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
				✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 92 ภาพจำ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์									
				๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕	๕/๕๕๕๕๕๕			
ภาพจำ	2559	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	ภาพจำติดตา ภาพจำดีใจ ภาพพอเคลื่อนไหว เดินผ่านไปมา ไม่เคยหยุดเลย	✓	✓			✓					
			ภาพจำติดตา เมื่อมีทุกข์ภัย ภาพพอเคลื่อนไหว ใส่ใจปรึกษา ไม่เคยเหน็ดเหนื่อย	✓	✓			✓					
			โอ...พอจากไปแล้ว โอ...ไม่มีพ้อแล้ว พายยังมีตมมน ฝนโปรยกระหน่ำ เพลงเศร้าตีน้ำยังดำ หม่น คนเลือกบนหยาดน้ำตา โอ...พ้อจากไปแล้ว โอ...ไม่มีพ้อแล้ว พายยังมีตมมน ฝนโปรยกระหน่ำ เพลงเศร้า ตินยังดำหม่น คนเลือกบนหยาดน้ำตา ภาพจำ ติดตา ภาพจำดีใจ ภาพพอเคลื่อนไหว อยู่ในใจ...ตลอดกาล	✓	✓			✓					

บทเพลงที่ 96 ๑๓ ตุลาคม หนึ่งทุ่มตรง

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๑. ๑๓ ตุลาคม	๒. หนึ่งทุ่มตรง	๓. หนึ่งทุ่มตรง	๔. หนึ่งทุ่มตรง	๕. หนึ่งทุ่มตรง	๖. หนึ่งทุ่มตรง	๗. หนึ่งทุ่มตรง
๑๓ ตุลาคม หนึ่งทุ่มตรง	2559	ชรัสโรจน์ วรรณวิจิตร	<p>หนึ่งทุ่มตรง น้กลงหน้าทีวี หนึ่งทุ่มตรง รอดูข่าวในวันนี้ วันที่ ๑๓ ตุลาคม วันที่ฟ้าหม่นมืดพอดี</p> <p>คำคืนนี้รู้สึกไม่สบายใจ ได้ยินได้ฟัง ฟังมาเนิ่นนาน ได้ยินได้ฟัง อีกครั้งในวันนี้ ตั้งแต่</p> <p>ตอนเช้าเป็นต้นมา และยังหนาหูขึ้นทุกที คำคืนนี้รู้สึกไม่สบายใจ</p> <p>แม้จะเตรียมตัวมาตั้งนาน ฉันก็ยังท้อไหว แม้จะเตรียมใจมาตั้งนาน ฉันยังแทบขาดใจ</p> <p>หนึ่งทุ่มตรง น้กลงหน้าทีวี ข่าวที่ได้ยิน คือสิ้นแล้วในวันนี้ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ร.ศ.๒๓๕ พอดี</p> <p>ไม่มีอีกแล้ว ในวันนี้ แทบสิ้นใจ ไม่มีอีกแล้ว ในวันนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 98 ช้างบนฟ้า

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖/๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖/๑๖๖๓๖๖/๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖/๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖/๑๖๖๓๖๖	๑๖๖๓๖๖
ช้างบนฟ้า	2559	อภินันท์ ๑๖๖๓๖๖ ๑๖๖๓๖๖ ๑๖๖๓๖๖	<p>คำว่าวันนี้ต้องมาถึง แต่เพิ่งรู้ถึงความทรमान ใจแทบสลาย อยกี้ให้กลายเป็นแค่ฝัน เมื่อตื่นพลัน โลกคงยังสุสันต์... เช่นก่อน</p> <p>รู้ได้จากตรงนั้นช่างแสนไกล แต่ก็ยังแห่งนมนองไป ช้างบนนั้น ถึงจะอยู่ไกลฟ้า ผากดวงดาว ทุกดวงรำพัน ว่าได้ฟ้าทุกวัน ยัง..ห้วงหา</p> <p>ทั้งที่บอกให้ใจเข้มแข็ง แต่ก็เหมือน ไร้เรียวแรง อ่อนล้า นับล้านถ้อยคำ อยากครวญผากฟ้า กลับเป็นเพียงน้ำตา ไหลมาแทน</p> <p>ทั้งที่ทำใจให้เข้มแข็ง แต่ยังมีน้ำตาตกตา กลืนไม่ไหว แม้ใจรู้ว่า ช้างบนฟ้า ไม่ยอมให้ใครร้องไห้</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 100 พ่อครับ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๖ โศกนาฏ	๒๗ ละคร	๒๘ อนุสรณ์	๒๙ อนุสรณ์	๓๐ อนุสรณ์	๓๑ อนุสรณ์	๓๒ อนุสรณ์
พ่อครับ	2559	ปวีณา อธิษฐาน	<p>พจนานุกรมว่าฝนที่ฟ้าที่ร่วงโรย ลมพัดโดยไม่อาจเคลื่อนผ่านภาพจำของหัวใจ</p> <p>ก็เรื่องราวที่พ่อสร้างสรรค์มากกว่าเมฆที่หาย ก็ล้นในใจพ่อให้ใช้ เพื่อจดจำ</p> <p>ฉันมีวันนี้ได้เพราะอะไร เพราะใคร ถ้าไม่ใช่ เพราะพ่อคนนี้ เกิดอีกทีก็ครั้ง</p> <p>ก็ยังต้องการจะเป็นลูกพ่อ</p> <p>พรขอเพียงที่ขอ ฟ้าโปรดบันดาลให้เป็นจริง สิ่งอื่นหมั่นลุ้นกันใด ๆ ไม่ต้องการเลยสักสิ่ง</p> <p>ลูกขอแอบอิงใต้พระบารมีของพ่อ ไม่ว่าชาติไหน</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 101 บทเพลงของพ่อ

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐	๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖
บทเพลง ของพ่อ	2559	ศรีชัย ดิษฐ์	<p>ทุกครั้งที่ฉันได้ฟังบทเพลงของพ่อ เห็นภาพพ่อเล่นดนตรี ฉันก็สุขใจ ต่อให้ไกลไปสุดแดนดิน หัวใจเรายังไต่ยีน อยู่แห่งไหนใด เหมือนท่านอยู่ใกล้</p> <p>หากลูกได้มีโอกาสร้องเพลงถึงพ่อ ก็ไม่เอาหากำไยเพียงพอ เพื่อบรรยายทุกสิ่งที่ท่านเคยได้ทำ ลูกทุกคนยังจดจำ ช่างมากมาย มากมายเหลือเกิน</p> <p>ในหัวใจหลายครั้งมีพ่อมอบพลังให้สู้ คอยชี้ทาง ให้รู้ มีบทเรียนไว้คอยหนุนใจทุกครั้งที่ถูกไต่ยีน เพลงของพ่อเมื่อไร หัวใจเหมือนมีพลัง</p> <p>ยิ้มสู้ไหว หากฉันได้ร้อง บทเพลงถึงพ่อ ฉันคงจะขอ ร้องว่ารักพ่อ สุดหัวใจมาช่วยกันร้อง แสดงความรักที่มากมาย ให้ทุกท่วงทำนอง ให้ทุกคำที่ร้อง ให้เปล่งออกมาจากความรัก ของหัวใจคนไทย ...</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

บทเพลงที่ 103 ลูกจะขออยู่ใต้จักรีวงศ์

บทเพลง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
			๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖	๒๖๖๖๖๖๖๖
ลูกจะขออยู่ใต้จักรีวงศ์	ชาติไทยตรง	<p>นำตาฉันไหล กับคำที่พ่อตรัสมา มีอะไรหนักหนา เขาก็ไม่รักกัน ฉันเสียใจยิ่งกว่าโดนเผากระดูกในคราวนั้น คนไทยไม่รักกัน แล้วหรือไร ความรู้สึกนี้ คงเป็น ที่ประจักษ์ ว่าพ่อที่เรารัก ต้องเสียใจมากเท่าไร พ่อไม่เคยคิดโกรธ พ่อไม่เคยกล่าวโทษใคร พ่อแค่เสียใจ ว่าทำไมคนไทยไม่รักกัน นำตาพระราชทานรัก ที่เกิดมาเป็นพ่อ ไม่เคยจะท้อ และพ่อยิ่งทรงงานหนัก เพื่อให้ลูกทุกคน คือประชาชนที่ทานรัก พ่อทรง ตรัสเอาไว้ สิ้นปีโครงการ ที่พ่อสร้างไว้ให้เราน้ำ ดิน ฟ้า ภูเขา พ่อสร้างไว้มากมายวันนี้พ่อไม่อยู่ พ่อผู้สรรสร้าง ใต้พ่อทรงเชื่อใจ ลูกขออยู่ใต้จักรีวงศ์</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 105 ฟันบิดา

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์							
				๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒	
ฟันบิดา	2559	สุชาติ ๒๕๖๕	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>เราทุกคน ที่อาศัยบนปลายขวานถึงด้ามจับ ต่างมีบิดา มีองค์ราชาที่เรารักและศรัทธาผ่านกาลเวลา บิดานำพาสายตาพบแสงตะวัน</p> <p>สร้างสรรค์ชีวิต สอนสั่งความคิดให้รู้ว่าไหนที่เรียกว่าผิด ให้เราทุกคนได้พบความพอเพียง ต้องการเพียงพอประมาณเดินบนทางสายกลาง ไม่หนาไม่บาง</p> <p>จะเดินตามทางคำสั่งสอน จะรักกัน เพราะเราคือพี่น้องกัน ได้ตะวันเดียวกัน ได้พระองค์เดียวกัน สานฝันของบิดาทำนุให้ป็นจริง</p> <p>ฟันบิดา ที่ต้องเคยแลมมาด้วยน้ำตา อ่อนล้าเท่าไร ที่มองไปเห็นเลือดไทยแตกสลายไป จากนี้ต่อไป จะไม่ต้องงการสูงเกินกว่าใคร จากนี้จากใจ จะไม่แย่งชิงแข่งขันกันเป็นใหญ่ ...</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

บทเพลงที่ 111 อาลัยพ่อพระปรมินทร

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
อาลัยพ่อพระปรมินทร	2559	สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	<p>สิบสามตุลาสอสงห่าห้าเก้า คนไทยต้องสร้างร่วมกันทั่วทั้งแผ่นดิน พ่อท่านจากไปคนไทยน้ำตาธารารังริน เมื่อพ่อของแผ่นดินได้สิ้นสววรรคต</p> <p>เสียใจเสียใจอย่างสุดซึ้ง คิดไม่ถึงว่าพ่อจะจากเราไป ชาวไทยพร้อมพลีสามัคคีมันไว้ เพื่อถวาย ใ้พ่อ ถู สวรรค์ศาลัย</p> <p>ไอ...คำสั้นสั้นบุญคุณอนันต์ใหญ่หลวง เพื่อคนไทยทั้งปวงได้อยู่สุขสบาย พระองค์ท่านยอม เห็นตเห็นน้อยพระวรกาย เพื่อป้องกันชาวไทยได้ร่มพระบาริบาล</p> <p>จะขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป จะเกิดชาติไหนไหน ขอเป็นลูกพ่ออีกหน ขอได้เป็น ลูกพ่อองค์ภูมิพล ล้นเกล้าของปวงชนชาวไทย</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 113 วันที่พ่อไม่อยู่

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์					
				๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
วันที่พ่อไม่อยู่	2559	อติคุณ วัฒนกุล	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>เงื่อนงำของกาลเวลา ทำให้คนเราต้องไกล แต่รับความจริงไม่ไหว เมื่อพ่อไม่อยู่ หมอกหนาในฤดูฝน บนฟ้าพ่อเป็นเช่นไร สวรรค์จริงใจใช้ไหม ยังอดห่วงไม่ไหว</p> <p>ฝากทุกดวงดาวบนฟ้าฟ้า ส่งต่อทุกหัวใจ บอกให้พ่อรู้ ขอให้พ่อหลับ ฟ้าให้หายเหนื่อย พ่อจะอยู่ในใจ พ่อไม่ต้องห่วง ลูกจะเดินต่อ แบบที่พ่อเคยสอนไว้ ได้กันรอยที่ยังอ่อนแอ</p> <p>วันนี้เพิ่งได้เข้าใจ ร้องเท่าที่พ่ออดไหว สอนใจเราอยู่ เกิดเป็นลูกพ่อคนนี้ ขาดมีเซคตีเหลือเกิน จะขอเป็นดินให้พ่อ ให้พ่อได้เดินทุกขาต่อไป ...</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 119 พลังแสงอาทิตย์

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๖ โศลก	๒๗ ประโยค	๒๘ วรรค	๒๙ ๒/๓/๔/๕/๖/๗/๘/๙/๑๐	๓๐ ๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/๘/๙/๑๐/๑๑	๓๑ ๒/๓/๔/๕/๖/๗/๘/๙/๑๐/๑๑/๑๒	๓๒ ๑/๒/๓/๔/๕/๖/๗/๘/๙/๑๐/๑๑/๑๒/๑๓/๑๔/๑๕/๑๖/๑๗/๑๘/๑๙/๒๐
พลัง แสงอาทิตย์	2559	ธีรยุทธ ชูหมอก, ชัยวัฒน์ วัฒนวงษา	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>คืนราตรีที่แสนมีมิติดอนธการ แม่มีแสงจันทร์แต่น้ำกลตาจมน้ำเห็นทาง แม่ใจยังเด่นแต่กลับรู้สึกว่ามี แสงลลกลาญ แม่น้ำพิภพยังเด่นแต่เหมือนความทุกข์ทรมานอยู่ตลอดกาล</p> <p>... พระอาทิตย์ยังขึ้นเหมือนเดิมเปล่งแสงไม่มีสักวันที่จะมาทำงานช้า รวดของพระอาทิตย์ที่เอ คุณธรรม 7 ข้อ มาแทนแรงม้ายิ่งวัง ทำงาน ยิ่งเร่งทะยานอย่างไม่เคยคิดเหนื่อยถ้า</p> <p>เมื่อฉันเห็นแดดจ้า ฉันคิดถึงพระบารมี ที่ส่องนำทางชาวไทยมาตลอด 70 ปี พื่ออยู่บนฟ้า แต่พออกรักรายอยู่...</p> <p>กัมกราบ ทรงเสด็จสู่สวรรคาลัย ก่อนจะตั้งปณิธานด้วยความรักอาลัย จะเอาคำสอนพ่อเป็นดังแสง นำไปให้เจฟผ่านความมืดในคำศินยาทั่วโลก ...</p> <p>พระองค์ทรงงานไม่มีติดกับแสงสุริยา ส่องให้เห็นความพอเพียงบนมณีขนิมมาปฏิบัติ (ทางสายกลาง) ส่องนำทุกชนชั้นไม่เลือกวรรณะและศักดิ์นา ส่องพระทัยที่องคให้เราปิดทองหลังองค์พระปฏิมา คือพระชัตติยผู้ทรงงานหนักตั้งถิ่นกร (พระอาทิตย์)</p> <p>ให้ความอบอุ่นแก่แสงไพศาลเฝใจเห็นบทบาทของราษฎร์ ให้เห็นทิศทางแล้วให้ความเพียร แหวกว่ายด้วยใจไม่สิ้นไม่คลอน เหมือนพระมหาชนกผู้วาย อรรณพผู้ฝังมิถิถานคร</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่120 จากสวรรค์

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์						
				๒๕๕๓/๒๕๕๔	๒๕๕๕/๒๕๕๖	๒๕๕๗/๒๕๕๘	๒๕๕๙/๒๕๖๐	๒๕๖๑/๒๕๖๒	๒๕๖๓/๒๕๖๔	๒๕๖๕/๒๕๖๖
จากสวรรค์	2559	อภิวรรณ พงษ์วาท	<p>คำ/ข้อความ</p> <p>เคยสงสัยบ้างไหม..ว่าเพราะอะไร เหตุใดจึงรักพ่อ แค่เพียงนึกทุกครั้งก็รู้ในใจ คำตอบช่างง่ายตายก็เพราะ..พ่อมันคือผู้ให้ พ่อรักลูกหมดหัวใจ จดและจำเอาไว้ตลอดมา</p> <p>ทั่วแผ่นดินทุกแคว้น แห่แหนกันใด ๆ จะห่างไกลแค่ไหน ไม่เคยเห็นสักครั้ง..ที่พ่อท้อใจ ต้องเดินไปให้ได้ เพื่อพบ..ไถ่ถามลูกเป็นไง ขาดเหลือพ่อจะทำให้ จะมีราคาคนไหน..เป็นแบบนี้..ไม่มีแล้ว</p> <p>อยากบอกว่าคุณภูมิใจ ได้เป็นลูกพ่อคนนี้ และจะเพียรทำความดี..ให้เป็นที่ภูมิใจพอใจพ่อ ต้องการ จะรักและคอยดูแลกัน จะกิน กี่เดือน กี่ปี และต่อจากนี้.. ให้พ่อได้ยิ้มสักที ...</p> <p>จากสวรรค์</p> <p>จากบนนั้น เมื่อได้เห็นท้องฟ้า ป่าเขาถ้ำธาร จะยำเอนทุกครั้ง และเมื่อได้ฟังเพลง..ของพ่อ บรรเลง ยังจำได้ซึ้งใจ คำสอน..ของพ่อที่มีมากมาย ลูกนั้นจะทำให้ได้ บอกตัวเองเอาไว้ ชั่วชีวิต..ทำเพื่อพ่อ ...</p>	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

บทเพลงที่ 125 ๙ (เก้า)

บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	คำ/ข้อความ	คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์										
				๑/๑๕๗๖	๑/๑๕๗๗	๑/๑๕๗๘	๑/๑๕๗๙	๑/๑๕๘๐	๑/๑๕๘๑	๑/๑๕๘๒				
๙ (เก้า)	2560	พ.อ.ดร.สุวิทย์ ชูเกียรติวิลาศ	เก้าถิ่นเกล้า เก้ากลางใจ ชาวไทยทั่วถิ่น เก้าภูมิภทร ขอน้อมเกล้าองค์พระทรงศรี					✓						
			เก้าถึงฝัน ก้าวทันโลก โศกฤติ เก้าจักรี ก้าวไกลเรา เหลือเลขเก้าไทย				✓							
			มองเลขเก้า อุณาโลม (คล้ายเลขยันต์) ชมเก้าศักดิ์สิทธิ์ ทุกชีวิตน้อมบารมีเก้าให้ไว้				✓							
			ขอก้าวตาม เต็มเลขเก้า ล้านเกล้าไทย จนชีพวาย ถวายให้พระภูมิพล				✓							

ตารางที่ 11 ข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลง

บทเพลงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณฯ (เนื้อร้อง)

บทเพลงเทิดพระเกียรติ				
ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
1	ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น	2492	แก้ว อัจฉริยะกุล	สุนทราภรณ์
2	ทิวาโยโก โหตุ มหาราชา	2493	แก้ว อัจฉริยะกุล	สุนทราภรณ์
3	พระบารมีปกเกล้า	2503	อาจันต์ ปัญจพรรค์	สุนทราภรณ์
4	สดุดีมหาราชา	2507	ชาลี อินทรวิจิตร	สุเทพ วงศ์กำแหง จินตนา สุขสถิตย์ สวลี ผกาพันธ์ นริศ อารีย์ ทะนงศักดิ์ ภักดีเทวา ธานินทร์ อินทรเทพ
5	ร่มเกล้า	2508	ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์	สุนทราภรณ์
6	เหนือเกล้า	2509	สุรัฐ พุกกะเวส	นักร้องวงสุนทราภรณ์
7	รักกันไว้เถิด	2514	นคร ถนอมทรัพย์	นคร ถนอมทรัพย์
8	โชคดีที่มีในหลวง	2520	พิมพ์ปฏิภาณ พึงธรรมจิตต์	ขับร้องหมู่ พิมพ์ปฏิภาณ กรूप
9	สยามราชันย์	2521	พรพิรุณ	ชัยรัตน์ คำฉ้วน
10	เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีก แล้ว	2522	นคร ถนอมทรัพย์ ประพันธ์ สุริยศักดิ์	นคร ถนอมทรัพย์
11	ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ	2539	นคร ถนอมทรัพย์	ศิริจันทร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา นคร ถนอมทรัพย์
12	หนึ่งในโลก	2539	นคร ถนอมทรัพย์, ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	รวมศิลปิน
13	พ่อแห่งชาติ	2539	นคร ถนอมทรัพย์	นคร ถนอมทรัพย์
14	รู้รักสามัคคี	2539	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร นคร ถนอมทรัพย์
15	ต้นไม้ของพ่อ	2539	นิติพงษ์ ห่อนาค	ธงไชย แมคอินไตย์
16	นวรัชจักกรมหาราชา	2542	พรพิรุณ	สุนทราภรณ์

บทเพลงเทิดพระเกียรติ

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
17	ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหา ราชา	2542	ชาลี อินทรวิจิตร อาจันต์ ปัญจพรรค์ สุรพล โทณะวณิก เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษมณกิจ	รวมศิลปิน
18	ของขวัญจากก้อนดิน	2542	นิติพงษ์ ห่อนาค	ธงไชย แมคอินไตย์
19	รอยเท้าของพ่อ	2542	สำราญช่วยจำแนก	สำราญ ช่วยจำแนก
20	รอยเท้าพ่อ	2542	มาลีวัลย์ เจมีน่า	มาลีวัลย์ เจมีน่า
21	ถวายสัจจา	2549	รศ.ดร.คุณหญิงวินิดา ดิถียนต์	สุนทรภรณ์
22	King Of Kings	2549	สุรวัช สุขเสวี	รวมศิลปิน
23	คุณธรรมสี่ประการ	2549	นคร ถนอมทรัพย์	อูมาพร บัวพึ้ง พรเทพ เทพรัตน์
24	ถวายพระพร 60 ปี	2550	พรศุณี วิชเวช	พรศุณี วิชเวช
25	80 ปี พ่ออยู่หัว	2550	ยีนยง โอภากุล	คาราบาว
26	แปดสิบพรรษามหามงคล	2550	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร สุวัจชัย สุทธิมา
27	พ่อแห่งแผ่นดิน	2550	ชาลี อินทรวิจิตร, อาจันต์ ปัญจพรรค์, สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์, สุรพล โทณะวณิก	รวมศิลปิน
28	ตามรอยพ่อ	2550	ยีนยงโอภากุล	คาราบาว
29	เพชรแห่งแผ่นดิน	2550	ชัยรัตน์ วงศ์เกียรติขจร	ขับร้องหมู่
30	รูปที่มีทุกบ้าน	2550	นิติพงษ์ ห่อนาค	ธงไชย แมคอินไตย์
31	พ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง	2550	วราห์ วรเวช	ธงไชย แมคอินไตย์
32	เทิดพระเกียรติภูมิพล มหาราช	2550	วราห์ วรเวช	ขับร้องหมู่
33	ฝนพระราชทาน	2550	วราห์ วรเวช	พ.ญ. พันทิวา สินรัชตานันท์
34	พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู	2550	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	ด.ญ.พิมพ์ธรร บุษยรังคะ

บทเพลงเทิดพระเกียรติ

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
	(ภาคกลาง)			
35	พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคเหนือ)	2550	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร โยนก นาคพันธุ์	ด.ญ.ฉันทวนิช ศรีสมเพ็ชร
36	พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคอีสาน)	2550	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร สมพจน์ สิงห์สุวรรณ	ด.ญ.ณัฐกานต์ ชาญกว้าง
37	พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคใต้)	2550	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	ด.ญ.สุธีรฉวี ศรีเพ็ชร
38	พ่อของเรา	2551	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	วงแสมเมอร์
39	คีตราชน	2552	โอฬาร น้อยช้อย	สุเทพ วงศ์กำแหง อุมภาพร บัวพึ่ง (ร้องนำหมู่)
40	ดุจมหาธรรมา	2552	บอย โกสิยพงษ์ อภิวัชร เอื้อถาวรสุข นที เอกวิจิตร	3am/ อู๋
41	รอยยิ้มของพ่อ	2552	บอย โกสิยพงษ์	รวมศิลปิน
42	ผู้ปิดทองหลังพระ	2554	ยีนยง โอภากุล	คาราบาว
43	ตามรอยพระราช	2554	ชนะ เสวีกุล, นิติพงษ์ ห่อนาค	ธงไชย แมคอินไตย์
44	ในหลวงของแผ่นดิน	2554	วิเชียร ตันติพิมลพันธ์	รวมศิลปิน
45	ขอเป็นข้าราชการทุกชาติ ไป	2554	นิติพงษ์ ห่อนาค	อัสนี วสันต์ โชติกุล
46	ครองแผ่นดินโดยธรรม	2554	ประภาส ชลศรานนท์	รวมศิลปิน
47	บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน	2554	ธานินทร์ เคนโพธิ์	รวมศิลปิน
48	ธงนำชีวิต	2554	สีฟ้า	รวมศิลปิน
49	พระราชเป็นประมุขของ ประชาชน	2555	สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี	รวมนักร้องศิลปิน แห่งชาติไทยสากล, ไทยลูกทุ่ง และสโมสรร นักเพลง
50	ในหลวงในดวงใจ	2555	กมลศักดิ์ สุนทธานนท์	ธงไชย แมคอินไตย์
51	๘๔ พรรษา ดวงใจราษฎร์	2555	ธนชัย อุชชิน	ธนชัย อุชชิน

บทเพลงเทิดพระเกียรติ

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
	ปราชญ์แห่งน้ำ			
52	อยู่อย่างพอเพียง	2555	สุรภักษ์ สุขเสวี	สำราญ ช่วยจำแนก
53	ลำนาคำพ่อสอน	2555	ณธนา หลงบางพลี	ธนพร แวกประยูร
54	คำพ่อสอน	2556	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	ดุริยางค์ทหารบก
55	พระราชครูทรงธรรม	2556	กมลศักดิ์ สุนทานนท์ ปิติ ลิ้มเจริญ	ธงไชย แมคอินไตย์
56	พ่อเจ้าหลวง ทรงพระ เจริญ	2556	สุพจน์ ชีรานนท์	สุพจน์ ชีรานนท์
57	ลูกไม้ของพ่อ	2556	บ.มายด์แอทเวิร์ด จำกัด	พลพล พลกอง เส็งพิชญะ นิธิไพศาล กุล หฤทัย ม่วงบุญ ศรี ชีรณัฐ ยูสานนท์ นาวิณ เขียวพลกุล
58	สลิตในใจไทยนิรันดร์	2557	สุวัฒน์ ไวจรรยยา	วีระชัย สุรนิวงศ์
59	ดาวเรืองประเทืองไทย	2557	สุวัฒน์ ไวจรรยยา	สมชาติ ชนาเทพ (นำหม่อม)
60	แสงสว่างกลางใจ	2557	ธนพร แวกประยูร	ธนพร แวกประยูร
61	บทเพลงแห่งฟ้า มหาศีตราชั้น	2558	พชรพัชร นรารัตน์วันชัย	จินตนา สุขสถิตย์ นคร ถนอมทรัพย์ ศ.ดร. น.พ. ธีรภัทวิวัฒน์ นรารัตน์วันชัย ชัชชัย สุขาวดี อิสริยา คูประเสริฐ กันยารัตน์ กุญสุวรรณ
62	เจ็ดสิบปี พระราชาภูมิพล	2559	ว. วัชฎยานันท์	จ.ส.อ. จุฑาคุณ รังสรรค์ ฐิติรัตน์ สำราญเรืองจิตต์
63	เหตุผลของพ่อ	2559	กมลศักดิ์ สุนทานนท์	ธงไชย แมคอินไตย์
64	สลิตในหทัยราษฎร์	ม.ป.ป.	แมน สุปิติ	สวลี ผกาพันธ์
65	ทรงพระเจริญ	ม.ป.ป.	ศักดิ์ เกิดศิริ	ชรินทร์ นันทนาคร
66	ร่มเกล้าชาวประชา	ม.ป.ป.	สุรัส พุกกะเวส	สันติ ลุนเผ่

บทเพลงเทิดพระเกียรติ

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
	มหाराช			
67	ร่มพระบารมี	ม.ป.ป.	จำลอง เขยอักษร	สโมสรมักเพลง
68	พระพ่อภูมิพล	ม.ป.ป.	นคร ถนอมทรัพย์ ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	โฉมฉาย อรุณฉาน จิตรกร ตั้งตรงจิตร
69	ภูมิพลมหाराช	ม.ป.ป.	ศักดิ์เกษม หุตาคม	นคร ถนอมทรัพย์ สวลี ผกาพันธ์
70	สวนสองแสน ที่แสนสวย	ม.ป.ป.	พีระ ตรีบุปผา	จิตติมา เจือใจ
71	เรารักในหลวง	ม.ป.ป.	อวยชัย วิทิสลัดดา	สหพันธ์คนดนตรีแห่ง ประเทศไทย
72	พลังแห่งแผ่นดิน (เฉลิมพระเกียรติสดุดีพระ ราชปณิธาน)	ม.ป.ป.	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร	นคร ถนอมทรัพย์ (นำ หมู่)
73	พระเจ้าแผ่นดิน	ม.ป.ป.	พหลพัชร นรารัตน์วันชัย	นพ. ปิติ พลังวชิรา
74	พระบารมีปกเกล้า	ม.ป.ป.	พยงค์ มุกดา	สันติ ลุนเผ่ สมศรี ม่วงศรีเขียว
75	พระมหากษัตริย์คุณ	ม.ป.ป.	ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวัน	คณะนักร้องประสาน เสียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
บทเพลงแด่พระเจ้าผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
76	พระภูมิพลมหाराชรำลึก	2559	นคร ถนอมทรัพย์	ศิลปินสโมสรมักเพลง
77	พ่อ ของแผ่นดิน	2559	พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
78	ลอย	2559	ศุ บุญเลี้ยง	วัชรระ ปานเอี่ยม วิยะดา โกมารกุล ฒ นคร
79	เพื่อพ่อ	2559	พฤษัช พักตร์ใส	ดวงดาว ทินโรจน์ ประสานเสียง ชัยญาณภักดิ์ ภูวโชติพิพัฒน์ ภคณภักดิ์ ภูวโชติพิพัฒน์
80	ใต้ร่มพระบารมี	2559	สุรพันธ์ ชาญวิษณานันต์	พลพล พลกองเส็ง

บทเพลงแด่พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
81	พ่อภูมิพล	2559	ยีนยง โอภากุล	ยีนยง โอภากุล
82	ตามรอยเท้าพ่อ	2559	โอ ทรงธรรม ฐปแก้ว	ปู รำมะนา
83	หยดน้ำตาแห่งความอาดูร	2559	ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร์	หัสพงค์ วงษ์ศรีวิลาส
84	แก้วตาในดวงใจ	2559	สุรพันธ์ ชาญวิชนานันต์	รวมศิลปิน ช่อง ๗
85	รักในดวงใจนิรันดร์	2559	ชนกพร พัวพัฒนกุล	ชมรมดนตรีสากล สโสมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
86	จากลูกของแผ่นดิน	2559	วิเชียร ตันติพิมลพันธ์	รวมศิลปินแกรมมี่
87	พระองค์ยังอยู่	2559	ดนุพล แก้วกาญจน์	ดนุพล แก้วกาญจน์
88	เรื่องเล่าจากพ่อแม่	2559	พิชญ์เฉลิม เหล่าวานิช	พิชญ์เฉลิม (ไลน์บอย)
89	พระราชานันทาน	2559	มาเซน อาลี ซาห์	ด.ญ.ศิริประภา ศรีพิบูลย์ Aiko Tanaka, Evelyn Cannon, Emily Cannon Pye Pimviriyakul คอรัส เด็กๆ และ ประชาชนจิตอาสา อำนวยการ ผลิต เสถียรธรรมสถาน
90	พ่อหลวงในดวงใจ นิรันดร์	2559	สบชัย ไกรยูรเสน	สบชัย ไกรยูรเสน
91	มองบนฟ้า	2559	ชินวุฒิ วัฒนาสัจจา	รวมศิลปิน
92	ภาพจำ	2559	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์
93	ฉันเกิดในรัชกาลที่ ๙	2559	เสกสรร สุขพิมาย	รวมศิลปิน เยสส์ เร็คคอร์ด
94	กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล	2559	ตรีัย ภูมิรัตน์	ศิลปินค่ายสไปร์ซซี่ ดิสก์
95	สีดาทั้งแผ่นดิน	2559	ลิลลี่แดง	ขับร้องหมู่ สหพันธ์คนดนตรีแห่งประเทศไทย
96	๑๓ ตุลา หนึ่งทุ่มตรง	2559	ธเนศ วรากุลนุเคราะห์	ธเนศ วรากุลนุเคราะห์
97	รักเพื่อพ่อ	2559	สถาปัตย์ โรนิตภาพ สิงโต นำโชค	สิงโต นำโชค
98	ข้างบนฟ้า	2559	พรลพัชร นรารัตน์วันชัย	อิรวัด อารีกิจ
99	ภาพจากหัวใจ...ให้พ่อ	2559	สุรภักษ์ สุขเสวี อมรสดา กาญจนภิ	ที Jetset'er Feat" บีน จูลศักดิ์ & โก้ Mr" Saxman
100	พ่อครับ	2559	ปฎิเวธ อุทัยเฉลิม	ฟองเบียร์ ปฎิเวธ อุทัยเฉลิม

บทเพลงแต่พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
101	บทเพลงของพ่อ	2559	ศรัย ภูมิรัตน์	รวมศิลปิน
102	คนไทยของพระราชา	2559	ปฎิเวธ อุทัยเฉลิม	รวมศิลปิน
103	ลูกจะขออยู่ใต้จักรีวงศ์	2559	ชาลี เทียงตรง	โป่ง หินเหล็กไฟ ชาลี เทียงตรง
104	คำสอนของพ่อ	2559	ปู้ สวีเดน	เพชร ภูผา
105	ฝันบิดา	2559	สุชาติ แซ่เห้ง	สุชาติ แซ่เห้ง
106	น้ำตาประชาชนไทย	2559	ชัยรัตน์ วงศ์เกียรติขจร	วรวุฒิ กะเต็มหมัด
107	ส่งเสด็จเขื่อน้ำตา	2559	นิภา บางยี่ขัน	สุพจน์ ชีรานนท์
108	บ้านของพ่อ	2559	ธนโชติ ชูชาติไทย	เอกชัย ศรีวิชัย มโนราห์ไพศาล
109	ลูกขอสัญญา	2559	ขจรเดช พรหมรักษา	เดชา โคนาโล เมธี อรุณ อาทิตย์วาท คงมาลัย
110	พ่อของฉัน	2559	วิรดา วงศ์เทเวัญ	วิรดา วงศ์เทเวัญ
111	อาลัยพ่อพระปรมินทร์	2559	ชยพัฒน์ มหาวรสิทธิกุล	ชยพัฒน์ มหาวรสิทธิกุล
112	ราชันนักพัฒนา	2559	น้อย นพแก้ว	น้อย นพแก้ว
113	วันที่พ่อไม่อยู่	2559	อศิร วงษ์เซ็ง ธนกฤต พานิชวิทย์	Wan Brothers Feat. Jugg Chawin
114	คิดถึงพ่อ	2559	ชนัธธา สายศิลา	Retrospect
115	หัวใจของพ่อ	2559	วิเชียร ตันติพิมลพันธ์	อัสนี โชติกุล ปาล์มมี ปานเจริญ
116	ตัวรักของพ่อ	2559	กวีดา ก้องกิตากร	รวมศิลปิน
117	เดินตามรอยเท้าพ่อ	2559	รวมศิลปิน	รวมศิลปิน
118	เสด็จประทับอยู่	2559	อิทธิพงศ์ กฤดากร ณ อยู่ธยา	Paradox เอ๋ อีโบล่า เอส กล้วยไทย บอมบ์ กานเษา
119	พลังแสงอาทิตย์	2559	ณัฐวุฒิ ศรีหมอก ธิตวิวัฒน์ รองทอง	ฟักกลิ้ง ฮีโร่
120	จากสวรรคต	2559	อภิวัฒน์ พงษ์วาท	อภิวัฒน์ พงษ์วาท(หนึ่งETC)
121	ลูกพ่อ	2559	รัตนกันต์ ยั่งยืนพูนชัย	Dano X, Pat Klear

บทเพลงแต่พระผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย

ลำดับที่	บทเพลง	ปีที่แต่ง	ผู้ประพันธ์	ผู้ขับร้อง
			दनัย ธงสินธุ์ศักดิ์	
122	เลือดไทย	2559	วงกล้วยไทย	วงกล้วยไทย
123	พ่อหลวงในดวงใจ	2559	อนุชา ประธาน	วงแฮมเมอร์
124	เพลงรักจากฟ้า	2559	เหมือนเพชร อ่ามะระ	Potato
125	เพลง ๙ (เก้า)	2560	พลตรีวิเชียร ชูปรีชา	กมลลาสน์ เอียดศรีชาย
126	พระราชานในดวงใจ นิรันดร์	2560	ว. วัชฎานันท์	ว. วัชฎานันท์
127	น้อมเกล้าฯถวายอาลัย ร.๙	2560	พลเรือตรี เทิดศักดิ์ บุษปะวรรณนะ	นักร้องคลื่นลูกใหม่ สุนทรภรณ์

บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ

ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1. บทเพลง ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น

คำร้อง แก้ว อัจฉริยะกุล ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้อง สุนทราภรณ์

ราชาเป็นสง่าแห่งแคว้น	อยู่เป็นขวัญแดน	โพธิ์ทองของปวงประชา
มีขวัญโพธิ์ทองของชนทั่วหล้า	ราษฎร์สุขา	ก็เพราะพระบารมี
ราชาเป็นทั้งมีงและขวัญ	ข้าอภิวินท์	บังคมหวังชมศักดิ์ศรี
พระคินมา	เหล่าปวงประชาภักดี	พระปิ่นมอญอยู่เป็นศรีไพศ
โอลมฝนบนฟ้ามาแล้ว	ร่มโพธิ์แก้ว	จะพาพสกษาสดใส
ข้าวรพุทธเจ้าชาวไทย	ยกกรไหว้	แต่ไทยราชันย์
เราน้อมเกล้าเกศี	ถวายภูมิ	นอบศิระกราน
เทิดบังคมภูบาล	เอาไว้เหนือฟ้า	โพธิ์ทองของชาวไทย
อวยพรชัยให้มหाराชา	ช่วยกันเปล่งวาจา	ขอทรงพระเจริญ ไชโย

2. บทเพลง ทิชายุโก โทตุ มหาราชา

คำร้อง แก้ว อัจฉริยะกุล ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้อง สุนทราภรณ์

ข้าพระพุทธเจ้าไพร่ฟ้า	ประชาราษฎร์	ขออภิวาทบังคมก้มเกศี
ราษฎร์สุขา	เพราะบุญญาพระบารมี	วาระนี้ ถวายชัย ใจปรีดา
ขอเดชะพระประสงค์จำนงใด	พระรัตนตรัย	จงดลให้ ดังปรารถนา
ทิชายุโก โทตุ มหาราชา	ทรงสุขา	นิจสิน ภิญญ์เทอญ

3. บทเพลง พระบารมีปกเกล้า

คำร้อง อาจันต์ ปัญจพรรค์ ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

บุญของเราชาวไทยในชาตินี้	พระราชา ราชนิราศีสม
ทรงประกาศเกียรติไทยให้โลกชม	พระบรมบารมี ศรีเมืองไทย

ซึ่งสององค์ทรงบำเพ็ญนั้นเห็นชัด	สง่ารัฐโลกกั้นสนั่นไหว
พระองค์คือสี่แคว้นแผ่นดินไทย	ชนะใจโลกทั้งหมดย่างงดงาม
นิราศไกล ใจประชาย่อมว่าแห่	ไอ้ทำเล ไตเล่าจะเท่าสยาม
ทรงนิวัต ทั่วรัฐอุ้นด้วยบุญราม	เป็นขวัญสยาม ประชุมใจไทยประชา
ทรงตราครุฑรำวกรายหลายประเทศ	ขอเดชะภูธรศทรวงสุชา
พระบารมีปกเกล้าเหล่าประชา	ขวัญชีวา ข้าฯชาวไทยไทยไชโย

4. บทเพลง สดุดีมหาราชา

คำร้อง ชาลี อินทวิจิตร, สุรัฐ พุกกะเวส ทำนอง สมาน กาญจนะผลิน
ขับร้อง สุเทพ วงศ์กำแหง, จินตนา สุขสถิตย์,
สวลี ผกาพันธ์, นริศ อารีย์, ทนงศักดิ์ ภักดีเทวา, ธาณินทร์ อินทรเทพ

ขอเดชะองค์พระประมุขภูมิพล	มีงขวัญปวงชนประชาชาติไทย
มหาราชขัตติยภูวนาย	ดุจร่มโพธิ์ร่มไทรของปวงประชา
ขอเดชะองค์สมเด็จพระราชินี	คู่บุญบารมีจักรีเกริกฟ้า
องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวรรษา	ข้าพระพุทธเจ้าขอสดุดี
อ่าองค์พระสยามบรมราชันขวัญเหล่า	เปล่งบุญญาสมสง่าบารมี
ผองข้าพระพุทธเจ้า	น้อมเกล้าขออัญชูลี
สดุดีมหาราชา	สดุดีมหาราชา

5. บทเพลง ร่มเกล้า

คำร้อง ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้อง สุนทราภรณ์

(ญ.) คงไม่สิ้นหวัง	เราไม่สิ้นหวัง	ในครั้งนี้
ด้วยเรามี	ยอดประมุข	เป็นมีขวัญ
คงไม่สลาย	เราไม่สลาย	กระจายกัน
ต่างมุ่งมั่น	จงรัก	ภักดีผไท
(ช.) ด้วยเดชะ	พระบารมี	เป็นร่มเกล้า

โลกของเรา	ศิลปิน	ดำรงได้
ได้ความหวัง	ได้พลัง	กำลังใจ
ประทานให้	ด้วยเดชะ	พระบารมี
* (ห่ม) เหมือนขาดน้ำ	ได้น้ำ	ในยามแล้ง
เหมือนขาดแสง	ได้แสงเดือน	เยือนผ่องใส
เหมือนขาดร่ม	สมหมาย	ได้ร่มไทร
เหมือนป่วยไข้	ได้หมอ	มาบรรเทา
เหมือนหลงทาง	พบทาง	ในกลางป่า
เหมือนธारा	หลังพิภพ	อบแดดเผา
เหมือนเรือแตก	เห็นฝั่ง	ยังทำเนา
เหมือนผู้เฒ่า	ได้ไม้เท้า	ไว้ก้าวเดิน

6. บทเพลง เหนือเกล้า

คำร้อง สุรัฐ พุกกะเวส ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน ขับร้อง นักร้องวงสุนทราภรณ์

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าศิลปิน	เหนือเกล้าของเราคือพระปรมินทร์ภูมิพล
จากสรวงสวรรค์	พระเป็นมิ่งขวัญแห่งชน
พระกรุณาหลังสิ้น	เหมือนสายฝนอันชื่นใจ
ธ เป็นร่มโพธิ์แก้วปกป้อง	ธ เป็นร่มโพธิ์ทองคุ้มผองภัย
ให้ความร่มเย็นเย็นกว่าร่มไทร	พระหฤทัยสดใสเกินกว่าวารี
พระบารมีล้นเกล้า	หลักชัยของชาวศิลปิน
ข้าบาททั้งหลายขอถวายชีวิต	แต่พระสยามมินทร์ ภูมิพล

7. บทเพลง รักกันไว้เถิด

คำร้อง-ทำนอง-ขับร้อง นคร ถนอมทรัพย์

(สร้อย) รักกันไว้เถิด	เราเกิดร่วมแดนไทย	จะเกิดภาคไหนๆ ก็ไทยด้วยกัน
เชื้อสายประเพณี	ไม่มีขีดคั่น	เกิดได้ตรงไทยนั้น
ปวงชนทุกคนคือไทย	ท้องถิ่นแหลมทอง	เหมือนท้องของแม่

เกิดขึ้นเดียวกันแท้	เหมือนแม่เดียวกันไซ้ใหม่	ยามฉันทมองตาคุณ
อบอุ่นดวงใจ	เห็นสายเลือดไทย	ในสายตาบอกสายสัมพันธ์
(สร้อย)...ทะเลแสนงาม	ในน้ำมีปลา	พืชพันธุ์ต้นดาดฟ้า
ไร่นารวงทองไสว	สินทรัพย์มีเกลื่อนกล่น	บรรพชนให้ไว้
เราลูกหลานไทย	จงร่วมใจ	รักษาให้มั่น
(สร้อย)...แหลมทองโสภาค	ด้วยบารมี	ปกเกล้าเหล่าไทยนี้
ร่มเย็นเป็นศรีผ่องใส	ใครคิดบังอาจหมิ่น	ถิ่นทององค์ให้
เราพร้อมพลีใจ	ป้องถิ่นไทย	และองค์ราชัน (สร้อย)....

8. บทเพลง โขคดีที่มีในหลวง

คำร้อง-ทำนอง พิมพ์ปฏิภาณ พิงธรรมจิตต์ ร้องนำหมู่ เก้าสรวง สุพงษ์ธร, มนวิภา ประชัญคดี

ขับร้องหมู่ พิมพ์ปฏิภาณ กรู๊ป

โขคดีที่เรามีในหลวง	โขคดีที่เรามีในหลวง	โขคดีที่เรามีในหลวง
ภูมิใจเหนือสิ่งอื่นใด	ได้เกิดมาได้รับโพธิ์ทอง	รักกันดังพี่ดังน้อง
แผ่นดินขวานทอง	เลื่องชื่อ สือไกล	ในน้ำมีปลา
ในนามมีข้าว	พรั่งพรู	เรือเหลื่องวิไล
ทุกชีวิตสดใส	ได้รับบารมี	องค์จักรีภูมิพล
เป็นบุญของแผ่นดินไทย	ภูวนายเป็นหลักแห่งไทย	ศูนย์รวมแห่งดวงใจ
ไทยเทิดทูนไว้	เหนือเกล้าทุกคน	เกิดทุกขัณฑ์ภย
ไกลไกลในหล้า	ประชาเดือตร้อนสับสน	บารมีพ่อพระภูมิพล
เสมือนหยาดฝน	โปรยปรายฉ่ำเย็น	
โขคดีที่เรามีในหลวง	โขคดีที่เรามีในหลวง	โขคดีที่เรามีในหลวง
ธ ท่องไป คู่แม่ไป	ในถิ่นกันดาร	ทั่วถิ่นทุกสถาน
พร้อมประทาน	ความร่มเย็นให้	แม้สังขาร ฐ ระโหย
เหนือยล้าเพียงใด	พระบิดาแห่งไทย..	ไม่เคยทรงย่อท้อ..
สายพระเนตร	ที่กว้างยาวไกล	และทรงห่วงใยในพสกนิกร
พระราชดำริไว้ก่อน	พระจัดชั้นตอน	แก้ไขเติมต่อ
ทุกข์ร้อนกลับเย็น	ด้วยพระเกือกก่อ	ไอ้พ่อพระในดวงใจไทย
เกิดใหม่ชาติใดภพใด	ขอเกิดใต้พระบารมี	องค์จักรีภูมิพล

9. บทเพลง สยามราชันย์

คำร้อง พรพิรุณ ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

ฉันรักสยามเพราะให้ความร่มเย็น	สยามสมเป็นเมืองพระพุทธศาสนา
มองทางใดพบรอยยิ้มอ้มเมตตา	ทั่วในร่มฟ้าของอาณาจักรไทย
ดินแดนสยามสวยสมนามเพริศเพรา	เดชะล้นเกล้าฯ ค้อมครองเราให้สุขสดใส
ทศพิธราชันย์ขวัญจิตชาวไทย	ทั่วคามเขตไหน ฐ ครองใจปวงชน *
สยามของเรา ล้นเกล้าฯ ปกครองประชา	เปรียบดังบิดาถนอมบุตรสุดรักแห่งตน
พระแม่เจ้าคู่บุญพระภูมิพล	ศรีนฤมลทรงรักชนเปี่ยมด้วยเมตตา
ฉันรักสยามเพราะให้ความสุขสันต์	ชีวิตคงมั่นทุกคืนวันแสนสุขหนักหนา
บริบูรณ์พูนสุขทรัพย์และธัญญา	ถิ่นใดจักหา แม้นสยาม...ก็มี

10. บทเพลง เราไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้ว

คำร้อง นคร ถนอมทรัพย์, ประพันธ์ สุริยศักดิ์ ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์

ทุกนาที่ผ่านไป	พลังไทยยิ่งไพบูลย์	ใช้พลังอย่าให้สูญ	ไปเสียเปล่า
ทุกพลังหากนำมา	พัฒนาบ้านเมืองเรา	ผลงอกงามย่อมแผ่เงา	ไปทั่วไทย
(สรว้อย) เราไม่มีเวลาจะทะเลาะกันอีกแล้ว		เราต้องทำในแนว	แห่งองค์ท้าวไท
ทรงตั้งปณิธานให้	ชนทั้งชาติร่วมใจ	เราจงรักกันไว้ ดี	วยใจกลมเกลียว
ทุกนาที่ผ่านไป	ผองปวงไทยโปรดเฉลียว	สามัคคีหากแน่นเหนียว	เราแข็งแกร่ง
ทุกคนคือหน่วยพลัง	ทุกคนดั่งไม้แขนง	มัดรวมกันให้มั่นแข็ง	เถิดผองไทย
น้ำใจไทยต้องจูนเจือ	เพราะลงเรือร่วมลำเดียว	พลังพายถ้าแน่นเหนียว	เรือไม่จม
ขอปวงไทยร่วมใจพา	รัฐนาวา ฝ่าคลื่นลม	พันโพล่ภัยได้สุขสม	กันทั่วไทย

11. บทเพลง ปลุกป่าเฉลิมพระเกียรติ

คำร้อง นคร ถนอมทรัพย์ ทำนอง สง่า อาร์มกริร ชัยบรื่อง ศิริจันทร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา,
นคร ถนอมทรัพย์

(ญ) เพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม	พวกเราพร้อมใจกันปลุกป่า
ปลุกด้วยมือของชาวประชา	คืนผืนป่าให้แก่แผ่นดิน
(ช) ปลุกต้นไม้ไว้ปราบมลพิษ	เพื่อชีวิตสมบูรณ์ทั่วถิ่น
ได้หายใจไร้โสมมทิน	ชีวิตโศภินแผ่นดินโสภี
*(พร้อม) ปลุกป่าถวายองค์พระภุช	ปลุกป่าถวายเป็นราชพลี
เฉลิมพระเกียรติทรงครองราชย์แผ่บารมี	ลู่อ้าสิบปี เป็นมงคลสมัย
(ญ) ปักกิ่งไม้ให้แตกแขนง	(ช) ที่ใดแล้งขอแรงเพื่อนไทย
(พร้อม) ช่วยแต่มีสี สีสันไฉไล	สีน้ำพระทัยแห่งพระภูมิพลา

12. บทเพลง หนึ่งในโลก

คำร้อง นคร ถนอมทรัพย์, ศรีสุภาวงศ์ อินทร์ไทร ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์
ชัยบรื่อง รวมศิลปิน

หนึ่งในใจของไทยประชา	หนึ่งไต้ฟ้าของเมืองสยาม	หนึ่งด้วยเดชะบารมีลือนาม
ปกเขตคามทั่วไทยร่มเย็น	หนึ่งในรัฐนักพัฒนา	หนึ่งราชาที่โลกได้เห็น
หนึ่งด้วยคุณธรรม	ที่ทรงบำเพ็ญ	ดับล้าเค็ญของปวงประชา
** องค์พระมหากษัตริย์	ประวัติศาสตร์	ที่ครองราชย์นานเนาในหล้า
ทรงเป็นเอกองค์ในพสุธา	เกริกก้องฟ้า	พระบารมีอนันต์
หนึ่งในแสนมิแมนมิปาน	หนึ่งในล้าน	มิเทียมเทียบทัน
หนึ่งในโลกหนึ่งเดียว	หนึ่งเดียวเท่านั้น	มหाराชณ์องค์ภูมิพลา
(จบ) มหาราชัน....	มหาราชัน...	องค์ภูมิพลา

13. บทเพลง พ่อแห่งชาติ

คำร้อง-ทำนอง นคร ฤนอมทรัพย์ ขับร้อง นคร ฤนอมทรัพย์

ลูกเกิดมาในชาตินี้	ลูกโชคดีมีสุขใจ	ได้เกิดมาเป็นลูกไทย
ลูกมีพ่อยิ่งใหญ่	ก้องไกลกรีกนาม	พ่อมีใจคอยเกื้อหนุน
พ่อบัญญุคุ้มเขตคาม	ลูกมีทุกขในป่าหนาม	ไกลเพียงไหน
พ่อตามให้ความเย็นใจ	พ่อ...คือองค์ภูมิพลฯ	ลูกเทิดบ่นกระหม่อมเหนือใคร
ขอถวายสมญายิ่งใหญ่	พ่อไทย...	และพ่อแห่งชาติแห่งชน
แผ่นดินไทย คงสุขศรี	ตราบยังมีพ่ออยู่ยล	โอ้พระคุณพ่อทวมั่น
ขอให้พระชีพชนม์	ยิ่งยง	ทรงพระเจริญ

14. บทเพลง รู้รักสามัคคี

คำร้อง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ทำนอง นคร ฤนอมทรัพย์ ขับร้อง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร,
นคร ฤนอมทรัพย์ นำหมู่

(ญ) เพื่อนร่วมชาติ	เราเป็นญาติ	กันด้วยหัวใจ
ด้วยวิญญาน	ความเป็นไทย.....	เชื่อมใจเราอยู่
มาเถิดมา	ชูธงไทย.....	มิให้ใครหลู่
ร่วมเชิดชู.....	ชื่อไทย	ให้โลกศรัทธา
ราโชวาท	ให้ทวยราษฎร์	รวมใจรักกัน
ร่วมสร้างสรรค์	จรรโลงไทย	ให้วัฒนา
เลิกขัดแย้ง	รวมพลัง	คิดสร้างคุณค่า
ร่วมหันมา	รู้รัก.....	รู้สามัคคี
* (หมู่) รู้.....รักสามัคคี....	รู้รักสามัคคี ถ้อยคำคำนี้....	เรามาจำกันให้ชื่นใจ
รู้.....รักสามัคคี....	รู้รักสามัคคี	ถ้อยคำคำนี้....
องค์ภูมิ	ทรงให้มองไทย	

15. บทเพลง ต้นไม้ของพ่อ

คำร้อง นิติพงษ์ ห่อนาค ทำนอง-เรียบเรียง อภิไชย เย็นพูนสุข ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

นานมาแล้ว	พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา	เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว
และคอยเป็นร่มเงา	ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป	
เพื่อให้ผลิดอกใบออกผล	ให้เราทุกคน	เติบโตอย่างร่มเย็นในบ้านเรา
ผ่านมาแล้วห้าสิบปี	ต้นไม้ขึ้นสูงใหญ่	ลมแรงเท่าไร ก็บรรเทา
ออกผลให้เก็บกิน	แตกใบเพื่อให้ร่มเงา	คอยดูแลเรา
ให้เรายังมีวันนี้ต่อไป	จนวันนี้	ได้เงาแห่งต้นไม้ต้นใหญ่
ลูกได้อยู่ได้คอยอาศัย	แผ่นดินยังกว้างไกล	แต่เหมือนว่าหัวใจพ่อกว้างกว่า
ลูกที่เกิดตรงนี้นั้นยังอยู่	และยังอยู่เพื่อคอยรักษา	จะรวมใจเข้ามา
จะมีเพียงสัญญาในหัวใจ	จากวันนี้สักหมื่นปี	ต้นไม้ที่พ่อปลูก
ต้องสวยต้องงดงาม	และยิ่งใหญ่	สืบสานและติดตาม
จากรอยที่พ่อตั้งใจ	เหงื่อเราจะเทไป	ให้ต้นไม้ของพ่อยังคงงาม
จากวันนี้สักหมื่นปี	ต้นไม้ที่พ่อปลูก	ต้องสวยต้องงดงาม
และยิ่งใหญ่	สืบสานและติดตาม	จากรอยที่พ่อตั้งใจ
เหงื่อเราจะเทไปจากหัวใจ	เหงื่อเราจะเทไป	ให้ต้นไม้ของพ่อยังคงงาม

16. บทเพลง นวรัชจักริมหาราชา

คำร้อง พรพิรุณ ทำนอง พรพิรุณ

ขอเดชะ ใต้ฝ่าละออง ธูลีพระบาท	มหาราช นวรัชจักรี ศรีสยาม
พระภูมิพลอดุลยเดช	ปกเกล้าไทยทั่วเขตคาม
พระบารมี ผ่องศรีพิสุทธิ์เรืองราม	งดงามกลางใจประชา
ศุภวาระ ซึ่งทรงเจริญ พระชนม์พรรษา	หกรอบผ่านมา จึงเหล่าข้าฯ
น้อมกราบบาทบงสุ์	เชิญเทวาทุกชั้นฟ้า มาโดยเจตจำนง
ร่วมแซ่ซร้อง ถวายพระพร	แด่องค์ พระทรงชัย
เหล่าข้า พระพุทธเจ้า ชาวประชาไทย	ขอน้อมเกศี แทบบาทภุมไ নয় พระจอมจักรี

ขอทรงพระเจริญพระชนมายุ	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ขอบุญญา
ปกเกล้าแก่ประเทศไทย ชั่ววันรันดร์	เกียรติพระนามอุโฆษ
เรื่องโรจน์ ไทยเทศเขตชั้น	พระคุณอนเนกอนันต์ สุตสรรค์วชิ
น้ำพระทัยเปรียบปานหยาดฝน	ชโลมกมลไทยทั่วธาตรี
อยู่แห่งไหน ถวายความภักดีท่วมท้น	เลิศศุภลักษณ์วาระ
วันเฉลิมพระชนม์ มหาราชภูมิพล	พระมิ่งขวัญทวยราษฎร์เปรมปรีดี
ต่างเปล่งวชิ แซ่ซ้องพร้อมกัน	ที่ขยายโกโหตุ มหาราชัน ชโย ชโย

17. บทเพลง ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา

คำร้อง ชาลี อินทวิจิตร, อาจินต์ ปัญจพรรค์, สุรพล โทณะวณิก, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์,
คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ทำนอง สง่า อารัมภีร์, นคร ถนอมทรัพย์, แมนรัตน์ ศรีกรานนท์,
ประสิทธิ์ พะยอมยงค์ ขับร้อง รวมศิลปิน

บุญของแผ่นดินไทย	พ่อหลวงบันดาลให้	ที่ในยูงฉางมีข้าว
น้ำรินดินดีใครเล่า	ทุกซัดเห็นไปบรรเทา	ด้วยพระบาท
เกือบศตวรรษ	ธ นำไทยทั้งชาติ	พันภัย
แผ่นดินถิ่นเมืองทอง	ผ่านพันโศกภัยเนื่องนอง	พระทรงคัมภีร์ครองไทยไว้
ธ เป็นพลังแผ่นดิน	สมานพลังชีวิน	ของชนชาวไทย
อุ่นใจไพร่ฟ้า	พระบุญญาเกริกไกร	ภูมิพลมหาราชา
อ้าองค์สุริย์ศรี	มีธรรมส่อง	ปกครองอย่างทรงพระเมตตา
ดุจบิดรเหล่าประชา	ทุกซัดร้อนใดใดกรายมา	ไอ้ฟ้าเป็นดั่งฝนดับไฟ
ภูมิใจไทย	ร่วมร้อยหัวใจ	ร่วมไฝร่วมหวัง
ภูมิพลัง	แผ่นดินถิ่นนี้ยิ่งใหญ่	ภูมิประวัติ
ประชาชาติภูมิไผท	ภาคภูมิประชาชัย	ภูมิพลังแผ่นดิน
เทิดให้ นบน์อมเทิดทูน	ธ เหนือเกล้า	สราญนานเนา หทัยสุขล้ำสมจินต์
เฟริศแพรว์พิพัฒน์	เกทภัยพ่ายแพ้สิ้น	นวมินทร์มหาราชา ภูมิพล
อ้าองค์สุริย์ศรี	มีธรรมส่อง	ปกครองอย่างทรงพระเมตตา
ดุจบิดรเหล่าประชา	ทุกซัดร้อนใดใดกรายมา	ไอ้ฟ้าเป็นดั่งฝนดับไฟ
ภูมิใจไทย	ร่วมร้อยหัวใจ	ร่วมไฝร่วมหวัง
ภูมิพลัง	แผ่นดินถิ่นนี้ยิ่งใหญ่	ภูมิประวัติ

ประชาชาติภูมิไผท	ภาคภูมิประชาชัย	ภูมิพลังแผ่นดิน
เทิดไท้ นบน์อมเทิดทูน	ธ เหนือเกล้า	สรานานเนา หทัยสุขล้ำสมจินต์
เพริศแพรว	พิพัฒน์	เกทภัยพ่ายแพ้สิ้น
นวมินทร์	มหาราช	ภูมิพล

18. บทเพลง ของขวัญจากก้อนดิน

คำร้อง-ทำนอง นิติพงษ์ ห่อนาค ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

เราทุกคนก็เหมือนก้อนดินแค่ก้อนหนึ่ง	เพราะบาง ไรค่า ไร้ความหมาย
อ่อนแอเหมือนโคลน	ไหลไปตามทางเรื่อยไป
เมื่อน้ำแห้งไป	ก็แตกกระแหง
มีพลัง เพียงแค่แรงเดียวที่ยึดเรา	เหนียวรั้ง เราไว้ ให้อึดแข็ง
รวมผู้คนมากมาย	ให้ทรงพลังแข็งแรง
รวมเม็ดดินทุกเม็ด	ให้เป็นแผ่นดิน
เรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน	ต้องลำบากใจกาย ไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้ พ่อคือ...	พลังแห่งแผ่นดิน
ให้เราพออยู่พอกินกันต่อไป	หากจะหา ของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง
เราทั้งผอง จะพร้อมกันได้ไหม	บวกกันเป็นดินเดียว
ให้พ่อได้สุขใจ	ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป อย่างที่เป็นมา
เรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน	ต้องลำบากใจกาย ไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้ พ่อคือ...	พลังแห่งแผ่นดิน
ให้เราพออยู่พอกินกันต่อไป	หากจะหา ของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง
เราทั้งผอง จะพร้อมกันได้ไหม	บวกกันเป็นดินเดียว
ให้พ่อได้สุขใจ	ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป อย่างที่เป็นมา
ช่วยกันทำความดี ให้พ่อได้สุขใจ	ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป อย่างที่แล้วมา

19. บทเพลง รอยเท้าของพ่อ

คำร้อง – ทำนอง สำราญ ช่วยจำแนก (อดีต วงฟลาย) / จีเอ็มเอ็มแกรมมี่

แผ่นดินสุดสายตา	ขอบฟ้าสุดแสนไกล	ยังคงก้าวเดิน ด้วยหัวใจ
ผ่านมาหนักมากมาย	แต่ก็แบกเรื่อยไป	ไม่เคยหยุด
ยอมเทแรงกาย	ให้ทุกคน	เหนื่อยมาหนักเหลือเกิน
แต่ไม่หยุดหัวใจ	เพราะรู้ว่าใคร	ยังเฝ้ารอ
เหยื่อที่หยดครีมน	กลั่นมาจากหัวใจ	ไม่เคยหมด
เพลงคราใด	คลายร้อนให้เย็น	ด้วยเท้าที่ก้าวไป
วางลง ณ ตรงที่ใด	คลายความทุกข์ใจ	ไทยทั้งแผ่นดิน
เดินตามรอยพ่อไป	ตามไปด้วยใจศรัทธา	รวมใจผองไทย
ให้เป็นหนึ่งเดียว	พ่อคงสุขใจ	หากว่าตอนนี้ไป
คนไทยทุกคนมาช่วยกัน	แบกเอาสิ่งงดงาม	แม้จะหนักเท่าใด
ไม่เคยหวั่น	รวมกันเดินไป	มันไว้ในสัญญา
ด้วยเท้าที่ก้าวไป	วางลง ณ ตรงที่ใด	คลายความทุกข์ใจ
ไทยทั้งแผ่นดิน	เดินตามรอยพ่อไป	ตามไปด้วยใจศรัทธา
รวมใจผองไทย	ให้เป็นหนึ่งเดียว	ด้วยเท้าที่ก้าวไป
วางลง ณ ตรงที่ใด	คลายความทุกข์ใจ	ไทยทั้งแผ่นดิน

20. บทเพลง รอยเท้าพ่อ

คำร้อง – ทำนอง มาลีวัลย์ เจมีน่า / จีเอ็มเอ็มแกรมมี่

รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา	ให้ก้าวเดินไปในทางที่ดี
ตามรอยเท้าท่านไป	ต่อให้ไกลเพียงไหนก็ตาม
ผ่านภูเขาสูงล้ำทะเลสีคราม	จะเดินตามทางนั้น
รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา	ให้ก้าวเดินไปในทางที่ดี
ทำตามพ่อเคยทำ	นั่นคือทำวันนี้ให้ดี
ไม่เคยคิดท้อแท้	เพราะทางยังมี

จะเดินตามทางนั้น	รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา
ให้ก้าวเดินไปด้วยใจศรัทธา	สานและต่อที่พ่อสอนไว้
ด้วยมือและใจของเรา	ไม่ใช่เพื่อใคร ก็เพื่อพวกเรา
และบ้านเราเอง	รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา
ให้ก้าวเดินไปในทางที่ดี	ทำตามพ่อเคยทำ
นั่นคือทำวันนี้ให้ดี	ไม่เคยคิดท้อแท้เพราะทางยังมี
จะเดินตามทางนั้น	รอยเท้าของพ่อนำทางให้เรา
ให้ก้าวเดินไปด้วยใจศรัทธา...	

21. บทเพลง ถวายสัจจา

คำร้อง รศ. ดร. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

ข้าพระพุทธเจ้า	เหล่าผองประชา	ขอถวายสัจจา
แทบบาทพระภูวดล	อยู่บนพื้นดินนี้	พร้อมยอมพลีชีพแห่งตน
กตัญญูมากล้น	เพื่อผองชนบนผืนไผท	รักชาวไทยทุกถิ่นน้องพี่
สามัคคีไม่ปองร้ายผู้ใด	เพื่อไทยร่มเย็น	เป็นสุขกายใจ
ถึงสบบโยภย	ป้องไว้ให้ห่างภูมินทร์	ผองไทยหนึ่งใจน้อมเกล้า
เทิดเอาพระจอมธรรมินทร์	เป็นตั้งหลักชัยของไทยแผ่นดิน	ถวายชีวินแด่จอมราชัน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

22. บทเพลง King Of Kings

คำร้อง สุรศักดิ์ สุขเสวี ทำนอง พงศ์พรหม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ขับร้อง รวมศิลปิน

เหนือบัลลังก์ราชัน	ใต้ไตรรงค์ธงไทย	โลกระบือลือไกล
กษัตราผู้เปี่ยมน้ำพระทัย	ผู้ครองแผ่นดินนี้	พระทรงคอยปิดเป่า
ทุกข์และความกังวล	หลอมรวมใจปวงชน	ประหนึ่งดังพระนามภูมิพล
มหาราชเกริกไกร	* โลกต่างชื่นชม	พระบารมีล้ำศักดิ์เลิศศรีไปยังแดน
ไกลสูงส่งทัดเทียมเทพไท	สดุดีไว้ หนึ่งเดี๋ยวนี้	** King of Kings, King of Kings
ปกครองไพร่ฟ้า	ด้วยความรัก	ด้วยธรรมโดยแท้จริง
King of Kings,	King of Kings	ราชันผู้ยิ่งใหญ่ ก้องไปทั้งฟ้าดิน
พระทรงครอง	ในทศพิธราชธรรม	พระชี้มาให้มีความรักและสามัคคี
King of Kings.	พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อย	ทุกข์พระวรกาย
เพื่อปวงชนชาวไทย	ได้อยู่บนผืนแผ่นดินร่มเย็น	ยังยืนสืบไป

23. บทเพลง คุณธรรมสี่ประการ

คำร้อง-ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์ ร่วมประพันธ์คำร้อง ศรีสุภาวงศ์ อินทร์ไทร

เรียบเรียง นคร ถนอมทรัพย์ ศิลปินแห่งชาติ, ปรีดา จรัสวัฒน์

ขับร้อง อูมาพร บัวฟัง, พรเทพ เทพรัตน์

(*) คุณธรรมสี่ประการ	องค์พระภูบาลประทานประชา
ให้ทุกคนร่วมศึกษา	และน้อมนำมาปฏิบัติตน
คุณธรรมอยู่กับใคร	ชีวิตวิไลประเสริฐเลิศล้ำ
คุณธรรมอยู่กับปวงชน	ส่งผลให้ชาติบ้านเมืองวัฒนา
ประการแรกคือความจริงใจ	สัจจะคงไว้ทั้งใจวาจา
กอบกิจกรรมนานา	ให้มีคุณค่าให้ความเป็นธรรม
ประการสองคือการข่มใจ	มิให้อ่อนไหวผิดพลาดถลัน
ความดีที่ช่วยกันทำ	ล้วนนำสังคมชีวิตสดใส
ประการสามทำใจทำตน	อดออมอดทนและยอมอดกลั้น

ไม่ล่วงความดีดั้งเดิม	ยึดมั่นในความสัตย์สุจริตใจ
ประการสี่ละวางความชั่ว	มิเห็นแก่ตัว
ห่วงประโยชน์ชาติไว้	เพื่อชาติเจริญก้าวหน้าไกล
ผองไทยร่วมเย็นล้วนเป็นมงคล	ข้า (*) และข้าทั้งเพลง

24. บทเพลง ถวายพระพร 60 ปี

คำร้อง พรศุณี วิชเวช ทำนอง พรศุณี วิชเวช

ถวายบังคมกราบแทบพระบาท	แต่องค์ทรงธรรม์
พระคือมิ่งขวัญ	พสกนิกรชาวไทยเปรมปรีดิ์
ทรงพระบุญญา	ทรงครองราชย์มาครบ 60 ปี
หนึ่งในโลกนี้	คือองค์ภูมิพลมหาราชา
เอกองค์พระมหากษัตริย์ฉัตรชัย	พระเกียรติก้องเกริกไกรทั่วทิศา
ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรมทั่วหล้า	ไพโรพามีสุขเกษมเปรมปรีดิ์
ขออัญเชิญทวยเทพมหาศักดิ์	ทรงปกป้องพิทักษ์พระทรงศรี
เหล่าทวยราษฎร์กราบพระบาทพร้อมภักดี	สดุดีขอพระองค์ทรงพระเจริญ

25. บทเพลง ๘๐ ปี พ่ออยู่หัว

คำร้อง-ทำนอง ยืนยง โอภากุล ขับร้อง คาราบาว

ทกลีปี่ที่พ่อสร้าง	แผ้วถางทางสู่วันคืนใหม่
เหน็ดเหนื่อยล้ำเจียนแทบขาดใจ	ไกลแสนไกลพ่อไปทั่วถึง
แปดสิบปีที่พ่อผ่าน	จิตวิญญาณมั่นคงลึกซึ้ง
บ้านของเราพ่อคือที่พึ่ง	ตามไปให้ถึงเจตนารมณ์
* ลมพัดไกวพัดใบไม้หล่น	ได้ยินเสียงบ่นของใบไม้
หยาดเหงื่อพ่อไหลรินท่วมกาย	ด้วยจุดหมายชุ่มชโลมดิน
กอหญ้าแฝกกลายเป็นพื้นป่า	ในน้ำมีปลา ในนามีดิน
ทุกหย่อมเข้าพ่อยู่พอกิน	ทุกอย่างก้าวพิทักษ์รักถิ่น

เจริญด้วยศีลธรรมค้ำชูไทย	** แปรตลึงปีทีพ้อผ่าน
เป็นตำนานแห่งลมหายใจ	ทีห้วงหาประชาธิปไตย
ให้ลูกไทยใช้เป็นแนวทาง	ปรัชญาความพอเพียง
คือก้าวหน้าแต่อย่าลืมหวัง	ทุกๆ สิ่ง พ้อคิดพ้อสร้าง
ฝากฝังเอาไว้ รับใช้แผ่นดิน (ซ้ำ *, **)	เราคนไทยทดแทนไม่สิ้น
พระเจ้าแผ่นดินทรงพระเจริญ	เราคนไทยพร้อมใจสรรเสริญ
ทรงพระเจริญ	พระเจ้าอยู่หัว
King of Kings King of Kings	Long Live The King

26. บทเพลง แปรตลึงพระชามหมางคล

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ขับร้อง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร, สุวัจชัย สุขธิมา

(ญ) หนึ่งนในหกสืบล้านดวงใจ ดวงนี้	น้อมภักดีเทิดองค์ภูมิ เหนือเกล้า
แผ่นดินไทยแผ่นดินทอง ของเรา	เขตเขื่อนเขาชุ่มฉ่ำเนานานมา
(ช) อุ่นนในอกอุ่นล้นดวงใจ ไทยผอง	ทิพย์ละออง ขยายเรื่องรอง ทิวหล้า
เอกราชัน มุ่งนำไทย วัฒนา	ใต้แผ่นฟ้า ตั้งทองทา ธาณี *
(ญ) แปรตลึงพระชามหมางคล	เฉลิมพระชนม์ องค์พระทรงศรี
(ช) ประชาไทย ร้อยรัก ถวายภักดี	เทิดองค์ภูมิ องค์ภูมิพล
(พร้อม) หนึ่งนในหกสืบล้านดวงใจ ดวงนี้	ขอทำดี เป็นราชพลี เปื้องต้น
ร่วมทำดี กับหกสืบล้านคน	เทิดถวายองค์ภูวดล พระพ่อไทย

27. บทเพลง พ้อแห่งแผ่นดิน

คำร้อง ชาลี อินทรวจิตร, อาจันต์ ปัญจพรรค์, สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์, สุรพล โทณฆวนิก
ทำนอง เรืออากาศตรี ศ.พิเศษ ดร. แมนรัตน์ ศรีกรานนท์, วิรัช อยู่ถาวร,
พิมพ์ปฏิภาณ พังธรรมจิตต์, จิรวุฒิ กาญจนะผลิน ขับร้อง รวมศิลปิน

อัครศิลปิน กรองศาสตร์กรองศิลป์การดนตรี ร้อยกรองบทกวีซึ่งกมล		
ตราบปากฟ้าครีมีฝน	ต้นไม้ทุกต้นพลอยยินดี	รู้จักสามัคคีเพื่อพ่อแห่งไทย
เหล่าประชาคารวะสดุดี	แผ่นดินนี้มีสุข	ด้วยองค์พระทรงชัย

บรรดาชาติชน	ชื่นชมสมใจ	ถวายบังคม เทิดไท้
ภูมิพลมหาราชา	ภักดีถวาย	ดวงใจ ของไทยทั้งชาติ
มหาราช	ปราดเปรื่อง	เรื่องของกีฬา
ล้ำเลิศสื่อสาร	พลังงานแทนแก้ปัญหา	ฝนหลวงฟ้าห้วงavana ชาติไทย
นับว่าโชคดี	ทรงนำเศรษฐกิจพอเพียง	หล่อเลี้ยงชีวา
เป็นปรัชญา	เกริกฟ้า	ก้องปฐพี
ไทยทั้งผอง	ภูมิใจไทย	เป็นไทยจนวันนี้
เพราะองค์ภูมิพลที่	คุ้มครองไทย	

28. บทเพลง ตามรอยพ่อ

คำร้อง ยืนยง โอภากุล ทำนอง สรวุฒ เลิศปัญญาฯ ขับร้อง คาราบาว

พ่อคือผู้คิด และผู้สร้างสรรค์	หลักน้ำใจ เพื่อใช้ชีวิต ให้เรารู้พอเพียง
ให้เรารู้ถูกผิดตามเส้นทางชีวิตของพ่อ	เส้นทางเดินนี้ ที่พ่อก้าวไป
พ่อกรุณาทาง ไว้ให้กับเรา	ตามรอยพ่อนำไป
จะผ่อนทุกข์บรรเทา	ตามรอยพ่อเถิดเราจะได้ดี
รอยทางที่พ่อสร้างไว้ ดังคำสอนให้เราได้รับรู้	ถ้าทุกคนรวมใจไว้ แล้วพลังจะยิ่งใหญ่
ใครก็ตามจะมาแยกเราไม่มี	รอยทางที่พ่อสร้างสรรค์
มุ่งสู่ฝันคืนวันสดใส บ้านของเราจะร่มเย็น	และมั่นคงเสมอไป
ต่างคนจงรู้พอเพียง	ต่างคนเพียงเข้าใจ
จะสุขกายและใจจนเพียงพอ	เส้นทางเดินนี้ ที่พ่อก้าวไป
พ่อกรุณาทาง ไว้ให้กับเรา	ตามรอยพ่อนำไป
จะผ่อนทุกข์บรรเทา	ตามรอยพ่อเถิดเราจะได้ดี
รอยทางที่พ่อสร้างไว้ ดังคำสอนให้เราได้รับรู้	ถ้าทุกคนรวมใจไว้ แล้วพลังจะยิ่งใหญ่
ใครก็ตามจะมาแยกเราไม่มี	รอยทางที่พ่อสร้างสรรค์
มุ่งสู่ฝันคืนวันสดใส บ้านของเราจะร่มเย็น	และมั่นคงเสมอไป
ต่างคนจงรู้พอเพียง	ต่างคนเพียงเข้าใจ
จะสุขกายและใจจนเพียงพอ	ถ้าทุกคนรวมใจไว้
แล้วพลังจะยิ่งใหญ่	ก้าวตามรอยพ่อไป คือความสุข

29. บทเพลง เพชรแห่งแผ่นดิน

คำร้อง-ทำนอง ชัยรัตน์ วงศ์เกียรติขจร เรียบเรียงเสียงประสาน วิจิตร จิตรรังสรรค์ ขับร้องหมู่

ทั่วแผ่นดิน พระภูดินทร์เสด็จประพาส	รอยพระบาท คือพระบารมียิ่งใหญ่
ด้วยพระราชกรณียกิจเกริกไกร	ป่าเขาลำเนาไพร ไพร่ฟ้าไร่นาสุขสันต์
ทั่วแผ่นดินน้ำ พระองค์ทรงนำปกป้องรักษา	พระปรีชา คือพระปณิธานมุ่งมั่น
น้ำพระทัย ดุจน้ำใจทั้งโลกรวมกัน	ดับร้อนผ่อนเย็นไทยนั้น ดังเทวัญจากฟ้าเบื้องบน
*คือองค์ประมุขของปวงประชา	คือเพชรหนึ่งในโลกา ล้ำเลิศค่าสากล
เพชรแห่งแผ่นดิน สยามินทร์ภูมิพล	ศูนย์รวมใจผองชน มิ่งมงคลเกิดไว้
ทั่วแผ่นดินฟ้า พระบารมีจักร์ก้องฟ้า	พระเมตตา คือพระหัตถ์ที่มีแต่ให้
ขอจงรักภักดีเหนือสิ่งใด	ไพบร่ฟ้าประชาชาติไทย ขอถวายใจบูชา

30. บทเพลง รูปที่มีทุกบ้าน

คำร้อง นิติพงษ์ ห่อนาค ทำนอง อภิชัย เย็นพูนสุข เรียบเรียง วิรัชทร์ อึ้งอัมพร
ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

ตั้งแต่เล็กยังเคยได้ถามแม่ว่า	บนข้างฝาบ้านเรานั้นติดรูปใคร
ที่แม่คอยบูชาประจำก่อนนอนทุกคืน	จะต้องไหว้ แม่ตอบว่าให้กราบรูปนั้นทุกวัน
ท่านเป็นเทวดาที่มีลมหายใจ	ที่เรายังมีกินอย่างวันนี้
ท่านดูแลคนไทยมานานเหลือเกิน	ให้จำไว้ เป็นรูปที่มีทุกบ้าน
จะรวย หรือจน หรือว่าจะใกล้ไกล	เป็นรูปที่มีทุกบ้าน
ด้วยความรัก ด้วยภักดี ด้วยจิตใจ	เติบโตมาก็สิบปีที่ผ่าน
ภาพที่เห็นคือท่านทำงานทุกวัน	เมื่อไรเราทำอะไรที่เกิดข้อ
แค่มองดูรูปบนข้างฝาจะได้กำลังใจ	จากรูปนั้น เป็นรูปที่มีทุกบ้าน
จะรวย หรือจน หรือว่าจะใกล้ไกล	เป็นรูปที่มีทุกบ้าน ด้วยความรัก ด้วยภักดี
ด้วยจิตใจจะขอตามรอยของพ่อ	ท่องคำว่า เพียงและพอ จากหัวใจ
เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี	จะขอตามรอยของพ่อ
ท่องคำว่า เพียงและพอ จากหัวใจ	เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี
จะขอตามรอยของพ่อ	ท่องคำว่า เพียงและพอ
จากหัวใจ เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก	ด้วยภักดี ด้วยความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป

31. บทเพลง พ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง

คำร้อง-ทำนอง วรार्ห วรเวช ขับร้อง ธงไชย แมคอินไตย์

ร่มเย็นเป็นสุขใจ	เพราะพ่อไทยคอยห่วงเรา	สุดแดนแผ่นดินป่าเขา
แบ่งเบาทุกข์ภัยให้คลาย	เรายอมสู้ทน	พร้อมผจญอันตราย
พ่อทำด้วยความมุ่งหมาย	ลูกสบาย	ทุกข์พ่อบรรเทา
*พ่อ พ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง	เป็นทุกสิ่ง เป็นทุกอย่าง	อยู่กลางใจเรา
เหนื่อยกายใจเท่าใด	ให้ตายแทนก็เอา	ผองเรา ยอมพลี
พ่อ พ่อผู้เป็นที่รักยิ่ง	เป็นทุกสิ่ง เป็นทุกอย่าง	อยู่กลางใจเรา
เหนื่อยกายใจเท่าใด	ให้ตายแทนก็เอา	เพื่อพ่อของเรา
พ่อ ภูมิพล	เพื่อพ่อของเรา	พ่อ...ภูมิพล

32. บทเพลง เทิดพระเกียรติภูมิพลมหาราช

คำร้อง-ทำนอง วรार्ห วรเวช ขับร้องหมู่

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท	พระภูมิพลมหาราช	ปวงข้าบาทขอสดุดี
ด้วยเดชพระบารมี	วงศ์จักรีเกริกเกรียงไกร	พระทรงเป็น ทุกสิ่ง
มิ่งและขวัญชาวไทย	เฉลิมพระเกียรติ	พระภูวนัย
ประชารวมใจถวายพระพร	พระผู้ทรงทศพิธราชธรรม	พระผู้ทรงนำศิลปศาสตร์เฟื่องฟูขจร
พระผู้ทรงเป็นฉัตรแก้ว	แก้พสกนิกร	พระผู้ทรงดื่บร้อนให้เย็น
พระผู้ทรงทศพิธราชธรรม	พระผู้ทรงนำศิลปศาสตร์เฟื่องฟูขจร	
พระผู้ทรงเป็นฉัตรแก้ว	แก้พสกนิกร	
พระผู้ทรงดื่บร้อนให้เย็น	มีดมนจางหาย	ผ่อนคลายทุกข์เข็ญ
ด้วยรักร่มเย็น	ร่วมใจถวายพระพร	มีดมนจางหาย
ผ่อนคลายทุกข์เข็ญ	ด้วยรักร่มเย็น	ร่วมใจถวายพระพร
ทรงพระเจริญ	ทรงพระเจริญ	ทรงพระเจริญ
ทรงพระเจริญ	ทรงพระเจริญ	ทรงพระเจริญ ยั่งยืนนาน

33. บทเพลง ฝนพระราชทาน

คำร้อง-ทำนอง วราห์ วรเวช เรียบเรียงเสียงประสาน มนู อินทาทิรัต

ขับร้อง พ.ญ.พันทิวา สิริรัตนันท์

ฝนแล้ง ข้าวแห้งยืนตาย	หตุเหนื่อยหน่าย ธรรมชาติใจร้ายใจดำ
ไผ่ว่อน ขอพรฝนพรำ	ข้าวที่หวานดำ จะได้เติบโตเลี้ยงชาวไทย
แต่ฟ้าท่านก็ไม่โปรด	ฟ้าลงโทษที่คนมักได้
ตัดโค่นตัดโค่น ตัดหมูไม้	มีเท่าใดก็ตัดเหลือแต่ต่อ
แดดเผาจนดินเหือดแห้ง	แต่กระแงไปทั่วแล้วหอ
ความขึ้นพื้นดินไม่พอ	เสร้างจริงหนอจะทำยังไง (ลูกคู่)
จะทำยังไงกันดี	พ่อแม่พี่น้องชาวไทย
เดชะพระบารมีปกเกศ	ประมุขประเทศของไทย
ทรงเล็งเห็นและเป็นห่วงใย	ทรงเห็นใจชาวไร่ชาวนา
ทรงดำริวางแผน	แก้ความขาดแคลนน้ำฟ้า
ฝนไม่ตกไม่เป็นไรน่า	ไทยประชามิต้องห่วงหน้า
(ลูกคู่) ใจเย็น ๆ ใจเย็น ๆ ใจเย็น ๆ	แล้วจะเย็นใจ ครั้นทรงคิดเสร็จสิ้น
พระเจ้าแผ่นดินแกล้งไซ	บันดาลน้ำให้แก่ชาวไทย
น้ำใส ๆ ก็ไหลตกจากฟ้า	จนข้าวชुरुวงสะพรั่ง
เหลือสุขปลั่งทั่วทั้งทุ่งนา	ชาวไทยซึ่งใจถ้วนหน้า
รอดตายแล้วหนา	เรามีข้าวกินตลอดกาล
(ลูกคู่) ตลอดกาล	ไทยจะมีข้าวกินตลอดกาล
ฝนหลวง พระราชทาน	ฟ้าโปรยน้ำผ่าน
กระเซ็นชานหวานสุขท่วมใจ	แต่นี้... และตลอดไป กสิกรของไทย
มีน้ำใช้ยังชีพทั่วกัน....จากฝนหลวง ...จากฝนหลวง ...จากฝนหลวง ...จากฝนหลวง	

34. บทเพลง พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคกลาง)

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ปรีดา จรัสวัฒน์ ขับร้อง ด.ญ.พิมพ์ธร บุญยรังคะ

พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยแหงนดูรูปพ่อ ถ้ามแม่ว่าใครกันหนอ
เห็นแม่และพ่อกราบบูชาแม่จับมือสองของหนู พนมและชูแขนหน้า
สอนว่าพ่อเป็นพ่อฟ้า ปกครองชาติมาหกสิบปี บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข
หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้รู้จักสามัคคี หนูต้องทำตามพ่อสอน
พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูจะไม่รอโตก่อน หนูจะทำตามพ่อสอน ไม่เก ไม่อ้อน เป็นคนดี

35.บทเพลง พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคเหนือ)

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ภาษาคำเมือง โยนก นาคพันธุ์

ขับร้อง ด.ญ.ธัญชนิต ศรีสมเพ็ชร

ป้อเจ้าอยู่หัวของหนู หนูเคยแหงนดูรูปป้อ ถ้ามแม่ว่าไผ่กันหนอ
หันแม่กับป้อกราบบูชา แม่กำมือสองของหนู พนมเชิดชุกมือไหว้สา
สอนว่าเป็นป้อฟ้า ปักครองจ้่าตมากกว่าหกสิบปี บ้านเมืองฮ่มเย็นเมินนาน
เป็นสุขสราญเล่นได้กุดี้ ป้อสอนฮู้ฮักสามัคคี หนูต้องทำตามกำป้อสอน
ป้อเจ้าอยู่หัวของหนู หนูคงปรอจันใหญ่ก่อน หนูจะทำตามป้อสอน
บฮ้ายบ้ออ้อนจะเป็นคนดี

36. บทเพลง พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคอีสาน)

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ภาษาพื้นบ้าน สมพจน์ สิงห์สุวรรณ

ขับร้อง ด.ญ.ณัฐกานต์ ชาญกวาง

พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยแหงนดูรูปพ่อ ถ้ามแม่ว่าพุไต้หน้อ
เห็นแม่กับพ่อกราบบูชา แม่จับมือสองของหนู พนมขึ้นชูแขนหน้า

สอนว่าพ่อเป็นพ่อฟ้า ปกครองชาติมากกว่าหกสิบปี บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข
 หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้สู้ฮักสามัคคี หนูต้องทำตามคำพ่อสอน
 พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูสิปรอโตก่อน หนูสิเฮ็ดนำตามคำพ่อสอน
 บ๊อดื้อ บ๊อดื้อน เป็นคนดี

37. บทเพลง พ่อเจ้าอยู่หัวของหนู (ภาคใต้)

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภาวงศ์ อินทร์ไทร ขับร้อง ด.ญ.สุธิรจัน ศรีเพ็ชร

พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูเคยเห็นรูปพ่อ ถ้าแม่ว่าใครกันหน้อ
 เห็นแม่และพ่อกราบบูชา แม่จับมือสองของหนู พนมและชูแขนหน้า
 สอนว่าพ่อเป็นพ่อฟ้า ครองชาติมากกว่าหกสิบปี บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข
 หนูเล่นสนุกได้ทุกที่ พ่อสอนให้สู้ฮักสามัคคี หนูต้องทำตามคำพ่อสอน
 พ่อเจ้าอยู่หัว ของหนู หนูจะไม่คอยโตก่อน หนูจะทำตามพ่อสอน
 ไม่เก ไม่อื้อน เป็นคนดี

38. บทเพลง พ่อของเรา

คำร้อง-ทำนอง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขับร้อง แอมเมอรั

ยามร้อนแดดเผาเหงื่อไหลโคลย้อย จะคอยหนีไปไหนก็ไม่ได้
 จำทนความร้อน ร้อนแรงร้อนใจ ตรากตรำรำไปทุกเมื่อเชิ้อวัน
 ยามหนาวหนาวเหน็บเจ็บอกหนาวสั่นตั้งลูกนกเสียขวัญ
 หนาวฝนบนฟ้าลมพัดมาหนาวปล้นหนาวใจหนาวนั้นทุกข์ลำเค็ญ
 แล้วจู่ๆ ก็มีใครคนหนึ่ง เข้าใจลึกซึ้งถึงความยากแสนเข็ญ
 ยื่นมือยื่นใจเข้ามาบำเพ็ญ บัดเป่าความยากเย็นสิ้นไป
 ใครคนนั้นคือใครที่ไหนเล่า คือพ่อของเราเหนือหัวของคนไทย
 พ่อผู้เปี่ยมล้นด้วยน้ำใจ ขอเทิดทูนพ่อไว้จนวันตาย

39. บทเพลง คีตราชั้น

คำร้อง-ทำนอง โอฬาร น้อยซ้อย บรรเลงและร่วมขับร้อง วงซิมโฟนีออเคสตร้ากองทัพอากาศ
ขับร้อง สุเทพ วงศ์กำแหง อุมาพร บัวพึ่ง ร้องนำหมู่

หนึ่งในถิ่นสยาม	ลือนามไปทั่วแผ่นดิน	คือองค์นวมินทร์
อัครศิลป์แห่งวงศ์จักรี	เสด็จเถลิงถวัลย์	ราชันคีตกวี มากด้วยบารมี
ศาสตร์ศิลป์ดนตรี	พระภูมินิพนธ์	เป็นหนึ่งในพื้นธรณิน
เอกองค์ศิลปิน	ประพันธ์ภูมิพล	สุนทรีย์ศาสตร์มหाराชของปวงชน
พสกทุกคนสดุดีจักรีราชา	ปราชญ์แห่งชาติสยาม	ทรงธรรมองค์กษัตรา
เลิศด้วยภูมิปัญญา	มหाराชาคีตา	จอมราชัน
เป็นหนึ่งในพื้นธรณิน	เอกองค์ศิลปิน	ประพันธ์ภูมิพล
สุนทรีย์ศาสตร์	มหाराชของปวงชน	พสกทุกคนสดุดีจักรีราชา
ปราชญ์แห่งชาติสยาม	ทรงธรรมองค์กษัตรา	เลิศด้วยภูมิปัญญา
มหाराชาคีตาจอมราชัน	เลิศด้วยภูมิปัญญา	มหाराชาคีตาจอมราชัน
ขอพระชนม์ จีฆะ จีฆา	มหินทรา คีตา	จอมราชัน
ขอพระชนม์ จีฆะ จีฆา	มหินทรา...คีตา...	จอมราชัน

40. บทเพลง ดุจมหาธรรมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย *****

คำร้อง-ทำนอง บอย โกสิยพงษ์ / อภิวัชร เอื้อถาวรสุข / นที เอกวิจิตร

ให้เราได้ร่มเย็นในเวลาเดือดร้อน	ให้เราได้อุ่นใจก่อนที่จะเข้านอน
ให้เรามีความหวังแม้ว่าใจสั่นคลอนเท่าไร	ให้เราได้ชื่นใจในวันที่กระหาย
วันที่ยืนไม่ไหว ทำให้เราลุกได้	*** และมีเรื่องราวมากมาย ไม่รู้เท่าไร
เพราะเพื่อพวกเรา	พระองค์ทรงยอมทุกอย่าง
และเพื่อพวกเรา พระองค์ยอมเป็นดั่งน้ำ	ที่ไหลมาชโลมใจ ไม่ว่าจะใกล้จะไกล
พระองค์ก็ทำเพื่อเรา	แม้จะต้องเหน็ดเหนื่อยสักเท่าไร
คุณน้ำทิพย์ของคนไทย	คุณน้ำหล่อเลี้ยงดวงใจ
เป็นน้ำที่เราไม่มีวันจะหาได้จากที่ไหน	นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหाराชา
(มหाराชา)ของชาวไทย	ก็หยาดที่หยดลง เพื่อให้เรามั่นคง

ก็ความสุขความฝันที่มาจากมือของพระองค์ นอกจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มหาราชา ที่ทรงยอมทุ่มเทชีวิต แม้จะเหนื่อยล้าเพื่อคนไทย

41. บทเพลง รอยยิ้มของพ่อ

บอย โกสิยพงษ์

ยิ้ม เมื่อพ่อสร้างรอยยิ้ม	ให้คนไทยได้ยิ้มแม้จะอยู่ที่ไหน
รักใจของพ่อมีรักคอยแบ่งปัน	ความรักให้กับทุกหัวใจ
วันคืนที่ผ่านไป ยาวนานสักเท่าไร	พวกเราที่ยิ้มได้เพราะพ่อ
จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป	ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้
จะคอยทำสิ่งที่ดี แม้จะมีใครเห็นหรือไม่	เพื่อตอบแทนทุกรอยยิ้มและความสุข
ความรักที่พ่อให้ไว้	จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป...
ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้...	จึงอยากขอตามรอยเท้าพ่อต่อไป...
ตามความรัก ตามคำสอนที่พ่อให้...	จะคอยทำสิ่งที่ดี แม้จะมีใครเห็นหรือไม่
เพื่อตอบแทนทุกรอยยิ้ม	และความสุขความรักที่พ่อให้ไว้
ด้วยหัวใจ... จากหัวใจ...	

42. บทเพลง ผู้ปิดทองหลังพระ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำร้อง-ทำนอง ยืนยง โอภากุล ขับร้อง คาราบาว

เมื่อมาสู้รบแก้าพระราช	ทวยไทยทั่วหล้ากราบบังคมทูล	ด้วยบุญญาบารมีเป็นที่ตั้ง
ถึงกระนั้นยังไม่พอ	พระราชกรณียกิจหนักหน่วง	เหน็ดเหนื่อยปานใดไม่ท้อ
ประเทศไทยมีวันนี้หนอ	ก็ใครเล่าพระเจ้าแผ่นดิน	พระองค์ทรงเสียสละเพียงไหน
มีใครได้เห็นได้ยิน	ก็ใครหนอใครดวงใจใฝ่ถวิล	เป็นผู้ปิดทองหลังพระ
ผู้ปิดทองหลังพระ	ผู้ปิดทองหลังพระ	หกสิบห้าปีทำเพื่อราษฎร์
ทวยไทยทั้งชาติ	สมควรภาคภูมิใจ	มีพระมหากษัตริย์
เฝ้าคอยห่วงใย	ทุ่มเทพระวรกายเพื่อเรา	ค้นคิดแนวทางพระราชดำริ
ตลอดการครองราชย์	อันยืนยาว	ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว
ล้นเกล้าชาวไทยมีพระองค์ท่าน	พระองค์	ทรงเสียสละเพียงไหน

มีใครเห็นใจสงสาร	ก็ใครหนอใครคำเช่า	เฝ้าทรงงาน เป็นผู้ปิดทองหลังพระ
ผู้ปิดทองหลังพระ	ผู้ปิดทองหลังพระ	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธาธิเบศรรามาริบัติจักรีนฤพดินทร		สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร
ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย	เป็นดวงใจของแผ่นดิน	ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย
ศูนย์รวมใจแผ่นดิน	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	
มหิตลธาธิเบศรรามาริบัติ	จักรีนฤพดินทร	สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร	ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย	เป็นดวงใจของแผ่นดิน
ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย	ศูนย์รวมใจแผ่นดิน	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหาภูมิพลอดุลยเดช	มหิตลธาธิเบศรรามาริบัติ	จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร	ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย	เป็นดวงใจของแผ่นดิน
ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย	ศูนย์รวมพลังแห่งแผ่นดิน	

43. บทเพลง ตามรอยพระราชา

คำร้อง ชนะ เสวีกุล, นิติพงษ์ ห่อนาค ทำนอง ชนะ เสวีกุล, อภิไชย เย็นพูนสุข
ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

ทำไมพระราชาราชเดินไปในป่าเขา ท่านทรงห่วงใยคนที่เขาอยู่ห่างไกล
ทำไมพระราชาราชถึงมีเหงื่อไหล ท่านทุ่มเทแรงกาย ทรงงานมาหลายปี
ทำไมพระราชาราชถึงมีเหนื่อยที่เอาไว้ ท่านอยากจะทรงเห็นเมืองไทยได้ทุกที่
เพราะอะไรพระราชาราชถึงต้องทำแบบนี้ ท่านอยากให้เรามีชีวิตที่เป็นสุข
ท่านทรงเหนื่อยทรงทำเพื่อเราเรื่อยมา ถึงเวลาทำให้ท่านสุขใจ
ร่วมกันสร้างความคิดด้วยใจและกาย ก้าวตามรอยบาทองค์พระราชาราช
เพราะอะไรพระราชาราชถึงต้องเดินลุยน้ำ ท่านลำบากเพื่อทำให้พวกเราสบาย
ทำไมทุกๆ บ้านจึงมีรูปท่านติดไว้ เป็นหลักคอยเตือนใจให้เราทำความดี
ทำไมพระราชาราชถึงไม่หยุดพัก ท่านไม่เคยหยุดพักเพราะรักเราหนักหนา
หนูอยากจะป็นเด็กดีของพระราชาราช ต้องตั้งใจศึกษา ขยันและพอเพียง
ท่านทรงเหนื่อยทรงทำเพื่อเราเรื่อยมาถึงเวลาทำให้ท่านสุขใจ
ร่วมกันสร้างความคิดด้วยใจและกาย ก้าวตามรอยบาทองค์พระราชาราช
จากวันนี้สักหมื่นปีต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงามและยิ่งใหญ่
กันเป็นดินเดียวให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้องเหนื่อยเกินไปอย่างที่แล้วมา

จะขอตามรอยของพ่อ ท่องคำว่าเพียงและพอจากหัวใจ
 เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป
 จากวันนี้สักหมื่นปีต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงามและยิ่งใหญ่
 บวกกันเป็นดินเดียวให้พ่อได้สุขใจ ไม่ต้องเหนื่อยเกินไปอย่างที่แล้วมา
 จะขอตามรอยของพ่อ ท่องคำว่าเพียงและพอจากหัวใจ
 เป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยความรัก ด้วยภักดี ตลอดไป
 ร่วมกันสร้างความคิดด้วยใจและกาย ก้าวตามรอยบาทองค์พระราชา
 สร้างความคิดด้วยใจและกาย ก้าวตามรอยบาทองค์พระราชา

44. บทเพลง ในหลวงของแผ่นดิน

คำร้อง วิเชียร ตันติพิมลพันธ์ ทำนอง-เรียบเรียง สราวุธ เลิศปัญญาบุษ ขับร้อง รวมศิลปิน

มอง เห็นพระเจ้าอยู่หัว	ท่ามกลางคนมีดมัว	เหมือนเห็นแสงทองส่องใจ
ตื่นตื่นเพียงได้มอง	พนมมือทั้งสอง	ก้มลงกราบด้วยหัวใจ
มอง พระผู้ทรงเมตตา	เฝ้าดูแลประชา	ทั่วอาณาใกล้ไกล
เมื่อยามอ่อนล้า	หมดหวังพระองค์	อยู่เป็นหลักนำหัวใจ
ยึดเหนี่ยวอยู่ภายใน	ว่าวันพรุ่งนี้ยังมีหวัง	ในหลวงของแผ่นดิน
หลอรรวมให้เมื่อดินทราย	กลายเป็นแผ่นดิน	ที่ยิ่งใหญ่
หยดน้ำหยาดเหนือ	พระองค์หยดลงที่ไหน	ทุกซ່อรันจะปล้นสลาย
ทุกซ່อรันจะไม่อาจแผ้วพาน	ในหลวงของแผ่นดิน	ทรงเป็นที่รักและที่พึ่งพิง
ให้เราแสนนาน	ตั้งแต่เล็กจนโต	จำได้ทุกอย่าง
ได้ร่วมพระบิบาล	สุขสราญด้วยความร่มเย็น	ในหลวงของแผ่นดิน
ทรงเป็นที่รักและที่พึ่งพิง	ให้เราแสนนาน	ตั้งแต่เล็กจนโตจำได้ทุกอย่าง
ได้ร่วมพระบิบาล	สุขสราญด้วยความร่มเย็น	แผ่นดินนี้คือบ้าน
คือแดนสวรรค์ แสนสุขใจ	มีทุกอย่างที่ดีเพราะใคร	ฉันจะไม่ลืม
ในหลวงของแผ่นดิน	หลอรรวมให้เมื่อดินทราย	กลายเป็นแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่
หยดน้ำหยาดเหนือ	พระองค์หยดลงที่ไหน	ทุกซ່อรันจะปล้นสลาย
ทุกซ່อรันจะไม่อาจแผ้วพาน	ในหลวงของแผ่นดิน	ทรงเป็นที่รักและที่พึ่งพิง
ให้เราแสนนาน	ตั้งแต่เล็กจนโต	จำได้ทุกอย่าง ได้ร่วมพระบิบาล
สุขสราญด้วยความร่มเย็น	แผ่นดินนี้คือบ้าน	คือแดนสวรรค์ แสนสุขใจ

มีทุกอย่างที่ดีเพราะใคร ฉันจะไม่ลืม

45. บทเพลง ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป

คำร้อง-ทำนอง นิติพงษ์ ห่อนาค เรียบเรียง สราวุธ เลิศปัญญาสุข

ขับร้อง อัสนี วสันต์ โชติกุล

คนไทยที่แท้ รู้ดีในหัวใจ เรื่องราวอันมากมาย ที่ทรงได้ทำ
 เหนื่อยแบกภาระ ผู้คนบนแผ่นดิน ได้มีและได้กิน มีความหวังดงาม
 บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จักขอตาม
 ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป มอบชีวิต ด้วยกายและใจ จะต้องเหนื่อยล้า
 ไร้อแรงเท่าไร จะขอจงรักภักดี ราชอาณาจักรไหน ที่มีในนิทาน ที่เด็กเด็กเคยอ่าน
 อยู่สุขสันต์สวยงาม ราชอาณาจักรนี้ ท่านทรงงานและงาน หลายสิบปีผ่านไป
 ยังทรงสร้างทำ บังคมกราบกราน ปฏิญาณตนจากใจ ก็ชาติที่เกิดไป จักขอตาม
 ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป มอบชีวิต ด้วยกายและใจ จะต้องเหนื่อยล้า
 ไร้อแรงเท่าไรจะขอจงรักภักดี ทุกชาติไป ขอทรงยังยืนยงชั่วฟ้า
 เกษมสำราญ ขอทรงยังยืนยงชั่วฟ้า ยิ่งยืนยิ่งยงชั่วกาล
 ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป มอบชีวิต ด้วยกายและใจ จะต้องเหนื่อยล้า
 ไร้อแรงเท่าไร จะขอจงรักภักดี ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป
 มอบชีวิตด้วยกายและใจ จะต้องเหนื่อยล้า ไร้อแรงเท่าไร จะขอจงรักภักดี ทุกชาติไป

46. บทเพลง ครองแผ่นดินโดยธรรม

คำร้อง: ประภาส ชลศรานนท์ ทำนอง-เรียบเรียง: จักรพันธ์ เอี่ยมहन ขับร้อง รวมศิลปิน

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุข แห่งมหาชนชาวสยาม ทุกบ้านทุกถิ่น
 ภูเขาทุกดอยทุกดง หุบเหวทุ่งนาไพรพง ทุกเขื่อนคลองที่ทุกซอกทุกน หากแผ่นดินนั้นเป็นไทย
 เสด็จฯ ไปถึงทุกชั้นชน ดังสายฝนโปรยปรายให้คลายทุกข์เข็ญ น้ำพระทัยกว้างใหญ่มหาศาล
 ทรงงานมิเคยว่างเว้น พระราชทานความร่มเย็น ด้วยแนวคิดอันยั่งยืน พระองค์ทรงเป็น
 ตำนานแห่งแรงบันดาลใจ ยามทุกข์ยามท้อเมื่อใด พระราชนิพนธ์สอนสั่ง เมื่อตกลงไปในน้ำ

อย่ามัวถามเมื่อไรจะถึงฝั่ง จงว้ายไปด้วยพลัง ว้ายด้วยธรรมของความเพียร
 แม้นยามใดบ้านเมืองจะมีดมน เหลือแต่หนทางเดินที่วนเวียน พระราชดำรัสตั้งแสงเทียน
 ส่องให้เห็นถึงปลายทาง เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม
 ทุกย่านทุกหย่อม ย่อมมีบ้างความแตกต่าง ศาสนาพุทธจากทำทาง วัฒนธรรมท้องถิ่น
 หลากหลายในชาติเชื้อพันธุ์ มารวมกันบนแผ่นดิน จงรักต่อพระภูมิคุ้มกันและแผ่นดินนี้
 ความแตกต่างจะมากมาย แต่ในใจยังรักและสามัคคีหนึ่งคำที่ทำให้คิดดี
 คือมีในหลวงองค์เดียวกัน เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
 เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ครองแล้วทรงครองแผ่นดิน ครองหัวใจไทย
 ทั้งแผ่นดิน ๘ ทรงเป็นศูนย์รวมใจไทยทุกดวง
 ผองคนไทยจึงมารวมกัน เปล่งเสียงจากใจถวายพระพร ทรงพระเจริญ ยิ่งยืนนาน
 ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ
 ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ
 เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ทรงพระเจริญ
 ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ ยิ่งยืนนาน

47. บทเพลง บทเพลงรักแห่งแผ่นดิน

บทเพลงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม
 พระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดย กองทัพบก ร่วมกับ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

คำร้อง-ทำนอง : ธาณินทร์ เคนโพธิ์

CHULALONGKORN UNIVERSITY *****

รักที่ยิ่งใหญ่และยั่งยืน คือรักจากองค์เหนือหัวของไทย รักไพร่ฟ้าทั่วเขตคาม
 ทุกยามท่านทรงห่วงใย ในจิตใจเรารับรู้ได้ทุกคน รักที่เราซาบซึ้งพระนาม
 รักเพื่อความสุขของปวงชน สายเหนือไหลหยดลงดิน ให้ไม้ต้นโตออกผล
 ทุกแห่งหนต้นโตงามร่มเย็นทั่วไทย พระองค์เหนื่อยแค้นใครรู้บ้าง
 เมทภัยไทยมีทุกข์ปิดเป่าให้หายเนิ่นนานปีที่ผ่านมา ท่านเหนื่อยล้าบ้างหรือไม่
 มาร่วมใจ ส่งพลังให้ท่านชื่นใจสักครั้ง เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังออกมา
 เปล่งวาจา...แสดงความรักพระองค์ให้ดัง ก้าวเท้าตามพ่อไปสืบสานงานของท่าน
 พร้อมกันทำหน้าที่ของลูกที่ดี เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังก้องไกล
 สุดแรงใจด้วยใจรักด้วยแรงศรัทธา จะขอปฏิญาณมั่นคงไว้ซึ่งความดี
 ภายใต้อมง่ามแห่งนี้จะมีความรัก เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังออกมา

เปล่งวาจา...แสดงความรักพระองค์ให้ดัง
ก้าวเท้าตามพ่อไปสืบสานงานของท่าน พร้อมกันทำหน้าที่ของลูกที่ดี
เปล่งเสียง...คำว่ารักให้ดังก้องไกล สุดแรงใจด้วยใจรักด้วยแรงศรัทธา
จะขอปฏิญาณมั่นคงไว้ซึ่งความดี ภายใต้อมง่ามแห่งนี้จะมีความรัก
แต่พระองค์ตลอดไป ทรงพระเจริญ ทรงพระเจริญ...

48. บทเพลง ชงนำชีวิต

คำร้อง: สีฟ้า ศิลปิน: รวมศิลปินแกรมมี่

มีที่ไหนในโลกโชคดีเท่าบ้านของเรา มีที่ไหนสบายเท่าบ้านเรานี้
มีที่ไหนที่มีศุภย์รวมความรักอย่างเรา ที่คอยบรรเทาทุกข์ครั้งที่เราเดือดร้อน
ท่านเป็นเทวดาอยู่บนฟ้าท่านคงสบาย แต่ท่านเป็นเทวดาที่อยู่บนดิน ท่านคือชงนำชีวิต
ท่านคือหลักชัยให้เราก้าวตาม สิ่งที่ท่านทำส่งผลเพื่อคนมากมาย
ท่านคือพลังคือแสงตะวัน ส่องฟ้าให้มีวันใหม่ สิ่งที่ท่านได้สร้างไว้ เพื่อให้เราสุขสบาย
เมื่อพายุกระหน่ำเหตุร้ายนั้นซ้ำเติมเรา ความทุกข์ร้อนบรรเทาถ้าท่านได้ยิน
วันที่ฟ้าคำรามวันที่น้ำท่วมแผ่นดิน เราต้องได้ยินว่าท่านนั้นคอยช่วยเหลือ
ท่านเป็นเทวดาอยู่บนฟ้าท่านคงสบาย แต่ท่านเป็นเทวดาที่อยู่บนดิน
ท่านคือชงนำชีวิต ท่านคือหลักชัยให้เราก้าวตาม สิ่งที่ท่านทำส่งผลเพื่อคนมากมาย
ท่านคือพลังคือแสงตะวัน ส่องฟ้าให้มีวันใหม่ สิ่งที่ท่านได้สร้างไว้
เพื่อให้เราสุขสบาย แค่นี้แค่นี้ขอให้เราใส่ใจ
ทุกทุกอย่างท่านทำมากมายแค่ไหน ท่านคือชงนำชีวิต ท่านคือหลักชัยให้เราก้าวตาม
สิ่งที่ท่านทำส่งผลเพื่อคนมากมาย ท่านคือพลังคือแสงตะวันส่องฟ้าให้มีวันใหม่
สิ่งที่ท่านได้สร้างไว้ เพื่อให้เราสุขสบาย สิ่งที่ท่านสอนสั่งไว้ ขอให้พวกเราทำตาม
เราก็รู้ท่านเหนื่อยแค่ไหน เพื่อให้พวกเราสุขสบาย

49. บทเพลง พระราชาเป็นประมุขของประชาชน

พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์ ขับร้อง รวมนักร้องศิลปินแห่งชาติไทยสากล ไทยลูกทุ่งและสโมสรมักเพลง

ทะเลเป็นเจ้าแห่ง นที มหันต์	ทิวะสุริยฉัน แจ่มจ้า
รัตติรัศมีจันทร์ เรืองจรัส	สงฆ์ประมุขแห่งชาวหล้า
เหล่าผู้ พึงบุญ ผู้ใหญ่ในแคว้น	คือรา ชาแล
ผู้บำบัดทุกข์ประชา ช่วยเกื้อ	เป็นประมุขนครา ในรัฐ
ทรงทศพิธธรรมเอื้อ	ราชฎีให้ สวัสดิ์

50. บทเพลง ในหลวงในดวงใจ

คำร้อง กมลศักดิ์ สุนทานนท์ ทำนอง ปิติ ลิ้มเจริญ เรียบเรียง วีรภัทร์ อึ้งอัมพร
ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

ใครที่สอนให้เรายิ้มสู้ ได้เรียนได้รู้ความพอดี ได้ภาคภูมิใจในสิ่งที่เรามี อยู่ดีกินดีเรื่อยมา
ใครที่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เข้าใจและเข้าถึงพัฒนา ปิดทองข้างหลัง องค์พระปฏิมา
จะเหนือจะล้ำไม่เคยท้อใจ นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส
เราต่างก็รู้ กันอยู่แก่ใจ จะมีใครรักเราได้เท่านี้ นี่คือในหลวงในดวงใจ
ที่ทำให้เราคนไทยยิ้มได้อย่างวันนี้ เย็นศิระพระบริบาล ได้ร่มพระบารมี
ไม่มีคำใดจะตรงกับใจยิ่งกว่านี้ เราชรักในหลวง พ่อคือแก้วตาขวัญใจ
จะเทิดจะทูนไว้เหนือชีวิต พ่อเป็นดั่งแสงเทียน ในดวงใจนิรันดร์ และยังคงเป็นมิ่งขวัญตลอดไป
นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง หมายผดุงยุติธรรมอันสดใส เราต่างก็รู้ กันอยู่แก่ใจ
จะมีใครรักเราได้เท่านี้ นี่คือในหลวงในดวงใจ ที่ทำให้เราคนไทยยิ้มได้อย่างวันนี้
เย็นศิระพระบริบาล ได้ร่มพระบารมี ไม่มีคำใดจะตรงกับใจยิ่งกว่านี้
เราชรักในหลวง นี่คือในหลวงในดวงใจ ที่ทำให้เราคนไทยยิ้มได้อย่างวันนี้
เย็นศิระพระบริบาล ได้ร่มพระบารมี ไม่มีคำใดจะตรงกับใจยิ่งกว่านี้
นี่คือในหลวงในดวงใจ ที่ทำให้เราคนไทยยิ้มได้อย่างวันนี้ เย็นศิระพระบริบาล
ได้ร่มพระบารมี ไม่มีคำใดจะตรงกับใจยิ่งกว่านี้ เราชรักในหลวง “คนไทยรักในหลวง”

51. บทเพลง ๘๔ พรรษา ดวงใจราษฎร์ปราชญ์แห่งน้ำ

คำร้อง ธนชัย อุชชิน ทำนอง ธนชัย อุชชิน เรียบเรียง ธนชัย อุชชิน ขับร้อง ธนชัย อุชชิน

จากหยาดเหงื่อเล็กๆ หยดลงบนพื้นดิน กลับกลายเป็นสาย
กลายเป็นแหล่งน้ำที่กว้างไกลจากสมองและร่างกายที่ทุ่มเทด้วยหัวใจ
สิ่งที่พ่อทำไว้ช่างมากมาย พ่อทำชลประทานให้เราได้มีน้ำเอามาไว้ใช้
สร้างเขื่อนทำฝายไว้ทั้งไทย ฝืนดินไม่แห้งแล้ง พ่อลงแรงให้ลูกชื่นใจ
ชีวิตมีความสุขสดใสอยู่ร่มเย็น หยดน้ำที่รินไหลมาทุกวัน หยดน้ำที่พรมหัวใจชุ่มฉ่ำ
คือหยดเหงื่อของพ่อคือสิ่งที่พ่อทำ สายน้ำ ชลประทาน สู่บ้านเรา
เหงื่อจะไหลริน ไหลมาเท่าไร เห็นดีเหนื่อยหัวใจและกายเพียงใด
ไม่เคยลืมพระคุณ พ่อหลวงของคนไทย ครองใจราษฎร์ ปราชญ์แห่งน้ำ ในหัวใจ

บทเพลง อยู่อย่างพอเพียง

คำร้อง สุรภักดิ์ สุขเสวี ทำนอง/เรียบเรียง โสฬส ปุณณะบุตร ขับร้อง สำราญ ช่วยจำแนก (อี๊ด Fly)

ภายใต้ฟ้าที่กว้างใหญ่ มีขุนเขาให้คนปีนป่าย อยากจะไปให้ไกลให้สุดดังใจฝัน
พอหวังสูงจนเกินไป กลับเป็นทุกข์ท้อแท้ในใจ และดวงดาวไม่ใช่คำตอบที่ต้องการ
กลับมาเอนกาย ชบลงแนบอุ่นไอน้ำ สู่ความเคยชิน ที่เราเคยหลงลืมไปนาน
ก็จะรู้ว่าฝืนดิน ท้องฟ้าหน้าบ้านเรานั้น ที่เป็นของสำคัญเกินสิ่งใดๆ
**อยู่อย่างพอเพียง ใกล้ตัวความสุขยังมี อยู่อย่างพอดี ไม่มีความทุกข์ร้อนในใจ
สุขจริงแท้ในชีวิตคน จะค้นเจอได้ไม่ไกล อยู่ในใจของคนรู้จักเพียงพอ
(แถมมีคำว่าพอกี่สุขเกินใคร) ความมุ่งมั่นยังมีอยู่ ยังต้องสู้ต้องทำทุกอย่าง
อยู่บนทางที่แม้จะเหนื่อยแต่ยังไหว ยังต้องคิดต้องทำดี ต้องมานะพากเพียรเข้าไป
แต่ดวงดาวไม่ใช่คำตอบที่ต้องการ

53. บทเพลง นำคำพ่อสอน

คำร้อง-ทำนอง ณธนา หลงบางพลี เรียบเรียง ณธนา หลงบางพลี
ขับร้องโดย ธนพร แวกประยูร (ปาน ธนพร)

A 1 พ่อเคยบอกลูกไว้ให้เป็นคนดี มีเมตตาปราณีรู้ให้อภัย
คุณธรรมน้อมนำใจ เราจะทำสิ่งใดจงพากเพียร
A 2 พ่อเคยบอกลูกไว้ให้รักกัน เสียสละแบ่งปันด้วยความจริงใจ
รู้รักสามัคคีกันไว้ เราจะอยู่ที่ไหนก็ไทยด้วยกัน
B แม้วันผันผ่านเนิ่นนานสักเพียงไหน ทุกคำจะย้ำเตือนที่ในใจ
ทุกความรู้สึกที่พ่อคอยห่วงใย ฟังตรึงอยู่ในใจลูกเสมอ
Hook ร้อยเรียงดวงใจเชื่อในคำพ่อสอน ถ้วนทุกตอนที่พ่อสอนพ่อสั่ง
รวมเป็นภูมิพลังเพื่อหยุดยั้งทุกชัศไก๋ ร้อยเรียงดวงใจเชื่อในคำพ่อสอน
ถ้วนทุกตอนที่ พ่อสอนล้วนยิ่งใหญ่ตราตรึงในหัวใจจดจำไว้ชั่วชีวิ

54. . บทเพลง คำพ่อสอน

คำร้อง-ทำนอง พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ขับร้องหมู่ คุรียงค์ทหารบก

จงจดจำคำพ่อสอนไว้	จดจำให้ขึ้นใจคนไทยทุกคน
จดจำไว้แล้วนำไปปฏิบัติตน	แนะนำคนให้ปฏิบัติตาม
พ่อสอนว่าให้ทำตนเป็นคนดี	ให้รู้รักสามัคคีทั่วเขตคาม
ชื่อสัตย์สุจริตไม่คิดต่ำช้าเลวทราม	ทำเพื่อชาวสยามไม่ใช่ทำเพื่อตนเอง
คนไทยช่วยกันดูแลชาติบ้านเมือง	ให้รุ่งเรืองมีคนดีปกครอง
ไม่ให้คนไม่ดีหยิ่งผยอง	เข้ามาปกครองชาติบ้านเมือง
คนไทยที่ดีต้องร่วมมือร่วมใจกัน	ต่อต้านกีดกันคนไม่ดีทุกเรื่อง
ไม่ให้เข้ามายุ่งกับชาติบ้านเมือง	ชาติไทยจะได้รุ่งเรืองดังพ่อตั้งใจ

55. . บทเพลง พระราชาผู้ทรงธรรม

คำร้อง-ทำนอง กมลศักดิ์ สุนทานนท์, ปิติ ลิ้มเจริญ ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม คือถ้อยคำที่พระองค์ทรงให้ไว้... ช่างแสนจะโชคดี
 ที่เกิดเป็นคนไทย ได้ภาคภูมิใจเสมอมา ถ้ามีใครถามทำไมคนไทย ถึงรักพระองค์อย่างนี้
 แค่นี้ได้ชมพระบารมีก็ยิ้มทั้งน้ำตา ถ้าหากให้อธิบายเหตุผลนานาคงต้องใช้เวลาเท่าชีวิตนี้...
 เพราะท่านทำ เพื่อคนไทย ด้วยธรรมะของพระราชา หวังให้เรา ชาวประชา อยู่ดีกินดี
 ท่านต้องเหนื่อย เพราะงานหนัก ไม่เคยพักจวบจนวันนี้ ช่างโชคดี ที่แผ่นดินนี้
 มีราชาผู้ทรงธรรม ทรงเป็นนิยามแห่งความดี เป็นอัญมณีที่เลิศล้ำ สดสวยใสกระจ่าง
 สว่างด้วยธรรม ด้วยน้ำพระทัยที่เมตตา ถ้ามีใครถามทำไมคนไทย ถึงรักพระองค์อย่างนี้
 แค่นี้ได้ชมพระบารมีก็ยิ้มทั้งน้ำตา ถ้าหากให้อธิบายเหตุผลนานาคงต้องใช้เวลาเท่าชีวิตนี้...
 เพราะท่านทำ เพื่อคนไทย ด้วยธรรมะของพระราชา หวังให้เรา ชาวประชา อยู่ดีกินดี
 ท่านต้องเหนื่อย เพราะงานหนัก ไม่เคยพักจวบจนวันนี้ ช่างโชคดี ที่แผ่นดินนี้
 มีราชาผู้ทรงธรรม เพราะท่านทำ เพื่อคนไทย ด้วยธรรมะของพระราชา
 หวังให้เรา ชาวประชา อยู่ดีกินดี ท่านต้องเหนื่อย เพราะงานหนัก ไม่เคยพักจวบจนวันนี้
 ช่างโชคดี ที่แผ่นดินนี้ มีราชาผู้ทรงธรรม

56. . บทเพลง พ่อเจ้าหลวง ทรงพระเจริญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำร้อง สุพจน์ ชีรานนท์ ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ขับร้อง สุพจน์ ชีรานนท์

พ่อเจ้าหลวง เลิศล้ำดีกล้า พระบุญญาปกป้องครองสยาม
 หลากโครงการเกริกทิวเป็นศรีค้ำ ก้องพระนามมหาราชประชาษฎ์เกรียงไกร
 *เฉลิมพระชนมพรรษานภาพ่อง ราษฎร์แซ่ซ้องน้อมพระคุณบุญยิ่งใหญ่
 สรรพสวัสดิ์อวยผลดลภูวนัย สมพระราชหฤทัยทุกวาระเทอญ
 (พ่อเจ้าหลวงของปวงชน ทวยเทพบันดลทรงพระเจริญ)

57. บทเพลง ลูกไม้ของพ่อ

คำร้อง – ทำนอง บ.มายน์แอทเวิร์ค จำกัด ไทยทีวีสี ช่อง 3 ร่วมร้องโดย พลพล พลกองเส็ง
พิชัญะ นิธิไพศาลกุล หฤทัย ม่วงบุญศรี ชีรณัฐ ยูสานนท์ นาวิณ เยาวพลกุล

พ่ออดทนตรากตรำ เพื่อเรามานาน ไม่เคยเห็นสักวัน ที่พ่อเคยท้อใจ
เพื่อให้ลูกทุกคน กินอิ่มนอนหลับสบาย เป็นสุขใจ อย่างเพียงและพอ
สิ่งที่พ่อฝัน แม้วามันไม่ง่ายดาย แต่ลูกภูมิใจ ที่เกิดมาเป็นลูกของพ่อ
จะตั้งใจทำความดี คนดีต้องไม่ท้อ คำของพ่อ ยิ่งก้องอยู่ในหัวใจ
จะเป็นลูกไม้ที่หล่นไม่ไกลต้น จะเชื่อในผลของการทำดี ไม่เสื่อมคลาย
เป็นลูกที่ดี ของพ่อตลอดไป ถ้าแม้อยังมีลมหายใจ ไม่มีวันไหนไม่ทำความดี
พ่อเฝ้าทำเพื่อเราทุกคนเรื่อยมา ถึงเวลาที่เราจะต้องทำหน้าที่
เพื่อให้พ่อของเรา ไม่เหนื่อยไปมากกว่านี้ จะทำดี จะทำเพื่อพ่อ
สิ่งที่พ่อฝัน แม้วามันไม่ง่ายดาย แต่ลูกภูมิใจ...

58. . บทเพลง สถิตในใจไทยนิรันดร์

คำร้อง สุวัฒน์ ไวจรรยา ทำนอง สมชาติ ชนะโชติ

(หมู่ ญ.) พระครองราชย์ ครองใจ ราษฎร์ทุกถิ่นไทย อบอุ่นด้วยพระบุญญา
องค์นวมินทร์มหाराชาดุดังผืนฟ้า โอบป้องผองชนพื้นภัย
(หมู่ ช.) พระครองราชย์ ครองธรรม ทั่วทุกเขตคามเกริกเกียรติ พระยศเกรียงไกร
องค์ภูมิพลพระภูวไนย ราษฎร์ต่างเทิดไถ้ เเด่นอยู่กลางใจไทยทุกคน
*(หมู่ ญ.) ยามพระแยมสรवलโลกสดใส ราษฎร์ซึ่งตริงใจ ดวงฤทัยสุขล้น
(หมู่ ช.) พระบารมีแผ่ไกลไปทั่วแห่งหน ทุกบ้านตำบล ทรงพระเมตตา
(หมู่ ญ.) พระครองราชย์ ครองไทย ครองทั้งจิตใจ หมู่เหล่าของชาวประชา
(หมู่ ช.) องค์ภูมิพลนวมินทรา ยิ่งใหญ่ล้ำฟ้า สถิตในใจไทยนิรันดร์

59. . บทเพลง ดาวเรืองประเทืองไทย

คำร้อง สุวัฒน์ ไวจรรยา ทำนอง สมชาติ ชนะโชติ ขับร้อง สมชาติ ชนาเทพ
ร้องนำหมู่ศิลปินสโมสรนักเพลง

ดาวเอ๋ยดาวเรือง งามประเทืองทั่วไทย สวยแลวิไล ตรึงหัวใจประชา
เรื่องเอ๋ยเรื่องรอง งามดั่งทองทาบทา สวยพรราวอาณา เพลินตาพาชื่นชีวิน
ไอ้แสนซึ้งใจ งามไปทั่วแคว้นแดนถิ่น เทิดพระนามินทร์ โศภินทั่งเมืองดาวเรืองงาม
ชาวเอ๋ยชาวไทย เราสุขใจทุกยาม ได้ฝันฟ้าคราม แผ่นดินสยามร่มเย็น

60. . บทเพลง แสงสว่างกลางใจ

คำร้อง ธนพร แวกประยูร ขับร้อง ธนพร แวกประยูร

กางแผนที่ในมือ ก้มเงย ไม่เคยหยุดยั้ง รอยเท้าอำบนทาง ไกลไกล
ไม่ยอมอ่อนล้าจะท้อกันดาร หนทางจะแย แต่พ่อกมา แดดจะร้อน จะลมฝน
ทนฟันฝ่า เพื่อพัฒนาสืบไปพ่อแลความสุข เพื่อให้ลูก อยู่ดี ด้วยมือสองมือที่พ่อกมี
ดูแลผู้คนทั่วไทยแผ่นดินนี้ โชคดีที่มีพ่อ ผู้ไม่ท้อ ภาระอันยิ่งใหญ่ สร้างด้วยรัก ทำด้วยใจ
ไม่ถอยไม่เคยปล่อยวาง คินมีดมน เหน็บหนาว พ่อคือดวงดาวที่ส่องทาง คือทุกอย่าง
คือแสงสว่างกลางใจ มีภาพพ่อเป็นครู ให้ดูที่พ่อได้ทำ คำสอนพ่อ ยังจำ น้อมนำมาใส่ใจนี้
วันที่ท้อ จนดูเหมือนทางให้ไปไม่เห็นมี ให้เงยหน้าขึ้นมองภาพพ่อดูสิว่าเห็นอะไรบ้างไหม
พ่อแลความสุข เพื่อให้ลูกอยู่ดี ทุ่มเท เรี่ยวแรงที่พ่อกมี เหน็ดเหนื่อย แต่พ่อกยิ้มได้
แผ่นดินนี้ โชคดีที่มีพ่อ ผู้ไม่ท้อ ภาระอันยิ่งใหญ่ สร้างด้วยรัก ทำด้วยใจ ไม่ถอย
ไม่เคยปล่อยวาง คินมีดมน เหน็บหนาว พ่อคือดวงดาวที่ส่องทาง คือทุกอย่าง
คือแสงสว่างกลางใจ คือแสงที่เรืองรอง คือ พ่อของแผ่นดินไทย

61. . บทเพลง บทเพลงแห่งฟ้า มหาคีตราชั้น

คำร้อง-ทำนอง พรลพัชร นรารัตน์วันชัย ขับร้อง จินตนา สุขสถิตย์ ศิลปินแห่งชาติ,
นคร ถนอมทรัพย์ ศิลปินแห่งชาติ,ศ.ดร.นพ.ธัมมทิวต์ นรารัตน์วันชัย, ชัชชัย สุขาวดี,
อิสริยา คูประเสริฐ, กันยารัตน์ กุญสุวรรณ

คือ แสงเดือน ยาม อาทิตย์อัสดง เมื่อโสมส่อง ดังแฝง คำหวาน
ยามค่ำ นี้ใน สายลม ยังมี ฝัน ความฝันอันสูงสุด นั้น เตือนใจ
คือ แสงเทียน ยาม ไร้อันตร เราสู้ เพื่อ รัก อันสดใส ชะตาชีวิต ลิขิตเช่นใด ไร้อ่อน
ยิ้มสู้ ไว้ ไกลรุ่ง ไกลกังวล ลมหนาวโชย ยุงทอง เฉิดฉั่น ในดวงใจนรินทร์สุขสัน
ยามเย็น ค่ำแล้ว แว่ว สายฝน ขอ เทวาพาคูฝัน ดล รักคืนเรือน คือ แผ่นดินของเรา
ดวงใจกับความรัก เน่าเสมือน แก้วตาขวัญใจ ภิรมย์รัก ไม่ลืมเลือน สุขดังได้เยือน
เกาะในฝัน คือบทเพลงแห่งฟ้า บรรเลงมาชুবชีวัน The Hunter,Nature Waltz
Can't You Ever See Lay Kram Goes Dixie Kinari Waltz ,Oh l say
มหาจุฬาลงกรณ์ ธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เทิดพระมหามงคล
ราชนาวิกโยธิน ราชวัลลภ เรา-เหล่าราบ ๒๑ ชูเชิดไว้ ธงไชยเฉลิมพล
ผองไทยทุกคน เกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย เพลิน เพลินภูพิงค์ ศุภร์สัญลักษณ์สุขจริง
เมนูไข่เพลงพรจากฟ้าอำนวย พรปีใหม่ ตรารตรีงทุกดวงใจสุขใดเทียบทัน
คือบทเพลงแห่งฟ้า ประทานมาชুবชีวัน พระภูมิพลมหาคีตราชั้น
บันดาลเสียงสวรรค์บรรเลงกล่อมชน

62. . บทเพลง เจ็ดสิบปี พระราชาภูมิพล

คำร้อง-ทำนอง ว.วัชฎานันท์ ขับร้อง จ.ส.อ.จุฑาคุณ รังสรรค์, ฐิติรัตน์ สำราญเรืองจิตต์

เจ็ดสิบปี มิเว้น ทรงงาน ทวยราษฎร์ต่างเบิกบาน หัวหล้า ทรงห่วงทุกข์
สุขสานต์ช่วยราษฎร์เคียงมา หลบเลี้ยงวิวาทถ้า รู้รักสามัคคี เจ็ดสิบปี ๓ สถิตในดวงใจ
ด้วยจิตสำนึกใน ไตรัมพระบารมี เทิดทูนไว้เหนือเกล้า ความจงรักภักดี
ผูกพันมาเนิ่นนานปี ลูกคนนี้มีลิ้มพ้อ พระราชาภูมิพลเจ็ดสิบปี ลูกคนนี้มีลิ้มพ้อ พระราชาภูมิพล

63. . บทเพลง เหตุผลของพ่อ

คำร้อง กมลศักดิ์ สุันทานนท์ ทำนอง ปิติ ลิ้มเจริญ ขับร้อง เบิร์ด ธงไชย แมคอินไตย์

ในหลวงอย่าทิ้งประชาชน มีบางคนตะโกนบอกพ่อวันนั้น ผ่านมาแล้ว
สองหมื่นห้าพันกว่าวันนับจากวันนั้น ท่านไม่เคยทิ้งคนไทย
เสียงเล็กเล็กของประชาชน สำหรับใครหลายคน คงไม่มีความหมาย
แต่ใครกันที่ได้ยิน แต่ใครกันที่เข้าใจ คิดถึงพ่อที่ไร ก็ตื่นตันใจทุกที
อยากรู้บ้างไหม ว่าทำไม พ่อมีเหตุผลใด ที่ต้องเหนื่อยขนาดนี้
ลองถามหัวใจตุสั๊กที แล้วเราจะรู้ดี ว่าคำตอบคืออะไร นอกจากคำคำนี้
ก็ไม่มีคำไหน ในหลวง รักและห่วงประชาชน ๗๐ ปี พ่อไม่เคยทิ้งประชาชน
๗๐ ปี ที่พ่อทำงานมานานหนักหนา ๗๐ ปี ที่ลูกสำนึกตลอดมา
เป็นบุญหนักหนาที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย เสียงเล็กเล็กของประชาชน
สำหรับใครหลายคน คงไม่มีความหมาย แต่ใครกันที่ได้ยิน
แต่ใครกันที่เข้าใจ คิดถึงพ่อที่ไร ก็ตื่นตันใจทุกที
อยากรู้บ้างไหม ว่าทำไม พ่อมีเหตุผลใด ที่ต้องเหนื่อยขนาดนี้
ลองถามหัวใจตุสั๊กที แล้วเราจะรู้ดี ว่าคำตอบคืออะไร นอกจากคำคำนี้
ก็ไม่มีคำไหน ในหลวง รักและห่วงประชาชน ๗๐ ปี
พ่อไม่เคยทิ้งประชาชน ๗๐ ปี ที่พ่อทำงานมานานหนักหนา
๗๐ ปี ที่ลูกสำนึกตลอดมา เป็นบุญหนักหนาที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย
อยากรู้บ้างไหม ว่าทำไม พ่อมีเหตุผลใด ที่ต้องเหนื่อยขนาดนี้
ลองถามหัวใจตุสั๊กที แล้วเราจะรู้ดี ว่าคำตอบคืออะไร
รักที่มีให้พ่อมากมายขนาดไหน ก็ไม่ถึงเสียหนึ่งที่พ่อรักเรา

พระหฤทัยสดไสเกินสายชล	เย็นกว่าสายฝนองค์ภูมิพลภูวนัย
เมื่อราษฎร์ไร้สุข	สิ้นเกล้าเป็นทุกข์ร้อนพระทัย
เมื่อราษฎร์มีภัย ๘ เสด็จไปทันที	พระมหากษัตริย์กล้าเล็ก
ขอทูลขอเทิดบูชาพระบารมี	ข้าบาททั้งหลายขอถวายความภักดี
แต่สองสิ้นเกล้าจักรีวงศ์องค์ไผท	ด้วยเดชพระบารมีสิ้นเกล้า
เหมือนอยู่ใต้ร่มเงาพฤกษาใหญ่	สยามจึงสมนามความเป็นไทย
ไพร่ฟ้าหน้าใสสุขใจทุกคนเทอญ	สิ้นเกล้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
สิ้นเกล้าสมเด็จพระนางเจ้าพระราชนี	ข้าพระพุทธเจ้า ขอสดุดี
มหาราชไทย เทิดไทย ไชโย	

67. . บทเพลง ร่มพระบารมี

คำร้อง จำลอง เขยอักษร ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์
ขับร้องหมู่ สโมสรนักเพลง โดยศรีสุภางค์ อินทร์ไทร

ร่มราชพฤกษ์ผองถิ่นแผ่นดินไทย	จึงรื่นรมย์ร่มใจได้สุขสานต์
กองทุนการศึกษาพระราชทาน	ยิ่งเบิกบานร่วมบุญพระบารมี
สร้างคนดีมีวิชาคุณค่าล้ำ	สร้างชาติชนให้ภูมิภักดีมีศักดิ์ศรี
สร้างจิตสำนึก ชีวิตนี้	เราจะเป็นคนดีของบ้านเมือง

68. . บทเพลง พระพ่อภูมิพล

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียง นคร ถนอมทรัพย์ ร่วมประพันธ์คำร้อง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร
ขับร้อง โฉมฉาย อรุณฉาน, จิตรกร ตั้งตรงจิตร

(หมู่) เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม	เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม โดยธรรม.....	(ญ) พระราชปณิธาน พระภูบาลมหาราชให้
(ช) อุ่นเกล้า อุ่นในหัวใจ ของปวงไทย	ทั่วเขตคาม (ญ) พระเกียรติคุณก้องไกล
(ช) ชูไทย ชูชาติอร่าม (ญ) ชาวโลก	ประจักษ์พระนาม พระภูมิพลฯ
(ช) ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรม	๘ ทรงนำไทยพ้นความยากเข็ญ
(ญ) ประเทศ ประชากรร่มเย็น	แหลมทองเป็นแดนพืชผล
(ช) กษัตริย์ ทรงพัฒนา	(ญ) ประชา.. ไม่มีมัวหม่น

(พร้อม) พระพ้องค์ภูมิพล ทรงดลดาล
ทรงเลิศล้ำด้วยปรีชาชาญ

(หมู่) ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม
ปวงประชาเทิดทูนภูบาล มหาราชภูมิพลฯ

69. . บทเพลง ภูมิพลมหาราช

คำร้อง อิงอร (ศักดิ์เกษม หุตาคม) ทำนอง มงคล อมาตยกุล ขับร้อง นคร ถนอมทรัพย์, สวลี ผกา

พันธ์

ช. น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อม ขอเดชะ	ญ. สมเด็จพระภูมิพลมหาราช
ช. ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ	ญ. สมเด็จพระภูมิพลมหาราช
(หมู่) ข้าพพุทธเจ้าชาวไทยทั้งชาติ	ขอน้อมอภิวาทใต้เบื้องบาทฐลึ
พร้อมใจกันประกาศพระบารมี	ด้วยความจงรักภักดี บรมจักรี ภูมิพล
ญ. สมเด็จพระภูมิพลมหาราช	(หมู่) ไทยทั้งชาติทั่วแหล่งทุกแห่งหน
สุขสำราญด้วยบารมีภูวดล	ประชาชนเทิดไถ้ยิ่งบิดร
ช. สมเด็จพระภูมิพลมหาราช	(หมู่) ประชาราษฎร์สุขเกษมสโมสร
พระกรุณาห่วงหาอนาทร	พสกนิกรดั่งลูกของทรงธรรม์
ญ. ทรงเป็นมหาราชในดวงใจชาวไทยทั่วหน้า	(หมู่) เหล่าประชาเทิดพระองค์
เป็นมิ่งขวัญ ต่างจงรักภักดี	ต่างพร้อมยอมพลีชีวัน
แต่ภูมิพลราชัน องค์ฉัตรชัย	ญ. ทรงเป็นมหาราช
ในดวงใจชาวไทยทั่วหน้า	(หมู่) เหล่าประชาเทิดพระองค์เป็นมิ่งขวัญ
ต่างจงรักภักดี ต่างพร้อมยอมพลีชีวัน	แต่ภูมิพลราชัน องค์ฉัตรชัย
ญ. ปวงประชาพร้อมใจถวายพระพรภูมิ	มหาราชมหาราชินี
(หมู่) เป็นศรีสง่าประชาชาติไทย	ไชโย ไชโย ไชโย

70. . บทเพลง สวนสองแสนที่แสนสวย

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียงเสียงประสาน พีระ ตรีบุปผา ขับร้อง จิตติมา เจือใจ

สวนสองแสน เป็นดินแดนที่องค์ราชา ทรงสละทรัพย์ซื้อมา
ด้วยเงินตราสองแสนด้วยทรัพย์ส่วนพระองค์ ประสงค์ให้คนไกลแดน
พวกชาวเขาทุกเผ่าในแคว้น

มีดินแดนทำกินสุขสันต์ปลูกพืชเมืองหนาว ระยะเวลาให้ได้ผลกัน
 ทดลองปลูกด้วยความหมายมั่น บรรลุวันสำเร็จแจ่มใส สวนสองแสน
 เป็นดินแดนที่อยู่เมืองเหนือ งามแท้แลไม่เบื่อ เพลินเหลือสุดกล่าวไข
 ธรรมชาติ ดั่งคล้ายฉากใครมาวาดไว้ สวนสองแสนสวยงามวิไล
 สุขดวงใจใครได้ไปเห็นเมื่อยามเช้าและยามเย็น ใครได้ไปพักผ่อนเที่ยวเล่น
 จะเห็นดั่งถิ่นสวรรค์ดอกท้อบาน ตระการสวยยิ่ง พลัปลาสว่างงามจริง
 งามทุกสิ่งชวนให้ใฝ่ฝันแอบเปิ้ลเซอร์รี่ ดอกงามเหลือที่จะสรรจรรย์
 ไม้เมืองหนาวหลายพืชพันธุ์ สมใจฝันองค์ราชันย์เอ๋ย

71. . บทเพลง เรารักในหลวง

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียงเสียงประสาน อวยชัย วิทิลัดดา

ขับร้องหมู่ สหพันธ์คนดนตรีแห่งประเทศไทย

(หมู่) เรารักในหลวง..เรารักในหลวง..เรารักในหลวง
 (ช) จะมีใคร ดีเหมือนพ่อเรา เป็นร่มเงา คลุมไปทั้งอาณา
 (พ) เต็มสุขดับทุกข์ปวงประชา ไฟร์ฟ้าสุดบูชาทุกดวงใจ
 (ญ) จงพอเพียงพอเลี้ยงชีวิตตน จะสุขล้นพ้นความทุกข์ใจ
 (พ) ทรงวางแบบอย่างเอาไว้ กษัตริย์ไทยนักพัฒนา ดนตรีทรงโปรด
 คลาริเน็ต ฟลูต แซ็ก ทรัมเป็ต ไวโอลิน เพลงแจ๊สเพลงบลู ทรงรอบรู้สิ้น
 อัครศิลปิน แห่งแผ่นดินไทย UNIVERSITY
 ช) ภูมิใจอยู่ใต้ร่มพระบารมี จะทำความดี ตามรอยเท้าพ่อไป
 (พ) จับมือรวมพลังไม่หวั่นไหว ใจเป็นไทยเกิดไ้องค์ราชัน
 (ช) เรารักในหลวง (ญ) เรารักในหลวง (ช) ในหลวงรักเรา (ญ) ในหลวงรักเรา
 (ช) เทิดทูนท่านไว้ (ญ) เทิดทูนท่านไว้ (ช) เหนือเกล้าไทยประชา
 (ญ) เหนือเกล้าไทยประชา
 (ช) ภูมิใจอยู่ใต้ร่มพระบารมี จะทำความดี ตามรอยเท้าพ่อไป
 (พ) จับมือรวมพลังไม่หวั่นไหว ใจเป็นไทยเกิดไ้องค์ราชัน
 จับมือรวมพลังไม่หวั่นไหว ใจเป็นไทย..เกิด..ให้..องค์ราชัน
 เรารักในหลวง..เรารักในหลวง..เรารักในหลวง

72. . บทเพลง พลังแห่งแผ่นดิน (เฉลิมพระเกียรติสตุติพระราชปณิธาน)

คำร้อง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์ ขับร้อง นคร ถนอมทรัพย์ นำหมู่

(หมู่) เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม พระราชดำรัส มหาราชภูมิพลฯ
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน ชาวสยามทุกคน ซึ่งในพระบารมี
(เดี่ยว) ร่มบุญ พระสยามินทร์ อาบธารรินน้ำพระทัย ไปทั่วปฐพี
ร่วมเย็น ด้วยแมกไม้ขจี ไต้ละอองธลี ที่ทรงเมตตา สุตดิน ถิ่นแหลมทอง
พระทรงมอง มุ่งพัฒนาแหล่งน้ำ พืชพันธุ์ ธัญญา เลี้ยงเหล่าประชา
ไพร่ฟ้าหน้าใส ทรงเป็นพลังแห่งแผ่นดิน พระนวมินทร์มหาราช
พ่อไทยทรงเป็นพลังนำชาติก้าวไป พระทรงงานหนักเพียงไหนลูกได้เห็น
หยาดสายพระเสโท่อสยาม หยดซิม ให้เขตคามไทยขึ้นเย็น
องค์ภูมิพลฯ เอกองค์มหาราชเชนทร์ พระทรงเป็น พลังแห่งแผ่นดินไทย

73. . บทเพลง พระเจ้าแผ่นดิน

คำร้อง-ทำนอง พรลพัทธ์ นรรัตน์วันชัย ขับร้อง นพ.ปิติ พลังวชิรา

ธ ทรงสถิตเหนือดวงฤทัย เทิดไท้ ไว้เหนือเกล้า ธรรมราชาคุ้มครองผองเรา
อ้าองค์พระเจ้าแผ่นดิน ร่มพระบรมโพธิสมภาร ร่มเย็นสุขสราญทุกชีวิน
อุ่นไอร่มเย็น ด้วยเดชพระนวมินทร์ มหาราชภูมิพล พระมหากษัตริย์คุณ
พระการุณย์คุ้มครองผองชน พระปรีชาเลิศล้ำ พระมหามงคลปิ่นไมท
เทิดทูนเหนือดวงจิต ธ ทรงสถิตเหนือดวงใจ เอกองค์มหาราชาทรงชัย
น้อมเกล้าฯถวายราชสตุติ พระมหากษัตริย์คุณ พระการุณย์คุ้มครองผองชน
พระปรีชาเลิศล้ำ พระมหามงคลปิ่นไมท เทิดทูนเหนือดวงจิต ธ ทรงสถิตเหนือดวงใจ
แปดสิบบรรษามหาราชาทรงชัย น้อมเกล้าฯถวายราชสตุติ

74. . บทเพลง พระบารมีปกเกล้า

คำร้อง-ทำนอง พยงค์ มุกดา ขับร้อง สันติ ลุนเผ่ สมศรี ม่วงศรีเขียว

พระบารมีปกเกล้าชาวไทยในโลกเสรี พระยศยงยิ่งฟ้าและอวกาศ
ไทยทั้งชาติเทิดทูนศักดิ์ศรี ราชบัลลังก์เป็นหลักแห่งความจงรักภักดี
ไทยจงสามัคคีชั่วนิรันดร์ มหากษัตริย์แห่งจักรีวงศ์
ทุก ๆ พระองค์ถูกสร้างทางสัมพันธ์ เพื่อชาติและประชาอุทิศชีวิตดวงนั้น
นิกรจึงสบสุขสันต์เสมอมา พระบารมีปกเกล้าชาวไทยในภรรณา
ร่วมเย็นเป็นสายพระพิรุณ พระภรรณาธิคุณล้นข้าฯ พระราชกิจเพื่อไทยประชา
ข้าวรพุทธเจ้าภูมิใจ อ้าองค์พระทรงเกษมสำราญ พระบุญญาธิการสดใส
พระเกียรติยศจงปรากฏเกริกไกร เป็นหลักชัยยิ่งใหญ่ ไชโย

75. . บทเพลง พระมหากษัตริย์คุณ

คำร้อง ศาสตราจารย์ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน ทำนอง วินท์ ไอศถานนท์

ขับร้อง คณะนักร้องประสานเสียง

ในหลวงภูมิพลมหาราช ทรงเป็นนักปราชญ์ทุกสถาน
ทรงเชี่ยวชาญกิจการชลประทานการเกษตรผสมผสานทรงชี้แนะ
เศรษฐกิจพอเพียงเลี้ยงกิเลส ให้ทำกิจในขอบเขตไม่ถลำเปลืองใจไม่ควรทำ
ให้จดจำภูมิปัญญาของชาวไทย
(สร้อย)...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เป็นลัคนำหลักใจหลักศักดิ์ศรี
ให้ชาติมีผองชนคนดี พระภูมิคือพลังของแผ่นดิน ยาเสพติดให้คิดเล็กโดยสันติ
ทรงดำริให้ปลูกพืชผสมผสาน ให้ครองชีพอยู่ได้พอประมาณ
ให้มีงานให้มีสุขไม่ทุกขใจ ทรงประดิษฐ์คิดค้นวิทยาการ
สิ่งประดิษฐ์หลายด้านทันสมัย พระราชนิพนธ์ดนตรี
แสนจับใจ วรรณกรรมทรงสร้างไว้อเนกคุณ เกินกว่าห้าสิบปีที่ครองราชย์
ทรงชี้ขาดข้อพิพาทหลายสมัย ระงับเหตุฆ่าฟันของชาวไทย ทรงแนะให้รู้จักสามัคคี
(สร้อย)...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เป็นลัคนำหลักใจหลักศักดิ์ศรี
ให้ชาติมีผองชนคนดี พระภูมิคือพลังของแผ่นดิน

(สร้อย)...เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เป็นลัคนำหลักใจหลักศักดิ์ศรี
ให้ชาติมีผองชนคนดี พระภูมิคือพลังของแผ่นดิน ให้ชาติมีผองชนคนดี
พระภูมิคือพลังของแผ่นดิน ให้ชาติมีผองชนคนดีพระภูมิคือพลังของแผ่นดิน

76. . บทเพลง พระภูมิพลมหาราชรำลึก

คำร้อง-ทำนอง นคร ถนอมทรัพย์ ชัยรุ่งหมู่ ศิลปินสโมสรนักเพลง

ทรงเป็น พลังแห่ง...แผ่นดิน ทรงเป็นน้ำทิพย์รินชโลมไทย
ทรงเป็นพลังลม สลายโศภณภัย ทรงเป็นพลังไฟ จุดแรงใจไพร่ฟ้า
น้อมเกล้าศีกกรานเทิดไท้ รำลึกพระคุณยิ่งใหญ่ พระพ่อแห่งชาติ
พ่อเจ้าอยู่หัวของปวงชน พระภูมิพลมหาราช
ผองข้าพระบาท ถวายราชสดุดี สยามเย็นด้วยราชธรรมทศพิธ
ด้วยพระบุญญาสถิต คุ้มไทยธาตรี เกือบศตวรรษทรงราชย์ครองไทย
ธ ทรงครองใจไทยทุกชีวิ พระภูมิพลภูมิ ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจ
ทรงเป็น พลังแห่ง...แผ่นดิน ทรงเป็นน้ำทิพย์รินชโลมไทย
ทรงเป็นพลังลม สลายโศภณภัย ทรงเป็นพลังไฟ จุดแรงใจไพร่ฟ้า
มิว่างวัน ธ ทรงดำริ พระราชทาน หลายพันโครงการ ช่วยชนช่วยชาติ
ผ่านทุกปัญหา ทิวทั้งสกล เทิดไท้ทรงธรรม ราชันแห่งราชานวมินทร์
ปราชญ์แห่งมหาประชาชาติไทย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

77. . บทเพลง พ่อ ของแผ่นดิน

คำร้อง-ทำนอง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

สิบสามตุลาคมสองห้าห้าเก้า “พ่อ”จากเราไปแล้วสู่สวรรค์
ลูกลูกแสนไศกาจาบัลย์ใจลูกสั้นสุดกลิ่นแทบขาดใจ
ลูกจะจดจำคำสอน“พ่อ” จะไม่ย่อท้อจะต่อสู้ต่อไป
จะลำบากอยากเข็นเพียงใด เพื่อ“พ่อ”เพื่อแผ่นดินไทยยืนยง ขอสัญญาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
จะตามรอย“พ่อ”จนชีวิตเป็นผุยผง จะจงรักภักดีต่อ“พ่อ”มั่นคง จะซื่อสัตย์ ซื่อตรง
ต่อชาติ ต่อประชาชน ขอให้ “พ่อ”หลับสบายบนฟากฟ้า ขอวิงวอนเทพดาทุกแห่งหน

ช่วยปกป้องรักษา“พ่อ”ของเราทุกคน ประสพสุขบนสวรรค์ชั้นฟ้า

78. . บทเพลง ลอย

คำร้อง-ทำนอง ศุ บุญเลี้ยง ขับร้อง วัชระ ปานเอี่ยม, วิยะดา โกมารกุล ณ นคร

คืนแสงจันทร์ นวลงามส่องใส อาจมีเมฆบดบังไป ให้ราตรีนี้มีดมน
 อย่าหวั่นกลัว บางครั้งแม้อ้อมองหม่น แสงดาวอาจดับสน แต่ใจจริงใสดั่งจันทร์
 เทียนเล่มเดียวก็ยวบไหว หลายเทียน หลายดวง หลายไฟ สว่างไสวส่องพรรณ
 จุดพลัง ต่อไฟให้ทอแสงปลั่ง แสงเป็นดั่งเช่นความหวัง ดั่งไทยมีแสงนำทาง
 ลอยกระทง ส่งความจงรัก ขอข้าฝาก กับสายนที ดวงไฟ แห่งความภักดี
 ฝากฝากฟ้าราตรี ข้ามีแต่ความอาลัย ลอยล่องไปให้ไกลสุดตา บอกคนที่อยู่บนฟ้า
 ว่ายังคิดถึงรำไป อย่ากังวล หลุดลอยพ้นจากโศภักย์ ท่านยังไม่จากไปไหน
 อยู่ในหัวใจนิรันดร์

79. . บทเพลง เพื่อพ่อ

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียงเสียงประสาน พฤกษ์ พักตร์ใส ขับร้อง ดวงดาว ทินโรจน์

ประสานเสียง ชัยญานันท์ ภูโชติพิพัฒน์, ภคณันท์ ภูโชติพิพัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย *****

ถึงแม้ฟ้าสว่างหรือมืดมัว พ่อไม่เคยหวั่นกลัวกับสิ่งใดๆ ไม่เคยท้อแท้
 พ่อทำเป็นตัวอย่างไว้ ทำสิ่งดีลูกจงจดจำ หลายสิ่งที่พ่อคิดพ่อสร้าง
 เหนือพ่อหยดเป็นทางลงผืนดินเพื่อลูกทุกคนได้อยู่ได้กิน มีพ่อเพียงสืบไป
 เราพี่น้องต้องรักกัน ต้องรู้จักแบ่งปัน อย่าเห็นประโยชน์แก่ตน ทุกคนต้องรักกัน
 สามัคคีกัน ทำเพื่อพ่อของเรา วันนี้พ่อได้จากเราไป เดินทางไกลครั้งนี้ไม่หวนกลับ
 แต่พ่อยังมองเราจากเบื้องบน ยังห่วงลูกทุกคนตลอดไป เราจะทำตามสัญญา
 รักษาสิ่งจะวาจา ที่เคยเอ่ยปากกับพ่อไว้ แม้วันนี้มีน้ำตา วันที่พ่อจากลา
 เราไปสุดแสนไกล วันนี้พ่อได้จากเราไป เดินทางไกลครั้งนี้ไม่หวนกลับ
 แต่พ่อยังมองเราจากเบื้องบน ยังห่วงลูกทุกคนตลอดไป พ่อยังมองเราจากเบื้องบน
 ยังห่วงลูกทุกคนตลอดไป เราจะทำความดีด้วยตั้งใจ เพื่อพ่อเพื่อราชาผู้ยิ่งใหญ่

80. . บทเพลง ใต้ร่มพระบารมี

คำร้อง-ทำนอง สุรพันธ์ ชาญวิชฌานันต์ เรียบเรียง Mr.Fungdoo
ขับร้อง พลพล พลกองเส็ง

ใต้ร่มพระบารมี พ่อคนนี้ทำเพื่อลูกทุกอย่าง ตั้งแสงประทีป ที่ส่องนำทาง
อีสาน เหนือ ใต้ กลาง ทิวแคว้นแดนไทยร่มเย็น เป็นดังครูของแผ่นดินทอง
พ่อเฝ้ามองคอยห่วงลูกไม่ห่าง ขอเดินตามทางของพ่อทุกอย่าง
ด้วยใจภักดีและสามัคคี เพลงแห่งแสงตะวันก้องมา เป็นศรัทธา คุณค่าทวี
จากฟ้าสราลัยสู่ปฐพี จะทำดีด้วยใจเข้มแข็ง คลื่นแห่งศรัทธา จงรักภักดี
ถึงวันนี้ชาติอับแสง แสงสุดท้ายส่องไปทุกหนทุกแห่ง กับคำเพียงพอฟ่เพียง
* ใต้ร่มพระบารมี พ่อคนนี้ทำเพื่อลูกทุกอย่าง ตั้งแสงประทีป ที่ส่องนำทาง
อีสาน เหนือ ใต้ กลาง ทิวแคว้นแดนไทยร่มเย็น

81. . บทเพลง พ่อภูมิพล

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียงเสียงประสาน-ขับร้อง ยืนยง โอภากุล

พ่อท่องไปใกล้ไกลทุกถิ่น	เหยียบพื้นดินทุกตารางนิ้ว
จากยอดดอยยอดภูสูงลิ่ว	ถึงชายเลนชายป่าโกงกาง
นำแนวทางที่คิดไว้ก่อน	เข้าไปสอนไปบอกไปสร้าง
แก้ปัญหาให้อย่างถูกทาง	นำความหวังสู่สังคมไทย
หนักเท่าใดไม่เคยคิดบ่น	ประชาชนต้องสุขสบาย
ยอมทุ่มเทพระวรกาย	แลกกับครองแผ่นดินโดยธรรม
วัน ๑๓ ตุลาคมฟ้าดับ	พ่อนอนหลับลาจากเราไป
น้ำตาลูกท่วมท้นเมืองไทย	สุดอาลัย พ่อภูมิพล
พ่อเจ้าอยู่หัว พ่อภูมิพล	ของประชาชน คนไทยทั้งชาติ
เราขอตามรอยพ่อ	ตามเบื้องพระยุคลบาท
จอมกษัตริย์นักปราชญ์	ผู้หยาดเหงื่อหลังรดโลมดิน

82. . บทเพลง ตามรอยเท้าพ่อ

คำร้อง-ทำนอง โอ ทรวงธรรม รูปแก้ว ชัยร้อง ปู รำมะนา

มีหัวใจคือประชาชน	ที่รวยจนทั่วถิ่นกันดาร
มีผืนดินเปรียบเสมือนบ้าน	ยาวนานจนเจ็ดสิบปี
คือพ่อหลวงของคนไทย	คือศูนย์รวมใจน้องพี่
ผู้คนต่างเป็นสุขชี	พอมี พออยู่ พอกิน
อีสาน ออก ตก ใต้ เหนือ	หยาดเหงื่อของพ่อไหลริน
น้ำพระทัยจากพระเจ้าแผ่นดิน	ให้ทำกินได้ด้วยตัวเรา
โครงการพระราชดำริ	พ่อริเริ่มทำก่อนเขา
เมืองไทยสุขสำราญนานเนา	บ้านเราร่มเย็นเรื่อยมา
คือองค์ภูมิพล	ภูมิพล มหาราชา
เทิดทูนไว้สูงสุดฟ้า	ราชาผู้ยิ่งใหญ่
คือองค์ภูมิพล	ภูมิพล มหาราชา
พวกเราขอสัญญา	เดินตามรอยเท้าพ่อ
ไม่เคยละทิ้งประชาชน	ทุกชนชั้นใดนั่นหนอ
หนใดแห่งใดเฝ้ารอ	มีพ่อต้นต้นจนถึง
วันนี้พ่อจากไป	จำไว้ข้างในตราตรึง
คนไทยสนใจไปถึง	ด้วยคำหนึ่ง เรารักพ่อ
* คือองค์ภูมิพล	ภูมิพล มหาราชา
เทิดทูนไว้สูงสุดฟ้า	ราชาผู้ยิ่งใหญ่
คือองค์ภูมิพล	ภูมิพล มหาราชา
พวกเราขอสัญญา	เดินตามรอยเท้าพ่อ

83. . บทเพลง หยดน้ำตาแห่งความอาดูร

คำร้อง-ทำนอง ศรีสุภางค์ อินทร์ไทร ขับร้อง หัสพงค์ วงษ์ศรีวิลาส

น้ำตาทุกหยด	หลังรตนองหน้า	กราบเบื้องบาท	พระพ่อแห่งไทย
วิโยคอาดูร	สิ้นศุนย์รวมใจ	คนไทยร้องไห้	ร่ำหาอาวรณ์
ทุกคำพ่อให้	ฝากไว้คุณค่า	เป็นปรัชญา	และเป็นคำสอน
ด้วยความหวังใย	ในราชฎร	ดับความทุกข์ร้อน	ทั่วทั้งธานีินทร์
เจ็ดสิบปีแล้ว	ที่โลกประจักษ์	พระผู้เป็นหลัก	พลังแห่งแผ่นดิน
ทรงงานเหนื่อยหนัก	มาทั้งชีวิต	เอกราชภูมิินทร์	พระเกียรติกำจาย
น้ำตาทุกหยด	หลังรดลงทั่ว	ฟ้ามีดสลัว	ใจมีดสลาย
เจ็ดสิบล้านคน	น้อมลงทุดกาย	สะอื้นรำไห้	ถวายบังคม

84. . บทเพลง แก้วตาในดวงใจ

คำร้อง-ทำนอง สุรพันธ์ ชาญวิชนานันต์ ขับร้อง รวมศิลปิน ช่อง ๗

จากไปแล้ว แต่ไม่เคยหายไป ยังชัดเจน ในหัวใจ ในดวงตา
 แสงเดือนดับ กลับสู่ฟากฟ้า จากพสุธา สู่วรรคาลัย
 พ่อไม่เคย หยุดพัก ให้ความรักเรื่อยมา พ่อจำ อยู่บนฟ้าให้สุขสบาย
 กลับไปเป็นเทวดาที่ฟ้าเบื้องบน ไม่ต้องคอยกังวล ไม่ต้องคอยหวังใย
 คำพ่อสอน ทุกคำจะทำต่อไป ให้พ่อได้ภูมิใจ ให้สมเป็นลูกของพ่อทุกคน
 เหนื่อยมานาน คงไม่เป็นเหมือนก่อน ได้พักผ่อน บนฟ้าไกล มองลงมา
 รักยังอยู่ ยังคงห่วงหา พ่อคือแก้วตา อยู่ในดวงใจ
 พ่อไม่เคย หยุดพัก ให้ความรักเรื่อยมา พ่อจำ อยู่บนฟ้าให้สุขสบาย
 กลับไปเป็นเทวดาที่ฟ้าเบื้องบน ไม่ต้องคอยกังวล ไม่ต้องคอยหวังใย
 คำพ่อสอน ทุกคำจะทำต่อไป ให้สมเป็นคนไทย ให้สมเป็นลูกของพ่อทุกคน

85. . บทเพลง รักในดวงใจนิรันดร์

คำร้อง ชนกพร พัวพัฒนกุล ขับร้อง ชมรมดนตรีสากล สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แว่วเสียงราษฎร์ รำไห้ในยามค่ำ สายฝนพรำ แผ่นดินของเรา
 เมื่ออาทิตย์อัสดงลานน้ำตานอง สายลมต้อง แสงเทียนดับ ลับชัวกาล
 ศุกร์สัญลักษณ์ บังคมลา พระมหามงคล โอ้ ค่าแล้ว ในกมลสิ้นคำหวาน
 คื่นไร่เดือน ลมหนาวนั้นยาวนาน กว่าจะผ่านห้วงเวลา ชะตาชีวิต
 เมื่อโสมส่อง เตือนใจ ให้ยังอยู่ หักอาลัย ยิ้มสู้ ประกอบกิจ
 เพื่อความฝันอันสูงสุด จักอุทิศ หวังตามรอยบาทบพิตร ด้วยใจภักดี
 ผ่านยามเย็น เห็น แสงเดือน ที่เคลื่อนคล้อย
 เราสู้อภัยอดทนให้ชนประจักษ์ ทำความดีด้วย ดวงใจกับความรัก
 เพื่อทรงพัก ไกลกังวล ที่บนฟ้า เจ้าแก้วตาขวัญใจ อย่าให้หวน
 จงช่วยชวนกันฝัน ถึงวันหน้า ไกลรุ่งแล้ว ประเทศไทยในน้ำตา
 พระราชาสถิต ในดวงใจนิรันดร์ รักนี้จะอยู่ในดวงใจนิรันดร์

86. . บทเพลง จากลูกของแผ่นดิน

คำร้อง วิเชียร ตันติพิมลพันธ์ ทำนอง สรรวรุจ เลิศปัญญาบุช ศิลปิน รวมศิลปินแกรมมี่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย *****

มองรูปพระเจ้าอยู่หัว ผู้เปรียบดังพ่อของชาวประชา
 ยังคิดถึงวันนั้นที่พ่อเดินนำพวกเราเรื่อยมา คือช่วงเวลาแสนโชคดี
 มองรูปใบเดิมาใจหาย ตื่นขึ้นมาไม่มีพ่อวันนี้
 เหม่อมองฟ้าไม่รู้ชะตาที่มี ชีวิตลูกของแผ่นดินต้องไร้พ่อนำทาง
 ในใจอ่อนล้าเหมือนน้ำตาไม่ยอมหยุดไหล แล้วนับจากนี้จะไปทางไหน
 มองดูรูปนั้นเรามีรักของท่านในหัวใจ เราสู้พ่อไม่เคยทิ้งเรา
 * ยังมีรอยเท้าให้ก้าวตามต่อ มีคำสอนของพ่อนำทางต่อไป
 เหมือนยังมีแสงทอง แสงเรืองรองยังส่องทางให้ใจ
 จับมือกันจะจับมือไว้เป็นหนึ่งเพื่อพ่อเรา สิ่งที่ทำไว้จะสานทำต่อ
 สิ่งทีพ่อตั้งใจจะไม่หายไป จากลูกๆ ของแผ่นดิน
 อยากให้ท่านได้ยืนบนฟ้าไกล จะดูแลแผ่นดินนี้ที่พ่อห่วงใย

ให้ดิงามยังยืน (*ซ้า)	ยังมีรอยเท้าให้ก้าวตามต่อ
มีคำสอนของพ่อนำทางต่อไป	เหมือนยังมีแสงทอง
แสงเรืองรองยังส่องทางให้ใจ	จับมือกันจะจับมือไว้เป็นหนึ่งเพื่อพ่อเรา
สิ่งที่ทำไว้จะสานทำต่อ	สิ่งที่พ่อตั้งใจจะไม่หายไป
จากลูกๆ ของแผ่นดิน	อยากให้ท่านได้ยืนบนฟ้าไกล
ไม่ลืมว่าเราเคยโชคดีแค่ไหน	ไม่ลืมว่าพ่อรักเรามากแค่ไหน
ขอทดแทนรักแสนยิ่งใหญ่มากล้นบุญคุณทิวี แผ่นดินนี้ต้องดิงามต่อไป	

87. . บทเพลง พระองค์ยังอยู่

คำร้อง-ทำนอง-ดนตรี แจ้ ดนุพล แก้วกาญจน์ ขับร้อง แจ้ ดนุพล แก้วกาญจน์

โอม ..สืบนี้นวม กราบกำบุชา หยตผนมนต์พระมหโหรีเชิต ชูพระบารมี ฯ
 โลกไว้อาลัย โศกเศร้าอาวรณ์ ส่งผลสะท้อนให้เรารักกัน ตั้งคำสอนของพ่อ
 * ให้พ่อบรรทมพักอยู่บนฟ้า ณ ที่ประทับกษัตริย์ตรา อยากจะบำเพ็ญ
 เข้าเฝ้าภาวนาทำพระประสงค์ ให้สมได้ตั้งพระหทัย ท่านเสด็จกลับสวรรคโลก
 แต่เหตุใดยังคล้ายใกล้ชิดผ่านนานนับเดือนปี ไม่คลายจงรักภักดี
 ตั้งเหมือนพระองค์ยังอยู่ (*ซ้า) ผ่านนานนับเดือนปี ไม่คลายจงรักภักดี
 ตั้งเหมือนพระองค์.....ยังอยู่

CHULALONGKORN UNIVERSITY

88. . บทเพลง เรื่องเล่าจากพ่อแม่

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียง พิชญ์เฉลิม เหล่าวานิช ขับร้อง พิชญ์เฉลิม

เมื่อตอนที่เราเป็นเด็ก ได้เห็นรูปชายคนหนึ่ง ช่างมีเมตตา
 และมองจ้องมาตรงที่เราไม่เคยได้เจอตัวจริง ได้ยินแค่เพียงเรื่องเล่า
 ว่าท่านช่วยเหลือพวกเราทุกทีในดินแดนนี้ พ่อแม่ได้เล่าให้ฟังเมื่อยังเด็ก
 เมื่อยังเล็กนักถ้าเห็นรูปของในหลวงให้เรากราบกรานท่านด้วยความรัก
 ภาพที่อยู่ในแบงค์ หรืออยู่ในเหรียญ นั่นคือโฉมของพระพักตร์
 ผู้ทรงทำทุกอย่างเพื่อประชาชนที่ท่านรัก ผู้เป็นห่วง เราทุกคน

แม้ลำบาก แม้ลำบาก ไม่ว่าจะแห่ง ไม่ว่าจะหน จะฝ่าฝืน จะขึ้นเขา
 เพื่อพวกเรา ให้กินดีและมีสุข และไม่มีทุกข์ในทุกๆที่ที่ท่านไป
 ไม่ว่าจะน้ำจะสูง พายุจะกระหน่ำ ถึงแม้ลำบากท่านก็จะไป
 เมื่อตอนที่เราเป็นเด็ก ได้เห็นรูปชายคนหนึ่ง ช่างมีเมตตา
 และมองจ้องมาตรงที่เรา ไม่เคยได้เจอตัวจริง ได้ยินแค่เพียงเรื่องเล่า
 ว่าท่านช่วยเหลือพวกเรา ทุกที่ในดินแดนนี้ ท่านไปด้วยรถ แล้วเดินด้วยเท้า
 ท่านปีนด้วยมือ ตัวชุ่มด้วยเหงื่อ เสื้อท่านก็เปียก เพียงเพราะรัก
 และเป็นห่วงในปวงประชา จะไม่มีกิน และไม่มีใช้ สิ่งที่เราเห็นอยู่ในมือของท่าน
 เป็นประจักษ์นัยก็คือกล้อง และกี ว. ที่คอยสื่อสาร ผ่านอากาศ ผ่านขุนเขา
 และท้องฟ้าที่แห้งแล้ง ฝนจะมา ทั่วเมฆา ทั่วแผ่นดิน ทุกทุ่งนา จะมีน้ำ ไว้ให้ใช้
 เพื่อเพาะปลูกให้หากินท่านทำให้เราทุกอย่างด้วยสองมือ โดยไม่มีปิกบิน
 เมื่อตอนที่เราเป็นเด็ก ได้เห็นรูปชายคนหนึ่ง ช่างมีเมตตา และมองจ้องมาตรงที่เรา
 ไม่เคยได้เจอตัวจริง ได้ยินแค่เพียงเรื่องเล่า ว่าท่านช่วยเหลือพวกเรา ทุกที่ในดินแดนนี้
 ท่านทำงานที่ว่าหนัก ไม่เคยพักไม่เคยหยุด แม้ว่าร่างกายท่านจะทรุด ไม่เคยหยุด
 ไม่เคยจะหวั่นไหว ถ้าประเทศ ยังมีทุกข์ และเดือดร้อน ท่านจะทำ ทำต่อไป
 ทำเพื่อไทย ทำเพื่อเรา เราทุกคน จนกว่าท่าน หหมดแรงแล้ว ท่านไม่สนว่าทำแล้ว
 จะต้องได้สิ่งตอบแทน ท่านแค่ทำให้ความทุกข์นั้นหมดไปจากดินแดน
 สิ่งทีพ่อแม่ได้เล่าให้ฟังทั้งหมดไม่ใช่จินตนาการ แต่เป็นเรื่องจริง
 ปราบฎบนพื้นแผ่นดินไทยตลอดกาลเมื่อตอนที่เราเป็นเด็ก
 ได้เห็นรูปชายคนหนึ่ง ช่างมีเมตตา และมองจ้องมาตรงที่เราไม่เคยได้เจอตัวจริง
 ได้ยินแค่เพียงเรื่องเล่า ว่าท่านช่วยเหลือพวกเรา ทุกที่ในดินแดนนี้
 * วันนี้ถึงพ่อไม่อยู่ อยากให้พ่อรู้ไว้ว่า พวกเราซึ่งในคุณค่า ที่พ่อได้ทำให้เรา
 จากนี้ลูกขอสัญญา ว่าลูกนั้นจะรักกัน จะทำทุกคืนทุกวัน ดังที่พ่อได้หวังไว้ (*ซำ)

89. . บทเพลง พระราชาในนิทาน

คำร้อง-ทำนอง มาเซน อาลี ซาห์ เรียบเรียง ใจเอื้อ โกลธธนสังกร, มาเซน อาลี ซาห์
 ขับร้อง ด.ญ.ศิริประภา ศรีพิบูลย์, Aiko Tanaka , Evelyn Cannon , Emily Cannon,
 Pye Pimviriyakul คอรัส เด็กๆ และประชาชนจิตอาสา อำนวยการผลิต เสถียรธรรมสถาน

เขาบอกพระราชา ที่อยู่ในนิทาน จะใส่มงกุฎอันแสนสวยงาม
 แต่ว่ารากษากองฉัน เวลาออกไปทำงาน มีเพียงหมวกเล็กๆ แค่นิ่งใบ
 เขาบอกพระราชา มีแต่คนรับใช้ จะไปไหนก็แสนจะสุขสบาย
 แต่ว่ารากษากองฉัน ทรงเหนื่อยล้ามากมาย ลำบากเพื่อเราคนไทยทุกๆ คน
 เขาบอกพระราชา นั่งอยู่บนบัลลังก์ ใส่เสื้อคลุมหนัง บนยอดปราสาทเสียดฟ้า
 แต่ว่ารากษากองฉัน ทรงเดินอยู่บนผืนหญ้า เก้าอี้ของพระราชาคือพื้นดิน
 เขาบอกพระราชา มาจากบนสวรรค์ ได้ฟังอย่างนั้น ฉันรู้มันคือความจริง
 เพราะว่ารากษากองฉัน คือเทวดาเดินดิน ไม่เหมือนที่เคยได้ยินจากนิทาน
 ท่านสอนให้เราพอเพียง พากเพียรทำแต่ความดี ทรงสอนมาเจ็ดสิบปีไม่เคยเหนื่อย
 แต่แล้วข้อความจากฟ้า บอกว่าถึงเวลา ท่านจะต้องทรงพักผ่อนแล้ว
 *ขอส่งให้เสียงเพลง ดังไปยังสวรรค์ ว่าพวกเรานั้น คิดถึงองค์พระราชา
 ลูกจะทำแต่ความดี เหมือนที่พ่อเคยสอนมา เพื่อให้พระราชาหลับสบาย

90. . บทเพลง พ่อหลวงในดวงใจนิรันดร์

คำร้อง สบชัย ไกรยูรเสน ขับร้อง สบชัย ไกรยูรเสน

ปล่อยน้ำตาให้ไหลไป	ซึ่มซั่มไว้ให้แน่นนาน	วรกายพ่อหยุดพัก
สายใยรักไม่หยุดสิ้น	รอยเดิม ๆ ที่พ่อวางไว้	ดั่งโคมไฟส่องแผ่นดิน
มุ่งทำดี หมั่นทำกิน	ชนทุกถิ่นน้อมนำพา	หนึ่งในโลก หนึ่งในสวรรค์
หนึ่งเทวัญ หนึ่งในทุกหล้า	พ่อทรงเพียรสละกายา	เปี่ยมพระปรีชาที่ล้นแผ่นดิน
ขอถวายความอาลัย	ด้วยหัวใจสายสิ้น	ลูกจะตามรอยพระบาท
ทุกแผ่นดิน	ตราบสิ้นนิรันดร์	เมื่อมองฟ้าไร้นกบิน
เมฆกลืนกิน ไร่ตะวัน	เมื่อส่งฟ้าคืนสวรรค์	สู่พรหมชั้นพุทธาลัย

ปล่อยน้ำตาให้ไหลริน	กราบลงผืนแผ่นดินไทย	เบื้องบนฟ้า พ่อยิ้มให้
เปี่ยมด้วยรัก	ผองปวงประชา	หนึ่งในโลก หนึ่งในสวรรค์
หนึ่งเทวัญ หนึ่งในทุกหล้า	พ่อทรงเพียรสละกายา	เปี่ยมพระปรีชาที่ล้นแผ่นดิน
ขอถวายความอาลัย	ด้วยหัวใจสลายสิ้น	ลูกจะตามรอยพระบาท
ทุกแผ่นดิน	ตราบสิ้นนิรันดร์	พ่อทรงเพียรสละกายา
เปี่ยมพระปรีชา	ที่ล้นแผ่นดิน	ขอถวายความอาลัย
ด้วยหัวใจสลายสิ้น	ลูกจะตามรอยพระบาท	ทุกแผ่นดิน
แห่งพ่อหลวง	ในดวงใจนิรันดร์	

91. บทเพลง มองบนฟ้า

คำร้อง ชินวุฒิ วัฒนาสัจจา ทำนอง-เรียบเรียง พิระมิตรทิม, พิระ เทศวิศาล,
เศรษฐ์สุทัศน์ เลหาเจริญสมบัติ มานิตย์ บุษากนก, อาชวิน เขตนิमित ขับร้อง รวมศิลปิน

เมื่อดวงตะวันลาลับไปจากฟ้า	เมื่อความมืดมาพร้อมลมเย็นและหนาว
เมื่อน้ำตาได้หลังริน	เมื่อต้องสูญเสียพ่อผู้เป็นดั่งร่มเงา
เมื่อหัวใจของเรา	เหมือนกำลังต้องพังทลาย
แต่ดวงตะวันใช้เวลาแล้วลับเลย	พ่อไม่เคยทิ้งให้เราเดียวดาย
ตั้งแสงเมื่อเริ่มวันใหม่	เสมือนว่ามีความรักจากที่แสนไกล
ใจเรารู้ได้ คล้ายกับที่ผ่านมา	ให้เรามองบนฟ้า เดินตามรอยเท้าพ่อ
เดินไปตามคำสอนที่พ่อบอกไว้	ให้พวกเรารักกัน
ช่วยซับน้ำตาให้กันเพื่อก้าวต่อไป	พ่อมองอยู่ไม่ไกลจากบนนั้น
ดวงตะวันใช้เวลาแล้วลับเลย	พ่อไม่เคยทิ้งให้เราเดียวดาย
ตั้งแสงเมื่อเริ่มวันใหม่	เสมือนว่ามีความรักจากที่แสนไกล
ใจเรารู้ได้ คล้ายกับที่ผ่านมา	ให้เรามองบนฟ้า เดินตามรอยเท้าพ่อ
เดินไปตามคำสอนที่พ่อบอกไว้	ให้พวกเรารักกัน
ช่วยซับน้ำตาให้กันเพื่อก้าวต่อไป	พ่อมองอยู่ไม่ไกลจากบนนั้น
ให้เรามองบนฟ้า เดินตามรอยเท้าพ่อ	เดินไปตามคำสอนที่พ่อบอกไว้
ให้พวกเรารักกัน	ช่วยซับน้ำตาให้กันเพื่อก้าวต่อไป
พ่อมองอยู่ไม่ไกลจากบนนั้น	ให้เรามองบนฟ้า เดินตามรอยเท้าพ่อ
เดินไปตามคำสอนที่พ่อบอกไว้	ให้พวกเรารักกัน

แต่อยากจะร้องเพลงให้พ่อได้ยิน	ว่าฉันรักพ่อ
เพลงๆ นี้ คือเพลงของพ่อ	อยากแค่ขอให้พ่อได้ยิน
แม้ร้องให้น้ำตาไหลท่วมแผ่นดิน	แต่อยากจะร้องเพลงให้พ่อได้ยิน
ว่าฉันรักพ่อ	เพลงๆ นี้ คือเพลงของพ่อ
อยากแค่ขอให้พ่อได้ยิน	แม้ร้องให้น้ำตาไหลท่วมแผ่นดิน
แต่อยากจะร้องเพลงให้พ่อได้ยิน	ว่าฉันรักพ่อ
แต่อยากจะร้องเพลงให้พ่อได้ยิน	ว่าฉันรักพ่อ

94. . บทเพลง กาลครั้งหนึ่งตลอดกาล

คำร้อง ตรัย ภูมิรัตน์ ทำนอง ณัฐพล ศรีจอมขวัญ ขับร้อง ศิลปินค่ายสไปร์ซซี ดีส์

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว	มีพระราชผู้เป็นที่รักใคร่
เป็นผู้ครอบครองทุกหัวใจ	และศรัทธาจากประชาชนของท่าน
อยู่ปราสาทที่ไม่ไ้หรุ	มองเห็นทุกวันท่านทำแต่งงาน
แก้ปัญหาทั่วทิศสถาน	เสียสละเหน็ดเหนื่อยไม่เคยว่างเว้น
แผ่นดินนี้มีท่านนำพา	จึงได้ผาสุกและร่มเย็น
เป็นเช่นนี้มานานแสนนาน	ปิดเป่าทุกซีให้คลายจากใจ
ได้ฟังฟังร่เมงาของท่าน	เจ็ดสิบปีที่สร้างปาฏิหารย์
ไม่ใช่นิทานเล่าขานมาจากที่ไหน	เรื่องจริงที่เราคนไทยซาบซึ้งทุกคน
ขอเล่าเรื่องนี้ต่อไปอีก	ให้นานแสนนานว่าพระองค์
คือความรักที่สุดของเรา...	แผ่นดินนี้มีท่านนำพา
จึงได้ผาสุกและร่มเย็น	เป็นเช่นนี้มานานแสนนาน
ปิดเป่าทุกซีให้คลายจากใจ	ได้ฟังฟังร่เมงาของท่าน
เจ็ดสิบปีที่สร้างปาฏิหารย์	ไม่ใช่นิทานเล่าขานมาจากที่ไหน
เรื่องจริงที่เราคนไทยซาบซึ้งทุกคน	ขอเล่าเรื่องนี้ต่อไปอีก
ให้นานแสนนานว่าพระองค์	ไม่ใช่นิทานเล่าขานมาจากที่ไหน
เรื่องจริงที่เราคนไทยซาบซึ้งทุกคน	ขอเล่าเรื่องนี้ให้นานต่อไปอีก
ว่าพระบาทสมเด็จพระภูมิพลฯ	คือความรักที่สุดของเรา...
กาลครั้งหนึ่ง กาลครั้งหนึ่ง กาลครั้งหนึ่ง	“ในหัวใจเราตลอดกาล”

95. . บทเพลง สีดำทั้งแผ่นดิน

คำร้อง-ทำนอง ลิลลี่แดง ขับร้องหมู่ สหพันธ์คนดนตรีแห่งประเทศไทย

ดั่งฟ้ามีดมืด เมื่อดวงอาทิตย์ดับแสงลงไป น้ำตาเอ่อล้น ไหลรินเป็นสาย
โดยไม่รู้ตัวเมื่อได้รับ รู้เรื่องราว ของพระเจ้าอยู่หัว สองตาพร่ามัว หัวใจวูบ ดั่งหล่นหาย
เมื่อเล็กแม่สอน ให้เรารัก และบูชา แม่บอกท่านจุดจากฟ้า เพื่อผองไทย
*เติบโตมาพ่อสอน ให้เดินตามรอยพระบาทที่ก้าวไป ดั่งปรัชญาที่ทรงสอนไว้
ใช้ชีวิตพอเพียง เพียงพอใจ แต่ในวันนั้น วันที่สิบสามตุลา วันที่ชาวประชา ต้องร้องให้
วันที่ฟ้าพรากพระองค์ สู่มืองแมนที่แสนไกล น้ำตาประชาชนไทย ไหลหลังริน (*ซ้ำ)
จากนี้สิ้นแล้ว ร่มโพธิ์แก้ว มิ่งขวัญไทย จากเสียงร่ำไห้ ของคนบนพื้นดินที่เป็น
แม้ทอดพระเนตรลงมา จากสวรรค์ พระองค์จะทรงเห็น บนพื้นดินไม่มีสีใดเลย
เหมือนเคยเป็น เห็นมีอยู่เพียงสีเขียว สีแห่งความรักและกลมเกลียว สีดำ ทั้งแผ่นดิน

96. บทเพลง ๑๓ ตุลา หนึ่งทুমตรง

คำร้อง-ทำนอง ธเนศ วรากุลนุเคราะห์ เรียบเรียง โกมล บุญเพียรผล

ขับร้อง ธเนศ วรากุลนุเคราะห์

หนึ่งทุมตรง นั่งลงหน้าทีวี หนึ่งทุมตรง รอดูข่าวในวันนี้
วันที่ ๑๓ ตุลา วันที่ฟ้าหม่นมืดพอดี คำคินนี้รู้สึกไม่ดี
ไม่สบายใจ ได้ยินได้ฟัง ฟังมาเนิ่นนาน ได้ยินได้ฟัง อีกครั้งในวันนี้
ตั้งแต่ตอนเช้าเป็นต้นมา และยิ่งหนาหูขึ้นทุกที คำคินนี้รู้สึกไม่ดี
ไม่สบายใจ แม้จะเตรียมตัวมาตั้งนาน ฉันทก็ยังหวั่นไหว
แม้จะเตรียมใจมาตั้งนาน ฉันทยังแทบขาดใจ
หนึ่งทุมตรง นั่งลงหน้าทีวี ข่าวที่ได้ยิน คือสิ้นแล้วในวันนี้
วันที่ ๑๓ ตุลา ร.ศ.๒๓๕ พอดี ไม่มีอีกแล้ว ในวันนี้ แทบสิ้นใจ
ไม่มีอีกแล้ว ในวันนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

97. . บทเพลง รักเพื่อพ่อ

คำร้อง ตั้ม มโนโทน (สถาปัติย์ ธีรนิตภาพ) ,สิงโต นำโชค ทำนอง สิงโต นำโชค
ขับร้อง สิงโต นำโชค

เคยได้ยิน เคยได้ฟัง เรื่องราวมากมายของพ่อ ผ่านวันและคืนที่เราได้เดินตาม
ดั่งแสงตะวัน ดุจแสงสว่าง นำทางชีวิตของตน อาจมีบางหนที่เราได้ลืมไป
พ่อไม่เคยขอให้เรารักพ่อ แค่เพียงขอให้เราได้รักกัน
*แค่มอง ด้วยรัก ก็จะได้เห็น เข้าไปถึงหัวใจที่อยู่ในนั้น ที่มีกันและกันไม่เคยต่าง
หากพ่อมองอยู่บนนั้น และได้เห็นคนไทยรักกันจะสุขเพียงไหน
คงไม่ยากเกินไปสักครึ่งหนึ่ง ให้เราได้รักกัน ครึ่งหนึ่งในชีวิตนี้
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จะขอน้อมนำตามคำสอน
อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ ให้เราได้รักกัน ให้พ่อได้สุขใจ

98. . บทเพลง ข้างบนฟ้า

คำร้อง-ทำนอง พรลพัชร นรารัตน์วันชัย ขับร้อง อีราวัต อารีกิจ

รู้ดีว่าวันนี้ต้องมาถึง แต่เพิ่งรู้ ถึงความธรรมดา
ใจแทบสลาย อยากให้กลายเป็นแคฝืน เมื่อตื่นพลัน โลกคงยังสุขสันต์ เช่นก่อน
รู้ดีจากตรงนี้ข้างแสนไกล แต่ก็ยังแหงนมองไป ข้างบนนั้น
ถึงจะอยู่ไกลฟ้า ฝากดวงดาวทุกดวงรำพัน ว่าใต้ฟ้าทุกวัน ยัง..ห้วงหา
ทั้งที่บอกให้ใจเข้มแข็ง แต่ก็เหมือน ไร้เรี่ยวแรง อ่อนล้า
นับล้านถ้อยคำ อยากครวญฝากฟ้า กลับเป็นเพียงน้ำตา ไหลมาแทน
ทั้งที่หัวใจให้เข้มแข็ง แต่ยังมี น้ำตาตกลงตา
กลิ่นไม่ไหว แม้ใจรู้ว่า ข้างบนฟ้า ไม่อยากให้ใครร้องไห้

99. . บทเพลง ภาพจากหัวใจ...ให้พ่อ

คำร้อง สุรศักดิ์ สุขเสวี, อมรสุดา กาญจนภิ ทานอง อมรสุดา กาญจนภิ ขับร้อง ที่ Jetset'er
Feat. ปีน จุลศักดิ์ & โก้ Mr. Saxman

ภาพที่ประทับใจ ที่คนไทยยังคงจดจำ คือภาพศิลปะชิ้นงามฝีมือพ่อเรา
พ่อได้ใช้ผืนดิน ต่างผ้าใบแต่งเติมดวงดาว วาดความสุขไว้ให้เรา
เก็บเกี่ยวบนทางที่ยั่งยืนยาวไกล พ่อจุ่มสีเกล้าเจือ หยาดหยดเหงื่อที่ปลายพู่กัน
วาดสิ่งที่สำคัญ ไว้จนมากมาย พ่อสร้างสรรค์ผลงาน ผากเอาไว้ให้กับคนไทย
ทุกๆสิ่งพ่อทำให้ ได้กลายเป็นภาพที่เราคุ้นตา
*เป็นเรื่องราวที่งดงาม ให้เราจดจำพ่อไว้ อยู่กับหัวใจคนไทยเรื่อยมา
ทุกสิ่งดีที่พ่อทำ เหมือนดังภาพจำที่ล้ำค่า คือวันเวลาที่มีความหมาย
เราจะรวมหัวใจ ผากเอาไว้ให้โลกได้เห็น เป็นภาพที่ชัดเจนวาดจากหัวใจ
ภาพจากปลายพู่กัน จะบันทึกจดจำไว้ เขียนรูปพ่อด้วยหัวใจ
ให้คนไทยได้จดจำนานเท่านานวาดรูปพ่อด้วยหัวใจ ให้อยู่ในความทรงจำนานเท่านาน

100. . บทเพลง พ่อครับ

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียง ปฏิเวธ อุทัยเฉลิม ขับร้อง ฟองเบียร์ ปฏิเวธ อุทัยเฉลิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย *****

หยดน้ำตาไหลรินกว่าฝนทั้งฟ้าที่ร่วงโรย ลมพัดโชยไม่อาจเคลื่อนผ่าน
ภาพจำของหัวใจก็เรื่องราวที่พ่อสร้างสรรค์มากกว่าเม็ดทราย
ก็ล้นใจไม่พอให้ใช้ เพื่อจดจำฉันมีวันนี้ได้เพราะอะไร เพราะใคร
ถ้าไม่ใช่ เพราะพ่อคนนี้ เกิดอีกทีก็ครั้ง ก็ยังต้องการจะเป็นลูกพ่อ
พรขอเดี๋ยวที่ขอ ฟ้าโปรดบันดาลให้เป็นจริงสิ่งอื่นหมิ่นล้านใดๆ
ไม่ต้องการเลยสักสิ่ง ลูกขอแอบอิงใต้พระบารมีของพ่อไม่ว่าชาติไหน

101. . บทเพลง บทเพลงของพ่อ

คำร้อง-ทำนอง ตริย ภูมิรัตน์ ขับร้อง รวมศิลปิน

ทุกครั้งที่ฉันได้ฟังบทเพลงของพ่อ เห็นภาพพ่อเล่นดนตรี ฉันก็สุขใจ
 ต่อให้ไกลไปสุดแดนดิน หัวใจเรายังได้ยิน อยู่แห่งหนใด เหมือนท่านอยู่ใกล้
 หากลูกได้มีโอกาสร้องเพลงถึงพ่อ ก็ไม่อาจหาคำใดเพียงพอ เพื่อบรรยาย
 ทุกสิ่งที่ท่านเคยได้ทำ ลูกทุกคนยังจดจำ ช่างมากมาย มากมายเหลือเกิน
 ในหัวใจ หลายครั้ง มีพ่อมอบพลังให้สู้ คอยชี้ทาง ให้รู้ มีบทเรียนไว้คอยหนุนใจ
 ทุกครั้งที่ลูกได้ยิน เพลงของพ่อเมื่อไร หัวใจเหมือนมีพลัง
 ยิ้มสู้ไหว หากฉันได้ร้อง บทเพลงถึงพ่อ ฉันคงจะขอ ร้องว่ารักพ่อ สุดหัวใจ
 มาช่วยกันร้อง แสดงความรักที่มากมาย ให้ทุกท่วงทำนอง
 ให้ทุกคำที่ร้อง ให้เปล่งออกมาจากความรัก ของหัวใจคนไทย
 ต่อให้ไกลไปสุดแดนดิน หัวใจเรายังได้ยิน
 อยู่แห่งหนใด เหมือนท่านอยู่ใกล้ ในหัวใจ หลายครั้ง พ่อมอบพลังให้สู้
 คอยชี้ทาง ให้รู้ มีบทเรียนไว้คอยหนุนใจ ทุกครั้งที่ลูกได้ยิน
 เพลงของพ่อเมื่อไร หัวใจเหมือนมีพลัง ยิ้มสู้ไหว หากฉันได้ร้อง
 บทเพลงถึงพ่อ ฉันคงจะขอ ร้องว่ารักพ่อสุดหัวใจ
 มาช่วยกันร้อง แสดงความรักที่มากมาย ให้ทุกท่วงทำนอง
 ให้ทุกคำที่ร้อง ให้เปล่งออกมาจากความรัก ของหัวใจคนไทย
 หากฉันได้ร้อง บทเพลงถึงพ่อ ฉันคงจะขอ ร้องว่ารักพ่อ สุดหัวใจ
 มาช่วยกันร้อง แสดงความรักที่มากมาย ให้ทุกท่วงทำนอง
 ให้ทุกคำที่ร้อง ให้เปล่งออกมาจากความรัก ของ หัวใจคนไทย

102. . บทเพลง คนไทยของพระราชฯ

คำร้อง-ทำนอง ปฏิวธ อุทัยเฉลิม เรียบเรียง เพิ่มศักดิ์ พิสิษฐ์สังฆการ ขับร้อง รวมศิลปิน

เป็นตอนเช้าที่ดวงตะวันคล้ายไม่ส่องแสง ดวงใจไร้เรี่ยวแรงจะทำอะไรทุกอย่าง
 น้ำตาที่ไหลลงมาพร้อมกันทุกถิ่นหนทาง ตอกย้ำ ว่านี่คงเป็นความจริง สิ่งที่ต้องเจอ
 วอนดาวทุกๆ ดวง โอบล้อมเมื่อพ่อเห็นบนหนาว วอนลมพัดเบาๆ ให้พ่อสบายร่มเย็น

ลูกเองก็ทอ้งในใจต้องแข็งแรงให้พ่อเห็น จะเป็นคนดีให้ได้ครั้งที่พ่อเป็น ตั้งแต่บัดนี้ไป
 เรามีพ่อคนเดียว คือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำ เพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เป็นดั่งแสงเปลวเทียนส่องทางเมื่อยามอ่อนล้า เป็นดั่งสายฝนพาขโลมให้ใจร่มเย็น
 สองเท้าที่ก้าวเดินสองมือไม่เคยว่างเว้น ไม่มีใครเทียบเท่าที่พ่อฉันเป็น จดจำไม่รู้ลืม
 เรามีพ่อคนเดียว คือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำ เพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เรามีพ่อคนเดียว คือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำ เพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เรามีพ่อคนเดียว คือในหลวงในใจ เรามีชีวิตเดียวขอใช้ตามรอยพ่อไป
 ทุกคำสอนยังจำ เพื่อนำเป็นแนวทางไว้ใช้ ให้พ่อได้ภูมิใจเมื่อมองลงมา
 เพราะลูกคือคนไทย (ลูกคือคนไทย) ของพระราชา

103. . บทเพลง ลูกจะขอยู่ใต้จักรีวงศ์

คำร้อง-ทำนอง ชาลี เทียงตรง ขับร้อง โป่ง หินเหล็กไฟ, ชาลี เทียงตรง

น้ำตาฉันไหล กับคำที่พ่อตรัสมา มีอะไรหนักหนา เขาจึงไม่รักกัน
 ฉันเสียใจยิ่งกว่าโดนเผากรุงในครานั้น คนไทยไม่รักกัน แล้วหรือไร
 ความรู้สึกนี้ คงเป็น ที่ประจักษ์ ว่าพ่อที่เรารัก ต้องเสียใจมากเท่าไร
 พ่อไม่เคยคิดโกรธ พ่อไม่เคยกล่าวโทษใคร พ่อแค่เสียใจ ว่าทำไมคนไทยไม่รักกัน
 น้ำตาพระราชา ที่เกิดมาเป็นพ่อ ไม่เคยจะท้อ และพ่อยิ่งทรงงานหนัก
 เพื่อให้ลูกทุกคน คือประชาชนที่ท่านรัก พ่อทรง ตรัสเอาไว้ สี่พันโครงการ
 ที่พ่อสร้างไว้ให้เรา น้ำ ดิน ฟ้า ภูเขา พ่อสร้างไว้มากมาย
 วันนี้พ่อไม่อยู่ พ่อสู่สวรรคาลัย ให้พ่อทรงเชื่อใจ ลูกขอยู่ใต้จักรีวงศ์

104. . บทเพลง คำสอนของพ่อ

คำร้อง-ทำนอง ปู่ สวีเดน ขับร้อง เพ็ชร ภูผา

ขอเดชะแด่องค์พ่อหลวง พ่อคอยสอนให้ลูกเป็นคนดี ให้ลูกรู้จักรักสามัคคี
พ่อคนนี่ที่ลูกเทิดทูน องค์พ่อหลวงของไพร่ฟ้า ลูกขอสัญญาว่าจะเป็นคนดี
ตราบจนชีวิตลูกเป็นเจ้าธูลี ลูกคนนี่จะเป็นดั่งคำ ที่พ่อสอน ให้เป็นคนดี
อย่าได้หลีกหนีความพากเพียรของตน จงเอาชนะความทุกข์ทน
เพื่อรอรับผลในวันที่ดี พ่อเคยเห็นเหนื่อยตรากตรำทำเพื่อลูกมามากมาย
พ่อเพียงแค่ว่าหวัง เพื่อให้ลูกทั้งหญิงชาย ให้ลูกอยู่ได้บนความพอเพียง

....ขอเดชะแด่องค์..พ่อหลวง....

105. . บทเพลง ผืนบิดา

คำร้อง-ทำนอง-เรียบเรียง ชาตี สุขชาติ ขับร้อง ชาตี สุขชาติ

เราทุกคน ที่อาศัยบนปลายขวานถึงด้ามจับ ต่างมีบิดา
เมืองคราชาที่เรารักและศรัทธาผ่านกาลเวลา
บิดานำพาสายตาพบแสงตะวัน สร้างสรรค์ชีวิต สอนสั่งความคิด
ให้รู้ว่าไหนที่เรียกว่าผิด ให้เราทุกคนได้พบความพอเพียง ต้องการเพียงพอประมาณ
เดินบนทางสายกลาง ไม่หนาไม่บาง จะเดินตามทางคำสั่งสอน จะรักกัน
เพราะเราคือพี่น้องกัน ใต้ตะวันเดียวกัน ใต้พระองค์เดียวกัน
सानผืนของบิดาท่านให้เป็นจริง ผืนบิดา ที่ต้องเคยแลงมาด้วยน้ำตา
อ่อนล้าเท่าไร ที่มองไปเห็นเลือดไทยแตกสายใย จากนี้ต่อไป
จะไม่ต้องการสูงเกินกว่าใคร จากนี้จากใจ จะไม่แย่งชิงแข่งขันกันเป็นใหญ่
จะพอเพียง ต้องการเพียงพอประมาณ เดินบนทางสายกลาง ไม่หนาไม่บาง
จะเดินตามทางคำสั่งสอน จะรักกัน เพราะเราคือพี่น้องกัน ใต้ตะวันเดียวกัน
ใต้พระองค์เดียวกัน สานผืนของบิดาท่าน จะรักกัน เพราะเราคือพี่น้องกัน
ใต้ตะวันเดียวกัน ใต้พระองค์เดียวกัน สานผืนของบิดาท่านให้เป็นจริง

106. . บทเพลง น้ำตาประเทศไทย

คำร้อง-ทำนอง ชัยรัตน์ วงศ์เกียรติขจร ขับร้อง วรวิมล กะเต็มหมัด (Zeen)

น้ำตาฟ้า พร่างพราย เป็นสายฝน น้ำตาคน พร่างพรู ไม่รู้สิ้น น้ำตาดาว
พราร่วงสู่ห้วงดินไทยทั่วถิ่น เทวขร่า สุกดล้ากลิ่น พระเคยเป็น รมรัฐ รมฉัตรแก้ว
ไม่มีแล้วปิ่นบรม ที่รมรินไอ้พ่อหลวง ทรงลาบ ไม่กลับคืน เสียสละอื่น ของปวงราษฎร์
แทบขาดทรวง พระพรใด ในโลกนี้ ที่ศักดิ์สิทธิ์ ขอพรนั้น เนรมิต เพื่อพ่อหลวง
พระพรใด ในห้วงดาว ทุกดาวดวง ขอบวงสรวง ถวายสู่ พระภูมินทร์
จะเกิดมา สวามิภักดิ์ ทุกภพชาติ เป็นข้าราชา เรียงราย ถวายถวิล ขอพระองค์
ทรงคุ้มครอง ผองธำนิทร์ เพื่อแผ่นดิน ไทยประเทือง รุ่งเรืองเทอญ

107. . บทเพลง ส่งเสด็จเข็มน้ำตา

คำร้อง นิภา บางยี่ขัน ทำนอง สุพจน์ ชีรานนท์ ขับร้อง สุพจน์ ชีรานนท์

มองฟ้าคราไรฝน ใครจะดลเยี่ยงฝนหลวง มองน้ำยามล้นล่อง
ใครจะดักด้วยแก้มลิง มองดินเค็มยามแล้ง ใครจะแก่งดินเปรี้ยวจริง
มองทางช่างช่วงชิง ใครเคยยกขึ้นลอยฟ้า มองหน้ามองตาเพื่อนทุกคน
เหมือนภาพเลื่อนพรา ส่งเสด็จเข็มน้ำตา ต่างรู้ว่าเจียนขาดใจ

108. . บทเพลง บ้านของพ่อ

คำร้อง-ทำนอง ธนโชติ ชูชาติไทย ขับร้อง เอกชัย ศิริวิชัย, มโนราห์ไพศาล

ภาพที่เห็นจนชินตา ได้ขายคาบ้านหลังใหญ่ บ้านของคนไทยทุก ๆ คน
พ่อทรงงานทั้งกายใจ พ่อไปทุกแห่งหน รอยเท้าพ่อสู่ทนบนแผ่นดิน
ภูเขาสูงเมฆเทียมทัน หรือสายธารที่รินหลั่ง พ่อเดินทุกทาง ยังท่องถิ่น
เพื่อให้ลูกพ่อทุกคน ได้อยู่ดีทุกผืนดิน คำพ่อสอนทำกินให้พอเพียง
*จะขอเดินตามรอยพ่อ จะดูแลบ้านของพ่อ จดและจำคำพ่อสอน ไว้ในหัวใจ
ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป ด้วยใจที่ภักดี คำพ่อสอนมีบุญคุณ ขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้า

เดินตามรอยเท้า พร้อมยอมพลี จะปรองดองด้วยความรัก ร่วมใจรักดีสามัคคี
เพื่อบ้านหลังนี้ บ้านของพ่อ

109. . บทเพลง ลูกขอสัญญา

คำร้อง/ทำนอง อภิชาติ พรหมรักษา เรียบเรียง ปิ๊กแอส

พวกเราจะทำความดีให้มากกว่านี้ พวกเราจะรักและสามัคคีกันไปจนวันสุดท้าย
และเราจะเดินเคียงกัน ข้ามคืนและวันที่โหดร้าย เพียงหวังให้พ่อสบายใจ
วันนี้ลูกขอสัญญากราบกรานลงไปบนพื้น กล้ากลืนสุดเกินบรรยาย
แผ่นดินที่เคยสดใส ก็ปล้นกลับกลายเป็นมีดมน ที่ได้เคยเตรียมใจเอาไว้
แท้จริงโหดร้ายเกินใจจะทน น้ำตาหลังรินไหลลง หัวใจสลาย
เมื่อความเป็นจริง ชีวิตคนเรายังไงต้องก้าวต่อไป ให้ทรمانแค่ไหน
หัวใจดวงนี้ขอสัญญา เราจะเดินตามรอยคำสอนของพ่อ ด้วยรักด้วยแรงศรัทธา
แม้มันยังมีน้ำตา จะฝืนทำให้ไหว พวกเราจะทำความดีให้มากกว่านี้
พวกเราจะรักและสามัคคีกันไปจนวันสุดท้าย และเราจะเดินเคียงกัน
ข้ามคืนและวันที่โหดร้าย เพียงหวังให้พ่อสบายใจ วันนี้ลูกขอสัญญา
จากนี้ไม่มีอีกแล้ว สายตาแห่งความอาทรห่วงใย แต่ชีวิตจะจำเอาไว้
ที่พ่อพร่ำเตือนเสมอมา ในคำคืนที่ดาวอับแสง เชื่อว่าพ่อนั้นยังมองกลับมา
สองมือจะปาดน้ำตา จะลุกเดินต่อไป พวกเราจะทำความดีให้มากกว่านี้
พวกเราจะรักและสามัคคีกันไปจนวันสุดท้าย และเราจะเดินเคียงกัน
ข้ามคืนและวันที่โหดร้าย เพียงหวังให้พ่อสบายใจ วันนี้ลูกขอสัญญา
พวกเราจะทำความดีให้มากกว่านี้ พวกเราจะรักและสามัคคีกันไปจนวันสุดท้าย
และเราจะเดินเคียงกัน ข้ามคืนและวันที่โหดร้าย เพียงหวังให้พ่อสบายใจ
วันนี้ลูกขอสัญญา กราบขอให้พ่อสบายใจ วันนี้ลูกขอสัญญา

110. . บทเพลง พ่อของฉัน

วิรดา วงศ์เทเวศย์

ยังเสียใจอยู่ไม่หาย	วันที่พ่อของฉันจากไป	แล้วอีกไม่นานเท่าไร
น้ำตาที่ไหลไม่เคยแห้งไปสักที	คืนฟ้านั้นยังร้องไห้	น้ำตาคนไทยหลังไปทุกที่
ในหลวงที่เราจงรักภักดี	บัดนี้พระองค์เสด็จ	สู่แดนสวรรค์
ยังยึดถือมั่นในคำสอน	พ่อหลวงห่วงอาหาร	ไทยทั่วทั้ง
พร้อมจะทำดีทุกวัน	เพื่อพ่อองค์นั้น	ที่เราชาวไทยบูชา
คืนฟ้านั้นยังร้องไห้	น้ำตาคนไทยหลังไปทุกที่	ในหลวงที่เราจงรักภักดี
บัดนี้พระองค์เสด็จสู่แดนสวรรค์	ยังยึดถือมั่นในคำสอน	พ่อหลวงห่วงอาหารไทยทั่วทั้ง
พร้อมจะทำดีทุกวัน	เพื่อพ่อองค์นั้น	ที่เราชาวไทยบูชา

111. . บทเพลง อาลัยพ่อพระปรมินทร

คำร้อง-ทำนอง ชยพัฒน์ มหาวรสิทธิกุล ขับร้อง ชยพัฒน์ มหาวรสิทธิกุล

สิบสามตุลาสองห้าห้าเก้า	คนไทยต้องเศร้าร่วมกันทั่วทั้งแผ่นดิน
พ่อท่านจากไปคนไทยน้ำตาร่วงริน	เมื่อพ่อของแผ่นดินได้สิ้นสวรรคต
เสียใจเสียใจอย่างสุดซึ้ง	คิดไม่ถึงว่าพ่อจะจากเราไป
ชาวไทยพร้อมพลีสามัคคีมั่นไว้	เพื่อถวายให้พ่อสู่สวรรค์คาลัย
โอ้...คำสั้นสั้นบุญคุณอนันต์ใหญ่หลวง	เพื่อคนไทยทั้งปวงได้อยู่สุขสบาย
พระองค์ท่านยอมเหน็ดเหนื่อยพระวรกาย	เพื่อปวงชนชาวไทยได้ร่มพระบาริบาล
จะขอเป็นข้าราชการพระบาททุกชาติไป	จะเกิดชาติไหนไหน
ขอเป็นลูกพ่ออีกหน	ขอได้เป็นลูกพ่อองค์ภูมิพล
สิ้นเกล้าของปวงชนชาวไทย	

112. . บทเพลง ราชันย์นักพัฒนา

คำร้อง-ทำนอง น้อย นพเก้า ขับร้อง น้อย นพเก้า

เจ็ดสิบปีที่พระองค์ท่านทรงครองราชย์ ด้วยพระปรีชาสามารถชาติไทยได้อยู่ร่มเย็น
โครงการมากมายพระราชดำริได้คลายลำเค็ญ พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น
เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม ฝ่าอาทรราษฎรผองไทยทั่วหล้า
ไม่แบ่งชั้นศักดิ์นาเมตตาเจือจุนหนุนนำ ไกลไกลเพียงใดพระองค์เสด็จไปเยี่ยมเยียนประจำ
ด้วยพระปัญญาเลิศลำนำชาติไทยพันภยันานา พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ประมุขประเทศร่มโพธิ์ของเหล่าไพร่ฟ้า ทรงเป็นราชันย์นักคิดนักพัฒนา
เจ็ดสิบปีครองราชย์นานมา ในหลวงปวงข้าเหน้อยล้าเพียงใด
เจ็ดสิบปีที่พระองค์ท่านทรงครองราชย์ ทรงเป็นพ่อพระของชาติปราดเปรื่องเรื่องการแก้ไข
ปัญหามากมายทรงชี้แนะได้คลี่คลายทันใด พสกนิกรภูมิใจเกิดแผ่นดินไทยได้ร่มพระบารมี

113. . บทเพลง วันที่พ่อไม่อยู่

เนื้อร้อง/ทำนอง อศิร วงษ์แข็ง , ธนภฤต พานิชวิทย์ ร่วมร้องโดย จ๊ก ชวิน จิตรสมบุญณ์

เงื่อนไขของกาลเวลา ทำให้คนเราต้องไกล แต่รับความจริงไม่ไหว เมื่อพ่อไม่อยู่
หมอกหนาวในฤดูฝน บนฟ้าพ่อเป็นเช่นไร สวรรค์ดีจริงใจไหม ยังอดห่วงไม่ไหว
ฝากทุกดวงดาวบนฟ้าฟ้า ส่งต่อทุกหัวใจ บอกให้พ่อรู้ ขอให้พ่อหลับ พักให้หายเหนื่อย
พ่อจะอยู่ในใจ พ่อไม่ต้องห่วง ลูกจะเดินต่อ แบบที่พ่อเคยสอนไว้ เด็กน้อยที่ยังอ่อนแอ
วันนี้เพิ่งได้เข้าใจ รongเท้าที่พ่อถอดไว้ สอนใจเราอยู่ เกิดเป็นลูกพ่อคนนี้
ชาตินี้โชคดีเหลือเกิน จะขอเป็นดินให้พ่อ ให้พ่อได้เดินทุกชาติไป
ฝากทุกดวงดาวบนฟ้าฟ้า ส่งต่อทุกหัวใจบอกให้พ่อรู้ ขอให้พ่อหลับ พักให้หายเหนื่อย
พ่อจะอยู่ในใจ พ่อไม่ต้องห่วง ลูกจะเดินต่อ แบบที่พ่อเคยสอนไว้ หมั่นลั่นคำว่ารัก
ลอยขึ้นบนฟ้า พ่อได้ยินไหม คิดถึงพ่อ เกิดเป็นลูกพ่อคนนี้ ชาตินี้โชคดีเหลือเกิน
ลูกขอเป็นดินให้พ่อ ได้เดินทุกชาติไป

114. . บทเพลง คิดถึงพ่อ

ศิลปิน: Retrospect

หยาดฝนหล่นจากฟ้า หมอกขาวบดบังตา ในใจฉันสิ้น ทุกคนคงไม่ต่างกัน
 คิดถึงที่พ่อสอน และย้ำ ให้รักกัน อย่าทะเลาะกัน พ่อเอ๋ยทุกครั้งจำได้รีเปล่า
 เมื่อครั้งเป็นเด็กน้อย จ้องมองอยู่อย่างนั้น เห็นพ่อทำงานทุกวัน ก็รู้พ่อทำเพื่อใคร
 คิดถึงที่พ่อสอน และย้ำ ให้รักกัน อย่าทะเลาะกัน พ่อเอ๋ยทุกครั้งยังจำได้ไหม
 ในเวลานี้พ่อยืนอยู่ไกล ไกล ไกล คิดถึงพ่อจับหัวใจ มีเพียงคำสอนที่พ่อฝากไว้
 และได้แต่แหงนมองเพียงรูปถ่าย จดจำคำสอนของพ่อ ตลอดไป
 และต่อจากนี้จะเป็นคนดีให้พ่อภูมิใจ ในเวลานี้พ่อยืนอยู่ไกล ไกล ไกล
 คิดถึงพ่อจับหัวใจ มีเพียงคำสอนที่พ่อฝากไว้ และได้แต่แหงนมองเพียงรูปถ่าย
 จดจำคำสอนของพ่อ ตลอดไป และต่อจากนี้จะเป็นคนดีให้พ่อภูมิใจ
 จะไม่ทะเลาะกัน เราจะรักกัน จากนี้ ให้พ่อภูมิใจ

115. . บทเพลง หัวใจของพ่อ

คำร้อง/ทำนอง : วิเชียร ตันติพิมลพันธ์ ขับร้อง : อัสนี โชติกุล, ปาล์มมี ปานเจริญ

เราลืมนั่นหรือยัง คีนและวันเมื่อครั้งเก่า	ใครเล่าพลิกพื้น ผืนแผ่นดินเรา ให้มีร่มเงาพึ่งพา
มีแดนดินดงงาม มีสายน้ำและผืนป่า	ทุกแดนลำเนา พ่อเฝ้ารักษา เหนื่อยมาเพื่อเราเท่าไร
เราสัญญาทุกวัน จะดี ดังที่ห้วงโย	จะตอบแทนหัวใจของพ่อ อยากจะขอตามรอยนี้ไป
จะดูแลด้วยรักและใส่ใจ	ให้แผ่นดินไทยของเรางดงาม
ตั้งตะวันแสงทอง ที่เรือรองและมั่นคง	ให้ปณิธานของพ่อเรายืนยง ดำรงในใจนิรันดร์
จะตอบแทนหัวใจของพ่อ	อยากขอตามรอยนี้ไป
จะดูแลด้วยรักและใส่ใจ	ให้แผ่นดินไทยของเรางดงาม
ให้แผ่นดินไทยของเรางดงาม	

116. . บทเพลง ด้วยรักของพ่อ

คำร้อง/ทำนอง : กวิตา ก้องกิตาการ

ญ) จะมีไหมใคร ที่เป็นได้ทุกอย่าง คอยปกป้องไม่ห่าง และไม่มีทางจากไกล
 ทุกครั้งที่เราเผชิญปัญหา ก็พร้อมจะพาเราเดินฝ่าไป คนที่หายใจเป็นเราอยู่ทุกนาที
 ช) จะมีไหมคน ที่ทนด้วยหัวใจ ไม่ว่าจะแลกอะไร แค่ขอให้เราได้ดี คนที่คอยดูแลเมื่อเราไม่ไหว
 ให้ลุกขึ้นใหม่และลองอีกที คนคนนั้นมีตัวตนและอยู่ไม่ไกล
 (* ญ) รักที่มาจากหัวใจ ช) รักที่อยู่ในสายตา คุ) รักที่จริงกว่ารักใด ชีวิตคนนี้
 โชคดีที่มีพ่อรักที่ไม่ต้องขอก็มีให้จนล้นใจ แผ่นน้ำแผ่นฟ้า ที่ใครว่ากว้างใหญ่
 ไม่เคยกว้างกว่าอ้อมแขนที่โอบไว้...ด้วยรักของพ่อ
 ญ) เน้นนานเท่านั้น พ่อพูดด้วยการทำ คำว่ารักทุกคำให้รู้ให้ดูกับตา
 ช) เพราะพ่อยื่นมือประคองเอาไว้ ไม่ว่าจะเมื่อใดที่ใจอ่อนล้า เราจะพบว่ามีคนที่อยู่ไม่ไกล
 ชีวิตคนนี้ โชคดีที่มีพ่อ รักที่ไม่ต้องขอก็มีให้จนล้นใจ แผ่นน้ำแผ่นฟ้า ที่ใครว่ากว้างใหญ่
 ไม่เคยกว้างกว่าอ้อมแขนที่โอบไว้ ชีวิตคนนี้ โชคดีที่มีพ่อ ยิ้มได้และไม่ท้อเพราะยังมีกำลังใจ
 แผ่นน้ำแผ่นฟ้า ที่ใครว่ากว้างใหญ่ ไม่เคยกว้างกว่าอ้อมแขนที่โอบไว้.. ด้วยรักของพ่อ

117. . บทเพลง เดินตามรอยเท้าพ่อ

คำร้อง/ทำนอง ยินดี ราพันธ์ เรียบเรียง วิชัย ปุญญะยันต์

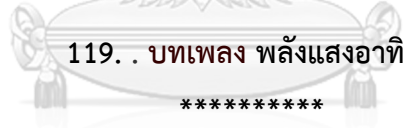
แม้ไม่อาจเทียบหนึ่งในล้าน ลูกขอตั้งปณิธาน สานสิ่งที่พ่อสร้างไว้
 จะขอเดินตาม รอยเท้าพ่อไป เหนื่อยยากเพียงไหน ไม่ทำให้พ่อผิดหวัง
 ก็ล้านหยาดเหงื่อ ที่พ่อหลังเพื่อคนไทย ก็แสนนาทีล่วงไป
 ที่พ่อเหนื่อยยากตรากตรำ ฝ่าลมฝน พ่อทนสู้ทำ อาบเหงื่อต่างน้ำ
 นำทางเพื่อลูกเรื่อยมา พ่อ เป็นมากกว่าพ่อคนไหน
 พ่อเป็นหนึ่ง ในใจตลอดเวลา เป็นภาพจำ งดงามอยู่ในสายตา
 เป็นแรงศรัทธา แรงกล้าอยู่ในหัวใจ แม้ไม่อาจเทียบหนึ่งในล้าน
 ลูกขอตั้งปณิธาน สานสิ่งที่พ่อสร้างไว้ จะขอเดินตาม รอยเท้าพ่อไป
 เหนื่อยยากเพียงไหน ไม่ทำให้พ่อผิดหวัง

118. . บทเพลง เสด็จประทับอยู่...

คำร้อง/ทำนอง อธิพิงศ์ กฤดากร ณ อยุธยา ร่วมร้องโดย เอส กล้วยไทย, เอ๋ กิตติศักดิ์, บอมบ์

คณิศ

ก็หมื่นล้านดวงใจฝากไป บนปากฟ้าท่านได้อินใหม่ ต่อจากนี้พวกเราคนไทย
จะรักกันได้ จะกอดกันได้ให้แน่นกว่าเดิม ท่านไม่ได้หาย ไม่ได้ไปไหน
ที่พ่อเคยสอน จะจดจำไว้ ให้พวกเรานั้น รักกัน ขอให้ลูกทั้งหลายเป็นคนดี
ท่านไม่ได้หาย ไม่ได้ไปไหน ท่านอยู่ในหัวใจคนไทย และต่อจากนี้ พวกเราขอเป็นคนดี
และจะขอทำความดี นับจากนี้ไป ยังคิดถึงทุกเวลา ยิ่งคงนึกถึงไม่เคยเปลี่ยน
อยู่ตรงนี้ไม่เคยหายไป เสด็จประทับอยู่ ทรงอยู่ในใจ ยังคิดถึงทุกเวลา
ยิ่งคงนึกถึงไม่เคยเปลี่ยน อยู่ตรงนี้ไม่เคยหายไป เสด็จประทับอยู่
ทรงอยู่ในใจทุกเวลา ยังคิดถึงทุกเวลา ยิ่งคงนึกถึงไม่เคยเปลี่ยน
อยู่ตรงนี้ไม่เคยหายไป เสด็จประทับอยู่ ทรงอยู่ในใจ ทุกเวลา
ยังคิดถึงทุกเวลา ยิ่งคงนึกถึงไม่เคยเปลี่ยน อยู่ตรงนี้ไม่เคยหายไป
เสด็จประทับอยู่ ทรงอยู่ในใจ ทุกเวลา เสด็จประทับอยู่ ทรงอยู่ในใจ ตลอดไป

119. . บทเพลง พลังแสงอาทิตย์

คำร้อง ณัฐวุฒิ ศรีหมอก, ธิติวัดน์ ร่องทอง ร่วมร้องโดย คิว สุวีระ บุญรอด

คืนราตรีที่แสนมืดมิดอนธการ แม้มี่แสงจันทร์แต่น้ำกลบตาจนไม่เห็นทาง
แม้ใจยังเต้นแต่กลับรู้สึกว่าแหลกลาญ แม้นาฬิกายังเดินแต่เหมือนความทุกข์ทรมานอยู่ตลอดกาล
แต่ในเวลาไม่นาน เมื่อถึงเวลา ณ ที่ตรงขอบฟ้า พระอาทิตย์ยังขึ้นเหมือนเดิมเปล่งแสง
ไม่มีสักวันที่จะมาทำงานซ้ำ รถของพระอาทิตย์ที่เอาคุณธรรม 7 ข้อ มาแทนแรงม้า
ยังวิ่ง ทำงาน ยังเร่งทะยานอย่างไม่เคยคิดเหนื่อยล้า เมื่อฉันเห็นแดดจ้า ฉันคิดถึงพระบารมี
ที่ส่องนำทางชาวไทยมาตลอด 70 ปี พ่ออยู่บนฟ้าแต่พ่อก็รักเราอยู่ดี
เหมือนแสงแดดเข้านี้ที่ยังอบอุ่นอยู่ทุกนาที ก้มกราบ ทรงเสด็จสู่สวรรคาลัย
ก่อนจะตั้งปณิธานด้วยความรักอาลัย จะเอาคำสอนพ่อเป็นดังแสงนำไป
ให้ใจผ่านความมืดมิดในคำคืนยาวไกล ยังคงมีศรัทธาในหัวใจ ยังคงมีความหวังไม่สิ้นไหว
เพราะพ่อสอน อย่ายอมแพ้ต่อสิ่งใด *** ดวงอาทิตย์ยังขึ้นและลงไม่เคยผิดพลาด

และยังส่องแสงเพื่อชี้ทางไม่เคยจางหายไป เป็นดั่งคำสัญญา จะจารึกไว้ในใจ
 จะมีความดีนำทางฉันไปจนวันตาย พระองค์ทรงงานไม่ผิดกับแสงสุริยา
 ส่องให้เห็นความพอเพียงบนมัชฌิมาปฏิปทา ส่องนำทุกชั้นชนไม่เลือกวรรณะและศักดิ์นา
 ส่องพระทั่วทั้งองค์ให้เราปิดทองหลังองค์พระปฏิมา คือพระชัตติยาผู้ทรงงานหนักดั่งทินกร
 ให้ความอบอุ่นแผ่แสงไพศาลในใจเหน็บหนาวของราษฎร
 ให้เห็นทิศทางแล้วใช้ความเพียรแหวกว่ายด้วยใจไม่สั่นไม่คลอน
 เหมือนพระมหาชนกผู้ว่าอรธพสุฝั่งมิลินทร แผดความร้อน ให้เราสังเคราะห์แสง
 จนเรามีอยู่มีกินทุกปากท้องล้านแสน ในวันที่ผืนดินแห้งแล้งแตกกระแหง
 พระองค์ยังเสกให้เมฆกลั่นตัวเป็นฝนหล่นมาจนเย็นชุ่มหัวชุ่มแขน
 ในยามที่แห้งนมองฟ้าแล้วมองไม่เห็นอาทิตย์เพราะเมฆบัง
 ลูกรู้ว่าหลังเมฆนั้นพอมองลูกอยู่ทุกเชิวัน ลูกเชื่อว่าพอบอกลูกเหมือนแสงจากดวงตะวัน
 ว่ามีรุ่งเช้ารอเราเสมอ ลูกจะเก็บแสงนี้ไปเป็นพลัง ยังคงมีศรัทธาในหัวใจ
 ยังคงมีความหวังไม่สิ้นไหว เพราะพ่อสอน อายายอมแพ้ต่อสิ่งใด
 ช้า ***

ไม่แปรเปลี่ยน ไม่ไหวสั่น ไม่เกลียดชัง ไม่หวั่นไหว จะเป็นดั่งแสงตะวันที่สาด ไม่ขาดหายไป
 ไม่แปรเปลี่ยน ไม่ไหวสั่น ไม่เกลียดชัง ไม่หวั่นไหว จะเป็นดั่งแสงตะวันที่สาด ไม่ขาดหายไป
 ช้า ***

จะขอพลี พลังที่มีเหลืออยู่ นำความรู้ ที่ครูบา อุตสาหให้ ใ้กายที่ พ่อแม่มอบ ลมหายใจ
 เทลงไป ทำประโยชน์ ให้แผ่นดิน 70 ปี ที่ผืนดิน เย็นชุ่ม เพราะพ่ออุ้ม รดเหงื่อปาน กระแสสินธุ์
 จะก้าวอย่าง ตามอย่าง พระภูมินทร์ เหนือที่ริน บัดนี้ไป จะให้ชาติ จะยึดมั่น ในความเชื่อ เสียสละ
 ปิดทองพระ หลังองค์ โลกนาถ น้อมนำ พระบรม ราโชวาท เป็นแสงสาด ส่องทาง วิถี
 ลูกรู้ พ่อมอง ลูกอยู่ ลูกจะสู้ ให้พ่อเห็น ว่าลูกนี้ จะจดจำ ทำตามพ่อ ทั้งชีวิต

เป็นคนดี ดังพ่อสอน ไม่คลอนแคลน

120. บทเพลง จากสวรรค์

หนึ่ง ETC.

เคยสงสัยบ้างไหม..ว่าเพราะอะไร เหตุใจจึงรักพ่อ แค่เพียงนึกทุกครั้งก็รู้ในใจ
คำตอบช่างง่ายดาย ก็เพราะ..พ่อนั้นคือผู้ให้ พ่อรักลูกหมดหัวใจ
จดและจำเอาไว้ตลอดมา ทั่วแผ่นดินทุกแคว้น แห่งหนใด ๆ จะห่างไกลแค่ไหน
ไม่เคยเห็นสักครั้ง..ที่พ่อท้อใจ ต้องเดินไปให้ได้ เพื่อพบ..ไถ่ถามลูกเป็นไง
ขาดเหลือพ่อจะทำให้ จะมีราชาคนไหน..เป็นแบบนี้ ไม่มีแล้ว
อยากบอกว่าลูกภูมิใจ ได้เป็นลูกพ่อคนนี้ และจะเพียรทำความดี
ให้เป็นเหมือนตั้งใจพ่อต้องการ จะรักและคอยดูแลกัน จะกี่วัน ก็เดือน
ก็ปี และต่อจากนี้ ให้พ่อได้ยิ้มสักที จากบนนั้น เมื่อได้เห็นท้องฟ้า ป่าเขาลำธาร
จะยิ้มเดือนทุกครั้ง และเมื่อได้ฟังเพลง..ของพ่อบรรเลง ยิ่งจำได้ชื่นใจ
คำสอนของพ่อที่มีมากมาย ลูกนั้นจะทำให้ได้ บอกตัวเองเอาไว้ ชั่วชีวิตทำเพื่อพ่อ
อยากบอกว่าลูกภูมิใจ ได้เป็นลูกพ่อคนนี้ และจะเพียรทำความดี
ให้เป็นเหมือนตั้งใจพ่อต้องการ จะรักและคอยดูแลกัน จะกี่วัน ก็เดือน
ก็ปี และต่อจากนี้.. ให้พ่อได้ยิ้มสักที จากบนนั้น อยากบอกว่าลูกภูมิใจ
ได้เป็นลูกพ่อคนนี้ และจะเพียรทำความดี..ให้เป็นเหมือนตั้งใจพ่อต้องการ
จะรักและคอยดูแลกัน ไปอีกนานเท่านั้น จะทำเพื่อบ้านหลังนี้ ให้พ่อได้ยิ้มสักที
จากบนนั้น ให้พ่อได้ยิ้มอีกที จากสวรรค์

121. . บทเพลง ลูกพ่อ

- Dano X Pat Klear เนื้อร้อง : วัฒนภันต์ ยั่งยืนพูนชัย / ดนัย ธงสินธุ์ศักดิ์
ทำนอง : ดนัย ธงสินธุ์ศักดิ์ เรียบเรียง : ดนัย ธงสินธุ์ศักดิ์ / วัฒนภันต์ ยั่งยืนพูนชัย

วันที่ใจฉันล้มลง พ่อเป็นคนประคอง เมื่อใดมองไม่เห็นทาง ก็มีมือพ่อจับไว้
ช่วยคอยบอกคอยสอนให้ฉันได้ลุกยืน ให้มีแรงขึ้นมาจนวันนี้ พ่อเดินนำลูกแสนไกล
ไม่เห็นพ่อเคยจะหยุด ลูกเดินตามคอยก้าวไป บนทางที่พ่อสร้างไว้
แม้จะหนักเหนื่อยล้ายากเย็นสักเท่าไร ไม่ท้อเพราะพ่อคอยเป็นแรงใจ

ไม่ว่าเกิดชาตินี้ หรือว่าเกิดชาติไหน อยากอยู่ตรงนี้เรื่อยไป ได้เป็นลูกพ่อทุกคราว
 ได้มีหนึ่งชาตินี้ เดินตามรอยเท้าของพ่อที่งดงาม ก็เป็นโชคดีที่สุด
 ก็คุ้มที่เคยได้เกิดมาแล้ว (หากแม่ชาติหน้ามีอยู่ อยากขอได้เป็นลูกพ่ออีกครั้ง)
 องค์กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ เป็นพระในใจทุกคน ก้มลงกราบด้วยหัวใจ
 จดจำรำลึกเอาไว้ ว่าได้เกิดในรัชกาลของพระองค์องค์พระภูมิพลแห่งคนไทย

122. . บทเพลง เลือดไทย

กลัวยไทย

คือสัญญาเปลี่ยน บนแผ่นดินนี้ นี่คือเช้าวันใหม่กลไกฤดูกาล ยังไม่หยุดพัก
 จักรวาลยังหมุนไป แม่ผู้เดินทาง ลงมาจากฟ้า คืบสู่ฟ้าที่แสนไกล แต่แสงที่เคยส่อง
 ยังไม่ดับแสง ยังเป็นแรงบันดาลใจ ให้คนอีกเป็นหมื่นล้าน เดินตามบนรอยทางนั้น
 นี่คือเสียงของความหวัง เปลี่ยนโลกนี้ที่เคยเจียบงัน เป็นเพลงของใจ ราตรีจะมีแต่แสงของดาว ส่อง
 สภาวนำทางให้เราในคืนเดียวดาย จุดประกายพลัง ในวันที่ใจเหนื่อยล้า
 ไม่ใช่เทวดา จากบนสวรรค์ชั้นใด แค่นครธมดาที่ท่าเพื่อใครมากมาย
 ขอสัญญาด้วยใจจากนี้ไป ไม่ทำ..ให้ผิดหวัง คือผู้นำทาง ไฟแห่งศรัทธามาสู่ดินแดนหัวใจ
 ด้วยรักที่กำเนิด บนแผ่นดินนี้ นานแค่ไหนเราจะก้าวไป เพื่อคนอีกเป็นหมื่นล้าน
 เดินตามบนรอยทางนั้น

123. . บทเพลง พ่อหลวงในดวงใจ

ศิลปิน: Hammer (แฮมเมอร์)

พ่อหลวงในดวงใจ พ่อมีแต่รักพ่อมีแต่ให้ พ่อคิดพ่อสร้าง พ่อทำเรื่อยไป
 หนักเพียงใดพ่อไม่หวั่น อุปสรรคพ่อไม่ท้อ พ่อเดินต่ออย่างมุ่งมั่น
 ด้วยความรักความผูกพัน พ่อไม่พรั่นทุกผองไทย ในยามที่เราหลับ พ่อเรานั้นยังตื่น
 ยืนเคียงข้างอยู่ทุกวันคืน พ่อคิดถึง แต่ลูกหลานไทย สายธารแห่งความรัก ของพ่อ
 ไม่เหือดหาย ทุกก้าวที่พ่อ ย่ำไป พ่อให้รักนำทาง พ่อไม่เคยบอกให้รักพ่อ
 แต่พ่อพร่ำบอกให้รักกัน คำสอนของพ่อเรานั้น ให้นานเท่านานลูกจะไม่ลืม

ทรงสถิตในดวงใจ ไทยทุกดวงไอ้ พ่อหลวง ในดวงใจ สายธารแห่งความรัก ของพ่อ
 ไม่เหือดหาย ทุกก้าวที่พ่อ ย่ำไป พ่อให้รักนำทาง พ่อไม่เคยบอกให้รักพ่อ
 แต่พ่อพร่ำบอกให้รักกัน คำสอนของพ่อเรานั้น ให้นานเท่านานลูกจะไม่ลืม
 ทรงสถิตในดวงใจ ไทยทุกดวง ไอ้ พ่อหลวง ในดวงใจ ไอ้ พ่อหลวง ในดวงใจ

124. . บทเพลง รักจากฟ้า

คำร้อง/ทำนอง เหมือนเพชร อำนวยระ เรียบเรียง กัณฑ์กัณฐ์ อังคนาจิรฉิตี, เกียรติยศ มาลาทอง

เมื่อสายลม พัดแสงเทียน ดับเหลือแต่ความมืดดำ
 เหมือนเป็นวันที่พระอาทิตย์อับแสงเหมือนคืนที่ไร้จันทร์
 ที่มองไม่เห็นแสงเดือน เหมือนเมฆหมอกลมหนาว
 เคลื่อนเข้าปกคลุม เหมือนชะตาชีวิตนั้นกำหนดไว้
 ให้เรายังคงต้องยืมสุไป
 แต่หลับตาฝันครั้งใดกลืนอายุความรักนั้นยังคงอยู่เหมือนเดิม
 เตือนใจ แว่วดังเพลงรัก นั้นยังอยู่เคียงใกล้รุ่งหรือยามค่ำคืน
 เหมือนพรจากฟ้า ให้เราสู้อกับวันพรุ่งนี้ รุ่งเช้าจนถึงยามเย็น
 ความรักดุจสายฝนพรำ ฝุ้งอยู่ในดวงใจนิรันดร์
 จากนั้น เหมือนชะตาชีวิตนั้นกำหนดไว้ ให้เรายังคงต้องยืมสุไป
 แต่หลับตาฝันครั้งใดกลืนอายุความรักนั้นยังคงอยู่เหมือนเดิม
 เตือนใจ แว่วดังเพลงรัก นั้นยังอยู่เคียงใกล้รุ่งหรือยามค่ำคืน
 เหมือนพรจากฟ้า ให้เราสู้อกับวันพรุ่งนี้
 แต่หลับตาฝันครั้งใดกลืนอายุความรักนั้นยังคงอยู่เหมือนเดิม
 เตือนใจ แว่วดังเพลงรัก นั้นยังอยู่เคียงใกล้รุ่งหรือยามค่ำคืน
 เหมือนพรจากฟ้า ให้เราสู้อกับวันพรุ่งนี้

125. . บทเพลง ๙ (เก้า)

คำร้อง พลตรี วิเชียร ชูปรีชา ทำนอง-เรียบเรียงเสียงประสาน ประยงค์ ชื่นเย็น
แซกโซโฟน ชวน หลีกภัย ฐานันดร ศิลปิน ชับร้อง (ปี) กมลลาสน์ เอียดศรีชาย

เก้าล้นเกล้า เก้ากลางใจ ชาวไทยทั่วถิ่น เก้าภูมินทร์
ขอน้อมเกล้าองค์พระทรงศรีก้าวถึงฝัน ก้าวทันโลก โศกฤดี เก้าจักรี ก้าวไกลเรา
เหลือเลขเก้าไทยมองเลขเก้า อุดมโลม ชมเก้าศักดิ์สิทธิ์ ทุกชีวิตน้อมบารมีเก้าให้ไว้
ขอก้าวตาม เต็มเลขเก้า ล้นเกล้าไทย จนชีพวาย ถวายให้พระภูมิพล

126. . บทเพลง พระราชาในดวงใจนิรันดร์

คำร้อง-ทำนอง-ขับร้อง ว.วิษญาน์
เรียบเรียงเสียงประสาน อาจารย์หนุ่ม ภูไท-พ.ต.สุระชัย ถวิลไพร

เมื่อเดือนสิบ สิบสามตุลา สองห้าห้าเก้า น้ำตาชาวไทยทุกคนล้นแผ่นดินไทย
ธ เสด็จสู่สวรรคาลัย โอ้ทูลกระหม่อมจากไปหัวใจร้าวรอน เมื่อมองเห็นภาพ
เรื่องราวเก่าเก่า เมื่อคราวก่อน ให้สะท้อน จะหาใดเปรียบ ในหัวหล้า
ไม่มีอีกแล้วในโลกนี้ ที่เคยมีมา เหนือพระราชา มหากษัตริย์ของชาติไทย
ข้าขอเป็น..ข้ารองพระบาท ทุกๆ ชาติ ทุกลมหายใจ ข้าเป็นหลาน ข้าเป็นลูก
เกิดอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ข้าภูมิใจเกิดเป็นไทย ในรัชกาลที่เก้า
ข้าขอเป็นข้ารองพระบาท ทุกๆ ชาติ ทุกลมหายใจ ข้าเป็นหลาน ข้าเป็นลูก
เกิดอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ข้าภูมิใจเกิดเป็นไทย ในราชวงศ์จักรี
ลูกขอเป็นข้ารองพระบาท ทุกๆ ชาติ ทุกลมหายใจ ลูกจะขอสืบสาน
ต่อพระราชปณิธานให้ไว้ สร้างชาติไทย น้อมถวายแด่องค์สถิตฟ้าแดนไกล

127. . บทเพลง น้อมเกล้าฯถวายอาลัย ร.๙

คำร้อง-ทำนอง เทิด วรรณนา (พลเรือตรี เทิดศักดิ์ บุษปะวรรณนะ)

เรียบเรียงเสียงประสาน นาวาอากาศตรี จิระ สัตตะพันธ์ศิริ

ขับร้อง นักร้องคลื่นลูกใหม่สุนทรภรณ์

พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระปกเกล้า คัมเกล้าชาวไทย
 ทรงราชย์เจ็ดสิบปี พระองค์ทรงมีแต่ให้ พระกรณียกิจมากมาย
 ด้วยทรงหวังให้ปวงไทยสุขสันต์ ประชาอุ่งใจด้วยน้ำพระทัยยิ่งใหญ่อนันต์
 เติบพระองค์ทรงเป็นมิ่งขวัญ ด้วยใจน้อมเกล้าบูชา ยากแค้นที่ใด
 ฝนหลวงหลังไปชื่นใจประชา พระราชทานด้วยพระเมตตา ให้ไทยอยู่ดีกินดี
 สิบสามตุลา ดังสายฟ้าฟาด ไทยทั้งมวลล้วนใจแทบขาด วิโยค เทวษทวี
 โอ้ทูลกระหม่อมแก้ว ไม่มีแล้วนับต่อแต่นี้ ไม่ได้เฝ้าชมพระบารมี เหมือนดั่งที่เคยมา
 ขอให้พระองค์ทรงสถิต ณ สวรรคาลัย ทรงประสงค์สิ่งใด ให้ทรงได้ดังปรารถนา
 ถวายบังคม องค์ภูมิพล มหาราชา ปวงไทยอาลัยถ้วนหน้า ขอเทิดบูชาชั่วนิจนิรันดร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

เรื่อง: แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนักเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนักในพระ
มหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ชื่อผู้วิจัย: นายฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง

ตำแหน่ง/สถานะ: นิสิต ดุษฎีบัณฑิต

หลักสูตร: ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขา: พัฒนศึกษา

ภาควิชา: นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ตำแหน่ง/สถานะ:

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์: สัมภาษณ์เวลา:

ผู้สัมภาษณ์: นายฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง

ประเด็นการสัมภาษณ์:

1) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ประพันธ์บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระ
บาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ท่านคิดว่าผลงานการประพันธ์ของท่านมี
บทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟังในเรื่องใดบ้าง

2) ในปัจจุบันมีรูปแบบการบันทึกประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยใช้
เครื่องมือที่ทันสมัย ในฐานะที่บทเพลงก็เป็นวิธีการหนึ่ง ท่านคิดว่าบทบาทของบทเพลง
ทางด้านนี้มีลักษณะแตกต่างและโดดเด่นจากวิธีการอื่นๆ อย่างไร

3) บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ
พลอดุลยเดช มีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้ฟังตระหนักถึงปัญหาและค้นพบทางออกของปัญหา
บางประการได้อย่างไรบ้าง

4) บทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ
พลอดุลยเดช มีบทบาทในการโน้มน้าวใจเพื่อแสดงความจงรักภักดีหรือแสดงความอาลัยได้
อย่างไรบ้าง

5) ลักษณะของบทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีความไพเราะน่าฟัง ในขณะเดียวกัน ท่านในฐานะผู้ประพันธ์
ต้องเลือกสรรถ้อยคำและข้อความที่สื่อถึงพระจริยวัตรในพระองค์ ลักษณะ 2 ประการนี้จะยัง
ประโยชน์แก่ผู้ฟังอย่างไรบ้าง

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

เรื่อง: แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ชื่อผู้วิจัย: นายฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง ตำแหน่ง/สถานะ: นิสิต ศึกษานิเทศ

หลักสูตร: ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา: พัฒนศึกษา

ภาควิชา: นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ตำแหน่ง/สถานะ:

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์: สัมภาษณ์เวลา:

ผู้สัมภาษณ์: นายฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบทอดคุณค่าวรรณศิลป์สำนึกเพื่อพัฒนามนุษย์: บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ “การนำเสนอแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณศิลป์และมีความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อีกทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาทางการศึกษา ข้าพเจ้าจึงขออนุญาตสัมภาษณ์ดังรายการต่อไปนี้

ประเด็นการสัมภาษณ์ CHULALONGKORN UNIVERSITY

- 1) คุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาจากจิตสำนึกทางวรรณศิลป์ของผู้ประพันธ์อย่างไร
- 2) บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในสังคมไทยอย่างไร
- 3) ข้อเสนอแนะในการนำคุณค่าของบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปพัฒนามนุษย์ในสังคมคืออะไรบ้าง
- 4) บทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จะเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาอย่างไร
- 5) ข้อเสนอแนะต่อบุคลากรทางการศึกษาในการนำบทเพลงสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ไปใช้ประโยชน์มีอย่างไร

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โปรดให้ข้อเสนอแนะว่าแนวทางการพัฒนามนุษย์จากบทเพลงสำนักในพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ควรมีแนวทางอื่นๆ เพิ่มเติมอีกหรือไม่อย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง
วัน เดือน ปี เกิด	26 พฤษภาคม 2512
สถานที่เกิด	ลำปาง
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่อยู่ปัจจุบัน	626/17 ซอยสีน้ำเงิน ถนนประชาราษฎร์สาย ๑ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-